

ALLAN KARDEC

HEMEL EN HEL

DE GODDELIJKE GERECHTIGHEID
VOLGENS HET SPIRITISME

HEMEL EN HEL

OF

DE GODDELIJKE GERECHTIGHEID VOLGENS HET SPIRITISME.

BEHELZENDE

HET VERGELIJKEND ONDERZOEK VAN DE VERSCHILLENDE
LEERSTELSLS OVER DEN OVERGANG VAN HET LICHAAME-
LIJKE TOT HET GEESTENLEVEN ; DE TOEKOMSTIGE STRAF-
FEN EN BELOONINGEN , ENGELEN EN DUIVELEN ; DE
EEUWIGE STRAFFEN ENZ. -WAARBIJ MENIGVULDIGE
VOORBEELDEN VAN DEN WERKELIJKEN TOESTAND
VAN DE ZIEL GEDURENDE EN NA HET STERVEN,
GEVOEGD ZIJN.

Door

ALLAN KARDEC

Schrijver van het Boek der Geesten.

Naar de 4^e uitgave uit het Fransch vertaald

Door

J. G. PLATE

*Zoo waarachtig als ik leef , spreekt
de Heere HEERE , zoo ik lust heb in
den dood des Goddeloozen ! maar daarin
heb Ik lust , dat de goddelooze zich
bekeere van zijnen weg en leve.
EZECHIEL XXXIII , v. 11*

'S GRAVENHAGE

D. A. THIEME

1877

VOORBERICHT VAN DEN VERTALER.

De titel van dit Boek: Hemel en Hel, zal bij velen een glimlach, bij anderen een medelijdend schouderophalen verwerken; doch er zijn nog vele bezadigde menschen die geen boek beoordelen, veel minder veroordelen, zonder het gelezen te hebben. Dezulken bied ik het aan, en ik vlei mij dat de verklaring die van beiden geeft, omdat ze rationeel is, door hen begrepen en aangenomen zal kunnen worden.

J. G. Plate.

Arnhem, december 1876.

Inhoudsopgave.

Voorbericht van den Vertaler.....	2
Eerste Gedeelte.....	7
LEERSTELSEL.....	7
Eerste hoofdstuk.....	7
De toekomst en het Niet.....	7
Tweede Hoofdstuk.....	14
Vrees voor den dood.....	14
Oorzaken van de vrees voor den dood.....	14
Waarom de spiritisten den dood niet vreezen.....	18
Derde Hoofdstuk.....	20
De Hemel.....	20
Vierde Hoofdstuk.....	29
De Hel.....	29
Intuïtie der toekomstige straffen.....	29
De hel der christenen eene nabootsing van die der heidenen.....	30
Het Limbus.....	32
Tafereel van de hel der heidenen.....	33
Tafereel van de hel der Christenen.....	39
Vijfde Hoofdstuk.....	47
Het vagevuur.....	47
ZESDE HOOFDSTUK.....	52
Leer der Eeuwige Straffen.....	52
Oorsprong van de leer der eeuwige straffen.....	52
Bewijsgronden tot betoog der eeuwige straffen.....	56
Materieele onmogelijkheid der eeuwige straffen.....	60
De leer der eeuwige straffen heeft haar tijd gehad.....	62
Ezechiël, tegen de eeuwigheid der straffen en de erfzonde.....	64
Zevende Hoofdstuk.....	66
De Toekomstige Straffen Volgens het Spiritisme.....	66
Het vleesch is zwak.....	66
Bron van de leer van het spiritisme, over de toekomstige straffen.....	68
Strafwetboek voor het toekomstige leven.....	69
Achtste Hoofdstuk.....	78
De Engelen.....	78
De engelen volgens de kerk.....	78
Wederlegging.....	82
De engelen volgens het spiritisme.....	86

Negende Hoofdstuk.....	88
De Duivelen.....	88
Oorsprong van het geloof aan duivelen.....	88
De duivelen volgens de kerk.....	91
De duivelen volgens het spiritisme.....	101
Tiende hoofdstuk.....	104
Tusschenkomst der duivelen in de hedendaagsche manifestatie.....	104
Elfde hoofdstuk.....	119
Over het verbod om de dooden in te roepen.....	119
Tweede Gedeelte.....	127
VOORBEELDEN.....	127
Eerste Hoofdstuk.....	127
De Overgang.....	127
Tweede Hoofdstuk.....	134
Gelukkige Geesten.....	134
De heer Sanson.....	134
De heer Jobard.....	142
Samuel Philippe.....	147
Van Durst.....	150
Sixdeniers.....	152
Doctor Demeure.....	155
Wed. Faulon geb. Wallis.....	159
Een Russisch Geneesheer.....	166
Bernardin.....	169
De Gravin Paula.....	170
Jean Reynaud.....	173
Antoine Costeau.....	176
Mejuffrouw Emma. *).....	179
Doctor Vignal.....	181
Victor Lebufle.....	183
Anaïs Gourdon.....	185
Maurice Gontran.....	186
Derde Hoofdstuk.....	189
Geesten in een Midden-Toestand.....	189
Joseph Bré.....	189
Mevr. Hélène Michel.....	190
De Markies de Saint-Paul.....	191
De heer Cardon, geneesheer.....	193
Eric Stanislas.....	197

Mevrouw Anna Belleville.....	198
Vierde Hoofdstuk.....	203
Lijdende Geesten.....	203
De Straf.....	203
Novel.....	204
Auguste Michel.....	205
Berouw van een Viveur *)......	207
Lisbeth.....	208
Prins Ouran.....	211
Pascal Lavic.....	213
Ferdinand Bertin.....	215
Francois Riquier.....	218
Claire.....	219
Vijfde Hoofdstuk.....	227
Zelfmoorders.....	227
De zelfmoorder van "la Samaritaine.".....	227
De vader en de loteling.....	229
Francois-Simon Louvet. (van Havre).....	231
Eene moeder en haar zoon.....	233
Dubbele zelfmoord uit liefde en plicht.....	235
Louis en de bottinestikster.....	238
Een atheïst.....	240
De heer Felicien.....	246
Antoine Bell.....	249
Zesde Hoofdstuk.....	252
Berouwhebbende misdadigers.....	252
Vergers.....	252
Lemaire.....	255
Benoist.....	257
De Geest van Castelnaudary.....	260
Jacques Latour.....	265
Zevende Hoofdstuk.....	277
Verstokte Geesten.....	277
Lapommeraij.....	277
Angèle, nulliteit op aarde.....	281
Een door verveling gekweld geest.....	284
De Koningin van Oude.....	285
Xuméne.....	287
Achtste Hoofdstuk.....	290

Aardsche Boetedoening.....	290
Marcel, het kind van Nr. 4.....	290
Szymel Slizgol.....	292
Julienne-Marie, de arme vrouw.....	297
Max, de bedelaar.....	300
Geschiedenis van een huisbediende.....	303
Antonio B.....	305
Letil.....	307
Een eerzuchtig geleerde.....	310
Charles de Saint-G..., idioot.....	311
Adélaïde-Marguerite Gosse.....	315
Clara Rivier.....	316
Frangoise Vernhes.....	319
Anna Bitter.....	320
Joseph Maitre, een blinde.....	323

Hemel en Hel

Volgens het Spiritisme.

EERSTE GEDEELTE.

LEERSTELSEL.

Eerste hoofdstuk.

De toekomst en het Niet.

1. Dat wij leven, denken en handelen, is zeker; dat wij sterven zullen is het niet minder. Maar waarheen gaan wij als wij de aarde verlaten? Wat wordt er dan van ons? Zullen wij er beter of slechter aan toe zijn? Zullen wij bestaan of niet? *Zijn of niet zijn*, buiten dit heeft men geene keuze; het is voor altijd of nooit; het is alles of niets; wij zullen eeuwig leven, of alles zal dan voor altijd gedaan zijn. Het is wel de moeite waardig hierover na te denken.

Ieder mensch gevoelt de behoefte om te leven, te genieten, lief te hebben, gelukkig te zijn. Zeg aan degene die zijn einde voelt naderen, dat hij nog zal blijven leven, dat zijn stervensuur uitgesteld is; zeg hem vooral dat hij gelukkiger zijn zal dan hij geweest is, en zijn hart zal van vreugde opspringen. Maar waartoe zou dat verlangen naar geluk dienen, als een ademtocht daaraan een einde kon maken?

Bestaat er iets wanhopigers dan het denkbeeld van algeheele vernietiging? Heilige toegenegenheid, verstand, vooruitgang, door inspanning verkregen kundigheden, alles zoude vernietigd, alles zou verloren zijn? Welke noodzakelijkheid bestaat er dan, om zich intespannen om beter te worden, zich te beheerschen, zijne hartstochten te beteugelen; zich te vermoeien om zijn geest met kennis te verrijken, indien men er toch geene vruchten van plukken moet, vooral indien men bedenkt dat morgen wellicht dit alles ons tot niets meer zal dienen? Indien het zoo ware, zou het lot van den mensch honderdmaal ongelukkiger dan dat van het redelooze dier zijn, want dit leeft voor het tegenwoordige, voor de voldoening zijner zinnelijke lusten, zonder wenschen voor de toekomst. Eene inwendige stem zegt ons, dat dit niet mogelijk is.

2. Door het geloof aan het *niet*, wordt de mensch er toe geleid zijne geheele aandacht op het tegenwoordige leven te vestigen; men kan zich toch redelijker wijze niet bekommeren over eene toekomst die men niet verwacht. Deze uitsluitende zorg en belangstelling voor het tegenwoordige, leidt er op natuurlijke wijze toe, om vóór alles, aan

zichzelf te denken; het is dus de sterkste prikkel tot baatzucht, en de ongeloovige is consequent als hij tot het besluit komt: Laat ons genieten zoo lang wij hier zijn, laat ons zoo veel mogelijk genieten, want wij weten niet hoe lang het duren zal; en tot het volgende dat nog veel erger voor de zamenleving is: Laat ons genieten, hoe dan ook; ieder voor zichzelf; hier op aarde komt het geluk den handigste toe.

Indien vrees voor het oordeel der menschen er wellicht eenigen al mocht terug houden, welke breidel kan er bestaan voor hen die voor niets terug deinzen? Deze zeggen dat de menschelijke gerechtigheid alleen de onhandigen treft; en gebruiken daarom al hun verstand, om middelen optesporen om daaraan te ontsnappen. Zoo er eene *verderfelijke* en met de *burgerlijke orde strijdige* leer bestaat, dan is het ontegenzeggelijk die van het *neantisme*, omdat zij de ware banden van solidariteit en broederliefde, die grondslagen waarop de maatschappij gevestigd is, verscheurt.

3. Veronderstellen wij eens, dat door de eene of andere omstandigheid, een geheel volk de zekerheid had, dat het binnen acht dagen, eene maand, zeg een jaar als gij wilt, vernietigd zou zijn, dat geen enkel individu in leven zou blijven, dat er daarna geen spoor van zijn bestaan zou overblijven, wat zou het dan in dien tijd doen? Zal het aan zijn vooruitgang, aan zijn verlichting arbeiden? Zal het zich de minste moeite getroosten om te leven? Zal het de rechten, de eigendommen, het leven van zijn naasten eerbiedigen? Zal het zich aan de wet, aan enig gezag, welk dan ook, zelfs aan het meest wettige: de vaderlijke macht, onderwerpen? Zal er voor dat volk een enkele plicht bestaan? Zeer zeker niet. Welnu, dat gene wat niet in massa plaats vindt, brengt het geloof aan het *niet*, dagelijks bij afzonderlijke individuen te weeg. Indien de gevolgen er van niet zoo noodlottig zijn, als zij zijn konden, komt dit ten eerste: door dien er bij de meeste ongeloovigen, meer zwetserij dan wezenlijk ongeloof bestaat, en dezen meer vrees voor het niet koesteren dan zij bekennen willen; de naam van vrijdenker streelt hunne eigenliefde; en ten tweede, doordien de volstrekt ongeloovigen eene onbeduidende minderheid vormen, ondanks henzelve de overmacht van de tegenovergestelde richting gevoelen, en door eene materieele macht in bedwang gehouden worden; maar laat het volstreckte ongeloof het gevoelen van de meerderheid worden, en de maatschappij zal tot ontbinding overgaan. Daartoe leidt de leer van het Niet. 1)

1) Een jongeling van achttien jaren leed aan eene hartziekte die ongeneeslijk verklaard was. De wetenschap had verklaard, dat hij even goed binnen acht dagen als binnen twee jaren sterven kon, doch dat hij het niet verder dan dien tijd zou brengen. Dit wist de jongeling; hij staakte daarop alle studie en gaf zich aan allerlei losbandigheden over. Bracht men hem onder het oog, dat zulk een ongeregeld leven voor zijn toestand zeer nadeelig was, dan gaf hij ten antwoord: Wat doet er dat toe, ik heb maar twee jaren te leven! wat zou het mij baten mijn hoofd met studien te vermoeien: ik geniet zoo veel

ik kan van hetgeen mij nog gelaten is, en ik wil tot het laatste toe genieten. Ziedaar het natuurlijk gevolg van het geloof aan het Niet.

Ware dit jongemensch spiritist geweest, dan zou hij bij zichzelf gezegd hebben: De dood zal alleen mijn lichaam vernietigen, dat ik als een afgedragen kleed zal afleggen, maar mijn geest zal blijven leven. In het toekomstige leven zal ik zijn, wat ik van mij zelve in dit leven gemaakt zal hebben; niets van hetgeen ik er aan zedelijkheid en intellectuele hoedanigheden zal opgedaan hebben, zal voor mij verloren zijn, want het zal zooveel voor mijnen vooruitgang gewonnen zijn; iedere onvolmaaktheid die ik heb kunnen afleggen, zal mij een stap nader tot de gelukzaligheid brengen; mijn toekomstig geluk of ongeluk hangt geheel van mijn ten nutte of onnutte besteed, tegenwoordig leven af. Het is dus in mijn eigen belang, om den korten tijd die nog ter mijner beschikking is, goed te besteden, en alles te vermijden wat mijne krachten zou kunnen ondermijnen.

Welk van deze twee stelsels, verdient nu de voorkeur?

Indien het geloof aan het Niet eene waarheid ware, zoude men wel verplicht wezen, dit, wat er ook het gevolg van mocht zijn, aan te nemen, en noch de gedachte aan het kwaad dat het veroorzaakt, noch tegenovergesteld systeem zoude kunnen maken dat het zoo niet ware. Nu is het niet te loochenen dat ongeloof, twijfelzucht, onverschilligheid, niettegenstaande al de pogingen door den godsdienst aangewend, dagelijks veld winnen, want het is bepaald zoo. Indien dus de godsdienst tegen het ongeloof onmachtig is, dan komt dit om dat dezen iets ontbreekt waarmede hij het bestrijden kan, zoodat indien de Godsdienst onbeweeglijk op hetzelfde standpunt bleef staan, er een tijd zou komen dat hij door het ongeloof zou worden overvleugeld. Wat de Godsdienst in deze positieve eeuw ontbreekt, is de bevestiging zijner leerstellingen door positieve feiten; zoo mede de overeenstemming van eenige zijner leerstellingen met de stellige gegevens der wetenschap. Indien de godsdienst iets wit noemt, wat door de feiten bewezen wordt, zwart te zijn, dan is men wel verplicht, tusschen de bepaalde zekerheid en het blinde geloof eene keuze te doen.

4. Het is in dezen staat van zaken dat het spiritisme tegen de overweldiging door het ongeloof een bolwerk komt opwerpen, niet alleen door redenering of door de gevaren te doen voorzien, die het na zich sleept, maar door materieele feiten, door de ziel en het toekomstige leven, als 't ware met de hand te doen voelen en met de oogen te doen zien.

Zeker staat het een ieder vrij, aan iets of aan niets te gelooven, maar degenen die er zich op toeleggen om in den geest der massa, vooral in die der jeugd, de ontkenning van de toekomst, de overhand te doen nemen, en daartoe het gezag hunner wetenschappelijkheid, en het overwicht, van hunnen stand gebruiken, zaaien in de zamenleving de kiemen van onrust en ontbinding, en nemen eene groote verantwoordelijkheid op

zich.

5. Er bestaat nog eene andere leer, die zich tegen de beschuldiging van materialisme verdedigt, omdat zij het bestaan van een intelligent beginsel buiten de stof aanneemt; het is de leer van de *oplossing in het algemeene al*. Volgens die leer assimileert ieder individu bij zijne geboorte een deeltje van dat beginsel, hetgeen de ziel uitmaakt en deze 't leven, het verstand en 't gevoel schenkt. Bij den dood keert die ziel weder tot de algemeene bron terug en verliest zich in de oneindigheid zoo als een druppel water in den Oceaan.

Deze leer gaat zeker eene schrede verder dan het zuivere materialisme, daar zij iets, en de andere niets aanneemt; maar de gevolgen zijn volmaakt dezelfde. Of de mensch in het Niet of in den algemeenen vergaarbak gestort wordt, is voor hem hetzelfde; in het eerste geval, wordt hij vernietigd, in het tweede verliest hij zijne individualiteit; het is dus even als of hij niet bestond; de maatschappelijke betrekkingen zijn er niet te minder voor altijd, door vernietigd. De hoofdzaak voor den menschen is, zijn eigen *ikheid* te behouden; zonder haar is het hem vrij onverschillig of hij bestaat of niet. De toekomst blijft voor hem in beide gevallen gelijk aan nul, en het tegenwoordige leven het eenige waar hij belang in stelt en zorg voor draagt. Met het oog op de zedelijke gevolgen beschouwd, is deze leer even ongezond, even wanhopend, even zoo zeer tot baatzucht leidend als het eigenlijk gezegde materialisme.

6. Men kan bovendien de volgende tegenwerping maken: Alle uit den oceaan geputte druppelen water, gelijken op elkander en bezitten identiek dezelfde eigenschappen, even als alle deelen van een geheel; waarom gelijken dan de zielen, indien zij allen uit den grooten oceaan der intelligentie geput zijn, zoo weinig op elkander? Waarom vindt men uitstekend verstand naast stompzinnigheid? Goedheid, zachtmoedigheid en lijdzaamheid, naast boosaardigheid, wreedheid en barbaarschheid? Hoe kunnen de deelen van een homogeen geheel, zoo verschillend zijn? Kan men zeggen dat zij door opvoeding wijziging hebben ondergaan? Maar waardoor ontstaan dan de aangeboren hoedanigheden, het vroegtijdig ontwikkeld verstand, de slechte en goede neigingen, die zonder eenige opvoeding aanwezig zijn, en die somwijlen met de omgeving waarin zij zich ontwikkeld hebben zoo weinig overeenkomen?

De opvoeding, kan ongetwijfeld de intellectueele en zedelijke hoedanigheden der ziel wijzigen; maar hier doet zich wederom eene andere zwarigheid op. Wie geeft de opvoeding aan de ziel om haar vorderingen te doen maken? Andere zielen, die daar zij uit dezelfde bron afkomstig zijn, zelf niet méér gevorderd kunnen wezen. Ten andere, brengt de ziel, als zij in het algemeene Al, van waar zij afkomstig was, terugkeerd, er een volkomener element in terug; zoo dat het Geheel op den duur grootelijks gewijzigd en verbeterd moet worden. Hoe komt het dan, dat er onophoudelijk onwetende en verdorven zielen uit voortkomen?

7. Volgens deze leer, is de algemeene bron der intelligentie waaruit de mensche-lijke zielen voortkomen van de godheid onafhankelijk; het is geen bepaald *pantheïsme*. Het eigenlijk gezegde panthëisme verschilt daarin, dat dit het algemeene beginsel van leven en intelligentie beschouwt als de Godheid uitmakende. God is er te gelijk geest en stof; alle wezens, alle lichamen in de natuur vormen te zamen de Godheid, zij zijn er de zamenstellende elementen van: God is de verzameling van al de te zamengevoegde in-telligentiën; ieder individu een deel van het geheel zijnde, is zelve God; geen boven an-deren verheven en onafhankelijk wezen, voert het gebied over het geheel; het heelal is eene onmetelijke republiek zonder opperhoofd, of liever eene republiek, waarin een ieder opperhoofd met onbepaalde macht is.

8. Tegen dit systeem kan men vele bedenkingen maken, de voornaamsten zijn de volgende: Daar men zich de Godheid niet anders dan als oneindig volmaakt kan voor-stellen, zoo komt men tot de vraag, hoe een volmaakt geheel, door zulke onvolmaakte deelen die allen nog vorderingen moeten maken, gevormd kan zijn? Ieder deel aan de wet van vooruitgang onderworpen zijnde, vloeit er uit voort, dat God zelve vorderingen moet maken; indien hij altijd vooruitgaat, moet hij in den aanvang der tijden zeer on-volmaakt geweest zijn. Hoe heeft een onvolmaakt wezen, gevormd door zulke uiteenloo-pende "willen" en gedachten, zulke harmonische wetten, zoo bewonderenswaardig schoon door eenheid, wijsheid en voorzorg en die het Heelal beheerschen, kunnen be-denken? Indien al de zielen, deelen der Godheid zijn, dan hebben zij allen aan de vast-stelling van de wetten der natuur medegewerkt; hoe komt het dan, dat zij onophoudelijk tegen die wetten, die hun eigen werk zijn, morren? *Men kan eene theorie, alleen dan als waarheid aannemen als zij aan de rede voldoet en alle feiten die tot haar gebied be-hooren verklaren kan; indien ook slechts een enkel feit daarmede in tegenspraak is, dan is zij niet absoluut waar.*

9. Uit het standpunt van zedelijkheid beschouwd, zijn de gevolgtrekkingen even onlogisch. Vooreerst blijft het voor de zielen, even als in het vorig stelsel, oplossing in het geheel met verlies van persoonlijkheid. Neemt men het gevoelen van eenige panthë-isten aan, dat zij hunne persoonlijkheid blijven behouden, dan bezit God niet meer een eenige wil; maar is tesamengesteld uit mijriaden uiteenloopende willen. Buitendien, als iedere ziel een integreerend deel der Godheid is, wordt geene van haar door een opper-ste macht beheerscht; zij is dus van hare goede of slechte daden, geene verantwoording schuldig; zij heeft er niet het minste belang bij het goede te doen, en kan ongestraft kwaad doen, want zij is opperste gebiedster.

10 Boven en behalve dat deze systema's noch aan het verstand, noch aan 's menschen verwachtingen voldoen, stuit men nog, zoo als men ziet, op onoverkomelijke zwarigheden, omdat zij onmachtig zijn, alle de vragen over de voornaamste feiten te be-antwoorden. *De mensch heeft dus de keus tusschen: het niet, de oplossing in het AI, of*

de persoonlijkheid der ziel voor en na den dood. Tot het laatste geloof worden wij op onweerstaanbare wijze door de logica terug gevoerd; tot dat geloof, hetgeen zoolang de wereld bestaat, de basis van alle godsdiensten is geweest.

Indien de logica ons tot de individualiteit der ziel leidt leidt zij ons ook tot die andere gevolgtrekking, dat het lot van elke ziel van hare persoonlijke hoedanigheden afhankelijk zijn moet, want het zoude irrationeel zijn, aan te nemen dat de achterlijke ziel van den wilde en van den verdorven mensch, op denzelfden trap als die van den geleerden en deugdzamen zoude staan. Ter wille der rechtvaardigheid, moeten de zielen verantwoordelijk voor hunne daden zijn, maar om verantwoordelijk te kunnen zijn, moeten zij de vrijheid bezitten om eene keuze tusschen góéd en kwaad te kunnen doen; zonder vrijen wil, bestaat er noodlot, en kan er geen verantwoordelijkheid geeischt worden.

11. Alle godsdiensten hebben als beginsel aangenomen, dat de zielen na den dood, gelukkig of ongelukkig zijn; met andere woorden, zij erkennen allen toekomstige straffen en belooningen, die zich oplossen in eene leer van Hemel en Hel, welke men in allen wedervindt. Maar zij verschillen wezenlijk van elkander door den aard van die belooningen en straffen, en vooral door de voorwaarden waarop men beiden verdienen kan. Vandaar die tegenstrijdige geloofspunten waardoor zoo vele verschillende Godsdiensten zijn ontstaan en zoo vele bijzondere plichten welke door ieder hunner opgelegd zijn als godsvereering, om daardoor den hemel te verdienen en de hel te ontgaan.

12. In den aanvang hebben alle godsdiensten met den graad van zedelijke en intellectueele ontwikkeling der menschen moeten overeenkomen, nog te veel aan de stof hechtende om de waarde van het zuiver geestelijke te kunnen begrijpen, hebben de menschen de meeste godsdienstplichten doen bestaan in de opvolging van zekere vormen. Gedurende eenigen tijd, zijn die vormen, voor hun verstand, voldoende; later, als het licht in hunnen geest dringt, gevoelen zij het ledige dat die vormen in hunne ziel achterlaten en als dit ledige niet door den godsdienst aangevuld wordt, verlaten zij den godsdienst en worden wijsgeeren.

13. *Indien de godsdienst, die in den aanvang geschikt was voor de beperkte kennis van den mensch, steeds de vooruitgaande beweging van den menschelijken geest gevolgd had, zouden er geene ongeloovigen bestaan, omdat behoefte aan geloof aan de natuur van den mensch eigen is, en hij gelooven zal indien men hem een geestelijk voedsel voorziet waardoor zijne intellectueele behoeften bevredigd worden.* Hij wil weten vanwaar hij komt en waarheen hij gaat; indien men hem een doel voor oogen houdt, dat noch aan zijne wenschen, noch aan het denkbeeld dat hij zich van God vormt, noch aan de stellige gegevens der wetenschap voldoet; indien men hem tot bereiking van dat doel verplichtingen oplegt, waarvan het nut niet door zijne rede erkend wordt, dan zal hij alles verwerpen; het materialisme en pantheïsme, komen hem dan redelijker voor, omdat men daar het voor en tegen er van beredeneert, het is waar dat men valsch redeneert,

maar hij wil liever valsch, dan in het geheel niet redeneeren.

Men stelle hem echter logisch eene toekomst voor, met toestanden die in allen deelen Gods regtvaardigheid en oneindige liefde waardig zijn, dan zal hij zoo wel het materialisme als het pantheïsme, waarvan hij het ledige in zijn binnenste gevoelt en dat hij alleen uit gebrek aan iets beters aangenomen heeft vaarwel zeggen. Het spiritisme schenkt meer en dit is de reden waarom het met zoo veel ingenomenheid begroet wordt door allen die gekweld worden door angstige onzekerheid en twijfel, en die in de alle-daagsche godsdiensten of wijsbegeerte niet vinden wat zij zoeken; het spiritisme heeft de logica der redeneering en de bevestiging door feiten in zijn voordeel, en dit is de reden, waarom men het vruchteloos bestreden heeft.

14. De mensch gelooft instinktmatig aan eene toekomst; maar daar hij tot nu toe geene zekere basis bezat, die hem in staat stelde ze te kunnen omschrijven, heeft hij in zijne verbeelding die stellingen uitgevonden, waardoor zooveel verschil in de godsdiensten ontstaan is. Aangezien de leer van het spiritisme, geen meer of minder vernuftig uitgedacht werk der verbeelding, maar het resultaat van de waarneming van materiele feiten is, die zich voor onze oogen voordoen, zal zij, zoo als zij het nu reeds doet, de uiteenloopende of nog onzekere meeningen, tot elkander brengen, en allengskens door de kracht der dingen, eenheid in het geloof over dat punt doen ontstaan, een geloof dat niet meer op veronderstellingen, maar op zekerheid gegrond zal zijn. De éénheid in het geloof omtrent het toekomstige lot der zielen tot stand gekomen zijnde, zal het eerste punt van aansluiting zijn voor de verschillende, eerediensten, en eene onmeetelijke stap voorwaarts, ter bevordering van godsdienstige verdraagzaamheid, en later tot algeheele samensmelting.

Tweede Hoofdstuk.

Vrees voor den dood.

Oorzaken van de vrees voor den dood. Waarom de spiritisten den dood niet vrezen.

Oorzaken van de vrees voor den dood.

1. De mensch, op welken trap van beschaving, van den wilden staat af, hij ook staan moge, bezit een ingeboren gevoel van eene toekomst; eene ingeving zegt hem, dat de dood niet het laatste bedrijf van zijn bestaan is, en dat degenen die wij betreuren, niet voor altijd voor ons verloren zijn. Het geloof aan de toekomst is intuïtief en oneindig algemeener dan dat aan het niet. Wat mag dan de reden zijn, dat men bij degenen die aan de onsterfelijkheid der ziel gelooven, nog zoo veel gehechtheid aan de dingen der aarde en eene zoo groote vrees voor den dood ontmoet?

2. De vrees voor den dood is een uitwerksel van de wijsheid der Voorzienigheid en een gevolg van het instinct van zelfbehoud dat aan alle levende wezens eigen is. Die vrees is noodig zoo lang de mensch niet genoegzaam omtrent de toestanden van het toekomstige leven ingelicht is, als tegenwicht voor de wegslepende kracht, die zonder dien breidel hem noopen zoude, vóór den tijd, het aardsche leven vaarwel te zeggen, en den arbeid die hier beneden voor zijn eigen vooruitgang vereischt wordt te verwaarloozen.

Daarom is bij de primitieve volken, de toekomst slechts eene onbepaalde ingeving, later eenvoudig eene hoop, eindelijk nog later, eene zekerheid, maar die nog een tegenwicht vindt in eene geheime gehechtheid aan het aardsche leven.

3. Naar mate de mensch het toekomstige leven beter begrijpt, vermindert de vrees voor den dood; maar te gelijkertijd zijne bestemming op aarde, beter begrijpende, wacht hij zijn einde met meer kalmte, meer gelatenheid en zonder vrees af. De zekerheid van het toekomstige leven geeft eene andere richting aan zijne gedachten, een ander doel aan zijnen arbeid; vóór dat hij die zekerheid bezit, werkt hij alleen voor het tegenwoordige leven; in het bezit van die zekerheid, werkt hij met het oog, op de toekomst, zonder het tegenwoordige te verwaarloozen, omdat hij weet dat zijne toekomst van de meer of minder goede richting die hij aan zijn tegenwoordige leven gegeven heeft, afhankelijk is. De zekerheid, zijne vrienden na den dood terug te zullen vinden, de gemeenschap die hij op aarde gehad heeft, te zullen zien voortduren, *niet een enkele*

vrucht van eenigen arbeid te zullen verliezen, steeds grooter in verstand en volmaaktheid te zullen worden, schenkt hem het geduld om te wachten en moed om de tijdelijke vermoeienis van het aardsche leven te dragen. De solidariteit die hij tusschen de dooden en levenden ziet tot stand komen, maakt hem de solidariteit die er tusschen de levenden moet bestaan, begrijpelijk; broederliefde verkrijgt dan reden van bestaan en de weldadigheid een doel, zoo wel voor het tegenwoordige als voor de toekomst.

4. Om zich van de vrees voor den dood te kunnen ontdoen, moet men dien van uit het ware standpunt kunnen beschouwen, dat wil zeggen, men moet in gedachte hebben kunnen binnendringen in de geestenwereld, en er zich een zoo juist mogelijk denkbeeld van hebben kunnen vormen, hetgeen bij den geïncarneerden Geest eene zekere ontwikkeling en een zekeren aanleg om zich van de stof te kunnen los maken, te kennen geeft. Bij hen die geene genoegzame vorderingen gemaakt hebben, blijft het materieele over het geestelijke leven de overhand behouden.

De mensch alleen op het uitwendige lettende, ziet het leven alleen in het lichaam; terwijl werkelijk het leven in de ziel huisvest; het lichaam van het leven beroofd zijnde, is in zijn oog alles verloren en wordt hij wanhopig. Indien hij in stede van alleen zijn aandacht op het uitwendige bekleedsel te vestigen, dit meer op de bron van het leven zelve, deed: op de ziel, die het werkelijke wezen is dat alles overleeft, dan zou hij het lichaam, dat de bron van zooveel ellende en leed is, minder betreuren; maar daartoe wordt eene zielskracht vereischt, welke de Geest eerst verkrijgt als hij tot rijpheid gekomen is.

De vrees voor den dood vindt dus haar oorsprong in de onvolledige kennis van het toekomstige leven; maar bewijst de behoefte om te leven, en de vrees dat de vernietiging van het lichaam, het eind van alles zijn zal; zij ontstaat dus door den geheimen wensch, nog in onzekerheid gehuld, dat de ziel het lichaam zal overleven.

De vrees wordt zwakker naar gelang de zekerheid veld wint, en verdwijnt geheel, als die volkomen is.

Dit is de voorzienige zijde der kwestie. Het was goed den mensch niet te verblinden, wiens verstand nog niet sterk genoeg was om het al te stellige en aanlokkende vooruitzicht te kunnen verdragen van een toekomst die hem het tegenwoordige leven, zoo noodzakelijk voor zijn stoffelijken en intellectueelen vooruitgang, zoude hebben doen verwaarloozen.

5. Deze staat van zaken wordt door geheel menschenlijke oorzaken, die met den vooruitgang zullen verdwijnen, onderhouden en verlengd. De eerste oorzaak is de wijze waarop het toekomstige leven wordt voorgesteld, welke voor weinig ontwikkelde intelligentien voldoende kon wezen, maar die niet aan de eischen der rede van menschen die nadenken kan voldoen. Aangezien men, zeggen dezen, als bepaalde waarheden, beginse-len voordraagt die met de logica en de positieve gegevens der wetenschap in strijd zijn,

kunnen zij nietwaar zijn. Hierdoor ontstaat bij sommigen ongelooft; bij velen geloof met twijfel vermengd. Het toekomstige leven is voor hen een onbepaald denkbeeld, meer eene waarschijnlijkheid dan eene absolute zekerheid; zij gelooven er aan, zij wenschen dat het zoo zijn moge, en ondanks dit zeggen zij tot zichzelf: Indien het toch eens, niet waar ware! Het tegenwoordige is zeker, laten wij ons daarmee bezighouden; de toekomst zal dan eene toegift zijn.

En, zeggen zij verder, wat is dan bij slot van rekening de ziel? Is ze een punt, een atoom, eene vonk, eene vlam? Hoe gevoelt zij zichzelf? Hoe ziet zij? Hoe wordt zij iets gewaar? De ziel is voor hen geen wezenlijk iets: het is eene abstractie. De wezens die hen lief zijn, in hunne gedachte tot den toestand van atoom herleid, zijn als 't ware voor hen verloren, en bezitten in hunne oogen niet meer die hoedanigheden, die hen ze deden liefhebben; zij begrijpen noch de liefde van een vonk, noch die welke men er voor kan gevoelen, en zij zelve zijn er maar weinig door gesticht in monaden vervormd te zullen worden. Dat is de oorzaak van den terugkeer tot het stellige van het aardsche leven, dat iets meer tastbaars aanbiedt. Het getal dergenen die door dat denkbeeld beheerscht worden is ontelbaar.

6. Eene andere oorzaak die zelfs hen die het meest aan het toekomstig leven gelooven, aan de dingen der aarde doet hechten, is de indruk dien zij behouden van het onderwijs dat zij in hunne jeugd er in ontvangen hebben.

Het tafereel hetwelk de godsdienst er van ophangt, is, men moet het bekennen, noch verleidelijk, noch zeer vertroostend. Aan den eenen kant ziet men er de stuiptrekkingen der verdoemden die in eeuwige pijnigingen en vlammen, de dwalingen van een oogenblik boeten; voor hen verlopen eeuwen na eeuwen, zonder de minste hoop op verlichting van smart of mededoogen; en hetgeen nog onbarmhartiger is, zonder dat het berouw ergens toe dient. Aan den anderen kant ziet men, de smachtende lijdende zielen in het vagevuur; hunne verlossing van den goeden wil der levenden, die voor hen zullen bidden of zullen doen bidden, en niet van hunne eigene inspanning om vorderingen te maken, verwachtende. Uit deze twee categoriën bestaat de groote meerderheid van de bevolking der andere wereld. Daarboven zweeft het zeer beperkte getal der uitverkorenen, die gedurende de eeuwigheid eene gelukzaligheid uit bespiegelend aanschouwen bestaande, genieten. Deze eeuwige nutteloosheid, zeker te verkiezen boven het Niet, blijft desalniettemin eene vervelende eentonigheid. Men ziet dan ook in de afbeeldingen van gelukzaligen, engelachtige wezens, maar op wier gelaat eer verveling dan wezenlijk geluk te lezen staat.

Deze toestand voldoet evenmin aan de verwachtingen als aan de instinktmatige gedachte aan vooruitgang die alleen volmaakt geluk doet bereiken. Het kost moeite om te begrijpen, dat de wilde, met een verstompt zedelijk gevoel, alleen omdat hij gedoopt is, op dezelfde hoogte zou staan, als hij die den hoogsten trap der wetenschap en zede-

lijkheid, na lange jaren arbeid bereikt heeft. Nog moeilijker is het, te begrijpen, dat het jonge kind, hetgeen voor dat het zichzelf bewust is, of rekenschap van zijne daden kan geven, sterft, alleen door eene uiterlijke plechtigheid, waaraan zijn eigen wil geen deel genomen heeft, dezelfde voorrechten deelachtig zou worden. Deze gedachten wekken zelfs bij de vurigste geloovigen, als zij slechts een weinig beginnen na te denken, onrust op.

7. De steeds voor vooruitgang aangewende arbeid dien men op aarde verricht, niet voor de verkrijging van het toekomstig geluk in aanmerking komende; het gemak met hetwelk men vermeent dat geluk, door de nakoming van eenige uiterlijke plechtigheden, ja zelfs de mogelijkheid om het voor geld, zonder ernstige verbetering van gedrag te kunnen verkrijgen, doet aan de genietingen der wereld, hare geheele waarde behouden. Menig geloovige zegt bij zich zelve, dat aangezien zijne toekomst door de vervulling van eenige formaliteiten, of door giften na zijn overlijden, verzekerd is, het overbodig zou wezen, zich eenige opoffering of eenige moeite ter wille van anderen te getroosten, en men dus, door slechts voor zichzelf te arbeiden, zalig worden kan.

Zoo denken zeker niet allen, want er komen verheven en schoone uitzonderingen voor; maar het is niet te ontkennen dat het 't gevoelen der meerderheid is, vooral bij de mindere klassen, en dat het denkbeeld dat men zich van de voorwaarden, waarop men in het toekomstig leven gelukkig kan zijn, maakt, leiden moet: tot het hechten aan de goederen dezer wereld, en dientengevolge baatzucht aankweekt.

8. Voegen wij hierbij, dat alles in onze gewoonten er toe leidt aan het aardsche leven te hechten, en den overgang van de aarde tot den hemel te duchten. Men omringt den dood met niet dan sombere plechtigheden, welke schrik aanjagen in stede van hoop op te wekken. Beschrijft men den dood, dan doet men dit steeds onder terugstootende beelden, nooit als eene insluimering voor een gelukkigen overgang; al de gebruikelijke zinnebeelden herinneren ons aan de vernietiging van het lichaam, stellen dit afzichtelijk en ontvleescht voor; niet een enkel stelt de ziel voor, zich schitterend uit hare aardsche banden verlossende. Het vertrek naar die gelukkige wereld, gaat alleen vergezeld van het gejammer der overlevenden, als of hen die van ons gaan het grootste ongeluk overkomen was; men zegt hen voor eeuwig vaarwel, als of men hen nooit moest wederzien; wat men voor hen betreurt, zijn de genietingen van dit leven, alsof zij er geene grootere moesten terugvinden. Hoe ongelukkig, zegt men, te sterven als men jong, rijk, en gelukkig is, en men zulk een schoone toekomst te gemoet gaat. Het denkbeeld van een gelukkigen toestand komt ter nauwernood in de gedachte op, omdat dit geene wortels geschoten heeft. Alles draagt er dus toe bij, om bij de gedachte aan den dood, ontzetting te weeg te brengen, in stede van hoop te geven. Het zal waarschijnlijk nog lang duren eer de mensch zich van die vooroordeelen zal hebben ontdaan, doch hij zal er toe komen naarmate zijn geloof vaster wordt, en hij zich eene gezondere voorstelling van het gees-

tenleven zal kunnen maken.

9. Buitendien plaatst het algemeene geloof de zielen in een oord, dat ter nawnood door de gedachte te bereiken is, en waar zij als 't ware vreemdelingen voor de achterblijvenden worden; zelfs de kerk, werpt een onoverkomelijken slagboom tusschen hen en deze laatsten op: zij verklaart dat alle betrekking tusschen hen afgebroken, iedere gemeenschap met hen, onmogelijk is. Zoo de zielen zich in de hel bevinden, is alle hoop om hen weder te zien, voor eeuwig verloren, tenzij men daar zelve aanlandt; indien zij zich onder de uitverkorenen bevinden, zijn zij geheel in hunne bespiegelende aanschouwing verdiept. Dit alles doet tusschen de dooden en levenden zulk een grooten afstand ontstaan, dat men de scheiding als voor eeuwig beschouwt; daarom verlangt men de wezens die men liefheeft met zich op aarde te behouden, zij het ook lijdende, zelfs liever dan hen naar den Hemel te zien vertrekken. En, is de ziel in den Hemel wezenlijk gelukkig, als zij bijvoorbeeld, *haar zoon, vader, moeder of vrienden*, eeuwig ziet branden?

Waarom de spiritisten den dood niet vreezen.

10. De leer van het spiritisme geeft eene geheel andere richting aan de beschouwing van de toekomst. Het toekomstige leven is geene hypothese meer, maar eene werkelijkheid, de kennis van den toestand der zielen na den dood is ook niet meer eene hypothese, maar een gevolg der waarneming. De sluier is opgeheven; de geestenwereld verschijnt voor ons oog in hare praktische werkelijkheid; niet de menschen hebben die uitgevonden, door de werking van vernuft en verbeelding, het zijn de bewoners van die wereld zelve, die ons hunnen toestand komen beschrijven; wij zien hen daar op elken sport van den geestelijken ladder, in alle toestanden van geluk en ongeluk, wij wonen al de wisselingen bij van het leven aan gene zijde van het graf. Dit is het wat de spiritisten zoo kalm maakt als zij den dood onder de oogen zien, dit is de oorzaak hunner gerustheid in de laatste oogenblikken van hun zijn op aarde. Het is niet alleen hoop, die hen ondersteunt, maar zekerheid, zij weten dat het toekomstige leven, niet anders dan een vervolg van het tegenwoordige is, doch in beteren toestand, en zij wachten het even gerust af als het opkomen der zon na een stormachtigen nacht. De grond van deze gerustheid putten zij uit feiten waarvan zij getuigen zijn, en uit de overeenstemming van die feiten met de rede, met de rechtvaardigheid en grootheid van God, en met de innige verzuchtingen van den mensch.

Voor de spiritisten, is de ziel niet meer eene abstractie; zij heeft een geëthêriseerd lichaam, dat er een begrensde wezen van maakt, voor het verstand te omvatten en te begrijpen; (en dit is al genoeg om zich een denkbeeld omtrent hare vermogens en gewaarwordingen te kunnen vormen). Het aandenken aan hen die ons dierbaar zijn berust op iets wezenlijks. Men stelt zich hen niet meer voor als vluchtige vlammen, die voor

de gedachte niets in het geheugen terugroepen, maar onder een bepaalden vorm die ons haar beter als levend wezen voorstelt. En in plaats van ons toe te schijnen als zich in de diepten van het heelal te verliezen, omringen zij ons, en staan de lichamelijke wereld en die der Geesten in gestadige gemeenschap met, en ondersteunen wederkeerig elkander. Twijfel omtrent de toekomst niet meer bestaande, heeft de vrees voor den dood ook geene reden van bestaan meer, men ziet in koelen bloede den dood naderen, als een verlosser, als de poort waardoor men het leven binnentreed, en niet als die van het niet.

Derde Hoofdstuk.

De Hemel.

1. In het algemeen gebruikt men het woord *hemel* (in het fransch Ciel) om de oneindige ruimte die de aarde omgeeft en meer bijzonder dat gedeelte dat boven den horizont verheven is, aan te duiden; dit woord Ciel is afkomstig van het latijn Coelum, gevormd uit het grieksch *coïlos*, hol, concaaf, omdat het uitspansel aan ons oog als eene oneindige concaviteit toeschijnt. De ouden geloofden aan het bestaan van verschillende boven elkander geplaatste, uit vaste en doorschijnende stof gevormde hemelen, concentrische sfeeren vormende waarvan de aarde het middelpunt was. Die sfeeren om de aarde draaiende, sleepten in hunnen loop de sterren die zich in hun weg bevonden, mede.

Dit denkbeeld, het gevolg van onvoldoende astronomische kennis, was dat van elke godenleer, die van de dus op elkander geplaatste hemelen, het oord voor de verschillende trappen van gelukzaligheid maakte; de laatste hemel was het oord der hoogste gelukzaligheid. Volgens het meest verspreide gevoelen, bestonden er zeven hemelen, van daar de uitdrukking: *Zich in den zevenden hemel bevinden*, om een volmaakt geluk aan te duiden. De mahomedanen nemen er negen aan, waarin het geluk der geloovigen trapsgewijze toeneemt. De sterrekundige Ptolomëus (Ptolomëus leefde te Alexandrië in Egypte, in de 2e eeuw onzer tijdrekening) telde er elf, waarvan de laatste den naam droeg van Emyreum (naar het Grieksch, pur of pijr, vuur) uithoofde van het schitterende licht dat daar heerschte. Het is nu nog bij dichters de naam dien zij aan het verblijf der eeuwige glorie geven. De christelijke godgeleerdheid neemt drie hemelen aan: de eerste is de streek van lucht en wolken; de tweede die waarin de sterren zich bewegen; de derde boven die der sterren verheven, is het verblijf des Allerhoogsten en der gelukzaligen, die God van aangezicht tot aangezicht aanschouwen. Het is volgens dat geloof dat er gezegd wordt dat Paulus tot den derden Hemel opgetrokken werd.

2. De onderscheidene leerstelsels omtrent het verblijf der gelukzaligen berusten op de dubbele dwaling, dat de aarde het middelpunt van het heelal, en dat de sfeer der sterren begrensd is. Allen hebben het verblijf der gelukzaligen en van den Allerhoogste, buiten die grens geplaatst, zonderlinge afdwaling, die de maker van alles, die alles bestuurt, buiten de grenzen zijner schepping, en niet in het midden plaatst, waar de uitstraling zijner gedachte zich over alles kan uitstrekken!

3. De wetenschap heeft door de onverbiddelijke logica der feiten en der waarneming, hare fakkel tot in de diepten der oneindige ruimte doen schijnen en de nietigheid van alle die stelsels aangetoond. De aarde is niet langer de spil van het heelal, maar één der kleinste bollen die zich in de oneindige ruimte bewegen; zelfs de zon is niets anders

dan het middelpunt van een planetenstelsel; de sterren zijn ontelbare zonnen, rondom welke ontelbare werelden zich bewegen, die, niettegenstaande zij elkander schijnen aan te raken, door afstanden van elkander gescheiden zijn, die ter nauwernood door de gedachte bereikbaar zijn. In dit geheel, dat door eeuwige wetten, waarin de wijsheid en de almacht des Scheppers doorstraalt, geregeerd wordt, is de aarde slechts eene onmerkbaare stip en eene wat de bewoonbaarheid betreft minst begunstigde. Dit wetende, doet men de vraag, waarom God er den eenigen zetel van het leven van gemaakt en die bij voorkeur aan zijne schepselen tot woonplaats aangewezen zou hebben? Integendeel, alles duidt ons aan, dat het leven overal aanwezig en de menschheid even als het heelal oneindig is. De wetenschap ons het bestaan openbarende van werelden die aan de aarde gelijk zijn, zoo kan God die niet zonder doel geschapen hebben; Hij heeft die moeten bevolken met wezens in staat om ze te kunnen beheeren.

4. Des menschen denkbeelden zijn geëvenreedigd aan hetgeene hij kent; even als alle gewichtige ontdekkingen, heeft die van het zamenstel der werelden, aan de denkbeelden eene andere richting moeten geven. Door den invloed van die nieuwe kennis, heeft het geloof wijzigingen moeten ondergaan; de hemel is van plaats veranderd; de sfeer der sterren onbegrensd zijnde, kan daartoe niet meer dienen. Waar is hij dan? Op deze vraag blijven alle godsdiensten het antwoord schuldig.

Door de wezenlijke bestemming van den mensch te doen kennen, komt het spiritisme die vraag oplossen. De natuur van den mensch en Gods eigenschappen als punt van uitgang nemende, zal men tot een besluit kunnen komen: dat wil zeggen, uitgaande van het bekende, zal men door logische gevolgtrekking, zonder nog te spreken van de onmiddellijke waarneming, waartoe het spiritisme in staat stelt, tot het onbekende geraken.

5. De mensch bestaat uit lichaam en Geest; de Geest is het voornaamste, het redelijke, het intelligente wezen; het lichaam is het stoffelijke kleed hetwelk de Geest tijdelijk aanneemt, om zijne zending op aarde te kunnen vervullen en de voor zijn vooruitgang noodzakelijken arbeid te kunnen verrichten. Het lichaam versleten zijnde, wordt vernietigd en de Geest overleeft die vernietiging. Zonder Geest, is het lichaam slechts werkelooze stof, zoo als ieder werktuig bij gebrek aan den arm die het in beweging stelt: de Geest daarentegen is ook, zonder het lichaam, alles; het leven en de intelligentie. Als de Geest het lichaam verlaat, treedt hij in de Geestenwereld terug, van waar hij gekomen was, om zich te incarneeren.

Er bestaat dus: *eene lichamelijke wereld* uit de *geïncarneerde* Geesten, en eene *geestelijke wereld* uit de niet geïncarneerde Geesten samengesteld. De wezens van de lichamelijke wereld, zijn door het feit van hun stoffelijk omhulsel, aan de aarde of aan een andere werelddol gebonden; de geestelijke wereld is overal, om ons heen en in de ruimte; voor deze bestaan er geene grenzen. Tengevolge van den fluïdieken aard van hun

omhulsel, doorklieven de wezens waaruit die wereld bestaat, de afstanden, in stede van zich met moeite op aarde te bewegen, met de snelheid der gedachte. De dood van het lichaam is de losmaking der banden die hen gevangen hielden.

6. De Geesten zijn eenvoudig en onwetend geschapen, maar begaafd met den aanleg om tengevolge van hun vrijen wil, alles te leeren en zich te volmaken. Door den vooruitgang dien zij maken, verkrijgen zij nieuwe kundigheden, nieuwe eigenschappen, nieuwe inzichten, en dientengevolge nieuwe, aan minder ontwikkelde Geesten onbekende, genietingen; zij zien, hooren, gevoelen en begrijpen wat achterlijke Geesten niet zien, hooren, gevoelen, noch begrijpen kunnen. *Het geluk is geëvenredigd aan de gemaakte vorderingen; zoodat van twee Geesten, de één minder gelukkig dan de andere kan zijn, alleen omdat hij niet zoo verstandelijk en zedelijk ontwikkeld is, zonder dat het daarom noodig is, dat ieder hunner op eene afzonderlijke plaats zij.* Niettegenstaande zij naast elkander kunnen zijn, kan de een in duisternis gedompeld zijn, terwijl de andere in schitterend licht kan wezen; zooals dit het geval is met een blinde en een ziende die elkander bij de hand houden: de eene ziet het licht dat op zijn makker niet den minsten invloed uitoefent. *Het geluk der Geesten in de hoedanigheden die zij bezitten bestaande, putten zij dit overal waar zij zich ook bevinden mogen, zoowel op de oppervlakte der aarde, te midden der geïncarneerden, als in de oneindige ruimte.*

Eene alledaagsche vergelijking, zal dezen toestand nog begrijpelijker maken. Indien er op een concert twee menschen zijn, de een een goed musicus en met een geëffend oor, de andere zonder muzikale kennis noch fijn gehoor, dan zal de eerste een gevoel van welbehagen, de andere niets ondervinden, omdat de eerste datgene begrijpt en gevoelt wat niet den minsten indruk op den ander maakt. Zoo is het ook met alle genietingen der Geesten, die genietingen zijn geëvenredigd aan de geschiktheid die zij bezitten om ze te kunnen gevoelen. *De geestenwereld is vervuld met glans, harmonie en gewaarwordingen, die de minder ontwikkelde Geesten welke nog onder den invloed der stof zijn, zelfs niet eens bemerken, en die alleen voor reine Geesten toegankelijk zijn.*

7. De vooruitgang is bij de Geesten, de vrucht van eigen arbeid; maar aangezien zij een vrijen wil bezitten, arbeiden zij, al naar zij dit zelf willen, met meer of minder ijver, of met achteloosheid aan hunnen vooruitgang. Dientengevolge bespoedigen of vertragen zij hunnen vooruitgang en dus ook hun geluk. Terwijl sommigen snelle vorderingen maken, blijven anderen eeuwen lang in de onderste rangen verzonken. Zij zijn dus zelve de bewerkers van hunnen gelukkigen of ongelukkigen toestand, volgens het woord van Christus "Aan een iegelijk naar zijne werken!" Elke Geest die achterlijk blijft, kan dit aan niemand, dan aan zichzelf wijten, zooals ook degene die vorderingen maakt, er alle verdienste van oogst.

Het hoogste geluk valt alleen ten deel aan de volmaakte, anders gezegd de Zuivere-Geesten. Zij bereiken dit niet dan na in intelligentie en zedelijkheid vorderingen

gemaakt te hebben. De intellectueele vooruitgang houdt zelden gelijken tred met de zedelijke; maar wat de Geest niet op den éénen tijd ten uitvoer brengt, zal hij op een anderen doen, zoodat beiden eindelijk dezelfde hoogte zullen bereiken. Dit is de reden waarom men dikwijls zeer verstandelijk ontwikkelde menschen ziet, die het zedelijk, zeer weinig zijn, en omgekeerd.

8. De incarnatie is noodig, zoowel voor den zedelijken als voor den verstandelijken vooruitgang van den Geest; voor den verstandelijken, door de bedrijvigheid die hij verplicht is, in den arbeid te ontwikkelen; voor den zedelijken, door de behoefte die de eene mensch aan den anderen heeft. *Het maatschappelijke leven is de toetsteen voor goede of slechte hoedanigheden.* Voor goedheid, slechtheid, zachtmoedigheid, gewelddadigheid, welwillendheid, liefdadigheid, baatzucht, gierigheid, hoogmoed, nederigheid, oprechtheid, rondborstigheid, rechtschapenheid, kwade trouw, schijnheiligheid, in een woord voor alles wat den deugdzame of verdorven mensch kenschetst en tot doel en tot prikkel in zijn omgang met zijns gelijken strekt; *voor den mensch die geheel alleen leeft, zou er noch deugd noch ondeugd bestaan; en zoo hij zich al door afzondering voor kwaad kan behoeden, hij vernietigd daardoor tevens het goede.*

9. Het is duidelijk dat slechts één lichamelijk leven, ontoereikend is om den Geest alles wat hem ontbreekt te doen verkrijgen en zich van alles wat slecht in hem is, te kunnen ontdoen. Zou bijvoorbeeld de wilde ooit in ééne incarnatie, het zedelijk en verstandelijk peil van den het hoogst ontwikkelden europeaan kunnen bereiken? Dit is materieel onmogelijk. Moet hij dan eeuwig onwetend, en in barbaarschheid gedompeld, van de genietingen die alleen ontwikkeling van onze vermogens schenken kan, verstoken blijven? Het eenvoudig gezond verstand verwerpt zoodanig eene veronderstelling, die tegelijkertijd de ontkenning van Gods goedheid en rechtvaardigheid en van de wet van vooruitgang der natuur zoude zijn. Daarom schenkt God, die vóór alles rechtvaardig en goed is, aan den mensch zoo vele levens, als hij noodig heeft, om het doel, de volmaaktheid, te bereiken.

In ieder nieuw bestaan brengt de Geest alles wat hij in een vorig in aanleg, intuïtieve kennis, verstand en zedelijkheid gewonnen heeft, met zich mede. Ieder bestaan is dus een stap voorwaarts op den weg des vooruitgangs (*Zie de noot in hoofdstuk I op 3*).

De incarnatie is aan den staat van mindere Geest onafscheidelijk verbonden; zij is niet meer noodig voor hen die de grens overschreden hebben en die als Geest of in het lichamelijk leven op eene der verheven werelden, die niets meer van de aardsche stoffelijkheid bezitten, vorderingen maken. Als dezen zich reincarneeren, doen zij het uit vrijen wil, met het doel om op de geïncarneerden een meer onmiddelijken invloed uit te oefenen tot uitvoering der hen opgedragen zending. Zij nemen uit toewijding de moeielijkheden en het lijden dat er aan verbonden is, op zich.

10. Tusschen het eene en het andere lichamelijke leven, treedt de Geest weer

voor korteren of langeren tijd terug in de Geestenwereld, in welke hij zich gelukkig of ongelukkig gevoelt, naar gelang van het goed of het kwaad dat hij gedaan heeft. De toestand van Geest, is de natuurlijke voor den mensch, daar hij ten slotte, dit blijven moet en het geestelijk lichaam niet sterft; de lichamelijke toestand is slechts een staat van overgang en is kortstondig. Het is vooral als Geest dat hij de vruchten van den arbeid oogst, die hij gedurende zijne incarnatie verricht heeft; het is ook dan dat hij zich tot nieuwe worsteling voorbereidt, en voornemens opvat, die hij zich bij zijn terugkeer tot het menschedom, beijveren zal in praktijk te brengen.

De Geest maakt eveneens vorderingen in den staat van omdoling (erraticiteit); daar vergaart hij bijzondere kennis die hij op aarde niet verkrijgen kan; zijne denkbeelden worden gewijzigd. Zoo wel de lichamelijke als Geesten-toestand zijn voor hem bronnen van twee verschillende soorten van vooruitgang die solidair met elkander verbonden zijn; daarom ondergaat hij beurtelings deze twee wijzen van bestaan.

11. De reïncarnatie kan op aarde of op andere werelden plaats vinden. Onder de werelden zijn er, die meer ontwikkeld zijn dan andere, op welke het leven, zoowel physisch als zedelijk onder minder bezwarende omstandigheden dan op aarde vervult wordt, maar op welke alleen Geesten worden toegelaten die een trap van volmaking bereikt hebben, die met den toestand van die wereld overeenkomt.

Het leven op die verheven werelden is op zichzelf reeds eene belooning, want men is daar bevrijd van de kwalen en ongelukken, waaraan men hier blootgesteld is. Het minder stoffelijk, bijna fluidiek lichaam is er niet aan ziekten en gebreken, ja zelfs niet aan dezelfde behoeften onderhevig. De mindere Geesten er geen toegang hebbende, leeft de mensch er in vrede, zonder andere zorg dan die voor zijn vooruitgang door geestes-arbeid. Daar heerscht ware broederliefde omdat er geen baatzucht bestaat, ware gelijkheid omdat men er geen hoogmoed vindt; ware vrijheid omdat er geene ongeregeldheden te beteugelen zijn, noch heerschzuchtigen die de zwakken trachten te verdrukken. Bij de aarde vergeleken, zijn die werelden ware paradijzen; het zijn de rustplaatsen op den weg des vooruitgangs, die tot het einddoel voert. De aarde eene wereld zijnde, bestemd tot loutering der onvolmaakte Geesten, is dit de reden waarom het kwaad er de overhand heeft, totdat het God behagen zal, haar in een verblijf voor meer gevorderde Geesten te herscheppen.

Op die wijze bereikt de Geest, naarmate hij in ontwikkeling toeneemt, door trapsgewijzen vooruitgang het toppunt van geluk; doch vóór hij den hoogsten trap van volmaaktheid bereikt, geniet hij een geluk dat aan zijn vooruitgang geevenredigd is; zoo geniet de mensch éérst de genoegens der kinderjaren, later die der jeugd, en eindelijk die van den rijperen leeftijd.

12. Het geluk der zalige Geesten bestaat niet in eene ledigheid aan bespiegeling gewijd, hetgeen, zoo als wij reeds meer gezegd hebben, eene eeuwige en vervelende

nutteloosheid zijn zou. Integendeel, het Geestenleven van alle rangen bestaat in eene voortdurende bedrijvigheid maar die geheel vrij van vermoeienis is. Het hoogste geluk bestaat: in het genot van al de heerlijkheid der schepping, die door geene menschentaal kan uitgedrukt worden, die de levendigste verbeelding zich niet kan voorstellen; in de kennis en het doorgronden van alles; in de afwezigheid van elk lichamelijk en zedelijk lijden; in innige tevredenheid, in eene kalmte van geest die door niets verbroken wordt; in de liefde die alle wezens met elkander verbindt, omdat men er niet door aanraking met slechte menschen geërgerd wordt, en boven al in het aanschouwen van God en het begrijpen Zijner verborgenheden die aan de meest waardigen worden geopenbaard. Ook bestaat dit geluk in de zendingen, waarmede men zich gelukkig gevoelt belast te worden. De Zuivere-Geesten zijn de Messiassen of Godsgezanten om Zijnen wil te verkondigen en te doen uitvoeren; zij vervullen de groote zendingen, zitten voor bij de vorming der werelden en zorgen voor de algemeene harmonie van het Heelal; roemrijke opdracht die men alleen door het bereiken der volmaaktheid verkrijgt. Het zijn alleen de Zuivere-Geesten van den hoogsten rang die in de geheimen Gods zijn ingewijd, van Zijne gedachte doordrongen, zijn zij er de onmiddellijke vertegenwoordigers van.

13. De werkzaamheden aan de Geesten opgedragen, zijn geëvenredigd aan hunne ontwikkeling, kennis, kunde, ondervinding en aan den graad van vertrouwen dien zij aan den Opperheer inboezemen. Er bestaan daar geene voorrechten, geene gunsten, die niet eene belooning van verdiensten zijn: alles wordt er op de weegschaal der strikste rechtvaardigheid gewogen. De belangrijke zendingen, worden alleen aan dezulken toevertrouwd van welke God weet dat zij de geschiktheid bezitten om ze te vervullen, en die niet in staat geacht worden er aan te kort te komen, of ze te benadeelen. Terwijl onder het oog van God zelf, de meest verdienstelijken den hoogsten raad uitmaken, wordt aan verheven hoofden het bestuur over den planetarischen omloop, aan anderen die van bijzondere werelden opgedragen. Daarop volgen naar gelang van ontwikkeling en in opvolging der ondergeschiktheid in de hiërarchie, de meer beperkte opdrachten aan hen die over den vooruitgang der volken, tot bescherming van familien en individuen, tot aandrijving van elken tak van vooruitgang; over de verschillende werkingen der natuur tot in de kleinste bijzonderheden der schepping, gesteld zijn. In dit uitgebreid en harmonisch geheel, zijn er bezigheden voor alle bekwaamheden, voor iederen aanleg, voor elken goeden wil; bezigheden die met vreugde worden aangenomen, waar men met geestdrift om vraagt, omdat het voor de Geesten die er naar haken hooger op te gaan, een middel tot vooruitgang is.

14. Nevens deze belangrijke opdrachten die aan de verheven Geesten worden toevertrouwd bestaan er nog andere van meer of minder gewicht, die aan Geesten van elken rang worden gegeven, en men kan zeggen dat onder deze laatsten elke geïncarneerde de zijne vindt, dat wil zeggen, dat er voor allen ten welzijn van huns gelijken,

plichten te vervullen zijn; van af het hoofd van het gezin, wien het opgelegd is zijne kinderen vorderingen te doen maken, tot aan den man van genie die nieuwe grondstoffen voor den vooruitgang in de maatschappij aanbrengt. Het is in deze zendingen van minder belang dat dikwijls verflauwing, plichtverzaking en verloochening plaats vindt, doch die alleen het individu, doch niet het algemeen benadeelen.

15. Alle intelligentien, welken graad zij ook bereikt mogen hebben, werken dus, ieder naar de mate harer krachten de eene als geïncarneerde, de andere als Geest, aan het algemeen gewrocht mede. Overal, van den ondersten tot den bovensten sport, heerscht bedrijvigheid, allen, elkander onderwijzende, helpende, ondersteunende, reiken elkander de hand om den top te bereiken.

Op die wijze wordt de solidariteit tusschen de Geesten- en lichamelijke wereld, anders gezegd tusschen de menschen en Geesten, tusschen den vrijen en den gevangen Geest gevestigd. Op die wijze wordt wezenlijke toegenegenheid, heilige liefde, door de veredeling van en de voortdurende gemeenschap met elkander, gevestigd en bestendig.

Overal dus, leven en beweging, geen hoekje in de oneindige ruimte die niet bevolkt is; geen oord dat niet onophoudelijk doorgetrokken wordt door ontelbare legioenen van schitterende wezens, voor de grove zintuigen der geïncarneerden onzichtbaar, maar welker aanblik, de van de stof bevrijde zielen, van bewondering en geluk opgetogen doet zijn. Eindelijk, overal een betrekkelijk, aan elken vooruitgang aan elken volbrachten plicht geëvenredigd geluk; een iegelijk in het bezit in zichzelf van de grondstoffen voor eigen geluk, naar gelang van de cathegorie waarin zijn graad van vooruitgang hem geplaatst heeft.

Het geluk is van de eigen hoedanigheden der individuen, en niet van den stoffelijken toestand van de omgeving waarin zij zich bevinden afhankelijk; het bevindt zich dus overal waar er Geesten zijn, vatbaar om gelukkig te wezen; geene beperkte plaats is daarvoor in het heelal aangewezen. Overal waar zij zich ook bevinden, kunnen Zuivere-Geesten de goddelijke heerlijkheid aanschouwen, omdat God overal is.

16. Het geluk blijft evenwel niet beperkt tot den persoon; indien men het alleen in zichzelf kon vinden, indien men het niet aan anderen kon mededeelen, zou het baatzuchtig en treurig wezen; het geluk bestaat ook in de gemeenschap van gedachten die de elkander toegenegen Geesten onderling vereenigt. De gelukkige Geesten, door overeenstemming van gedachten, neigingen, gevoelens, tot elkander getrokken, vormen uitgebreide gelijkgeaarde groepen of gezinnen, in welke iedere individualiteit de hem eigene eigenschappen uitstraalt, en doordrongen wordt door de kalme weldadige uitstrooming van het geheel, waarvan de leden dan eens uit elkander gaan, om de hen opgelegde zendingen te vervullen, dan weer zich op een of ander punt in de ruimte vereenigen om elkander den uitslag van hunnen arbeid mede te deelen; dan weder zich om een verheven Geest scharen om diens raadgevingen en lessen te ontvangen.

17. Alhoewel de Geesten overal zijn, zoo zijn toch de werelden, naar gelang van de overeenkomst die er tusschen hen en hunne bewoners bestaat, de plaatsen waar zij zich bij voorkeur ophouden. Rondom de vergevorderde werelden verzamelen zich de verheven Geesten in menigte; de achterlijke werelden zijn door eene massa mindere Geesten omgeven. De aarde behoort nog tot de laatsten. Iedere wereldbol bezit dus als 't ware zijne eigene bevolking van geïncarneerde en ongeïncarneerde Geesten, die hoofdzakelijk door de incarnatie en desincarnatie van dezelfde Geesten onderhouden wordt. Deze bevolking is in de mindere werelden, waar de Geesten meer aan de stof gehecht zijn, bestendiger, echter meer afwisselend in de verheven werelden. Maar uit de werelden die bronnen van licht en zaligheid zijn, komen er Geesten naar de mindere werelden over, om er de zaden van vooruitgang uit te strooien, er troost en hoop te brengen, de door de beproevingen van het leven ter nedergedrukte gemoederen op te beuren, en zij incarneren zich daar somtijds, ten einde hunne zending met meer kracht te kunnen vervullen.

18. Waar in die grenzelooze uitgestrektheid bevindt zich dan nu de Hemel? Overal; zijne grenzen bepalen geene omslotene ruimte; de gelukkige werelden zijn de laatste pleisterplaatsen die er heenleiden, deugden banen er den weg toe, ondeugden sluiten er den toegang van af.

Hoe grootsch is dit tafereel, waarin het minste hoekje van het heelal met leven vervuld is, dat aan elk voorwerp der schepping doel en reden van bestaan toekent; en hoe klein en armzalig is, daarbij vergeleken, de leer die het menschdom uitsluitend op een nauw merkbare stip in de ruimte plaatst, het ons toont als op een gegeven oogenblik een aanvang nemende, en evenzoo op een gegeven oogenblik met de wereld die het gedragen heeft, een einde vindende; en op die wijze slechts een nietig tijdstip in de eeuwigheid innemende? Wat is die leer treurig en ijskoud, als zij ons het overige gedeelte van het heelal, vóór, gedurende en na het aardsche menschdom, zonder leven, zonder beweging, als eene onmetelijke in stilte gedompelde woestijn te aanschouwen geeft! Wat is zij wanhopend, als zij ons op het geringe getal uitverkorenen wijst, die aan eene eeuwigdurende bespiegelende aanschouwing gewijd zijn, terwijl het grootste aantal der schepselen tot pijnigingen zonder eind, gedoemd is! Wat is die leer door den slagboom die zij tusschen de dooden en levenden stelt, voor liefhebbende gemoederen, hartverscheurend! De gelukzalige zielen, zegt men, denken aan niets dan aan hun geluk; zij die ongelukkig zijn, aan hunne smarten. Moet men er zich dan over verwonderen dat de baatzucht op aarde heerscht, als men die als in den hemel bestaande doet zien? Hoe bekrompen wordt daardoor de gedachte die zij van Gods grootheid, almacht en goedheid geeft!

Hoe verheven daarentegen is het tafereel dat het spiritisme er van geeft! Wat worden de denkbeelden door deze leer verheven, en hoe worden de gedachten er door verruimd! Maar wie zegt ons dat ze waar is? Ten eerste: de rede, vervolgens de openba-

ring, eindelijk de overeenstemming met de vorderingen der wetenschap. Het gezond verstand zegt ons aan welke zijde de waarheid is, bij twee leerstelsels, waarvan het eene Gods eigenschappen verkleint en het andere die verhoogt; waarvan het eene met den vooruitgang in overeenstemming en het andere daarmee in strijd is; waarvan het eene achterlijk blijft en het andere vooruitstreeft. Laat elk diep in zijn binnenste, zijne verzuchtingen, zijne innige wenschen raadplegen, en eene inwendige stem zal hem antwoorden. Die innerlijke verzuchting is de stem Gods, die den mensch niet bedriegen kan.

Maar waarom heeft God hem dan niet van den aanvang af met de geheele waarheid bekend gemaakt? Om dezelfde reden waarom men aan kinderen niet hetzelfde onderwijs als aan menschen van rijperen leeftijd geeft. De beperkte openbaring was voldoende voor een zeker tijdperk van het menschdom; God gaf die in verhouding tot de krachten van den Geest. Degenen die thans eene meer volledige erlangen, zijn *dezelfde Geesten* die er reeds eene gedeeltelijke op andere tijden ontvangen hebben, maar die sedert dien tijd in verstand gevorderd zijn.

Zou de mensch vóór dat hij de levende krachten der natuur, de zamenstelling der hemellichamen, de wezenlijke rol die de aarde vervult en hare formatie kende, de oneindigheid van de ruimte, de veelvuldigheid der werelden begrepen hebben? Zou hij vóór dat de geologie de formatie der aarde verklaard had, de hel uit de diepte hebben kunnen doen verhuizen, en den allegorischen zin van de zes dagen der schepping hebben kunnen begrijpen? Zou hij, vóór dat de sterrekunde de wetten waardoor het heelal beheerscht wordt ontdekt had, hebben kunnen begrijpen, dat er geen boven noch onder in de ruimte bestaat, dat de hemel niet boven de wolken is, noch door de sterren begrensd wordt? Zou hij vóór de vorderingen door de psychologische wetenschap gemaakt, zich met de geestenwereld hebben kunnen vereenzelvigen? Zou hij hebben kunnen begrijpen dat na den dood, een gelukkig of ongelukkig leven begint, doch niet in eene beperkte ruimte noch in een stoffelijken vorm? Neen; meer door de zinnen dan door het verstand oordeelende, was het heelal, te groot voor zijne hersenen; men moest het tot een minderen omvang herleiden, om het tot op hun standpunt te kunnen doen dalen, later kon men er weder meer uitbreiding aan geven. Eene gedeeltelijke openbaring had ook haar nut; in dien tijd was zij verstandig, voor den tegenwoordigen tijd is zij onvoldoende geworden. Alleen zij hebben ongelijk, die, geen acht slaande op den vooruitgang die de denkbeelden gemaakt hebben, wanen volwassenen, als kinderen met den leiband, te kunnen besturen. (Zie het Evangelie volgens het Spiritisme hoofdst. III.)

Vierde Hoofdstuk.

De Hel.

Intuïtie der toekomstige straffen. De hel der Christenen eene navolging van die der heidenen. De Limbus. Tafereel van de hel der heidenen. Tafereel van de hel der christenen.

Intuïtie der toekomstige straffen.

1. Ten allen tijde heeft de mensch bij ingeving (intuïtie) geloofd, dat het toekomstige leven gelukkig of ongelukkig moest zijn, naar gelang van het goed of kwaad dat men op aarde gedaan had; echter is het denkbeeld dat hij er zich van vormt in overeenstemming met zijne zedelijke ontwikkeling en met het meer of minder juiste denkbeeld dat hij van goed en kwaad heeft; straf en belooning worden alzoo eene afspiegeling van zijne overheerschende denkbeelden. Daarom stellen de krijgsvolken hun hoogste geluk in de eerbewijzingen die men aan de dapperheid bewijst, de jagervolken in overvloed van wild; zinnelijke volken in wellustige genietingen. Zoo lang de mensch door de stof beheerscht wordt, kan hij zich niet dan een onvolkomen denkbeeld van een geestelijk bestaan vormen, daarom maakt, hij van de toekomstige straffen en belooningen een meer stoffelijk dan geestelijk iets; hij verbeeldt zich dat men in de andere wereld ook eten en drinken moet, maar beter en smakelijker dan op aarde. (Een kleine savoijsard, wien de pastoor een verleidelijk tafereel van het toekomstige leven beschreef, vroeg dezen of een ieder daar wittebrood at, zoo als in Parijs.) Later vindt men dat het geloof aan de toekomst een mengsel is van spiritualisme en materialisme; zoo plaatst hij nevens eene in bespiegelende beschouwing bestaande gelukzaligheid, eene hel met lichamelijke folteringen.

2. De primitieve mensch niets kunnende begrijpen dan hetgeen hij ziet, heeft natuurlijker wijze, de toekomst aan het tegenwoordige ontleend; om andere typen dan hij voor oogen had te kunnen begrijpen, was eene geestesontwikkeling noodig die eerst door den tijd verkregen kan worden. Dientengevolge is het tafereel dat hij zich van de straffen in het toekomstige leven maakt, eene afspiegeling van de rampen van het mensdom, maar op een grooter schaal; hij heeft er alle mogelijke martelingen en pijnigingen en zielesmartten die men op aarde vindt in vereenigd; zoo heeft hij zich in de heete luchtstreeken eene hel van vuur, en aan de poolstreeken er een van ijs voorgesteld. De zedelijke zin die hem later de geestelijke wereld begrijpelijk moest maken was bij hem

nog niet ontwikkeld, en hij kon dus alleen lichamelijke smarten begrijpen; daardoor is de hel op eenige bijzonderheden in den vorm na, in alle godsdiensten dezelfde.

De hel der christenen eene nabootsing van die der heidenen.

3. De hel der heidenen, zooals die door de dichters beschreven, en ten tooneel gevoerd is, is in hare soort, het meest grootsche voorbeeld van eene hel, en heeft zich in die der christenen die ook door hunne dichters bezongen is, vereeuwigd. Beide met elkander vergelijkende, vindt men er, als men de namen en eenig onderscheid in de bijzonderheden uitzondert, veel overeenkomst in: zoo wel in de eene als de andere is het materieele vuur er de basis der folteringen, omdat dit het symbool van de hevigste pijn is. Maar zonderling is het dat de christenen in vele opzichten de hel der heidenen overtroffen hebben. Zoo deze laatsten in de hunne het vat der Danaïden, het rad van Ixion, de rots van Sisijphus hadden, zoo waren dit slechts individueele straffen; maar de hel der christenen heeft voor *allen* kokende ketels, waarvan de engelen het deksel oplichten om de stuiptrekkingen der verdoemden te zien; (Preek, in 1860 te Montpellier uitgesproken) God hoort zonder medelijden, gedurende de eeuwigheid hun gekerm. Nimmer hebben de heidenen, de bewoners der Elijseesche velden voorgesteld als zich verlustigende in het gezicht der folteringen van den Tartarus. (H. Thomas Aquinas: "De gelukzaligen, zullen zonder de plaats waar zij zijn te verlaten, er toch op de eene of andere wijze uitgaan, tengevolge van hunne gave van intelligentie en doordringend gezicht, om de folteringen der verdoemden te aanschouwen; en die ziende, zullen zij er niet alleen *geen smart over gevoelen*, maar zij zullen *door vreugde overstelpt* worden, en zullen God danken, voor hun geluk, tegenwoordig te zijn bij de onuitsprekelijke ellende der goddeloozen.")

4. Even als de heidenen, hebben de christenen hun koning der hel, Satan; met dat onderscheid dat Pluto zich er toe bepaalde het duister rijk, dat hem ten deel gevallen was, te regeeren, maar zelve niet boosaardig was; degenen die kwaad bedreven hadden, hield hij gevangen, omdat dit zijn ambt was, maar hij trachtte niet, menschen tot kwaad doen te verleiden, om het genoeg te hebben ze te kunnen doen folteren, terwijl Satan overal slachtoffers tracht te maken, om het genoeg te hebben, ze te doen folteren door zijne legioenen duivelen die met groote vorken gewapend zijn om ze in het vuur te kunnen omkeeren. Men heeft zelf in ernst den aard van dat vuur, dat de verdoemden eeuwig brandt en nooit verteert, trachten uit te maken; en men heeft de vraag geopperd, of het ook een vuur van aardpek kon zijn (Preek in 1861 te Parijs uitgesproken.) De hel der christenen geeft dus aan die der heidenen niets toe.

5. Dezelfde overwegingen die bij de ouden een bepaald oord voor het verblijf der gelukzaligen hadden doen aannemen, hadden tot hetzelfde voor een oord voor straffen

geleid. De mensch de eersten in de hoog verhevene gewesten plaatsende, was het natuurlijk dat hij de anderen in de laagste oorden, dat wil zeggen in de diepte der aarde plaatste, waartoe men dacht dat een donker schrikverwekkend hol toegang verleende. Daar ook is het dat de christenen gedurende geruimen tijd het verblijf der verdoemden geplaatst hebben. Wij zullen hieromtrent nog eene andere overeenkomst doen opmerken.

De hel der heidenen bevatte aan den eenen kant de Elyseesche velden en aan den anderen den Tartarus; de Olympus, het verblijf der goden en der vergoode menschen, was in de hoogste gewesten geplaatst. Volgens de *letter* van het Evangelie, daalde Jezus in de hel af, dat wil zeggen in de *onderwereld*, om de zielen der rechtvaardigen die zijne komst wachtende waren er uit te verlossen; de hel was dus niet alléén een oord van foltering; neen even als bij de heidenen waren de rechtvaardigen ook in de *onderwereld*. Even als de heidenen den Olympus in de hoogere sfeeren hadden, stelde men de verblijfplaats der engelen en heiligen ook boven den hemel der sterren, dien men begrensd geloofde.

6. Deze vermenging van heidensche met christelijke denkbeelden moet ons niet verwonderen. Jezus kon niet op ééns een ingeworteld geloof uitroeien; het ontbrak de menschen nog aan de noodige kundigheden om de oneindigheid der ruimte en van het getal werelden te kunnen begrijpen, voor hen was de aarde het middelpunt van het heelal; zij kenden er den vorm noch den inwendigen toestand van, zij beschouwden alles van uit het standpunt waarop zij stonden: hunne denkbeelden over de toekomst konden niet verder reiken dan hunne kennis ging. Jezus bevond zich dus in de onmogelijkheid hen met den waren staat van zaken bekend te maken; maar aan den anderen kant, niet willende dat de door hun aangekleefde vooroordeelen, door zijnen invloed bekrachtigd zouden worden, heeft hij zich onthouden, en het aan den tijd overgelaten, hunne denkbeelden te verbeteren. Hij heeft er zich toe bepaald om op eene onbepaalde wijze over het gelukzalige leven der goeden en over de straffen die den schuldige te wachten staan te spreken, in zijn onderwijs vindt men nergens eene beschrijving der lichamelijke folteringen waarvan de christenen een geloofsartikel gemaakt hebben.

Ziedaar hetgeen waardoor de denkbeelden omtrent de hel der heidenen, zich tot op onzen tijd bestendig hebben. De verspreiding van licht, en de algemeene toeneming in ontwikkeling van den nieuweren tijd was noodig om ze te doen veroordeelen. Maar doordien niets zekers voor de eens opgevatte denkbeelden in de plaats gegeven werd, is er, op het lange tijdperk van blind gelooven, als tijd van overgang, een tijdperk van ongelooft gevolgd, waaraan de nieuwe openbaring een einde komt maken. Voor dat men weder opbouwen kon, moest er eerst afgebroken worden, want het is gemakkelijker, juiste denkbeelden te doen aannemen door hen die niets gelooven, omdat dezen gevoelen dat hen iets ontbreekt; dan door hen die aan het ongerijmde vast geloof slaan.

7. Door hemel en hel aan eene vaste plaats te binden, zijn de christelijke sekten er toe gekomen om voor de zielen slechts twee uiterste toestanden aan te nemen; het volmaakte geluk; en het absolute lijden. Het vagevuur is slechts een tijdelijken toestand, waaruit de zielen, zonder overgang het verblijf der gelukzaligen binnentreden. Volgens het geloof aan een vastbepaalden eindtoestand van de ziel na den dood kan het niet anders zijn. Indien er maar twee verblijven zijn, dat der uitverkorenen en dat der verdoemden, dan kan men geene verschillende trappen van geluk en ongeluk aannemen, zonder tevens de mogelijkheid te erkennen, er hoogere, te bereiken en dientengevolge vorderingen te kunnen maken; en bestaat er vooruitgang, dan bestaat er ook geene vastbepaalde eindtoestand; en is de eindtoestand wel vast bepaald, dan bestaat er geen vooruitgang. Jezus lost die vraag op, als hij zegt: "In het huis mijns Vaders zijn vele woningen (Het Evangelie volgens het Spiritisme, hoofdstuk III.)"

Het Limbus.

8. De kerk neemt evenwel voor sommige bijzondere gevallen een afzonderlijken toestand aan. De jonggestorven kinderen, geen kwaad bedreven hebbende, kunnen moeielijk tot het eeuwige vuur veroordeeld worden; doch ook evenmin eenig goed gedaan hebbende, kunnen zij geen aanspraak op de hoogste gelukzaligheid maken. Zij bevinden zich, zegt de kerk, in den *limbus*, een tusschentoestand waarvan nog nooit eene definitie gegeven is, in welke zij, ofschoon zij niet lijden, evenwel ook niet volmaakt gelukkig zijn. Maar aangezien hun lot onherroepelijk is vastgesteld, zijn zij voor eeuwig van dat geluk uitgesloten. Deze onthouding die niet van hen heeft afgehangen, staat gelijk met het ondergaan van *eene onverdiende eeuwige straf*. Hetzelfde is het geval met de wilden, die, de genade van de toediening des doops en het licht der godsdienst niet ontvangen hebbende, uit onwetendheid zondigen, en hunne natuurlijke aandriften opvolgen, en dus noch de schuld, noch de verdiensten kunnen hebben van hen die met volle kennis hebben kunnen handelen. De eenvoudige rede verwerpt in den naam van Gods rechtvaardigheid, dusdanige leer, Gods gerechtigheid is geheel vervat in de woorden van Jezus: "Aan een iegelijk naar zijne werken;" Maar dit moet verstaan worden van goede of kwade werken, die men ten gevolge van zijn vrijen wil, vrijwillig bedrijft, want dit zijn de eenigen, waarvoor men verantwoordelijk is, en dit is het kind of de wilde niet, noch de gene van wien het niet afgehangen heeft, verlicht te worden.

Tafereel van de hel der heidenen.

9. Wij kennen de hel der heidenen bijna alleen uit de verhalen der dichters; Homerus en Virgilius hebben er de volledigste beschrijvingen van gegeven, maar een gedeelte er van moet men, aan den vorm dien de poezy vereischt, toeschrijven. In de beschrijving die Fenelon er in zijn Telemachus van geeft, vindt men, ofschoon de grondbeginselen van het geloof uit dezelfde bronnen getrokken zijn, meer de eenvoudige juistheid van het proza. Terwijl hij den somberen aanblik van dat oord beschrijft, legt hij er zich vooral op toe om den aard van het lijden hetwelk de schuldigen ondergaan te doen uitkomen, en hij wijdt breed uit over het lot der slechte koningen, met het oog op het onderwijs voor zijn koninklijken leerling. Hoe algemeen bekend zijn werk ook zijn moge, zoo kunnen waarschijnlijk toch velen zich die beschrijving niet genoeg herinneren, of hebben er niet genoeg over nagedacht om eene vergelijking te kunnen maken, wij achten het dus nuttig het gedeelte dat meer rechtstreeks met ons onderwerp in verband staat, dat wil zeggen wat meer in 't bijzonder op de individueele straffen betrekking heeft, te vermelden.

10. "Toen Telemachus binnentrad, hoorde hij het gekerm van een schim die geen troost kon vinden. Wat toch is uw ongeluk? vroeg Telemachus hem. Wie waart gij op aarde? Ik was, antwoordde de schim, Nabopharzan, koning van het trotsche Babylon; alle volken in het Oosten beefden, alleen bij het hooren van mijn naam, ik liet mij door de Babijloniers aanbidden in een marmeren tempel, waar ik, door een gouden beeld vertegenwoordigd werd, voor welks aangezicht nacht en dag de kostbare reukwerken van Ethiopië gebrand werden; nooit heeft mij iemand ongestraft tegen gesproken; dagelijks dacht men nieuwe vermaken uit om mij het leven steeds aangenamer te maken. Ik was nog jong en krachtig; helaas, hoe veel genot bleef er nog op den troon voor mij te genieten! Maar eene vrouw die ik beminde doch die mij niet liefhad, heeft mij goed doen gevoelen dat ik geen God was: zij heeft mij vergiftigd; ik ben niets meer. Gisteren heeft men met groote pracht mijne asch in een gouden urn geplaatst, men heeft zich de haren uitgerukt; men heeft gedaan alsof men zich op den houtstapel wilde werpen, om zich met mij te doen verbranden, doch niemand betreurt mij; mijne gedachtenis wordt verfoeid, zelfs door mijne familie, en hierbeneden onderga ik nu reeds eene verschrikkelijke behandeling.

"Telemachus door dit tooneel bewogen, vroeg hem: Waart gij gedurende uwe regeering waarlijk gelukkig? Gevoeldet gij dien liefelijken vrede zonder welchen het hart te midden der genietingen altijd ledig en dor blijft? Neen, antwoordde de Babyloniër, ik begrijp niet eens wat gij bedoelt. De wijzen prijzen deze vrede aan als het eenige geluk; doch wat mij aangaat, ik heb dit nooit gevoeld, mijn hart werd altijd beroerd, vervuld

met nieuwe begeerten, vrees en hoop. Ik trachtte mij te bedwelmen door het genot en de prikkeling aan de voldoening mijner driften verbonden; ik trachtte dien roes te onderhouden en te bestendigen; de minste tusschenpoozing van koel verstand, zou mij te bitter gevallen zijn. Dat is de vrede dien ik gesmaakt heb; elke andere is voor mij een fabel, een droom; dat is het geluk dat ik betreur.

Terwijl hij sprak, weende de Babyloniër als een door voorspoed verwijfde lafaard, die niet gewoon is op den duur eenig ongeluk te verdragen. Er bevonden zich eenige slaven bij hem, die men gedood had om zijne uitvaart meer luister bij te zetten; Mercurius had ze, met hun koning aan Caron overgeleverd, en had hen over dien koning dien zij bij hun leven gediend hadden, eene onbepaalde macht gegeven. *Die slaven schimmen vreesden niet langer de schim van Nabopharzan, zij hielden die geketend en deden haar de grievendste beleedigingen ondergaan.* De eene sprak hem volgenter wijze aan: waren wij niet even goed, menschen als gij? Hoe kondt gij dan dwaas genoeg zijn uzelve een god te gelooven; hadt gij u niet moeten herinneren dat gij van hetzelfde ras als de andere stervelingen waart? Een ander zeide hem, om hem te beleedigen: Gij hadt groot gelijk niet te willen dat men u voor een mensch hield, want gij waart een van alle menschelijkheid ontbloot monster. Weer een ander voegde hem toe: Welnu, waar zijn nu uwe vleiers? gij bezit niets meer dat gij hun geven kunt, ellendeling! gij kunt hen geen kwaad meer doen; nu zijt gij de slaaf van uwe eigene slaven geworden; het duurt lang eer de goden hunne gerechtigheid uitoefenen, doch eindelijk doen zij het toch.

“Op het hooren van deze harde woorden, wierp Nabopharzan zich met het gelaat ter aarde, zich in eene vlag van woede en wanhoop de haren uitrukkende. Maar Caron gelastte de slaven: Hem bij de ketenen op te trekken. Dwing hem op te staan, *het worde hem niet eens gegund, door het verbergen van zijne schande troost te vinden; alle schimmen van den Stijx moeten er getuige van zijn,* ten einde de goden te rechtvaardigen, dat zij geduld hebben dat deze goddelooze zoo lang op aarde geregeerd heeft.

“Weldra ontdekte Telemachus, nog al in zijne nabijheid, den zwarten Tartarus; waaruit een dikke zwarte rook opsteeg, wiens verpestende stank indien hij tot aan het verblijf der levenden doordrong, den dood zou veroorzaken. Die rook hing over eene rivier van vuur en vlammen, die door hun geweldig geraas dat met dat van den hevigsten stortvloed die zich van de hoogste rotsen in den diepsten afgrond stort gelijk stond, bellette iets duidelijk in dat droevig oord te hooren.

“Telemachus daartoe heimelijk door Minerva aangemoedigd, daalde zonder vrees in dien afgrond neder. Het eerste wat hij zag, was een menigte menschen die in de laagste rangen der maatschappij geleefd hadden, en straffen ondergingen omdat zij door bedrog, verraad en wreedheid rijkdom hadden trachten te vergaren. Verder zag hij er vele goddelooze huichelaars, die zich aanstellende als of zij den godsdienst lief hadden, er een schoon voorwendsel van gemaakt hadden, om hunne eerezucht te bevredigen en lichtge-

loovigen te bedriegen; die menschen die zelfs de deugd, niettegenstaande het 't schoonste geschenk der goden is, misbruikt hadden, werden als de snoodste boosdoeners die onder de menschen bestaan, gestraft. Kinderen die hun vader en moeder om het leven gebracht, vrouwen die hunne handen met het bloed hunner mannen bezoedeld, verraders die met verkrachting van alle eeden hun vaderland overgeleverd hadden, ondergingen lichter straf dan de huichelaars. De drie rechters in de hel hadden het aldus gewild, en wel om de volgende redenen: Het is deze scheinheiligen niet genoeg slecht te zijn zooals de andere goddeloozen, maar zij willen nog daarbij voor brave menschen doorgaan, en maken door hunne valsche deugd, dat de menschen niet meer op ware deugd durven vertrouwen, De goden die zij bedrogen, en in de oogen der menschen verachtelijk gemaakt hebben, scheppen er nu genoeg in, al hunne macht te gebruiken, om zich over de hun aangedane beledigingen te wreken.

“Naast deze bevonden er zich nog anderen, die in 't algemeen niet als misdadig beschouwt, maar die door de goddelijke rechtvaardigheid zonder mededoogen vervolgd worden, het zijn: de ondankbaren, de leugenaars, de vleiers die de ondeugd geprezen hebben, de kwaadsprekende vitters, die hun best gedaan hebben om de reinste deugd te bezoedelen; eindelijk ook dezulken die over dingen die zij niet grondig kenden, op lichtvaardige wijze een oordeel geveld en daardoor den goeden naam van onschuldige menschen benadeeld hebben.

“Telemachus de drie rechters ziende, die op den rechterstoel gezeten waren, en een man veroordeeld hadden, had den moed hen te vragen, wat zijne misdaad was. Hierop nam de beschuldigde het woord op, uitroepende: Nooit heb ik het minste kwaad gedaan; ik vond er altijd genoeg in, om goed te doen, ik ben grootmoedig, vrijgevig, rechtvaardig, mededoogend geweest, wat kan men mij dan ten laste leggen? Toen sprak Minos tot hem: Men verwijt u niets ten opzichte der menschen, maar hadt gij niet aan de menschen minder verplichting dan aan de goden? Wat is er van al die rechtvaardigheid waarop gij u verhoovaardigt? Gij hebt niet eene uwer plichten jegens den menschen, die niets is, verzuimd, gij zijt deugdzaam geweest, maar gij hebt al die deugd aan u zelve toegeschreven, en niet aan de goden die ze u geschonken hadden, want gij wildet al de vruchten van uw eigen deugd inoogsten en alles in u zelve alleen, vinden: *gij zijt uw eigen godheid geweest*. Maar de goden die alles gemaakt hebben, kunnen geene van hunne rechten afstaan, dit hebt gij vergeten, nu zullen zij u op hunne beurt vergeten; zij zullen u aan u zelve overleveren, daar gij u zelve en niet hen wildet toebehooren. *Zoek nu, zoo gij kunt, troost in uw eigen boezem*. Gij zijt nu van de menschen die gij zocht te behagen, voor altijd afgescheiden; gij zijt nu alleen met u eigen ik, dat uw afgod was; leer nu dat er zonder eerbied en liefde voor de goden aan wie men alles verschuldigd is, geen ware deugd bestaat. Uwe valsche deugd, die langen tijd de gemakkelijk te bedriegen menschen heeft verblind, zal nu beschaamd worden. De menschen, deugd en ondeugd

alleen naar hetgeen hen hindert of bevalt, beoordeelende; zijn ten opzichte van goed en kwaad, blind. Hier komt een hemelsch licht al die oppervlakkige oordeelvellingen omverwerpen; en dikwerf datgene veroordeelen, wat zij bewonderen, en rechtvaardigen wat zij veroordeelen.

“Op het hooren van deze woorden, werd die wijsgeer als door den bliksem getroffen, en kon zichzelve niet meer verdragen. Het welgevallen waarmede hij vroeger zijne gematigdheid, zijn moed en edelmoedige neigingen beschouwd had, veranderde in wanhoop. Het zien van zijn eigen hart, der goden vijandig, wordt zijn straf; hij ziet zichzelf en kan het niet laten zich te zien; hij ziet de ijdelheid in van de oordeelvellingen der menschen, aan wie hij bij alle zijne handelingen heeft trachten te behagen. Er heeft in geheel lijn binnenste een algeheele omwenteling plaats, als of men hem tot in zijne ingewanden ten onderste boven keerde; hij vindt zich niet meer dezelfde, zijn hart vindt nergens meer steun; zijn geweten, welks goedkeuring hem zoo aangenaam geweest was, staat tegen hem op en verwijt hem met bitterheid de dwaling en het bedrog van alle zijne deugden, die niet de vereering van de godheid ten grondslag en doel gehad hebben; hij wordt verward, is ter neder geslagen, vol schaamte, wroeging en wanhoop. *De furiën kwellen hem niet, want het is voldoende hem aan zichzelve over te leveren* en de door hem verachte goden, worden genoeg door zijn eigen hart gewroken. Daar het hem onmogelijk is zich voor zichzelve te verbergen, zoekt hij de donkerste plekken op om zich voor het oog der andere dooden te versteken. *Hij zoekt de duisternis, doch kan die niet vinden; een lastig licht vervolgt hem overal*; vooral komen de alles doordringende stralen der waarheid, de waarheid die hij verzuimd heeft op te volgen, wreken. Alles wat hij lief gehad heeft, wordt hem onverdragelijk, daar het de oorzaak van al zijn lijden, waaraan geen einde zal komen, is. Hij zegt bij zichzelve: O dwaas! ik heb dus, noch de goden, noch de menschen, noch mij zelve gekend! neen, ik heb niets gekend, daar ik nooit het eenige en ware goede heb lief gehad; ieder mijner voetstappen is eene afdwaling geweest; mijne wijsheid slechts dwaasheid, mijne deugd, goddelooze en blinde hoogmoed: ik was mij zelve tot een afgod.

“Eindelijk ontdekt Telemachus, koningen die veroordeeld zijn omdat zij misbruik van hunne macht gemaakt hebben. Hier houdt hen eene woedende *Furie een spiegel voor, die hen de afschuwelijkheid van alle hunne ondeugden doet zien*; daarin zien zij, en kunnen niet beletten dat zij het altijd zien: hunne grove en naar dwaze loftuitingen hakende ijdelheid, daar zien zij hunne hartvochtigheid jegens de menschen, wier geluk zij hadden kunnen zijn, hunne ongevoeligheid voor deugd, hunne vrees om de waarheid te hooren; hunne toegenegenheid voor kruipende menschen en vleiers; hunne achteloosheid; hunne verwijfdheid; hunne lusteloosheid; hun misplaatst wantrouwen; hun pracht en weelde, die op den ondergang der volken gevestigd is; hun eerezucht om met het bloed van hunne medeburgers een weinig ijdel roem te koopen, eindelijk hunne

wreedheid, die dagelijks te midden van de tranen en den wanhoop van zoo vele ongelukkigen, naar nieuwe genietingen haakt. Zij zien zichzelf zonder tusschenpoozing in dezen spiegel en vinden zichzelf afzichtelijker en monsterachtiger, dan de door Belerophon overwonnen Chimaera (een monster met den kop van een leeuw, het lichaam van een geit en de staart van een draak, en vuur en vlammen uitwierp), of de Hydra (een veelhoofdig monster) van Lerna die door Hercules verslagen werd, ja zelfs dan Cerberus (helhond met drie koppen, die den ingang van den Tartarus bewaakte), niettegenstaande deze uit zijne drie gapende muilen een zwart en vergiftig bloed uitbraakt, dat in staat is het geheele levende menschen geslacht op aarde, te verpesten.

“Te gelijktijd herhaalde eene andere Furie hen aan eene andere zijde op hoonende wijze al de loftuitingen die hunne vleiers hen bij hun leven gaven, en hield hen een anderen spiegel voer, waarin zij zich zelve zagen, zoo als die vleierijen ze afgebeeld hadden. *De tegenstelling die deze twee zoo tegenstrijdige tafereelen, vertoonden, was de straf voor hunne ijdelheid.* Men kon ook opmerken dat men de slechtste koningen, gedurende hun leven den grootsten lof had toegezwaaaid, omdat de slechte menschen meer gevreesd worden dan de goede, en de eersten schaamteloos de lage vleierij van dichters en redenaars van hunnen tijd eischen.

“In die diepe duisternis, in welke zij niets anders dan de beleedigingen en bespottingen die zij te verduren hebben, kunnen zien, hoort men hun gekerm. Er omringt hen niets, dat hen niet terugstoot, tegenspreekt of beschaamd doet zijn, terwijl zij op aarde met menschenlevens speelden en voorgaven dat alles voor hun dienst bestemd was. In den Tartarus, aan elke luim van zekere slaven overgeleverd, die nu hen op hunne beurt aan eene gruwelijke dienstbaarheid onderwerpen; volbrengen zij die diensten met smart, en er rest hen geene hoop ooit die gevangenschap verzacht te zien; zij zijn onder de slagen van die slaven, die voor hen onverbiddelijke dwingelanden geworden zijn, evenals een aambeeld onder de mokerslagen der cyclopen, als dezen door Vulcaan aan de gloeiende vuren van den berg Etna, tot den arbeid worden aangezet.

“Telemachus aanschouwt daar bleeke, afzichtelijke en terneder gedrukte gezichten. Het is eene sombere treurigheid die de misdadigers verteert, zij hebben een afkeer van zichzelf, en kunnen zich van dien afkeer, evenmin bevrijden als van hunne eigene natuur: *Tot straf voor hunne misdrijven hebben zij niets anders noodig dan die misdaden zelve; zij hebben die altijd in alle hare afschuwelijkheid voor oogen; zij verschijnen hen als afschuwelijke spoken die hen vervolgen.* Ten einde er zich van te bevrijden, trachten zij een machtiger dood te vinden, dan die welke hen van hun lichaam afgescheiden heeft. In hunne wanhoop, roepen zij een dood in, die alle gevoel en zelfbewustzijn in hen kan uitdooven; zij vragen aan de afgronden hen te verzwelgen, ten einde aan de wrekende schichten der waarheid die hen vervolgt te kunnen ontsnappen, maar zij zijn overgeleverd aan de wraak die druppel voor druppel over hen uitgestort wordt en nooit zal op-

houden. *De waarheid die zij vreesden te zien, maakt nu hunne straf uit; zij zien haar en hebben alleen oogen om haar tegen hun te zien getuigen; het gezicht der waarheid doordringt en verscheurt hen en ontruikt hen aan hun zelve; het is als de bliksem; het dringt zonder uitwendig iets te vernielen, tot het binnenste der ingewanden door.*

“Onder de dingen die Telemachus de haren te berge deden rijzen, zag hij verscheidene van de koningen van Lydië, die gestraft werden, omdat zij de genietingen van eene verwijfde levenswijze, boven het werken voor het heil hunner volken, dat onafscheidelijk aan het koningschap verbonden moet zijn, verkozen hadden.

“Die koningen verweten elkander hunne verblindung. De eene zeide tot een ander die zijn zoon geweest was: Heb ik u niet dikwijls toen ik oud werd, in mijn laatste levensdagen aanbevolen, het kwaad dat ik door mijne achteloosheid veroorzaakt had, te herstellen? Ach! gij rampzalige! zeide de zoon, gij zijt het die mij in het verderf gestort hebt! het is door uw voorbeeld dat mij de zucht naar weelde, hoogmoed, wellust en hartvochtigheid jegens de menschen ingeboezemd is! U, zoo weekelijk en omringd door lage vleiers ziende regeeren, ben ik er aan gewoon geraakt mijn geluk in vleierij en in het najagen van genoegens te zoeken. Ik heb gedacht dat de andere stervelingen met de koningen vergeleken, hetzelfde zijn, wat de paarden en andere dieren voor den mensch zijn, lastdieren die men alleen in waarde houdt zoo lang zij ons diensten kunnen bewijzen, of tot ons gemak strekken kunnen. Dat heb ik geloofd, en gij zijt het die mij dit hebt doen gelooven; en nu lijd ik zoo vele smarten omdat ik u nagevolgd heb. Deze verwijtingen gingen met verschrikkelijke verwenschingen gepaard, en zij schenen van woede buiten zichzelf, gereed om in elkander te verscheuren.

“Rondom deze koningen zweefden nog gelijk aan uilen in den nacht: de wreede achterdocht, de ijdele onrust, het wantrouwen, waardoor de volken over de hardheid hunner koningen gewroken worden, de onlesbare dorst naar rijkdom, de altijd wreede valsche zucht naar roem en de laffe verwijfdheid die het lijden verdubbelt, zonder duurzame genoegens te doen smaken.

“Men zag verscheidene van die koningen die streng gestraft werden, niet voor het kwaad dat zij bedreven hadden, maar *omdat het goede dat zij hadden kunnen doen veronachtzaamd hadden*. Alle misdaden der volken die een gevolg zijn de lauwheid met welke de koningen de wetten doen naleven werden ten laste gelegd der koningen, wier plicht het is, alleen te regeeren om de wetten door hun bestuur te handhaven. Evenzoo werden hen ook die ongeregeldheden ten laste gelegd, door praalzucht, weelde en andere buitensporigheden die bij den mensen hevige gemoedsbewegingen opwekken, en hen in verzoeking brengen om met het doel om rijkdom te verkrijgen, de wetten te verkrachten. Vooral werden die koningen gestreng behandeld die in plaats van goede en ijverige herders van het volk te zijn, er alleen aan gedacht hadden, hunne kudde als hongerige wolven uit te zuigen.

“Maar wat Telemachus het meest deed ontroeren, was in dien donkeren met lijden vervulden afgrond een menigte koningen te zien, die op aarde voor vrij goede koningen doorgingen, en die tot de straffen van den Tartarus veroordeeld waren, omdat zij zichzelf door slechte en listige menschen hadden doen beheerschen. *Zij werden gestraft door hel kwaad dat zij onder hunne regeering hadden toegelaten.* Ook waren de meesten dezer koningen noch goed noch slecht geweest, zoo groot was hunne lauwheid; nooit hadden zij gefreesd de waarheid niet te weten te zullen komen; zij hadden geen lust in de uitoefening der deugd gevonden, en hadden er nooit genoeg in gevonden, wel te doen.”

Tafereel van de hel der Christenen.

11. Het denkbeeld der godgeleerden omtrent de hel is in de volgende aanhalingen vervat; deze aanhalingen zijn getrokken uit het werk getiteld: l'Enfer, (de hel) door Auguste Callet. De volgende beschrijving uit de schriften van gewijde schrijvers en uit het leven der heiligen getrokken zijnde, kan des te meer als de uitdrukking van het orthodoxe geloof over dit onderwerp beschouwd worden, aangezien men die nog telkens met eenige kleine variatiën, van den christelijken kansel en bij het kerkelijk onderwijs zoo voorstelt.

12. “De duivels zijn Zuiver-Geesten, en de verdoemden die zich *nu* in de hel bevinden, kunnen ook als Zuiver-Geesten beschouwd worden, aangezien alleen hunne ziel er in is nedergedaald, en hun aan de aarde terug gegeven gebeente, onophoudelijk, in gras, planten, vruchten, delfstoffen, vochten vervormd wordt, alzoo zonder het te weten de eindeloze gedaantewisseling der stof ondergaat. Maar zoo wel verdoemden als heiligen, moeten op den laatsten dag uit den dood opstaan, en hetzelfde vleeschelijke lichaam waarin men hen bij hun leven gekend heeft hernemen, om het nooit meer af te leggen. Men zal ze hierdoor van elkander kunnen onderscheiden, dat de uitverkorenen in een gelouterd en glansrijk lichaam, en de verdoemden in een door de zonde verontreinigd en mismaakt lichaam zullen opstaan. Dan zullen er in de hel geene Zuiver-Geesten meer zijn, maar menschen zoo als wij. Dientengevolge is de hel dus, een natuurlijk, geographisch, stoffelijk oord, want zij zal bevolkt zijn door aardse wezens, voorzien van beenen, handen, mond, tong, tanden, ooren en oogen zoo als de onzen, met bloed in hunne aderen, en voorzien van voor pijn gevoelige zenuwen.

“Waar ligt die hel? Eenige theologen, hebben die in de ingewanden van onze eigen aarde geplaatst; anderen in, ik weet niet welke planeet; maar die vraag is nog niet door eenig concilie beslist. Men is dus verplicht zich hieromtrent met gissingen te vergenoegen; het eenige waar men het over ééns is, is dit, dat de hel, waar die dan ook zijn

moge, eene wereld is, gevormd uit stoffelijke bestanddeelen; maar overigens eene wereld zonder zon, maan, of sterren, en veel akeliger, onherbergzamer, meer beroofd van elke kiem van het goede, dan het meest onbewoonbare deel van de wereld waarop wij zondigen.

“Voorzichtige theologen, wagen er zich niet aan om even als de Egyptenaren, Hindoes en Grieken al de afgrijslijkheden van dat verblijf te schetsen, zij bepalen er zich toe, ons bij wijze van proef datgene wat de H. Schrift er van ontsluit heeft te doen kennen, zooals: de vuur en zwavelpoel van de Openbaring, de wormen van Jesaïas, die eeuwig op de krenge van den Thophel rondkruipen, de duivelen bezig zijnde om de menschen die zij in het verderf gestort hebben, te pijnigen, en die menschen volgens de uitdrukking in den bijbel weenende en tandenknarsende.

“De H. Augustinus, stemt het niet toe dat deze physische pijnen slechts zinnebeelden van de zedelijke kwellingen zijn. Hij ziet een werkelijke zwavelpoel, met werkelijke wormen en slangen, die aan alle deelen van het lichaam der verdoemden knagen, en den beet hunner tanden aan de marteling van het vuur paren. Hij beweert dat volgens een vers in het evangelie van Marcus, dat zonderlinge vuur, ofschoon stoffelijk als het vuur bij ons, op stoffelijke lichamen zijne kracht uitoefende, dit voor bederf zal bewaren, zooals het zout, het vleesch der geslachte dieren bewaart. Maar dat de verdoemden, altijd opnieuw gefolterd wordende, altijd in leven zullen blijven, en de pijniging van dat vuur hetwelk brandt zonder te verteeren, eeuwig voelen zullen; *het zal onder hunne huid doordringen*; zij zullen in alle hunne ledematen en tot in het merg hunner beenderen, in het binnenste hunner oogen, en in de diepst verborgene en gevoeligste vezelen van hun wezen er van doortrokken worden. De kolk van een vuurspuwend berg, zou, indien zij zich daarin konden storten, voor hen een verkoelend en rustig oord zijn.

“Zoo spreken met volle overtuiging, de als het schroomvalligste, voorzichtigst en meest terughoudend geachte theologen; zij ontkennen buitendien niet dat er in de hel nog andere lichamelijke straffen bestaan, maar zeggen alleen dat zij die niet genoeg althans niet met zoo veel zekerheid kennen als die van het vuur en de walgelijke straf der wormen, waarvan hen de beschrijving gegeven is. Maar er zijn theologen, die vermeteler, of wel beter ingelicht zijn, die van de hel een veel uitvoeriger, meer in bijzonderheden, een volmaakte beschrijving geven, en ofschoon men niet weet, waar ergens de hel gelegen is, zijn er toch heiligen die haar gezien hebben. Zij zijn er niet zoo als Orpheus met de lier, of als Ulyssus met het zwaard in de hand in nedergedaald; zij zijn er in den geest in overgebracht. Onder deze behoort de H. Theresia.

“Naar het verhaal van deze heilige te oordeelen, moet men veronderstellen dat er in de hel, steden zijn; ten minste zij zag er een soort van lange nauwe steeg, zooals men er zoo veel in oude steden aantreft; zij ging die in, met afgrijzen een stinkenden kleverigen moddergrond betredende, waarin monsterachtige slangen rondkropen; maar

zij werd in haar loop door eene muur waardoor de steeg afgesloten was, gestuit; in deze muur was eene nis uitgespaard, in welke Theresia nederhurkte zonder goed te weten hoe dit in zijn werk ging. Dit was, zeide zij, de plaats die voor haar bestemd was, indien zij in haar leven, misbruik maakte van de gunsten die God over haar cel te Avila uitstorte. Of-schoon zij met eene bewonderingswaardige gemakkelijke de steenen nis betrokken had, kon zij er toch niet in zitten, nederliggen noch rechtopstaan; zij kon er nog minder uitgaan; die afzichtelijke muren, waren op haar neergedaald, omklemden haar, drukten haar in één, alsof zij levend waren. Het kwam haar voor dat men haar smoorde, verwurgde en te gelijkertijd levend wilde en in stukken hakte; zij voelde zich branden, terwijl zij in dienzelfden tijd allerlei soort van zielelijden onderging. Er bestond niet het minste uitzicht op redding; alles rondom haar was duister, en toch zag zij, niet zonder ontroering de afzichtelijke steeg waarin zij zich bevond, door de duisternis heen, met al het on-reine dat haar omgaf; welk gezicht haar even zoo ondragelijk was als de beknelling harer gevangenis (In dit visioen herkent men alle verschijnselen der nachtmerrie; het is dus waarschijnlijk dat het iets van dien aard bij de H. Theresia geweest is.)

“Dit was ongetwijfeld slechts een klein hoekje der hel. Andere geestelijke reizigers zijn beter begunstigd geworden. Deze hebben in de hel groote steden gezien die in lichterlaaie vlam stonden: Babylon en Ninivé, zelfs Rome met hunne paleizen en tempels brandende en al hunne bewoners in ketenen geklonken, de koopman in zijn kantoor; priesters met hovelingen vereenigd in feestzalen op hunne zetels zittende, waarvan zij zich niet konden losrukken, jammerende, en bekers waaruit vlammen opstegen aan den mond brengende, om hunnen dorst te lesschen; dienaars in kokende poelen neerknielende, met uitgestrekte handen waarop uit de handen van vorsten een verterende stroom van gesmolten goud vloeide. Anderen hebben in de hel, onmetelijke vlakten gezien, die door uitgehongerde landbouwers beploegd en bezaaid werden, en daar er op die, door hun zweet gedrenkte velden, uit dit onvruchtbare zaad niets voortkwam, verslonden die boeren elkander, om daarna in even grooten getale als vroeger, even mager, even uitgehongerd, zich bij troepen aan den horizon te verspreiden, om vruchteloos verder af, betere gronden te gaan zoeken; terwijl degenen die vertrokken, onmiddellijk in dezelfde velden door andere rondwalende koloniën van verdoemden vervangen werden. Er zijn er die in de hel bergen gezien hebben vol afgronden, zuchtende wouden, waterputten zonder water, fonteynen die door tranen gevoed werden, rivieren van bloed, wervelwinden van sneeuw in woestijnen van ijs, vaartuigen vol wanhopigen, drijvende op zeeën zonder oevers. Om kort te gaan men heeft er alles wat de heidenen er inzagen, in teruggezien: een somber afschijnsel van de aarde, een overdreven vergroot beeld van de ellende die daar heerscht, haar natuurlijk lijden vereeuwigd, en tot zelfs de kerkerholen en galgen en ander foltertuing die door onze eigen handen gemaakt zijn.

“Er zijn daar inderdaad, duivelen, die om de menschen beter aan hun lichaam te

kunnen pijnigen, zelve lichamen hebben aangenomen. Eenigen dragen vleugels zoals die der vleermuizen, hoornen, harnassen van schubben; pooten van klauwen voorzien, scherpe tanden, hooivorken, vuurtangen, gloeiende nijptangen, zagen, vuurroosters, blaasbalgen, knodsen, en verrichten gedurende de eeuwigheid op menschenvleesch het beroep van koks en slaggers uit; anderen zijn veranderd in leeuwen, in verschrikkelijke adders die hunne prooi in eenzame holen slepen; eenigen hebben zich veranderd in kraaien, om aan sommige misdadigers de oogen uit te pikken, nog anderen in vliegende draken, om ze op hunnen rug te kunnen dragen, geheel ontdaan, bloedende en gillende door de donkere ruimte heen te kunnen voeren, en ze dan weder in den zwavelpoel te doen nederploffen. Hier ziet men wolken van sprinkhanen, monsterachtig groote schorpioenen, waarvan alleen het gezicht doet huiveren en waarvan de stank doet braken en de minste aanraking iemand stuipen doet krijgen; daar monsters met vele koppen, aan alle kanten hunne gulzige bekken opensperrende, hunne afzichtelijk met hoofdhaar van adders voorziene koppen schuddende, de verdoemden tusschen hunne van bloed druipende kaken vermorselen, en ze geheel tot stukken gehakt, maar naardien zij onsterfelijk zijn, levend weer uitbraken.

“Deze duivels onder waarneembare vormen, die ons zoo levendig de goden van den Amenthi en van den Tartarus en de afgoden die de Pheniciërs, de Moabieten en andere heidenen in de nabuurschap van Judea aanhadden, voor den geest brengen, handelen niet bij toeval; zij hebben ieder hun eigen betrekking en werk, het kwaad dat zij in de hel doen ondergaan, staat in verband met het kwaad dat zij op aarde hebben ingeblazen en hebben doen bedrijven *. De verdoemden worden in alle hunne zintuigen en in alle hunne organen gestraft, omdat zij door alle hunne zintuigen en organen tegen God gezondigd hebben; zij worden als gulzigaards op andere wijze door de duivels der gulzigheid, als luiaards door de duivels der luiheid, als hoereerders door dien van de hoererij, en op zoo vele andere wijzen als er onderscheidene wijzen van zondigen bestaan, gestraft. Zij zullen al brandende, koude, en bevriezende, hitte uitstaan; zij zullen verlangend naar rust en dan weer naar beweging uitzien; en zullen eeuwig uitgehongerd, dorstig en duizende malen meer vermoeid blijven dan de slaven na geeindigden dag; zieker dan stervenden, meer verslagen, geradbraakt, met wonden bedekt zijn, dan de martelaren, en hieraan zal nooit een einde komen.

* Voorwaar een zonderlinge straf, die daarin bestaat om het kwaad dat zij op aarde in het klein bedreven hebben op eene grootere schaal te kunnen blijven vervolgen! Het zou rationeeler wezen, als zij zelve de gevolgen van dat kwaad ondervonden, in plaats van het genoeg ze anderen te doen ondergaan.

“Geen der duivelen wordt zijne afschuwelijke taak ooit moede of zal dit ooit wor-

den; wat dat betreft zijn zij allen goed afgericht, en getrouw in de vervulling van *den wreken den last die hen opgedragen is*; wat zoude er anders van de hel worden? Indien het gebeurde dat de beulen met elkander in twist geraakten of wel vermoeid werden, dan zouden de lijdens immers rust hebben; maar voor dezen bestaat er geene rust, en bij de anderen nooit twist; hoe slecht en hoe ontelbaar in getal de duivelen ook zijn mogen, zij zijn het van het eene tot het andere einde van den afgrond met elkander eens, en nog nooit zag men op aarde een volk dat zijne vorsten onderdaniger was, noch legers die hunne aanvoerders gehoorzamer waren, noch monnikenorders die nederiger en onderdaniger voor hunne superieuren waren *.

* Diezelfde duivelen die zich tegen God verzetten, als het goed doen geld, zijn voorbeeldig gehoorzaam als het kwaad doen betreft; geen hunner onttrekt zich noch verflauwt in der eeuwigheid. Welk eene zonderlinge verandering heeft er bij hen, die rein en volmaakt als de engelen geschapen zijn, plaats gevonden!

Is het niet hoogst zonderling, door hen, het voorbeeld van volmaakte overeenstemming, harmonie, onveranderlijke eendracht, te zien geven, als de menschen op aarde niet in vrede kunnen leven en elkander verscheuren? Als men de groote overdaad der straffen die de verdoemden wacht, nagaat, en hunnen toestand met dien der duivelen vergelijkt, dan rijst de vraag: wie zijn hier het meest te beklagen: de beulen of de slachtoffers?

“Voor het overige, weet men weinig omtrent het gepeupel der duivelen; die verachtelijke geesten bestaan uit legioenen vampiers, veelvraten, padden, scorpioenen, kraaien, hijdra's, salamanders en andere dieren zonder naam, waaruit de fauna van de hel bestaat; maar men kent en geeft de namen op van velen der vorsten der hel die aan het hoofd van die legioenen staan zoo als: Baal-phegor de duivel der ontucht; Abaddon of Apollijon die van den moord; Beélzebub, de duivel der onreine lusten, ook het opperhoofd der bederf veroorzakende vliegen; en Mammon de duivel der gierigheid, Moloch, Bélial, Baalgad en Astarotb, en nog vele anderen, en boven hen allen, hun aller meester, de aartsengel der duisternis, die in den hemel den naam van Lucifer droeg, en in de Hel dien van Satan draagt.

“Ziedaar in 't kort, het tafereel dat men ons van de hel ten opzichte harer physischen aard en de lichamelijke pijnigingen die men er ondergaat, schetst. Slaat de schriften der kerkvaders en der oude theologen op; ondervraag onze vrome legenden; ziet de beelden en schilderijen in onze kerken; hoort hetgeen men van den kansel verkondigt, en gij zult nog veel erger dingen vernemen.”

13. Op dit tafereel laat de schrijver de volgende overdenkingen volgen, waarvan iedereen de strekking zal begrijpen:

“De lichamelijke opstanding is een wonder: maar God verricht een tweede wonder, wanneer hij aan sterfelijke lichamen, die reeds eenmaal ten gevolge van tijdelijke beproevingen van het leven, versleten en vernield zijn, de eigenschap schenkt, om zonder opgelost te worden, te blijven leven in een gloeienden oven, in welke metalen tot damp zouden overgaan. Zegt men dat de ziel haar eigen beul zal zijn, dat God die niet zal vervolgen, maar haar in den ongelukkigen toestand die zij zichzelf uitgekozen heeft aan haar zelve zal overlaten, dan zou men dit strikt genomen kunnen begrijpen, ofschoon het voor eeuwig verlaten van een verdwaald en lijdend wezen weinig met de goedheid van den Schepper overeen te brengen is; maar wat men op die wijze van de ziel en de zedelijke straffen zegt, kan op geenerlei wijze op de lichamen en vleeschelijke straffen toegepast worden; want om die straffen aan het vleesch eeuwig te doen voortduren, is het niet voldoende dat God zijne hand er van aftrekt, maar is het integendeel daarvoor noodig dat Hij die hand toont, dat Hij tusschenbeide treedt, dat Hij handelt; zonder dat zou het lichaam vernietigd worden.

“De theologen onderstellen dus dat God, dit tweede door ons besproken wonder na de opstanding uit den dood, volbrengt. Eerst wekt Hij onze leemen lichamen uit het graf op, in denzelfden staat als zij er in zijn neergelegd, dat is: met hunne oorspronkelijke gebreken en de door ouderdom, ziekten en ondeugden veroorzaakte ongemakken; Hij geeft ons die lichamen in dien staat terug, afgeleefd, kouwelijk, jichtig, behebt met eene menigte behoeften, gevoelig voor den steek van een honigbij, bedekt met smetten van allerlei aard die het leven en den dood er op hebben gedrukt, en dat is dan het eerste wonder; verder geeft hij die armzalige lichamen eene eigenschap, die zij vroeger nooit bezaten, en dat is het tweede wonder, Hij geeft hen de eigenschap der onsterfelijkheid, dezelfde gave die Hij in zijnen toorn, zeg liever in zijne barmhartigheid aan Adam, bij het verlaten van Eden ontnomen had. Toen Adam onsterfelijk was, was hij onkwetsbaar, maar toen hij ophield onkwetsbaar te zijn, werd hij sterfelijk; de dood volgde spoedig het lijden op.

“De opstanding uit den dood herstelt ons dus niet in den natuurlijke toestand van den onschuldigen, noch in dien van den zondigen mensch; het is alleen de verrijzenis van onze ellenden, maar vermeerderd met nieuwe kwellingen die oneindig vreeselijker zijn; gedeeltelijk is het eene werkelijke schepping, en wel de kwaadwilligste, die de verbeelding ooit heeft durven bedenken. God bezint zich, en ten einde aan de zedelijke pijniging der zondaren, lichamelijke te kunnen toevoegen die eeuwig moeten kunnen aanhouden, verandert hij op ééns, door eene werking zijner macht, de wetten en eigenschappen die Hij tot de zamenstelling van die stof van den beginne af aan, zelve vastgesteld had; hij wekt ziekelijke en bedorven lichamen op, en de grondstoffen van die lichamen, die uit zich zelve de neiging bezitten om uit elkander te vallen, vereenigt Hij door onoplosbare banden voor eeuwig met elkander; hij bevestigt en vereeuwigt, tegen

de natuurwetten in, die levende verrotting; hij werpt ze in het vuur, niet om ze te reinigen, maar om ze in den staat waarin zij zich bevond, dat is, gevoelig, lijdende, brandende, afzichtelijk, te bewaren, en wil dat ze zoo onsterfelijk zijn zal.

“Door dit wonder, maakt men van God, een der beulen van de hel, want zoo de verdoemden hunne zedelijke pijniging, alleen aan zichzelf kunnen wijten; kunnen zij daarentegen, de andere niet anders dan aan hem toeschrijven. Het was dus waarschijnlijk te weinig, ze na hun dood aan treurigheid, berouw, en alle de wroegingen van eene ziel die gevoelt dat haar het hoogste geluk ontzegd is, over te leveren; volgens de theologen zal God, hen nog in dien eeuwigen nacht, in de diepte van dien afgrond komen opzoeken; Hij zal ze voor een oogenblik in het licht terugroepen, niet om ze te troosten, maar om ze van een afzichtelijk, geblakerd, onverderfelijk lichaam te voorzien, verpestender dan het kleed van Dejanira, en dan eerst zal hij hen aan hun zelve overgeven.

“Hij zal ze zelfs niet verlaten, want de hel, zoowel als hemel en aarde bestaat alleen door de uitwerking van zijnen altijd werkzamen wil; indien hij ophield alles te ondersteunen zoude alles verdwijnen. Hij zal dus altijd hen zijne hand moeten doen gevoelen, ten einde het uitdooven van hun vuur, het verteren van hunne lichamen te beletten, want het is Zijn wil dat de uitverkorenen eeuwig door het zien van den onafgebroken duur van de straf van deze rampzalige onsterfelijken, zullen gesticht worden.”

14. Wij hebben, en met reden gezegd dat de hel der christenen die van de heidenen in de schaduw stelt. Men ziet toch, dat in den Tartarus, de schuldigen door wroeging gefolterd worden, altijd hunne misdaden en hunne slachtoffers voor oogen hebben, verdrukt worden door hen die zij bij hun leven onderdrukt hadden; men ziet hen, het licht dat hen doorboordt schuwen, en vruchteloos zich voor de blikken die hen vervolgen trachten te verbergen: de hoogmoed wordt er beschaamd en vernederd, allen dragen het schandmerk van hun verleden; allen worden door de misstappen zelve die zij bedreven hebben, gestraft, en wel in zoo hevige mate, dat het voor sommigen voldoende is, hen aan hunzelve over te leveren, en men het niet noodig acht, hen daarenboven nog andere straffen op te leggen. Maar het zijn daar: *schimmen*, dat wil zeggen *zielen met hun fluïdiek lichaam het evenbeeld van hun aardsche*, men ziet er de menschen niet hun vleeschelijk lichaam terug krijgen, ten einde lichamelijke pijn te kunnen lijden, noch het vuur hen onder de huid dringen en ze tot in het merg van hun gebeente doortrekken, noch de weelde in en de uitgezochtheid van de pijnigingen, die de grondslag van der christenen hel is. Men vindt er wel onverbiddelijke doch rechtvaardige rechters, die eene straf opleggen aan de misdaad geëvenredigd, terwijl in het rijk van Satan, allen zonder onderscheid dooreen gemengd, dezelfde pijniging ondergaan, alles op het stoffelijke grond, en zelfs de billijkheid er uit verbannen is.

Wij zullen, niet ontkennen dat er heden ten dage, zelfs in den boezem der kerk, vele verstandige menschen zijn, die dit alles niet letterlijk opvatten, en het alleen als al

allegorieën beschouwen, waarvan men den geest moet trachten te begrijpen; maar hunne meening blijft slechts een individueel gevoelen en is niet tot wet verheven. Het geloof aan eene stoffelijke hel met alle de gevolgen van dien, blijft niettemin een geloofsartikel.

15. Men vraagt, hoe het mogelijk is geweest, dat menschen dergelijke dingen in een staat van geestvervoering hebben kunnen zien, als zij toch werkelijk niet bestaan. Het is hier niet de plaats om den oorsprong van die phantastische beelden, die zich somtijds onder den schijn der wekelijkheid voordoen, te verklaren; alleen vinden wij aanleiding om hier optemerken, dat men er het bewijs in zien moet, van het beginsel, dat van alle openbaringen, diegenen welke in een toestand van geestvervoering gedaan worden, de minst zekere zijn (Zie in het Boek der Geesten nr. 443 en 444), omdat die toestand van overprikkeling niet altijd een gevolg van zulk een volkomen losmaking der ziel is, als men wel geneigd is te gelooven, en deze openbaringen zeer dikwijls eene afspiegeling zijn van de dingen, waarmede men zich wakende het meeste heeft bezig gehouden. De denkbeelden, waarmede de Geest het meest mede bezig geweest is, en waarvan de hersenen, of beter gezegd het perispritale omhulsel, dat met de hersenen in verband staat, den indruk heeft behouden, komen, doch vergroot even als bij luchtverhevelingen, in nevelachtigen vorm weder op, deze beelden kruisen zich en mengen zich onder elkander en vormen op die wijze een grillig geheel. De door zinverrukking bevangen van alle sekten hebben altijd dingen gezien, die met het geloof, waarvan zij doordrongen waren overeenstemden het kan dus geene verwondering baren, dat zij, die zooals de H. Theresia, met het denkbeeld der hel, zooals die door mondelinge of schriftelijke verhalen en afbeeldsels voorgesteld wordt geheel vervuld waren, visioenen kregen, die eigenlijk gezegd niets anders dan de reproductie van die tafereelen zijn, en dezelfde uitwerking als de nachtmerrie uitoefenen. Een goed geloovig heiden, zou den Tartarus en de Furiën gezien hebben, even goed als den Olijmpus met Jupiter den bliksem in de hand houdende.

Vijfde Hoofdstuk.

Het vagevuur.

1. Het Evangelie maakt geen melding van het Vagevuur, dat eerst in het jaar 593 door de kerk aangenomen is. Dit is bepaald een dogma, dat rationeeler en meer in overeenstemming met Gods rechtvaardigheid is, dan de hel, daar het minder strenge straffen oplegt, die voor middelmatige misdrijven, afkoopbaar zijn.

Het beginsel van het vagevuur is dus gegrond op rechtvaardigheid, want vergeleken met de menselijke rechtvaardeid, is het eene tijdelijke kerkering, naast de levenslange. Wat zou men van een land denken, waar geene andere straf dan de dood zoowel voor misdaden als voor eenvoudige overtredingen werd opgelegd? Zonder vagevuur blijft er voor de zielen niets dan de twee uitersten over: volmaakte gelukzaligheid of eeuwige straf. Wat wordt er onder deze hypothese van de zielen die zich slechts aan lichte overtredingen hebben schuldig gemaakt? Dezen zullen zonder volmaakt te zijn, in de gelukzaligheid der uitverkorenen deelen, of wel, zonder veel kwaad gedaan te hebben, de straf van de zwaarste misdadigers ondergaan, hetgeen niet rechtvaardig noch rationeel zoude zijn.

2. Maar het begrip omtrent het vagevuur moest noodwendig, onvolmaakt zijn; daarom heeft men geene andere straf kennende, dan die van het vuur, er een verkleinde hel van gemaakt; de zielen branden er ook, maar in een minder hevig vuur. Vooruitgang met de leer der eeuwige straffen onvereinigbaar zijnde, geraken de zielen er niet uit, ten gevolge van de vorderingen die zij gemaakt hebben, maar door de verdienste der gebeden die men ten hunnen behoeve opzegt, of doet opzeggen.

Indien het eerste denkbeeld goed moge geweest zijn, zoo kan men dit niet zeggen, van de gevolgtrekking die men er uit gemaakt heeft, en van de misbruiken die zij heeft doen geboren worden. Door middel van betaalde gebeden; is het vagevuur eene voordeelijker goudmijn geworden dan de hel (Het vagevuur heeft den ergerlijken handel in aflaten in het leven geroepen, met behulp van welke men den toegang tot den hemel verkocht. Dit misbruik is de eerste oorzaak van de hervorming geweest, en deed Luther het vagevuur verwerpen.)

3. De plaats waar het vagevuur is, is nog nooit bepaald noch den aard der straffen die men er ondergaat ooit duidelijk uitgelegd geworden. Het bleef aan de nieuwe openbaring overgelaten, deze gaping aan te vullen, door ons de oorzaak der ellende van het aardsche leven te verklaren, waarvan de rechtvaardigheid ons alleen door een herhaald leven kon aangetoond worden.

Deze ellende is een noodzakelijk gevolg van de gebreken der ziel, want was die

volmaakt, dan zou zij geene misslagen begaan en er de gevolgen niet van behoeven te dragen. De mensch bij voorbeeld, die in alles sober en gematigd is, zou niet aan ongesteldheden die door onmatigheid veroorzaakt worden, onderhevig zijn. Meestal is de ongelukkige mensch hier op aarde, dit door eigen schuld; maar dat hij onvolmaakt is, komt omdat hij dit vóór zijne komst op aarde was; hij boet niet alleen voor zijne tegenwoordige misslagen, maar voor de vroegere door hem bedreven, die hij niet hersteld heeft; hij ondergaat in een leven van beproeving, wat hij in een vorig aan anderen heeft doen ondergaan. De wederwaardigheden die hij ondervindt zijn tijdelijke straffen en vermanen hem om zijne gebreken af te leggen, ten einde in de toekomst rampen te voorkomen en vorderingen in het goede te maken. Het zijn voor de ziel lessen door ondervinding verkregen, wel is waar dikwijls harde lessen, maar des te nuttiger voor de toekomst, naarmate zij een dieperen indruk achterlaten. Deze wederwaardigheden geven aanleiding tot eindeloozen strijd, die hare krachten, hare zedelijke en verstandelijke vermogens, ontwikkelen, haar in het goede sterkt en uit welke zij altijd overwinnend terugtreedt, zoo zij de kracht heeft die ten einde toe vol te houden. De prijs der overwinning bestaat in het geestenleven, dat zij schitterend en zegevierend binnentreedt, zooals de krijgsman uit het gevecht terugkeerende den palm der overwinning ontvangt.

4. Ieder leven is voor de ziel eene gelegenheid om eene schrede voorwaarts te maken; het hangt van haren wil af, die schrede zoo groot mogelijk te maken, vele sporten van den ladder des vooruitgangs over te springen, of wel op hetzelfde punt te blijven stilstaan; in het laatste geval heeft zij zonder nut geleden, en daar men altijd het zij vroeg of laat zijne schuld moet afdoen, zal zij wederom een nieuw leven onder nog moeilijker omstandigheden moeten aanvangen, omdat zij, bij een nog niet uitgewischte smet, nog een nieuwe gevoegd heeft.

In de opvolgende incarnatiën legt dus de ziel allengskens hare gebreken af, in een woord, zij *reinigt* zich, totdat zij rein genoeg is om te verdienen de werelden der boetedoening tegen gelukkiger te verwisselen, en later ook deze te verlaten om de hoogste gelukzaligheid deelachtig te worden.

Het *vagevuur* is dus niet langer een onbepaald en onzeker denkbeeld; het is eene materieele werkelijkheid, die wij zien, tasten en ondergaan; het bestaat uit de werelden van boetedoening, en eene van die werelden is de aarde; waarop de mensch voor zijn verleden en heden ten voordeele van zijne toekomst boet. Maar in strijd met het denkbeeld, dat men er zich van gemaakt had, hangt het van een ieder zelve af, er zijn verblijf te verkorten of te verlengen, naar mate van den graad van vooruitgang en reinheid die hij door zijn arbeid op zichzelf, bereikt heeft: men verlaat het niet omdat de straftijd om is, of door de verdiensten van anderen, maar door zijne eigene verdienste, volgens de woorden van Jezus: "Een iegelijk naar zijne werken," woorden die Gods geheele gerechtigheid uitdrukken.

5. Zij dus, die in dit leven lijden, moeten tot zichzelf zeggen, dat dit komt omdat zij zich in een vroeger bestaan niet genoeg gelouterd hebben, en dat indien zij het niet in het tegenwoordige leven doen, zij wederom in een volgend lijden zullen. Zulks is rechtvaardig en logisch. Het lijden, onafscheidelijk aan onvolmaaktheid verbonden zijnde, zal men blijven lijden, zoo lang men onvolmaakt is, even als men door eene ziekte lijdt, zoo lang die niet genezen is. Zoo zal zoo lang een mensch hoogmoedig is, hij door de gevolgen van zijn hoogmoed, zoo lang hij baatzuchtig is, door de gevolgen van zijne baatzucht lijden.

6. De schuldige Geest lijdt eerstens in het geestenleven ten gevolge van den graad zijner onvolmaaktheden; daarom wordt hem het lichamelijke leven, als middel van herstel geschonken; het is daarvoor dat hij er zich, hetzij met de menschen die hij benadeeld, of wel in een zelfde soort van omgeving als die waarin hij het kwaad bedreven heeft, in terug bevindt, hetzij er in omstandigheden die er het tegenovergestelde van zijn, verkeert, zooals bijvoorbeeld in armoede gedompeld, als hij een slechte rijkaard, in een vernederenden toestand als hij hoovaardig geweest is.

De boetedoening in de Geesten wereld en op aarde, is daarom toch geen dubbele straf voor den Geest; het is dezelfde die op aarde tot aanvulling voortgezet wordt met het doel om hem zijne verbetering door een daadwerkelijken arbeid gemakkelijker te maken; het hangt van hem zelve af, dat leven nuttig te besteden. Is het niet verkieslijker voor hem op aarde terug te komen met de mogelijkheid om den hemel te kunnen bereiken, dan die te verlaten om voor eeuwig veroordeeld te zijn? Die vrijheid, die hem toegestaan wordt, is een bewijs van Gods wijsheid, goedheid en rechtvaardigheid, Wiens wil het is: *dat de mensch alles aan eigen inspanning verschuldigd en de bewerker van zijn eigen toekomst zij*; is hij ongelukkig en is hij dit langer of korter, dan kan hij het aan niemand dan aan zichzelf wijten: de weg ter volmaking, blijft altijd voor hem geopend.

7. Indien men bedenkt hoe groot het lijden van sommige schuldige Geesten in de onzichtbare wereld, hoe verschrikkelijk de toestand van eenigen is, aan welken zielen angst zij overgeleverd zijn, en hoezeer deze toestand door de onmacht waarin zij verkeerren er in het verschiet het einde van te zien, verergerd wordt, zoo zou men kunnen zeggen dat het voor hen, de *hel* is, indien dit woord niet met het begrip van eene eeuwige en materieele straf gepaard ging. Dank zij de openbaringen der Geesten en de voorbeelden die zij ons doen zien, weten wij, *dat de duur der boetedoening van de verbetering van den schuldige afhangt*.

8. Het spiritisme ontkent dus de toekomstige straffen niet, het komt die, integendeel, bevestigen. Wat het uitroeit, is die hel op een begrensde plaats met hare gloeiende ovens en eeuwige straffen. Het ontkent ook het vagevuur niet, daar het 't bewijs levert dat wij er ons in bevinden; maar het geeft er eene definitie van, door te verklaren wat de aardse ellende is, en maakt daardoor dat degenen die het bestaan er van ont-

kenden, er nu aan gelooven.

Verwerpt het spiritisme de gebeden voor de dooden? Het tegendeel is waar, daar de lijdende Geesten er om komen vragen, en het spiritisme er een liefdeplicht van maakt en er de kracht om hen *tot het goede terug te voeren* van aantoonst (zie "het Evangelie volgens het Spiritisme" hoofdstuk XXVII, *Werking van het gebed*.) Tot het verstand sprekende heeft het de ongeloovigen tot het geloof, en degenen die met bidden den spot dreven tot het gebed teruggebracht. Maar het leert dat de kracht der gebeden in de gedachte en niet in de woorden ligt; dat de beste woorden, die woorden zijn die door het hart en niet degenen welke met de lippen gesproken worden; dat degenen beter zijn die men zelve uitspreekt, dan die welke men om geld uit doet spreken. Wie zou het spiritisme daarover laken?

9. Het zij de straf in het Geesten of in het aardsche leven ondergaan wordt, en hoe lang de duur er van ook zijn moge, komt er toch altijd een einde aan, dat meer of minder nabij of verwijderd is. Er zijn dus inderdaad voor den Geest in het einde slechts twee gevallen mogelijk: *tijdelijke straf in verhouding staande tot de schuld, en belooning in verhouding tot de verdiensten*. Het spiritisme verwerpt het derde: dat van de eeuwige verdoemenis. De hel blijft bestaan als zinnebeeld van het grootste lijden waarvan de duur onbekend is. Het vagevuur is werkelijkheid.

Het woord *vagevuur*, doet denken aan een bepaalde plaats het is daarom dat dit natuurlijker wijze eer op de aarde als oord van boetedoening dan op de oneindige ruimte waarin de lijdende Geesten ronddooien, toepasselijk is; te meer omdat uit den aard der zaak de aardsche beproevingen ware boetedoeningen zijn.

Wanneer de menschen beter geworden zullen zijn, zullen zij aan de onzichtbare wereld, niets dan goede Geesten afstaan, en deze zich weder incarneerende, zullen aan het lichamelijke mensdom, geene andere dan verbeterde grondstoffen leveren; dan zal de aarde, ophouden een oord van boetedoening te zijn, en zullen er de menschen niet meer de ellende, die het gevolg van hunne onvolmaaktheden is, te dragen hebben. Die vervorming is op dit oogenblik in werking en zal de aarde in de hiërarchie der werelden doen opklimmen. (Zie Evangelie volgens het Spiritisme, hoofdstuk III.)

10. Waarom heeft Christus dan van het vagevuur geene melding gemaakt? Dit komt omdat het denkbeeld nog niet bestond, en er dus geen woord voor was om het te kunnen uitdrukken. Hij heeft het woord *hel* gebruikt, het eenig dat in zwang was, als geijkte uitdrukking, voor de toekomstige straffen in het algemeen. Indien hij bij het woord *hel* er een, met de betekenis van *vagevuur* overeenkomende, gevoegd had, zoude hij er de juiste waarde, niet van hebben kunnen aangeven, zonder eene vraag te beslissen, waarvan de oplossing voor de toekomst bewaard moest blijven; hij zou buitendien, daardoor het bestaan van twee bijzondere tot straf bestemde plaatsen gewettigd hebben. In de algemeene toepassing van het woord *hel*, dat de gedachte van straf deed ontstaan,

lag dit van vagevuur, dat slechts eene andere manier van straffen in zich sluit, daarin van zelve opgesloten. De toekomst, den mensch over den aard der straffen moetende inlichten, moest door die inlichtingen de voorstelling omtrent de hel tot hare juiste betekenis terugbrengen. Dat nu de kerk het nodig heeft geacht, om na zes eeuwen het stilzwijgen van Jezus omtrent dit punt door het decreteren van het vagevuur, op te heffen; komt, omdat zij vermeent dat Jezus niet alles gezegd heeft. Waarom zou dit ook over andere punten niet even goed als met dit, het geval kunnen zijn?

ZESDE HOOFDSTUK.

Leer der Eeuwige Straffen.

Oorsprong van de leer der eeuwige straffen. Bewijsgronden tot betoog der eeuwige straffen. Materieele onmogelijkheid der eeuwige straffen. De leer der eeuwige straffen heeft haar tijd gehad. Ezechiel tegen de eeuwigheid der straffen en de erfzonde.

Oorsprong van de leer der eeuwige straffen.

1. Het geloof aan de eeuwigheid der straffen verliest dagelijks zoo vele aanhangers, dat men zonder profeet te zijn, er spoedig het einde van voorzien kan. Het is op zulke sterke en afdoende gronden bestreden, dat het bijna overbodig zal voorkomen er zich verder mede bezig te houden, en men het gerust zijn eigen dood kan laten sterven. Doch men kan niet ontveinzen, dat hoe wrak dit geloof ook staan moge, het toch nog het vereenigingspunt van de tegenstanders der nieuwe denkbeelden is, het punt dat zij het hardnekkigst verdedigen, omdat het een der meest kwetsbare is en zij de gevolgen van het opgeven van dat geloof, voorzien. Uit dat standpunt beschouwd verdient deze vraag dus nog een ernstig onderzoek.

2. De leer der eeuwige straffen, had, zooals die der materieele hel, een reden van bestaan, toen die vrees een breidel voor zoowel verstandelijk als zedelijk weinig ontwikkelde menschen kon zijn. Evenmin als het denkbeeld van zedelijke straffen zoude dat aan tijdelijke straffen eenigen indruk op hen gemaakt hebben; zij zouden niet eens de rechtvaardigheid der verschillende, met de grootte der misdaden overeenkomende, graden van straffen begrepen hebben, omdat zij de verschillende dikwijls zeer fijne schakeeringen van goed en kwaad, noch de betrekkelijke waarde van de verzachtende of bezwarende omstandigheden niet in staat waren te vatten.

3. Hoe dichter de menschen zich nog bij den oorspronkelijken staat bevonden, des te zinnelijker zijn zij; de zedelijkheidszin is die zin welke zich het langzaamst ontwikkelt. Door diezelfde oorzaak kunnen zij zich niet dan een zeer onvolmaakt denkbeeld van God en zijne eigenschappen, en een niet minder onbepaald van het toekomstig leven vormen. Zij passen op God hunne eigene natuur toe; voor hen is hij een oppermachtig vorst, die des te meer te duchten is, omdat hij onzichtbaar is, zooals een despoot, die, verborgen in het binnenste van zijn paleis, zich nooit aan zijne onderdanen vertoont. Hij is alleen machtig door stoffelijke krachten, want de zedelijke macht begrijpen zij niet; zij

zien hem slechts, gewapend met den bliksem of te midden van donder en storm, en evenals een onoverwinnelijke krijgsheld dood en verwoesting op zijnen tocht verspreidende. Een lankmoedig en barmhartig God, zou voor hen, geen God zijn, maar een zwak wezen dat zich niet zou kunnen doen gehoorzamen. Onverbiddelijke wraak, verschrikkelijke, eeuwige straffen, dit alles was dus, noch met het denkbeeld dat zij zich van God vormden, noch niet hun verstand in strijd. Zelfen in hunnen haat, onverzoenlijk, wreed jegens hunne vijanden, en zonder medelijden voor de overwonnenen zijnde, moest God, die ver boven hen stond, nog verschrikkelijker zijn.

Voor zulke mensen was een godsdienstig geloof, dat met hunne nog ruwe natuur overeenkwam noodig. Een geheel geestelijke godsdienst, vol van liefde en weldadigheid, kon niet met hunne ruwe zeden en hartstochten gepaard gaan. Laten wij dus Mozes, om zijne draconische wetgeving, die ter nauwernood voldoende was om zijn onhandelbaar volk in toom te houden, niet laken, ook niet omdat hij God als een wrekend God voorgesteld heeft. In zijn tijd was dit noodig; de zachte leer van Jezus, zoude geen weerklank gevonden hebben en onmachtig geweest zijn.

4. Naar gelang de Geest zich ontwikkeld heeft, is de sluier allengskens opgeheven, en zijn de menschen bekwamer geworden om de geestelijke dingen te begrijpen; maar dit heeft niet dan trapsgewijze kunnen plaats vinden. Toen Jezus op aarde kwam, heeft hij een goedertieren God kunnen verkondigen; heeft hij kunnen spreken van zijn rijk dat niet van deze wereld is, en tot de menschen kunnen zeggen: "Hebt elkander lief, doet wel aan degenen die u haten;" terwijl de ouden leerden: "Oog om oog, tand om tand."

En, wie waren de menschen die ten tijde van Jezus leefden? Waren het nieuw geschapen en geïncarneerde zielen? Indien dit zoo ware, dan zou God ten tijde van Jezus, meer ontwikkelde zielen, dan ten tijde van Mozes geschapen moeten hebben. Maar wat zouden er van deze laatsten geworden zijn? Zouden dezen gedurende de eeuwigheid in zedelijke verlaging verzonken gebleven zijn? Het eenvoudig gezond verstand, doet ons die veronderstelling verwerpen. Neen: het waren dezelfde zielen, die nadat zij onder de heerschappij van de wet van Mozes geleefd hadden, gedurende opvolgende levens, eene voldoende ontwikkeling verkregen hadden, om eene meer verhevene leer te kunnen begrijpen, en die heden ten dage, genoegzame vorderingen gemaakt hebben, om een nog vollediger onderwijs te kunnen ontvangen.

5. Christus heeft evenwel aan zijne tijdgenooten, niet al de geheimen der toekomst kunnen openbaren; hij zelve heeft gezegd: "Ik zoude u nog veel te zeggen hebben, maar gij zoudt het niet verstaan, daarom spreek ik tot u door gelijkenissen." Over alles wat de zedeleer, dat wil zeggen de plichten van de menschen jegens elkander betreft, is hij zeer uitvoerig geweest, omdat hij wist, dat hij door de gevoelige snaar van het stoffelijk leven aan te roeren, begrepen zou worden; wat de andere punten betreft,

hij bepaalde er zich bij, onder allegorische inkleeding, de kiemen van hetgeen zich later zal moeten ontwikkelen, uit te strooien.

Tot deze laatste orde van denkbeelden, behooren de toekomstige beloningen en straffen. Vooral met betrekking tot de straffen, kon hij niet op ééns met de bestaande denkbeelden breken. Hij kwam de menschen nieuwe plichten voorschrijven: liefde en weldadigheid jegens huns gelijken, de plaats van haat en wrok doende innemen; zelfverlooching die van baatzucht; en dat was al veel; hij mocht, redelijkerwijze de vrees voor de straf die de plichtverzakkers zoude treffen, niet verzwakken, wilde hij geen gevaar loopen ook tevens het denkbeeld van plicht te ondermijnen. Hij beloofde het rijk der hemelen aan de goeden; de toegang tot dit rijk, was dus voor de slechten afgesloten; waar zouden dezen dan belanden? Er was eene tegenstelling noodig, sterk genoeg om indruk te kunnen maken op intelligentien die nog te zinnelijk waren om zich een goed denkbeeld van een geestelijk leven eigen te kunnen maken; want men moet niet vergeten, dat Jezus tot het volk, het minst ontwikkelde gedeelte der natie sprak; voor hetwelk het noodig was, als 't ware tastbare en geene verheven beelden te gebruiken. Daarom wijdt hij over dit punt niet in overtollige bijzonderheden uit: het was hem genoeg eene straf tegenover de beloning te stellen; hier was het meerdere niet noodig.

6. Even als Jezus de schuldigen met het eeuwige vuur bedreigd heeft, heeft hij ze ook bedreigd met in de *Gehenna* geworpen te zullen worden; en wat was nu de *Gehenna*? Eene plaats in de nabijheid van Jerusalem, waar men de vuilnis uit de stad wierp. Moet men dan ook dat letterlijk opvatten? Het was eene van die sterke uitdrukkingen, waardoor hij indruk op de massa maakte. Dit is ook het geval met het eeuwige vuur. Indien dit niet zijne gedachte geweest ware, zou hij in tegenspraak met zichzelf zijn, wanneer hij Gods goedertierenheid en barmhartigheid ten hemel verheft, want goedertierenheid en onverbiddelijkheid zijn eigenschappen die wederkeerig elkander uitsluiten. Men zoude zich dus al zeer omtrent den zin der woorden van Jezus vergissen, als men er eene bevestiging van de leer der eeuwige straffen in zag, terwijl zijn geheele leer de goedertierenheid van God verkondigt.

In het *gebed des Heeren*, leert hij ons te bidden: "Vergeef ons onze schulden, zooals wij vergeven onze schuldenaren." Indien de schuldige volstrekt op geene vergiffenis hopen kon, zou het nutteloos wezen er om te bidden. Maar wordt die vergeving onvoorwaardelijk geschonken? Is het eene genade, eene eenvoudige kwijtschelding van de opgelegde straf? Neen; de mate van vergiffenis hangt af van de wijze waarop wij zelve die op onze beurt zullen geschonken hebben, dat wil zeggen dat wij geene vergiffenis zullen erlangen, indien wij die zelve niet geschonken hebben. God, het vergeten en vergeven van beleedigingen als bepaalde voorwaarde stellende, kon van den zwakken mensch niet datgene eischen, wat Hij zelve, die almachtig is, niet doen zoude. Het *gebed des Heeren* is dus eene voortdurend protest tegen de eeuwige wraak van God.

7. Voor menschen die zich slechts een verward denkbeeld van de geestelijkheid der ziel vormden, had de gedachte aan een stoffelijk vuur niets stootends, te minder omdat dit het algemeen geloof was, dat men uit dat der heidenen, toen bijna overal verspreid, overgenomen had. De eeuwigheid der straffen, kon ook geen zaak zijn waartegen menschen konden opkomen die sedert eeuwen aan de wetgeving van den verschrikkelijken Jehovah onderworpen waren geweest. Bij Jezus, kon die gedachte niet anders dan een zinnebeeld zijn; het was voor hem geen bezwaar dat men het letterlijk opvatte, indien het een breidel kon zijn; hij wist dat het aan den tijd en den vooruitgang overgelaten was er den allegorischen zin van te doen begrijpen; vooral dan, wanneer volgens zijne voorzegging de *Geest van waarheid* de menschen over alle dingen zou komen inlichten.

De *nutteloosheid van het berouw*, behoort tot het wezen van een onherroepelijke straf: en Jezus heeft nooit gezegd dat het berouw geen genade in Gods oogen zou vinden. Integendeel bij elke gelegenheid, wijst hij God aan, als goedertieren en barmhartig, gereed om den verloren zoon die tot het vaderhuis terugkeert, te ontvangen. Alleen voor verstokte booswichten beschrijft hij ons God als onverbiddelijk, maar zoo Hij met de eene hand straft, schenkt hij altijd met de andere vergiffenis aan den schuldige zoodra deze met oprechtheid tot Hem terugkeert. Hieraan herkent men toch zeker niet het beeld van een medogenloos God. Daarbij valt op te merken, dat Jezus over niemand zelfs niet over den grootsten booswicht, een onherroepelijk vonnis heeft uitgesproken.

8. Al de primitieve godsdiensten hadden in overeenstemming met den aard van het volk, krijgshaftige goden, die aan het hoofd van legers streden. De Jehovah der Hebrëers verschafte hen duizende middelen om hunne vijanden te verslaan; hij beloonde hen door overwinningen of strafte hen door nederlagen. Volgens het denkbeeld dat men zich van God vormde, geloofde men Hem met het bloed van mensch of dier te kunnen eeren en bevredigen; van daar die bloedige offers, die zulk eene belangrijke rol in alle oude godsdiensten gespeeld hebben. De joden hebben de menschenoffers afgeschaft; de christenen daarentegen, hebben nog lang geloofd dat zij den Schepper konden vereeren door duizenden van hen die zij ketters noemden, aan de vlammen en de martelingen over te leveren; dit waren, onder een anderen vorm, werkelijk menschenoffers, want ze werden *tot de grootste eer van God*, met groote godsdienstige plechtigheden uitgevoerd. Nog op den huidigen dag roepen zij vóór het leveren van een veldslag *den God der heirscharen* aan, en verheerlijken Zijnen naam na de overwinning, en dat dikwerf om de onrechtvaardigste en onchristelijkste redenen.

9. Hoe langzaam legt niet de mensch zijne vooroordeelen, gewoonten en eens opgevatte denkbeelden af? Veertig eeuwen zijn er sedert Mozes verlopen, en nog vindt men bij het tegenwoordige geslacht sporen van oude barbaarsche gebruiken die gewetigd of althans door de hedendaagsche godsdiensten goedgekeurd worden? De kracht

van de denkbeelden van *niet-orthodoxen*, van hen die men als ketters beschouwt, is noodig geweest, om een einde aan de brandstapels te maken en de ware grootheid van God te doen begrijpen. Maar ofschoon de brandstapels verdwenen zijn, toch zijn de stof-felijke en zedelijke vervolgingen nog in vollen gang, zoo diep is het denkbeeld van een wrekend God bij den mensch ingeworteld. Hoe zou dan ook de mensch die in die denkbeelden welke hem van zijne kindsheid af ingeprent worden, opgevoed is, aan wien men God als een wezen, dat door barbaarsche handelingen vereerd kon worden, heeft voorgesteld, zich er over kunnen verwonderen dat Hij tot eeuwige pijniging veroordeelt, en het lijden der verdoemden zonder mededoogen aanziet?

Ja, het zijn wijsgeeren, door anderen goddeloozen genoemd, die er zich over gegergd hebben, dat de naam van God ontheilgd werd door handelingen zijner onwaardig; zij zijn het die aan den mensch God in al zijne grootheid hebben voorgesteld, door Hem van de menschelijke hartstochten en nietigheden te ontdoen, die Hem door een domperig geloof toegeschreven werden. De Godsdienst heeft daardoor zoo veel in waarde gewonnen, als hij in uiterlijk vertoon verloren heeft; want zoo er nu al minder menschen zijn die de vormen er van in acht nemen, er zijn er zoo veel te meer die in hun hart en uit gevoel oprecht godsdienstig zijn.

Maar hoe velen vindt men er niet naast dezen, die alleen op het uiterlijke afgaande, daardoor alle Voorzienigheid verwerpen! Doordien men het godsdienstig geloof niet *bij tijds* in overeenstemming met den vooruitgang van den menschelijken geest heeft weten te brengen, heeft dit bij den eenen deïsme doen ontstaan, bij den anderen bepaald ongeloof, en bij nog anderen pantheïsme; dat wil zeggen dat de mensch bij gemis van een God die hem volmaakt genoeg was, zich zelve tot Godheid verheven heeft.

Bewijsgronden tot betoog der eeuwige straffen.

10. Laat ons op de leer van de eeuwigheid der straffen terug komen. Het voornaamste argument dat men in haar voordeel aanvoert is het volgende:

“Het is onder de menschen aangenomen, dat de grootheid van de belediging die men iemand aandoet, in verhouding staat tot den stand van den beledigde. Die welke men een vorst aandoet, wordt als zwaarder beschouwd dan die aan een eenvoudig burger gedaan, en wordt dus ook zwaarder gestraft. Nu is God groter dan een vorst, want Hij is oneindig, dus is de belediging die men Hem aandoet ook oneindig, en moet daarom met eene oneindige dat wil zeggen, eeuwigdurende straf, geboet worden.”

Wederlegging. Elke wederlegging is eene redeneering die een uitgangspunt, eene basis waarop zij steunt, in een woord, praemissen moet hebben. Die praemissen vinden wij in de eigenschappen van God zelve:

God is eenig, eeuwig, onveranderlijk, onstoffelijk, almachtig, in den hoogsten graad rechtvaardig en goed, oneindig in alle zijne volmaaktheden.

Het is onmogelijk om zich God anders dan oneindig en volmaakt voor te stellen, zonder dat zoude Hij niet God zijn, want men zoude zich een wezen kunnen voorstellen, dat datgene wat Hem ontbreekt, bezat. Om boven alle andere wezens verheven te zijn, moet geen ander wezen hem kunnen overtreffen of in niets hoegenaamd kunnen evenaren. Dus moet Hij in alles oneindig zijn.

Gods eigenschappen oneindig zijnde, zijn zij niet voor vermindering of vermeerdering vatbaar; zonder dat zouden zij niet oneindig en God niet volmaakt zijn. Indien men hem ook slechts het onbeduidendste deeltje van een van Zijne volmaaktheden ontnam, zoude hij niet meer God zijn, omdat er dan een volmaakter wezen zou kunnen bestaan.

De oneindigheid van eene eigenschap sluit de mogelijkheid uit van eene daarmede strijdige eigenschap waardoor de andere verminderd of vernietigd zoude worden. Een oneindig goed wezen, kan niet het geringste deel kwaad, noch een oneindig slecht wezen, het geringste deel goeds bezitten; evenmin als een voorwerp niet absoluut zwart kan zijn, als er maar de minste witte tint, noch absoluut wit als er de kleinste zwarte vlek aan is.

Dit punt van uitgang vastgesteld zijnde, stellen wij tegen de bovenstaande argumenten, de volgende over:

11. Alleen een oneindig wezen kan iets oneindigs voortbrengen. De mensch in zijne deugden, zijne kennis, macht, aanleg, en aardsch bestaan, beperkt zijnde, kan alleen beperkte dingen voortbrengen.

Indien de mensch in het kwade dat hij doet, oneindig zou kunnen zijn, dan zou hij dit ook in het goede wezen en hij zou dan aan God gelijk zijn. Maar indien de mensen in het goede dat hij doet oneindig was, zou hij geen kwaad doen, want het absolute goede sluit elk kwaad uit.

Aannemende dat een voorbijgaande belediging van de Godheid, oneindig zou kunnen zijn, dan zou God, indien hij zich daarover met eene oneindige straf wreekte, *oneindig wraakzuchtig* zijn; indien Hij oneindig wraakzuchtig is, kan hij niet oneindig goed en barmhartig zijn, want de eene eigenschap is de ontkenning van de andere. Indien hij niet oneindig goed is, dan is hij niet volmaakt, en als hij niet volmaakt is, dan is hij God niet.

Indien God, voor den berouwhebbende zondaar, onverbiddelijk is, dan is hij niet oneindig goed.

Waarom zou God, den mensch, het vergeven als eene plicht opleggen, indien Hij zelve niet vergeven moest? Er zou daaruit voortvloeien dat de mensch die zijne vijanden vergiffenis schenkt en kwaad door goed vergeld, beter zou wezen dan God, die doof blijft

voor het berouw van dengene die Hem beledigd heeft, en dezen voor eeuwig de geringste verzachting weigert!

God, die overal is en alles ziet, moet de folteringen der verdoemden zien. Indien hij voor hun gekerm, eeuwig ongevoelig blijft, dan is hij eeuwig zonder medelijden; indien hij zonder medelijden is, dan is Hij niet oneindig goed.

12. Hierop antwoordt men, dat de zondaar die berouw gevoelt vóór zijn dood, Gods barmhartigheid ondervindt, en dat alzoo de grootste zondaar genade bij Hem kan vinden.

Hieraan wordt niet getwijfeld, en het is te begrijpen, dat God alleen aan een berouwhebbende vergiffenis schenkt, en onverbiddelijk voor de verstokte zondaar blijft; maar indien Hij vervuld is van barmhartigheid voor de ziel die zich bekeert vóór dat zij haar lichaam verlaat, waarom houdt hij dan op dit te zijn voor de ziel die dit na den dood doet? Waarom zou het berouw alleen uitwerking hebben gedurende het leven, dat niet meer dan één oogenblik duurt, en niet gedurende de eeuwigheid, die zonder einde is? Indien Gods goedheid en barmhartigheid, beperkt blijft *binnen een gegeven tijd*, dan is die niet oneindig, en God niet oneindig goed.

13. God is in den hoogsten graad rechtvaardig. De hoogste rechtvaardigheid is niet de onverbiddelijkste rechtvaardigheid; noch diegene welke alle fouten ongestraft laat; het is de rechtvaardigheid, die met gestrengheid het goed en kwaad in aanmerking neemt, met de grootste billijkheid het eene beloont en het andere straft, en zich nooit vergist.

Indien de ziel voor een fout van een oogenblik, die altijd het gevolg is van de onvolmaakte natuur van den mensch en der omgeving waarin hij zich bevindt, eeuwig kan gestraft worden, zonder hoop op verzachting of vergiffenis, dan bestaat er geen verhouding tusschen misdrijf en straf, en dus: geene rechtvaardigheid.

Indien de schuldige tot God terugkeert, zich bekeert, en vraagt het door hem bedreven kwaad te mogen herstellen, dan is dit een terugkeer tot het goede en tot goede gevoelens. Indien de straf onherroepelijk is, dan is die terugkeer tot het goede vruchteloos, en daar er nu geene rekening met het goede gehouden wordt, is er geene rechtvaardigheid. Onder de menschen, ontvangt de veroordeelde die zich betert, vermindering van straf, ja dikwijls geheele kwijtschelding; de menschelijke rechtvaardigheid is dus grooter dan de goddelijke!

Indien het vonnis onherroepelijk is, dan wordt het berouw nutteloos; de schuldige, niets te wachten hebbende van zijn terugkeer tot het goede, zal in het kwaad volharderen; zoodat God hem niet alleen veroordeelt om eeuwig te lijden, maar ook om eeuwig in het kwaad te blijven. Dit zoude noch rechtvaardigheid, noch goedheid zijn.

14. God, in alles oneindig zijnde, moet alles, zoowel het verleden als de toekomst weten; op het oogenblik dat een ziel geschapen wordt, moet Hij weten of deze

zwaar genoeg zal zondigen om eeuwig verdoemd te zullen wezen. Indien Hij dit niet weet, dan is zijne wetenschap niet oneindig, en dan is hij God niet. Indien Hij het weet, dan geeft hij vrijwillig het aanzijn aan een wezen, dat van zijne wording af, tot eindeloze martelingen gedoemd is, en dan is Hij niet goed.

Indien God, bewogen door het berouw van een verdoemde, Zijne barmhartigheid over hem kan doen komen en *uit de hel verlossen kan*, dan bestaan er geene eeuwige straffen meer, en wordt het oordeel der menschen daardoor te niet gedaan.

15. De leer der absoluut eeuwige straffen, leidt er dus noodzakelijk toe, eenige van Gods eigenschappen te loochenen of althans te verminderen, en is derhalve onverenigbaar met de oneindige volmaaktheid. Hierdoor komt men tot het besluit:

Zoo God volmaakt is, dan bestaat de veroordeeling voor eeuwig niet; zoo die veroordeeling bestaat, dan is God niet volmaakt.

16. Om de eeuwigheid der straffen te bewijzen voert men ook nog het volgende argument aan:

“De belooning die aan de goeden toegekend wordt, eeuwig zijnde, zoo moet zij als tegenhanger eene eeuwige straf hebben. Het is rechtvaardig straf en belooning gelijk te maken.”

Wederlegging. Geeft God aan de ziel het aanzijn met het doel om die gelukkig of wel ongelukkig te maken? Klaarblijkelijk moet het geluk van het schepsel het doel zijner schepping zijn, anders zou God niet goed zijn. De ziel wordt gelukkig door eigen verdienste; de verdienste verkregen zijnde, kan zij er de vruchten niet meer van verliezen, anders zou zij ontaarden; de eeuwigheid van den gelukstaat is dus een gevolg van hare onsterfelijkheid.

Maar voor dat de ziel de volmaaktheid bereikt, heeft zij te worstelen, strijd te voeren tegen slechte hartstochten. God heeft haar niet volmaakt, *maar met den aanleg om het te worden*, geschapen; opdat zij de verdienste van hare daden zou oogsten; daarom kan zij dwalen. Hare afdwalingen zijn het gevolg van hare natuurlijke zwakheid. Indien zij voor eene dwaling eeuwig gestraft moest worden, zou men kunnen vragen, waarom God haar dan niet sterker geschapen heeft. De straf die zij ondergaat, is eene waarschuwing dat zij slecht gehandeld heeft, en moet tot uitwerking hebben, haar op den goeden weg terug te voeren. Indien de straf zonder genade was, dan zou haar zucht om beter te handelen, overbodig zijn; dientengevolge zoude het voorzienige doel der schepping niet bereikt kunnen worden, want er zouden wezens bestaan die tot geluk en anderen die tot ongeluk voorbeschikt waren. Wanneer eene schuldige ziel berouw gevoelt, kan zij weer goed worden; in dien zij goed kan worden, kan zij naar geluk haken; zou God dan rechtvaardig zijn als hij haar de middelen om dit te bereiken, weigerde? Het goede, het einddoel der schepping zijnde, moet de geluksstaat die er de belooning van is, eeuwig, en de straf welke een middel is om dien te bereiken, tijdelijk zijn. Bij het minste

besef van rechtvaardigheid zelfs onder de menschen, begrijpt men dat men dengene die de zucht en den wil bezit om het goede te doen, niet voor eeuwig straffen kan.

17. Een laatste argument vóór de eeuwigheid der straffen, is:

“De vrees voor een eeuwige straf is een breidel; neem dien weg, en de menschen zullen, niets meer vreezende, zich aan allerlei uitspattingen overgeven.”

Wederlegging. Deze redeneering zoude juist zijn, bijaldien de niet-eeuwigheid der straffen, de geheele opheffing van alle straf medebracht. De gelukkige of ongelukkige toestand in het toekomstige leven is een noodzakelijk gevolg van Gods rechtvaardigheid, want gelijkheid in den toestand bij den goeden en den slechten mensch zoude eene ontkenning van die rechtvaardigheid zijn. Maar omdat de straf niet eeuwig is, is zij daarom toch zwaar, en men vreest ze des te meer naarmate men er meer geloof aan slaat, en men gelooft er des te meer aan omdat ze rationeeler is. Eene straf waaraan men niet gelooft, is geen breidel meer, en onder de zoodanige straffen behoort ook de eeuwigdurende.

Het geloof aan het eeuwigdurende der straffen, heeft, zoo als wij reeds gezegd hebben, in zekere tijdperken, zijn nut en reden van bestaan kunnen hebben; heden ten dage, maakt het hoegenaamd geen indruk meer, maar vormt ongeloovigen. Vóór dat men het als noodzakelijk voorstelde moest men er de werkelijkheid van aantoonen. Vooral moest men er de krachtige uitwerking van gewaar worden op hen die het aanprijzen en hun best doen het te bewijzen. Ongelukkiger wijze, toonen velen van hen, dat zij er volstrekt geen vrees voor hebben. Indien het niet bij machte is, om het kwaad tegen te gaan bij hen die voorgeven er geloof aan te slaan, welken invloed kan het dan op hen hebben, die er niet aan gelooven?

Materieele onmogelijkheid der eeuwige straffen.

18. Tot nu toe hebben wij de leer van de eeuwigheid der straffen alleen door redeneering bestreden; wij zullen nu bewijzen dat zij met de stellige feiten die wij voor oog hebben, in tegenspraak is, en zullen de onmogelijkheid ervan aantoonen.

Volgens die leer, wordt het lot van de ziel, onmiddellijk na den dood, onherroepelijk vastgesteld. Het is dus een definitief beletsel voor den vooruitgang. Nu is de vraag: maakt de ziel vorderingen of niet? Dat is de geheele kwestie. Indien de ziel vorderingen maakt, dan is de eeuwigheid der straffen, eene onmogelijkheid. Kan men aan dien vooruitgang twijfelen, als men de oneindige verscheidenheid in zedelijken en verstandelijken aanleg ziet, die er bij den mensen bestaat van af den wilden tot op den beschaafden? Als men het verschil ziet hetwelk hetzelfde volk in eene eeuw aanbiedt? Indien men wil aannemen dat het niet meer dezelfde zielen zijn, dan moet men aannemen dat God naar ge-

lang van tijd en plaats, zielen op elken trap van ontwikkeling staande, geschapen heeft: dat hij de eene begunstigt en de andere doemt om eeuwigdurend op lageren trap te blijven staan, hetgeen onvereinigbaar is met de rechtvaardigheid, die voor alle schepselen dezelfde moet zijn.

19. Het lijdt geen twijfel dat de in verstand en zedelijkheid achterlijke zielen, zoo als die van de onbeschaafde volken, niet dezelfde elementen voor geluk, noch denzelfden aanleg om de heerlijkheid van het oneindige te genieten, kunnen bezitten, als die wier vermogens in alle opzichten zeer ontwikkeld zijn. Indien dus zulke zielen geene vorderingen maken, kunnen zij gedurende de eeuwigheid, onder de gunstigste omstandigheden, geen ander dan een, om zoo te zeggen, negatief geluk genieten. Men wordt er dus als 't ware toe gedwongen, wil men strikt rechtvaardig blijven, de gevolgtrekking te maken, dat de meest ontwikkelde zielen dezelfden zijn als degenen die achterlijk waren, doch sedert vorderingen gemaakt hebben. Maar hier raken wij aan het groote vraagstuk van het *meermalen herleven*, als eenig rationeel middel om het bezwaar op te lossen. Wij zullen dit evenwel onaangeroerd laten, maar alleen de ziel in één enkel leven beschouwen.

20. Zie hier een jongeling zoo als men er zoo velen aantreft; zoo ongeveer twintig jaren oud, onwetend, geneigd tot slechtheid, het bestaan van God en van zijne ziel loocherende, zich aan de grootste uitpattingen overgeevende, en allerlei kwaad bedrijvende. Maar, hij leeft in eene goede omgeving; hij gaat aan den arbeid, bekwaamt zich, betert zich langzamerhand en wordt eindelijk een braaf mensch. Is dit niet een klaar bewijs dat de ziel gedurende het leven vorderingen maakt, en hebben wij niet dagelijks zulke voorbeelden voor oogen? Die man bereikt een hoogen ouderdom en sterft deugdzaam en vroom, en men is dientengevolge zeker van zijn toekomstig geluk. Maar wat zou nu zijn lot geworden zijn, ware hij door een ongelukkig toeval veertig of vijftig jaren vroeger gestorven? Hij bezat toen al de vereischte hoedanigheden om verdoemd te worden; en eenmaal verdoemd, houdt alle vooruitgang op. Ziedaar dus een man gered, doordien hij lang geleefd heeft, en die volgens de leer der eeuwige straffen, voor eeuwig ongelukkig zoude geworden zijn, indien hij korter geleefd had, hetgeen, door een onvoorzien ongeluk het geval had kunnen zijn. Zijne ziel heeft dus in een gegeven tijd vorderingen kunnen maken, waarom zou zij dan in dienzelfden tijd, na zijn dood dit niet kunnen, bijaldien eene van zijnen wil onafhankelijke oorzaak haar belet heeft dit bij zijn leven te doen? Waarom zou God hem daartoe de middelen geweigerd hebben? Het berouw, ofschoon laat, zou toch ter zijner tijd gekomen zijn; maar als hij op het tijdstip van zijn dood, onmiddellijk door een onherroepelijk vonnis getroffen werd, zou zijn berouw nutteloos voor de eeuwigheid zijn, en zijn aanleg om vorderingen te kunnen maken voor eeuwig zijn vernietigd.

21. De leer van de absolute eeuwigheid der straffen is dus met den vooruitgang

der ziel onvereinigbaar, daar zij er een onoverkomelijke hinderpaal voor is. Deze twee grondbeginselen vernietigen wederkeerig elkander; indien het eene waar is, dan kan het andere niet bestaan. Welke van de twee is nu waar? De wet van vooruitgang bestaat buiten allen twijfel: het is geene theorie, maar een door de ondervinding gestaafd feit; het is eene natuurwet, eene goddelijke, onvernietigbare wet; daar zij dus bestaat en niet met de andere overeen te brengen is, bewijst dit, dat de andere wet niet bestaat. Indien de leer van de eeuwigheid der straffen eene waarheid ware, dan zouden de H. Augustinus en Paulus, waren zij vóór de bekeering die hun vooruitgang heeft bewerkt gestorven, nooit de hemel bereikt hebben.

Op deze laatste stelling antwoordt men, dat de bekeering van die heiligen geen gevolg is van den vooruitgang der ziel, maar van de genade, die hen geschonken is en waardoor zij getroffen werden.

Maar dit is spelen met woorden. Indien zij het kwaad bedreven, en later het goede gedaan hebben, komt dit, omdat zij beter geworden zijn; dus: hebben zij vorderingen gemaakt. God zou hen dus, als eene bijzondere gunst, de genade geschonken hebben zich te beteren? Waarom aan hen, eerder dan aan anderen? Het is en blijft altijd de leer der uitverkorenen, die onvereinigbaar is met Gods rechtvaardigheid en liefde die voor alle zijne schepselen dezelfde is.

Volgens de leer van het spiritisme, die met de woorden van het Evangelie, met de rede en de strengste menselijke rechtvaardigheid overeenstemt, is de menschen zowel gedurende zijn leven als na den dood het kind van zijn eigen arbeid; niets is hij aan gunst verschuldigd: God beloont hem voor zijn streven ten goede, en straft hem voor zijne nalatigheid zoo lang hij nalatig blijft.

De leer der eeuwige straffen heeft haar tijd gehad.

22. Het geloof aan de eeuwigheid der materiele straffen heeft als eene weldadige vrees stand gehouden totdat de mensch in staat was de kracht der zedelijkheid te begrijpen. Zoo gaat het ook met kinderen, die men eenigen tijd in bedwang kan houden door hen met zekere denkbeeldige wezens, bang te maken en te bedreigen; totdat er eindelijk een tijd komt, dat het verstand van het kind zelve, over die vertelsels waarmee men het in slaap gewiegd heeft een veroordeelend vonnis uitspreekt, en wanneer het ongerijmd zou wezen hen nog langer door dat middel te willen regeeren. Indien degenen die over het kind gesteld zijn wilden blijven beweren dat die fabelen waarheid zijn, dat men die letterlijk moet opvatten, zouden zij alle vertrouwen bij het kind verliezen.

Zoo gaat het thans ook met het menschedom, het is de kindsheid ontwassen en heeft den leiband weggeworpen. De mensch is niet langer het lijdelijk werktuig, dat on-

der de materieele kracht bukt, noch het lichtgeloovig wezen, dat alles blindelings voor waar aanneemt.

23. Gelooven is eene handeling van het verstand, daarom kan men aan niemand opleggen iets te gelooven. Zoo de leer der eeuwige straffen, gedurende een zeker tijdperk van het menschdom onschuldig, ja zelfs heilzaam kan geweest zijn, zoo komt er toch een tijd dat zij gevaarlijk wordt. En inderdaad, zoodra gij haar, terwijl de rede ze verwerpt, als absolute waarheid oplegt, dan zal noodwendig het gevolg er van zijn: dat de mensch die tot gelooven geneigd is zichzelf een meer rationeel geloof zal vormen, en dan zondert hij zich af; of wel dat hij aan niets meer gelooven zal. Voor iederéén die in koelen bloede de vraag bestudeerd heeft, is het duidelijk, dat in onze dagen, door het dogma van de eeuwigheid der straffen, meer materialisten en godloochenaars dan door alle wijsgeeren te zamen, gevormd zijn.

De denkbeelden volgen een onophoudelijk vooruitgaande beweging; men kan de menschen niet regeeren dan door die beweging te volgen; ze te willen doen stilstaan of teruggaan, ja zelfs achterlijk te willen doen blijven, wanneer de zucht tot vooruitgang bestaat, is zich zelf in het verderf storten. Het volgen of niet volgen van die beweging is zoo wel voor de godsdiensten als voor de regeeringen een levenskwestie. Is die vooruitgaande beweging goed of kwaad? In het oog van hen die op het verleden terende, zich dat verleden zien ontvallen is het zeker een kwaad, maar voor hen die in de toekomst zien, is het de wet van vooruitgang, die eene wet van God is; en tegen Gods wetten is elke tegenstand nutteloos; tegen Zijn wil te willen worstelen is zichzelfe verpletteren.

Waarom dan met geweld een geloof verdedigd, dat in onbruik komt, en dat, alles wel overwogen, meer ten nadeele dan ten voordeel van den godsdienst is? Helaas, het is treurig het te moeten bekennen, maar het godsdienstige vraagstuk wordt door een stofelijk beheerscht. Men heeft dit geloof op een ruimen voet geëxploiteerd, door aan het denkbeeld ingang te doen vinden, dat men zich voor geld de poorten des hemels kan doen openen en zich van de hel kan vrijwaren. De sommen die dat geloof heeft opgebracht en nog opbrengt, zijn onberekenbaar: het is eene belasting op de vrees voor de eeuwigheid. Deze belasting aan den vrijen wil overgelaten zijnde, zoo is de opbrengst geëvenredigd aan het geloof; houdt het geloof op, dan wordt de opbrengst er van, nul. Het kind geeft gaarne zijn stuk koek aan dengene die hem belooft den weerwolf te zullen weggagen; maar zoodra hij niet meer aan den weerwolf geloof behoudt hij het.

24. De nieuwe openbaring gezonder begrippen over het toekomstige leven doende ontstaan, en daarbij bewijzende dat men door eigen arbeid, zalig kan worden, zal des te grooter tegenstand ontmoeten, naar gelang de bron van inkomsten die zij doet ophouden te vloeien rijker was. Dit is altijd het geval wanneer eene nieuwe uitvinding of ontdekking verandering in de gewoonten te weeg brengt. Diegenen die door het oude kostbare middel hun bestaan vinden, verheffen dit hemelhoog, en brengen het nieuwe

goedkopere in miskrediet. Geloofst men wellicht dat de boekdrukkunst, niettegenstaande de diensten die zij het mensdom aanbracht, door de talrijke klasse der kopiisten met vreugde begroet is? Zeker niet; dezen moesten die kunst verwenschen. Zoo is het met alle werktuigen, spoorwegen, en honderd andere dingen gegaan. In het oog van den ongelooovige, is de leer van de eeuwigheid der straffen, een beuzelachtig vraagstuk, waarmede hij den spot drijft, maar de wijsgeer vindt ze, door de misbruiken waartoe zij aanleiding geeft, van een groot maatschappelijk belang; de waarlijk godsdienstige mensch geloofst dat de waardigheid van den godsdienst het eischt, deze misbruiken met de oorzaak die ze doet ontstaan, uit te roeien.

Ezechiël, tegen de eeuwigheid der straffen en de erfzonde.

25. Tegen diegenen die in den Bijbel de verdediging van de eeuwigheid der straffen vermeenen te vinden, kan men de teksten, die zonder de minste dubbelzinnigheid het tegendeel bewijzen, aanvoeren. Men vindt in de volgende woorden van Ezechiël de duidelijkste ontkenning niet alleen van de onherroepelijke straffen, maar ook van de verantwoordelijkheid die de vader van het mensdom, door zijne zonde aan zijn ras zou hebben opgelegd:

1. Verder geschiedde des Heeren woord tot mij, zeggende:

2. Wat is ulieden dat gij dit spreekwoord gebruikt van het land Israëls zeggende: De vaders hebben onrijpe druiven gegeten, en de tanden der kinderen zijn stomp geworden?

3. Zoo waarachtig als ik leef, spreekt de Heere Heere, zoo het ulieden meer gebeuren zal, dit spreekwoord in Israël te gebruiken!

4. Ziet alle zielen zijn de mijne; gelijk de ziel des vaders, alzoo ook de ziel des zoons zijn mijne: de ziel die zondigt, die zal sterven.

5. Wanneer nu iemand regtvaardig is, en doet regt en gerechtigheid;

7. En niemand verdrukt, den schuldenaar zijn pand wedergeeft, geenen roof rooft, den hongerigen zijn brood geeft, en den naakten met kleeding bedekt;

8. Niet geeft op woeker, noch overwinst neemt, zijne hand van onrecht afkeert, waarachtig recht tusschen den eenen en den anderen oefent;

9. In mijne inzettingen wandelt, en mijne regten onderhoudt, om trouwelijk te handelen, die regtvaardige zal gewisselijk leven, spreekt de Heere Heere.

10. Heeft hij nu een zoon gewonnen, die een inbreker is, die bloed vergiet, die zijnen broeder doet een van deze dingen; 13. hij zal voorzeker gedood worden, zijn bloed zal op hem zijn!

14. Ziet nu, heeft hij een zoon gewonnen, die al de zonden zijns vaders, die hij

doet, aanziet, en toeziet, dat hij dergelijke niet doet; 17. die zal niet sterven om de ongerechtigheid zijns vaders, hij zal gewisselijk leven.

18. Zijn vader, dewijl hij met onderdrukking onderdrukt heeft, des broeders goed geroofd heeft, en gedaan heeft dat niet goed was in het midden zijner volken; ziet daar, hij zal sterven in zijne ongerechtigheid.

19. Maar gijlieden zegt: Waarom draagt de zoon niet de ongerechtigheid des vaders? Immers zal de zoon, die regt en gerechtigheid gedaan heeft, en al mijne inzetten onderhouden, en die gedaan heeft, gewisselijk leven.

20. De ziel, die zondigt, die zal sterven: *de zoon zal niet dragen de ongerechtigheid des vaders, en de vader zal niet dragen de ongerechtigheid des zoons*: de gerechtigheid des regtvaardigen zal op hem zijn, en de goddeloosheid des goddeloozen zal op hem zijn.

21. Maar wanneer de goddelooze zich bekeert van alle zijne zonden, die hij gedaan heeft, en al mijne inzetten onderhoudt, en doet regt en gerechtigheid, hij zal gewisselijk leven, hij zal niet sterven.

22. *Al zijne over tredingen die hij gedaan heeft, zullen hem niet gedacht worden; in zijne gerechtigheid, die hij gedaan heeft, zal hij leven.*

23. Zou ik eenigsints lust hebben aan den dood des goddeloozen? spreekt de Heere Heere: is het niet, als hij zich bekeert van zijne wegen, dat hij leve? (Ezechiël, hoofdstuk XVIII.)

Zeg tot hen: Zoo waarachtig als ik leef, spreekt de Heere Heere, zoo Ik lust heb in den dood des goddeloozen! maar daarin heb Ik lust, dat de goddelooze zich bekeere van zijnen weg en leve. (Ezechiël, hoofdstuk XXXIII, v. II.)

Zevende Hoofdstuk.

De Toekomstige Straffen Volgens het Spiritisme.

Het vleesch is zwak. Bron van de leer van het spiritisme over de toekomstige straffen. Strafwetboek voor het toekomstige leven.

Het vleesch is zwak.

Er zijn slechte neigingen die, omdat zij meer tot het zedelijke dan physische behooren, klaarblijkelijk aan den Geest eigen zijn; anderen schijnen meer het gevolg van het organisme te zijn, en dientengevolge gelooft men dat men voor deze laatsten minder verantwoordelijk is; onder dezen behoort neiging tot toorn, verwijfdheid, zinnelijkheid enz.

De spiritualistische wijsgeeren, zijn thans ten volle overtuigd dat de hersenorganen, die met den verschillenden aanleg en de verschillende neigingen van den mensch in verband staan, hunne ontwikkeling aan de werkzaamheid van den Geest verschuldigd zijn; dat die ontwikkeling, dus een gevolg en niet een oorzaak is. Iemand is geen muzikus omdat hij den knobbel der muziek bezit, maar hij bezit dien knobbel der muziek, omdat zijn Geest muzikaal is.

Indien de werkzaamheid van den Geest op de hersenen terugwerkt, moet zij ook even zoo op de andere deelen terug werken. De Geest is dus de vormer van zijn eigen lichaam, dat hij, als 't ware fatsoeneert, om het voor zijne behoeften en voor de uiting van zijne neigingen geschikt te maken. Dit zoo zijnde, zou het meer volkomene van het lichaam bij ontwikkelde rassen, niet het product van eene afzonderlijke schepping, maar de vrucht van den arbeid van den Geest zijn, die naarmate zijne vermogens toenemen, zijne bewerktuiging verbetert.

Als een natuurlijk gevolg van dit beginsel moet de zedelijke aanleg van den Geest de eigenschappen van het bloed wijzigen, dit meer of minder werkzaam maken, eene meer of minder overvloedige afscheiding van gal of andere vochten te weeg brengen. Zoo komt b. v. den lekkerbek op het gezicht van een lekker gerecht, het speeksel in den mond, hij watertandt. Het is niet het gerecht dat hier het orgaan van den smaak kan prikkelen, want er vindt geene aanraking plaats; het is dus de Geest, wiens opgewekte zinnelijkheid op dat orgaan door de gedachte invloed uitoefent, terwijl het gezicht van dezelfde spijs op een ander niet de minste uitwerking zal hebben. Het is ook door die-

zelfde oorzaak dat een teergevoelig mensch spoedig weent; niet de overvloed van tranen maakt den Geest teergevoelig, maar het is de gevoeligheid van den Geest die de afscheiding der tranen bevordert. Het organisme dat door het gevoel beheerscht wordt, heeft zich naar dien normalen toestand van den Geest geschikt, evenals bij den lekkerbek.

Dit denkbeeld volgende, zal men inzien, dat een Geest met een oplopend karakter een zwartgallig gestel moet veroorzaken; waaruit volgt, dat een mensch niet oplopend van karakter is omdat hij een zwartgallig gestel heeft, maar dat hij een galachtig gestel heeft omdat hij oplopend van karakter is. Hetzelfde is het geval met ieder andere instinctive neiging; een weekhartige en vadzige Geest, zal zijn organisme in een staat van verslapping en werkeloosheid laten, die met zijn karakter overeenkomt, terwijl hij, zoo hij werkzaam en krachtig was, aan zijn bloed en zenuwen geheel andere eigenschappen zou mededeelen. De werking van den Geest op het gestel is zoo duidelijk, dat men dikwerf zeer ernstige organische ongesteldheden ziet, die hun oorzaak aan hevige moreele invloeden te danken hebben. De gebruikelijke uitdrukking: *de schrik is hem in het bloed geslagen*, is niet zoo van grond ontbloomt, als men wel gelooft; en wat heeft hier in het bloed eene verandering kunnen te weeg brengen, zoo niet de zedelijke stemming van den Geest?

Men mag dus aannemen dat iemands temperament, althans gedeeltelijk, een gevolg is van de natuur van zijn Geest, welke oorzaak en geen gevolg is. Wij zeggen, gedeeltelijk, omdat er gevallen zijn, waarin het gestel klaarblijkelijk, invloed op het moreel uitoefent, namelijk: bij ziekelijke of abnormale toestanden, veroorzaakt door eene uitwendige, toevallige, van den Geest onafhankelijke oorzaak, zooals weersgesteldheid, klimaat, erfelijke gebreken van het gestel, voorbijgaande ongesteldheden enz. Het moreel van den Geest kan in zulke gevallen, bij zijne uitingen den invloed van den ziekelijken toestand ondergaan, zonder dat zijn innerlijke natuur er door gewijzigd wordt.

Zich dus over zijne slechte daden te verontschuldigen door ze aan de zwakheid van het vleesch toe te schrijven, is niets dan eene uitvlucht. *Het vleesch is alleen zwak omdat de Geest dit is*, dit verandert de kwestie geheel en al, en brengt alle verantwoordelijkheid voor zijne daden geheel op den Geest over. Het vleesch dat gedachte noch wil bezit, heeft nooit de overhand over den Geest, die het wezen is dat *denkt en wil*; het is de Geest die aan het vleesch de eigenschappen schenkt, welke met zijne neigingen overeenkomen, zoo als de werkmans op zijne stoffelijk werk, de stempel van zijn genie drukt. De Geest van de dierlijke lusten verlost, vormt zichzelve een lichaam dat geen beletsel meer is voor zijne, zucht naar de geestelijkheid van zijn wezen; dan eet de mensch om te leven, omdat leven, eene noodzakelijkheid is, maar leeft niet om te eten.

De zedelijke verantwoordelijkheid voor de handelingen van het leven blijft dus in haar geheel bestaan; maar onze rede zegt ons, dat de gevolgen van die verantwoordelijkheid aan de intellectuele ontwikkeling van den geest geëvenredigd moeten zijn; hoe

verlichter hij is, hoe minder hij te verontschuldigen is, omdat met het verstand en den zedelijkheidszin, het begrip van goed en kwaad, van recht en onrecht, geboren wordt.

Deze wet verklaart den slechten uitslag der geneeskunde, in sommige gevallen. Zoo het gestel, gevolg en geen oorzaak is, dan worden alle pogingen om dit te wijzigen, verlamd door de zedelijke neigingen van den Geest, die een onbewusten tegenstand biedt aan de therapeutische behandeling en de uitwerking daarvan geheel vernietigd. Geef zoo u dit mogelijk is, moed aan een lafaard, en gij zult de physiologische uitwerkse-len van de vrees zien ophouden.

Een en ander bewijst nogmaals, ten overvloede, de noodzakelijkheid, dat men om de kunst van genezen te kunnen uitoefenen, de werking van het geestelijke element op het organisme, in aanmerking moet nemen. (Revue Spirite, maart 1869, blz. 65.)

Bron van de leer van het spiritisme, over de toekomstige straffen.

De leer van het spiritisme is ook wat de toekomstige straffen betreft, even min als in andere opzichten op een vooraf vastgestelde theorie gegrond; het is geen stelsel dat men voor een ander stelsel in de plaats geeft; in alles berust haar grondslag op waarneming, en ontleent daaraan haar gezag. Niemand heeft dus verzonnen dat de zielen, na den dood, in den eenen of anderen toestand moesten verkeeren; het zijn de wezens die de aarde verlaten hebben, zelve, die ons thans in de geheimen van het toekomstige leven komen inwijden, ons hunnen gelukkigen of ongelukkigen toestand, hunne gewaarwordingen en hunne vervorming na den dood van het lichaam, komen mededeelen, die in een woord, op dit punt het onderwijs door Christus gegeven, komen aanvullen.

Het is hier niet het verhaal van één enkelen Geest die de dingen wellicht van uit zijn standpunt, van slechts eene zijde beschouwt, of zich door aardsche vooroordeelen doet beheerschen, noch de onthulling aan slechts een enkel individu gedaan, dat zich door den schijn kan laten bedriegen, noch de visioenen van eenen in *den geest vervoerde*, die tot illusiën aanleiding geven, en dikwijls niets anders zijn dan de afspiegeling van een verhitte verbeelding (zie hierover: zesde Hoofdstuk, nr. 7 en Het Boek der Geesten, nr. 443 en 444); maar men heeft te doen met ontelbare voorbeelden die door elke categorie van Geesten, van de op den hoogsten tot de op den laagsten trap van den ladder staande, geleverd zijn, door bemiddeling van een ontelbaar getal middelaars die over den geheelen aardbodem verspreid zijn, zoodat de openbaring voor niemand een voorrecht is, iedereen in de gelegenheid is te zien en te onderzoeken, en niemand verplicht is op het woord van anderen te gelooven.

Strafwetboek voor het toekomstige leven.

Het spiritisme komt dus niet op eigen gezag of naar eigen goeddunken een willekeurig wetboek formuleeren; de wetten voor zoo ver het de toekomst der ziel betreft, uit waarnemingen bij de daad zelve genomen, afgeleid; kunnen in de volgende punten zamengevat worden:

1^e. De ziel of Geest ondervindt in het geestenleven de gevolgen van iedere onvolmaaktheid, die hij bij zijn lichamelijk leven niet heeft afgelegd. Zijn staat van geluk of ongeluk is aan het wezen van zijn staat van loutering of onvolmaaktheid eigen.

2^e. Het volmaakt geluk is aan den staat van volmaaktheid dat wil zeggen aan de volmaakte loutering van den Geest eigen. Elke onvolmaaktheid, is een bron van lijden voor hem, en doet hem tevens een geluk ontberen: zoo als elke verkregen goede hoedanigheid een bron van geluk en eene verzachting van lijden voor hem is.

3e. *Er bestaat niet ééne onvolmaaktheid van de ziel die niet hare eigene onvermijdelijke nadeelige gevolgen mede brengt; en niet ééne enkele goede eigenschap die geen bron van geluk is.* De som der straffen staat dus tot de som der onvolmaakheden, als die van de belooningen tot die der goede hoedanigheden.

De ziel bij voorbeeld, die tien gebreken heeft, zal meer lijden, dan degene welke er maar drie of vier heeft; wanneer er haar van die tien nog maar het vierde gedeelte of de helft zal overgebleven zijn, zal zij minder lijden, en er geheel van bevrijd zijnde, zal zij volmaakt gelukkig zijn. Zoo is het ook op aarde, hij die te gelijk door vele kwalen bezocht wordt, lijdt meer dan degene die er slechts één of in 't geheel geen heeft. Om dezelfde reden, zal de ziel die tien goede hoedanigheden bezit, gelukkiger zijn, dan zij die er minder hebben.

4e. Ten gevolge van de wet van vooruitgang bestaat voor iederen Geest, naar gelang van inspanning en wil, de mogelijkheid om het goede, dat hem ontbreekt, te verkrijgen, en hetgeen slecht in hem is afteleggen; zoodat de toekomst voor geen enkel schepsel afgesloten is; God verstoot geen Zijner kinderen, naarmate zij volmaakter worden, trekt hij ze tot zich, op die wijze aan een iegelijk de verdienste van eigen arbeid latende.

5^e. Het lijden tot het wezen van de onvolmaaktheid; zoo als het geluk tot dat der volmaaktheid behorende, zoo draagt de ziel haar eigen straf met zich om; en hiertoe wordt dus geene begrensde plaats vereischt. De hel is dus overal waar lijdende zielen zich bevinden, even als de hemel overal is, waar gelukkige zielen zijn.

6^e. Het goed en het kwaad dat men doet, is het product der goede en kwade hoedanigheden die men bezit. Het goede dat men in staat is te verrichten, niet te doen, is dus het gevolg van eene onvolmaaktheid. Indien iedere onvolmaaktheid een bron van

lijden is, dan moet de Geest niet alleen lijden door al het kwaad dat hij uitgericht heeft, maar door al het goede dat hij in het aardsche leven had kunnen doen en niet heeft gedaan.

7^e. De geest lijdt door het kwaad zelve dat hij gedaan heeft, in dier voege *dat zijn aandacht onophoudelijk op de gevolgen van het bedreven kwaad gevestigd wordt*, opdat hij er beter de nadeelen van kunne inzien, en aangespoord worde zich te beteren.

8^e. Gods rechtvaardigheid, oneindig zijnde, zoo wordt er eene gestrengere rekening van het goede en kwade gehouden; even als er geen enkele slechte daad, geen enkele slechte gedachte bestaat, die geen slechte gevolgen na zich sleept, zoo bestaat er ook geen enkele goede gemoedsbeweging van de ziel, in een woord, niet de geringste verdienstelijkheid, die verloren gaat, *zelfs niet bij den meest verdorvene*, omdat het een begin van vooruitgang is.

9e. Elke begane misstap, elke slechte daad, is eene schuld die vereffend moet worden; indien het niet in één leven gedaan wordt, zal het in een volgend of in de daaropvolgende gebeuren, omdat elk leven met het vorige en het toekomstige verbonden blijft. Degene, die in het tegenwoordige leven zijn schuld vereffent, zal niet ten tweeden male behoeven te betalen.

10e. De Geest ondergaat de straf voor zijne onvolmaaktheden, hetzij in de Geesten- of in de lichamelijke wereld. Alle ellende, alle wederwaardigheden die men in het lichamelijke leven ondervindt, zijn gevolgen van onze onvolmaaktheden, boeten voor misslagen hetzij in het tegenwoordige of in een vorig leven bedreven.

Uit den aard van het lijden en van de wederwaardigheden die men gedurende het lichamenlijk leven ondervindt, kan men over den aard van de misslagen die men in een vorig leven bedreven heeft, en over de onvolmaaktheden die er de oorzaak van waren, oordeelen.

11^e. De boetedoening is naar den aard en de zwaarte van den misslag verschillend; dezelfde misslag kan dus aanleiding tot verschillende boetedoeningen geven, al naar gelang der verzachtende of verzwarende omstandigheden onder welke dezelve gepleegd is.

12^e. Ten opzichte van den aard en den duur der straf bestaat er geene absolute en gelijke regel; de eenige algemeene wet is, dat elke misslag zijn eigen straf, en elke goede daad haar eigen belooning, *naar waarde* ontvangt.

13^e. De duur der straf is van de verbetering van den schuldigen Geest afhankelijk. Er wordt geen vonnis voor een bepaalden tijd tegen hem uitgesproken. Om een einde aan zijn lijden te maken eischt God niets dan eene ernstige werkelijke verbetering, en een oprechten terugkeer tot het goede.

De Geest blijft dus altijd de beslissing over zijn eigen lot in handen houden: door verstoktheid in het kwaad, kan hij zijn lijden verlengen, en door streven naar het goede,

dit verzachten of bekorten.

Eene veroordeeling voor een bepaalden tijd, zou het tweeledig nadeel hebben de straf te doen voortduren bij een Geest die zich verbetert, of die te doen ophouden bij hem die nog in het kwade volhardt. God die rechtvaardig is, straft het kwaad *zoo lang dit voortduurt*; doch houdt met straffen op, *zoodra het kwaad niet meer bestaat* (Zie hierover zesde hoofdstuk nr. 25, aanhaling van Ezechiël); of wil men liever: het zedelijke kwaad uit zichzelf een lijden zijnde, zoo houdt dat lijden aan, zoo lang het kwaad bestaat; en neemt af in hevigheid, naarmate het kwaad vermindert.

14^e. De duur der straf afhankelijk zijnde van de verbetering, zoo vloeit daar uit voort, dat, bij aldien een zondige Geest zich nooit beterde, hij altijd zou blijven lijden, en voor hem dus het lijden eeuwig zoude zijn.

15^e. Het ligt in den aard der lage Geesten, dat zij het einde van hun toestand niet inzien, en dus gelooven, altijd te zullen lijden. Het is voor hen eene straf die hen toeschijnt eeuwig te moeten duren.

16^e. Het *berouw* is de eerste stap op den weg der verbetering; maar berouw alleen, is niet genoeg, er is nog *boetedoening* en *genoegdoening* of *vergoeding* noodig.

Berouw, boetedoening en genoegdoening of vergoeding, zijn drie vereischten, waardoor men elk spoor van een misdrijf en zijne gevolgen kan uitwisschen.

Het berouw verzacht het lijden dat door de boetedoening veroorzaakt wordt, doordien het de hoop doet herleven, en den weg die tot rehabilitatie leidt, voorbereidt, maar genoegdoening of vergoeding alleen, is in staat, om door vernietiging van de oorzaak, de gevolgen te doen ophouden; *de vergeving der zonde zou anders eene genade en geene tenietdoening zijn*.

17^e. Het berouw kan overal en ten allen tijde plaats vinden, indien het berouw laat komt, lijdt de schuldige ook langer.

De boetedoening bestaat in lichamelijk en zedelijk lijden, het gevolg van den gepleegden misstap; die boetedoening vindt plaats, hetzij gedurende het tegenwoordige leven, hetzij, na den dood in het geestelijke of wel in een nieuw lichamelijk leven, zoo lang tot dat elk spoor van den beganen misstap, uitgewischt is.

De genoegdoening of vergoeding bestaat daarin: aan degenen dien men kwaad gedaan heeft, goed te doen. Degene die zijne misstappen, hetzij door onwil, hetzij door onmacht, niet in dit leven goed maakt, zal in een volgend leven met dezelfde menschen die zich over hem te beklagen hebben gehad in aanraking komen, en wel onder zoodanige omstandigheden als hij zelve zal kiezen, ten einde hen zijne toewijding te kunnen bewijzen, en hen zoo veel goed te doen als hij hen kwaad gedaan heeft.

Niet elke misstap berokkent een dadelijk en wezenlijk kwaad; in zulk een geval, wordt de vergoeding of genoegdoening vervuld, door: datgene te doen, wat men had behooren te doen en niet gedaan heeft; de plichten welke men miskend of verzuimd heeft

te vervullen, te betrachten; de zendingen waarin men te kort gekomen is, te volbrengen; het goede opwegende tegen het kwaad dat men bedreven heeft, te doen; dat wil zeggen: nederig te zijn als men hoogmoedig, zachtmoedig als men hartvochtig, liefdadig als men baatzuchtig, welwillend als men kwaadgezind, vlijtig als men vadzig, nuttig als men onnut, ingetogen als men losbandig geweest is; goede voorbeelden te geven als men er slecht gegeven heeft enz. Op die wijze maakt de Geest door zich zijn verleden ten nutte te maken, vorderingen (*).

* De noodzakelijkheid der genoegdoening of vergoeding is een beginsel van strenge rechtvaardigheid, dat men als de ware wet voor zedelijke rehabilitatie der Geesten kan beschouwen. Het is eene leer, die nog door geen enkele godsdienst is verkondigd.

Toch wordt die leer door sommige mensen verworpen, omdat zij het gemakkelijker vinden, hunne misstappen door eenvoudig berouw, hetgeen niets dan eenige woorden kost, en verder door eenige formaliteiten, te kunnen uitwisschen; het staat hen vrij te gelooven dat zij daarmede volstaan kunnen; later zullen zij ontwaren of het voor hen voldoende geweest is. Men zou tot de zoodanigen de vraag kunnen richten, of dit beginsel ook niet door de menschelijke wet gewettigd wordt, en of Gods rechtvaardigheid lager dan die der menschen staat? of zij zelve zich schadeloos gesteld zouden achten, als iemand, die door misbruik van hun vertrouwen te maken, hen te gronde gericht had: zich tot de verklaring, bepaalde dat het hem innig leed deed. Waarom vinden zij er dan bezwaar in, eene verplichting aan te nemen, welk ieder eerlijk mensch zich tot plicht stelt, om zoo veel in zijn vermogen is, te vervullen?

Zoodra het vooruitzicht van de verplichting tot vergoeding of genoegdoening meer wortel geschoten zal hebben, zal het voor de massa een veel sterker breidel zijn, dan de hel en de eeuwige straffen, omdat de tegenwoordige toestand van het leven er bij betrokken is, en de mensch de reden van bestaan voor sommige moeilijke omstandigheden, waarin hij zich geplaatst vindt, zal begrijpen.

18^e. De onvolmaakte Geesten zijn van de volmaakte werelden, welker harmonie zij zouden kunnen storen, uitgesloten; zij blijven op de lagere werelden, waar zij voor hunne misslagen, door de wederwaardigheden van het leven te ondergaan, boeten en zich van hunne onvolmaaktheden reinigen, tot dat zij verdiend zullen hebben, zich op eene zoo wel zedelijk als physisch meer ontwikkelde wereld te reincarneeren.

Indien men zich een begrens d oord voor straf bestemd, zou kunnen voorstellen, dan zouden dit wel de werelden van boetedoening zijn, want het is rondom die werelden, dat er een massa onvolmaakte gedesincarneerde Geesten verzameld zijn, in afwachting van een nieuw leven dat hen in de gelegenheid stellen zal het door hen bedreven kwaad

te herstellen, en dat tevens aan hunnen vooruitgang bevorderlijk zal zijn.

19^e. De Geest altijd in het bezit van zijn vrijen wil blijvende, zoo vordert daar door zijn vooruitgang dikwijls langzaam, en is zijne volharding in het kwaad, dikwijls zeer groot. Hij kan gedurende jaren en eeuwen daarin blijven volharden, maar er breekt altijd een tijdstip aan, waarin zijne halsstarrigheid in het braveeren van Gods gerechtigheid, door het lijden gebroken wordt, en waarop hij, in weerwil van zijn hoogmoed, de oppermacht die hem beheerscht, erkent. Van het eerste oogenblik af aan, dat de minste vonk van berouw zich bij hem openbaart, doet God voor hem in het verschiet de hoop schemeren.

Geen enkele Geest, bevindt zich in een toestand waarin hij zich nooit zou kunnen beteren; ware dit zoo niet, dan zou hij op noodlottige wijze tot eenen eeuwig lagen toestand gedoemd zijn, en buiten de wet van vooruitgang die op voorzienige wijze alle schepselen beheerscht, geplaatst zijn.

20^e. Op welken lagen trap de Geesten ook staan of hoe groot hunne verdorvenheid ook wezen moge, God laat hen toch nimmer aan hun lot over. Allen hebben hunnen beschermengel die over hen waakt, die de bewegingen hunner ziel nagaat en alles in 't werk stelt om goede gedachten bij hen op te wekken, benevens de zucht om vorderingen te maken en in een nieuw leven het kwaad dat zij bedreven hebben goed te maken. Maar die beschermende leidsman handelt meestal op eene bedekte wijze, zonder den minsten dwang uit te oefenen. De Geest moet zich feitelijk *door de kracht* van zijn eigen wil, en niet door eenigen dwang hoe ook genaamd verbeteren. Als een gevolg van zijn vrijen wil, handelt hij goed of slecht, maar zonder door het noodlot in de eene of andere richting gedreven te worden. Handelt hij slecht, dan zal hij er de gevolgen van dragen, zoo lang als hij op den verkeerden weg blijft; doch zoodra hij een stap tot het goede doet, gevoelt hij onmiddellijk hiervan de uitwerking.

Aanmerking. Het zoude eene dwaling zijn te gelooven dat de zekerheid, die men heeft ten gevolge van de wet van vooruitgang vroeg of laat de volmaaktheid te zullen bereiken, eene aansporing zou kunnen zijn, om in het kwaad te volharden onder voorbehoud zich later te zullen beteren: vooreerst omdat een mindere Geest, het einde van zijn toestand niet bevroedt; ten tweede, omdat de Geest de bewerker van zijn eigen ongeluk zijnde, eindelijk begint in te zien, dat het van hem afhangt er een einde aan te maken, en dat hij des te langer ongelukkig zal blijven naar mate hij langer in het kwade blijft volharden; en zijn lijden eeuwigdurend zal zijn, zoo hij er zelve geen einde aan maakt. Het zou dus van zijn kant een verkeerde berekening zijn, waarvan hij 't allereerst het slachtoffer zijn zou. Wordt hem daarentegen, volgens de leer der onherroepelijke straffen, voor eeuwig alle hoop ontnomen, dan heeft hij er volstrekt geen belang bij, om tot het goede terug te keeren, want dit zoude hem niet het geringste voordeel aanbrengen.

Door deze wet vervalt eveneens het geopperde bezwaar dat men uit Gods voorwetenschap afgeleid heeft. Zeker weet God als Hij aan eene ziel het aanzijn schenkt of deze ten gevolge van zijn vrijen wil den goeden of slechten weg zal bewandelen; Hij weet dat zij gestraft zal worden als zij kwaad doet, maar Hij weet ook dat die tijdelijke straf een *middel* is om haar hare dwaling te doen inzien, en haar den weg van het goede te doen opgaan, op welke zij vroeg of laat zal aanlanden. Volgens de leer der eeuwige straffen weet Hij dat zij dwalen zal en is zij van te voren tot eeuwig lijden gedoemd.

21^e. Elk mensch is alleen voor zijne eigene dwalingen verantwoordelijk, niemand draagt de straf voor die van anderen, tenzij hij er de aanleidende oorzaak van geweest is, hetzij door ze door zijn voorbeeld uit te lokken of er toe aan te zetten, of door ze niet te verhinderen als dit in zijne macht is.

Zoo wordt b. v. zelfmoord altijd gestraft; maar degene die door zijne hartvochtigheid een ander tot wanhoop voert en hem daardoor er toe brengt zich van het leven te berooven, ondergaat eene nog zwaardere straf.

22^e. Ofschoon het verschil in de straffen oneindig is, zoo bestaan er toch die aan den lagen stand van den Geest eigen zijn, en waarvan de gevolgen, op eenig verschil in de bijzonderheden na, ten naastenbij dezelfde zijn.

De straf die vooral degenen welke aan het stoffelijke leven gehecht zijn en den geestelijken vooruitgang verwaarloozen, onmiddelijk treft, bestaat in de traagheid waarmee de ziel zich van het lichaam los maakt, in den angst waarmee het sterven in dit en het ontwaken in het andere leven vergezeld gaat, en in den duur van de verwarring of beneveling, die maanden en jaren kan aanhouden. Bij hen daarentegen, wier geweten zuiver is, die gedurende hun leven, zich met het geestelijke leven vereenzelvigd en van de stoffelijke dingen hebben los gemaakt, vindt de scheiding van ziel en lichaam spoedig, zonder schokken plaats, en is het ontwaken kalm en bijna zonder verwarring of beneveling.

23^e. Een verschijnsel, hetgeen dikwijls bij Geesten die op een lagen trap, van zedelijkheid staan, voorkomt, bestaat daarin, dat zij gelooven nog in leven te zijn, en deze illusie kan jaren lang voortduren, gedurende welken tijd zij elke behoefte, elke kwelling en elken onrust van het leven ondervinden.

24^e. Voor den misdadiger is het onafgebroken zien zijner slachtoffers en der bijzonderheden die met de misdaad gepaard gingen, een vreeselijke straf.

25°. Eenige Geesten vinden zich in diepe duisternis gedompeld, anderen geheel alleen in de ruimte, gekweld door de onwetendheid over den toestand waarin zij verkeerren. De schuldigsten lijden des te grooter smarten, naarmate zij te minder er het einde van kunnen inzien. Velen zijn beroofd van het zien van hen die hun dierbaar zijn. In het algemeen lijden allen met eene betrekkelijke hevigheid: de smarten, pijnen en behoeften die zij anderen hebben doen verduren tot dat het berouw en de zucht om te *herstellen*

wat zij misdagen hebben, hen eenige verlichting komt aanbrengen, door hen in het verschiet de mogelijkheid te doen inzien om *door zichzelf* een einde aan die toestand te maken.

26^e. Voor de hoogmoedigen is het eene straf degenen die zij op aarde geminacht hebben boven hen verheven, en gevierd en door heerlijkheid omgeven te zien, terwijl zij zelve tot den laagsten rang verwezen zijn; voor den huichelaar zich doordrongen te zien door het licht, dat zijn geheimste gedachten aan den dag brengt, die iedereen lezen kan: voor hem bestaat er geen middel om zich te verbergen of zich aan het gezicht van anderen te onttrekken; voor den wellusteling is het een straf alle aanvechtingen te gevoelen, naar alles te verlangen en aan niets te kunnen voldoen; voor den vrek, te zien dat zijn goud verspild wordt en dit niet te kunnen beletten; voor den baatzuchtige zich door een ieder verlaten te zien en alles te ondergaan wat hij anderen heeft doen ondergaan; hij zal dorst hebben doch niemand zal hem te drinken, honger hebben en niemand zal hem te eten geven; geen vriendenhand komt de zijne drukken, geen medelijdende stem komt hem troosten: *gedurende zijn leven heeft hij alleen aan zichzelf gedacht, niemand denkt nu aan hem of beklagt hem na zijn dood*.

27^e. Het middel om in het toekomstig leven de gevolgen van zijne ondeugden, te ontgaan of te verminderen, is, dezelve zoo spoedig mogelijk in dit leven af te leggen, het kwaad dat men bedreven heeft weer goed te maken, opdat men niet later op eene verschrikkelijker wijze daartoe genoopt worde. Hoe langer men met het afleggen zijner gebreken draalt, hoe moeilijker en zwaarder er de gevolgen van zullen zijn, en strenger genoegdoening geeischt zal worden.

28^e. Bij zijne intrede in het Geestenleven, is de toestand van den Geest, zoodanig als hij die zichzelf door zijn lichamelijk leven gemaakt heeft. Later wordt hem eene nieuwe incarnatie toegestaan, ten einde door nieuwe beproevingen te kunnen boeten en vergoeding te geven; maar die incarnatie wordt door hem, ten gevolge van zijn vrijen wil, meer of minder goed besteed; besteed hij die niet op eene nuttige wijze, dan blijft het eene taak die telkens op nieuw onder bezwarender voorwaarden hervat moet worden: *zoodat hij die op aarde veel te lijden heeft, tot zichzelf kan zeggen, dat hij veel goed te maken heeft*; degenen die in weerwil van hunne ondeugden en nuttelosheid, oogenschijnlijk toch geduld worden, kunnen er zeker van zijn, dat zij hiervoor in een volgend leven zullen moeten boeten. Het is in dien zin dat Jezus gezegd heeft: "Zalig zijn die treuren, want zij zullen vertroost worden." (Zie het Evangelie volgens het Spiritisme hoofdstuk V.)

29^e. Gods barmhartigheid is wel is waar oneindig maar daarom niet blind. De schuldige wien Hij vergiffenis schenkt, is daarom niet ontlast, en zoo lang hij niet aan de gerechtigheid voldaan heeft, moet hij de gevolgen van zijne misstappen dragen. Door oneindige barmhartigheid moet verstaan worden: dat God niet onverbiddelijk is, maar al-

tijd den weg tot terugkeer naar het goede, geopend laat.

30^e. De straffen tijdelijk en tevens ondergeschikt zijnde aan het berouw en de genoegdoening die van den eigen wil van den mensen afhangen, zijn kastijdingen te gelijk *geneesmiddelen* die tot genezing van de wonden door het kwaad veroorzaakt, moeten medewerken. De Geesten welke straf ondergaan, zijn er dus niet aan toe als misdadigers die voor een bepaalden tijd veroordeeld zijn, maar als zieken in een hospitaal, die zoo wel lijden door de ziekte die zij zich dikwijls door eigen schuld berokkend hebben, als door de pijnlijke middelen tot hunne genezing aangewend, maar toch hoop hebben te herstellen, en des te spoediger genezen, naar mate zij stipter de voorschriften van den geneesheer, die met zorg over hun waakt, opvolgen. Indien zij door eigen schuld hun lijden verlengen, dan is dit niet de schuld van den geneesheer.

31^e. Bij de smarten die de Geesten in het geestenleven ondergaan voegen zich die van het lichamelijke leven, die de gevolgen zijn van des menschen onvolmaaktheid, van zijne hartstochten, van het verkeerde gebruik dat hij van zijne vermogens maakt en van zijne tegenwoordige en vroegere mislagen. Gedurende het lichamelijke leven, vergoedt de Geest het kwaad dat hij in zijne vroege levens bedreven heeft, en brengt hij de voornemens ten uitvoer, die hij in het geestenleven genomen heeft. Dit verklaart de ellende en de wederwaardigheden, die bij den eersten aanblik geen reden van bestaan schijnen te hebben, en die toch zeer rechtvaardig zijn als zij tot genoegdoening van het verledene dienen, en ons behulpzaam in onzen vooruitgang zijn (Zie hiervoor: **vijfde hoofdstuk, het Vagevuur nr. 3 en volgende** en hierna in het **2^e. gedeelte: achtste hoofdstuk, Aardsche Boetedoening**; Evangelie volgens het Spiritisme, hoofdstuk V: Zalig zijn die treuren.)

32^e. Men vraagt of God, geen grooter bewijs van liefde voor zijne schepselen zou gegeven hebben, indien hij ze onfeilbaar en dus bevrijd van de wederwaardigheden die aan de onvolmaaktheid verbonden zijn, geschapen had?

Daarvoor zou het noodig geweest zijn, volmaakte wezens te scheppen die in niets het zij in kennis of zedelijkheid vorderingen te maken hadden. Dit had hij ongetwijfeld kunnen doen; zoo Hij dit dus niet gedaan heeft, is dit gebeurd omdat Hij in zijne wijsheid gewild heeft, dat vooruitgang de algemeene wet zijn zoude.

De mensch is onvolmaakt, en als zoodanig aan meer of minder groote wederwaardigheden onderworpen, dit is een feit dat men, aangezien het bestaat, als zoodanig aan moet nemen. Door er de gevolgtrekking uit te maken dat God noch goed noch rechtvaardig is, zou men in opstand tegen Hem komen.

Het zou onrechtvaardig wezen bijaldien hij, bevoorrechte, meer dan de overigen begunstigde wezens, geschapen had, die zonder arbeid een geluk genoten dat anderen alleen met veel moeite of nooit bereiken kunnen. Maar Zijne rechtvaardigheid straalt door in de volstrekke gelijkheid die bij de schepping van alle Geesten plaats vindt; allen

hebben hetzelfde punt van uitgang; niet één wordt bij zijne vorming beter toegerust dan anderen, voor niet één wordt de weg des vooruitgangs, bij uitzondering, gemakkelijker gemaakt: degenen die het einddoel bereikten, hebben allen de moeilijke school der beproevingen en der ondergeschiktheid moeten doorloopen.

Dit aanemende, moet men vragen, wat er dan rechtvaardiger kan zijn dan de vrijheid van handelen die aan iedereen gelaten wordt? De weg tot het geluk staat voor een ieder open; voor allen is het doel hetzelfde; de voorwaarden waarop men het bereiken kan, zijn voor allen gelijk; de wet die in elks geweten gegrift moet zijn, wordt aan allen onderwezen. God heeft het geluk gesteld: *tot belooning voor den arbeid, en er geen gunst van gemaakt*, opdat een ieder de verdienste van dien arbeid zoude hebben; een ieder is vrij, om tot bevordering van zijn vooruitgang te werken of wel niets te doen; die veel en hard werkt, wordt daardoor spoediger beloont; wie onderweg verdwaaft of zijn tijd verspilt, vertraagt zijne aankomst, en kan dit aan niemand dan aan zichzelf wijten. Goed en kwaad is het gevolg van eene vrijwillige daad en een ieder wordt daarin vrijgelaten; de mensch vrij zijnde, wordt door het noodlot noch tot het eene noch tot het andere gedrongen.

33^e. In weerwil van het verschil in aard en de hevigheid van het lijden der onvolmaakte Geesten, kan men het strafwetboek van het toekomstige leven beschouwen, als in de drie volgende beginselen vervat te zijn:

Het lijden is aan de onvolmaaktheid eigen.

Elke onvolmaaktheid, en elke misslag die er het gevolg van is, brengt zelve door hare natuurlijke en onvermijdelijke gevolgen, haar eigen straf mede, zoo als ongesteldheid op onmatigheid; verveling op lediggang, volgt, zonder dat het daartoe noodig zij, een bijzonder vonnis voor iederen misslag en voor ieder individu uit te spreken.

Een ieder door de kracht van zijn wil, zich van zijne onvolmaaktheden kunnende ontdoen, kan zich derhalve voor de kwellingen die er het gevolg van zijn, vrijwaren, en kan zich zijn toekomstig geluk verzekeren.

Dit is de wet der goddelijke gerechtigheid: aan een iegelijk naar zijne werken, zoo wel in den hemel als op aarde.

Achtste Hoofdstuk.

De Engelen

De engelen volgens de kerk. Weerlegging. De engelen volgens het Spiritisme.

De engelen volgens de kerk.

1. Alle godsdiensten, hebben onder verschillende benamingen engelen gehad, dat wil zeggen wezens boven den mensch verheven, middelaars tusschen God en de menschen. Het materialisme, buiten het organische leven, elk geestelijk bestaan ontken-nende, heeft natuurlijkerwijze de engelen onder de verdichtselen en allegorieën gerang-schikt. Het geloof aan engelen is een voornaam punt der kerkleer; zie hier hoe zij het omschrijft: *

*Wij ontleenen de korte samenvatting van dat geloofspunt aan den herderlijken brief (mandement) van Monsg. Gousset, kardinaal bisschop van Reims, voor de vasten van 1864. Men kan die even als die over de *duivels*, welke uit dezelfde bron geput is en in het volgende hoofdstuk aangehaald wordt, dus beschouwen als de laatste uitspraak van de kerk over dat punt.

2. "Wij gelooven vast en stellig, zegt een algemeen en oecumenisch Concilie (Concilie van Lateraan), dat er maar één waarachtig, eeuwig en oneindig God is, die in het begin der tijden, alles te zamen, zoo wel het eene als het andere, het geestelijke en lichamelijke, het engelachtige (hemelsche) en het wereldsche schepsel, uit het niet heeft voortgebracht, en vervolgens, als tusschen die twee in, de menschelijke natuur uit li-chaam en geest bestaande, geformeerd heeft.

"Aldus is, volgens het geloof, het goddelijke plan van het scheppingswerk: ma-jestueus en volmaakt, zoo als het wezen moest, om in overeenstemming met de eeuwige wijsheid te zijn. Aldus begrepen stelt het aan onze gedachte het wezen voor, op elken trap en in alle toestanden. In de hoogst verhevene sfeeren, komt het zuiver geestelijk bestaan en leven voor; op den laagsten trap, het zuiver stoffelijk bestaan en leven; en in den tusschenstaat door eene bewonderenswaardige vereniging van lichaam en geest, een voor den intelligenten geest en voor het organische lichaam gemeenschappelijk le-ven.

"Onze ziel is van eene enkelvoudige en ondeelbare natuur maar is in hare ver-

mogens beperkt. Het denkbeeld dat wij ons over de volmaaktheid maken, maakt het voor ons begrijpelijk dat er andere dergelijke enkelvoudige wezens kunnen bestaan, doch die door hunne hoedanigheden en voorrechten boven haar verheven zijn. De ziel is groot en edel, maar zij is aan de stof verbonden, zwakke organen staan haar ten dienste, en zij is in hare handelingen en in hare macht beperkt. Waarom zouden er geen nog edeler naturen, van die slavernij en banden bevrijd, en met eene grootere kracht en onvergelykelyk grootere werkzaamheid begaafd, bestaan? Heeft God niet, voordat Hij den mensch op aarde plaatste ten einde Hem lief te hebben en te dienen, niet reeds andere schepselen in het aanzijn moeten roepen om Zijne hemelsche omgeving te vormen en hem in het verblijf Zijner Heerlijkheid te aanbidden? God ontvangt door den mensch de eerbewijzingen en de hulde van dit heelal; moet men zich dan verwonderen dat Hij door de engelen den wierook en de gebeden van den mensch ontvangt? Indien dus de engelen niet bestonden, dan zou het groote werk van den Schepper niet de kroon der volmaaktheid waarvoor het vatbaar is, dragen; deze wereld die Zijne almacht verkondigt zou niet het meesterstuk van zijne wijsheid zijn; ons verstand hoe zwak en klein ook, zou zich gemakkelijk die wereld volmaakter en beter afgewerkt kunnen voorstellen.

“Op iedere bladzijde der gewijde boeken van het Oude en Nieuwe testament vindt men bij vrome aanroepingen of bij de vermelding van geschiedkundige gebeurtenissen, van die verhevene intelligentiën melding gemaakt. Hunne bemiddeling, is in het leven der aartsvaders en profeten duidelijk zichtbaar. God gebruikt hen nu eens om Zijnen wil bekend te doen maken, dan eens om toekomstige gebeurtenissen te doen voorzeggen; meest altijd gebruikt Hij ze als werktuigen zijner gerechtigheid of barmhartigheid. Zij waren bij de verschillende omstandigheden, bij de geboorte, het leven en het lijden van den Verlosser betrokken; hunne gedachtenis is onafscheidbaar aan die van verhevene menschen en belangrijkste gebeurtenissen der oudere godsdiensten verbonden. Men vindt ze zelfs in den boezem van het Veelgodendom (polytheïsme) en in de fabelen van de godenleer terug, want het geloof waarvan hier sprake is, is zoo oud als de wereld en algemeen verspreid; de eeredienst door de heidenen aan de goede en kwade geniussen gewijd, was slechts eene verkeerde toepassing der waarheid, een verbasterd overblijfsel van de oorspronkelijke leer.

“In de woorden van het II. Concilie van Lateraan wordt er een fundamenteel onderscheid tusschen engelen en menschen gemaakt. Zij leeren ons dat de eersten Zuiver-Geesten zijn, terwijl de anderen uit een lichaam en eene ziel bestaan; dat wil zeggen dat de engelen-natuur zich door zichzelf onderhoudt, niet alleen zonder zich met de stof te vermengen, maar zelfs zonder de mogelijkheid om eene werkelijke verbinding met de stof, hoe licht en verfijnd men zich die ook voorstellen moge, te kunnen aangaan; terwijl onze ziel, die ook geestelijk is, met het menschelek lichaam zoodanig verbonden is, dat ze daarmede slechts één en dezelfde persoon uitmaakt, en zulks in het wezen harer be-

stemming ligt.

“Zoo lang deze, zoo innige vereeniging tusschen ziel en lichaam bestaat, hebben deze twee substantiën een gemeenschappelijk bestaan, en oefenen wederkeerig invloed op elkander uit; de ziel kan zich van dien onvolmaakten toestand, welke voor haar het gevolg is van die vereeniging, niet geheel losmaken: de denkbeelden komen door de zintuigen, door vergelijking der uitwendige voorwerpen, en altijd min of meer als schijnbeelden tot haar. Daardoor kan zij zichzelf niet zien, en kan zij zich God en de engelen niet dan onder den een of anderen zichtbaren en tastbaren vorm voorstellen. Daarom hebben de engelen, om zich aan de heiligen en profeten te kunnen doen zien, hunne toevlucht tot lichamelijke gedaanten, moeten nemen; maar die gedaanten waren slechts luchtvormige lichamen, die zij deden bewegen zonder zich met dezelve te vereenzelvigen, of wel symbolische attributen, die met de zending die hen opgedragen werd, overeenkwamen.

“Hun aanzijn en hunne bewegingen zijn niet beperkt tot een vast en begrensd punt der ruimte. Niet aan een lichaam verbonden zijnde, kunnen zij niet zooals wij door andere lichamen gehinderd of tegengehouden worden; zij nemen geene plaats in, en vullen geene ruimte op; maar evenals onze ziel zich geheel in, en in elk deel van, ons lichaam bevindt, zoo bevinden zij zich ook in hun geheel en bijna op hetzelfde oogenblik op alle punten en in alle deelen der wereld; zij kunnen sneller dan de gedachte, in een oogwenk overal zijn en door zichzelf handelen, zonder ander beletsel tegen hunne oogmerken te ontmoeten, dan Gods wil, en den weerstand die des menschen vrije wil hen biedt.

“Terwijl wij er ons toe bepalen moeten om slechts langzamerhand, en slechts in zekere mate, de dingen die buiten ons zijn, te leeren kennen, en ons als raadselen, en volgens de uitdrukking van den apostel Paulus als in een spiegel gezien, voorkomen, zien zij zonder inspanning, al wat voor hen van belang is te kennen, en vinden zij zich onmiddellijk met het voorwerp hunnen gedachte in gemeenschap gesteld. Hunne kennis is niet de vrucht van het maken van gevolgtrekkingen of van redenering, maar van die heldere juiste ingeving (intuïtie) die alles te gelijk, het geslacht en de soorten die er uit voortkomen, de beginselen en de gevolgen die er uit voortvloeien, omvat.

“Noch tijdsafstand of verschil van plaats, noch menigvuldigheid der voorwerpen, kunnen eenige verwarring in hunnen geest teweeg brengen.

“Het wezen der Godheid, oneindig zijnde, zoo is dit onbegrijpelijk, het bezit geheimnissen en diepzinnigheden die zij niet kunnen doorgronden. Gods inzichten blijven voor hen verborgen, maar Hij onthult er voor hen de geheimen van als Hij hen in zekere gevallen opdraagt die aan het menschedom te gaan verkondigen.

“De mededeelingen die God aan de engelen, en die welke de engelen elkander doen, vinden niet zooals bij ons door gesprokene woorden of andere merkbare teekenen

plaats. De zuivere intelligentiën, hebben om te zien geene oogen, en om te hooren geene ooren noodig; zij bezitten evenmin om zich uit te drukken het orgaan der stem, voor hen is die gewone middelaar, ons voor onze gesprekken onontbeerlijk, niet noodig; maar zij deelen elkander hunne gevoelens op eene hun eigene en geheel geestelijke wijze mede. Om elkander te verstaan is het voor hen voldoende, zulks te willen.

“Alleen God, kent het getal der engelen, dit kan natuurlijk niet oneindig wezen, en is dit ook niet; maar volgens de gewijde schrijvers en de heilige kerkvaders is het aanzienlijk en inderdaad verbazend. Indien het natuurlijk is het getal inwoners eener stad, naar hare uitgestrektheid en grootte te schatten, en indien men nagaat dat de aarde slechts eéne stip is, in vergelijking met het uitspansel en de oneindige ruimte, dan moet men tot het besluit komen dat het getal der bewoners van den hemel en van het luchtruim, veel grooter dan dat der menschen is.

“Aangezien de majesteit der vorsten, haar luister aan het getal hunner onderdanen, officieren en dienaren ontleent, kan er dan wel iets ons een beter denkbeeld van de majesteit van den Koning der Koningen geven, dan dit ontelbare heir engelen die hemel en aarde, zee en diepten bevolken, en de waardigheid van hen die zich altijd *gekniel of staande* voor Zijnen troon ophouden?

“De Kerkvaders en de godgeleerden leeren in het algemeen dat de engelen in drie groote hiërarchien of vorstendommen, en de hiërarchien in drie afdeelingen of koren verdeeld zijn.

Die van de eerste of hoogste hiërarchie worden naar de functiën die zij in den hemel vervullen genoemd. Sommigen heeten *Serafijnen* omdat zij in Gods tegenwoordigheid van den gloed der liefde blaken; anderen noemt men *Cherubijnen*, omdat zij eene schitterende afspiegeling van Gods wijsheid zijn; weer anderen heeten *Tronen*, omdat zij Zijne grootheid verkondigen en er den luister van doen schitteren.

“Die van de tweede hiërarchie ontleenen hunne namen aan de verrichtingen die aan hen in het algemeene Wereldbestuur zijn opgedragen; het zijn: de *Heerschappijen*, die aan de engelen van mindere orde hunne zendingen en lastgevingen opdragen; de *Deugden* die de groote wonderen in het groote belang van de kerk en van het menschdom vereischt wordende, vervullen; de *Mogendheden*, die door hunne kracht en waakzaamheid, de wetten waardoor de physische en zedelijke wereld bestuurd wordt, beschermen.

“Aan die van de derde hiërarchie is de leiding van vereenigingen en personen opgedragen; het zijn de *Vorstendommen*, die op de koninkrijken, provinciën en kerspelen het toezicht houden; de *Aartsengelen*, die de boden voor aangelegenheden van het hoogste belang, zijn; de *Beschermengelen*, die ieder onzer begeleiden, ten einde voor onze veiligheid en onze heiliging zorg te dragen.”

Wederlegging.

3. Het algemeen beginsel dat uit deze leer voortvloeit is, dat de engelen zuivergeestelijke wezens zijn, die éérder dan de mensch en boven dezen verheven geschapen zijn, *begunstigde wezens, die van af hunne wording aan het hoogste en eeuwige geluk gewijd zijn*; die van nature, met alle deugden en kundigheden begaafd zijn, zonder er iets voor gedaan te hebben om die te verkrijgen. Zij staan op den hoogsten trap van het scheppingswerk, op den laagsten vindt men het zuiver-stoffelijk leven, en tusschen deze twee in, het menschedom, gevormd door zielen, geestelijke wezens, die minder dan engelen, en met stoffelijke lichamen verbonden zijn.

Bij dit stelsel doen zich gewichtige bezwaren voor. Wat is ten eerste, dat zuiver-stoffelijke leven? Bedoelt men daarmede de ruwe stof? Maar die is immers niet bezielde noch leeft door zichzelf? Bedoelt men er de planten en dieren mede? Dan zou dit een vierde orde in de schepping zijn, want men zal toch niet ontkennen, dat er in het intelligente dier, iets meer bestaat dan in de plant, en in de plant iets meer dan in den steen. En wat nu de menschelijke ziel, die den overgang vormt, betreft, deze is onmiddellijk met een lichaam verbonden dat slechts ruwe stof is, want zonder ziel, bezit dit niet meer leven dan een kluit aarde.

Deze verdeeling is klaarblijkelijk onduidelijk en komt met hetgeen de waarneming leert niet overeen; zij heeft veel van de theorie der vier elementen welke ook door de vorderingen die de wetenschap gemaakt heeft, gevallen is. Laat ons evenwel deze drie termen aannemen: het geestelijke, het menschelijke, en het lichamelijke schepsel; zoodanig zegt men, is het goddelijke majestueuse en volmaakte plan, zoo als dit aan de eeuwige Wijsheid voegde. Merken wij ten eerste op dat er tusschen deze drie termen, geen noodzakelijk verband bestaat; het zijn drie afzonderlijke scheppingen, die achtervolgens plaats gevonden hebben, van de eene op de andere is er oplossing der continuïteit, terwijl in de natuur alles als met een schakel verbonden is, alles ons een bewonderenswaardige wet van eenheid aantoonde, waarbij alle elementen, welke slechts vervormingen van elkander zijn, met elkander in verband staan. De theorie is in dien zin waar, dat deze drie termen klaarblijkelijk bestaan; maar zij is onvolledig: er ontbreken punten van aanraking aan; hetgeen gemakkelijk zal zijn aan te toonen.

4. Volgens de kerk zijn deze drie culminatie punten der schepping voor de harmonie van het geheel, noodzakelijk; ontbrak er één aan, dan zou het gewrocht onvolledig en niet meer in overeenstemming met de eeuwige wijsheid zijn. Toch leert een der dogma's welke ten grondslag van den godsdienst strekken: dat de aarde, de dieren, zon en sterren, zelfs het licht, voor omtrent zes duizend jaren uit het *niet* zijn voortgebracht. Vóór dat tijdstip bestonden er dus noch menschelijke noch andere lichamelijke schepse-

len; het goddelijke gewrocht is dus gedurende de vervlogen eeuwigheid onvolmaakt gebleven. Dat de schepping vóór omtrent zes duizend jaren heeft plaats gevonden is een geloofsartikel dat zoo noodzakelijk geacht wordt en zoo zeer op den voorgrond staat, dat nog voor weinige jaren het anathema over de wetenschap uitgesproken werd, omdat zij, door het leveren van het bewijs van den ouderdom der aarde en harer bewoners, de kerkelijke tijdrekening den bodem insloeg.

Evenwel zegt het Concilie van Lateraan, oecumenisch Concilie welks uitspraken in zake van orthodoxie wet zijn:

“Wij gelooven vast en stellig dat er slechts één waarachtig, eeuwig en oneindig God is, die in het begin der tijden alles te zamen zoo wel het eene als het andere, het geestelijke en lichamelijke schepsel, uit het niet heeft voortgebracht.” Met *het begin der tijden* kan niet anders dan de vervlogen eeuwigheid bedoeld worden, want de tijd is evenals de ruimte oneindig: hij heeft noch begin noch einde. Deze uitdrukking: *het begin der tijden* is een beeld dat de gedachte aan een voorafgaande eeuwigheid in zich sluit. Het Concilie van Lateraan gelooft dus *vast en stellig* dat de geestelijke en lichamelijke schepselen te gelijkertijd geformeerd, en *te zamen* op een onbepaald tijdstip, uit het niet zijn voortgebracht. Wat wordt er dan van den bijbeltekst waaruit men opmaakt dat de schepping zes duizend jaren vóór den tegenwoordigen tijd heeft plaats gevonden? Zelfs aannemende dat dit toen het begin van het voor ons zichtbare heelal is geweest, dan is het toch zeker niet het begin van den tijd geweest. Wien moet men nu gelooven, het Concilie of den bijbel?

5. Hetzelfde Concilie formuleert bovendien een zonderlinge stelling: “Onze ziel, zegt het, die ook geestelijk is, is met ons lichaam zoodanig verbonden, dat het daarmede slechts één en dezelfde persoon uitmaakt, *en zulks is het wezen harer bestemming.*” Toch is de ziel onsterfelijk en het lichaam sterfelijk; volgens de kerk vindt hare vereeniging met het lichaam slechts eenmaal plaats, en al duurde deze ook eene eeuw, wat zou dit dan nog in vergelijking met de eeuwigheid zijn? Maar voor een groot deel, duurt zij slechts weinige uren; welk nut kan die kortstondige vereeniging voor de ziel hebben? Indien haar langste duur, bij de eeuwigheid vergeleken, slechts een onmerkbaar oogenblik is, is het dan juist als men beweert *dat het hare bestemming is, en het in haar wezen ligt met het lichaam verbonden te zijn?* Deze vereeniging is inderdaad slechts een bijkomende gebeurtenis, een enkel oogenblik in het leven der ziel, en maakt niet haar wezen uit.

Indien het tot het wezen der ziel behoort, om met een stoffelijk lichaam vereenigd te zijn, indien deze vereeniging uit den aard der ziel, en volgens het voorzienige doel harer schepping noodzakelijk is, om haar instaat te stellen hare eigenschappen te kunnen openbaren, dan moet men tot het besluit komen, *dat de menschelijke ziel, zonder het lichaam een onvoltooid wezen is;* om dus datgene te blijven waartoe zij bestemd is, moet zij, na het lichaam verlaten te hebben, er opnieuw een ander aannemen, waar-

door wij van zelve tot eene gedwongen herhaling van bestaan, anders gezegd tot eene zich tot in der eeuwigheid herhalende reïncarnatie geleid worden. Men moet inderdaad verbaasd staan dat een Concilie hetwelk als een der lichten der kerk beschouwd wordt, op dusdanige wijze het geestelijke met het stoffelijke wezen vereenzelvigd heeft, dat zij als 't ware niet van elkander afgescheiden kunnen bestaan; want het te zamen vereenigd zijn, behoort immers tot het wezen van hun bestaan.

6. Uit het tafereel van de hiërarchie der engelen, zien wij dat het tot de attributen van verscheidene orden van engelen behoort, om over de physische wereld en over de menschheid te regeeren, en dat zij daarvoor geschapen zijn. Maar volgens Genesis rekent men uit, dat de physische wereld en de mensen eerst sedert zes duizend jaren bestaan; wat deden dan die, engelen vóór dien tijd gedurende de eeuwigheid, daar de voorwerpen waarover zij het beheer moesten voeren niet bestonden? Zijn de engelen van af alle eeuwigheid geschapen? Dit moet wel zoo zijn, daar zij tot verheerlijking des Allerhoogsten dienen. Indien God ze op een bepaald oogenblik, welk dan ook, geschapen had, zou Hij, tot op dat oogenblik, dat wil zeggen eene eeuwigheid, zonder aanbidders geweest zijn.

7. Er wordt verder gezegd: "*Zoo lang* deze innige vereeniging tusschen ziel en lichaam bestaat." Er komt dus een oogenblik waarop deze vereeniging ophoudt? Deze stelling is in tegenspraak met diegene welke van die vereeniging de wezenlijke bestemming van de ziel maakt.

Nog wordt er gezegd: "de denkbeelden komen haar door de zintuigen, door vergelijking der uitwendige voorwerpen." Dit is eene wijsgeerige leer die in zekere mate, maar niet in absoluten zin waar is. Het is volgens den uitstekenden godgeleerde eene hoedanigheid die aan het wezen der ziel eigen is, om alleen denkbeelden door de zintuigen te ontvangen; hij vergeet de aangeboren denkbeelden, den dikwijls zoo uitstekenden aanleg, de kennis bij ingeving van dingen die het kind bij de geboorte medebrengt, en die het volstrekt niet aan eenige opvoeding te danken heeft. Door welk zintuig hebben die jonge herders, die rekenmeesters van nature, waarover geleerden verstomd waren, de noodige denkbeelden opgedaan, om de meest ingewikkelde vraagstukken, bijna onmiddellijk op te lossen? Hetzelfde kan men van eenige jeugdige toonkunstenaars, schilders en taalgeleerden zeggen.

"De kennis der engelen is niet de vrucht van het maken van gevolgtrekking of van redeneering." Zij weten, omdat zij engelen zijn, zonder dat zij noodig hebben te leeren; God heeft ze aldus geschapen: de ziel daarentegen, moet leeren. Indien de ziel alleen door de lichamelijke organen, denkbeelden ontvangt, welke zijn dan de denkbeelden van een kind dat eenige dagen na de geboorte sterft, als men met de kerk aanneemt, dat het niet herleeft?

8. Hier doet zich een levenskwestie voor: Doet de ziel denkbeelden en weten-

schap op, na den dood van het lichaam? Indien zij van het oogenblik af, dat zij van het lichaam gescheiden is, niets meer aanwinnen kan, dan zal de ziel van een kind, een wilde, een cretin, een idioot, een onwetende altijd blijven wat zij op het oogenblik van het sterven is; zij is voor eeuwig tot nulliteit gedoemd.

Indien zij na het tegenwoordige leven kundigheden kan opdoen, dan komt dit daarvan dat zij instaat is vorderingen te maken. Zonder lateren vooruitgang van de ziel, komt men tot de ongerijmdste gevolgtrekkingen; met den vooruitgang komt men tot de ontkenning van elke leerstelling die op haar stilstand gegrond is, zooals: het onherroepelijk vastgestelde lot, de eeuwige straffen enz. Zoo de ziel vorderingen maakt, wanneer komt dan hieraan een einde? Er bestaat niet eene rede dat zij niet de hoogte der engelen of zuivergeesten zou kunnen bereiken. Indien zij die bereiken kan, dan bestaat er ook niet de minste reden om daarvoor afzonderlijke en bevoorrechte wezens te scheppen, vrij van elken arbeid, en de eeuwige gelukzaligheid genietende, zonder daarvoor iets gedaan te hebben, terwijl andere minder begunstigde wezens den hoogsten trap van gelukzaligheid, alleen door langdurig en hevig lijden en door de zwaarste beproevingen verkrijgen. God kon dit zonder twijfel doen, maar als men de oneindigheid Zijner volmaakt-heden aanneemt, zonder welke er geen God denkbaar is, dan moet men ook aannemen, dat Hij niets onnuts verricht, noch iets dat in tegenspraak met de grootste rechtvaardigheid en goedheid is.

9. "Aangezien de majesteit der vorsten, haar luister aan het getal hunner onderdanen, officieren en dienaren ontleent, kan er dan wel iets, ons een beter denkbeeld van de majesteit van den Koning der Koningen geven, dan dat ontelbaar heir engelen, die *hemel en aarde, zee en diepten bevolken*, en de waardigheid van hen die zich *altijd gekniel of staande* voor Zijnen troon ophouden?"

Is het niet de Godheid verlagen, Hare majesteit met het praalvertoon van de vorsten op aarde gelijk te stellen? Deze voorstelling die men der domme menigte inprent, geeft haar een valsch denkbeeld van Gods werkelijke grootheid; het is God tot de bekrompen verhouding van een mensch terugbrengen; te veronderstellen dat Hij behoefte zou hebben om millioenen aanbidders *altijd gekniel of staande* voor zich te hebben, is hetzelfde als aan Hem het zwak van despotische en trotsche oostersche koningen toe te schrijven. Wat maakt een vorst wezenlijk groot? Is't het getal en de pracht hunner hovelingen? Neen, maar hunne goedheid en rechtvaardigheid, het is de *verdiende* titel van vader hunner onderdanen. Men vraagt of er iets is dat ons een beter denkbeeld van Gods majesteit zou kunnen geven, dan het getal der engelen waardoor Hij omringd is? Wel zeker, bestaat er iets beters dan dat: het is zich God voor te stellen als oneindig goed; rechtvaardig en barmhartig voor *alle* zijne schepselen, en niet als een toornig, naijverig, wraakgierig, onverbiddelijk, uitroeiend, partijdig, God; die voor zijn eigen luister die bevoorrechte wezens scheidt, hen alle gaven schenkt, hen tot de eeuwige gelukzaligheid in

het leven roept, terwijl hij van andere eischt, het geluk door moeielijken arbeid te winnen, en dezen voor een oogenblik van dwaling met eene eeuwigdurende pijniging straft...

10. Het spiritisme verkondigt omtrent de vereeniging van ziel en lichaam eene leer die oneindig meer *spiritualistisch* om niet te zeggen *minder materialistisch* is, en die bovendien dit vóór heeft, dat zij beter met de waarneming, en met de bestemming der ziel overeenstemt. Volgens deze leer is de ziel onafhankelijk van het lichaam, dat haar slechts als tijdelijk omhulsel dient; *het geestenleven is haar normale leven*. Het lichaam is slechts een werktuig om hare vermogens in hare betrekkingen met de stoffelijke wereld te gebruiken, maar van dat lichaam afgescheiden, is zij meer in het vrije bezit van die vermogens, en kan er een uitgebreider gebruik van maken.

11. De vereeniging met het lichaam, die voor hare eerste ontwikkeling noodig is, vindt alleen plaats in het tijdperk dat men hare kindsheid en jeugd zoude kunnen noemen, zoodra zij een zekeren trap van volmaaktheid en dematerialisatie bereikt heeft, is ze niet meer noodig, en de ziel maakt dan alleen vorderingen door het geestelijke leven. Hoe menigvuldig overigens de tijdperken van het geïncarneerde leven ook zijn mogen, zoo wordt de duur er van noodwendig door die van elk lichamelijk leven, beperkt, en al die levens bij elkander, vertegenwoordigen in alle gevallen slechts een bijna onmerkbaar gedeelte van het geestelijke leven, hetwelk oneindig is.

De engelen volgens het spiritisme.

12. Dat er wezens bestaan, voorzien van alle eigenschappen die men aan engelen toeschrijft, kan niet in twijfel getrokken worden. De spiritische openbaring bevestigt dit geloof aan alle volken eigen; maar zij doet ons tevens de natuur en den oorsprong van die wezens kennen.

De zielen of Geesten worden eenvoudig of onwetend, dat wil zeggen zonder kennis en zonder bewustzijn van goed of kwaad geschapen, maar met den aanleg om alles wat hen ontbreekt te kunnen verkrijgen; zij verkrijgen dit door arbeid; het doel: volmaking; is voor allen hetzelfde; ten gevolge van hun vrijen wil en naar gelang van hunne inspanning bereiken zij dit met meer of minder spoed; allen hebben dezelfde rangen te doorloopen, denzelfden arbeid te volbrengen; God maakt de taak van den een niet grooter noch moeielijker dan dat van den andere, omdat allen Zijne kinderen zijn, en Hij rechtvaardig is, en dus geen voorkeur aan den een boven den ander kan geven. Hij zegt hen: "Zie hier de wet, waarnaar gij uw gedrag moet regelen, zij alleen kan u het doel doen bereiken; al wat met die wet overeenkomt is goed; al wat er mede strijdt, is kwaad. Gij zijt vrij die wet op te volgen of te overtreden, en op die wijze zult gij de bewerkers van uw eigen lot zijn." Niet God heeft dus het kwaad geschapen; al Zijne wetten

voeren tot het goede; het is de mensch zelf die door het schenden van Gods wetten, het kwaad scheidt; indien hij ze nauwkeurig opvolgde, zou hij nooit van den goeden weg afwijken.

13. Maar het mangelt der ziel in de eerste tijdperken van haar bestaan, even als het kind, aan ondervinding, daarom is zij feilbaar. God *schent* haar de ondervinding niet, maar wel de middelen om die te verkrijgen: elke misstap op den weg van het kwaad is voor haar een ophouding; zij draagt er de gevolgen van, en leert ten haren koste wat zij vermijden moet. Op die wijze ontwikkelt zij zich langzamerhand, volmaakt zich, en maakt vorderingen in de geestelijke hiërarchie, tot dat zij den staat van *zuivergeest* of *engel* bereikt heeft. De engelen zijn dus de zielen van menschen die den trap van volkomenheid waartoe het schepsel komen kan, bereikt hebben, en die in het bezit van het volle genot der beloofde gelukzaligheid zijn. Voor dat zij dien hoogsten trap bereiken, genieten zij een betrekkelijk geluk dat aan hunnen vooruitgang geëvenredigd is; maar dat geluk bestaat niet in ledigheid, maar in arbeid welken het God behaagt aan hen toetevertrouwen, en in de vervulling waarvan zij hun geluk vinden, omdat dien arbeid een middel tot vooruitgang is. (Zie derde hoofdstuk, *de Hemel*.)

14. De menschheid bestaat niet alleen op onze aarde; zij bevolkt de ontelbare werelden die zich in de ruimte bewegen, zij heeft degenen die reeds verdwenen zijn bevolkt, en zal die welke nog in vorming zijn, bevolken. God heeft ten eeuwigden dage geschapen, en Hij gaat met zijne schepping zonder ophouden voort. Lang dus vóór dat de aarde bestond, hoe oud men zich die ook moge voorstellen, bestonden er op andere werelden, geïncarneerde Geesten, die denzelfden weg, dien wij Geesten van latere vorming, thans doorloopen, reeds afgelegd en het doel bereikt hadden vóórdat wij uit de hand des Scheppers voortgekomen waren. In alle eeuwigheid zijn er dus engelen of zuivergeesten geweest, maar hun bestaan als mensch zich in de oneindigheid van het verledene verliezende, zoo is het voor ons alsof zij eeuwig engelen geweest waren.

15. Op die wijze wordt de groote wet van éénheid der schepping vervuld; God is nooit werkeloos geweest, eeuwig heeft Hij beproefde en verlichte Geesten ter overbrenging zijner bevelen en ter besturing van het heelal, van af het ontstaan der werelden als voor de minste bijzonderheden, ter zijner beschikking gehad. Hij heeft dus niet noodig gehad, bevoorrechte wezens, van alle lasten ontheven, te scheppen; allen, zoo wel ouderen als jongeren, hebben hunnen rang door strijd en eigen verdiensten gewonnen, in een woord, allen zijn de kinderen hunner eigene verdiensten. Zoo wordt Gods hoogste rechtvaardigheid vervuld.

Negende Hoofdstuk.

De Duivelen.

Oorsprong van het geloof aan duivelen. De duivelen volgens de kerk. De duivelen volgens het spiritisme.

Oorsprong van het geloof aan duivelen.

1. De duivelen hebben ten allen tijde, in de verschillende theogoniën eene groote rol vervuld; ofschoon zij in de algemene opinie aanmerkelijk zijn gedaald, is de invloed dien men hen heden ten dage nog toeschrijft, belangrijk genoeg om er eene ernstige studie van te maken, want het betreft den grond zelf waarop het godsdienstig geloof gevestigd is; daarom zal het nuttig zijn, aan ons onderzoek die uitbreiding te geven, welke het onderwerp vereischt.

Het geloof aan eene hoogere macht, bestaat instinktmatig bij den mensch; men vindt het dan ook onder verschillende vormen, in alle tijdperken der wereld terug. Maar indien hij bij den trap van beschaving waarop de wereld thans staat, nog over den aard en de eigenschappen van die macht strijd voert, hoe veel onvolkomener moet dan wel niet zijn begrip dienaangaande in de kindsheid van het menschedom geweest zijn!

2. Het tafereel dat men ons van de onschuld der primitieve volken ophangt, waarop men hen voorstelt, als door de beschouwing van de schoonheden der natuur opgetogen, en de goedheid van den Schepper daarin bewonderende, is ongetwijfeld zeer mooi, maar de werkelijkheid ontbreekt er aan.

Hoe meer de mensch tot den natuurstaat nadert, hoe meer het instinkt bij hem de overhand verkrijgt, zoo als men dit nog bij de wilden en bij barbaarsche volken van onzen tijd zien kan; hij denkt er het meest, of liever uitsluitend over, hoe hij aan zijne stoffelijke behoeften zal kunnen voldoen: want hij kent geene andere. De zin, die voor hem de zuiver zedelijke genietingen toegankelijk zoude maken, ontwikkelt zich bij hem slechts trapsgewijze en langzaam; de ziel, heeft evenals het menschelijke lichaam hare kindsheid, jeugd en rijperen leeftijd; maar hoe veel bewegingen en wendingen moet zij niet te midden van het menschedom maken, alvorens zij den rijperen leeftijd bereikt heeft, die haar in staat zal stellen diepzinnige denkbeelden te begrijpen! Hoevele levens, moet zij niet volbrengen!

Het is niet noodig tot op de eerste tijden terug te gaan, laat ons slechts de ons

omringende landlieden beschouwen, en vragen wij daarna onszelve eens af welk gevoel van bewondering de pracht der opkomende zon, het sterrengekwel, het gekweel der vogels, het gemurmel van een heldere beek, het veelkleurig grastapijt bij hen opwekt! Voor hen komt de zon op, omdat zij dit gewoon is te doen, en indien zij maar warmte genoeg geeft om hunnen oogst te doen rijpen, en niet te veel om ze te verschroeien, dan zijn zij tevreden; zien zij naar den hemel, dan is het om te weten of het den volgenden dag mooi of slecht weder zal zijn; het is hen vrij onverschillig of de vogels zingen of niet, als zij hun graan maar niet opeten; zij hooren liever het kakelen der kippen en het knorren hunner varkens dan het gezang van den nachtegaal; al wat zij van de beken, hetzij die helder of modderig zijn, verlangen is, dat zij niet droog worden, en ook hunne akkers niet overstroomden; aan het weiland vragen zij goed gras, hetzij met of zonder bloemen; dit is alles wat zij aan de natuur vragen of beter gezegd, alles wat zij van de natuur begripen, en hoe veel verder zijn zij niet dan de primitieve aardbewoners!

3. Keeren wij tot deze laatsten terug, dan zien wij hen, zich nog meer uitsluitend met de voldoening hunner stoffelijke behoeften bezig houden; hetgeen die behoeften bevredigen kan of wel er nadeel aan kan toebrengen, is voor hen al het goed en kwaad in deze wereld. Zij gelooven aan eene buiten den mensch bestaande macht, maar daar alles wat hen een stoffelijk nadeel toebrengt, den meesten indruk op hen maakt, schrijven zij dit nadeel aan die macht toe, waarvan zij zich overigens een heel onduidelijk denkbeeld vormen. Zich niets buiten de zicht en tastbare wereld kunnende voorstellen, verbeelden zij zich, dat die macht in de wezens en de dingen die voor hun schadelijk zijn, zetelt. De schadelijke dieren zijn voor hen, er dus de natuurlijke en onmiddellijke tegenwoordigers van. Om dezelfde reden, zien zij in nuttige dingen de personificatie van het goede; van daar de eredienst die zij aan eenige dieren, planten, ja zelfs aan onbezielde dingen, wijden. Maar in 't algemeen is de mensch gevoeliger voor het kwade dan voor het goede; het goede komt hem natuurlijk voor, en het kwaad maakt op hem dieper indruk; dit is de reden waarom bij alle primitieve erediensten, de plechtigheden ter eere van de booze macht het menigvuldigst waren: de vrees is grooter dan de dankbaarheid.

Gedurende geruimen tijd begreep de mensch, alleen het physische goed en kwaad; het gevoel van zedelijk goed en kwaad, toonde een begin van vooruitgang van het menschelijk verstand aan; toen eerst begon de mensch de spiritualiteit te bevroeden, en in te zien dat de bovenmenselijke macht buiten de zichtbare wereld en niet in stoffelijke dingen zetelt. Dit te begripen was het werk van eenige voortreffelijke intelligentiën, welke evenwel, niet bij machte waren met hunne gedachten een zekere grens te overschrijden.

4. Daar men een voortdurenden strijd tusschen goed en kwaad zag, waarbij het laatste dikwijls de overwinning behaalde, en men toch redelijker wijze het kwaad niet aan eene weldoende macht kon toeschrijven, maakte men er uit op, dat er twee tegen

elkander overstaande machten bestonden, die de wereld regeerden. Hieruit ontstond de leer van de twee beginselen: dat van het goed en dat van het kwaad, eene leer die in dien tijd, logisch was, want de mensch was nog niet instaat eene andere te begrijpen en in de natuur van het Hoogste wezen door te dringen. Hoe zou hij hebben kunnen begrijpen, dat het kwaad slechts een tijdelijke toestand is, waaruit het goede kan voortkomen, en dat het kwaad dat hem drukt, hem, door hem in zijn vooruitgang behulpzaam te zijn, tot geluk moet leiden? Begrenzen van zijn zedelijken horizon, lieten hem niet toe buiten het tegenwoordige leven iets hetzij van achteren te beschouwen of vooruit te zien; hij kon niet begrijpen dat hij vorderingen gemaakt had, noch dat hij persoonlijk, nog meer vorderingen zou maken, en nog minder dat de wederwaardigheden van het leven, het gevolg van de onvolmaaktheid van het geestelijke wezen zijn, dat in hem bestaat; van dat wezen dat éérder dan het lichaam bestaan heeft, en dit overleeft, en zich in opvolgende levens loutert totdat het de volmaaktheid bereikt zal hebben. Om het goede dat uit het kwaad kan voortkomen, te kunnen begrijpen moet men niet één leven op zich zelf beschouwen, maar allen te zamen in hun zamenhang overzien: daardoor alleen worden de ware oorzaken en gevolgen duidelijk.

5. Het dualistisch beginsel van goed en kwaad, was onder verschillende benamingen, de grondslag waarop alle godsdiensten gedurende vele eeuwen gevestigd bleven. Bij de Perzen werd het verpersoonlijkt onder de namen van Ormuzd en Ahriman, bij de Joden onder die van Jehovah en Satan. Maar aangezien ieder vorst, ministers heeft, zoo namen ook alle godsdiensten het bestaan van ondergeschikte machten of geniussen van het goede en kwade aan. De heidenen hebben die door een onnoemelijk getal individuen verpersoonlijkt, waarvan allen hunne eigene attributen van het goede of kwade, van deugden of ondeugden bezaten, en wien zij den algemeenen naam van goden gaven. De Christenen en Muzulmannen, namen de engelen en duivels van de Hebrëen over.

6. De leer der duivelen heeft dus haar oorsprong gevonden in het antieke geloof aan de twee beginselen van het goed en het kwaad. Wij hebben hier die leer alleen van uit het christelijk standpunt te beschouwen, en na te gaan of zij met de juistere begrippen die men thans over Gods eigenschappen verkregen heeft, overeenkomt.

Die eigenschappen maken het punt van aanvang uit, de basis van alle godsdienstige leerstellingen; dogma, eeredienst, plechtigheden, gebruiken, zedeleer, alles staat in verband niet het meer of minder juiste denkbeeld, dat men zich van af de fetischdienst tot bij het christendom over God vormt. Zoo al het innerlijke wezen van God voor ons verstand nog een geheim is, zoo zullen wij, dank zij het onderwijs van den Christus, het toch beter begrijpen, dan dit vroeger het geval is geweest. Het Christendom hierin met de rede overeenstemmende, leert ons dat God is:

Eenig, eeuwig, onveranderlijk, onstoffelijk, almachtig, in den hoogsten graad rechtvaardig en goed, oneindig in alle Zijne volmaaktheden.

Zoo als wij op eene andere plaats (zesde hoofdstuk: *Leer der eeuwige straffen*) gezegd hebben: "Indien men hem ook slechts het onbeduidenste deeltje van eene van Zijne volmaaktheden ontnam, zoude Hij niet meer God zijn, omdat er dan een volmaakter wezen zou kunnen bestaan." Deze volmaaktheden in hunne meest absolute volheid, zijn dus het criterium, waarnaar alle godsdiensten moeten beoordeeld worden, de maatstaf voor de waarheid van elk beginsel dat zij verkondigen. Om waar te zijn, moet geen van die beginselen met eene der volmaaktheden van God in strijd zijn. Laat ons nagaan of dit met de gewone leer omtrent de duivelen het geval is.

De duivelen volgens de kerk.

7. Volgens de kerk, is Satan het opperhoofd of de koning der duivelen, niet eene allegorische personificatie van het kwaad, maar een *werkelijk bestaand* wezen, dat uitsluitend het kwade doet, zoo als God uitsluitend het goede. Laten wij hem dus aannemen zóó als men hem ons geeft.

Heeft Satan even als God in alle eeuwigheid bestaan, of is hij na God gekomen? Zoo hij in alle eeuwigheid bestaan heeft, dan is hij *ongeboren*, en dientengevolge aan God gelijk. Dan is God niet eenig, maar er bestaat een God van het goede en één van het kwaad.

Is hij na God gekomen? dan is hij een van Gods schepselen. Aangezien dat hij niets dan kwaad doet, onbekwaam is het goede te doen, of berouw te hebben, zoo heeft God een wezen geschapen, dat voor eeuwig tot kwaad doen gedoemd is. Zoo het kwaad dus al niet Gods werk maar dat van een Zijner schepselen is, dat gedoemd werd het te doen, dan blijft Hij er toch de eerste bewerker van, en dan is Hij niet oneindig goed. Hetzelfde geldt van alle slechte Geesten die men duivelen noemt.

8. Dit is gedurende eeuwen het geloof aangaande dit punt geweest. Heden ten dage zegt men: *)

*)Al deze aanhalingen zijn getrokken uit den herderlijken brief (mandement) van Monseigneur den Cardinaal Gousset, cardinaal-bisschop van Reims, voor de vasten van 1865. De persoonlijke verdienste en de hooge waardigheid van den steller van dien brief in aanmerking genomen, kan men ze als de laatste uitspraak van de kerk aangaande de leer der duivelen beschouwen.)

"God, wiens wezen goedheid en heiligheid bij uitnemendheid is, heeft ze niet slecht en boosaardig geschapen. Zijne vaderhand, die er genoeg in vindt over al zijne werken, den luister van zijne oneindige volmaaktheden te spreiden, had ze met de heer-

lijkste gaven overladen. Bij de boven alles verheven hoedanigheden hunner natuur, had Hij de milde gave Zijner genade gevoegd: Hij had ze in alles gelijk aan de verheven Geesten die in glorie en gelukzaligheid leven, gemaakt; hij had ze onder alle hunne orden verdeeld en onder alle hunne rangen opgenomen, hetzelfde einddoel, hetzelfde lot was hun toegedacht; hun opperhoofd was de schoonste der aartsengelen. Ook zij hadden zich waardig kunnen maken, om voor eeuwig in het recht te worden bevestigd en eeuwig tot het genot der hemelsche vreugde toegelaten te worden. Deze laatste gunst, zou de maat van alle gunsten waarvan zij het voorwerp waren, vervuld hebben; maar het was de prijs die op hunne gehoorzaamheid gezet was, en zij hebben zich dien prijs onwaardig gemaakt; zij hebben die door een driesten en onzinnigen opstand verloren.

“Wat is de klip geweest, waarop hunne standvastigheid schipbreuk geleden heeft? Welke waarheid hebben zij miskend? Welke betooning van godsvrucht of vereering hebben zij geweigerd aan God te brengen? *De kerk noch de gewijde oorkonden deelen dit op eene stellige wijze mede; maar het schijnt zeker te zijn, dat zij noch Gods zoon als hun middelaar, noch de verheerlijking van de menschenlijke natuur in Jezus Christus, erkend hebben.*

“Het goddelijke Woord, door hetwelk alle dingen zijn gemaakt, is zoo wel de eenige middelaar en zaligmaker in den hemel als op aarde. Het bovennatuurlijke einde is alleen aan de engelen en den mensch in het vooruitzicht van Zijne menschwording en verdiensten, geschonken; want er bestaat niet de minste verhouding tusschen de werken van de uitstekendste Geesten, en deze belooning; die niet anders dan God zelve is; geen schepsel zoude die zonder deze wonderdadige tusschenkomst en verheven liefde, hebben kunnen verwerven. En nu, om den oneindigen afstand die het wezen der Godheid van het werk Zijner handen afscheidt te kunnen aanvullen, moest Hij in zijn persoon de twee uitersten vereenigen, en aan zijne goddelijkheid, de natuur van den engel of van den mensch toevoegen; en Hij koos die van den mensch.

“Dit voornemen, van alle eeuwigheid opgevat, werd lang voor dat het ten uitvoer werd gebracht, aan de engelen geopenbaard; de God-mensch werd hen in 't verschiets voorgesteld als Degene die hen in het genot der genade bevestigen, en in de heerlijkheid inleiden moest, onder voorwaarde dat zij Hem gedurende zijne zending op aarde, en in den hemel van eeuwigheid tot eeuwigheid zouden aanbidden. Ongehoopte openbaring, heerlijk visioen voor edelmoedige en dankbare harten, maar diepzinnig geheimenis, die hoovaardige Geesten ter neder drukte! Dit bovennatuurlijke einde, dit ontzettende gewicht van heerlijkheid hetwelk hen werd aangeboden, zou dus niet alleen de belooning van hunne eigene verdiensten zijn! Zij zouden zich nimmer er de Verdienste en het bezit van kunnen toeschrijven! Een middelaar tusschen hen en God, welke eene beleediging voor hunne waardigheid! De onverplichte voorrang aan de menschenlijke natuur geschonken! welk een slag aan hunne rechten toegebracht! Dat menschedom, dat zoo ver bene-

den hun staat, zullen zij dat, door de vereeniging met het tot God gemaakte woord, eenmaal op een schitterenden troon aan Gods rechterhand zien zitten? Zullen zij er in toestemmen, dit ten eeuwigen dage te vereeren en te aanbidden?

“Lucifer en het derde gedeelte der engelen, bezweek voor deze hoogmoedige en ijverzuchtige gedachte. De H. Michaël, en met hem het grootste gedeelte der engelen, riep uit: Wie is als God? Hij is meester over zijne gaven, en de opperste Heer van alle dingen. Eere zij God en het Lam dat voor het heil der wereld zal geofferd worden! Maar het opperhoofd der oproerlingen, vergetende, dat hij zijn geheelen adeldom en al zijne voorrechten aan zijnen Schepper te danken had; gaf slechts aan zijne vermetelheid gehoor en zeide: “Ik zelve zal ten hemel opklimmen, ik zal mijn verblijf boven de sterren vestigen; ik zal mij zetten op den berg der zamenkomst aan de zijden van het noorden, Ik zal boven de hoogten der wolken klimmen en ik zal den Allerhoogste gelijk worden.” Zij die deze denkbeelden beaamden, begroetten die woorden met een goedkeurend gemompel; en zoodanigen werden er in elke orde der hiërarchie gevonden; maar hun groot aantal belette niet dat zij daarvoor gestraft werden.”

9. Deze leer geeft stof tot vele bedenkingen.

1^e. Indien Satan en de duivelen engelen waren, zoo was dit omdat zij volmaakt waren; hoe hebben zij dan volmaakt zijnde, kunnen zondigen en in eene zoo groote mate Gods gezag, in wiens tegenwoordigheid zij zich bevonden, kunnen miskennen? Men zou nog kunnen begrijpen, dat, indien zij, niet dan langzamerhand, en na de beproeving der volmaaktheid doorlopen te hebben, hun hoog standpunt bereikt hadden, zij dan een noodlottigen teruggang zouden hebben kunnen ondergaan; maar hetgeen de zaak onbegrijpelijker maakt, is dat men ze ons voorstelt als wezens die volmaakt geschapen zijn.

Het besluit dat men uit die theorie kan trekken is het volgende: God heeft in hen, volmaakte wezens willen scheppen, daar Hij ze met alle mogelijke gaven overladen heeft, doch hij heeft zich vergist; dus is volgens de kerk: God niet onfeilbaar *).

*) Deze monsterachtige leer wordt door Mozes bevestigd, als hij in Genesis VI, v. 6 en 7 zegt: “Toen *berouwde* het den Heer, dat Hij den mensch op aarde, gemaakt had; en het smarte Hem aan zijn harte. En de Heer zeide, ik zal den mensch die ik geschapen heb verdelgen van den aardbodem, van den mensch tot het vee, tot het kruipend gedierte, en tot het gevogelte des hemels toe; want *het berouwt Mij* dat ik hen gemaakt heb.”

Een God die berouw heeft over hetgeen hij gedaan heeft, is noch volmaakt, noch onfeilbaar: en dus geen God. Dit zijn toch woorden die de kerk als heilige waarheden verkondigt. Het is eveneens moeielijk te begrijpen, welk verband er tusschen de verdorvenheid der menschen, en de dieren bestond, om het uitroeien van deze laatsten te wet-

tigen.

2^e. Aangezien, noch de kerk, noch de gewijde oorkonden zich over de oorzaak van den opstand der engelen tegen God, uitlaten; maar het slechts schijnt dat dit bestond in de weigering om de toekomstige zending van den Christus te erkennen; welke waarde kan men dan aan de zoo nauwkeurige en uitvoerige beschrijving van het tooneel dat daarbij plaats vond, hechten? Uit welke bron heeft men geput om de zoo juiste woorden, die men zegt dat er gesproken werden, ja tot zelfs het eenvoudige gemompel toe, te weten te komen? Een van beiden is waar: het tooneel vond plaats, of het vond niet plaats. Indien het plaats vond, dan bestaat er geene onzekerheid, en waarom beslist de kerk dan de vraag niet? Indien beiden, zoo wel de kerk als de geschiedenis het stilzwijgen bewaren, indien die oorzaak slechts zeker schijnt, dan is het niets dan eene veronderstelling, en de beschrijving van het tooneel dat er plaats vond, alleen het werk van de verbeelding *).

*) Men vindt in Jezaia XIV v. 11 en volgende: "Uwe hoovaardij is in de hel nedergestort, met het geklank uwer luiten, de maden zullen onder u gestrooid worden, en de wormen zullen u bedekken. — Hoe zijt gij uit den hemel gevallen, o morgenster (*Lucifer*) gij zoon des dageraads! hoe zijt gij ter aarde nedergehouden, gij, die de heidenen krenktet! — En zeidet *in uw hart*: Ik zal ten hemel opklimmen, ik zal mijnen troon boven de sterren Gods verhoogden; ik zal mij zetten op den berg der zamenkomst aan de zijden van het noorden. — Ik zal boven de hoogte der wolken klimmen, ik zal den Allerhoogste gelijk worden. — Ja, in de hel zult gij nedergestooten worden, aan de zijden van den kuil! — Die u zien zullen, zullen u aanschouwen, zij zullen op u letten en zeggen: Is dat *die man*, die de aarde beroerde, die de koninkrijken deed beven? Die de wereld als eene woestijn stelde, en derzelve steden verstoorde? die zijne gevangenen niet liet losgaan naar huis toe?

Deze woorden van den profeet hebben geene betrekking op den opstand der engelen, maar zinspelen op den hoogmoed en den val van den koning van Babylon, die de joden in gevangenschap hield zooals door de laatste verzen bewezen wordt. De koning van Babylon wordt onder den allegorischen naam van morgenster (*Lucifer*) aangeduid, maar men vindt nergens het hierboven beschreven tooneel vermeld. Deze woorden zijn die van den koning die het *in zijn hart* zeide, en zich in zijn hoogmoed boven God, wiens volk hij gevangen hield, stelde. Buitendien is de voorspelling van de verlossing der Joden, die van den ondergang van Babylon en van de nederlaag der Assyriërs uitsluitend het onderwerp van dit hoofdstuk.

3^e. De woorden aan *Lucifer* toegeschreven, toonen eene onwetendheid aan, die

bij een aartsengel verwondering baart, daar deze toch ten gevolge van zijne natuur en van den rang waartoe hij behoort, niet moest behebt zijn met dwalingen en vooroordeelen, die de mensch omtrent de inrichting van het heelal aankleefde, totdat de wetenschap hem kwam inlichten. Hoe is het mogelijk dat hij zeggen kon: "Ik zal mijn verblijf boven de sterren vestigen; ik zal boven de hoogte der wolken klimmen"? Dit bewijst bij hem het geloof aan de aarde als middelpunt der wereld; aan den hemel der wolken die zich tot aan de sterren uitstrekt, en aan de begrensde een gewelf vormende sfeer der sterren, welke ons de sterrekunde als tot in het oneindige in de oneindige ruimte verspreid, aantoot. Daar men heden ten dage weet dat de wolken niet meer dan twee mijlen boven de oppervlakte der aarde verheven zijn, zoo moet, om te kunnen zeggen dat hij zich boven de hoogste wolken verheffen zal, en over bergen te kunnen spreken, het tooneel in kwestie op de oppervlakte der aarde plaats gevonden hebben; en het verblijf der engelen daar geweest zijn.

Door de engelen eene taal die den stempel der onwetendheid draagt te doen spreken, bekent men dat de tegenwoordige menschen er meer van weten dan de engelen. De kerk heeft altijd den misslag begaan, om op de vorderingen die de wetenschap maakt, geen acht te slaan.

10. Het antwoord op de eerste tegenwerping vindt men in de volgende aanhaling:

"Zoowel de Schrift als de overlevering geeft aan de plaats waar de engelen bij hunne schepping geplaatst werden den naam van hemel; maar dit was niet de hemel der hemelen, de hemel van de zaligende aanschouwing Gods, waar God zich aan Zijne uitverkorenen van aangezicht tot aangezicht doet zien, en waar dezen Hem zonder inspanning en onbeneveld aanschouwen; want daar bestaat geen gevaar meer noch de mogelijkheid om te zondigen; verzoeking en zwakheid zijn er onbekend; rechtvaardigheid, vreugde, vrede, heerschen daar te midden eener onveranderlijke gerustheid; heiligheid en heerlijkheid kunnen daar niet verloren gaan. Het was dus eene andere hemelsche schitterende en gelukkige sfeer, waarin die edele wezens, in den hoogsten graad door de goddelijke mededeelingen begunstigd, die moesten ontvangen en er nederig aan gelooven moesten voordat het hen vergund werd er duidelijk de werkelijkheid van in het wezen van God zelve, te mogen aanschouwen."

Er vloeit uit het voorgaande voort, dat de gevallen engelen tot eene minder verhevene, minder volmaakte categorie behoorden, en dat zij het verheven oord, waar zondigen onmogelijk is, nog niet bereikt hadden. Het zij zoo; maar dan bestaat hier eene klaarblijkelijke tegenstrijdigheid, want er is hierboven gezegd dat: "God ze in allen, *gelijk aan de verhevenste Geesten gemaakt had*; dat Hij ze onder elk hunner orden verdeeld en onder elk hunner rangen opgenomen had, dat zij hetzelfde einddoel hadden; dat hetzelfde lot hen was toebedacht, en dat hun opperhoofd de schoonste aartsengel was." In-

dien zij in alles gelijk aan de anderen gemaakt werden, dan waren zij niet van eene mindere natuur en indien zij in alle rangen opgenomen waren, dan bevonden zij zich niet op eene afzonderlijke plaats. De tegenwerping blijft dus in haar geheel van kracht.

11. Een andere tegenwerping en zeker wel de gewichtigste en ernstigste, is de volgende:

Er is gezegd; "Dit voornemen (het middelaarschap van Christus) van alle eeuwigheid opgevat, werd lang voor dat het ten uitvoer gebracht werd, aan de engelen geopenbaard." God wist dus in alle eeuwigheid, dat de engelen zoo wel als de menschen dien middelaar noodig zouden hebben. Hij wist het, of Hij wist het niet, dat eenige engelen zouden zondigen; dat deze val voor hen de eeuwige verdoemenis zonder hoop op genade, ten gevolge zoude hebben; dat zij bestemd zouden wezen om de menschen in verzoeking te brengen, dat deze indien zij voor die verzoeking bezweken, hetzelfde lot zouden ondergaan. Indien God dit alles wist, dan heeft Hij met volle kennis de engelen voor hun eeuwig verderf en voor dat van het grootste gedeelte van het menschdom, geschapen. Wat men hiertegen ook moge aanvoeren, het is bij eene zoodanige voorwetenschap, onmogelijk hunne schepping met de hoogste goedheid overeen te brengen. Heeft Hij het niet geweten, dan was hij niet alwetend. In beide gevallen, is het de ontkenning van twee eigenschappen, zonder welke God zelfs als Hij ze niet in de volheid bezat, geen God zoude zijn.

12. Indien men aanneemt dat de engelen even als de menschen, feilbaar zijn; dan is de straf een natuurlijk en rechtvaardig gevolg van den misslag; maar als men daarbij de mogelijkheid van de aflossing door terugkeer tot het goede, de vergeving door berouw en boetedoening aanneemt, dan bevat dit niets dat met Gods goedheid strijdig is. God wist dat zij vallen zouden, dat zij zouden gestraft worden, maar Hij wist tevens, dat die tijdelijke straf voor hen een middel zou zijn, om hen hunne misslagen te doen inzien, en hen tot voordeel zoude strekken. Op die wijze worden de woorden van den profeet Ezechiël bewaarheid: "God heeft geen behagen in den dood des goddeloozen, maar dat hij leve." Het nuttelooze van het berouw, en de onmogelijkheid om tot het goede terug te keeren, dit eerst zoude eene ontkenning van die goedheid zijn. Volgens veronderstelling der kerk kan men dus met de strengste waarheid zeggen: "Dat die engelen, met Gods kennis en voorweten, van af het oogenblik dat zij geschapen werden, voor eeuwig tot het kwaad gedoemd, en gepraedestineerd waren *duivelen* te worden, met het doel om den mensch tot kwaaddoen over te halen."

13. Laat ons nu zien, wat hun lot is, en wat zij doen.

"Ter nauwernood had zich hun oproer, in de taal der Geesten, dat wil zeggen door de opwelling hunner gedachte geopenbaard, of zij werden, voor altijd, uit de hemelsche stad verbannen en in den afgrond geworpen.

"Door deze woorden verstaan wij dat zij naar een strafplaats verbannen werden,

waar zij de vuurstraf moesten ondergaan, en wel volgens dezen tekst van het Evangelie welke door den mond van den Verlosser zelve, geuit is: "Gaaf weg van mij, gij vervloekten! in het eeuwige vuur, hetwelk den duivel en zijne engelen bereid is." De apostel Petrus zegt bepaald: "dat God ze aan de ketenen en aan de pijniging der hel heeft overgegeven;" maar allen blijven daar niet eeuwig; maar eerst bij het einde der wereld zullen zij er met de verdoemden, voor eeuwig opgesloten worden; voor het tegenwoordige staat God hen nog toe, in die schepping waartoe zij behooren, in den staat van zaken waaraan zich hun bestaan aansluit, in het verkeer dat zij met de menschen moeten hebben, en waarvan zij op de verderfelijste wijze misbruik maken, eene plaats in te nemen. Terwijl eenigen in hun somber verblijf zijn, en daar als werktuigen van Gods gerechtigheid *tegen de rampzalige zielen die zij verleid hebben*, gebruikt worden, bevinden er zich een oneindig aantal anderen, onzichtbare legioenen vormende, onder de leiding van hunne opperhoofden, in de onderste lagen van onzen dampkring, terwijl zij elk deel der aarde doorloopen. Zij mengen zich in alles wat op aarde gebeurt, en nemen er meestentijds een zeer werkzaam deel aan."

Voor zoo ver het de woorden van den Christus over het eeuwige vuur betreft, hebben wij dit vraagstuk reeds in het vierde hoofdstuk, *de Hel*, behandeld.

14. Volgens deze leer, bevindt zich slechts een gedeelte der duivelen in de hel; het andere gedeelte doolt in vrijheid rond, mengt zich in alles wat hier op aarde gebeurt, en geeft zichzelf het genot van kwaad te doen, en wel tot aan het einde der wereld, welk onbepaald tijdstip, waarschijnlijk wel niet zoo spoedig zal aanbreken. Waarom dit onderscheid? Zijn deze minder strafwaardig? Zeker niet. Tenzij zij er wellicht beurtelings uit komen, hetgeen men uit de volgende boven vermelde woorden zou kunnen opmaken: "Terwijl eenigen in hun somber verblijf zijn, en er als werktuigen van Gods gerechtigheid gebruikt worden tegen de rampzalige zielen, die zij verleid hebben."

Hunne functiën bestaan dus in het kwellen, *van de zielen die zij verleid hebben*. Zij zijn dus niet belast met hen die zich vrijwillig en opzettelijk aan het plegen van kwaad hebben overgegeven, te straffen, maar hen die zij zelve daartoe overgehaald hebben. Zij zijn te gelijkertijd, *de oorzaak van het kwaad, en het werktuig tot het straffen van het kwaad*; hetgeen het menschelijk recht, hoe onvolmaakt dit ook zijn moge niet zou gedogen, het slachtoffer dat uit zwakheid bezwijkt bij de gelegenheid om kwaad te doen welke men om het te verleiden, doet ontstaan, wordt even streng gestraft als de verleider die daartoe list en kwaadwillige doorslepenheid in het werk stelt; wat zeg ik, het wordt strenger gestraft, want bij het verlaten der aarde gaat het naar de hel, om die nooit te verlaten, terwijl degene die de eerste oorzaak van het kwaad is, nog uitstel geniet en in vrijheid blijft, tot aan het einde der wereld! Is de rechtvaardigheid van God, dan niet volmaakter dan die der menschen?

15. Dit is nog niet alles. "God staat hen toe in die schepping, in het verkeer dat

zij met de menschen moesten hebben, en waarvan zij op de verderfelijkste wijze misbruik maken, nog eene plaats in te nemen." Kon het dan aan God onbekend wezen, dat zij van die vrijheid die Hij hen schonk misbruik zouden maken? Waarom heeft hij ze hen dan gegeven? Het is dus willens en wetens dat Hij zijne schepselen aan hen overlevert, terwijl hij door Zijne voorwetenschap wist, dat zij bezwijken en het lot der duivelen deelen zouden. Was dan hunne eigene zwakheid, voor hen niet genoeg, om daarbij nog toe te staan, dat zij tot kwaaddoen zouden worden overgehaald, door een vijand, die des te gevaarlijker is, omdat hij onzichtbaar is? Indien nog daarbij de straf slechts tijdelijk ware en de schuldige zich door vergoeding van het kwaad van de straf kon vrij maken! maar neen: hij wordt voor eeuwig veroordeeld. Zijn berouw, zijn terugkeer tot het goede, zijn leedwezen, alles is vruchteloos!

De duivelen zijn daarbij de opstokers die gepraedestineerd zijn om zielen voor de hel aan te werven, en dit geschiedt met Gods toestemming, die toch, toen hij die zielen schiep, wist, welk lot hun te wachten stond. Wat zou men op aarde van een rechter zeggen, die om de gevangnissen te vullen, op die wijze te werk ging? Het is een zonderling denkbeeld dat men ons van de Godheid geeft, van een God wiens verhevenste eigenschap de hoogste rechtvaardigheid en goedheid is! En dit leert men in den naam van Jezus Christus, van hem die niet dan liefde, weldadigheid, en vergeving van beledigingen, gepredikt heeft! Er is een tijd geweest, dat dergelijke tegenstrijdigheden onopgemerkt bleven; men begreep of gevoelde ze niet; de mensch onder het despotisme gebukt gaande, onderwierp zich blindelings aan het oordeel van anderen, of liever, deed geheel afstand van eigen oordeel; maar thans, heeft het uur der vrijmaking geslagen: hij begrijpt wat rechtvaardigheid is, hij begeert die bij zijn leven en na zijn dood, en zegt daarom: "Dit is zoo niet, het kan niet zoo zijn, of God is geen God!"

16. "De straf volgt deze gevallen en gevloekte wezens overal, zij dragen overal hunne hel met zich om: zij hebben vrede noch rust: de zoetheid der hoop is voor hen veranderd in bitterheid; zij is hen onverdragelijk. Gods hand heeft ze bij de daad zelve, hunner zonde getroffen, en hun wil volhardt in het kwade. Verdorven geworden, willen zij niet ophouden het te zijn, en zijn het voor eeuwig.

"Wat de mensch na den dood is, zijn zij na de zonde. *De rehabilitatie van hen die gevallen zijn, is dus onmogelijk*; hun verderf is voortaan zonder eind, en zij blijven volharden in hunnen hoogmoed jegens God, in hunnen haat jegens Christus, in hunne ijverzucht jegens de menschheid.

"Zich de heerlijkheid van den hemel niet hebbende kunnen toeëigenen, trachten zij door de vlucht die hunne eerzucht neemt, ze in hun rijk op aarde te vestigen, en er het Rijk van God uit te verbannen. Het Vleeschgeworden Woord, heeft in weerwil van hen, zijn oogmerk voor het heil en de heerlijkheid van het menschedom, bereikt; al hun streven heeft ten doel hem de zielen die hij vrijgekocht heeft, te ontrooven; list en aan-

houden, leugen en verleiding, alles wordt aangewend om den mensch tot het kwaaddoen te verleiden en zijn ondergang te voltooien.

“Met zulke vijanden, kan het leven van den mensch, van de wieg tot aan het graf, helaas, niets dan een eindelooze strijd zijn, want zij zijn machtig en onvermoeid.

“Het zijn inderdaad dezelfde vijanden, die nadat zij het kwaad in de wereld gebracht hebben, er in geslaagd zijn de aarde in den stikdonkeren nacht van dwaling en ondeugd te hullen; zij zijn het die gedurende zoo vele eeuwen, zich als goden hebben doen aanbidden, en als heer en meester over de oude volken geregeerd hebben, die in een woord, ook nog thans hunne geweldadige heerschappij op de afgoden-dienende volkeren uitoefenen en wanorde en ergernis tot in den boezem der christelijke maatschappij zaaien en onderhouden.

“Om beter te kunnen begrijpen welke hulpmiddelen, hen in de uitoefening van hunne boosheid ten dienste staan, zal het voldoende zijn, op te merken, *dat zij niets van de wonderbaarlijke gaven die aan de natuur der engelen eigen zijn, verloren hebben*. Er bestaan ongetwijfeld over de toekomst en vooral in de bovennatuurlijke wereldorde geheimen, die God zich heeft voorbehouden, en die zij niet ontdekken kunnen; maar hunne intelligentie is ver boven de onze verheven, omdat zij met een oogopslag, de gevolgen in de oorzaak en de oorzaken in de gevolgen zien. Deze scherpzinnigheid stelt hen in staat gebeurtenissen die aan ons doorzicht ontsnappen te voorspellen. Tijdsafstanden of verschil van plaats worden door hunne vlugheid tenietgedaan. Sneller dan de bliksem, vlugger dan de gedachte, zijn zij bijna gelijktijdig op verschillende punten der aarde, en zijn instaat om op een afstand de gebeurtenissen te beschrijven, waarvan zij op hetzelfde oogenblik waarop zij plaats vinden, getuigen zijn.

“De algemeene wetten waardoor God het heelal bestuurt en regeert, behooren niet tot hun gebied; zij kunnen die niet veranderen, en dus geene ware voorzeggingen of wonderen doen; maar zij bezitten de gave om binnen zekere grenzen, de werken Gods te kunnen nabootsen en namaken; zij weten welke verschijnselen door de verbinding der elementen teweeg gebracht worden en zij voorspellen met zekerheid, zoo wel dezulken die op eene natuurlijke wijze plaats vinden, als die welke zij bij machte zijn zelve voort te brengen. Van daar die menigte orakelen, die buitengewone begoochelingen, die zoo wel de gewijde als ongewijde schriften voor ons bewaard hebben, en die tot grondslagen en voedsel voor alle soorten van bijgeloof gediend hebben.

“Door de enkelvoudige en onstoffelijke zelfstandigheid waaruit zij gevormd zijn, zijn zij aan ons gezicht onttrokken; zij zijn naast ons, zonder dat wij ze zien, zij treffen onze ziel, zonder ons oor te treffen, wij denken onze eigene denkbeelden op te volgen, terwijl zij het zijn die ons verleiden en wij hun rampzaligen invloed ondergaan. Daarentegen zijn onze neigingen door den indruk die dezen op ons maken aan hen bekend, en gewoonlijk tasten zij ons aan onze zwakke zijde aan. Ten einde ons met meer zekerheid

te kunnen verleiden, nemen zij gewoonlijk tot aanlokselen en inblazingen die met onze neigingen overeenstemmen hunne toevlucht. Zij weten hunne handelwijze naar omstandigheden en naar de eigendommelijkheden van ieders temperament te wijzigen. Maar hun geliefdste wapen is liegen en huichelen.”

17. De straf, zegt men, volgt hen overal; zij hebben rust, noch vrede. Dit doet onze opmerking ten opzichte dergenen die niet in de hel zijn, en dus uitstel genieten, geenszins te niet; welk uitstel buitendien des te minder te verdedigen is, omdat zij, zich buiten de hel bevindende, meer kwaad doen. Het lijdt geen twijfel dat zij niet zoo gelukkig als de goede Engelen zijn; maar rekent men de vrijheid die zij genieten, als niets? Indien zij al niet dat geluk hetwelk de deugd schenkt, genieten, dan zijn zij toch ontegenzeggelijk minder ongelukkig dan hunne medeplichtigen die zich in de vlammen bevinden. Daarenboven, is het voor de boozen een zeker genoegen, om in volle vrijheid kwaad te kunnen doen. Vraag het den boosdoener, of het hem hetzelfde is gevangen te zitten of vrij het land te kunnen afloopen, en zoo veel kwaad te doen als hem goeddunkt. De toestand is geheel dezelfde.

Wroeging, zegt men, vervolgt hen onophoudelijk, zonder genade. Maar hier vergeet men dat wroeging, zoo het al niet reeds berouw is er toch de onmiddellijke voorbode van is. Verdors wordt gezegd: “Verdorven geworden, *willen zij niet ophouden het te zijn* en zijn het voor eeuwig.” Dat zij niet willen ophouden verdorven te zijn, komt daarvan dat zij geene wroeging gevoelen; gevoelden zij slechts het geringste berouw, dan zouden zij ophouden met kwaad doen en om vergiffenis vragen. Voor hen is dus wroeging geene straf.

18. “Wat de mensch na den dood is, zijn zij, na de zonde. De Rehabilitatie van hen die gevallen zijn, is *dus* onmogelijk.” Van waar die onmogelijkheid? Men begrijpt niet, dat dit het gevolg moet zijn van hun gelijk zijn aan den mensch na den dood; eené stelling, die overigens niet zeer duidelijk is. Wordt deze onmogelijkheid door hun eigen wil of door die van God veroorzaakt? Indien ze het gevolg van hun eigen wil is, geeft dit een groote slechtheid, een volslagen verstoktheid in het kwaad, te kennen; en men kan dan moeilijk begrijpen hoe zulke in-slechte wezens, ooit *engelen van deugd* kunnen geweest zijn en gedurende den *onbeperkten* tijd dien zij met dezen hebben doorgebracht niet het minste spoor van hun slechte natuur hebben doen blijken. Is het een gevolg van Gods wil, dan begrijpt men nog minder hoe Hij bij eene eerste fout de onmogelijkheid om tot het goede terug te keeren als straf oplegt. Men vindt dan ook in het Evangelie niets van dien aard vermeld.

19. “Hun verderf, voegt men er verder bij, is voortaan zonder einde, en zij blijven volharden in hunnen hoogmoed jegens God.” Waartoe zou het hun dienen er niet in te volharden, daar elk berouw nutteloos is? Indien zij hopen konden, tot welken prijs dan ook, gerehabiliteerd te zullen worden, zou het goede te doen, voor hen een doel hebben,

maar nu niet. Indien zij in het kwaad volharden, komt dit dus, doordien de poort der hoop voor hen gesloten is. En waarom ontnemt God hen de hoop? Om zich over de belediging die zij Hem door hun gebrek aan onderwerping, aangedaan hebben, te wreken. Dus, om zijne wraakzucht jegens eenige schuldigen te koelen, verkiest Hij, niet alleen ze te zien lijden, maar hen liever kwaad dan goed, te zien doen, en alle zijne schepselen van het menschelijk geslacht tot het kwaad, en dientengevolge tot de eeuwige verdorpenis te zien verleiden, terwijl er niets dan eene eenvoudige daad van goedertierenheid noodig was om zulk een groot onheil, en wel een onheil dat van alle eeuwigheid af voorzien was, te voorkomen!

Bedoelde men door eene daad van goedertierenheid eene onvoorwaardelijke vergiffenis, die wellicht eene aansporing tot het kwaad zou kunnen zijn? Neen, niets dan eene vergiffenis waaraan de voorwaarde van ernstigen terugkeer tot het goede verbonden bleef. In plaats van hem woorden van hoop en barmhartigheid in den mond te leggen, doet men God zeggen: *Verga liever het geheele menschelijke geslacht, dan dat ik niet gewroken worde!* En dan verwondert men zich nog, dat er met zulk eene leer nog ongeloovigen en godloochenaars gevonden worden! Heeft Jezus ons op die wijze zijn Vader voorgesteld? Hij, die ons als een bepaalde wet voorgeschreven heeft, beledigingen te vergeven en te vergeten; die ons zegt, het kwaad met goed te vergelden; die de liefde voor onze vijanden de eerste plaats onder de deugden heeft aangewezen die ons den hemel moeten deelachtig maken; verlangde hij dan, dat de mensch, beter, rechtvaardiger, meewariger dan God zelf zijn zoude?

De duivelen volgens het spiritisme.

20. Volgens het spiritisme, zijn zoo min engelen als duivels afzonderlijke wezens; de schepping der intelligente wezens is éénig geweest. Met stoffelijke lichamen vereenigd vormen zij het menschedom hetwelk de aarde en andere werelddollen bevolkt, van dat lichaam bevrijd, vormen zij de geestelijke wereld of de wereld der Geesten die de ruimte bevolken. God heeft ze *voor volmaking vatbaar geschapen*; als doel heeft hij hen de volmaaktheid en het geluk dat er een gevolg van is aangewezen, maar hij heeft hen *de volmaaktheid niet ten geschenke gegeven*; Hij heeft gewild dat zij dien aan eigen arbeid verschuldigd zouden zijn, opdat zij er al de verdienste van zouden hebben. Van het oogenblik hunner vorming af aan, maken zij vorderingen, hetzij geïncarneerd hetzij in den toestand van Geest; wanneer zij het toppunt der volmaking bereikt hebben zijn het *zuivergeesten* of volgens de algemeene uitdrukking, *engelen*; zoo dat er van af het embrijo van het intelligente wezen tot aan den engel, een onafgebroken keten bestaat, waarvan elke schakel een graad van den vooruitgang vertegenwoordigt.

Hieruit vloeit het bestaan voort van Geesten op elken trap van zedelijken en intellectueelen vooruitgang staande, naar gelang zij boven, beneden of in het midden van den ladder staan. Dientengevolge zijn er, van elken graad van kennis en onwetendheid, van goedheid of slechtheid. In de laagste rangen vindt men er die nog zeer sterk tot het kwaaddoen geneigd zijn en daarin hun genoegens scheppen; men zou deze zoo men wil, *duivelen* kunnen noemen, want zij zijn tot al het kwaad doen dat men aan duivelen toeschrijft in staat. Het spiritisme bestempelt hen niet met dien naam, omdat daaraan de gedachte aan een bijzonder, van den mensch verschillend wezen verbonden is, waarvan het wezen, slechtheid is, en dat voor eeuwig tot kwaaddoen gedoemd, onmachtig is vorderingen ten goede te maken.

21. Volgens de kerkleer, zijn de duivelen goed geschapen, en ten gevolge van hunne ongehoorzaamheid slecht geworden: het zijn gevallen engelen, door God op den bovensten sport van den ladder geplaatst, van waar zij afgedaald zijn. Volgens het spiritisme zijn het onvolmaakte Geesten, maar die zich verbeteren; zij staan nog op de onderste trede van den ladder, maar zullen hooger stijgen.

Degenen die door hunne onverschilligheid, nalatigheid, hoofdigheid en onwil langer in de laagste rangen toeven, dragen daarvan de straf, en de gewoonte van kwaaddoen, maakt het hen moeielijk er uit te geraken; maar er breekt een tijd aan, waarin zij dit moeielijke leven en het daaraan verbonden lijden moede worden, en hunnen toestand met dien van de goede Geesten vergelijkende, begrijpen dat goed doen in hun belang is, en zij trachten zich te verbeteren; maar doen dit uit eigen beweging en zonder daartoe gedwongen te worden. *Zij zijn door hunne vatbaarheid voor volmaking aan de wet van den vooruitgang onderworpen, maar maken geene vorderingen tegen hunnen wil.* God schenkt hun altijd daartoe de middelen, maar zij blijven vrij er al dan niet gebruik van te maken. Werden zij tot vooruitgang gedwongen, dan zou die voor hen geen verdienste zijn, en God wil dat zij de verdienste van hun eigen arbeid zullen oogsten; Hij plaatst er niet één op den eersten rang uit gunst, maar de eerste rang staat voor allen open, doch zij bereiken dien niet dan door inspanning. De meest verheven engelen hebben hunnen rang even als alle anderen, door het afleggen van den algemeenen weg, verworven.

22. Een zekeren trap van loutering bereikt hebbende, worden aan de Geesten zendingen aan hunne ontwikkeling geevenredigd opgedragen; alle zendingen die men aan engelen van verschillende orden toeschrijft worden door hen vervuld. Aangezien God in alle eeuwigheid geschapen heeft, zoo zijn er in alle eeuwigheid engelen geweest om aan alle behoeften voor het bestuur van het heelal te kunnen voldoen. Eene éénige soort van intelligente wezens, aan de wet van den vooruitgang onderworpen is dus voldoende voor alles. Deze éénheid in de schepping, gevoegd bij het denkbeeld dat allen hetzelfde punt van uitgang hebben, denzelfden weg moeten afleggen, en door eigen verdienste moeten opklimmen, stemd beter overeen met Gods rechtvaardigheid, dan de schepping

van verschillende soorten die meer of minder met natuurlijke gaven, welke even zoo vele uitsluitende gunsten zouden zijn, bevoorrecht worden.

23. De gewone leer aangaande de natuur der engelen, der duivelen en der menschelijke ziel, neemt de wet van vooruitgang niet aan; doch aangezien men evenwel wezens zag die op verschillende trappen van ontwikkeling stonden, heeft men er uit afgeleid, dat zij het product van zoo vele afzonderlijke scheppingen waren; zoo komt men er toe van God een partijdig vader te maken, die aan eenigen van zijne kinderen alles ten geschenke geeft, terwijl hij anderen den zwaarste arbeid oplegt. Men behoeft zich niet te verwonderen dat men gedurende geruimen tijd niets stuitends in die voorkeur zag, toen de mensch zelfs aldus met zijn eigen kinderen, volgens het recht der eerstgeboorte en de voorrechten aan hooge geboorte verbonden handelde; *kon het dan wel bij hem opkomen dat hij hierin verkeerder handelde dan God?* Maar heden ten dage zijn zijne denkbeelden ontwikkeld; zijn geest is helderder, hij heeft juister begrippen omtrent rechtvaardigheid; hij verlangt die voor zichzelf, en als hij die niet op aarde vindt, hoopt hij die ten minste in den hemel en volmaakter te zullen vinden; daarom wordt elke leer, waarbij de goddelijke rechtvaardigheid niet in de grootste zuiverheid voorgesteld wordt, door zijn gezond verstand verworpen.

Tiende hoofdstuk.

Tusschenkomst der duivelen in de hedendaagsche manifestaties.

1. De spiritische verschijnselen die heden ten dage plaats vinden, hebben op feiten van dien aard, die ten allen tijd hebben plaats gevonden, de aandacht doen vestigen, en nooit is de geschiedenis over dit onderwerp met meer ijver, dan in den laatsten tijd, onderzocht. Uit de gelijkvormigheid der uitwerkselen, heeft men de éénheid van oorzaak afgeleid. Zoo als het met alle buitengewone gebeurtenissen gaat, waarvan de oorzaak onbekend is, heeft ook hier de onwetendheid eene bovennatuurlijke oorzaak gezien, en heeft het bijgeloof door bijvoeging van ongerijmde bijgeloovigheden ze vergroot; van daar die vele legenden, die voor het grootste gedeelte een mengelmoes van een weinig waarheid met veel onwaarheid zijn.

2. De leerstelsels betreffende den duivel, die gedurende eeuwen de overhand behielden, hadden zijne macht zoo overdreven voorgesteld, dat zij als 't ware God hadden doen vergeten; daarom kende men den duivel de eer toe van alles wat de menschelijke macht scheen te boven te gaan; in alles zag men de hand van den duivel; de beste dingen, de nuttigste uitvindingen, vooral die welke in staat waren den mensch uit zijne onwetendheid te redden en den kring zijner denkbeelden te verruimen, zijn menigmaal als het werk van den duivel aangezien. De in onze dagen menigvuldiger voorkomende spiritische verschijnselen, die vooral met behulp van het licht der rede en de gegevens der wetenschap beter waargenomen zijn, hebben wel is waar de tusschenkomst van geheime intelligentien bevestigd, doch die altijd binnen de perken der natuurwetten handelen en door hunne handelingen krachten en wetten openbaren die tot nu toe onbekend gebleven waren. De vraag blijft nu slechts te weten tot welke orde die intelligentien behooren.

Zoo lang men aangaande de Geestenwereld niets dan onzekere of systematische begrippen had, heeft men zich kunnen vergissen; maar nu nauwkeurige waarnemingen en proefondervindelijke studiën, over de natuur der Geesten, over hunnen oorsprong en bestemming, over de rol die zij in het heelal vervullen en over hunne wijze van handelen, licht verspreid hebben, wordt de vraag door de feiten opgelost. Men weet thans dat het de zielen zijn van hen die op aarde geleefd hebben. Verder weet men dat de verschillende categoriën van goede en slechte Geesten geene wezens van verschillende soort zijn, maar dat zij slechts de *verschillende trappen van vooruitgang* waarop zij staan aanwijzen. Degenen die zich manifesteren, doen zich naar gelang van den rang dien zij bekleeden, tengevolge van hunne intellectueele en zedelijke ontwikkeling op zeer uiteenlopende wijzen voor, hetgeen evenwel niet belet dat zij allen van het groote menschelijke

gezin afkomstig zijn, zooals dit ook met den wilden, den ruwen en den beschaafden mensch het geval is.

3. Zoo wel op dit punt als op zoo vele anderen, blijft de kerk haar oud geloof omtrent de duivelen vasthouden. Zij zegt: "Wij hebben beginselen die in geene achttien eeuwen eenige verandering hebben ondergaan, en die onveranderlijk zijn." Het is juist hare fout, niet op de vooruitgang die in de denkbeelden plaats vindt te letten, en God voor zoo weinig wijs te achten, dat Hij de openbaring niet aan de ontwikkeling van het verstand geëvenredigd zoude hebben, en tot de eerste menschen dezelfde taal als aan meer ontwikkelde menschen zou gesproken hebben. Indien de godsdienst zich zoo wel in het geestelijke als wetenschappelijke, aan de oude dwalingen vastklemt, terwijl het menschdom vooruitschrijdt, dan komt er een tijd, waarin zij door het ongeloof overvleugeld wordt.

4. Zie hier hoe de kerk het uitlegt dat de hedendaagsche manifestaties uitsluitend het werk van den duivel zijn. (De citaten in dit hoofdstuk zijn ontleend aan hetzelfde mandement in het vorige hoofdstuk aangehaald, zij zijn er het vervolg op, en hebben dus hetzelfde gezag.)

"Ten einde bij hunne uiterlijke medewerking alle verdenking af te wenden, verbergen de duivelen zorgvuldig hunne tegenwoordigheid. Altijd listig en verraderlijk, lokken zij den mensch in hunne hinderlagen, alvorens hen de ketenen der verdrukking en der slavernij aan te leggen. Hier wekken zij nieuwsgierigheid op door kinderachtige verschijnselen en spelen; daar doen zij verbaasd staan, en beheerschen den mensch door de aantrekkelijkheid die het wonderbaarlijke altijd heeft. Wordt het bovennatuurlijke duidelijk zichtbaar, worden zij door die macht ontmaskerd, dan weten zij de bezorgdheid te doen bedaren, boezemen vertrouwen in, en weten een ongedwongen omgang uit te lokken. Dan eens doen zij zich als godheden of goede geniussen voor, dan weder nemen zij de namen en zelfs de wezenstrekken van afgestorvenen aan, die onder de levenden een goeden naam hebben achtergelaten. Met behulp van dusdanige listen, der oude slang waardig, spreken zij, en men hoort naar hen; dragen zij leerstellingen voor, en men neemt ze aan; mengen zij onder hunne leugentaal eenige waarheden, en op die wijze doen zij de leugen onder allerlei vormen ingang vinden. Hierop nu, loopen al die zoogenaamde openbaringen van gene zijde van het graf uit; en om die uitkomst te verkrijgen, spreken hout en steen, de wouden en de waterbronnen, de heiligdommen der afgoden, de poten der tafels, de handen der kinderen, orakels uit; daarvoor profeteert de pythische priesteres in hare geestverwarring, en wordt de onwetende in een geheimzinnigen slaap eensklaps een doctor in de wetenschap. Bedriegen en tot het kwaad verleiden, is overal en ten allen tijde, het wezenlijke doel van die zonderlinge manifestaties.

"Daar de verbazingwekkende uitwerkselen, die door de opvolging van voorgescreven plechtigheden of handelingen, die meestal grillig en belachelijk zijn, verkregen

worden, niet een gevolg van hunne innerlijke waarde noch van de *door God vastgestelde orde* kunnen zijn, kan men ze niet anders dan aan de werking van verborgen machten toeschrijven. Onder dezen behooren in het bijzonder, de buitengewone uitwerkselen die men door de oogenschijnlijk onschuldige handelingen van het magnetisme, en door het intelligente orgaan van sprekende tafels, heden ten dage verkrijgt. Door middel van die moderne tooverkunsten, zien wij de oproepingen, orakelen, raadplegingen, *genezingen*, en begoochelingen die vroeger de tempels der afgoden en de holen der sibyllen vermaard gemaakt hebben, herleven. Even als vroeger geeft men aan het hout bevelen, en het hout gehoorzaamt, richt men er vragen aan en het antwoord op alles en in alle talen; men bevindt zich in de tegenwoordigheid van onzichtbare wezens, die wederrechtelijk den naam van afgestorvenen aannemen, en wier zoogenaamde openbaringen uitmunten in tegenstrijdigheden en leugen; lichte wezens zonder tastbaar lichaam, vertoonen zich plotseling, als met eene bovenmenselijke kracht begaafd.

“Wie zijn de geheime bewerkers van die verschijnselen, en de ware tooneelspe- lers bij die onverklaarbare vertoeningen? De engelen zouden zulk eene onwaardige rol niet op zich willen nemen, en zouden zich niet leenen tot al die grillen waar eene ijdele nieuwsgierigheid toe voeren kan. De zielen der dooden die God ons verbiedt te raadple- gen, blijven in het oord hen door Zijne gerechtigheid als verblijfplaats aangewezen, en kunnen zich niet zonder Zijne toestemming ter beschikking der levenden stellen. De ge- heimzinnige wezens die op die wijze aan de eerste de beste oproeping zoowel van *ketters en goddeloozen als van geloovige christenen*, zoowel aan die van de misdaad als die van de onschuld gehoor geven, zijn Gods gezanten niet, noch de apostelen der waarheid en zaligheid, maar de handlangers der dwaling en der hel. Niettegenstaande zij groote zorg dragen zich achter geëerbiedigde namen te verschuilen, verraden zij zich zoo wel door de nietigheid van hunne leerstellingen, als door de laagheid hunner handelingen en den wei- nigen zamenhang hunner gezegden. Zij wenden alles aan om uit de godsdienstige sym- bolen, de leerstellingen van de erfzonde, van de opstanding van het vleesch, *van de eeuwigheid der straffen*, en van elke Goddelijke openbaring te doen verdwijnen, ten ein- de aan de wetten hare wezenlijke sanctie te ontnemen, en elken slagboom die der on- deugd in den weg staat op te ruimen. Konden hunne inblazingen de overhand verkrijgen, dan zouden deze eene gemakkelijke godsdienst vormen, ten dienste van het socialisme, en van allen wien het begrip van plicht en geweten in den weg staat. Het ongeloof onzer eeuw heeft hiertoe den weg gebaad. Moge de christelijke maatschappij door een op- rechten terugkeer tot het Catholieke geloof, aan het gevaar van dezen nieuwen en ge- duchten vijandelijken inval ontsnappen.”

5. Deze geheele theorie berust op het beginsel, dat de engelen en duivelen an- dere wezens dan de zielen der menschen, dat deze laatsten het product van eene afzon- derlijke schepping zijn, en zoo wel in intelligentie en wetenschap als in vermogens van

allerlei aard, zelfs beneden de duivelen staan. Zij schrijft daarom ook, zoo wel de manifestatiën van ouderen als die van den nieuweren tijd, die men aan de Geesten der afgestorvenen toeschrijft, uitsluitend aan de tusschemkomst der gevallen engelen toe.

Of het der ziel mogelijk is zich aan de levenden te openbaren, is eene vraag die door de feiten, de ondervinding en de waarneming, beslist moet worden, en die wij hier niet zullen behandelen. Maar laat ons bovenstaande leer als hypothese aannemen, en zien wij dan of zij zichzelf niet door hare eigen argumenten vernietigt.

6. Volgens de kerkleer, bemoeit een van de drie cathegorien van engelen zich uitsluitend met den hemel; een andere met het bestuur van het heelal, en is aan de derde de aarde opgedragen, en tot deze behooren de beschermengelen, die tot bescherming van ieder individu aangesteld zijn. Slechts een gedeelte van die engelen nam deel aan den opstand en werd in duivelen veranderd. Indien nu God het dezen laatsten heeft toegestaan om door inblazingen van allerlei aard en door zichtbare manifestaties, den menschen in zijn verderf te lokken, waarom heeft Hij dan, indien Hij boven alles rechtvaardig en goed is, hen die oneindige macht, waarvan zij het genot smaken, geschonken, hen eene vrijheid gelaten, waarvan zij zulk een misdadig gebruik maken, zonder aan de goede engelen toe te staan om door manifestaties hunnerzijds van denzelfden aard maar met de richting tot het goede een tegenwicht voor hen te zijn? Laat ons aannemen dat God gelijke macht aan de goede en kwade engelen had geschonken, hetgeen voor deze laatsten reeds een bovenmatige gunst zou geweest zijn, dan zou den mensch ten minste de vrijheid gelaten zijn, eene keuze te doen; maar aan de duivelen alleen het monopolie der verleiding te schenken, met de gave, om ten einde zooveel te beter te slagen, het goede zoodanig te kunnen nabootsen dat men er door bedrogen wordt, zou wezenlijk een strik gespannen zijn aan de zwakheid van den mensch, aan zijn weinige ondervinding, aan zijn goed vertrouwen; ja wat meer is: het zou van het vertrouwen dat hij in God stelt, misbruik maken, zijn. Onze rede weigert zulk eene partijdigheid ten gunste van het kwaad aan te nemen.

Laat ons nu de feiten nagaan.

7. Men dicht aan de duivelen uitstekende gaven toe; zij hebben niets van hunnen engelen-aard verloren; zij zijn in het bezit van de kennis, het doorzicht, de voorwetenschap, en de helderziendheid der engelen, en zijn daarenboven in den hoogsten graad sluw, handig en arglistig. Hun doel is de menschen van het goede af te doen wijken, en vooral hen van God te verwijderen, om ze in de hel te storten, welker leveranciers en wervers zij zijn.

Men begrijpt gereedelijk dat zij zich tot de zoodanigen wenden, die den goeden weg opgaan, en die, indien zij daarin volharden voor hen verloren zijn; men kan de verleiding en het ijdele vertoon van het goede, om ze in hunne netten te lokken begrijpen, maar het onbegrijpelijkste, is, dat zij zich ook zouden wenden tot degenen die hen reeds

met lichaam en ziel toebehooren, om ze tot God en tot het goede terug te brengen, en wie kan nu reeds meer in hunne macht zijn dan de godloochenaar en godslasteraar die zich aan de ondeugd en aan de ongeregeldheden der hartstochten overgeeft? Is deze niet reeds op weg naar de hel? Kan men begrijpen, dat de duivel, die van zijne prooi reeds zeker is, deze zal aansporen om tot God te bidden, zich aan Diens wil te onderwerpen; hem het geluk der goede Geesten met prachtige en den toestand der slechten met afschuwelijke kleuren zal afschilderen? Ziet men wel ooit een handelaar die zijnen klan-ten de waar van zijn buurman boven de zijne aanprijst en aanraadt bij dezen te gaan? Heeft men ooit een werver kwaad hooren spreken van het soldatenleven, en de rust van het burgerlijke leven hooren aanprijzen, en aan hen die hij ronselen wil, hooren zeggen dat zij een leven vol vermoeienissen en ontbeeringen te gemoet gaan, en dat het tien tegen een is, dat zij zullen sneuvelen of ten minste armen of beenen zullen verliezen?

Dit is toch de domme rol die men den duivel laat vervullen, want het is een bekend feit, dat, ten gevolge van het onderwijs dat door de onzichtbare wereld gegeven is, men dagelijks ongeloovigen en godloochenaars tot God ziet terugkeeren en vurig ziet bidden, iets, wat zij te voren nooit gedaan hebben, en slechte menschen ijverig aan hunne eigene bekeering ziet arbeiden. Door te beweren dat dit alles het uitwerksel van de listen des duivels is, maakt men hem tot een echten *sul*. En daar het hier geene veronderstelling geldt, maar een resultaat der waarneming is, en een feit niet ontkend kan worden, zoo moet men tot het besluit komen: of dat de duivel in den hoogsten graad onhandig en niet zoo geslepen noch zoo verdorven is, als men voorgeeft, en dat hij dus, daar hij tegen zijn eigen belang in, handelt, zoo erg niet te vreezen is; of wel, dat alle manifestaties niet zijn werk zijn.

8. "Zij doen de leugen onder allerlei vormen ingang vinden, en om die uitkomst te verkrijgen, spreken hout en steen, de wouden en de waterbronnen, de heiligdommen der afgoden, de poten der tafels, de *handen der kinderen* orakels uit."

Welke waarde moet men dan hechten aan de volgende woorden uit het Evangelie: Ik zal uitstorten, van mijnen Geest op alle vleesch; en uwe zonen en uwe dochters zullen profeteerén, en uwe jongelingen zullen gezigten zien en uwe ouden zullen droomen droomen. — En ook op mijne dienstknechten, en op mijne dienstmaagden, zal Ik in die dagen van mijnen Geest uitstorten, en zij zullen profeteeren." (*Handelingen* II v. 17 en 18.) Is dit niet de voorspelling van de medianimiteit, aan een ieder, zelfs aan de kinderen gegeven wordende, welke heden ten dage vervuld wordt? Hebben de apostelen over deze gave het anathema uitgesproken? Neen zij kondigen die aan als eene gave Gods en niet als het werk des duivels. Weten de theologanten van onzen tijd dan meer omtrent dit punt dan de Apostelen? Moesten zij niet in de vervulling dier woorden, Gods vinger zien?

9. "Door middel van die *moderne tooverkunst*, zien wij de oproepingen, orake-

len, raadplegingen, *genezingen* en begoochelingen die vroeger de tempels der afgoden en de hollen der sibyllen vermaard gemaakt hebben, herleven.”

Waarin ziet men bij de spiritische evocatien de handelingen der tooverkunst? Er was een tijd dat men aan hare kracht geloof sloeg, doch heden ten dage is zij belachelijk, niemand geloof er meer aan, en zij wordt door het spiritisme zelve, veroordeeld. In den tijd van den bloei der tooverkunst, bezat men slechts een zeer onvolkomen begrip omtrent de natuur der Geesten, die men als wezens met een bovenmenschenlijke macht, beschouwde; men riep ze alleen op, om er, zelfs ten koste van zijne ziel, gelukkig en rijk door te worden, schatten door te ontdekken, de toekomst te voorspellen of minnedranken te bekomen. Men geloofde dat de tooverkunst in staat was om door middel van figuren, formulieren, en kabalistische handelingen, zoogenaamde geheimen meester te worden, door welke men wonderen kon doen, en de Geesten kon noodzaken zich ter beschikking van den mensch te stellen, en hunne wenschen te vervullen. Heden ten dage weet men, dat Geesten niet anders zijn dan de zielen van menschen; men roept ze alleen in, om er goeden raad tot zedelijke verbetering van te ontvangen, en om de gemeenschap met de wezens die ons dierbaar zijn te onderhouden. Hoor wat het spiritisme hieromtrent leert:

10. Er bestaat geen enkel middel, om een Geest te noodzaken tegen zijn wil te komen, indien hij met u in zedelijkheid gelijk staat of boven u verheven is; indien hij uw mindere is, kunt gij dit indien het voor zijn welzijn is, want dan zullen andere Geesten u hierin behulpzaam zijn (*het Boek der Mediums*, 25^e. hoofdstuk, nr. 282, 10.)

— Indien men met ernstige Geesten in gemeenschap wenscht te komen, is stille overpeinzing volstrekt noodzakelijk. Het geloof gevoegd bij het verlangen om goed te doen, geeft meer kracht om verheven Geesten te kunnen inroepen. Als men op het oogenblik der aanroeping zijne ziel door eenige oogenblikken van stille ernstige overdenking weet te verheffen, vereenzelvigd men zich met de goede Geesten, en maakt hen geneigd om tot ons te komen (*het Boek der Mediums*, 25^e. hoofdstuk, nr. 282, 12.)

— Geen voorwerp, medaille of talisman bezit de eigenschap om Geesten aan te trekken of te verwijderen, de stof oefent geen invloed op hen uit, goede Geesten raden nooit zulke ongerijmdheden aan; de kracht van talismans heeft nimmer bestaan dan in het brein van lichtgeloovige menschen. (*het Boek der Mediums*, 25^e. hoofdstuk, 282, 17.)

— Er bestaan geene sacramentele formulieren voor de inroeping van Geesten; degene die er een zoude willen voorschrijven, kan men gerust als een kwakzalver beschouwen, want voor de Geesten is de vorm niets. Men moet evenwel altijd de inroeping in den naam van God doen. (*het Boek der Mediums*, 27^e. hoofdstuk.)

— De Geesten die zamenkomsten op sombere plaatsen en op ongelegen tijd bepalen, zijn Geesten die zich vermaken ten koste van degenen die naar hen luisteren. Het is altijd nutteloos en dikwijls gevaarlijk om aan zulke inblazingen gehoor te geven; nutte-

loos omdat er niets bij te winnen is dan gemijstifieerd te worden; gevaarlijk, niet door het kwaad dat de Geesten doen kunnen, maar door den invloed dien het op zwakke hersenen hebben kan. (*het Boek der Mediums*, 25^e. hoofdstuk, 282, 18.)

— Er zijn geene dagen noch uren die voor inroepingen meer geschikt zijn dan anderen, dit is, even als al wat stoffelijk is, voor de Geesten geheel onverschillig, en geloof te slaan aan den invloed van dagen of uren is bijgeloof. De tijd waarin degene die de Geesten inroept, het minste door zijne dagelijksche bezigheden gehinderd wordt, de oogenhlikken waarin lichaam en geest, het kalmste zijn, zijn de geschiktsten, (*het Boek der Mediums*, 25^e. hoofdstuk, 282, 19.)

— De kwaadgezinde critiek heeft er vermaak in gevonden, om de spiritische mededeelingen voor te stellen, als vergezeld gaande van alle zotte en bijgeloovige gebruiken der tooverij en zwarte-kunst. Indien zij, die zonder het te kennen, over het Spiritisme spreken, zich de moeite gegeven hadden, datgene, waarover zij spreken willen, te bestudeeren, dan zouden zij aan hunne verbeeldingskracht al die moeite en zichzelf al die aantijgingen, welke alleen hunne onwetendheid en hunnen kwaden wil bewijzen, bespaard hebben. Tot stichting van hen, voor wie de wetenschap nog geheel vreemd is, deelen wij hier mede: dat, om in gemeenschap met Geesten te komen, noch dagen, noch uren, noch plaatsen de voorkeur hebben; dat men om de Geesten in te roepen, noch formuleren, noch sacramenteele of kabalistische woorden behoeft te gebruiken; dat er noch voorbereiding, noch inwijding toe noodig is; dat het gebruik, van welk teeken of stoffelijk voorwerp ook, hetzij om hen aan te trekken of hen te verwijderen, zonder de minste uitwerking is, en dat alleen de gedachte daartoe voldoende is: dat de mediums, zonder uit hunnen normalen toestand te geraken, de mededeelingen even zoo eenvoudig en natuurlijk ontvangen, alsof die door een levend mensch gedictieerd worden. Het is de kwakzalverij alleen, die het kan doen voorkomen, alsof zonderlinge handelingen en bespottelijke toevoegselen daarbij noodig zijn. (*Wat is Spiritisme?* Tweede hoofdstuk nr. 49.)

— In beginsel is de toekomst voor den mensch verborgen, en het is slechts in zeldzame gevallen en bij uitzondering, dat God er de openbaring van toestaat. Indien de toekomst aan den mensch bekend was, zou hij het tegenwoordige veronachtzamen, en zou hij niet met dezelfde vrijheid handelen, omdat hij door de gedachte beheerscht zou worden, dat indien iets gebeuren moet, hij er zich niet mede behoeft te bemoeien, of wel trachten zou tegen te werken. God heeft niet gewild dat het zoo zijn zoude, opdat iedereen tot de vervulling der dingen, zelfs van die waartegen hij zich zoude willen verzetten, zoude medewerken. God staat somtijds de openbaring van de toekomst toe, als deze vooraf verkregene kennis de vervulling van iets bevorderen moet, in stede van het tegen te werken, door aantesporen anders te handelen dan men zonder die wetenschap gedaan zou hebben (*het Boek der Geesten*, 3e boek 10^e. hoofdstuk, nr. 868 en volg.)

— De Geesten kunnen ons bij wetenschappelijk navorschingen en bij ontdekkingen niet tot gids dienen. Wetenschap is het product van het genie; dat op geene andere wijze dan door arbeid kan verkregen worden; want het is alleen door arbeiden dat de mensch vorderingen op zijne loopbaan maakt. Welke verdienste zoude het voor hem hebben, indien hij, om alles te kunnen weten, slechts de Geesten had te ondervragen. Tot dien prijs zou ieder dom mensch, een geleerde kunnen worden. Zoo is het ook met uitvindingen en ontdekkingen op het gebied der nijverheid. Als de tijd voor eene uitvinding daar is, dan zoeken de Geesten, die aangewezen zijn om er den vooruitgang van te besturen, den man op, die in staat is, het tot een goed einde te brengen en geven dezen dan de vereischte denkbeelden in, zoodanig dat zij er hem al de verdienste van laten, want die denkbeelden moeten door hem bearbeid en uitgevoerd worden. Dit is het geval met iederen grooten arbeid van het menschelijk verstand. De Geesten laten ieder mensch in zijn eigen sfeer; van dengene die niets beters doen kan dan den grond te spitten, zullen zij geene bewaarders van Gods geheimnissen maken: maar den man, die in staat is, hen in de uitvoering van Gods besluiten terzijde te staan, weten zij der vergetelheid te ontrukken. Laat er u dus niet toe vervoeren, uit nieuwsgierigheid of eerzucht eenen weg te betreden, die niet die van het spiritisme is, en die voor u op de bespottelijkste mistificatiën zoude uitloopen. (*Het Boek der Mediums*, 26^e. hoofdstuk, 294, 28 en volg.)

— De Geesten kunnen geene verborgen schatten doen vinden. Verheven Geesten, houden zich met dergelijke zaken niet op; maar spotgeesten wijzen dikwijls valsche-lijk schatten aan; of kunnen er ergens doen zien, die zich op een andere plaats bevinden; en dit heeft zijn nut, door aan te toonen, dat de wezenlijke rijkdom in den arbeid bestaat. Indien de Voorzienigheid verborgen schatten voor iemand bestemt, zal deze ze op natuurlijke wijze, en in het tegenovergestelde geval, in het geheel niet vinden. (*het Boek der Mediums*, 26^e. hoofdstuk, 295, 30.)

— Door ons de eigenschappen der fluïden te verklaren die de oorzaken en de werkende krachten van de onzichtbare wereld, en eene der machten der natuur zijn, geeft ons het spiritisme den sleutel van een aantal dingen, die zonder dat, op geene andere wijze verklaard zijn of verklaard kunnen worden, en die in ver vervlogen tijden voor wonderen hebben kunnen doorgaan; het spiritisme openbaart ons even als het magnetisme eene zoo niet onbekende, dan toch verkeerd begrepen wet; of beter gezegd, men kende de verschijnselen, want die hebben zich ten allen tijde voorgedaan, maar men kende de wet niet, en het is de onwetendheid met die wet, die het bijgeloof heeft doen ontstaan. Door het kennen dier wet, verdween het wonderbaarlijke, en traden de verschijnselen tot de natuurlijke orde der dingen terug. Dientengevolge doen de spiritisten geen wonder als zij een tafel doen draaien of de afgestorvenen doen schrijven, evenmin als de geneesheer die een stervende doet herleven, of de natuurkundige die den bliksem

doet inslaan. Hij die zou willen voorgeven, dat hij door de wetenschap instaat is, *wonderen te doen*, is of iemand die de zaak niet kent, of een bedrieger (*het Boek der Mediums*, 2^e. hoofdstuk, 15.)

— Sommige menschen hebben zonderlinge gedachten omtrent de oproeping van Geesten. Zij verbeelden zich, dat die oproeping daarin bestaat, dat men de dooden met al de akeligheden van het graf terug doet komen. Het weinige, dat wij hierover gezegd hebben, moet doen inzien, dat zulks eene dwaling is. Het is alleen in de romans, in de spookhistories en op het tooneel, dat men de ontvleesde dooden met doodskleederen en hun ratelende gebeente uit hunne graven ziet komen. Het spiritisme, dat nooit wonderen gedaan heeft, heeft deze schrikbeelden evenmin gewrocht, en nog nimmer heeft het een lijk doen herleven. Als het lichaam in den grafkuil nedergelaten is, ligt het daar voor goed, maar het geestelijke, fluïdieke, intelligente wezen, is daar niet nevens zijn aardisch omhulsel neergelegd. Op het oogenblik van het sterven wordt het daarvan gescheiden, en is eenmaal de scheiding volbracht, dan heeft het niets meer daarmede gemeen. (Wat is Spiritisme? Tweede hoofdstuk, nr. 48.)

11. Wij zijn met deze citalen uitvoerig, ten einde aan te toonen dat de beginselen van het spiritisme volstrekt geen overeenkomst met die der tooverij hebben. Zoo staan er geene Geesten ter beschikking van den mensch, bestaan er geene middelen om hen te dwingen, geene kabalistische figuren of formulieren, geene ontdekkingen van verborgen schatten of andere manieren om rijk te worden, geene bovennatuurlijke verschijnselen of wonderen, geene waarzegging noch fantastische verschijningen; in een woord, niets van al hetgeen de wezenlijke elementen en het doel der tooverij uitmaakt; het spiritisme ontkent niet alleen alle deze dingen, maar bewijst er de onmogelijkheid en het onnutte van. Er bestaat dus niet de minste overeenkomst tusschen het doel en de middelen der tooverij en die van het spiritisme, ze met elkander gelijk te willen stellen, kan niet anders dan het werk der onwetendheid of der kwade trouw, zijn; en daar de beginselen waarop het spiritisme berust, volstrekt niet geheim gehouden worden, maar in duidelijke en ondubbelzinnige bewoordingen zijn uitgedrukt, zal die dwaling geen stand houden.

En wat nu de genezingen betreft, die als echt in het aangehaalde mandement vermeld staan, zoo vinden wij dit voorbeeld slecht gekozen om iemand over te halen niet met de Geesten in gemeenschap te komen. Het is eene van die weldaden die het meeste indruk maken en die een ieder naar waarde kan schatten; er zullen maar weinig menschen gevonden worden, die, uit vrees om door den duivel genezen te worden, van die genezing afstand zullen doen, vooral als zij alle andere middelen vruchteloos beproefd hebben; integendeel meer dan een, zal zeggen, dat zoo het de duivel is die hem geneest, deze dan een goede daad verricht. (Door aan hen die door Geesten genezen waren, te willen opdringen dat dit het werk van den duivel was, heeft men menigeen geheel van de

kerk vervreemd, die niet de minste gedachte had die te verlaten.)

12. "Wie zijn de geheime bewerkers van die verschijnselen, en de ware tooneel- spelers bij die onverklaarbare vertoeningen? De engelen zouden zulk eene onwaardige rol niet op zich willen nemen, en zouden zich niet leenen voor al die grillen, waartoe eene ijdele nieuwsgierigheid voeren kan."

De schrijver bedoelt hiermede de physische manifestaties der Geesten; zeker zijn er onder, die weinig met de waardigheid van verheven Geesten overeen te brengen zijn; en indien men voor het woord *Engelen, Zuivergeesten* of *Verheven-Geesten* in de plaats stelt, zal men juist hetzelfde zeggen als het spiritisme. Maar men kan, de intelligente mededeelingen, die door het geschreven of gesproken woord, het gehoor, of op welke andere manier ook verkregen worden, en die niet meer beneden de waardigheid van goede Geesten als van de uitstekendste menschen op aarde zijn, even min als de verschijningen, genezingen en al het overige van dien aard, die de gewijde schriften in menigte vermelden, als het werk te zijn van engelen of heiligen, hiermede niet op eene lijn plaatsen. Als dus de engelen en heiligen voorheen diergelijke verschijnselen hebben voortgebracht, waarom zouden zij dit dan heden ten dage niet even goed kunnen doen? Waarom moeten nu dezelfde feiten door den een voortgebracht het werk van den duivel zijn, terwijl men ze bij een ander voor heilige wonderen verklaart? Door zulk eene stelling te verdedigen doet men afstand van alle logika.

De schrijver van het mandement dwaalt, als hij zegt dat deze verschijnselen onverklaarbaar zijn. Zij zijn, integendeel, heden ten dage ten volle verklaard, en dat is de reden, waarom men ze niet langer als wonderbaarlijk of bovennatuurlijk beschouwt; en al konde men ze nog niet verklaren, zoo zoude het niet meer logisch zijn; ze aan den duivel toe te schrijven, dan het vroeger was, toen men hem van alle onbegrepen bovennatuurlijke verschijnselen, de eer gaf.

Door onwaardige rol, moet men bespottelijke rollen en die welke in kwaad doen bestaan, verstaan, maar men kan dien naam, niet aan die van de Geesten geven, welke het goede doen, en den mensch tot God en de deugd voeren. En het spiritisme zegt *wel uitdrukkelijk*, dat de onwaardige rollen niet tot de attributen der verheven Geesten behooren, zoo als men uit de volgende voorschriften zien zal:

13. Men herkent de hoedanigheden der Geesten aan hunne taal. Die van de goede en verheven Geesten is altijd waardig, edel, logisch, vrij van tegenstrijdigheden; zij ademt wijsheid, welwillendheid, bescheidenheid en de zuiverste zedeleer, zij is kort en zonder onnutte woorden. Bij de lagere, onwetende of trotsche Geesten wordt het zinledige der denkbeelden meestal aangevuld door een overvloed van woorden. Ieder klaarlijk valsch denkbeeld, elke met eene zuivere zedenleer strijdige stelling, elke bespottelijke raadgeving, grove, platte of zelfs beuzelachtige uitdrukking, ieder bewijs eindelijk van kwaad gezindheid; trotsche inbeelding of aanmatiging zijn zekere bewijzen van de

mindere waarde eens Geestes. (*Wat is spiritisme?* 2^e. hoofdstuk, nr. 37, 38.)

— De verheven Geesten doen alleen intelligente mededeelingen met het doel om ons te onderwijzen. De fysieke of zuiver stoffelijke manifestaties behooren meer uitsluitend tot de verrichtingen der mindere Geesten (gemeenlijk klopgeesten genoemd) zoo als bij ons kunsten maken het werk van hansworsten, en niet van geleerden is. *Het zoude ongerijmd zijn te gelooven, dat eenigzins verheven Geesten zich zouden leenen, om tot eene kermis vertooning mede te werken.* (*Wat is spiritisme?*, 2^e. hoofdstuk, nr. 40 en 60. — zie ook: in *het Boek der Geesten*, 2^e. boek, 1^e. hoofdstuk: Verschillende orden van Geesten; Spiritische rangopvolging. In *het Boek der Mediums*, 2^e. gedeelte hoofdstuk XXIV: Identiteit der Geesten; Onderkenning der goede en kwade Geesten.)

Wie kan nu ter goeder trouw in die voorschriften de onwaardige rol ontdekken, die men aan de verheven Geesten toedicht? Niet alleen verwacht het spiritisme de Geesten niet onderling, maar, terwijl men hier aan de duivelen eene intelligentie, gelijk aan die der engelen toeschrijft, constateert het spiritisme, door de waarneming der feiten, dat de mindere Geesten, minder of meer onwetend zijn, dat hun gezichteinder beperkt, hun doorzicht bekrompen is; dat zij van de dingen een verkeerd of onvolledig denkbeeld hebben, en niet in staat zijn zekere vragen op te lossen, waardoor het voor hen eene onmogelijkheid is al datgene te doen, wat men aan de duivels toeschrijft.

14. "De zielen der dooden, die God ons verbiedt te raadplegen, blijven in het oord hen door Zijne gerechtigheid als verblijfplaats aangewezen, en kunnen zich niet *zonder Zijne toestemming*, ter beschikking der levenden stellen."

Het spiritisme zegt eveneens, dat zij niet zonder Gods toestemming komen kunnen, maar is op dit punt nog veel strenger, want het zegt dat geen enkele, hetzij goede of slechte Geest, zonder die toestemming kan komen, terwijl de kerk aan de duivelen de macht toeschrijft, deze toestemming te kunnen ontbeeren. Het spiritisme gaat zelfs nog verder, daar het zegt: dat zelfs wanneer de Geesten ten gevolge van die verkregen toestemming, aan de inroeping der levenden gehoor geven, dit dan niet geschiedt *om zich ter hunner beschikking te stellen*.

Komt de ingeroepen Geest vrijwillig, of wordt hij er toe genoodzaakt? — *Hij gehoorzaamt aan Gods wil*, dat wil zeggen aan de Algemeene wet door welke het heelal beheerscht wordt, hij beoordeelt zelve of het eenig nut kan hebben te komen; en hierin ligt voor hem de vrije wil opgesloten. De verheven Geest komt altijd als hij tot een *nuttig* doel ingeroepen wordt; alleen in de omgeving van niet-ernstige menschen, die de zaak als een grap behandelen, weigert hij te antwoorden (het Boek der Mediums hoofdstuk XXV, 282, 8.)

— Kan de ingeroepen Geest, weigeren, om op de roepstem die tot hem gericht wordt, te komen? — Zeer zeker, want wat zoude zonder dat zijn vrije wil beteekenen? Geloofst gij dat alle wezens van het Heelal uwe bevelen moeten opvolgen? Gij zelve, ver-

meent gij verplicht te zijn, iedereen te antwoorden die goed vindt uwen naam te noemen? Wanneer ik zeg dat hij weigeren kan, dan bedoel ik hiermede weigeren aan *het verzoek van dengene die de inroeping doet* te voldoen, want een mindere Geest kan altijd door een verheven Geest, genoodzaakt worden te komen. (*Het Boek der Mediums*, hoofdstuk XXV, 282, 9.)

De spiritisten zijn zoo overtuigd, dat zij geene onmiddellijke macht over de Geesten hebben, en er niets zonder Gods toestemming van verkrijgen kunnen, dat zij als zij zich tot een Geest wenden, zeggen: *Ik bid den Almachtigen God, het een goeden Geest te willen toestaan zich met mij in gemeenschap te stellen; ook verzoek ik mijnen Bescherm-engel mij te willen bijstaan, en de kwade Geesten te willen verwijderen; of wel als het de bedoeling is, een bepaalden Geest in te roepen: Ik bid den Almachtig en God aan den Geest van... te willen toeslaan zich aan mij te manifesteeren.* (*Het Boek der Mediums*, hoofdstuk XVII, 203.)

15. De beschuldigingen door de kerk tegen het doen van inroepingen uitgesproken, gaan dus het spiritisme niet aan, omdat die beschuldigingen voornamelijk de bedrijven der tooverij, met welke het niets gemeen heeft, betreffen; omdat de kerk in die bedrijven datgene veroordeelt wat het spiritisme zelf afkeurt; omdat het de verheven Geesten geene hunner onwaardige rol doet vervullen, en eindelijk omdat het verklaart: zonder Gods toestemming niets te vragen, noch te kunnen verkrijgen.

Er kunnen ongetwijfeld menschen zijn, die de inroepingen misbruiken, er een spel van maken, die ze tot bevordering van eigen belang van hun voorzienig doel doen afwijken, die, door onkunde, lichtzinnigheid, hoogmoed of hebzucht, van de ware beginselen der leer afdwalen; maar het ernstige spiritisme verloochent de zoodanigen, even als ware godsdienst de schijnheiligen en de buitensporigheden van het fanatisme, niet als tot haar behoorende erkent. Het is dus onlogisch, en onrechtvaardig als men aan het spiritisme in het algemeen, de misbruiken die het zelf veroordeelt, of de feiten van hen die het niet begrijpen, verwijt. Voor dat men beschuldigt moet men zien of die beschuldiging gerechtvaardigd of juist is. Wij zeggen dus: De afkeuring der kerk treft alleen de kwakzalvers, de exploitteurs, de bedrijven der tooverij en hekserij, en hierin heeft zij gelijk. Wanneer de critiek hetzij van de kerk of van ongeloovigen, misbruiken schandvlekt, het charlatanisme brandmerkt, dan doet zij des te meer de zuiverheid eener heilige leer uitkomen, helpt deze, zich van alle onreinheden te zuiveren, en vergemakkelijkt daardoor onze taak. Haar gebrek is, het goede met het kwade te verwarren, bij de meesten geschiedt dit uit onkunde, bijeenigen uit kwade trouw; maar het onderscheid dat zij niet weten te maken, maken anderen. In elk geval kan hare veroordeeling, met welke ieder oprecht spiritist voor zoo ver ze op het kwaad betrekking heeft, instemt, niet op de leer zelve toepasselijk zijn.

16. "De geheimzinnige wezens die op die wijze aan de eerste de beste oproeping

zoo wel van kettters en goddeloozen als van geloovige christenen, zoowel aan die der misdaad als aan die der onschuld gehoor geven, zijn Gods gezanten niet, noch de apostelen der waarheid en zaligheid, maar de handlangers der dwaling en der hel."

Dus staat God aan de kettters, aan de ongeloovigen en misdadigers niet toe, dat er goede Geesten tot hen komen, om hen hunne dwalingen te doen inzien, en van het eeuwige verderf te redden! Hij zendt hen alleen de suppoosten der hel, om ze nog dieper in den modderpoel te doen zinken! Ja, wat meer zegt, Hij zendt aan de onschuld, alleen verdorven wezens om haar in het verderf te storten! Onder al die engelen, onder alle die door God bevoorrechte wezens, is er dus geen enkele medelijdend genoeg, om die verloren zielen te hulp te komen? Waartoe dienen dan al die uitstekende hoedanigheden waarmee zij begiftigd zijn, indien zij alleen tot hun eigen genot strekken? Kan men hen werkelijk goed heeten, als zij, verzonken in de zaligheid der aanschouwing, die zielen op weg naar de hel zien, zonder hen terecht te komen wijzen? Is dit niet het beeld van den baatzuchtige rijke, die alles in overvloed bezit, en zonder medelijden den arme, voor zijne deur van honger laat omkomen? Is het niet de baatzucht tot deugd verheffen en die zelfs aan de voeten van den Eeuwige eene plaats geven?

Gij verwondert u, dat de goede Geesten tot de kettters en de goddeloozen komen; gij vergeet dus de woorden van Christus: "De gezonden hebben den medicijnmeester niet noodig." Zoudt gij de dingen niet uit een hooger standpunt beschouwen, dan de farisëen van zijn tijd? En gij zelve, wanneer gij door een ongeloovige geroepen werdt, zoudt gij weigeren tot hem te gaan als gij hem daardoor op den goeden weg kondt brengen? De goede Geesten doen datgene, wat gij zelve doen zoudt; zij gaan tot den goddelooze om hem woorden van goedheid te doen hooren. Zegen dus veeleer Gods wegen en bewonder Zijne almacht en oneindige liefde, liever dan het anathema over de mededeelingen van de overzijde van het graf, uit te spreken.

17. Er zijn beschermengelen, zegt men; maar als nu die beschermengelen, zich niet door de geheimzinnige stem van het geweten of der ingeving kunnen doen verstaan, waarom zouden zij dan niet, eene meer onmiddelijke en meer stoffelijke wijze van handelen, waarbij zij de zintuigen kunnen treffen, aanwenden, daar deze bestaat? God stelt dus deze middelen, die zijn werk zijn, want alles komt van Hem, en niets geschiedt zonder Zijne toestemming, uitsluitend ter beschikking van booze Geesten, terwijl Hij aan de goeden, zijne toestemming om er gebruik van te maken ontzegt? Waaruit men moet afleiden, dat God het de duivelen gemakkelijker maakt om de menschen in het verderf te storten, dan de engelen om ze te redden.

Wel nu, dat wat volgens de kerk, de beschermengelen niet doen kunnen, doen de duivelen voor hen; met behulp van diezelfde zoogenaamde helsche mededeelingen, brengen zij degenen die God loochenen tot God, en degenen die in het kwaad verzonken waren, tot het goede terug; zij doen ons het zonderlinge tafereel aanschouwen van milli-

oenen die door de macht die den duivel bezit, aan God gelooven, terwijl de kerk niet bij machte geweest is, ze te bekeeren. Hoevelen die vroeger nooit gebeden hebben, bidden thans innig, dank zij het onderwijs van diezelfde duivelen! Hoevelen ontmoet men niet die van hoogmoedig, baatzuchtig en ontuchtig; nederig, liefdadig en minder zinnelijk geworden zijn! En men zegt, dat dit alles het werk van den duivel is! Indien dit zoo is, dan moet men bekennen dat de duivel hen een groote dienst bewezen heeft, en hen beter bijgestaan heeft dan de engelen. Men moet zich al een heel armzalig denkbeeld van het verstand van den mensch in deze eeuw vormen, om te kunnen gelooven dat hij zoodanige denkbeelden blindelings zal aannemen. *Een godsdienst die eene leer tot hoeksteen heeft, die hare grondvesten ondermijnd acht, als men haar hare duivelen, hel, eeuwige straffen en onbarmhartigen God ontnemt, is een godsdienst die zich zelve om 't leven brengt.*

18. Heeft God, vraagt men, Zijnen Christus tot verlossing van het menschdom zendende, daardoor zijne liefde voor zijne schepselen niet getoond, en heeft Hij hen zonder bescherming gelaten? Zeker is Christus de goddelijke Messias, gezonden om aan het menschdom de waarheid te verkondigen en den goeden weg te wijzen; maar bedenk eens, hoe weinigen, alleen na zijn tijd, zijne woorden van waarheid hebben kunnen hooren, hoe velen er gestorven zijn, en nog sterven zullen, zonder die te kennen, en hoe weinigen onder degenen die haar kennen, die opvolgen! Waarom zou God in Zijne bezorgdheid voor het heil zijner kinderen, hen geene andere boden zenden, die op aarde komen, de woningen zoo wel der grooten als der geringsten en kleinen, binnentreden, der geleerden en onwetenden, ongeloovigen en geloovigen, om de waarheid te onderwijzen aan hen die haar nog niet kennen, ze bevattelijk te maken voor hen die haar nog niet begrijpen, en die door hun *onmiddelijk en veelvoudig onderwijs*, de ongenoegzaamheid van de verspreiding van het evangelie verhelpen en op die wijze de komst van het Godsrijk bespoedigen? En nu dat die afgezanten in ontelbare menigte komen, en, het voorbeeld van Jezus navolgende, de oogen der blinden openen, de goddeloozen bekeeren, de zieken genezen, en de bedroefden troosten, stoot gij ze terug, wijst gij het goede af dat zij doen, en zegt dat het duivelen zijn! zoo ook spraken de Fariseën over Jezus, want ook zij, zeiden, dat hij goed deed door de macht des duivels. En wat gaf hij dezen ten antwoord? "Gij zult den boom aan zijne vruchten kennen; een kwade boom, kan geene goede vruchten voortbrengen."

Maar voor hen waren de vruchten die Jezus voortgebracht had, slecht, want hij kwam de misbruiken uitroeien en de vrijheid verkondigen die hun gezag moest doen eindigen: had hij hunnen hoogmoed geveleid, hunne knevelarijen goedgekeurd, en hunne macht ondersteund, dan zou hij in hunne oogen de door de Joden verwachte Messias geweest zijn. Hij was alléén, arm, zwak, en zij hebben hem gedood, denkende met hem ook zijne leer te doden, maar deze was goddelijk en overleefde hem. Evenwel heeft zij

zich slecht langzaam verspreid, en na achttien eeuwen, is zij ter nauwernood aan een tiende gedeelte van het mensdome bekend, en vele scheuringen hebben er zelfs tusschen zijne discipelen plaats gevonden. Toen heeft God in Zijne barmhartigheid, Geesten gezonden om zijne leer te bevestigen en aan te vullen, bereikbaar voor een iegelijk te stellen en over de geheele aarde te verspreiden. Maar de Geesten hebben zich niet, in één mensch geïncarneerd, wiens stem slechts tot weinigen zoude hebben kunnen doordringen, maar zij zijn ontelbaar, begeven zich overal, en men kan het hen niet beletten, daarom verspreidt zich hun onderwijs met de snelheid des bliksems; zij spreken tot het hart en tot het verstand, en worden daardoor door de meest eenvoudige begrepen.

19. "Is het niet, vraagt gij, beneden de waardigheid van hemelsche, gezanten, hun onderwijs door zulk een gemeen middel als sprekende tafels te verkondigen? Is de veronderstelling dat zij zich met dusdanige laagheden vermaken, en hun schitterend verblijf verlaten om zich ter beschikking van den eersten den besten te stellen, geene belediging voor hen?"

Heeft Jezus dan niet het huis zijns Vaders verlaten om in een stal het levenslicht te ontvangen? Maar buitendien, waar hebt gij ooit vernomen dat het spiritisme lage dingen aan verheven Geesten toeschrijft? Het leert integendeel, dat alledaagsche dingen door mindere Geesten voortgebracht worden. Maar het is juist door dit alledaagsche, dat zij de gemoederen getroffen hebben; zij hebben er toe geleid om het bestaan van een geestelijke wereld te bewijzen, en hebben aangetoond dat die wereld geheel anders is, dan men zich voorgesteld had. Dat was het begin, eenvoudig zoo als ieder begin is; maar de boom die uit een nietig zaadje voortspruit, spreidt niettemin later zijne takken over eene groote uitgestrektheid uit. Wie had gedacht dat uit die nederige kribbe van Bethléhem, eens het woord dat de wereld zou beroeren, zoude voortkomen?

Ja, Christus, is de goddelijke Messias; ja, zijn woord is het woord der waarheid; ja, de op dat woord gegrondveste godsdienst, zal onwrikbaar blijven, mits zijne verhevene voorschriften opgevolgd en nagekomen worden, en men niet, van den goeden en rechtvaardigen God, dien hij ons doet kennen, een partijdig, wraakgierig en meedoogenloos God maakt.

Elfde hoofdstuk.

Over het verbod om de dooden in te roepen.

1. De kerk ontkent de manifestaties volstrekt niet; integendeel, zij neemt ze allen aan, zooals men dit uit de vorige aanhalingen gezien heeft; maar zij schrijft ze aan de tusschenkomst der duivelen toe. Ten onrechte halen eenigen de evangeliën aan, om het verbod om inroepingen te doen, te bewijzen; want het evangelie bewaart hierover het stilzwijgen. Het voornaamste argument dat men aanvoert is het verbod door Mozes gedaan. Zie hier de woorden, die het in de vorige hoofdstukken aangehaald mandement, over dit onderwerp gebruikt.

“Het is niet geoorloofd zich met hen (de Geesten) hetzij onmiddellijk, hetzij door tusschenkomst van hen die ze oproepen en ondervragen, in gemeenschap te stellen.” De mozaïsche wet, strafte dit verfoeilijk gebruik, dat bij de heidenen in zwang was, met den dood. “Ga niet tot de waarzeggers, en doe geene vragen aan de duivelskunstenaars, uit vreeze u met hen te verontreinigen,” wordt in Leviticus gezegd, (hoofdstuk XIX v. 31.) “Als een man of vrouw in zich een waarzeggenden Geest zal hebben, zullen zij met de dood gestraft worden, men zal hen steenigen, hun bloed zal op hun hoofd nederkomen.” (hoofdstuk XX v. 27.) En in Deuteronomium: “Laten er onder u geen zijn die de waarzeggers gaan raadplegen, of die op droomen en vogelgeschrei acht geven, of toovermiddelen gebruiken, of een bezweerder of een waarzeggenden geest raadplegen of de dooden ondervragen om de waarheid te kennen. Want al die dingen zijn den Heer een gruwel, en hij zal de volken die deze gruwelen bedrijven, bij uwe aankomst verdelgen.” (hoofdstuk XVIII v. 10—12.)

2. Ten einde den wezenlijken zin van de woorden van Mozes te begrijpen is het goed, er den volledigen tekst, die in bovenstaande aanhalingen eenigzins verkort is, van te vermelden:

“Gij zult u niet keeren tot de waarzeggers, en tot de duivelskunstenaars, zoekt hen niet, u met hen verontreinigende: Ik ben de HEER uw God!” (Leviticus XIX v. 31.)

“Als nu een man of vrouw in zich eenen waarzeggenden geest zal hebben, of een duivelskunstenaar zal zijn, zij zullen zekerlijk gedood worden; men zal hen met steenen steenigen; hun bloed is op hen.” (Id. XX v. 27.)

“Wanneer gij komt in het land, dat de HEER uw God, u geven zal, zoo zult gij niet leeren te doen naar de gruwelen van dezelve volken. Onder u zal niet gevonden worden, *die zijnen zoon of zijne dochter door het vuur doet doorgaan*, die met waarzeggers omgaat, een guichelaar, of die op vogelgeschrei acht geeft, of toovenaar. Of een bezweerder, die met bezweering omgaat, of die eenen waarzeggenden geest vraagt, of een

duivelskunstenaar, of die de dooden vraagt. Want al wie zulks doet, is den HEERE een gruwel; en om deze gruwelen wil, verdrijft hen de HEERE uw God, voor uw aangezicht, uit de bezitting.” (Deuteronomium. XVIII v. 9—12)

3. Indien de wet van Mozes, op dit punt streng moet toegepast worden, dan moet men dit ook op alle andere punten doen, want waarom zoude zij goed, als het oproepingen betreft, en niet goed in andere gevallen zijn? Men dient zichzelf gelijk te blijven; en indien men erkent, dat zijne wet in sommige gevallen, niet meer voor onzen tijd en onze zeden geschikt is, dan bestaat er ook geene reden om niet aan te nemen dat dit ook het geval is met het verbod waarvan hier sprake is.

Bovendien moet men de beweegredenen nagaan, die tot dit verbod hebben aanleiding gegeven; beweegredenen die toen wel, maar nu geen reden van bestaan meer hebben. De hebreuwsche wetgever wilde zijn volk, al de in Egypte opgedane gewoonten doen afleggen, dus ook de oproepingen die tot een tal van misbruiken aanleiding gaven, zooals blijkt uit de woorden van Jesaja: “En de geest der Egyptenaren zal uitgeledigd worden in het binnenste van hen, en hunnen raad zal ik verslinden, dan zullen zij hunne afgoden vragen, en de bezweerders en de waarzeggers en de duivelskunstenaars.” (hoofdstuk XIX v. 3.)

Bovendien mochten de Israëlitien geen enkel verbond met de vreemde volken aangaan; en bij het volk bij hetwelk zij gingen binnentrekken en dat zij beoorlogen moesten zouden zij dezelfde gebruiken wedervinden. Mozes moest dus uit staatkunde, het hebreuwsche volk een afschuw voor alle hunne gebruiken inboezemen, die anders, indien zij zich die eigen gemaakt hadden, zoo vele punten van aanraking voor hen opgeleverd zouden hebben. Om dien afschuw te rechtvaardigen, moest hij die gebruiken als door God zelf veroordeeld voorstellen, en zegt daarom: “Want al die dingen zijn den Heer een gruwel en hij zal die volken die deze gruwelen bedrijven, *bij uwe aankomst* verdelen.”

4. Het verbod van Mozes was des te meer te rechtvaardigen omdat men de dooden niet uit eerbied of toegenegenheid, noch met een vroom gemoed inriep, het was een middel om te waarzegden, dat zoo als het vogelwichelen en de voortekens, door het charlatanisme en het bijgeloof geëxploiteerd werd. Wat hij ook deed, het was hem niet mogelijk dat gebruik, dat een bedrijf geworden was uit te roeien, zoo als uit de volgende teksten blijkt:

“Wanneer zij dan tot ulieden zeggen zullen: Vraagt de waarzeggers en duivelskunstenaars, die daar piepen en binnen 's monds mompelen, zoo zegt: Zal niet een volk zijnen God vragen? Zal men voor de levenden de dooden vragen?” (Jesaja VIII v. 19.)

“(Ik ben het) Die de teekenen der leugendichters vernietig, en de waarzeggers dol maak, die de wijzen achterwaarts doe keeren, en die hunne wetenschap verdwaas.” (Id. XLIV v. 25.)

“Laat nu opstaan, die den hemel waarnemen, die in de sterren kijken, die naar de nieuwe manen voorzeggende; en laat ze u verlossen van de dingen, die over u komen zullen. Ziet zij zullen zijn als de stoppelen, het vuur zal ze verbranden, zij zullen zichzelf niet kunnen rukken uit de magt der vlam; het zal geene kool zijn om bij te warmen, geen vuur om daarvoor neder te staan. — Alzoo zullen zij u zijn, met dewelke gij gearbeid hebt, uwe *handelaars* van uwe jeugd aan, elk zal zijns weegs dwalen, niemand zal u verlossen.” (Id, XLVII v. 13—15.)

In dit hoofdstuk spreekt Jesaja tot de Babyloniers, onder het zinnebeeld van “jonkvrouw dochter van Babel.” (v. 1.) Hij zegt dat de waarzeggers den ondergang van hun rijk niet zullen beletten. In het volgende hoofdstuk, spreekt hij onmiddellijk tot de Israëlitien:

“Doch nadert gij lieden hiertoe, gij kinderen der guichelaars! gij overspelig zaad, en gij die hoererij bedrijft. — Over wien maakt gij u lustig? Over wien spert gij den mond wijd open en steekt de tong lang uit? Zijt gij niet kinderen der overtreding, een zaad der valsheid? — Die hittig zijt in de eikenbosschen, onder allen groenen boom, *slagtende de kinderen* aan de beken, onder de hoeken der steenrotsen? Aan de gladde steenen der beken is uw deel, die, die zijn uw lot; ook stort gij denzelven drankoffer uit, gij offert hun spijsoffer! Zou ik Mij over deze dingen troosten laten?” (Id. LVII v. 3—6.)

Deze woorden zijn ondubbelzinnig, en bewijzen duidelijk, dat, in dien tijd, de inroepingen, waarzeggerij ten doel hadden, en dat men er handel in dreef; het behoorde bij de praktijken der tooverij en hekserij, en ging zelfs met menschenoffers gepaard. Mozes had dus gelijk deze dingen te verbieden, en te zeggen dat zij een gruwel voor God waren. Deze bijgeloovige handelingen hielden tot in de middeleeuwen stand, maar heden ten dage heeft het gezond verstand er een einde aan gemaakt, en komt het spiritisme het uitsluitend zedelijk, troostend en godsdienstig doel van de gemeenschap met geene zijde van het graf aantoonen; aangezien nu de spiritisten, om God te eeren noch kinderen offeren, noch dranken plengen, daar zij noch de sterren, dooden of vogelen raadplegen om de toekomst die God wijslijk voor den mensch verbergt, te weten; daar zij allen handel met de gave die eenigen hunner ontvangen hebben om met Geesten in gemeenschap te komen, veroordeeld; daar zij noch door nieuwsgierigheid, noch door baatzucht, maar door een vroom gemoed, en door den wensch om onderwezen te worden, zich te beteren en lijdende Geesten verlichting te bezorgen, gedreven worden, zoo gaat hen dit verbod van Mozes volstrekt niet aan; dit zouden degenen die het tegen de spiritisten aanvoeren hebben ingezien, indien zij de beteekenis der bijbelwoorden beter begrepen hadden; zij zouden dan bemerkt hebben, dat er volstrekt geen overeenkomst bestaat tusschen hetgeen bij de Hebreënen plaats vond en de beginselen van het spiritisme; maar dat integendeel: het spiritisme juist datgene veroordeelt, wat aan Mozes aanleiding tot uitvaardiging van het verbod gaf; maar verblind door de zucht om tegen de nieuwe denk-

beelden een argument te vinden, hebben zij over het hoofd gezien, dat dit argument geheel ten onrechte door hen toegepast wordt.

De hedendaagsche burgerlijke wet, straft al de misbruiken die Mozes wilde uitroeien. Dat Mozes tegen de overtreders de doodstraf uitgesproken heeft, is geschied omdat er om dit tuchteloos volk te kunnen regeeren, gestrengde maatregelen noodig waren, ook is dan ook in zijne wetgeving de doodstraf niet gespaard; hij had trouwens geene groote keus voor zijne middelen van bedwang: in de woestijn bezat hij geene gevangenen, noch verbeterhuizen, en zijn volk was niet van dien aard, dat het eenige vrees voor louter disciplinaire straffen zoude gekoesterd hebben; hij kon dus geene graduatie in zijne straffen opnemen, zoo als men dit nu doen kan. Het is dus ten onrechte dat men de gestrengheid van de straf, als bewijs voor de grootte van de misdaad van het inroepen van Geesten, aanhaalt. Zou men uit eerbied voor de wet van Mozes nu ook nog de doodstraf, in alle gevallen waarin hij die voorschrijft, moeten toepassen? Waarom oppert men toch met zoo veel aandrang dit artikel, terwijl men het begin van het hoofdstuk, waarin *het den priester verboden wordt eenig deel bij de verdeeling van het land te hebben, omdat de Heer zelf zijn erfdeel is*, stilzwijgend voorbijgaat. (Deuteronomium XXVIII, v. 1 en 2.)

5. De wet van Mozes bestaat uit twee afzonderlijke gedeelten; de eigenlijk gezegde wet van God, zoo als die op den berg Sinai gegeven is, en de burgerlijke of disciplinaire wet, de met de zeden en den inborst van het volk overeenkomen; de eerste is onveranderlijk, de andere wordt in den loop der tijden gewijzigd, en het zal wel niemand in het hoofd komen, te beweren dat wij nu nog door dezelfde wetten als de Hebreërs in de woestijn, zouden kunnen bestuurd worden, even min als dat de capitulariën van Karel den Groote nog in het Frankrijk der 19^e. eeuw zouden toegepast kunnen worden. Wie zou er nog aan denken om heden ten dage dit artikel van de wet van Mozes te doen herleven: "Wanneer een os eenen man of eene vrouw stoot, dat hij sterft, zal de os zekerlijk gesteenigd worden, en zijn vleesch zal niet gegeten worden: maar de heer van den os zal onschuldig zijn." (Exodus XXI v. 28 en volgende.)

Dit voorschrift, dat ons zoo ongerijmd, toeschijnt, was niet gegeven met het doel om den os te straffen en zijn meester vrij te spreken, maar stond eenvoudig gelijk met eene verbeurdverklaring van het dier, dat het ongeluk veroorzaakt had, en noopte den eigenaar beter toezicht te houden. Het verlies van den os, was de straf voor den meester, eene straf die bij een herdersvolk gevoelig genoeg was, om eene zwaardere noodig te maken: maar niemand mocht uit die straf eenig voordeel trekken, daarom was het verboden; het vleesch van dien os te nuttigen. In de volgende artikelen worden de gevallen vermeld, waarin de verantwoordelijkheid geheel ten laste van den eigenaar komt.

Alles had in de wet van Mozes zijn reden van bestaan, want alles is er tot in de

minste bijzonderheden in opgenomen; maar hij wijzigde zoo wel den vorm als het wezen naar omstandigheden. Indien Mozes nu terug kwam om aan eene beschaafde Europeesche natie een wetboek voor te schrijven, zoo zoude hij zeker niet dat van de Hebreërs geven.

6. Hiertegen voert men aan, dat al de wetten van Mozes, even zoo goed als die van Sinai, in den naam van God gegeven zijn. Indien men al die wetten als van goddelijken oorsprong aanneemt, waarom houdt men zich dan alleen aan die van de Tien Geboden? Men heeft er dus een onderscheid in gemaakt; indien allen van God afkomstig zijn, dan zijn ze allen even verplichtend, waarom volgt men dan niet allen op? Waarom heeft men de besnijdenis niet behouden, welke Jezus zelve ondergaan en niet afgeschaft heeft? Men ziet over het hoofd, dat *alle* wetgevers der oudheid, hunne wetten, om er meer gewicht aan te geven, als van eene godheid afkomstig voorstelden. Mozes had door het karakter van zijn volk, dien steun meer dan iemand noodig, indien hij desniettemin zoo veel moeite ondervond om zich te doen gehoorzamen, hoe zou het dan wel geweest zijn, indien hij zijne wetten in zijn eigen naam had afgekondigd?

Is Jezus zelf, niet de mozaïsche wet komen wijzigen, en is *zijn* wet niet het wetboek der Christenen? Heeft hij niet gezegd: Men heeft u geleerd dat aan de ouden dit of dat gezegd is, en ik zegge u iets anders? Maar heeft hij ook iets in de wet van Sinai veranderd? Volstrekt niet; hij bevestigt die, en zijne geheele zedeleer is er slechts eene ontwikkeling van. Nergens spreekt hij over het verbod om de dooden in te roepen. Het was toch een vraagstuk dat belangrijk genoeg was, om het niet bij zijn onderwijs te vergeten, daar hij er punten van veel meer ondergeschikt belang bij behandelt heeft.

7. Alles te zamen genomen, is het nu maar de vraag of de kerk de mozaïsche boven de evangelische wet stelt, met andere woorden of de kerk meer joodsch dan christelijk is. Het is opmerkelijk dat van alle godsdiensten, het juist de joodsche is, die zich het minst tegen het spiritisme gekant heeft, en deze de wet van Mozes waarop de christenen hun verbod gronden, niet tegen de gemeenschap met de dooden doen gelden.

8. Nog eene opmerking. Indien Mozes verboden heeft de Geesten in te roepen, dan moeten dezen hebben kunnen komen, want anders zou zijn verbod doelloos geweest zijn. Indien de Geesten in zijnen tijd konden komen, dan kunnen zij dit nu ook nog; en zijn het de Geesten der dooden, dan zijn het niet uitsluitend duivelen. Trouwens maakt Mozes van deze laatsten geene melding.

Het is dus duidelijk, dat men redelijkerwijze zich, in dezen niet op de wet van Mozes beroepen kan, om de tweeledige reden: dat het christendom niet door haar geregeerd wordt, en die wet niet voor de zeden van den tegenwoordigen tijd geschikt is. Maar zelf, indien men al het gezag dat eenigen haar toekennen aanneemt, dan kan zij toch nooit op het spiritisme toepasselijk zijn.

Het is waar, dat Mozes, het ondervragen van dooden in zijn verbod opneemt,

maar meer als eene bijzaak die met de handelingen der tooverij gepaard ging. Het woord ondervragen, dat te gelijkertijd met de waarzeggers en vogelwichelaars vermeld wordt, strekt ten bewijze dat bij de Hebreërs de oproeping der dooden eene wijze van waarzeggen was, en de spiritisten roepen de dooden niet op om er ongeoorloofde openbaringen, maar wel om er wijzen raad en verlichting van smart voor de lijdenden door te erlangen. Indien de Hebreërs de mededeelingen van gene zijde van het graf voor dat doel gebruikten hadden, zou Mozes zeker wel verre van ze te verbieden, ze aangemoedigd hebben, omdat zijn volk daardoor handelbaarder geworden zou zijn.

9. Zoo er al eenige spotters of kwaadgezinde bestrijders gevonden worden, die er behagen in hebben, om de spiritische vereenigingen als zamenkomsten van toove-naars én geestenbezweerders, en de mediums als waarzeggers voor te stellen; zoo er al kwakzalvers zijn die den naam van spiritisme geven aan bespottelijke handelingen die het spiritisme zelve afkeurt, zoo ontbreekt het ook niet aan menschen die weten waaraan zij zich ten opzichte van het wezenlijk zedelijke en gewichtige karakter van ernstige spiritische bijeenkomsten te houden hebben; de leer die voor iederéén geschreven is, bevat genoeg protesten tegen de misbruiken van elken aard, om den laster op degenen welke ze verdienen te doen nederkomen.

10. De inroeping van Geesten zegt men, bewijst gebrek aan eerbied voor de dooden, wier asch men niet verontrusten moet. Wie zegt dat? De tegenstanders uit twee tegenover elkander staande kampen: de ongeloofigen *die niet aan zielen gelooven*, en zij die er wel aan gelooven, doch vermeenen *dat zij niet kunnen komen, en dat alleen de duivel verschijnt*.

Wordt de inroeping met eerbied en ernstige overpeinzing gedaan; worden de Geesten niet uit nieuwsgierigheid, maar uit een gevoel van genegenheid en sympathie, en met een ernstig verlangen om te leeren en beter te worden ingeroepen, dan kan men moeielijk begrijpen, waarom het oneerbiediger zoude zijn menschen *na hun dood, dan bij hun leven* te roepen. Maar men kan een ander afdoend antwoord op dit bezwaar geven, en wel, dat de Geesten uit vrijen wil en niet door dwang genoopt worden te komen; dat zij dit zelfs zonder geroepen te worden uit eigen beweging doen: hunne tevredenheid be-tuigen, dat zij met de menschen in gemeenschap kunnen komen, en zich dikwijls over de vergetelheid waarin men hen soms laat, beklagen. Indien zij in hunne rust gestoord werden of ontevreden over onze inroeping waren, zouden zij het zeggen of niet komen. Daar zij vrij zijn, bewijst hunne komst, dat het hen bevalt.

11. Men voert nog eene andere reden aan: "De zielen zegt men, bewonen het oord, hen door Gods gerechtigheid aangewezen, dat wil zeggen, de hel of den hemel": degenen dus die in de hel zijn, kunnen er niet uitkomen, ofschoon aan de duivelen hierin alle vrijheid gelaten is; degenen die in den hemel zijn, worden geheel door hunne gelukzaligheid vervuld; zij zijn te hoog boven de stervelingen verheven, dan dat zij zich met

dezen zouden bemoeien, en te gelukkig om op deze aarde vol ellende, terug te komen, en zich aan bloedverwanten of vrienden, die zij er achtergelaten hebben, gelegen te laten liggen. Zij zijn dus zoo als die rijken, die het gezicht van de armen afwenden, om niet in hunne digestie gestoord te worden? Ware dit zoo, dan zouden zij het hoogste geluk onwaardig zijn, en zoude dit eene premie op het egoïsme wezen. Nu schieten er nog de zielen in het vagevuur over; maar die lijden en hebben boven alles aan hun eigen heil te denken; zoodat aangezien zij geen van allen komen kunnen, de duivel in hunne plaats verschijnt. Maar als zij niet komen kunnen, dan behoeft men ook niet bang te zijn dat men hen in hunne rust storen zal.

12. Maar er doet zich hier een ander bezwaar op. Zoo de zielen der zaligen hun gelukkig verblijf niet kunnen verlaten om de stervelingen te hulp te komen, waarom roept dan de kerk de hulp der heiligen in, die dan toch wel den hoogsten graad van zaligheid genieten? Waarom beveelt zij den geloovigen dezen bij ziekten, wederwaardigheden, en ter bescherming tegen plagen aan te roepen? Waarom verschijnen, volgens haar, de heiligen ja zelfs de H. Maagd aan de menschen, daarbij wonderen doende? Dezen verlaten dus den hemel om op aarde te verschijnen. Indien degenen die de verhevenste plaatsen in den hemel innemen, deze kunnen verlaten, waarom zouden zij die minder verheven zijn, dit dan ook niet kunnen doen?

13. Dat de ongeloovigen de manifestaties der zielen loochenen, is gemakkelijk te begrijpen, daar zij niet aan zielen gelooven; maar zonderling is het, dat zij wier godsdienst op haar bestaan en hare toekomst gegrond is, *zich hardnekkig tegen de middelen verzetten, waarmede men haar bestaan, wil bewijzen, en hun best doen om te betoogen dat dit onmogelijk is.* Het zou toch veel natuurlijker zijn, dat degenen die het meeste belang bij haar bestaan hebben, de middelen om de ontkenneren, de loochenaars van den godsdienst, door onwraakbare bewijzen tot zwijgen te brengen, met blijdschap als eene weldaad der voorzienigheid begroetten. Zij klagen onophoudelijk dat het ongeloof zulke vorderingen maakt, waardoor de schare der geloovigen hoe langer hoe kleiner wordt, en als het krachtigste middel om het ongeloof te bestrijden zich voordoet, verwerpen zij dit met meer halsstarrigheid dan de ongeloovigen zelven. En als de bewijzen zoo menigvuldig worden, dat twijfelen niet meer mogelijk is, dan nemen zij als het uiterste middel hunne toevlucht tot het verbod, er zich niet mede bezig te houden, en om dit verbod te rechtvaardigen, zoekt men een artikel in de wet van Mozes op, waaraan niemand denkt, en waarin men met geweld eene toepassing die niet bestaat, wil vinden. Men is door die vondst zoo opgetogen, dat men niet eens bemerkt, dat dit artikel eene bevestiging van de leer van het spiritisme is.

14. Niet een der motieven die tegen de gemeenschap met de Geesten aangevoerd worden, kan een ernstig onderzoek doorstaan: maar de hardnekkigheid waarmede die bestrijding gevoerd wordt, bewijst, dat aan die vraag een groot belang verbonden is,

anders zou men er niet zoo in volharden. Als men den kruistocht van alle godsdiensten tegen de manifestaties ziet, moet men welhaast denken *dat zij er bang voor zijn*. De wezenlijke reden zou wel de vrees kunnen zijn, dat al te scherpzinnige Geesten, den mensch omtrent vraagpunten die men maar liefst in het duistere laat, zullen komen inlichten, en hen het juiste omtrent de andere wereld, *en de ware voorwaarden om daar gelukkig of ongelukkig te zijn*, zullen komen leeren. Daarom, even als men aan een kind zegt: "Ga daar niet, want er is een weerwolf;" zoo zegt men tot den mensch: "Roep de Geesten niet, want het is de duivel." Maar wat men ook doen moge, zoo men de menschen al verbieden kan Geesten in te roepen, men zal toch de Geesten niet kunnen beletten, tot de menschen te komen en de het licht verbergende korenmaat weg te nemen.

Die godsdienst welke in het absolute ware is, heeft niets van het licht te duchten, want het licht zal de waarheid doen uitkomen, en de duivel vermogt niets tegen de waarheid.

15. Door de mededeelingen van geene zijde van het graf te verwerpen, verwerpt men het krachtigste middel van onderwijs dat uit de inwijding in het toekomstige leven, en uit de voorbeelden die deze ons oplevert, voor ons voortvloeit. De ordervinding leert ons buitendien het goede kennen, dat men doen kan, door onvolmaakte Geesten van het kwaad af te brengen, de lijdenden te helpen zich van de stof los te maken en zich te beteren; door het verbieden der mededeelingen, berooft men de ongelukkige zielen van den bijstand dien wij hen bieden kunnen. De volgende woorden van een Geest resumeeren op eene treffende wijze de gevolgen van eene inroeping die met een liefderijk doel gedaan wordt:

"Elke lijdende en klagende Geest zal u zeggen, wat de oorzaak van zijn val was, welke de verleidingen waren, voor welke hij bezweken is; hij zal u zijne verwachtingen, zijn strijd, zijne angsten vertellen; hij zal u zijn berouw, zijne smarten, zijn wanhoopschetsen; hij zal u op God wijzen, als met recht verstoord, den schuldige met al de gestrengheid zijner rechtvaardigheid straffende. Hem aanhoorende zult gij voor hem met medelijden en voor u zelve met angst vervuld worden; hem in zijne klachten volgende, zult gij God zien, die hem niet uit het oog verliest, maar den berouwhebbenden zondaar verbeidende, hem bij de minste poging tot verbetering de hand reikt. Gij zult de verdoringen zien die de schuldige maakt, waarbij gij het geluk en de eer zult smaken daartoe mede gewerkt te hebben; gij zult ze met teedere zorgvuldigheid nagaan, zoo als de wondheler de genezing der wonden die hij dagelijks verbindt, nagaat." (Bordeaux, 1861.)

TWEEDE GEDEELTE.

VOORBEELDEN.

Eerste Hoofdstuk.

De Overgang.

1. Het vertrouwen in het toekomstige leven sluit de bezorgdheid voor den overgang van het tegenwoordige tot een ander leven geenszints uit. Vele menschen vreezen niet den dood om den dood zelf, maar duchten het oogenblik van den overgang. Lijdt men of lijdt men niet op dien doortocht? dit is hetgeen hen verontrust; en dit is ook wel der moeite waardig, want niemand kan dien ontgaan. Men kan van eene aardsche reis afzien; maar dézen stap moet zoo wel de rijke als de arme doen, en indien die pijnlijk is, dan kan rang noch fortuin er het bittere van verminderen.

2. Wanneer men de kalmte van sommige stervenden en de hevige stuiptrekkingen in den doodstrijd, bij anderen ziet, dan kan men reeds de gevolgtrekking maken dat de gewaarwordingen niet altijd eenerlei zijn; maar wie is in staat ons hieromtrent in te lichten? Wie zal ons het physiologische verschijnsel van de scheiding van ziel en lichaam verklaren? Wie zal ons de indrukken van dit laatste oogenblik beschrijven? Op dit punt bewaart zoo wel de wetenschap als de godsdienst het stilzwijgen.

En waarom? Omdat aan beiden de kennis der wetten die de betrekking tusschen Geest en stof beheerschen, ontbreekt, de eene blijft voor den drempel van het geestenleven, de andere voor dien van het stoffelijke leven staan. Het spiritisme is het verbin- dingsteeken tusschen beiden; dit alleen kan zeggen hoe die overgang plaats vindt, hetzij door de meer juiste begrippen die het over de natuur der ziel schenkt, hetzij door het verhaal van hen die dit leven verlaten hebben. De kennis van den fluïdieken band welke de ziel met het lichaam verbindt, is de sleutel van dit, zoo wel als van vele andere verschijnselen.

3. De werkelooze stof bezit geen gevoel, dit is een erkend feit; de ziel alleen, heeft gevoel van genoeg en smart. Gedurende het leven gevoelt de ziel den terugstoot van elke desaggregatie der stof, en ontvangt daarvan een meer of minder pijnlijken indruk. De ziel lijdt, en niet het lichaam; dit laatste is alleen het werktuig der smart, de ziel is de patiënt. Na den dood is het lichaam van de ziel afgescheiden en kan dan straffeloos verminkt worden, want het gevoelt niets; de ziel er van afgescheiden zijnde, wordt in het minst niet door de desaggregatie van het lichaam aangedaan; zij bezit de haar eigene

gewaarwordingen, wier bron niet in de tastbare stof gezeteld is.

Het perisprit is het fluïdiek omhulsel der ziel, waarvan deze, noch voor, noch na den dood gescheiden is, en met hetwelk zij als 't ware een geheel vormt, want men kan ze zich niet ieder afzonderlijk voorstellen. Gedurende het leven doordringt het perispritale fluïdum alle deelen van het lichaam en dient tot overbrenging van de physische gewaarwordingen der ziel, het is ook door dezen middelaar, dat de ziel op het lichaam werkt, en er de bewegingen van regelt.

4. Het uitdooven van het organische leven veroorzaakt de scheiding tusschen ziel en lichaam, door het verbreken van den fluïdieken band die ze te zamen vereenigde; maar die scheiding vindt nimmer op ééns plaats; het perispritale fluïdum, maakt zich allengs van alle organen los, zoodat de scheiding dan eerst volkomen is, als er geen enkel atoom van het perisprit meer met eenig molecule van het lichaam verbonden is. *Het pijnlijk gevoel hetwelk de Geest op dat oogenblik ondervindt, is geëvenredigd aan de som der punten van aanraking die tusschen het lichaam en het perisprit bestaan, en aan de meerdere of mindere moeielijkheid en traagheid waarmede de scheiding plaats vindt.* Men kan zich dus niet ontveinzen, dat naar gelang van omstandigheden, de dood meer of minder pijnlijk kan zijn. Het zijn deze verschillende omstandigheden welke wij nu zullen nagaan.

5. Laat ons eerst de volgende vier gevallen stellen, die men als uitersten kan aannemen, en waarin zich eene menigte verscheidenheden voordoen: 1^e. Indien op het oogenblik van het ophouden van het organische leven, de losmaking van het perisprit ook geheel en al plaats vond, dan zou de ziel hoegenaamd niets gevoelen; 2^e. Indien op dat oogenblik de cohaesie der twee elementen in volle kracht aanwezig is, heeft er een soort van verscheuring plaats, die pijnlijk op de ziel terugwerkt; 3^e. Indien de cohaesie zwak is, dan is de scheiding gemakkelijk en vindt ze zonder schokken plaats; 4^e. Indien er na het geheel ophouden van het organisch leven, nog vele punten van aanraking tusschen lichaam en perisprit blijven bestaan, zal de ziel totdat de band geheel verbroken is, de werking van de ontbinding van het lichaam, kunnen gevoelen.

Hieruit volgt, dat het met het sterven gepaard gaande lijden, van de kracht van den zamenhang tusschen lichaam en perisprit afhankelijk is; dat alles wat er toe kan bijdragen om deze kracht te verminderen en de spoedige losmaking kan bevorderen, den overgang minder pijnlijk maakt; en eindelijk, dat als de losmaking zonder moeite plaats vindt, de ziel er niet de minste onaangename gewaarwording door ondervindt.

6. Bij den overgang van het lichamelijke tot het geestenleven, doet er zich nog een ander verschijnsel van de hoogste beteekenis voor: dat van de verwarring of beneveling. Op het oogenblik van overgang, ondergaat de ziel een soort van verdooving, die tijdelijk hare vermogens verlamt, en, haar althans gedeeltelijk, gevoelloos maakt; zij wordt, om zoo te zeggen, gekataleptiseerd, zoodat zij bijna nooit bewust getuige van den

laatst snik is. Wij zeggen: *bijna nooit*, omdat er eene omstandigheid bestaat, zoo als wij dit straks zien zullen, waarin zij er van bewust kan zijn. De verwarring of beneveling kan dus beschouwd worden als de normale toestand op het oogenblik van den dood: haar duur is onbepaald, en verschilt van af eenige uren tot aan eenige jaren. Naarmate zij opgeheven wordt, geraakt de ziel in den toestand van iemand, die uit een diepen slaap ontwaakt; de gedachten zijn verward, onbepaald en onzeker; men ziet als door een nevel: langzamerhand heldert het gezicht op, keert het geheugen terug en herkent men zich zelve. Maar dat ontwaken, is naar gelang der individuen zeer verschillend; bij sommigen is het kalm en gaat het gepaard met heerlijke gewaarwordingen, bij anderen is het vol ontzetting en angst, en doet de uitwerking van een afgrijselijke nachtmerrie.

7. Het oogenblik van den laatsten ademtocht is dus niet het moeielijkste, omdat de ziel zichzelve gewoonlijk niet bewust is; maar vóór dien tijd, lijdt zij, in de stuiptrekkingen van den doodstrijd, door de desaggregatie der stof, en daarna door den angst die door de verwarring of beneveling veroorzaakt wordt. Haasten wij ons te zeggen, dat die toestand niet algemeen is. De hevigheid en de duur van het lijden zijn, zoo als wij gezegd hebben afhankelijk van de affiniteit die er tusschen lichaam en perispit bestaat; hoe grooter affiniteit, des te grooter, langzamer, en moeielijker zal de inspanning van den Geest zijn, om zich van zijne banden los te maken; maar er zijn menschen bij wie de verbinding zoo zwak is, dat de losmaking van zelve op natuurlijke wijze plaats vindt. De Geest scheidt zich van het lichaam zoo als een rijpe vrucht van den stengel; dit is de toestand bij kalm sterven en rustig ontwaken.

8. De zedelijke toestand der ziel is de voornamelijkste oorzaak, die op de meerdere of mindere gemakkelijkerheid van de losmaking invloed uitoefent. De affiniteit tusschen lichaam en perispit, is geëvenredigd aan de gehechtheid welke de ziel voor de stof gevoelt; zij heeft haar hoogste punt bereikt bij den mensch, wiens geheele gedachte op het leven en de stoffelijke genietingen gevestigd zijn; zij bestaat bijna niet bij hem wiens gelouterde ziel zich bij voorbaat met de Geestenwereld vereenzelvigd heeft. Daar nu de traagheid en de moeielijkheid waarmede de scheiding plaats vindt, aan den graad van loutering en dematerialisatie van de ziel geëvenredigd is, zoo hangt het van een ieder, zelve af, dien overgang meer of minder gemakkelijk of moeielijk, aangenaam of onaangenaam te doen zijn.

Dit zoo wel in theorie, als ten gevolge van het onderzoek vastgesteld zijnde, blijft ons nog te onderzoeken, welken invloed, de soort van dood op de gewaarwordingen van de ziel op het laatste oogenblik kan teweegbrengen.

9. Bij den natuurlijke dood, ten gevolge van vernietiging der levenskracht, hetzij door ouderdom of ziekte, vindt de losmaking trapsgewijze plaats; bij den mensch wiens ziel gedematerialiseerd is, en wiens gedachten zich van het aardsche hebben losgemaakt, is de losmaking bijna geheel volbracht, vóór dat de werkelijke dood is ingetre-

den; het lichaam leeft nog het organische leven, terwijl de ziel het Geestenleven reeds ingetreden is, en met het lichaam, slechts door zulk een zwakken band verbonden is, dat die zonder moeite bij den laatsten hartslag verbroken wordt. In dezen toestand, kan de Geest zijne helderheid reeds herkreten hebben, en bewust getuige zijn van de uitdooving van het leven van zijn lichaam, waarvan hij zich gelukkig gevoelt ontslagen te zijn; voor hem bestaat er bijna geene verwarring of beneveling; het is slechts een oogenblik gerustten slaap, uit welken hij met een onuitsprekelijk gevoel van geluk en hoop ontwaakt.

Bij den aan de stof gehechten en zinnelijken mensch, die meer met het lichaam dan door de ziel geleefd heeft, voor wien het geestelijk leven niets, zelfs niets werkelijk voor zijne gedachte is, heeft alles er toe bijgedragen om de banden die hem met de stof verbinden, sterker te maken. Bij den naderenden dood geschiedt de losmaking ook trapsgewijze, maar gaat met ongehoorde moeite gepaard. De stuiptrekkingen in den doodstrijd toonen den strijd aan die de ziel voert, die somtijds de banden die haar tegenstand bieden, zoekt te verbreken, en weer op andere malen zich meer aan haar lichaam vastklemt, waarvan een onweerstaanbare kracht, haar, deel voor deel met geweld losscheurt.

10. De Geest hecht des te meer aan het stoffelijke leven, naar mate hij buiten dat leven niets ziet; hij gevoelt dat dit hem ontsnapt, en hij wil het tegenhouden; in plaats van zich over te geven aan de beweging die hem medevoert, verzet hij er zich tegen uit al zijne macht; op deze wijze kan hij den worstelstrijd, dagen, weken en zelfs maanden verlengen. Ongetwijfeld bezit de Geest in dien tijd zijne geheele helderheid niet, de verwarring of beneveling heeft lang voor den dood een aanvang genomen; maar desniettemin lijdt hij, en het onbepaalde dat hij in zich gevoelt, de onzekerheid wat er met hem gebeuren zal, vermeerderen zijn angst. Hij sterft, en nog is alles niet gedaan; de verwarring houdt aan; hij gevoelt wel dat hij leeft, maar weet niet of dat leven stoffelijk of geestelijk is; hij worstelt nog tot dat de laatste band van het perisprit verbroken is. De dood heeft aan de wezenlijke ziekte een einde gemaakt, maar heeft de gevolgen er van niet doen ophouden; zolang er dus nog punten van aanraking tusschen het lichaam en het perisprit bestaan, gevoelt de Geest er de aandoeningen van en lijdt er door.

11. Geheel anders is de toestand van den gedematerialiseerden Geest, zelfs bij de smartelijkste ziekten. De fluïdieke banden die hem met het lichaam verbinden zeer zwak zijnde, worden zij zonder schok verbroken; daarbij komt dat zijn vertrouwen in de toekomst, die hij in gedachte en somtijds zelfs reeds in werkelijkheid aanschouwt, hem den dood als eene verlossing, en zijn lijden als eene beproeving doen beschouwen, waardoor eene zedelijke kalmte en gelatenheid bij hem ontstaat die zijn lijden verzacht. De banden door den dood verbroken zijnde, vindt er geene pijnlijke terugwerking bij hem plaats; bij zijn ontwaken gevoelt hij zich, vrij, opgeruimd, van een grooten last ontheven, en met blijdschap vervuld dat hij niet meer lijdt.

12. Bij een geweldadigen dood, is de toestand niet geheel dezelfde. Geene gedeeltelijke desaggregatie heeft eene voorafgaande scheiding tusschen lichaam en perispriet kunnen teweegbrengen; het organische leven, in volle kracht, wordt plotseling opgeheven; de losmaking van het perispriet, begint dus eerst na den dood, en in dat geval, kan dit even als bij alle andere niet onmiddellijk plaats vinden. De Geest, onverwacht getroffen, is als bedwelmd; doch gevoelende dat hij denkt, gelooft hij nog in leven te zijn, en dit zinsbedrog houdt aan, tot dat hij zijn toestand inziet. Deze staat tusschen het lichamelijke en het geestenleven, is eene der belangwekkendste om na te gaan, omdat hij ons het zonderlinge schouwspel biedt van een Geest die zijn fluïdiek voor zijn stoffelijk lichaam aanziet, en daarbij al de gewaarwordingen van het organische leven gevoelt. Deze toestand levert, naar gelang van het karakter, de kunde, en den zedelijken vooruitgang van den Geest, een oneindige verscheidenheid op. Zij is van korten duur bij hen wier ziel gelouterd is, omdat bij dezen reeds een begin van losmaking bestaat, waarvan zelfs de meest plotselinge dood, slechts de voleinding kan verhaasten; bij anderen kan die jaren aanhouden. Deze toestand is zeer algemeen, zelfs bij gewone sterfgevallen, en heeft naarmate van de hoedanigheden van den Geest, voor sommigen niets bezwaarlijks in; maar voor anderen kan het een verschrikkelijke toestand zijn. Vooral is bij zelfmoord, die toestand het pijnlijkst. Het lichaam door elke vezel met het perispriet verbonden zijnde, zoo werkt elke stuiptrekking op de ziel terug, die er verschrikkelijk door lijdt.

13. Op het oogenblik van den dood, kan men den toestand voor den Geest, volgenderwijze beschrijven:

De Geest lijdt des te meer, naar mate de losmaking van het perispriet langzamer gaat; de snelheid waarmede de losmaking plaats vindt, is geëvenredigd aan den zedelijken vooruitgang van den Geest; voor den gedematerialiseerden Geest wiens geweten zuiver is, is de dood een kortstondige slaap, vrij van elk lijden, en waaruit de ontwaking vol liefelijkheid is.

14. Wil men aan zijne loutering kunnen arbeiden, zijne slechte neigingen kunnen onderdrukken, *dan moet men er het belang voor de toekomst van inzien*; om zich met het toekomstige leven te kunnen vereenzelvigen, zijne hoop er op te kunnen bouwen en het boven het aardsche leven te kunnen verkiezen, moet men, niet alleen er aan gelooven, maar het ook begrijpen; men moet er zich eene voorstelling van kunnen maken die aan onze rede voldoet, en geheel met de logika, het gezond verstand en het denkbeeld dat men zich van Gods grootheid, goedheid en rechtvaardigheid vormt, overeenkomt. Van alle wijsgeerige leerstelsels, is het spiritisme datgene wat te dien opzichte, door het onwankelbare geloof dat het inboezemt, den grootsten invloed uitoefent.

De ernstige spiritist gelooft niet alleen, maar *gelooft omdat hij begrijpt*, en begrijpt, omdat men tot zijn verstand spreekt; het toekomstige leven is voor hem eene werkelijkheid die zich voor zijne oogen ontrolt; hij ziet het en komt er als 't ware elk

oogenblik mede in aanraking; twijfel kan niet in zijne ziel opkomen. Het zoo beperkte lichamelijke leven wordt door het geestelijke leven, dat het ware leven is, voor hem als 't ware uitgewischt; van daar dat hij zich zoo weinig over de bijkomende omstandigheden die hem op den levensweg bejegenen bekommert, en hij zoo gelaten is onder de wederwaardigheden waarvan hij de oorzaak en het nut beseft. Zijne ziel verheft zich door de onmiddellijke gemeenschap die hij met de Geestenwereld onderhoudt; de fluïdieke banden, die hem met de stof verbinden, verzwakken, en daardoor vindt er reeds eene voorloopige gedeeltelijke losmaking plaats, die hem den overgang van het tegenwoordige tot het volgende leven gemakkelijk maakt. De verwarring of beneveling, aan dien overgang onafscheidelijk verbonden, is voor hem slechts kort, omdat hij zoodra de overgang heeft plaats gevonden, zich zelve herkent; niets is hem vreemd; hij weet zich rekenschap van zijn toestand te geven.

15. Om die uitkomst te verkrijgen is het spiritisme zeker niet onmisbaar; ook matigt het zich niet aan, te beweren, dat het alleen het heil der ziel kan verzekeren, maar het maakt dit gemakkelijker: door de kennis die het schenkt, door de gevoelens die het inboezemt, en door de gemoedstemming waarin het den Geest brengt, wien het doet begrijpen, hoe noodzakelijk het is, zich te beteren. Het schenkt buitendien de middelen om de losmaking *der andere Geesten* op het oogenblik dat zij het aardsche hulsel afleggen, te vergemakkelijken en den duur van de verwarring of beneveling door gebed en inroeping te bekorten. Door het oprecht gebed, hetwelk eene geestelijke magnetiseering is, bevordert men eene snellere desagregatie van het perispiritale fluidum; door eene met verstand en voorzichtigheid gedane inroeping, en door welwillende en bemoedigende toespraak, wekt men den Geest uit zijne verdooving, en is men hem behulpzaam om zichzelve spoediger bewust te zijn; en zoo hij lijdende is, spoort men hem tot berouw aan, waardoor alleen zijn lijden kan bekort worden. *)

*) De voorbeelden die wij nu zullen aanhalen, stellen de Geesten voor in de verschillende fasen van geluk en ongeluk van het geestelijk leven. Wij hebben die voorbeelden niet gezocht onder meer of minder beroemde personen der oudheid, wier toestand, sedert hun ons bekend bestaan aanmerkelijk kan veranderd zijn, en die buitendien geene bewijzen van identiteit zouden opleveren. Wij hebben ze uit de meest gewone omstandigheden van het leven van tijdgenooten geput, daar dit degenen zijn waarbij men de meeste overeenkomst met de onze vindt, en waaruit men door vergelijking de nuttigste leering kan trekken. Hoe meer het aardsche leven der Geesten, hetzij door vroegere stand in de maatschappij, door de banden van bloedverwantschap of andere betrekkingen, met het onze overeenkomt, des te meer belang zij ons zullen inboezemen, en des te gemakkelijker zal het ons zijn er de identiteit van na te gaan. De alledaagsche toestanden zijn die van de groote meerderheid, daarom kan iederéén die gemakkelijker

op zichzelf toepassen; de exceptioneele toestanden maken minder indruk, omdat zij niet binnen de grenzen van onze gewoonten blijven. Het zijn dus niet de groote beroemde mannen die wij bij voorkeur opgezocht hebben; er bevinden zich onder deze voorbeelden eenige van bekende personen, maar de meesten zijn toch van geheel in vergetelheid levende individuen; hoogklinkende namen zouden niets tot het belangrijke van het onderwijs bijgedragen hebben, en zouden de gevoeligheid van sommige menschen, hebben kunnen kwetsen. Wij richten ons niet tot de nieuwsgierigen, ook niet tot de liefhebbers van schandaal, maar tot hen, wien het ernst is te willen leeren.

Deze voorbeelden zouden nog aanmerkelijk kunnen vermeerderd worden, maar genoodzaakt als wij zijn het getal te beperken, hebben wij de zoodanigen uitgekozen, die hetzij door den toestand waarin de Geest zich bevindt, of door de inlichtingen die hij kon geven, in staat waren het meeste licht over den toestand van het geestenleven te verspreiden. De meesten zijn nog nooit vermeld, slechts eenigen zijn reeds in de *Revue Spirite* opgenomen; van deze hebben wij de overtollige bijzonderheden weggelaten, en er alleen de voorname, voor ons doel afdoend bijzonderheden van behouden, en er het onderwijs, waartoe zij later aanleiding hebben kunnen geven, er aan toegevoegd.

Tweede Hoofdstuk.

Gelukkige Geesten.

De heer Sanson.

De heer Sanson, in leven lid der Spiritische Vereeniging te Parijs stierf op den 21e April 1862, na een smartelijk lijden van een jaar. Met het oog op zijn naderend einde, richtte hij tot den President der vereeniging een brief, waarin het volgende voorkomt:

“Bij de mogelijkheid dat bij mij de desaggregatie van ziel en lichaam onverwacht kan plaats vinden, neem ik de vrijheid u aan het verzoek te herinneren, dat ik u reeds vóór omtrent, een jaar gedaan heb; namelijk om mijn Geest zoo spoedig mogelijk na mijn dood en zoo dikwijls als gij dit noodig zult oordeelen te willen oproepen, opdat ik, die gedurende mijn aanzijn op aarde een vrij onnut lid der vereeniging geweest ben, haar tot iets nuttigs aan geene zijde van het graf moge dienen, door haar de middelen te verschaffen om, gedurende die oproepingen opvolgend de verschillende fasen te kunnen bestudeeren die het gevolg zijn van hetgeen men gewoon is de dood te noemen, maar die voor ons spiritisten volgens de ondoorgrondelijke besluiten Gods, niets anders dan eene altijd voor het doel dat Hij beoogt, nuttige vervorming is.

“Behalve dit verzoek en de machtiging, om mij de eer van een zoodanige geestelijke ontleding te willen bewijzen, die echter wellicht door mijne weinige ontwikkeling als Geest onvruchtbaar zal zijn, (in welk geval uwe wijsheid u er natuurlijk toe zal doen overgaan, dit onderzoek niet verder dan tot eenige proeven uit te strekken) neem ik de vrijheid persoonlijk tot u en tot alle mijne medeleden het verzoek te richten: den Almachtige voor mij te willen bidden, het den goeden Geesten, en in het bijzonder den H. Lodewijk, geestelijken voorzitter onzer vereeniging te willen, toestaan, mij met hunnen welwillenden raad bij te staan in de keuze eener, en in den tijd dier reïncarnatie, door mij te doen; want reeds nu geeft mij dit veel stof tot nadenken, en ik beef bij de gedachte dat ik mij in mijne geestelijke kracht kan vergissen, en God te vroeg, en met te veel zelfvertrouwen een lichamelijke staat zou kunnen vragen, in welken ik niet aan Gods goedheid zou kunnen beantwoorden, hetgeen, indien ik daarin faalde, in stede van mij vorderingen te doen maken, mijn verblijf op deze of op eene andere aarde zou verlengen.

Ten einde aan zijn verlangens om zoo spoedig mogelijk na zijn overlijden ingeroepen te worden te voldoen, begaven wij ons met eenige leden der vereeniging naar het sterfhuis, alwaar, bij het lijk, een uur voor de ter aarde bestelling het volgende onderhoud plaats vond. Wij hadden hiermede een tweeledig doel, namelijk aan een laatsten wil te voldoen, en, om nog een keer te meer den toestand van de ziel op een tijdstip zoo

dicht bij den dood na te gaan, en dat wel bij een mensch die uitstekend ontwikkeld en verlicht, en van de spiritische waarheden doordrongen was. Wij stelden er belang in te constateeren, welken invloed dat geloof op den toestand van de ziel heeft, en om op die wijze met de eerste indrukken bekend te worden. Wij zijn in onze verwachting niet teleurgesteld: de heer Sanson heeft met volkomen helderheid, het oogenblik van den overgang beschreven; hij heeft zich zelven zien sterven en zien herleven, eene niet gewone omstandigheid, die het gevolg van de verhevenheid van zijn Geest was.

I

(Aan het sterfhuis, 23 April 1862.)

1. *Inroeping.* Ik kom op uwe roepstem om aan mijne belofte te voldoen.

2. Waarde vriend Sanson, wij achten het onzen plicht en tevens een genoegen, om u, zoo als gij verlangt hebt, zoo spoedig mogelijk na uw dood in te roepen.

Antw. Het is door eene bijzondere genade van God dat mijn Geest zich mag en kan openbaren; ik dank u voor uwe bereidwilligheid, maar ik ben zwak en *ik beef*.

3. Uw lijden was zoo groot, dat wij gelooven dat wij ons wel mogen veroorlooven u te vragen, hoe gij u thans bevindt. Gevoelt gij uw lijden nog? welke zijn uwe gewaarwordingen als gij uwen tegenwoordigen toestand met dien van vóór twee dagen vergelijkt?

Antw. Mijn toestand is zeer gelukkig, want ik gevoel niets meer van mijne vroegere smarten, ik ben herschapen, en zoo als men dit ten uwent noemt geheel vernieuwd. De overgang van het aardsche tot het geestenleven, had mij in het eerst alles onbegrijpelijk gemaakt, want er verlopen soms verscheidene dagen eer wij onze helderheid weder terug bekomen hebben; maar voor dat ik stierf, heb ik tot God gebeden om Hem te vragen dat het mij vergund mogt worden, diegenen die ik lief heb te mogen toespreken, en God heeft mij verhoord.

4. Na verloop van hoe veel tijd hebt gij uwe helderheid van geest terug gekregen?

Antw. Na verloop van acht uren; ik herhaal het u, God heeft mij een bewijs zijner goedheid gegeven; Hij keurde mij waardig genoeg, en ik kan hem er nooit dankbaar genoeg voor zijn.

5. Zijt gij er wel zeker van, dat gij niet meer tot onze wereld behoort, en hoe hebt gij daarvan de zekerheid bekomen?

Antw. O! zeker; neen ik behoor niet meer tot uwe wereld; maar ik zal altijd in uwe nabijheid zijn, om u te beschermen en te ondersteunen, u liefde en zelfverloochening, die mijne richtsnoer in dit leven waren te doen verkondigen; ook zal ik het ware geloof onderwijzen, het spiritische, dat het geloof aan al wat rechtvaardig en goed is,

moet doen herleven; ik ben sterk, ja zeer sterk, in een woord, ik gevoel mij vervormd; gij zoudt den krachteloozen grijsaard niet herkennen die alles moest trachten te vergeten, om in staat te wezen alle genot en elke vreugde te kunnen ontberen. Ik ben Geest; de ruimte is mijn vaderland; en mijne toekomst is God, die in de oneindigheid schittert. Ik wenschte wel tot mijne kinderen te kunnen spreken, want dan zoude ik hen datgene leeren wat zij in hun onwil altijd geweigerd hebben te gelooven.

6. Welke gewaarwording doet u het gezicht van uw lichaam dat hier naast ligt, ondervinden?

Antw. Mijn lichaam, gij arm en nietig overschot, gij moet tot het stof wederkeeren, en ik blijf de goede herinnering aan allen die mij achting toedroegen behouden. Ik zie nu op dit arme wanstaltige vleesch neer, die woning van mijnen Geest, die beproeving van zoo vele jaren! Mijn arm lichaam, ik dank u, gij hebt mijn Geest gelouterd, en het tienvoudig geheiligd lijden, heeft mij eene wel verdiende plaats bezorgd, daar ik dadelijk het vermogen heb verkregen met u te kunnen spreken.

7. Hebt gij tot op het laatste oogenblik uw bewustzijn behouden?

Antw. Ja, mijn Geest heeft zijne vermogens behouden; ik zag niet meer, maar ik had een voorgevoel: mijn geheele leven ontrolde zich in den geest voor mij, en mijn laatste gedachte, mijn laatste bede, was: u te kunnen toespreken, hetgeen ik nu doe; ook heb ik God gebeden u te beschermen, opdat de droom van mijn leven vervuld moge worden.

8. Waart gij van het oogenblik bewust, toen uw lichaam de laatste zucht slaakte? Wat is er op dat oogenblik met u gebeurd? Welke waren uwe gewaarwordingen?

Antw. Het leven wordt verbroken, en het gezicht, of liever het gezicht van den Geest wordt uitgedoofd; men vindt zich in de ledige ruimte, in het onbekende, en medegevoerd door ik weet niet welke begoocheling, bevindt men dat men in eene wereld is, waar alles vreugde en grootheid ademt. Ik gevoelde niet meer, ik kon mij van niets rekenschap geven, en toch werd ik door eene onuitsprekelijk geluk vervuld; ik gevoelde de knellende banden van het lijden niet meer.

9. Droegt gij kennis... (van hetgeen ik het voornemen had op uw graf voor te lezen?)

Nauwelijks waren de eerste woorden dezer vraag uitgesproken, of de Geest antwoordde, zonder het einde der vraag af te wachten. Daarenboven antwoordde hij, zonder dat daarover eene vraag gedaan werd, op eene discussie, die onder de bijstanders gevoerd werd of het, met het oog op hen die deze denkbeelden al dan niet deelen, voegzaam zoude zijn, deze mededeeling op het kerkhof voor te lezen.

Antw. O! mijn vriend, ik weet het, want ik heb u gisteren gezien, en ik zie u heden, mijn geluk is zoo groot! ... Ik dank u, o, ik dank u! Spreek, opdat men mij begripe en u achte; vrees niets, want men eerbiedigt de dooden; spreek dus, opdat de ongeloo-

vigen, mogen gelooven. Vaarwel; spreek: heb moed, en vertrouw, en mogen mijne kinderen zich tot een zoo eerbiedwaardig geloof bekeeren!

J. Sanson.

Gedurende de plechtigheid op het kerkhof, dicteerde hij de volgende woorden:

Laat de dood u niet vervaard maken, mijne vrienden; zoo gij wel hebt weten te leven is hij voor u eene pleisterplaats; eene weldaad, zoo gij ze waardiglijk verdiend, en uwe beproevingen goed gedragen hebt. Ik herhaal het: Schept moed en hebt goeden wil! Hecht slechts eene middelmatige waarde aan de aardsche goederen, en gij zult beloond worden; men kan niet te veel genieten, zonder aan anderen een gedeelte van het hun toekomende te ontrooven en zonder zich zelf zedelijk, een groot kwaad te berokkenen. Moge de aarde mij licht zijn.

II

(Spiritische vereeniging te Parijs. 25 Sept. 1862.)

1. *Inroeping.*

Antw. Mijne vrienden, ik ben met u.

2. Het onderhoud dat wij met u op den dag uwer begrafenis gehad hebben, heeft ons zeer gelukkig gemaakt, en wij wenschen gaarne, het tot onze leering voort te zetten.

Antw. Ik ben er geheel op voorbereid, en gevoel mij gelukkig, dat gij aan mij denkt.

3. Alles wat ons over den toestand der onzichtbare wereld kan inlichten en ons die begrijpelijk kan maken, bevat voor ons een hoogst gewichtig onderwijs, omdat voornamelijk de valsche denkbeelden die men er zich van vormt, het meest tot ongeloof leiden. Verwonder u dus niet over de vragen, die wij u wellicht doen zullen.

Antw. Ik zal er mij niet over verwonderen, ik voorzie uwe vragen.

4. Gij hebt met groote duidelijkheid, den overgang van het leven tot den dood beschreven; gij hebt gezegd dat op het oogenblik dat het lichaam den laatsten zucht slaakt, het leven verbroken en het gezicht van den Geest uitgedoofd wordt. Gaat dit oogenblik met een pijnlijk of smartelijk gevoel gepaard?

Antw. Ongetwijfeld, want het leven is een opeenvolging van smarten, en de dood is eene aanvulling van alle smarten; van daar eene geweldige verscheuring, alsof de Geest een bovenmenselijke inspanning moet aanwenden, om zich aan zijn omhulsel te ontrukken, en het is die inspanning die ons geheele wezen inneemt en den Geest het bewustzijn van hetgeen hij wordt doet verliezen.

Dit is niet altijd het geval. De ondervinding heeft geleerd dat vele Geesten, vóór het sterven hun bewustzijn verliezen, en dat bij degenen die een zekeren graad van dematerialisatie bereikt hebben, de scheiding

zonder inspanning plaats vindt.

5. Weet gij ook of er Geesten zijn voor wie dit oogenblik pijnlijker is? Is het bij voorbeeld moeilijker voor den materialist, voor hem die gelooft dat alles dan voor hem een einde neemt?

Antw. Zeer zeker, want de Geest die zich voorbereid heeft, heeft reeds het lijden vergeten, of liever hij is er aan gewoon geraakt, en de gerustheid met welke hij den dood ziet, belet hem dubbel te lijden, omdat hij weet wat hem wacht. Het zedelijk lijden is het zwaarst, en dit, op het oogenblik van sterven niet aanwezig zijnde, is zulks eene groote verlichting. Degene die niet gelooft, is als de ter dood veroordeelde, wiens gedachten met de bijl en het onbekende vervuld zijn. Er bestaat overeenkomst tusschen dat sterven en het sterven van den atheïst.

6. Bestaan er materialisten, die zoo verstokt zijn, om tot het laatste oogenblik in ernst te gelooven dat zij tot het *niet* zullen overgaan?

Antw. Ongetwijfeld, er zijn er die tot in het laatste uur aan het niet gelooven, maar op het oogenblik dat de scheiding plaats grijpt, heeft er bij den Geest een grooten ommekeer plaats; hij wordt door twijfel overmeesterd, en dit kwelt hem, want hij vraagt zichzelf af, wat er van hem worden zal; hij wil zich aan iets vastklemmen en kan dit niet. Zonder dien indruk kan de scheiding niet plaats vinden.

Bij eene andere gelegenheid, heeft een Geest ons het volgende tafereel van het einde der ongeloovigen opgehangen.

“De verstokte ongeloovige lijdt in de laatste oogenblikken een dergelijke angst als die welke veroorzaakt wordt door eene verschrikkelijke nachtmerrie, waar men zich aan den rand van een afgrond ziet, op het punt van in de diepte neder te storten; men doet al het mogelijke om te vluchten, doch vruchteloos, men kan niet loopen, men wil zich aan iets vastklemmen, een steunpunt vastgrijpen, en men voelt zich naar beneden glijden; men wil schreeuwen, maar kan geen geluid uitbrengen; dan ziet men den stervende zich omwentelen, de handen krampachtig wringen en hoort hem gesmoorde kreten slaken, een zeker bewijs dat hij aan zulk eene nachtmerrie ten prooi ligt. Bij de gewoone nachtmerrie wordt gij door ontwaking uit dien angst verlost, en gij gevoelt u gelukkig dat het maar een droom is geweest; maar de nachtmerrie van den dood, houdt dikwijls zeer lang, zelfs jaren na den dood aan, en, wat voor den Geest de gewaarwording nog pijnlijker maakt, is de duisternis waarin hij dikwijls gedompeld is.”

7. Gij hebt gezegd dat gij op het oogenblik van het sterven niet meer kondt zien, maar een voorgevoel hadt. Gij zaagt niet meer lichamelijk, dit begrijpen wij, maar zaagt gij reeds vóór het sterven, het licht van de Geestenwereld in het verschiet?

Antw. Dit heb ik u reeds gezegd: het oogenblik van het sterven geeft de helderheid aan den Geest terug; de oogen zien niet meer, maar de Geest die een veel scherper gezicht heeft, ontdekt onmiddelijk eene onbekende wereld, en de waarheid wordt hem op éénmaal duidelijk, en veroorzaakt hem, wel is waar slechts voor een oogenblik, eene groote vreugde of een onuitsprekelijke smart, al naar gelang van zijn geweten en de her-

innering aan zijn afgelopen leven.

Men bedoelt hier het oogenblik het welk aan dat waarin de Geest zijn bewustzijn verliest, voorafgaat, hetgeen de woorden "*slechts voor een oogenblik*" verklaart, want dezelfde aangename of pijnlijke indrukken, blijven na het ontwaken, voortduren.

8. Zoudt gij ons willen mededeelen, wat u, op het oogenblik dat uwe oogen zich wederom voor het licht openden getroffen heeft; wat gij gezien hebt; alsmede ons, zoo mogelijk den aanblik der dingen die zich aan uw gezicht voordeden, beschrijven.

Antw. Toen ik weer tot bewustzijn gekomen was en dat wat ik voor oogen had, kon zien, was ik als verblind, en kon ik er mij niet goed rekenschap van geven, want de helderheid van geest keert niet eensklaps terug. Maar God die mij zulk een groot bewijs van Zijne goedheid gegeven heeft, stond het toe dat ik mijne vermogens terugkreeg. Ik vond mij omringd door vele en trouwe vrienden. Al de beschermgeesten die gewoon zijn ons bij te staan, omringden mij en lachten mij toe; een geluk zonder weergade bezielde hen allen, en ik, sterk en gezond, kon zonder inspanning mij in de ruimte verplaatsen. Wat ik zag, kan niet in menschenlijke taal uitgedrukt worden.

Maar, zonder evenwel de grens die God gesteld heeft, te overschrijden, zal ik u nog uitvoeriger over mijn geluk komen onderhouden. Weet, dat hetgeen bij u onder geluk verstaan wordt eene fictie is. Leeft verstandig, wijs, vroom, naar den geest van liefde en weldadigheid, en gij zult uzelfen indrukken bereiden, die uwe grootste dichters niet bij machte zijn te beschrijven.

Zeker zijn de vertelsels van feeën vol ongerijmdheden; maar zouden zij niet in zeker opzicht, de schildering zijn van hetgeen in de Geestenwereld gebeurt? Gelijkt het verhaal van den heer Sanson niet op dat van iemand, die in eene armoedige nederige hut inslaapt, en in een prachtig paleis, omringd van schitterende hovelingen ontwaakt?

III.

9. Onder welk uiterlijk hebben de Geesten zich aan u vertoond? Was het in den vorm van mensch?

Antw. Ja, mijn waarde vriend; op aarde hadden de Geesten ons geleerd, dat zij den overgangsvorm dien zij op aarde gehad hebben, in de andere wereld behouden, en dit is de waarheid. Maar welk een verschil tusschen dat misvormd werktuig dat met moeite met zijn nasleep van beproevingen voortkruipt, en de bewonderingswaardige fluiditeit van het lichaam der Geesten! Leelijkheid, bestaat niet meer, want de gelaatstrekken hebben de hardheid van uitdrukking, die het bijzonder kenmerk van het menschenras is, verloren. God heeft al die bevallige lichamen, die zich sierlijk bewegen, een heilig uiterlijk gegeven: de spraak heeft intonatie, die voor u in geen taal weer te geven zijn,

en het gezicht dringt door tot de sterren. Tracht, in gedachte, datgene te zien wat God, de bouwmeester der bouwmeesteren wrochten kan, en gij zult u een zwak denkbeeld van den vorm der Geesten kunnen maken.

10. Nu eene vraag omtrent uwzelve, Hoe ziet gij uwzelve? Neemt gij bij u een beperkten en begrensden, ofschoon fluïdieken vorm waar? Gevoelt gij dat gij een hoofd, romp, armen en beenen hebt?

Antw. Daar de Geest zijn menschelijken vorm, doch vergoddelijkt, geïdealiseerd, behouden heeft, bezit hij zonder twijfel al de door u opgenoemde ledematen. Ik gevoel zeer goed, dat ik beenen en vingers heb, want wij kunnen, door onzen wil aan u verschijnen en u de hand drukken. Ik ben met u en heb alle mijne vrienden de hand gedrukt zonder dat zij hiervan bewust geweest zijn; door onze fluïditeit kunnen wij, indien wij dit verlangen, overal zijn, zonder te hinderen of eenig gevoel te verwekken. Op dit oogenblik vouwt gij uwe handen te zamen, en ik heb de mijne in de uwen. Ik zeg u: ik heb u lief; maar mijn lichaam neemt geen plaats in, het licht doordringt het, en wat gij een wonder zoudt noemen, indien het voor u zichtbaar ware is voor de Geesten eene zich telkens herhalende gewone handeling.

Het gezicht der Geesten heeft geene overeenkomst met dat van den mensch, evenmin als hun lichaam werkelijk op het zijne gelijkt, want alles is in samenstelling en wezen veranderd. Ik herhaal het, de Geest bezit eene goddelijke scherpzinnigheid die zich over alles uitstrekt, daar hij zelfs uwe gedachten lezen kan; ook kan hij, zoo dit noodig is, den vorm aannemen, die hem het beste in uw geheugen terugroept. Maar de Geest die zijne beproevingen volbracht heeft, heeft inderdaad den vorm, die hem in staat heeft gesteld tot God te komen, het meeste lief.

11. De Geesten hebben geen geslacht; maar het is slechts weinige dagen geleden dat gij nog een man waart; is het u in uw nieuwen toestand aangenamer tot het mannelijk dan tot het vrouwelijk geslacht te behooren? Is dit met een Geest, die zijn lichaam reeds lang verlaten heeft, ook het geval?

Antw. Wij hechten er niet aan om tot het mannelijk of vrouwelijk geslacht te behooren: de Geesten telen niet voort. God scheidt ze naar Zijn wil, en daar Hij, voor zijne bewonderingswaardige oogmerken, gewild heeft dat de Geesten zich op aarde zouden reincarneeren, heeft hij de voortplanting door middel van het mannelijk en vrouwelijk geslacht er aan moeten toevoegen. Maar zonder dat daarvoor eene nadere uitlegging noodig is, begrijpt gij wel, dat de Geesten geen geslacht kunnen hebben.

Er is altijd gezegd dat de Geesten geen geslacht hebben; alleen tot voortteling der lichamen zijn geslachten noodig, en aangezien de Geesten niet voorttelen, zijn voor hen de geslachten onnoodig. Onze vraag had ook niet ten doel om dit feit te constateeren, maar de dood van den heer Sanson eerst onlangs plaats gevonden hebbende, wenschten wij te weten of hij de indrukken van zijn aardsche leven nog behouden had. De gelouterde Geesten kunnen zich zeer goed rekenschap van hunne natuur geven, maar onder de mindere niet

gedematerialiseerde Geesten, zijn er nog velen die nog hetzelfde wanen te zijn, wat zij op aarde waren, en nog dezelfde hartstochten en dezelfde wenschen behouden; dezen gelooven nog dat zij man of vrouw zijn, en dit is de reden dat er zijn geweest, die gezegd hebben dat de Geesten van het een of ander geslacht zijn. Dit is de reden waardoor sommige tegenstrijdigheden hunnen oorsprong in den meer of minder gevorderden staat der zich manifesterende Geesten, vinden; de schuld ligt niet aan de Geesten, maar aan hen die ze ondervragen, en zich de moeite niet geven om het onderwerp grondig te onderzoeken.

12. Hoe doet zich de seance aan u voor? Is zij voor uw nieuw gezicht, wat zij u bij uw leven toescheen? Hebben de menschen voor u hetzelfde uiterlijk? Is alles even helder en duidelijk?

Antw. Veel duidelijker, want ik kan uw aller gedachten lezen, en geloof mij als ik u zeg dat ik mij door den goeden indruk die de welwillendheid van al de verzamelde Geesten op mij maakt, zeer gelukkig gevoel. Ik wensch dat dezelfde goede verstandhouding niet alleen te Parijs, door de vereeniging van alle kringen moge tot stand komen, maar ook door geheel Frankrijk, *waar er kringen zijn die zich van elkander afscheiden en op elkander naijverig zijn, daartoe aangezet door wargeesten die in wanorde behagen scheppen*; terwijl het spiritisme de volstrekte en algeheele verloochening van iemands eigen *ik* moet zijn.

13. Gij zegt dat gij onze gedachten leest, zoudt gij het ons begrijpelijk kunnen maken op welke wijze deze overbrenging der gedachte plaats vindt?

Antw. Dit is niet gemakkelijk; om u dit zonderlinge wonder van het gezicht der Geesten te kunnen mededeelen en uitleggen, zou ik u met een geheel arsenaal van nog onbekende merkende oorzaken moeten bekend maken, en dan zoudt gij zoo geleerd zijn als wij, hetgeen onmogelijk is, omdat uwe vermogens door de stof beperkt worden. Hebt geduld, wordt braaf, en gij zult er komen; voor het oogenblik bezit gij alleen datgene wat God u toestaat, maar daarbij de zucht om steeds vorderingen te maken; later zult gij zijn zooals wij. Tracht dus goed te sterven, ten einde veel te kunnen weten. De weetgierigheid, welke een prikkel voor den denkenden mensch is, geleidt u zachtkens tot aan uw dood, en het blijft voor u weggelegd al uw verledene, tegenwoordige en toekomstige weetgierigheid te bevredigen. Intusschen zal ik, om zoo goed en zoo kwaad als het kan uwe vraag te beantwoorden, u zeggen: De lucht die u omringt en die even ontastbaar is als wij, voert het karakter van uwe gedachten met zich voort; de ademtocht dien gij uitademt is als 't ware het met uwe gedachten beschreven blad, deze gedachten worden door de Geesten waarmede gij onophoudelijk in aanraking zijt, gelezen en verklaard; het zijn de boden van eene goddelijke telegraphie aan wie niets ontgaat.

De dood van den rechtvaardige.

Na de eerste inroeping van den Geest van den heer Sanson in de spiritische ver-

eeniging te Parijs, deed een Geest onder bovenstaanden titel, de volgende mededeeling.

Het sterven van den man, waarmede gij u thans bezighoudt, is dat van den rechtvaardige geweest; dat wil zeggen dat het met kalmte en hoop gepaard ging. Evenals de dag natuurlijk op de dageraad volgt, zoo is ook voor hem het Geestenleven op het aardsche gevolgd, zonder schokken zonder vaneenrijting, en hij slaakte zijn laats-ten zucht als een lofzang van dankbaarheid en liefde. Bij hoe weinigen vindt die moeilijke overgang op deze wijze plaats! Hoe weinigen begrijpen na de bedwelming die de genietingen veroorzaken, en de ergernissen die het leven oplevert, de welluidende accoorden der sfeeren! Even als de welvarende mensch die door een kogel getroffen verminkt wordt, nog aan de ledematen die hem ontnomen zijn, meent te lijden, zoo wordt bij hem die zonder geloof of hoop sterft, de ziel bij het ontsnappen uit het lichaam vaneen gescheurd, en zij stort zich, zichzelf onbewust bevende in de ruimte.

Bidt voor die geschokte zielen; bidt voor alle lijdenden; de liefdadigheid beperkt zich niet tot de zichtbare menschen: zij helpt en troost ook de wezens die de ruimte bevolken. Gij hebt hiervan een treffend voorbeeld in de plotselinge bekeering van dien Geest, die getroffen werd door de gebeden die gij op het graf van den rechtvaardige hebt uitgesproken, die gij ondervragen moet, en die hoopt u op den weg der heiliging vorderingen te zullen doen maken *). Voor de liefde bestaan geene grenzen; zij vervult het heelal, haar goddelijken troost beurtelings uitdeelende en ontvangende. De zee ontrolt zich in een eindeloos verschiet; haar uiterste grens schijnt met den hemel zamen te smelten, en de Geest is verblind door den prachtigen aanblik van beider grootheid. Zoo ook moet de liefde, die dieper dan de zeeën, oneindiger dan de ruimte is, u levenden en Geesten allen in dezelfde gemeenschap van liefdadigheid vereenigen, en de bewonderenswaardige zamensmelting van het eindige met het eeuwige teweeg brengen.

Georges.

*) Zinspeling op den Geest van Bernard, die zich, uit zichzelf, op den dag der begrafenis van den heer Sanson, gemanifesteerd heeft. (Zie Revue Spirite van Mei 1862, blz. 132.)

De heer Jobard.

Directeur van het Museum van Industrie te Brussel; geboren te Baissey (Haute Marne); te Brussel op den 27 October 1861, in den ouderdom van 69 jaar, aan eene beroerte overleden.

De heer Jobard was eere-voorzitter van de spiritische Vereeniging te Parijs; men had het voornemen hem in de zitting van den 8e November in te roepen, toen hij dien wenschen voorkwam, door uit zichzelf de volgende mededeeling te doen:

Ik, wien gij wildet inroepen, ben hier, en wil mij het eerst door dit medium, dat ik daartoe tot nog toe te vergeefs heb aangezocht, manifesteren.

Vooreerst wil ik u mijne indrukken op het oogenblik van de scheiding mijner ziel mededeelen; ik voelde eene onbegrijpelijke trilling, op éénmaal herinnerde ik mij, mijne geboorte, jeugd en rijperen leeftijd; mijn geheele leven is mij weder met juistheid in herinnering gebracht. Ik gevoelde niets dan een vromen wenschen, om mij weder in de oorden die onze geliefde leer ons heeft leeren kennen, terug te zien; daarna hield die verwarring op. Ik was vrij; en mijn lichaam lag daar levenloos. O! mijne vrienden, hoe verrukkelijk is het, als men den zwaren last van het lichaam aflegt! hoe verrukkelijk is het de ruimte te omvatten! Denkt evenwel niet, dat ik nu op eenmaal een van 's Heeren uitverkorenen geworden ben; neen, ik bevind mij onder de Geesten, die een weinig onthouden hebben, doch nog veel leeren moeten. Spoedig heb ik mij uwer, *mijne broeders in de ballingschap*, herinnerd, en ik verzeker u, mijne geheele sympathie, alle mijne wenschen zijn u toegewijd.

Gij wenscht te weten, welke Geesten het waren, die mij te gemoet kwamen? Wat mijne indrukken geweest zijn? Mijne vrienden waren al degenen die wij inriepen, al de broeders die aan onzen arbeid hebben deelgenomen. Ik heb de heerlijkheid aanschouwd, maar kan die niet beschrijven. Ik heb er mij op toegelegd, om al wat in de door ons ontvangene mededeelingen waar was, te onderscheiden, en ben bereid om al de dwaalbegrippen die ons medegedeeld mochten zijn, te verbeteren: in één woord ik ben bereid in deze wereld de kampioen der waarheid te zijn, zooals ik dat in de uwe geweest ben.

Jobard.

1. Bij uw leven, hebt gij ons aanbevolen, u na uw vertrek van de aarde, in te roepen; wij doen dit, niet alleen om aan uwen wensch te voldoen, maar vooral ook om u nogmaals te betuigen, dat wij u eene hartelijke en oprechte genegenheid toedragen, en ook in het belang van ons onderricht, want beter dan ieder ander zijt gij in staat ons juiste inlichtingen omtrent de wereld waarin gij u thans bevindt, te geven. Wij zullen ons dus gelukkig achten, als gij onze vragen wilt beantwoorden.

Antw. Wat op dit oogenblik van het meeste belang is, is uw onderwijs. Wat uwe toegenegenheid betreft, ik zie ze, en ik hoor die betuiging niet alléén met de ooren, en dat is een groote vooruitgang.

2. Om orde in onze gedachte te bewaren, en niet in het wilde te spreken, wenschen wij u eerst te vragen, op welke plaats gij u hier bevindt, en in welke gedaante wij

u zouden zien, bijaldien wij u zien konden?

Antw. Ik ben bij het medium; gij zoudt mij zien in het uiterlijk van den Jobard die vroeger met u aanzat, want uwe verduisterde oogen kunnen de Geesten, alleen in hunne sterfelijke gestalte zien.

3. Zou het u mogelijk zijn, u voor ons zichtbaar te maken, en indien u dit niet mogelijk is, waardoor wordt u dit dan belet?

Antw. De aanleg daartoe hangt geheel van u, persoonlijk af. Een ziend-medium zou mij zien: de anderen zien mij niet.

4. Toen gij tijdens uw leven, onze zittingen bijwoonet, zat gij op de plaats, die wij thans voor u open gelaten hebben. Zij dus die u daar hebben zien zitten, moeten zich verbeelden u daar, even als vroeger, te zien. Zoo gij er al niet met uw stoffelijk lichaam zijt, dan zijt gij er toch met uw fluïdiek lichaam dat denzelfden vorm heeft; indien wij u er niet met de oogen van ons lichaam kunnen zien, zien wij er u toch in gedachte; zoo gij u al niet door de stem met ons kunt onderhouden, kunt gij dit toch door middel van een tolk schriftelijk doen; onzen omgang met u, is dus door uw dood, in het geheel niet afgebroken, en wij kunnen ons even gemakkelijk en even goed als voorheen, met u onderhouden. Dit is immers de toestand?

Antw. Ja, en dit is u reeds sedert lang bekend. Ik zal deze plaats dikwijls innemen, want mijn Geest zal met u wonen.

Wij maken op deze zinsnede: "Mijn Geest zal met u wonen," opmerkzaam. In de gegeven omstandigheid, is het geen beeldspraak, maar eene werkelijkheid. Dank zij de kennis die het spiritisme ons omtrent de natuur der Geesten gegeven heeft, weet men dat een Geest niet alleen in gedachte, maar ook door middel van zijn geëtheriseerd lichaam, waardoor hij een bepaalde individualiteit wordt, zich in persoon, onder ons kan bevinden. Een geest kan dus even goed na den dood, als tijdens het lichamelijk leven met ons wonen, en zelfs beter, want hij kan komen en vertrekken wanneer hij wil. Op die wijze omringen ons eene menigte onzichtbare medebewoners, waarvan sommigen ons onverschillig, anderen door toegenegenheid aan ons gehecht, zijn; het is vooral op deze laatsten dat de woorden: "Zij wonen onder ons," die door zij helpen, inspireeren en beschermen ons, kunnen vertaald worden, toepasselijk zijn.

5. Het is nog niet lang geleden dat gij op diezelfde plaats hebt nedergezeten, komen de omstandigheden, waarin gij er u thans op plaatst u niet vreemd voor? Welke uitwerking heeft die verandering op u?

Antw. Die omstandigheden komen mij niet vreemd voor, want mijn gedesincarneerde Geest heeft eene helderheid verkregen welke niet een vraagstuk dat hij overweegt in het duister laat.

6. Herinnert gij u dat gij vóór uw laatste bestaan, in dienzelfden toestand verkeerd hebt, en vindt gij er iets in veranderd?

Antw. Ik herinner mij mijne vroegere levens, en ik vind dat ik verbeterd ben. Ik zie, en ik assimileer wat ik zie. Bij mijne vroegere incarnatiën, merkte ik, als benevelde

Geest, alleen de gapingen door het aardsche leven in mijn geestelijk leven veroorzaakt, op.

7. Herinnert gij u, uw voorlaatst bestaan, het bestaan dat den heer Jobart voorafging?

Antw. In mijn voorlaatste bestaan, was ik een instrumentmaker die door armoede en door de zucht om zijn werk te volmaken verteerd werd. *Als Jobard* heb ik de droomen van den armen werkman verwezenlijkt, en ik loof God, wiens oneindige goedheid de plant waarvan hij het zaad in mijne hersenen had nedergelegd, heeft doen groeien.

8. Hebt gij reeds elders mededeelingen gedaan?

Antw. Ik heb mij nog maar weinig gemanifesteerd; op vele plaatsen heeft een Geest mijn naam aangenomen; dikwijls was ik in de nabijheid, zonder het zelf te kunnen doen; mijn dood is nog zoo kort geleden, dat ik nog aan sommige aardsche invloeden toegeef. Om mijne gedachten te kunnen uitdrukken moet er volmaakte sympathie bestaan; ik herhaal het, ik kan het nog niet doen. Wanneer een eenigzins bekend mensch sterft, roept men hem van alle kanten in; duizende Geesten haasten zich om zijne individualiteit aan te nemen; dit is voor mij onder verschillende omstandigheden het geval geweest. Ik verzeker u dat maar weinige Geesten in staat zijn zich dadelijk na hunne bevrijding zelf aan een geliefkoosd medium te manifesteren.

9. Ziet gij de Geesten die hier met ons zijn?

Antw. Ja, vooral zie ik *Lazare* en *Erastus*; dan verder af *de Geest van waarheid* in de ruimte zwevende, verder zijt gij omgeven door eene menigte Geesten die zich welwillend om u verdringen. Wees gelukkig vrienden, want goede invloeden onttrekken u aan de onheilen, die het gevolg der dwaling zijn.

10. Bij uw leven, deeldet gij het toen geuite gevoelen dat de vorming der aarde aan de incrustatie van vier planeten die aaneengehecht werden toe te schrijven is. Zijt gij dit geloof nog altijd toegedaan?

Antw. Het is eene dwaling. De nieuwere geologische ontdekkingen bewijzen de omwentelingen die de aarde ondergaan heeft, en hare trapsgewijze vorming. De aarde heeft evenals de andere planeten haar eigen leven gehad, en God heeft noch deze groote wanorde noch die aggregatie van planeten noodig gehad. Water en vuur zijn de eenige organiseerende elementen der aarde.

11. Gij dacht ook dat de mensch gedurende een onbepaalden tijd in kataleptischen toestand kon geraken, en dat het menschelijk geslacht op die wijze op aarde werd gebracht?

Antw. Dit was eene afdwaling mijner verbeelding, die altijd het doel voorbij streefde. De kataleptische toestand kan lang maar niet gedurende onbepaalden tijd aanhouden. Het zijn overleveringen en door de verhitte oostersche verbeeldingskracht ver-

grooten legenden. Veel heb ik reeds geleden, mijne vrienden, door de herinnering aan de illusiën waarmede ik mijnen geest voedde; laat er u niet door misleiden. Ik had veel geleerd, en ik mag er bijvoegen, dat mijne intelligentie die zich gemakkelijk die uitgebreide en verschillende onderwerpen van studie toeëigende, uit haar laatste incarnatie, de zucht naar het wonderbaarlijke en zamengestelde, dat zijn oorsprong in de verbeeldingskracht van het volk vindt, had overgehouden.

Ik heb mij nog maar weinig met zuiver-intellectueele vragen, in den zin zooals gij bedoelt bezig gehouden. Hoe zou ik dat ook hebben kunnen doen, medegesleept als ik worde door het bewonderingswaardige schouwspel dat mij omringt? De band van het Spiritisme alleen, die veel sterker is, dan gij u dit kunt voorstellen, is instaat mij naar de aarde te trekken, die ik, niet met vreugde, wat dit zou goddeloos wezen, maar met een diep gevoel van dankbaarheid voor de verlossing verlaat.

Bij gelegenheid dat door de vereeniging in februari 1862 eene intekening ten behoeve van de werklieden te Lyon geopend werd, schreef een der leden in voor 50 francs, waarvan 25 voor hem en 25 ten name van Jobard. Deze laatste deed hierover de volgende mededeeling:

Ik gevoel mij gestreeld en dankbaar dat mijne broeders spiritisten mij niet vergeten hebben. Ik dank het edelmoedige hart dat u het offer bracht, dat ik, indien ik uwe wereld nog bewoonde, zelf zou gebracht hebben. In de wereld die ik nu bewoon, heeft men geene klinkende munt noodig; om het stoffelijk bewijs te leveren, dat ik met het ongelukkig lot mijner broeders te Lyon begaan ben, heb ik dus in de beurs van een vriend moeten putten. Brave werklieden, die met zoo veel ijver den wijngaard des Heeren bearbeit, hoezeer moet gij overtuigd wezen, nu dat klein en groot u sympathie en broederschap bewijst, dat liefdadigheid geen ijdel woord is. Gij bevindt u op den grooten weg die tot den vooruitgang van het menschedom leidt; moge God u daarin doen volharderen en geven dat gij gelukkiger wordt; de vriendengeesten zullen u ondersteunen en gij zult overwinnen!

Ik begin rustiger en meer geestelijk te leven, en word minder door de inroepingen waarmede men mij van alle kanten bestormt, gestoord. De mode wil zelfs hare heerschappij over de Geesten uitstrekken; als de mode Jobard voor eene andere zal hebben plaats gemaakt, en ik tot het niet der menschelijke vergetelheid zal teruggekeerd zijn, zal ik mijne wezenlijke vrienden, en daarmede bedoel ik hen wier intelligentie niet vergeet, verzoeken mij in te roepen; dan zullen wij de vraagstukken die wij al te oppervlakkig behandeld hebben, weer opnieuw trachten te doorgronden, en uwe Jobard, geheel en al vervormd, zal u dan van dienst kunnen zijn, hetgeen hij van harte wenscht.

Jobard.

Na verloop van den tijd aan de geruststelling zijner vrienden besteed, heeft Jo-

bard, in afwachting van zijn terugkeer onder de levenden, om er dan meer daadwerkelijk deel aan te nemen, onder de Geesten die ijverig aan de sociale verbetering arbeiden, plaats genomen. Sedert dien tijd heeft hij dikwijls in de Parijsche Vereeniging, waarvan hij verlangt als lid beschouwd te blijven, mededeelingen van eene onbetwistbaar voortreffelijke strekking gedaan, zonder daarom zijne eigenaardigheid of zijne geestigheid die den grondslag van zijn karakter uitmaakte, en waaraan men hem, voordat hij zijne handteekening zette, herkende, te verloochenen.

Samuel Philippe.

Samuel Philippe was in den volstrekten zin van het woord een braaf mensch; niemand kon zich herinneren hem ooit iets slechts te hebben zien doen, noch hem ooit willens of wetens iemand nadeel zien toebrengen. Hij was met eene grenzelooze zelfopoffering voor zijne vrienden vervuld, en als het er op aan kwam iemand eene dienst te bewijzen, was men er altijd zeker van, hem zelfs met opoffering van eigen welzijn, daartoe bereid te vinden. Geen arbeid, moeite of opoffering, was hem te zwaar, niets was hem te veel als hij iemand van dienst kon zijn, en dit deed hij alles geheel eenvoudig, zonder vertooning, en hij was zeer verwonderd als men daarin iets verdienstelijks vond. Nooit was hij op degenen die hem kwaad deden vertoornd, en deed zich de gelegenheid voor, ook hen, eene dienst te kunnen bewijzen, dan deed hij dit met dezelfde bereidwilligheid alsof het menschen gold die hem weldaden bewezen hadden. Had hij met ondankbaren te doen, dan was hij gewoon te zeggen: "Niet mij, maar hen moet gij beklagen." Of-schoon hij vele kundigheden, en, veel gezond verstand bezat, werd zijn geheel aan zwaren arbeid gewijd leven, in vergetelheid doorgebracht, en ging met zware beproevingen gepaard. Hij was een van die uitmuntende naturen die in de schaduw bloeien, waarover de wereld het stilzwijgen bewaart, en wier glans zich niet over de aarde verspreidt. Hij had in de kennis van het spiritisme een groote gelatenheid in de wederwaardigheden van het leven, geput. Hij stierf na eene smartelijke ziekte, in December 1862, in den ouderdom van 50 jaren, diep betreurd door zijne bloedverwanten en eenige vrienden. Hij werd vele maanden, daarna ingeroepen.

Vraag. Kunt gij u uwe laatste oogenblikken op aarde nog goed herinneren?

Antw. Volkomen, deze herinnering is langzamerhand bij mij teruggekomen, want op het eerste oogenblik, waren mijne gedachten verward.

Vr. Zoudt gij, voor onze leering en ter wille van de belangstelling die uw voorbeeldig leven ons inboezemd, de wijze, waarop voor u de overgang van het lichamelijke tot het geestelijke leven, heeft plaats gevonden, en uw toestand in de Geestenwereld willen beschrijven?

Antw. Zeer gaarne, dit verhaal zal niet alleen voor u, maar ook voor mij, nuttig zijn. Door mijne gedachte weder op de aarde te vestigen, zal de vergelijking mij de goedheid van den Schepper nog meer doen op prijs stellen.

Het is u bekend met hoeveel wederwaardigheden mijn leven gepaard ging; het heeft mij, God zij dank! in tegenspoed nooit aan moed ontbroken, en nu wensch ik mij daarmee geluk. Hoeveel zou ik niet verloren hebben, zoo ik den moed had opgegeven! Het denkbeeld alleen, dat door te verflauwen, al wat ik uitgestaan heb, voor mij zonder nut geweest zou zijn, en ik weder opnieuw had moeten aanvangen, doet mij huiveren. O mijne vrienden! Moge deze waarheid u doordringen; uw toekomstig geluk hangt er van af. Neen, voorzeker, dat geluk wordt door eenige jaren lijdens niet te duur gekocht. Wist gij slechts hoe weinig eenige jaren zijn in vergelijking met de oneindigheid!

Zoo al mijn laatste leven, in uwe oogen eenige verdienste heeft gehad, gij zoudt niet hetzelfde zeggen van die, welke daaraan voorafgegaan zijn. Het is slechts door den volhardenden op mijzelf toegepasten arbeid, dat ik mij, tot hetgeen ik nu ben, gemaakt heb. Om de laatste sporen van mijne, vroegere fouten uit te wisschen, moest ik nog die laatste beproevingen die ik vrijwillig aangenomen heb, ondergaan. Ik heb in de vastheid van mijn voornemen de kracht geput om ze zonder morren te kunnen dragen. Nu zegen ik die beproevingen; door haar heb ik van het verleden, dat niet meer dan eene herinnering voor mij is, afscheid genomen, en van nu af aan, kan ik met eene rechtmatige voldoening op den afgelegden weg terug zien.

O gij! die mij op aarde hebt doen lijden, die hard voor mij waart en mij een slecht hart toedroegt, die mij vernederd en met bitterheid overstelpt hebt, wier kwade trouw mij dikwijls genoodzaakt heeft de zwaarste ontberingen te ondergaan, ik vergeef u niet alleen, maar dank u. Toen gij mij kwaad wildet doen, vermoedet gij niet dat gij mij zoo veel goed deed. En het is toch waar, dat ik het geluk dat ik nu geniet, grootendeels aan u te danken heb, want gij hebt mij in de gelegenheid gesteld om mijn geduld te oefenen en mij in de moeielijkste liefde, die voor mijne vijanden, te oefenen.

Laat u deze uitwijding niet ongeduldig maken, ik ga nu over tot hetgeen gij verlangt.

Ofschoon ik in mijne laatste ziekte hevig leed, heb ik geen doodstrijd gehad; de dood is voor mij als een slaap, zonder worsteling, zonder schok gekomen. De toekomst niet vreezende, heb ik mij niet aan het leven vastgeklemd; ik heb dus niet nodig gehad mij uit de laatste omknelling te ontworstelen; de scheiding vond plaats zonder inspanning of smart en zonder dat ik het bemerkte.

Hoe lang die laatste slaap geduurd heeft, weet ik niet, maar het was zeer kort. Het ontwaken ging met eene kalmte die zeer afstak bij mijn vorigen toestand, gepaard; ik voelde geene pijnen meer en verheugde mij daarover; ik wilde opstaan en loopen, maar eene verdooving die niets onaangenaams maar veeleer zelfs iets behagelijks had,

belette mij zulks, en ik gaf mij met een zeker genot aan haar over, zonder instaat te zijn mij van mijn toestand eenige rekenschap te kunnen geven, en zonder te vermoeden dat ik de aarde verlaten had. Al wat mij omringde kwam mij als een droom voor. Ik zag mijne vrouw en eenige vrienden in mijne kamer geknield en weenende, en zeide tot mijzelve dat zij waarschijnlijk dachten dat ik dood was; ik wilde hen uit hunne dwaling helpen, doch kon geen woord uitbrengen, zoodat ik de gevolgtrekking maakte dat ik droomde. Wat mij nog meer in die gedachte bevestigde, was, dat ik mij omringd zag door verscheidene menschen die ik lief gehad had, en sedert lang overleden waren, en door anderen die ik op het eerste gezicht niet herkende, en in afwachting mijner ontwaking, over mij schenen te waken.

Deze toestand wisselde met oogenblikken van meer helderheid en slaperigheid af, gedurende welke ik beurtelings het bewustzijn van mijn eigen *ik*, verkreeg en verloor. Langzamerhand werden mijne denkbeelden helderder; het licht dat ik als door een nevel gewaar werd, kwam met meer luister te voorschijn; toen begon ik mijzelf te herkennen en begreep ik dat ik niet meer tot de wereld op aarde behoorde. Ware ik niet met het spiritisme bekend geweest, dan zou de begoocheling, waarschijnlijk nog langer geduurd hebben.

Mijn sterfelijk overschot lag daar nog onbegraven; ik beschouwde het met medelijden, en wenschte mijzelf geluk er eindelijk van verlost te zijn. Ik gevoelde mij zoo gelukkig vrij te zijn! Even als iemand die uit een bedorven dampkring komt, haalde ik diep adem; een onbeschrijfelijk gevoel van geluk doortindelde mijn geheele wezen; de tegenwoordigheid van hen die ik lief gehad had, vervulde mij met blijdschap; ik was in het geheel niet verwonderd hen te zien; het kwam mij geheel natuurlijk voor, maar het was mij als of ik ze na een lange reis terug zag. Slechts over een ding was ik in den beginne verwonderd, en wel daarover, dat wij, zonder een woord te spreken, elkander verstonden; onze gedachten werden alleen door elkander aan te zien, en als 't ware door doordringing van het fluïdum overgebracht.

Ik was evenwel nog niet geheel los van de aardsche denkbeelden; de herinnering aan hetgeen ik geleden had kwam nu en dan wederom bij mij op, als ware het om mij des te meer prijs op mijn nieuwen toestand te doen stellen. Ik had lichamelijk, maar meer nog zedelijk geleden, ik was ten prooi geweest aan kwaadwilligheid en aan die duizende moeilijkheden, die wellicht zwaarder wegen dan wezenlijke ongelukken, omdat zij een onophoudelijken angst veroorzaken. Hiervan was de indruk nog niet geheel uitgewischt, en ik deed mij zelve dikwijls de vraag, of ik er wel wezenlijk van verlost was; ik verbeelde mij nog zekere onaangename stemmen te hooren; ik duchte de moeilijkheden die mij zoo dikwijls gekweld hadden, en beefde op die gedachte ondanks mij zelven; ik betastte mij om zoo te zeggen om mij te verzekeren dat ik niet de speelbal van een droom was; en als ik dan de zekerheid verkregen had, dat dit alles wel voor goed een

einde genomen had, dan was het als of er een zwaren last van mij afgenomen werd. Het is dus wel wezenlijk waar, zeide ik tot mij zelve, dat ik van al die zorgen, die de kwelling van mijn leven waren, geheel bevrijd ben, en dan dankte ik er God voor. Ik was even als een arm mensch, die onverwachts in het bezit van een aanzienlijk fortuin komt; gedurende eenigen tijd twijfelt deze aan de werkelijkheid, en vrees voor gebrek komt weder bij hem op. O! indien de mensch het toekomstige leven begreep, hoeveel kracht, hoeveel moed zou die overtuiging hem niet in tegenspoed geven! Wat zou hij al niet doen, zoo lang hij op aarde was, om het geluk deelachtig te worden, dat God voor al Zijne kinderen die aan zijne wetten gehoorzamen, bestemd heeft! Zij zouden dan inzien hoe luttel de genietingen zijn, naar welke zij haken, vergeleken bij die welke zij veronachtzamen!

Vr. Heeft die voor u zoo nieuwe wereld, waarbij de onze vergeleken zoo min is, hebben die vele vrienden die gij er hebt teruggevonden, u uwe familie en vrienden op aarde, niet uit het oog doen verliezen?

Antw. Indien ik dezen vergeten had, zoude ik het geluk dat ik geniet, onwaardig zijn; God beloont het egoïsme niet, maar straft hetzelve. De wereld waarin ik mij bevind kan mij wel de aarde, maar niet de Geesten die er op geïncarneerd zijn doen gering-schatten. Alleen onder de menschen, ziet men, dat voorspoed de deelgenooten, die men in het ongeluk had, doet vergeten. Menigmaal bezoek ik de mijnen, de goede gedachten die zij omtrent mij koesteren maken mij gelukkig; hunne gedachte trekt mij tot hen, ik ben bij hunne gesprekken tegenwoordig; zijn zij vrolijk dan geniet ik, hunne zorgen bedroeven mij, maar het is niet die angstvolle droefheid van het menschelijke leven, want ik begrijp dat die zorgen slechts tijdelijk zijn en tot hun welzijn dienen. Ik gevoel mij gelukkig door de gedachte dat zij ook eenmaal in dit verblijf der vreugde, waar smart onbekend is, zullen komen. Te maken dat zij dit waardig worden is mijn streven; ik doe al wat ik kan, om hen goede gedachten, maar vooral onderwerping aan Gods wil, zoo als ik zelve gehad heb, in te boezemen. Mijn grootste leed is, als ik hen door gebrek aan moed, door gemor, twijfel aan de toekomst, of door berispelijke handelingen van dat tijdstip verder verwijderd zie. Dan tracht ik hen van den slechten weg af te brengen; gelukt mij dit, dan is mij dit eene groote vreugde, en wij verblijden er ons hier, allen over: mislukken mijne pogingen, dan zeg ik mij zelve met leedwezen: Alweer eene vertraging voor hen; maar ik troost mij met de gedachte dat niet alles reddeloos verloren is.

Van Durst.

Oud-ambtenaar, overleden te Antwerpen in 1863, in den ouderdom van 80 jaren.

Kort na diens dood, werd door een medium aan zijn geestelijke leidsman ge-

vraagde of men hem kon inroepen, en daarop ten antwoord ontvangen: "Deze Geest ontwaakt langzaam uit zijne beneveling; hij zou u reeds kunnen antwoorden, maar de mededeeling zou hem te veel moeite kosten. Wilt dus nog vier dagen wachten, en hij zal u antwoorden. In dien tusschentijd zullen hem de goede gedachten die gij ten zijnen opzichte geuit hebt bekend worden, en hij zal dankbaar en als een goede vriend tot u komen."

Vier dagen daarna dicteerde de Geest het volgende.

Mijn vriend, mijn leven was van zeer weinig gewicht in de weegschaal der eeuwigheid; evenwel ben ik ver van ongelukkig; ik bevond mij in den nederigen maar betrekkelijk gelukkigen toestand van hem die zonder daarom aanspraak op volmaaktheid te maken, weinig kwaad deed. Indien er zijn die zich in een nederigen kring gelukkig kunnen gevoelen, welnu! dan behoort ik tot dat getal. Ik heb slechts van een ding spijt, en wel van datgene niet gekend te hebben wat gij nu weet; mijne beneveling zou dan niet zoo lang, en niet zoo moeielijk voor mij geweest zijn. Zij is groot geweest, en inderdaad: leven zonder te leven; zijn lichaam te zien, er nauw mede verbonden te zijn, en er toch geen gebruik meer van te kunnen maken; hen die men heeft lief gehad te zien, en te gevoelen dat de gedachte die ons aan hen hecht uitdooft, dit alles is verschrikkelijk! O! welk een gruwelijk oogenblik! Welk een oogenblik, als de verdooving zich van u meester maakt, en u verstikt! en dan een oogenblik daarna de duisternis invalt. Te gevoelen, en dan een oogenblik daarna vernietigd te zijn. Men wil het bewustzijn van zijn eigen *ik* behouden, en men kan het niet terugkrijgen; men is niet meer, en toch gevoelt men dat men bestaat; maar men is in een zware beneveling gedompeld! En dan, na een niet te berekenen tijd, dien men in ingehouden angst doorbrengt, want men heeft geen kracht meer om ze te gevoelen, na dien tijd die geen einde schijnt te hebben, weer langzaam te herleven; in een nieuwe wereld te ontwaken! Niet meer een stoffelijk lichaam, niet meer een aardsch, maar, het onsterfelijke leven! Geen vleeschelijke menschen meer, maar lichte vormen, Geesten die u aan alle kanten voorbijzweven en omringen, en die gij niet allen kunt overzien, omdat zij in de oneindige ruimte zweven! De ruimte voor zich te hebben, en die alleen door de wilskracht te kunnen doorklieven; door de gedachte, met alles wat u omringd in gemeenschap te kunnen zijn! Vriend welk een nieuw, maar welk een heerlijk leven! wat een leven van genot is dit!... Wees gegroet! Ja wees gegroet! gij eeuwigheid die mij in uwen boezem draagt!... Vaarwel O aarde! die mij zoo lang ver van het natuurlijke element mijner ziel, verwijderd hield! Neen ik zou u niet meer terug begeren, want gij zijt het oord van ballingschap, en zelfs het grootste geluk dat gij oplevert, is niets!

Maar had ik geweten, wat gij weet, want zou dan die opneming in die andere wereld gemakkelijker en aangenaamer geweest zijn! Ik zou dan vóór mijn sterven datgene geweten hebben, wat ik later, op het oogenblik der scheiding heb moeten leeren, en

mijne ziel zou zich gemakkelijker los gemaakt hebben. Gij zijt op den goeden weg, doch nooit, neen nooit zult gij genoeg doen! Zeg het mijn zoon, maar zeg het hem zoo dikwijls, dat hij eindelijk geloove en leere; dan zullen wij hier, bij zijne komst niet gescheiden worden.

Vaartwel, gij allen mijne vrienden, vaartwel; ik wacht u en gedurende den tijd dat gij nog op aarde zult zijn, zal ik dikwijls bij u komen om onderwezen te worden, want ik weet nog niet zoo veel als velen van u; maar ik zal het hier, waar niets mij dit beletten kan, en waar geen ouderdom mijne krachten doet afnemen, spoedig leeren. Hier leeft men snel en maakt men vorderingen, want voor zich uit heeft men een zoo schoon verschiet, dat men met ongeduld verlangt, te bereiken.

Vaartwel, ik ga u verlaten, vaartwel.

Van Durst.

Sixdeniers.

Een braaf mensch, door een ongeluk omgekomen, en bij zijn leven aan het medium bekend.

(Bordeaux, 11 Februari 1861.)

Vraag. Kunt gij mij eenige bijzonderheden van uw dood mededeelen?

Antw. De bijzonderheden na mijn verdrinken, ja.

Vr. Waarom niet die van voor dien tijd?

Antw. Die kent gij. (het medium kende die inderdaad.)

Vr. Zoudt gij mij dan wel uwe gewaarwordingen na uw sterven willen mededeelen?

Antw. Het heeft lang geduurd eer ik weder tot mij zelve kwam, maar door Gods genade en de hulp van hen die mij omringden, werd ik toen het licht werd, daardoor overstelpt. Gij kunt hopen: Altijd zult gij nog meer vinden dan gij verwacht. *Niets stoffelijks*; alles doet de verborgen zintuigen aan: datgene wat het oog niet zien, de hand niet aanraken kan, begrijpt ge mij? Het is een geestelijke bewondering die uw begrip te boven gaat, omdat er geene woorden bestaan, om het te kunnen uitdrukken: men kan het slechts door de ziel gevoelen.

Mijn ontwaken was zeer gelukkig. Het leven is een van die droomen, die ik niet-tegenstaande het buitensporige denkbeeld aan dat woord verbonden, niet anders dan met een afschuwelijke nachtmerrie kan vergelijken. Droom dat gij in een verpest hol gevangen zit, dat uw lichaam waaraan de wormen, die tot het merg uwer beenderen doorgedrongen zijn, knagen, boven een gloeienden oven hangt; dat uw verschroeide tong, zelfs geen tochtje vindt om zich af te koelen; dat uw Geest met afgrijzen vervuld, niets

anders dan monsters rondom zich ziet, gereed om u te verscheuren; in een woord stel u al datgene voor wat de fantasie in den droom afschuwelijks kan verzinnen, en verbeeld u dan eensklaps in een heerlijk Eden verplaatst. Ontwaak dan, omringd door allen die gij liefgehad en beweend hebt; zie rondom u hunne aangebeden aangezichten die u met liefde toelachen; ademde heerlijkste geuren in, koel uwe uitgedroogde tong aan den bron van levend water af; voel uw lichaam opgeheven in de oneindigheid, die het opneemt en wiegt even als het windje dit eene van den top eens booms losgeraakte bloem doet; gevoel uzelfen door Gods liefde omgeven, zoo als het kind dat geboren wordt door die der moeder, en dan nog zult gij u slechts een onvolkomen denkbeeld van dien overgang vormen. Ik heb getracht u het geluk dat den mensch na den dood van het lichaam wacht, te beschrijven, maar het is mij niet mogelijk geweest. Kan men het oneindige verklaren aan hem die de oogen voor het licht gesloten heeft en wiens ledematen nooit de enge grens waarin zij besloten zijn, hebben kunnen overschrijden? om u het eeuwige geluk duidelijk te maken, moet ik u zeggen: Heb lief! want alleen de liefde kan van dit geluk een voorsmaak schenken; en als ik het woord liefde gebruik bedoel ik afwezigheid van alle egoïsme.

Vr. Is uw toestand dadelijk bij uwe intrede in de Geestenwereld gelukkig geweest?

Antw. Neen, ik heb de schuld die op den mensch rust moeten afbetalen. Mijn hart had mij een voorgevoel van de toekomst voor den Geest gegeven, doch ik bezat het geloof niet. Ik heb voor mijne onverschilligheid omtrent mijn schepper moeten boeten, maar Zijne barmhartigheid heeft mij het weinige goede dat ik in staat ben geweest te doen, en de smarten die ik, in weerwil van mijn lijden, met onderwerping gedragen heb, toegerekend, en Zijne gerechtigheid die eene weegschaal gebruikt, die door den mensch nooit zal begrepen worden, heeft het goede met zoo veel liefde en goedheid gewogen, dat het kwaad daardoor spoedig is uitgewischt.

Vr. Wilt gij mij iets omtrent uwe dochter (vier of vijf jaren na haar vader overleden) mededeelen?

Antw. Zij vervult eene zending op uwe aarde.

Vr. Is zij als schepsel gelukkig? het is mijne bedoeling niet u onbescheiden vragen te doen.

Antw. Dat weet ik immers; zie ik niet uwe gedachten als in eene schilderij voor mijne oogen. Neen als schepsel is zij niet gelukkig, integendeel; alle ellende die aan uw leven eigen is moet haar treffen; maar zij moet voor die verheven deugden, waarvoor gij groote woorden gebruikt, door daden ten voorbeeld strekken; ik zal haar bijstaan, want ik moet over haar waken; maar het zal haar niet veel moeite kosten om de zwarigheden te boven te komen; *zij bevindt zich niet op aarde om te boeten, maar voor eene zending, wees dus omtrent haar gerust; ik dank u voor uw liefderijk aandenken.*

Hierop ondervindt het medium eenige belemmering in het schrijven, en zegt: Indien het een lijdende Geest is, die mij tegenhoudt, verzoek ik dat hij zich bekend make.

Antw. Ik ben eene ongelukkige.

Vr. Wees zoo goed mij uw naam te zeggen?

Antw. Valeria.

Vr. Zoudt gij mij willen zeggen, waardoor gij de straf over u gebracht hebt.

Antw. Neen.

Vr. Gevoelt gij berouw over uwe fouten?

Antw. Dat ziet gij immers.

Vr. Wie heeft u hierheen geleid?

Antw. Sixdeniers.

Vr. Met welk oogmerk heeft hij dit gedaan?

Antw. Opdat gij mij zoudt bijstaan.

Vr. Zijt gij het geweest die mij zoo even belet hebt te schrijven?

Antw. Hij heeft mij in zijne plaats gesteld.

Vr. Welke betrekking bestaat er tusschen u en hem?

Antw. Hij geleidt mij.

Vr. Verzoek hem zich met ons in het gebed te vereenigen.

— (Na het gebed, vervolgt Sixdeniers:) Ik dank u voor haar: gij hebt begrepen, ik zal u niet vergeten, denk aan haar.

Vr. (aan Sixdeniers gericht) Is u als Geest de leiding van vele lijdende Geesten opgedragen?

Antw. Neen; maar zoodra het ons gelukt is, er een tot het goede terug te voeren, nemen wij er weder een ander aan, zonder daarom den eerste aan zijn lot over te laten.

Vr. Hoe kunt gij aan een toezicht, dat in verloop van eeuwen zich tot in het on-eindige moet uitbreiden, volstaan?

Antw. Begrijp toch dat degenen die wij tot het goede hebben teruggebracht, zich louteren en vorderingen maken, en ons dus ook minder moeite geven, daarbij verheffen wij ons ook, en al opklimmende, vermeerderen ook onze vermogens, en straalt onze kracht naar gelang van onze reinheid uit.

Aanmerking. Dus worden de mindere Geesten door goede Geesten, wien het opgedragen is ze te leiden, bijgestaan; die taak is niet uitsluitend aan de geincarneerden opgedragen, maar zij moeten er toe mede werken, omdat het een middel van vooruitgang voor hen is. Treedt dus een mindere Geest bij een goede mededeeling tusschen beide, zoo als dit hier het geval was, dan doet deze dit zeker niet altijd met een goede bedoeling, maar de goede Geesten laten het toe, hetzij als beproeving, of wel om denge-

ne die de mededeeling ontvangt aan de verbetering van den mindere te doen mede- werken. Het volhouden van den mindere, kan wel is waar somtijds in eene beheersching ontaarden, maar hoe sterker zijn aandrang, des te sterker bewijs hoe groot zijne behoefte aan bijstand is. Men doet dus verkeerd met hem af te wijzen, men moet hem als een arme beschouwen die eene aalmoes vraagt, en tot zichzelf zeggen: het is een ongelukkige Geest dien de goede Geesten mij voor zijne opvoeding zenden. Slaag ik, dan zal ik het geluk smaken eene ziel tot het goede teruggebracht en zijn lijden bekort te hebben. Die taak is dikwijls zwaar, het zou zeker veel aangenamer zijn als men altijd schoone mededeelingen ontving, en alleen met Geesten die in onzen smaak vallen behoefde om te gaan; maar het is niet door slechts eigen genoeg te zoeken, en door de gelegenheden om goed te doen, die men ons aanbiedt, te verwerpen, dat men zich de bescherming der goede Geesten waardig maakt.

Doctor Demeure.

Overleden te Albi (Tarn), den 25 Januari 1865.

Doctor Demeure was een zeer geacht homoeopatisch geneesheer te Albi. Hij had zoo wel door karakter als bekwaamheid de achting en den eerbied van zijne medeburgers verworven. Zijne goedheid en weldadigheid kenden geene grenzen en niet-tegenstaande zijn hoogen ouderdom, zag hij, als zijne hulp bij arme zieken vereischt werd, tegen geene vermoeienis op. Betaling voor zijne bezoeken te ontvangen was de minste zijner zorgen, en hij zag er minder tegen op uit zijne bezigheden geroepen te worden door ongelukkigen dan door hen die hij wist dat betalen konden, omdat dezen laatsten zooals hij zeide, als hij niet kon komen, toch altijd een anderen doctor konden laten roepen. De eersten verschafte hij niet alleen de medicijnen om niet, maar voegde daarbij dikwijls nog het noodige om hen in hunne stoffelijke behoeften te gemoet te komen, hetgeen dikwijls meer helpt dan medicijnen. Van hem kon men met recht zeggen, dat hij de Pastoor van Ars onder de doctors was.

Dr. Demeure omhelsde met geestdrift de leer van het spiritisme, welke hem van de gewichtigste problemen, waarvan hij te vergeefs de oplossing aan de wetenschap en aan ieder systeem van wijsbegeerte gevraagd had, den sleutel in handen had gegeven. Zijn diepzinnige en onderzoekende geest, stelde hem in staat er dadelijk de geheele strekking van te begrijpen, ook werd hij dan ook een harer ijverigste verspreiders. Een hartelijke en innige sympathische omgang ontstond door briefwisseling tusschen ons.

Den 30^e. Januarij vernamen wij zijn overlijden, en dadelijk kwam de gedachte om ons met hem te onderhouden, bij ons op. Het volgende is de mededeeling die hij ons nog op dien zelfden dag deed.

"Hier ben ik. Bij mijn leven nam ik mij voor, dadelijk na mijn dood, indien mij dit mogelijk was, te komen om mijn waarden meester en vriend Allan Kardec de hand te drukken.

"De dood had voor mijne ziel den zwaren slaap, die men doodslaap noemt te weeg gebracht; maar mijne gedachten waren wakende. Ik schudde die noodlottige verdooving waardoor de beneveling die op den dood volgt verlengd wordt van mij af, ontwaakte, en volbracht op ééns de reis.

"Wat ben ik gelukkig! Ik ben niet meer oud, noch zwak; mijn lichaam was slechts een mij opgelegde vermomming: ik ben jong en schoon, schoon door de eeuwige jeugd der Geesten wier gelaat nooit door rimpels geplooid wordt, wier haren nooit door den last der jaren vergrijzen. Ik ben zoo licht als een vogel die in een snelle vlucht den horizont van uwen benevelden hemel doorloopt, en ik atoom, aanschouw, bewonder, zegen, heb lief, en buig het hoofd voor de grootheid, wijsheid en kennis van onzen Schep- per, en voor alle de wonderen die mij omringen.

"Ik ben gelukkig; ik ben in de heerlijkheid! O! Wie zal ooit het heerlijke van de schoonheid van het oord der uitverkorenen, van hemelen, werelden, zonnen, kunnen malen en van die van de rol die zij in den grooten wedstrijd der universeele harmonie vervullen? Wel nu! Ik zal dit trachten te doen. O! Mijn meester; ik wil er mijne studie van maken, ik wil mijn Geestenarbeid, die ik van nu af aan, aan u opdraag, als hulde voor u komen nederleggen. Tot wederziens.

"Demeure."

De twee volgende mededeelingen, den 1sten en 2den febr. ontvangen, hebben betrekking op de ziekte waardoor wij toen aangetast waren. Ofschoon ze geheel persoonlijk zijn, doelen wij ze evenwel mede, omdat zij bewijzen dat Dr. Demeure, even goed als Geest is, wat hij als mensch was.

"Mijn goede vriend, vertrouw ons, en heb goeden moed; deze crisis zal, ofschoon vermoeiend en pijnlijk, niet lang aanhouden, en, de voorgeschreven voorzichtigheid in acht nemende, zult gij volgens uw verlangen, het werk, dat het voornaamste doel van uw leven is, kunnen beëindigen. Ik toch ben hier altijd met u met den *Geest van waarheid*, die mij, als de laatste uwer onder de Geesten aangekomen vriend, toestaat in zijn naam het woord tot u te richten. Zij vieren mijne welkomst. Wat ben ik gelukkig, waarde meester, bijtijds gestorven te zijn, om op dit oogenblik met hen te kunnen zijn! Ware ik vroeger gestorven, dan had ik u wellicht deze crisis die ik niet voorzag, kunnen besparen. Er was toch te weinig tijds sedert mijne desincarnatie verlopen, om mij met iets anders dan met het geestelijke te kunnen bezighouden, maar nu zal ik over u waken, waarde meester: het is uw broeder en vriend die zich gelukkig gevoelt Geest te zijn om met u te

kunnen zijn en u in uwe ziekte zijne zorgen te kunnen wijden; maar gij kent het oude spreekwoord: "Helpt u zelve, en de hemel zal u bijstaan." Sta dus de goede Geesten in de goede zorg die zij aan u besteden, terzijde, door stipt hunne voorschriften op te volgen.

"Het is hier te warm; die steenkolendamp is afmattend. Brand geene steenkolen zoo lang gij ziek zijt; het vermeedert uwe benauwdheid; de gassen die zij ontwikkelen zijn vergiftig.

"Uw vriend Demeure."

"Ik ben het, Demeure, de vriend van den heer Kardec. Ik kom hem zeggen dat ik bij hem was toen hem het ongeval overkwam, dat zonder een werkdadige tusschenkomst, waarbij ik het geluk had te kunnen medewerken, noodlottig voor hem had kunnen afloopen. Te oordeelen naar mijne waarneming en de inlichtingen die ik aan de goede bron heb opgedaan, is het mij duidelijk, dat hoe eer zijne desincarnatie plaats vindt, des te spoediger ook zijne reïncarnatie, in welke hij zijn werk zal kunnen beëindigen, een aanvang zal kunnen nemen. Hij moet evenwel voor zijn heengaan, de laatste hand leggen aan de voltooiing van de werken die de leerstellige theorie, waarvan hij de inwijder is, moeten aanvullen; en hij zou zich aan moedwilligen manslag schuldig maken, als hij door overmatigen arbeid, het gebrekkige in zijn gestel, dat hem met een onverwacht vertrek naar onze wereld bedreigt, ging vermeederen. Men moet er niet voor terugdeinzen om hem de waarheid te zeggen, opdat bij zich in acht neme, en onze voorschriften letterlijk opvolge.

"Demeure."

De volgende mededeeling is te Montauban, in den kring der spiritische vrienden die hij daar had, op den 26^e. Januarij (den dag volgende op zijn overlijden) ontvangen.

"Antoine Demeure. Voor u mijne goede vrienden, ben ik niet dood, maar wel voor hen die niet zoo als gij bekend zijn met de heilige leer, die allen die elkander op aarde hebben lief gehad, en die dezelfde gedachten en dezelfde gevoelens van liefde en weldadigheid gehad hebben, met elkander vereenigt.

"Ik ben gelukkig, gelukkiger dan ik had durven hopen, want ik geniet nu eene helderheid die zeldzaam bij Geesten welke zoo pas uit de stof verlost zijn, voorkomt. Heb goeden moed mijne vrienden; ik zal dikwijls met u zijn, en zal niet nalaten u in vele zaken, te onderwijzen, die ons nog onbekend zijn, zoo lang wij aan onze arme stof, die voor ons zoo veel schoons en zoo vele genietingen verborgen houdt, verbonden zijn. Bidt voor hen die dit geluk ontberen, want zij weten niet hoe veel kwaad zij zich zelve doen.

"Voor heden zal ik hiermede niet langer voortgaan, ik wil u alleen nog zeggen, dat het mij in deze onzichtbare wereld, in het geheel niet vreemd voorkomt; het is als of

ik die altijd bewoond heb. Ik ben er gelukkig, want ik zie er mijne vrienden, en kan mij zoo dikwerf als ik het verlang, aan hen openbaren.

“Weent niet, mijne vrienden; dan zoudt gij maken dat ook ik het zou betreuren u gekend te hebben. Laat het aan den tijd over en God zal u geleiden naar dit verblijf, waarin wij ons allen vereenigd zullen ontmoeten. Goede nacht, mijne vrienden: Moge God u troosten; ik ben hier in uwe nabijheid.

“Demeure.”

Een uit Montauban ontvangen brief, behelst het volgende:

“Wij hadden het overlijden van Dr. Demeure voor Mevrouw G... een ziend en zeer helder medium, ten einde hare groote gevoeligheid te sparen, verborgen gehouden, en de goede doctor onze goede bedoeling waarschijnlijk deelende, had vermeden zich aan haar te manifesteren. Op de 10^e. Febr. waren wij, daartoe door onze geestelijke leidslieden uitgenoodigd bij elkaar, zij hadden ons medegedeeld dat zij mevrouw G... verlichting wilden bezorgen van eene verwrikking waardoor zij sedert den vorigen avond verschrikkelijke pijnen leed. Meer wisten wij niet, en wij dachten er weinig aan, dat ons zulk eene verrassing als zij ons voorbereid hadden te wachten stond. Ter nauwernood was die dame in somnambulistische toestand geraakt of zij begon op haren voet wijzende, hevig te gillen. Zie hier wat er gebeurde:

“Mevrouw G... zag een Geest over haar heen heen bukken, wiens trekken voor haar verborgen bleven; hij wreef en kneedde haar voet, en rekte nu en dan het zieke deel in de lengte uit, juist zooals een geneesheer dit zou gedaan hebben. Deze handeling was zoo pijnlijk, dat de patiënte het soms uitgilde en allerlei hevige bewegingen maakte. Maar die crisis duurde niet lang, na verloop van een minuut of tien, was alle spoor van verwrikking verdwenen, de zwelling was weg, de voet was weer in zijn natuurlijke toestand, mevrouw G... was genezen.

“De Geest bleef evenwel nog altijd aan het medium onbekend, en bleef zijn gelaat verbergen; zelfs scheen het of hij het voornemen had zich snel te verwijderen, toen onze zieke, die eenige oogenblikken te voren, niet instaat was een voet te verzetten, op ééns met een sprong midden in de kamer stond om de hand van haren geestelijken doctor te grijpen en in de hare te klemmen. Ook nu nog had de Geest, die zijn hand in de hare had laten liggen zijn gelaat afgewend. Op dat oogenblik slaakte mevrouw G... een kreet en viel bewusteloos neder; zij had den Heer Demeure in den genezenden Geest herkend. Terwijl zij in zwijm lag, ontving zij hulp van een menigte sympatische Geesten. Nadat de somnambulistische helderheid teruggekeerd was, sprak zij met de Geesten, hen hartelijk allen de hand drukkende, vooral die van den Geest van den doctor die dit bewijs van toegenegenheid beantwoordde door haar met zijn genezende fluïde te doordringen.

“Is dit tooneel niet treffend en aandoenlijk, en verbeeldt men zich niet al die per-

sonen eene rol in het menschelijke leven te zien vervullen? Is dit niet een bewijs onder duizenden, dat de Geesten zeer werkelijke wezens zijn, die een lichaam hebben, en even zoo handelen als zij op aarde deden? Wij gevoelden ons gelukkig onzen vriend als Geest met hetzelfde goede hart en met dezelfde teedere zorg vervuld, terug te zien. Bij zijn leven was hij de geneesheer van het medium geweest; hij kende hare groote gevoeligheid, en had haar als ware zij zijn eigen kind, ontzien. Is dit bewijs van identiteit dat hij aan hen die hij lief had, gaf, niet treffend, en is het niet van dien aard om ons het toekomstige leven van zijne meest troostrijke zijde te doen beschouwen?"

Aanmerking. De toestand van Dr. Demeure is wel zoo als men die na een zoo waardig en nuttig besteed leven mocht verwachten, maar nog een ander niet minder leerrijk feit, springt bij die mededeeling in het oog, en wel de ijver om van dienst te zijn, dien hij bijna onmiddellijk na zijn overlijden ten toon spreidt. Door zijne uitstekende verstandelijke en zedelijke hoedanigheden, behoort hij tot de orde der zeer ontwikkelde Geesten; hij is gelukkig, maar dit geluk bestaat niet in werkeloosheid. Weinige dagen geleden, zorgde hij nog als doctor voor zijne zieken, en nauwelijks van de stof bevrijd, zien wij hem zich beijveren dit zelfde als Geest te doen. Welk voordeel geeft het dan om in de andere wereld te zijn, als men er geen rust geniet? Zullen sommigen zeggen. Hierop doen wij hen eerst de vraag, of zij het dan als niets beschouwen, van de zorgen, behoeften, en gebreken van het leven bevrijd te wezen, vrij te zijn, en zonder zich te vermoeien met de snelheid der gedachte de ruimte te kunnen doorklieven, zijne vrienden op hoe grooten afstand zij zich ook mogen bevinden op elk oogenblik te kunnen gaan zien? En dan voegen wij daarbij: Wanneer gij in de andere wereld zijt, zult gij door niets gedwongen worden, iets hoegenaamd ook te verrichten; het zal u volkomen vrij staan om zoolang als gij wilt, uwen tijd in een fijnvroom niets doen, door te brengen; maar gij zult die baatzuchtige rust wel spoedig moede worden, en een der eersten zijn die om bezigheden zullen vragen. Dan zal men u antwoorden: Verveelt het niets doen u, tracht dan zelf het een of ander te doen; de gelegenheid om nuttig te zijn ontbreekt zoo min in de Geestenwereld als bij de menschen. Op die wijze is de bedrijvigheid der Geesten geen dwang maar eene behoefte, een genoeg voor die Geesten, die, met hunnen smaak en begaafdheden overeenkomende bezigheden trachten te verkrijgen, en bij voorkeur aan de zoodanigen de voorkeur geven, die bevorderlijk voor hunnen vooruitgang kunnen zijn.

Wed. Foulon geb. Wollis.

Mevrouw Foulon, op den 3^e. febr. 1865 te Antibes overleden, had langen tijd te Havre gewoond, alwaar zij zich met miniatuurschilderen grooten naam had gemaakt. In

den aanvang werd haar groot talent slechts uit liefhebberij door haar uitgeoefend, doch later toen de slechte tijden aanbraken, wist zij er zich een goed middel van bestaan van te maken. Het waren voornamelijk het aanminnige van haar karakter, en die verborgen goede hoedanigheden, die alleen zij die haar innerlijk leven kenden in hun geheelen omvang konden beoordeelen, die haar deden hoogachten en liefhebben; want even als dit bij allen bij wien het gevoel voor het goede een aangeboren hoedanigheid is, het geval is, maakte zij er niet den minsten ophef van, en wist zelf niet dat zij dit bezat. Indien er ooit iemand geweest is, op wien de baatzucht geen vat had, dan was zij het, en het gevoel van zelfverloochening is wellicht door niemand als door haar, zoo ver gedreven; altijd gereed om hare rust, gezondheid, eigenbelangen, voor hen die zij verplichten kon op te offeren, was haar geheele leven, een leven van onafgebroken toewijding, en bestond van af hare jeugd uit eene reeks van zware en treffende beproevingen, onder welke haar moed, gelatenheid en volharding haar geen oogenblik verlaten heeft. Maar helaas! haar door het fijne werk bedorven oogen werden van dag tot dag zwakker en weldra zou de blindheid die steeds toenam, volslagen geworden zijn.

Toen mevrouw Foulon met de leer van het spiritisme bekend raakte, was die voor haar als een lichtstraal; het was haar alsof er een sluier van iets dat haar niet geheel onbekend was, maar waarvan zij nog maar eene onbepaalde ingeving had ontvangen, werd weggenomen; met ijver, maar tevens met die helderheid van Geest, en die juistheid van oordeel welke aan haar groote ontwikkeling eigen waren, legde zij zich dan ook op die studie toe. Men zou bekend moeten zijn, met al de moeielijkheden van haar leven, moeielijkheden die niet haar zelve maar hen die zij lief had getroffen, om te kunnen begrijpen, hoeveel troost zij putte uit die verheven openbaring die haar een onwankelbaar geloof in de toekomst schonk, en haar het nietige van de dingen der aarde deed inzien.

Haar dood was haar leven waardig. Zonder het minste onaangename gevoel van angst heeft zij hem zien naderen: voor haar was hij de verlosser uit de aardsche banden, die haar den toegang moest openen tot die gelukkige Geestenwereld, waarmede zij zich door de studie van het spiritisme gemeenzaam had gemaakt. Zij stierf kalm: omdat zij bewust was, dat zij de door haar bij hare komst op aarde aangenomen zending volbracht en hare plichten als echtgenote en moeder met nauwgezetheid, vervuld had; omdat zij ook gedurende haar leven, allen wrok jegens hen over wie zij zich had te beklagen, en die haar met ondank beloond hadden, had afgezworen; omdat zij hen altijd kwaad met goed vergolden, en dit leven verlatende hen vergeven had, voor haar zelve zich op Gods goedheid en rechtvaardigheid verlatende. In een woord, zij is gestorven met de kalme opgeruimdheid die een zuiver geweten ons geeft en met de zekerheid, minder, dan tijdens haar leven, gescheiden te zullen zijn van hare kinderen, in welk deel der wereld dezen zich ook mochten bevinden, daar zij voortaan als Geest met hen zal kunnen zijn, ze

met haar raad zal kunnen bijstaan, en zal kunnen beschermen.

Toen wij den dood van mevrouw Foulon vernamen, was onze eerste wensch ons met haar te kunnen onderhouden. Sommigen harer uitdrukkingen en de gemeenzaamheid van taal, vinden haar oorsprong in de vriendschap en de sympathie die er door de leer van het spiritisme tusschen ons bestond.

I

(Parijs 6 Febr. 1865, drie dagen na haar overlijden.)

Ik was er zeker van dat de gedachte om mij onmiddellijk na mijne verlossing in te roepen, bij u zou opkomen, en ik hield mij gereed om er aan te beantwoorden, want ik ben in het geheel niet beneveld geweest; alleen zij die vreezen, worden door die zware duisternis omgeven.

Welnu mijn vriend! nu ben ik gelukkig; mijne arme zoo zeer verzwakte oogen, die mij niets gelaten hadden dan de herinnering aan die prisma's die door den glans van hunnen veelkleurigen weerschijn, kleur aan mijne jeugd gaven, hebben zich hier wederom geopend, en hebben de heerlijke horizons die door eenige uwer groote kunstenaars in hunne geheimzinnige voortbrengselen geïdealiseerd zijn, maar wier majestueus strenge en toch liefelijke realiteit, den stempel van de volmaakte werkelijkheid draagt, weder terug gevonden.

Het is eerst drie dagen geleden dat ik gestorven ben, en ik gevoel dat ik artieste ben; mijne zucht naar het ideaal van schoonheid in de kunst, was slechts eene intuïtie van de gave die ik in een vorig leven verkregen en beoefend had en die zich in mijn laatste verder ontwikkeld heeft. Maar hoe veel blijft er mij nog te doen, om een meesterstuk te kunnen leveren, het grootsche tafereel waardig, dat, bij zijne intrede in de sfeer des lichts, den Geest treft. O! geef mij penseelen! en ik zal der wereld aantonen dat de spiritische kunst de volmaking is van de heidensche en van de Christelijke, die in gevaar verkeert, en dat alleen aan het spiritisme de eer is voorbehouden om die in al zijn luister op uwe stiefmoederlijk bedeelde wereld te doen herleven.

Nu, genoeg voor de artieste; nu is het de beurt aan de vriendin.

Waarom toch, lieve vriendin (Mevr. Allan Kardec) treurt gij zoo over mijn dood? Gij, die de teleurstellingen en het bittere van het leven kent, u vooral moest het integendeel verheugen, te zien dat ik nu niet meer uit den bitteren kelk der aardsche smarten, dien ik tot op den bodem geledigd heb, behoef te drinken. Geloof mij, de dooden zijn gelukkiger dan de levenden, en hen te beweenen, is twijfelen aan de waarheid van het spiritisme. Gij zult mij wederzien, vertrouw daar op; ik ben het eerste weggegaan, omdat ik met mijne taak op aarde gereed was; een ieder heeft daar de zijne te vervullen, en als de uwe afgewerkt zal zijn, zult gij een weinig bij mij komen uitrusten, om, als dit noodig

is, weder te beginnen, want werkeloos te blijven ligt niet in de natuur. Een ieder heeft zijne eigene neigingen en volgt die op; dit is de verhevene wet waardoor de macht van den vrijen wil bewezen wordt; laat ons dus, lieve vriendin, toegevend en liefderijk zijn, wij hebben dit wederzijds, zoo wel in de zichtbare als in de onzichtbare wereld noodig; en onder die leus gaat alles goed.

Gij zoudt mij ook niet eens zeggen te eindigen. Weet gij wel dat ik voor een eerste keer lang praat! ik ga u dan ook verlaten; nu nog een woord aan mijn voortreffelijken vriend Kardec. Ik wil hem dank zeggen voor de woorden van toegenegenheid die hij de vriendin die hem naar het graf is voorgedaan toegesproken heeft, want het heeft niet veel gescheeld mijn goede vriend, of wij hadden te gelijk de reis naar de wereld waarop ik nu ben, aangevangen. (Zinspeling op de ziekte waarover Dr. Demeure sprak). Wat zou uwe geliefde levensgezellin, dan wel gezegd hebben, als de goede Geesten er geene orde op gesteld hadden? Dan eerst zou zij geweend en gezocht hebben, en ik kan dat begrijpen; maar daarom ook, moet zij er voor zorgen dat gij u, voor dat uwen arbeid tot initiatie van het spiritisme voltooid is, niet op nieuw aan gevaar blootstelt; want anders zoudt gij gevaar loopen, om te vroeg bij ons aan te landen, om even als Mozes het beloofde land slechts van verre te zien. Wees dus op uwe hoede, het is eene vriendin die u waarschuwt.

Nu ga ik u verlaten; ik keer tot mijne lieve kinderen terug, daarna ga ik naar gene zijde van den Oceaan om te zien of mijn reizend lam aangekomen is, dan wel den storm tot speelbal dient. (Eene dochter die in Amerika woonde.) Moge de goede Geesten haar beschermen; ik ga mij daartoe bij hen voegen. Ik kom terug om met u te praten, want gij zult u wel herinneren dat ik eene onvermoeide praatster ben. Tot wederziens dus, mijne goede lieve vrienden, en wel spoedig.

weduwe Foulon.

II

(18 Februarij 1865.)

Vraag. Waarde mevrouw Foulon, gij hebt mij door de mededeeling welke gij mij den laatsten keer hebt doen toekomen en door de belofte dat gij ons onderhoud zoudt voortzetten, zeer gelukkig maakt.

Ik heb u zeer goed uit die mededeeling herkend, gij hebt over dingen gesproken die het medium onbekend waren, en die alleen van u konden komen, en uwe voor ons zoo hartelijke taal is geheel en al die van uwe liefderijke ziel; maar uwe woorden toonen eene overtuiging, eene vastberadenheid, en vastheid van karakter aan, die ik bij uw leven nooit opgemerkt heb. Gij zult u nog wel herinneren dat ik meer dan eens de vrijheid nam, u daarover bij zekere gelegenheden, te vermanen.

Antw. Dit is zoo: maar zoodra ik mij ernstig ziek gevoelde, heb ik de vastheid van karakter herkrege, die ik vroeger door verdriet en wederwaardigheden verloren had, hetgeen mij dikwijls gedurende mijn leven vreesachtig maakte. Ik zeide mijzelve: Gij zijt spiritist; vergeet de aarde; maak u gereed voor de herschepping van uw wezen, en zie in gedachte, het verlichte pad hetgeen uwe ziel bij het verlaten van uw lichaam op moet gaan, en dat haar gelukkig en vrij naar de hemelsche sfeeren in welke gij voortaan moet leven, geleiden zal.

Gij zult zeggen dat het nog al aanmatigend van mij was om bij het verlaten der aarde op volmaakt geluk te rekenen, maar ik had zoo veel geleden, dat ik zeker wel voor al de fouten van dit en van mijne vorige levens moest geboet hebben. Deze ingeving bedroog mij dan ook niet, en zij heeft mij in de laatste oogenblikken, kracht en kalmte geschonken; deze kracht is na mijne verlossing, toen ik mijne verwachting vervuld zag, natuurlijk nog toegenomen

Vr. Zoudt gij de goedheid willen hebben ons nu uwen overgang, ontwaking en eerste indrukken te beschrijven?

Antw. Ik heb geleden, doch mijn Geest was sterker dan het stoffelijk leed dat de losmaking veroorzaakte. *Na de laatste zucht*, verkeerde ik als in onmacht, zonder bewustzijn van mijn toestand, aan niets denkende, en in eene vreemde indommeling, die noch de slaap van het lichaam, noch de ontwaking der ziel was. In dien toestand ben ik nog al lang gebleven; toen ben ik langzamerhand, als uit eene langdurige flauwte, te midden van mij onbekende broeders ontwaakt; zij overlaadden mij met zorg en liefkozingen, wezen mij naar een punt in de ruimte die op eene ster geleek en zeiden mij: "Daarheen gaat gij met ons; gij behoort niet meer tot de aarde." Toen kwam mijn geheugen terug; zij ondersteunden mij, en als een liefdelijke groep, die naar de onbekende sfeeren maar met de zekerheid er het geluk te vinden opstijgt, zijn wij, terwijl de ster allengs grooter werd, al hooger en hooger gestegen. Het was eene gelukkige, eene verhevene wereld, op welke uwe vriendin eindelijk rust, ik bedoel rust van de door mij onderzonden lichamelijke vermoeienissen en wederwaardigheden van het aardsche leven, zal vinden, maar geen lediggang voor den Geest, want de werkzaamheid van den Geest is een genot.

Vr. Hebt gij de aarde voor goed verlaten?

Antw. Ik laat er te veel wezens die mij lief zijn achter, dan dat ik die nu reeds voor goed zou verlaten. Ik zal er dus in den Geest op terugkomen, want ik heb er eene zending bij mijne klein-kinderen te vervullen. Gij weet trouwens, dat er niets is wat de Geesten die hogere sfeeren dan de aarde bewonen, zou beletten deze te komen bezoeken.

Vr. Het komt ons voor dat de staat waarin gij u thans bevindt uwe betrekking tot hen die gij op aarde achtergelaten hebt, moet verzwakken?

Antw. Neen mijn vriend, de liefde brengt de zielen nader tot elkander.

Geloof mij, dat men op aarde hen die de volmaaktheid bereikt hebben meer nabij kan zijn dan degenen die door hunne onvolmaaktheid en baatzucht rondom de aarde moeten blijven zwerven. Liefde en weldadigheid zijn twee factoren die eene sterke aantrekkingskracht uitoefenen. Het zijn de banden die de vereeniging van aan elkander gehechte zielen versterkt, en haar trots afstand en plaats doet voortleven. Afstand bestaat alleen voor stoffelijke lichamen; voor de Geesten bestaat die niet.

Vr. Hoe denkt gij nu over mijn arbeid in het belang van het spiritisme?

Antw. Ik vind dat gij zielenzorg op u geladen hebt, en dat de last zwaar te dragen is; maar ik zie het doel, en weet dat gij dit bereiken zult; ik zal u om u de moeilijkheden die men u in den weg zal leggen te doen overwinnen, zoo mogelijk, met mijn raad als Geest bijstaan, door u ter gelegenertijd aan te sporen, om bij uw leven de zoodanige maatregelen te nemen, waardoor de vooruitstrevende beweging, waartoe het spiritisme leidt, kan aangewakkerd worden. Uw vriend Demeure, vereenigd met *den Geest van Waarheid*, zal u nog van meer dienst kunnen zijn; hij is geleerder en ernstiger dan ik; maar daar ik weet dat de bijstand der goede Geesten u kracht geeft, en u in uwen arbeid schraagt, kunt gij er staat opmaken dat de mijne u overal en altijd verzekerd is.

Vr. Uit sommige uwer gezegden zou men kunnen opmaken dat gij niet persoonlijk daadwerkelijk in het belang van het spiritisme werkzaam zult zijn?

Antw. Hierin vergist gij u; maar ik zie zoo vele Geesten die beter dan ik instaat zijn dit belangrijk onderwerp te behandelen, dat een onoverwinnelijk gevoel van beschroomdheid mij voor als nog belet, u volgens uw verlangen te antwoorden. Later zal dit wellicht veranderen; ik zal dan wellicht meer moed en vrijmoedigheid bezitten; maar ik dien alles eerst beter te kennen. Ik ben eerst vier dagen dood; ik ben nog geheel betooverd door den indruk van alles wat mij omringt en verblindt; begrijpt gij dit niet, mijn vriend? Het is mij onmogelijk al die nieuwe gewaarwordingen die ik ondervind uit te drukken. Ik heb mij geweld moeten aandoen, om mij aan die betoovering te ontrukken, die door de wonderen die ik aanschouw op mijn geheele wezen teweeg gebracht wordt. Ik kan niets doen dan God zegenen en Hem in zijne werken aanbidden. Maar dit zal voorbijgaan; de Geesten verzekeren mij dat ik weldra aan die heerlijkheid zal gewoon raken, en dat ik dan met de helderheid die ik als Geest bezit, instaat zal zijn alle vraagstukken te behandelen die op de hervorming der aarde betrekking hebben. Bedenk daarbij, dat ik vooral nu, een gezin te troosten heb.

Wed. Foulon.

III

De onderstaande mededeeling werd op den 9^e. febr. voor. hare kinderen gege-

ven:

Mijne kinderen, mijne geliefden, God heeft mij van u weggenomen, maar de beloning die Hij mij in zijne liefde schonk, is zoo groot in vergelijking met het weinige dat ik op aarde gedaan heb. Onderwerpt u met gelatenheid aan den wil des Allerhoogsten, mijne goede kinderen; put uit al hetgeen wat Hij u toestaat te genieten, de kracht om de beproevingen van het leven te dragen. Bewaart altijd standvastig in uw hart, dat geloof dat mij mijn overgang uit het aardse leven tot dat wat ons bij het verlaten dezer wereld wacht, zoo gemakkelijk gemaakt heeft. God heeft na mijn dood, evenals Hij dit gedurende mijn leven gedaan heeft, Zijne onuitsprekelijke goedheid over mij uitgestort. Dankt Hem voor al de weldaden die Hij u schenkt; zegent Hem, mijne kinderen, zegent Hem elk oogenblik zonder ooit op te houden. Verliest het doel dat u aangewezen is, noch den weg dien gij volgen moet, nooit uit het oog; bedenkt goed hoe gij den tijd die God u op aarde laat, besteedt. Gij zult er gelukkig zijn mijne geliefden, gelukkig door elkander, als er eendracht onder u heerscht: gelukkig door uwe kinderen, zoo gij hen op den goeden weg leidt, op den weg die God vergund heeft u te doen kennen.

O! weet, dat, alhoewel gij mij niet zien kunt, de band die ons vroeger hier beneden met elkander vereenigde niet door den dood van het lichaam verbroken is, want het was niet door het omhulsel, maar door den Geest dat wij aan elkander verbonden waren; hierdoor kan ik u door de goedheid van den Almachtige nog leiden, en u voor uwen tocht herwaarts om u later weer met ons te vereenigen, moed inboezemen.

Gaat, mijne kinderen, beoefent met denzelfden ijver deze verheven leer; heerlijke dagen hebt gij die gelooft, nog te wachten. Men heeft het u gezegd, maar ik mocht ze niet meer op aarde beleven; het is van uit den hooge dat ik de door den goeden, rechtvaardigen en barmhartigen God toegezegde gelukkige tijden beoordeelen zal.

Weent niet, mijne kinderen, moge dit onderhoud, uw geloof en uwe liefde vóór God doen toenemen, die u zoo vele gaven heeft geschonken, die zoo dikwijls hulp aan uwe moeder gezonden heeft. Bidt tot Hem zonder ophouden: het gebed geeft kracht. Volgt in het leven dat God u geschonken heeft het onderwijs op dat ik zelve zoo gaarne navolgde.

Ik zal tot u terugkomen mijne kinderen, maar nu moet ik mijne dochter die mij nog zoo noodig heeft, ondersteunen. Vaartwel tot wederziens. Geloof in de liefde van den Almachtige; ik bid Hem dit voor u. Tot wederziens.

Wed. Foulon.

Aanmerking. Ieder ernstig en verlicht spiritist zal uit deze mededeelingen gemakkelijk zelf het onderwijs dat zij bevatten kunnen trekken; daarom zullen wij dan ook slechts op twee punten de aandacht vestigen. Het eerste punt dat door dit voorbeeld wordt aangetoond is de mogelijkheid, dat men zonder zich weer op deze aarde te incar-

neeren, van hier op eene meer verhevene wereld kan overgaan, zonder daarom van de geliefde wezens die men er achterlaat gescheiden te zijn. Zij dus die uit vrees voor de elenden van dit leven, tegen de reïncarnatie opzien, kunnen zich van die vrees bevrijden, door datgene te doen wat daartoe noodig is, dat is: aan hunne verbetering te arbeiden. Evenzoo is het met iemand die niet in de laagste rangen wil blijven vegeteren, hij moet zich bekwamen, en door arbeiden hooger opklimmen.

Het tweede punt, is: de bevestiging der waarheid, dat wij ons na den dood, minder dan gedurende het leven, van de wezens die ons dierbaar zijn gescheiden vinden. Mevrouw Foulon die door ouderdom en ziekelijkheid in eene kleine stad ver van de haren woonde, had slechts een gedeelte harer familie bij zich; de meeste harer kinderen en vrienden waren heinde en ver verspreid, en stoffelijke beletselen, verhinderden, elkander zoo dikwijls als zij dit van weerskanten zouden verlangd hebben, te zien. Voor eenigen werd zelfs de briefwisseling door den grooten afstand bemoeilijkt en dus zeldzaam. Nauwelijks van haar omhulsel bevrijd snelt zij vlug naar ieder hunner, legt zonder vermoeienis de grootste afstanden met eene snelheid af aan die van de electriciteit gelijk; ziet ieder hunner, is in hunnen huisselijken kring tegenwoordig, omringt hen met hare bescherming, en kan door middel der mediumniteit, zich evenals bij haar leven, elk oogenblik met hen onderhouden. En dan nog zijn er menschen die aan het denkbeeld van eene onbepaalde scheiding, boven die troostrijke gedachte de voorkeur geven.

Een Russisch Geneesheer.

De heer P... was een zoo wel om zijne uitstekende zedelijke hoedanigheden als om zijne kunde geëerd geneesheer te Moscow. De persoon die hem inriep, kende hem alleen bij reputatie, en was slechts op indirecte wijze met hem in aanraking geweest. De oorspronkelijke mededeeling is in het russisch gedaan.

Vraag. (na de inroeping) zijt gij hier?

Antw. Ja, denzelfden dag van mijn overlijden, heb ik u met mijne tegenwoordigheid vervolgd, maar gij hebt aan alle mijne pogingen om u te doen schrijven weerstand geboden. Ik had uwe gezegden omtrent mij gehoord, dit maakte mij met u bekend, en ik verlangde mij met u te onderhouden, ten einde u van dienst te kunnen zijn.

Vr. Hoe komt het, dat gij die zoo goed waart, zoo geleden hebt?

Antw. Dit was een goedheid van den Heer, die mij daardoor des te meer mijne verlossing op prijs wilde doen stellen, en mij zoo veel mogelijk hier op aarde vorderingen wilde doen maken.

Vr. Heeft de gedachte aan den dood u beangst gemaakt?

Antw. Neen daarvoor geloofde ik te veel in God.

Vr. Is de scheiding u pijnlijk geweest?

Antw. Neen, wat gij het laatste oogenblik noemt, is niets; ik heb niets dan een oogenblik gekraak gevoelt, en gevoelde mij spoedig daarna volkomen gelukkig van mijn ellendig rif bevrijdt te zijn.

Vr. Wat gebeurde er daarna?

Antw. Ik had het geluk een menigte vrienden mij te gemoet te zien komen om mij te verwelkomen, vooral waren het degenen die ik het geluk gehad heb hulp te verleen.

Vr. Welke sfeer bewoont gij? bevindt gij u op eene planeet?

Antw. Al wat geen planeet is, is wat gij de ruimte noemt; en daar ben ik. Maar hoevele trappen zijn er niet in die oneindigheid waarvan de mensch zich geen denkbeeld kan vormen? Hoevele sporten aan den Jacobs-ladder die van de aarde tot den hemel, dat wil zeggen van den diep gezonken toestand van de incarnatie op eene mindere wereld zooals de uwe, tot aan de algeheele loutering van de ziel reikt! Daar waar ik ben, komt men niet dan na vele beproevingen, hetgeen het zelfde is als vele incarnaties, doorgestaan te hebben.

Vr. Dit in aanmerking nemende, moet gij zeker vele malen geleefd hebben?

Antw. Hoe zou dit anders kunnen zijn? In de onveranderlijke door God vastgestelde orde, geschiedt niets bij uitzondering; geene belooning wordt behaald dan na in den worstelstrijd overwonnen te hebben; is de belooning dus groot, dan moet ook noodzakelijkerwijze de strijd dit ook geweest zijn. Maar het menschelijke leven is zoo kort, dat de werkelijke strijd slechts bij tusschenpoozen plaats vindt, en die tusschenpoozen zijn de verschillende elkander opvolgende levens; en, daar ik mij op eene eenigzins verhevene hoogte bevind, zoo is het zeker dat ik dat geluk door gedurigen strijd bereikt heb, waarin God mij nu en dan heeft toegestaan de overwinning te behalen.

Vr. Waarin bestaat uw geluk?

Antw. U dit begrijpelijk te maken is moeilijker. Het geluk dat mij ten deel is gevallen bestaat in eene groote zelfvoldoening, tevredenheid met mij zelve; niet om mijne verdiensten, want dat zou hoogmoed zijn, en hoogmoedig te zijn is een eigenschap van de verworpingen onder de Geesten; maar eene zelfvoldoening die zich als 't ware in de liefde van God, in de erkenning van Zijne oneindige liefde oplost; het is de innige vreugde van de goeden en het goede te aanschouwen, tot zichzelf te kunnen zeggen: wellicht heb ook ik, iets tot de verbetering van eenigen van hen die zich tot den Heer verheven hebben, kunnen bijdragen. Men voelt zich als met het welzijn vereenzelvigd, het is eene soort van samensmelting van den Geest met de goddelijke goedheid. Men bezit de gave om de meest gelouterde Geesten te kunnen zien, hen in de uitoefening hunner zending te begrijpen, en te weten dat men ook eens die hoogte zal bereiken; men ziet in de onmeetbare oneindigheid, sfeeren van goddelijk vuur in het verschiet, zoo schitterend,

dat men er, ze zelfs door den sluier die ze nog bedekt, beschouwende, door verblind raakt. Maar wat spreek ik tot U? Verstaat gij mijne taal? Geloofst gij wellicht dat het vuur waarvan ik u spreek bij voorbeeld aan dat der zon gelijk is? Neen, het is iets wat door den mensch niet uitgedrukt kan worden, omdat hij door woorden alleen de physische en metaphysische dingen kan uitdrukken die hij door zijn geheugen of bij ingeving door zijne ziel kent, terwijl hij die geheugenis niet van het geheel onbekende kan hebben, en er geene woorden bestaan, waarmede het hem duidelijk kan gemaakt worden. Maar weet: dat de gedachte in staat te zijn tot in het oneindige op te klimmen, op zichzelf reeds een groot geluk is.

Vr. Gij waart zoo goed mij te zeggen dat gij mij een dienst wilde bewijzen, mag ik vragen, waarin die bestaat?

Antw. Ik kan u bij onmacht te hulp komen, bij zwakheid ondersteunen, in droefheid troosten. Wordt ooit uw geloof door het een of ander dat u treft, aan het wankelen gebracht, roep mij dan: God zal mij dan woorden ingeven om u aan Hem indachtig te maken en u tot Hem terug te voeren; zoo gij onder den last van neigingen, die gij zelf erkend misdadig te zijn, mocht dreigen te bezwijken, roep mij dan: en ik zal u helpen uw kruis te dragen, zooals weleer Jezus geholpen werd het zijne te torschen, dat kruis, dat ons zoo luide de waarheid, de liefde, moet verkondigen; zoo gij onder den druk van uw verdriet den moed mocht laten zakken, wanhoop zich van u mocht meester maken, roep mij dan: en ik zal u uit dien afgrond redden door zoo als een Geest tot een Geest spreekt met u te spreken, en u aan de plichten die u opgelegd zijn te herinneren, u niet er aan herinneren door maatschappelijke of stoffelijke overwegingen, maar door de liefde die gij in mij zult ontwaren, liefde die door God in mij gelegd is, om die op hen die er door gered kunnen worden over te dragen.

Op aarde hebt gij vrienden, die wellicht in uwe smarten deel nemen en u wellicht reeds gered hebben. Als gij verdrietig zijt zoekt gij hen op, maakt hen bekend met uwe klachten en de oorzaak uwer tranen, en zij beantwoorden dit bewijs uwer toegenegenheid, met goeden raad, ondersteuning en liefkozingen; wel nu, gelooft gij dan ook niet, dat een vriend van hier ook iets goeds is? Is het niet vertroostend te kunnen zeggen: Als ik sterf, zullen mijne aardsche vrienden, voor mij biddende, en mij beweeneende aan mijne sponde staan; maar mijne vrienden uit de oneindige ruimte, wachten mij op den drempel van het leven op, en zullen mij glimlachend naar de plaats geleiden, die ik door mijne deugden verdiend heb.

Vr. Waarmede heb ik die bescherming die gij de goedheid hebt, mij toe te zeggen, verdiend?

Antw. Zie hier de reden, waarom ik mij sedert de dag van mijn overlijden aan u gehecht heb. Ik zag dat gij een spiritist, een goed medium en een oprecht geloovige waart; van al degenen die ik op aarde achterliet, zag ik u het eerst; toen heb ik het be-

sluit genomen, om het mijne er toe bij te dragen om u vorderingen te doen maken, natuurlijk ook in uw belang, maar nog meer in dat van allen die gij geroepen zijt in de waarheid te onderwijzen. Gij ziet het, God had u lief genoeg, om u tot zendeling te vormen; allen die u omringen, nemen langzamerhand uw geloof aan; zelfs de weerbarstigsten hooren ten minste naar u, en de dag zal komen dat gij hen ook zult zien gelooven. Verflauw niet, ga steeds voorwaarts, in weerwil der steenen die op den weg liggen: neem mij aan als staf om op te steunen.

Vr. Ik kan niet gelooven zulk een groote gunst waardig te zijn.

Antw. Het is er zeker ver van af dat gij volmaakt zijt; maar uw ijver om gezonde leerstellingen te verspreiden, om het geloof van hen die u aanhooren te ondersteunen, om liefde te prediken; uwe goedheid, welwillendheid zelfs als men u onheusch bejegt, de weerstand dien gij biedt aan uwe neiging tot drift, die gij zoo gemakkelijk jegens hen die u verdriet aandoen of uwe bedoelingen miskennen zoudt kunnen koelen, zijn gelukkig een tegenwicht tegen hetgeen er slechts in u is; en weet: vergeving is een machtig tegenwicht.

God heeft zijne genade voor u ten top gevoerd, door u de gave te schenken, die het slechts van u zelve afhangt door inspanning te doen toenemen, ten einde krachtadig voor het heil van uwen naaste werkzaam te zijn. Ik ga u verlaten, doch blijf op mij rekenen. Tracht uwe gedachten over het aardsche te beperken, en meer met uwe vrienden van hier te leven. P...

Bernardin.

(Bordeaux, april 1862.)

Ik ben een Geest, die reeds sinds eeuwen vergeten is; op aarde leefde ik in elende en smart; om aan mijn gezin een karige beete broods te kunnen bezorgen, heb ik elken dag moeten werken; maar ik had mijn wezenlijken Meester lief, en wanneer mijn meester op aarde mijn treurigen last verzwaarde, zeide ik: Geef mij, o God! de kracht om dien last zonder morren te dragen. Ik boette, mijne vrienden, maar toen de zware beproeving volbracht was, heeft de Heer mij in zijnen vrede opgenomen, en mijn vurigste wensch is nu, mijne kinderen, u allen mijne broeders rondom mij te verzamelen en u te zeggen: Hoe groot gij het u ook voorstelt, het geluk dat u wacht, zal uwe verwachting nog verre overtreffen.

Ik kende geen ambacht, de zoon uit een talrijk gezin zijnde, heb ik iedereen, die mij in mijn levensonderhoud konde helpen, gediend. Geboren in een tijd, toen de dienstbare stand een harde wreede stand was, heb ik alle onrechtvaardigheden, alle heere-

diensten, alle lasten, die het den ondergeschikten der Grondheeren behaagde mij op te leggen gedragen. Ik heb mijne vrouw onteerd gezien, mijne dochters zien wegvoeren en later weder zien weggagen, zonder ergens er over te kunnen klagen; ik heb mijne zonen in die oorlogen van roof en misdaad weggevoerd, voor misdaden die zij niet gepleegd hadden, zien ophangen! O! wist gij arme menschen, wat ik al in mijn al te lang leven heb moeten verduren! Maar ik wachtte, ik wachtte dat geluk dat niet op aarde te vinden is, en de Heer heeft mij dat geschonken. Gij allen dus, mijne broeders, houdt moed, wees geduldig en gelaten.

Mijn kind, gij kunt bewaren wat ik gegeven heb, het is eene praktische les. Men luistert beter naar den boet-prediker als hij zeggen kan: Ik heb meer geleden dan gij; ik heb zonder morren mijn last gedragen.

Vr. In welk tijdvak leefdet gij?

Antw. Tusschen het jaar 1400 en 1466.

Vr. Hebt gij sedert dien tijd ook nog andere levens gehad?

Antw. Ja, ik heb ook onder u als zendeling geleefd, ja zendeling voor het geloof; maar van het ware zuivere geloof, zoo als het uit Gods handen gekomen is, en niet dat, wat menschen voor u gemaakt hebben.

Vr. Hebt gij nu nog, als Geest, bezigheden?

Antw. Kunt gij gelooven dat de Geesten werkeloos kunnen zijn? Niets te doen, tot niets nut zijn, zou voor hen eene straf zijn. Mijne zending is, de kringen van werkliefden in het spiritisme te onderwijzen; ik boezem hen daar goede gedachten in, en doe al het mogelijke om die welke de slechte geesten er trachten ingang te doen vinden, te neutraliseeren.

Bernardin.

De Gravin Paula.

Was eene jonge, schoone, rijke vrouw, van een volgens de wereld aanzienlijk geslacht, en daarbij een toonbeeld van alle goede hoedanigheden die hart en geest kunnen versieren. Zij stierf in 1851 op zes en dertig jarigen leeftijd. Het was eene van die menschen, waarvan men als lijkrede, zich kon bepalen te zeggen: "Waarom neemt God zulke menschen van de aarde weg?" Gelukkig zij, wier nagedachtenis zoo in zegening is! Zij was goed, zachtzinnig, toegevend, voor iedereen; altijd gereed om het kwaad te verschoonen of te verzachten, in plaats van het erger te maken; nimmer werden hare lippen door kwaad spreken bezoedeld! Zonder laatschuldigheid of trotschheid behandelde zij hare ondergeschikten met eene welwillendheid, die even ver van lage gemeenzaamheid als van neerbuigende, beschermende trotschheid verwijderd was. Begrijpende dat menschen

die door arbeiden in hun levensonderhoud moeten voorzien, geene renteniers zijn, en dus het geld dat men hen schuldig is, het zij in hunne zaak, of om te leven noodig hebben, liet zij nooit op eenig loon wachten; het denkbeeld dat iemand door hare schuld door uitstel van betaling schade zou kunnen lijden, zou voor haar eene gewetenszaak geweest zijn. Zij behoorde niet tot die menschen, die tot bevrediging van eigen grillen, maar niet om te betalen wat zij schuldig zijn, altijd geld weten te vinden; zij kon maar niet begrijpen dat het tot den bon ton behoorde, om als men rijk is, schulden te hebben; en zou zich geschaamd hebben als men had kunnen zeggen, dat hare leveranciers voor haar in voorschot waren. Bij haar dood hoorde men dan ook niets dan betuigingen van droefheid en leedwezen, maar geen enkele klacht over haar uiten.

Hare weldadigheid was onuitputtelijk, maar het was niet die officieele weldadigheid die aan den weg timmert; het was bij haar de liefdadigheid des harten en niet die welke zoekt te schitteren. God alleen weet, hoeveel tranen zij gedroogd, hoeveel wanhopigen zij tot kalmte gebracht heeft, want hare goede daden hadden alleen Hem, en de ongelukkigen die zij bijstond, tot getuigen. Zij wist vooral die stille armoede, die de griendste is, op te sporen, en kwam die te hulp met eene kieschheid die inplaats van te vernederen, zedelijk opheft. Ten gevolge van haren rang in de maatschappij en de hooge betrekking die haar echtgenoot bekleedde, was zij verplicht een zekeren staat te voeren, maar ofschoon zij aan alle eischen van haren stand op onbekrompen wijze voldeed, wist zij daarbij door vermindering van alle verkwisting of overtollige uitgaven, zoo veel orde te paren, dat zij voor hare uitgaven met de helft toekwam, van hetgeen een ander, zonder het daarom beter te hebben, noodig zou gehad hebben.

Zoo doende was zij instaat om een grooter deel van haar fortuin voor behoeftigen af te zonderen. Zij had er een aanzienlijk kapitaal van op zijde gelegd, waarvan de renten uitsluitend voor dit door haar geheiligd doel bestemd waren, en zij beschouwde dat als hetgeen zij zoo veel minder in haar huishouden te verteren had. Op die wijze vond zij het middel om hare plichten jegens de maatschappij met die jegens de ongelukkigen te vereenigen *).

*) Men kan zeggen dat die vrouw het levend beeld was van de weldadige vrouw, beschreven in het Evangelie volgens het Spiritisme, hoofdstuk XIII.

Twaalf jaren na haar overlijden door een harer bloedverwanten die in het spiritisme ingewijd was, ingeroepen zijnde, deed zij, in antwoord op verschillende vragen die men haar gedaan had, de volgende mededeeling:

“Gij hebt gelijk mijn vriend, indien gij gelooft dat ik gelukkig ben; ik ben dit inderdaad meer dan dit uitgedrukt kan worden, en toch ben ik nog ver van den hoogsten trap verwijderd. Ik behoorde op aarde toch ook al onder de gelukkigen, want ik kan mij niet herinneren ooit wezenlijk verdriet gehad te hebben. Jeugd, gezondheid, rijkdom, eer, alles wat men bij u als geluk beschouwt, was mijn deel; maar wat is dat geluk, ver-

geleken bij dat hetwelk men hier geniet? Wat zijn uwe schitterende feesten waar de prachtigste opschik ten toon gespreid wordt, vergeleken bij die verzamelingen van Geesten die met den voor uwe oogen verblindenden glans, aan den staat van reinheid eigen, schitteren? Wat zijn uwe paleizen en uwe vergulde vertrekken, vergeleken bij de etherische verblijven, bij de uitgestrekte velden in de ruimte, in kleuren schitterende, waarbij die van den regenboog verbleeken? Wat zijn uwe afgemeten wandelingen in uwe parken vergeleken bij die vaart door de oneindige ruimte, met eene snelheid grooter dan die van een bliksemstraal? Wat is uw beperkte en bewolkte horisont bij den grootschen aanblik der werelden, die door de machtige hand van den Allerhoogsten, in het onbegrensd heelal omwentelen? Wat zijn uwe welluidende concerten triestig en oorverscheurend in vergelijking van die zachte liefelijke harmonie die de fluïden van den ether en elke vezel der ziel doet trillen? Wat is uwe grootste vreugde, droevig en geesteloos bij het onuitsprekelijke gevoel van geluk, dat als een weldadig effluvium, zonder met menige onrust, vrees of lijden gepaard te gaan, ons geheele wezen onophoudelijk doortintelt? Hier ademt alles liefde, vertrouwen, oprechtheid; overal ontmoet men liefhebbende harten, vrienden, nergens wangunst of naijver. Zoodanig is de wereld, mijn vriend, waar ik ben, en waar ook gij, als gij den rechten weg volgt, zeker ook komen zult.

“Doch men zou spoedig een eentonig geluk moede worden; denk niet dat ons geluk aan geene wisselvalligheden onderhevig is; het is geen eeuwigdurend concert, noch feest zonder einde, noch eene fijn vrome eeuwige aanschouwing; neen, het is beweging, leven, werkzaamheid. De bezigheden, schoon niet vermoeiend, doen onze beschouwingen en aandoeningen, door de duizende bijkomende gebeurtenissen waarmede zij als vergezeld gaan, eene gedurige afwisseling ondergaan. Ieder heeft zijne zending te vervullen, zijne beschermelingen te ondersteunen, vrienden op aarde te bezoeken, het een of ander raderwerk der wereld te besturen, lijdende Geesten bij te staan; men gaat, komt, niet van de eene straat in de andere, maar van de eene wereld naar de andere; men komt bij elkander, men gaat uit een, om weder bij elkander te komen; men vergadert op een punt, deelt elkander zijne verrichtingen mede, en wenscht elkaar geluk bij verkregen goede uitkomsten; men overlegt met, en helpt elkander in moeilijke gevallen; in een woord, ik verzeker u, niemand heeft den tijd om zich slechts gedurende eene seconde te vervelen.

“Op dit oogenblik is de aarde het voorwerp onzer grootste zorg. Welk eene bedrijvigheid heerscht er onder de Geesten! Hoe talrijk zijn de scharen die er heen stroomen, om deel te nemen aan het werk harer hervorming! Men zou vermeenen een zwerm arbeiders te zien, die onder opzicht van ervaren hoofden, bezig zijn een woud te ontginnen; eenigen hunner vellen de oude boomen en rukken met het houweel de diepe wortels uit; anderen maken den grond schoon; dezen ploegen en zaaien, weer anderen bouwen op de puinhoopen der oude wereld, de nieuwe stad op. Terwijl dezen werken,

komen de hoofden bij een, zij houden raad, en zenden in alle richtingen booden met hunne bevelen af. De aarde moet binnen een bepaalden tijd wedergeboren worden; Gods besluiten moeten vervuld worden, daarom is een ieder aan den arbeid. Denk niet dat ik, bij dien grooten arbeid, slechts aanschouwer ben; ik zou mij schamen, als een ieder arbeidt, werkeloos te blijven; eene gewichtige zending is mij opgedragen, en ik doe al wat in mijn vermogen is, die zoo goed mogelijk te vervullen.

“Niet zonder strijd heb ik den rang bereikt, die ik nu in de Geesten wereld bekleed; geloof vrij dat mijn laatste leven, hoe verdienstelijk het u ook moge voorkomen, daartoe niet voldoende zou geweest zijn. Ik heb gedurende vele levens, de beproeving door arbeid en armoede, die ik om mijne ziel te sterken en te louteren vrijwillig uitgekozen had, ondergaan; ik heb het geluk gehad, overwinnend uit die strijd te keeren, maar er bleef mij nog eene beproeving, de gevaarlijkste van allen te ondergaan: die van den rijkdom en van de stoffelijke welvaart; *van een welzijn waarmede, niets bitters gemengd is*; daarin was het gevaar gelegen. Voordat ik die beproeving durfde aannemen, heb ik mij sterk genoeg willen gevoelen om niet te bezwijken. God heeft mij mijne goede voornemens toegerekend en mij de genade bewezen mij te ondersteunen. Vele andere Geesten, door den schijn bedrogen, haasten zich die beproeving te kiezen, en te zwak om aan het gevaar het hoofd te bieden, zegepraalt helaas! de verleiding over hunne onervarenheid.

“Arbeiders, tot uwe rangen heb ik behoord; ik de adellijke dame heb even als gij mijn brood in het zweet mijns aanschijns gegeten; ik heb geleden door ontberingen, door koude en wind, en daardoor heeft zich de mannelijke kracht mijner ziel ontwikkeld; zonder dat zou ik waarschijnlijk bij mijne laatste beproeving bezweken zijn, waardoor ik weder zeer ver teruggeworpen zou zijn geworden. Even als ik, zult ook gij de beproeving van rijkdom moeten ondergaan, maar wees niet te haastig met er om te vragen; en gij die rijk zijt, bedenk altijd dat ware rijkdom, onvergankelijke rijkdom, niet op aarde bestaat, en begrijpt goed tot welken prijs gij u de weldaden van den Almachtigen kunt waardig maken.”

Paula, op aarde gravin van * * *.

Jean Reynaud.

(Spiritische vereeniging te Parijs. Spontane mededeeling.)

Mijne vrienden, hoe prachtig is dit nieuwe leven! Gelijk een lichtgevende stroom, voert het in zijn onafzienbaren loop de door het oneindige opgetogen zielen, met zich mede! Na de verbreking der vleeschelijke banden, hebben mijne oogen den nieuwen gezichtseinder die mij omringt omvat, en genieten zij den aanblik van de heerlijke wonderen

der oneindigheid. Ik ben uit de duisternis der stof in den schitterenden dageraad die den Almachtige verkondigt overgegaan. Ik ben gered, niet door de verdiensten van mijne daden, maar door de kennis van het eeuwige beginsel dat mij de smet, die de onkunde op de arme menschheid doet kleven, heeft doen ontgaan. Mijn dood was gezegend; mijne levensbeschrijvers zullen het een te vroegtijdigen dood noemen; die blinden! Zij zullen het gemis van eenige uit het stof voortgekomen geschriften betreuren, en niet begrijpen hoe nuttig de beweging die om mijn nog half geopend graf gemaakt wordt, voor de heilige zaak van het spiritisme is. Mijne taak was afgelopen; zij die mij voorgingen liepen nog in den renbaan, maar ik had het keerpunt bereikt, waarop de mensch al het beste wat hij bezit ten offer gebracht hebbende, niets doen kan, dan weder van voren af aan te beginnen. Mijn dood zal de aandacht der geleerden weder opwekken, en op mijn hoofdwerk waarin de groote vraag van het spiritisme behandeld wordt, vestigen. Zij houden zich alsof zij het niet kennen, maar zij zullen er weldra in verstrikt geraken. Eere zij God! Gesteund door de verheven Geesten die de nieuwe leer in bescherming genomen hebben, zal ik één der voorlichters zijn, die u den weg zullen aanwijzen.

Jean Reynaud.

(Parijs, familie-bijeenkomst. Andere spontane mededeeling.)

De Geest antwoordt op eene beschouwing over zijn onverwachten dood, op weinig gevorderden ouderdom, die velen verrast heeft:

“Wie zegt u, dat mijn dood voor het spiritisme, voor zijn toekomst en gevolgen geen weldaad is? Hebt gij den loop die het toenemende geloof aan het spiritisme neemt, wel opgemerkt? Eerst heeft God stoffelijke bewijzen gegeven: tafeldans, kloppen en allerlei andere verschijnselen van dien aard, dit was om de oplettendheid op te wekken; het was een gemakkelijke inleiding. De mensch heeft om te gelooven, tastbare bewijzen noodig. Nu is het nog wel anders! Na de stoffelijke feiten, sprak God tot de intelligentie, tot het gezond verstand, tot de kalme rede; het is niet meer door kunstverrichtingen, maar door rationeele dingen, dat zelfs de hardnekkigste ongeloovigen overtuigd en overgemaakt moeten worden. En nu is dit nog maar een begin. Let goed op, wat ik u zeg: eene geheele reeks van intelligente onwederlegbare feiten, zullen elkander opvolgen, en het getal der volgelingen van het spiritisme, dat al zoo groot is, zal nog toenemen. God zal zich nu tot de uitstekende intelligentie, tot de in verstand, talent en wetenschap uitmuntende menschen richten. Dit zal een lichtstraal zijn die zich, als een onweersaanbare magnetisch fluïde over de gansche aarde zal verspreiden, en hen die zich het halstarrigste tegen het onderzoek van het oneindige verzetten er toebrengen zal om die bewonderenswaardige wetenschap die ons zulke verheven lessen geeft, te bestudeeren. Zij zullen zich allen rondom u komen scharen, en afstand doende van het diploma van

kunde dat hen toegewezen was, zullen zij zich klein maken en nederig worden om te kunnen leeren en overtuigd te worden. Later, goed onderwezen en overtuigd zijnde, zullen zij hun gezag en den invloed van hun alom bekenden naam gebruiken, om aan te sporen nog verder door te dringen, en de uiterste grens te bereiken van het doel dat gij u allen voorgesteld hebt, namelijk: de verbetering van het menschelijke geslacht door de beredeneerde kennis van de verledene en toekomstige levens. Dit is mijn oprecht gevoelen over den tegenwoordigen toestand van het spiritisme.”

(Bordeaux.)

Inroeping. Gaarne, mevrouw, kom ik op uwe roepstem. Ja, gij hebt gelijk; de geestelijke bedwelmung, heeft voor mij, om zoo te zeggen, niet bestaan (dit kwam met het gevoelen van het medium overeen); vrijwillig op uwe aarde gebannen, waar ik het eerste goede zaad der groote waarheden, waarmede de aarde op dat oogenblik omgeven is, moest uitstrooien, behield ik altijd het bewustzijn van het vaderland, en herkende ik mijzelve spoedig te midden mijner broeders.

Vr. Ik dank u dat gij de goedheid hebt te komen, doch ik dacht niet dat mijn verlangen om mij met u te onderhouden, eenigen invloed op u zou uitoefenen; er moet natuurlijk tusschen ons zulk een groot verschil bestaan, dat ik er niet dan met eerbied aan denken kan.

Antw. Ik dank u voor die goede gedachten mijn kind; maar weet ook, dat hoe groot de afstand zijn moge, die de meer of minder spoedig, meer of minder gelukkig volbrachte beproevingen, tusschen ons heeft kunnen doen ontstaan; er altijd een sterke band die ons vereenigt, blijft bestaan: de sympathie, en die band, hebt gij door uw bestendig aandenken versterkt.

Vr. Vele Geesten hebben bereids hunne gewaarwordingen bij hun ontwaken uitgelegd; doch zoudt gij ook nog eens de goedheid willen hebben, ons te willen mededeelen, wat gij, toen gij tot uzelfen kwaamt, ondervonden hebt, en hoe de scheiding van Geest en lichaam bij u heeft plaats gevonden?

Antw. Even als bij alle anderen. Ik heb het oogenblik der verlossing voelen naderen; maar gelukkiger dan velen, heeft het mij geen angst veroorzaakt, omdat ik er de gevolgen, die evenwel nog grooter waren dan ik dacht, van kende. Het lichaam is een kluister voor de vermogens van den Geest, en hoe groot de kennis die men behouden heeft ook zijn moge, zoo wordt deze toch altijd meer of min door de aanraking met de stof uitgedoofd. Ik ben met de hoop op eene gelukkige ontwaking ingeslapen; de slaap is kort geweest, de bewondering is oneindig! De hemelsche luister die zich aan mijne oogen vertoonde, prijkte in zijn vollen glans. Mijne verbaasde oogen blikten in de oneindige diepte der werelden waarvan ik het bestaan en de bewoonbaarheid verkondigd had. Het

was een verheven gezicht, hetgeen mij de waarheid van mijne meening openbaarde en bevestigde. De mensch moge vrij denken van iets zeker te zijn; als hij spreekt komen er toch in de diepte van zijn hart oogenblikken van twijfel, van onzekerheid, voor; hij wanstouwt zoo al niet de waarheid, dan toch dikwijls de onvolmaakte middelen die hij aanwendt om ze te bewijzen. Overtuigd van de waarheid die ik trachtte ingang te doen vinden, heb ik dikwijls strijd moeten voeren, tegen mij zelve, tegen het gevoel van ontmoediging, wanneer men, als men als 't ware de waarheid zien en tasten kan, ze niet voelbaar voor degenen kan maken, die, om met zekerheid den weg dien zij volgen moeten, te kunnen bewandelen, zoo noodig hebben er aan te gelooven.

Vr. Hebt gij bij u leven het spiritisme beleden?

Antw. Tusschen belijden en betrachten bestaat er een groot onderscheid. Vele menschen belijden eene leer maar betrachten ze niet; ik betrachtte, maar beleed niet. Even als ieder menschen, die de wetten van Christus opvolgt, al mocht hij die zelfs niet kennen, Christen is, zoo ook kan ieder mensch die aan de onsterfelijkheid zijner ziel, aan zijne wedergeboorte, aan de aardsche beproevingen, die reiniging zoo noodig om zich te louteren, gelooft, spiritist zijn; ik geloofde er aan, en was dus spiritist. Ik begreep de erraticiteit, (omdoling); de band die de verschillende incarnatiën met elkander verbindt, dat vagevuur waarin de schuldige Geest zijn bezoedeld kleed aflegt om een nieuw aan te gorden, waar de vooruitstrevende Geest met zorg zijn kleed weeft dat hij op nieuw gaat dragen en vlekkeloos houden wil. Ik heb, zooals ik u gezegd heb, dit alles begrepen, en zonder te belijden, ben ik met betrachten voortgegaan.

Aanmerkingen. Deze drie mededeelingen zijn door drie verschillende mediums, die elkander geheel vreemd waren ontvangen. Naar de overeenkomst in denkbeelden en de manier van spreken te oordeelen, kan men minstens de waarschijnlijkheid van identiteit aannemen. De uitdrukking: dat de Geest *met zorg zijn kleed weeft, dal hij op nieuw gaat dragen*, is een bevallig beeld van de voorzorgen waarmede de vooruitstrevende Geest zich tot zijn nieuw bestaan voorbereid. De achterlijke Geesten, nemen minder voorzorg en doen dikwijls eene ongelukkige keuze, die hen verplicht weer van meet af aan te beginnen.

Antoine Costeau.

Lid van de spiritische vereeniging te Parijs, den 12^e. September 1863 in de algemeene groeve op het kerkhof van Montmartre begraven, was een manmoedig mensch die door het spiritisme tot God terug gevoerd is; zijn vertrouwen in de toekomst was volkomen, oprecht en groot. Een eenvoudig straatmaker, beoefende hij de liefdadigheid zoo

wel door gedachten als daden zoo veel als hem dit bij zijne geringe middelen doenlijk was, want hij vond nog altijd een middel, om hen die nog minder hadden dan hij, bij te staan. De vereeniging heeft geene kosten voor een afzonderlijk graf willen maken, omdat zij van het geld dat voor de bevrediging van een ijdel zelfbehagen, zonder nut voor de levenden, noodig was, een nuttiger gebruik kon maken, en omdat vooral de spiritisten weten, dat de algemeene groeve even goed als het schoonste praalgraf, eene poort is die tot den Hemel leidt.

De heer Canu, secretaris der vereeniging, vroeger een volslagen materialist, hield op zijn graf de volgende toespraak:

“Waarde broeder Costeau, slechts weinige jaren geleden, waren er, en ik moet de bekentenis afleggen, dat ik de eerste er van zou geweest zijn, die in dit geopende graf niets zoude gezien hebben dan het einde der aardsche ellenden, gevolgd door: het niet; het afgrijselijk niet, dat wil zeggen het niet bestaan eener ziel die zich verdienstelijk kan maken of boeten kan, en dus ook van geen God om te beloonen, te straffen of te vergeven. Nu zien wij er, dank zij onze goddelijke leer, het einde der beproevingen in, en voor u, lieve broeder, wiens stoffelijk overschot wij aan de aarde teruggeven: de triomf van uwen arbeid en het begin der belooning die gij u door uwen moed, uwe gelatenheid, liefdadigheid, in een woord door uwe deugden, maar boven alles door uwe verheerlijking van een wijzen, al machtigen, rechtvaardigen en goeden God, hebt waardig gemaakt. Breng dus, lieve broeder, onzen dank voor de voeten van den Eeuwige, die de nacht van dwaling en ongeloof rondom ons heeft willen doen verdwijnen, want het is nog niet lang geleden, dat wij u onder de tegenwoordige omstandigheden, met een bedrukt gelaat en met de vertwijfeling in het hart “Vaarwel voor eeuwig, vriend!” zouden toegeroepen hebben. Maar nu zeggen wij u, het hoofd opheffende en vervuld met hoop, het hart vol moed en liefde: “Lieve vriend, tot weder-ziens! bidt voor ons *).”

*) Voor meerdere bijzonderheden, en de andere toespraken, zie: la Revue Spirite van October 1863, blz. 297.

Een der mediums van de vereeniging, ontving nog aan het geopende graf, de volgende mededeeling, die door alle aanwezige, waaronder ook de doodgravers, met *ongedekten hoofde* met ontroering werd aangehoord. Het was dan ook inderdaad een nieuw en treffend gezicht, om woorden van eenen afgestorvene te hooren en die als van uit het graf zelve te ontvangen.

“Hebt dank mijne vrienden, hebt dank; mijn graf is nog niet gesloten, en toch, nog eene seconde, en de aarde zal mijn gebeente bedekken. Maar gij weet het, niet mijne ziel zal onder die stof bedolven zijn, zij zal in de ruimte zweven om tot God op te stijgen!

“Hoe troostrijk is het dan ook, dat men, ofschoon het omhulsel vernietigd is, nog

tot zichzelf zeggen kan: O! neen, ik ben niet dood, ik leef het ware, het eeuwige leven!

"De uitvaart van den behoeftige wordt niet door eene groote menigte bijgewoond; geene hoogdravende ontboezemingen vinden op zijn graf plaats, en toch, geloof mij, mijne vrienden, ook hier ontbreekt de groote menigte niet, en goede Geesten hebben met u en die vrome vrouwen het lijk van hem die daar nederligt gevolgd! Gij allen tenminste, geloof aan God, en hebt Hem lief!

"Neen, mijne geliefde vrouw, al wordt ook ons lichaam vernietigd, toch sterven wij niet, en van nu af aan zal ik altijd bij u zijn om u te troosten en behulpzaam te zijn om uwe beproevingen te dragen. Het leven zal voor u moeielijk zijn; maar uw hart, vervuld zijnde met de gedachte aan de eeuwigheid, en aan de liefde van God, zal uw lijden lichter doen dragen!

"Bloedverwanten, die mijne geliefde gezellin omringt, hebt haar lief, hebt eerbied voor haar; zijt voor haar broeders en zusters. Vergeet nooit, dat zoo gij het verblijf des Heeren wilt ingaan, gij elkander moet bijstaan.

"En gij spiritisten mijne broeders, ik dank u dat gij mij tot aan deze woning van stof en slijk gevolgd zijt, om mij vaarwel te zeggen; maar gij weet, en gij weet het zoo goed, dat mijne ziel onsterfelijk voortleeft, en dat zij u somtijds om gebeden zal komen vragen, om mij bij te staan op den heerlijken weg, dien gij mij bij mijn leven hebt leeren kennen.

"Vaartwel, gij allen die hier zijt, wij kunnen elkaar elders dan aan dit graf weerzien. De zielen roepen mij in hun midden. Vaartwel, bidt voor hen die lijden. Tot wederziens!

Costeau.

Drie dagen daarna, dicteerde Costeau, in een bijzonderen kring ingeroepen, door middel van een ander medium, het volgende:

"De dood is het leven; ik herhaal slechts hetgeen reeds vroeger gezegd is; maar voor u bestaat er geene andere uitdrukking, wat ook de materialisten, zij die blind willen blijven, er van mogen zeggen. O! mijne vrienden welk een schoon gezicht op aarde, er de banier van het spiritisme te zien wapperen! van die onmetelijke wetenschap waarvan gij nauwelijks de eerste beginselen kent! Welk een licht ontsteekt zij voor menschen die met goeden wil bezielde zijn, voor hen die de verschrikkelijke kluisters van den hoogmoed verbroken hebben, om openlijk hun geloof aan God te verkondigen! Bidt, stervelingen, dankt Hem voor alle zijne weldaden. Arm menschdom, ware het u gegeven te begrijpen!... Maar neen, de tijd waarop des Heeren barmhartigheid zich over alle menschen zal uitstrekken, opdat zij Zijnen wil erkennen en er zich aan onderwerpen, is nog niet gekomen.

"Het is door uwe lichtende stralen, gij gezegende wetenschap, dat zij er zullen

komen en zullen begrijpen. Het is aan uw weldadigen gloed, dat zij hunne harten zullen komen verwarmen aan dat goddelijk vuur dat geloof en troost schenkt. Het is onder uwe leven wekkende stralen dat *de meester en de werkman* zich met elkander zullen komen vereenigen, en slechts één zullen zijn, want zij zullen die broederliefde, die de goddelijke Messias verkondigd heeft, begrijpen.

“O! mijne broeders, bedenkt wel, wat een oneindig geluk u is te beurt gevallen, met de eerst ingewijden in dit werk der wedergeboorte te zijn geweest. Eere zij u mijne vrienden! Volhardt, en eenmaal zult gij, even als ik, bij uwe komst in het vaderland der Geesten zeggen: *De dood, is het leven*; of liever het is een droom, een benauwde droom, die slechts een oogenblik duurt, en waaruit men ontwaakt, omringd door vrienden die u geluk wenschen en zich gelukkig gevoelen hunne armen voor u te openen. Mijn geluk was zoo groot dat ik niet kon begrijpen, dat God mij, voor het weinige dat ik gedaan had, zoo veel genade bewees. Ik dacht te droomen, en daar ik in mijn leven wel eens gedroomd had, dat ik dood was, ben ik een oogenblik bevreesd geweest, dat ik verplicht zou zijn in mijn ongelukkig lichaam terug te keeren; maar spoedig begreep ik de werkelijkheid, en dankte God. Ik zegende den meester, die de vervulling der plichten van den mensen die aan het toekomstige leven denkt, zoo goed bij mij wist op te wekken. Ja ik zegende en dankte hem, want het *Boek der Geesten*, had in mijne ziel, het gevoel van liefde voor mijn Schepper weder doen herleven.

“Ik dank u, mijne goede vrienden, dat gij mij tot u getrokken hebt. Zegt aan onze broeders dat ik dikwijls met onzen vriend Sanson ben. Tot wederziens; houdt goeden moed! de overwinning wacht u! Gelukkig zij, die aan den strijd zullen deelgenomen hebben!”

Sedert heeft Costeau zich dikwijls in de vereeniging en in andere bijeenkomsten gemanifesteerd, en heeft er altijd bewijzen gegeven van die verhevenheid van Geest welke het kenmerk der vergevorderden Geesten is.

Mejuffrouw Emma. *)

*) Mejuffrouw Emma Livry.

Eene jonge vrouw, die aan de gevolgen van een ongeluk door brand veroorzaakt, na een smartelijk lijden overleed. Iemand had het voornemen hare inroeping in de spiritische vereeniging te Parijs te verzoeken, toen zij op den 31 Julij 1863 kort na haar overlijden uit zichzelf kwam.

“Ik ben dus nog op het wereldtooneel, ik die mij zelve voor altijd in den sluier mijner onschuld en jeugd begraven waande. Het vuur op aarde redt mij van de hel: zoo dacht ik in mijn catholiek geloof, en al durfde ik niet op de heerlijkheid van het paradijs hopen, zoo vestigde mijne ziel toch bevende hare hoop op de boetedoening van het va-

gevuur, en ik bad, leed en weende. Maar wie was het die mij in mijne zwakheid de kracht gaf om mijne folteringen te verduren? Wie was het die zich in mijne lange slapelooze koortsige en afmattende nachten, over mijne martelaarssponde heen boog? Wie was het die mijne brandende lippen bevochtigde? Dat waart gij, mijn Beschermengel; ook gij geliefde vrienden-Geesten, die mij woorden van hoop en liefde kwaamt toefluisteren.

“De vlam die mijn zwak lichaam verteerde, verlost mij van de gehechtheid aan het vergankelijke; ook *leefde ik reeds al stervende, het ware leven*. Ik ben niet beneveld geweest, en ik trad met een helderen geest en los van de wereld in het schitterende daglicht, dat allen die na veel lijden, een weinig gehoopt hebben, omgeeft. Mijne moeder, mijne lieve moeder, was de laatste aardsche gedachte, die mijne ziel deed trillen, O! hoe gaarne zou ik haar spiritiste zien!

“Ik ben als een van den aardschen boom voor den tijd rijp geworden en afgeval-
len vrucht. De demon van den hoogmoed die de zielen der ongelukkigen door het genot van luisterrijken bijval, en door de roes der jeugd aansteekt, had mij nog maar als ter loops even aangeraakt. Ik zegen de vlammen; ik zegen mijn lijden, ik zegen de beproe-
ving, die eene boetedoening was. Gelijk aan die witte herfstdraden, zweef ik, door den lichtgevenden stroom medegevoerd; het zijn geene sterren van diamanten die op mijn voorhoofd schitteren, maar de gouden sterren van den goeden God.”

Emma.

Dezelfde Geest deed ook op den 30 Julij 1863, in een anderen kring te Havre uit zich zelf de volgende mededeeling:

“Zij die op aarde lijden, worden in een ander leven beloond. God is voor degenen die hier beneden lijden, vol rechtvaardigheid en barmhartigheid. Hij schenkt een zoo reine vreugd, een zoo volmaakt geluk, dat men, indien het den armen stervelingen mogelijk ware de geheimenissvolle besluiten van onzen Schepper te begrijpen, noch lijden noch dood moest vreezen. Maar de aarde is een plaats van beproeving, dikwijls van zeer zware beproevingen, welke dikwijls met hevige smarten gepaard gaan. Draagt die allen, zoo zij u mochten treffen, met gelatenheid; buigt bij allen het hoofd voor Gods oneindige en Almachtige goedheid; indien Hij u een zwaren last te dragen geeft, indien Hij u na een hevig lijden tot zich roept, zult gij in het andere, in het gelukkige leven inzien, hoe gering dat lijden en die smarten op aarde waren, in vergelijking met de belooning die God voor u bewaart, zoo geen geklaag of gemor ingang in uw hart gevonden heeft. Nog zeer jong heb ik de aarde verlaten; God heeft mij in Zijne goedheid wel willen vergeven, en mij het leven, bestemd voor hen die Zijnen wil geëerbiedigd hebben, wel willen schenken. Aanbidt dan God zonder ophouden, hebt Hem lief met geheel uw hart, bidt vooral, bidt met vertrouwen, dit zal uw steun, uw hoop, uw heil op aarde zijn.”

Emma.

Doctor Vignal.

Oud lid der Parijsche vereeniging, overleden den 27^e. Maart 1865. Een zeer helderziende somnambule, die de Geesten zeer duidelijk ziet, op den avond voor de begrafenis verzocht zijnde zich bij hem te verplaatsen en te zeggen of hij hem zag, antwoordde:

“Ik zie een lijk in hetwelk eene zonderlinge werking plaats grijpt; men zou zeggen eene massa te zien die in beweging is om zich van iets los te maken, maar moeite heeft den wederstand dien zij ondervindt te overwinnen. Ik kan geen goed bepaalde vorm van een Geest onderscheiden.”

Den 31^e. Maart werd hij in de Parijsche vereeniging ingeroepen.

Vraag. Waarde heer Vignal, al uwe voormalige collega's der Parijsche vereeniging hebben van u eene aangename herinnering behouden, en ik in het bijzonder denk met genoegen aan de goede verstandhouding die steeds tusschen ons heeft bestaan. Wij roepen u in ons midden, vooral om u onze sympathie te toonen, en zullen ons zeer gelukkig achten, indien gij tot ons zoudt willen en kunnen komen om u met ons te onderhouden.

Antw. Waarde vriend en geachte meester, ik ben zeer gevoelig voor uwe goede gedachten en betuiging van sympathie. Indien het mij mogelijk is geweest heden tot u te komen, en vrij en los van de stof aan deze vereeniging van onze goede vrienden en broeders in het spiritisme deel te nemen, dan heb ik dit aan uwe goede gedachten en aan de hulp mij door uwe gebeden bewezen, te danken. Ik was, zoo als mijn jonge secretaris zich te recht uitdrukt, ongeduldig om mij bekend te maken; van het begin van den avond af, heb ik al mijn geestelijke kracht aangewend om die zucht te onderdrukken; uwe gesprekken en de gewichtige onderwerpen die gij behandeld hebt, hebben mij, daar ik er veel belang in stelde, het wachten minder moeielijk gemaakt. Wil mij vergeven, lieve vriend, maar ik verlangde zoo mijne dankbaarheid te toonen.

Vr. Zoudt gij ons om te beginnen willen zeggen hoe gij u in de Geestenwereld gevoelt. Wil ons ook den arbeid der scheiding, en uwe gewaarwordingen op dat oogeblik, beschrijven; en eveneens zeggen na hoeveel tijd gij tot u zelve gekomen zijt.

Antw. Ik gevoel mij zoo gelukkig als men slechts zijn kan wanneer men al de geheime gedachten die men over eene troostrijke en herstellende leer heeft opgevat, in allen deele verwezenlijkt ziet. Ik ben gelukkig! Ja dat ben ik, want nu zie ik onbeneveld de toekomst der spiritische wetenschap en wijsbegeerte zich voor mijne oogen ontwikkelen.

Maar laat ons heden die ontijdige uitwijdingen achterwege laten; later kom ik u weder daarover onderhouden, want ik weet dat mijne tegenwoordigheid u even aange-

naam zal zijn, als het mij is om u te bezoeken.

De verscheuring heeft nog al spoedig plaats gevonden, sneller dan mijne weinige verdiensten mij dit deed verwachten. Uwe medewerking is mij van grooten dienst geweest, en uw somnambule heeft u een vrij juist denkbeeld van het phenomeen der scheiding gegeven, om het onnoodig te maken er verder op terug te komen. Het was eene soort van afwisselende schommeling, eene soort van wegsleping in twee tegenovergestelde richtingen; de Geest heeft gezegepraald, daar ik hier ben. Ik heb het lichaam eerst volkomen verlaten op het oogenblik dat het in de aarde werd nedergelegd, en ben tot u teruggekeerd.

Vr. Hoe denkt gij over de lijkdienst die bij uwe begrafenis gehouden is? Ik achtte het een plicht die bij te wonen. Waart gij op dat oogenblik genoegzaam los van de stof om die te kunnen zien, en zijn de (wel te verstaan niet overluidde) gebeden die ik voor u opzond, tot u gekomen?

Antw. Ja, uwe hulp heeft, zoo als ik u gezegd heb, mij in alles ten deele geholpen, en ik ben, geheel mijne oude larve afwerpende tot u teruggekeerd. De stoffelijke dingen, dit weet gij trouwens, boezemen mij niet veel belang in. Ik dacht alleen aan de ziel en aan God.

Vr. Herinnert gij u nog dat wij, het is nu vijf jaren geleden, in februarij 1860, op uw verzoek, eene studie op u in levenden lijve, gemaakt hebben *). Toen heeft uw Geest zich losgemaakt, om zich met ons te kunnen onderhouden. Deel, voor zoo ver dit mogelijk is ons eens mede welk onderscheid er bestaat tusschen uw tegenwoordigen vrijen toestand en dien van dien tijd?

*) Zie *Revue Spirite* van maart 1860.

Antw. Zeer zeker herinner ik mij dit, maar welk een verschil tusschen dien toestand en nu! Toen werd ik nog door het onbuigzame netwerk der stof omstrengeld: ik wilde mij meer loswringen, doch kon niet. Nu ben ik vrij; een onafzienbaar veld, dat van het onbekende, doet zich aan mijne oogen voor, en ik hoop met uwen bijstand en die der goede Geesten in wier hoede ik mij beveel, vooruit te komen, en zoo spoedig mogelijk doordrongen te worden van de gedachten die men koesteren, en van de daden die men volbrengen moet, om het steile pad der beproevingen te kunnen beklimmen, en de wereld der belooningen waardig te kunnen worden. Welk eene majesteit! Welk eene grootheid! Het is bijna een gevoel van ontzetting wat zich van ons meester maakt, als men zwak zoo als wij, de oogen op het verheven licht tracht te vestigen.

Vr. Wij zullen ons gelukkig rekenen dit onderhoud met u voort te zetten, als gij daartoe onder ons wilt terugkomen.

Antw. Ik heb uwe vragen kort en zonder orde beantwoord. Eisch nog niet te veel van uwen trouwen leerling: ik ben niet geheel vrij. Tot u te spreken en nogmaals te spreken, zou mij gelukkig maken, maar mijn leidsman tracht mijne geestdrift te temperen,

en ik ben reeds genoeg in de gelegenheid geweest om zijne goedheid en rechtvaardigheid op prijs te stellen, om mij geheel aan zijne leiding over te geven, hoeveel leed het mij ook doen moge, mijn gesprek te moeten afbreken. Ik troost mij met de gedachte dat ik dikwijls incognito uwe vergaderingen zal kunnen komen bijwonen. Nu en dan zal ik met u spreken; ik heb u lief en wil u dit toonen. Maar andere meer gevorderde Geesten dan ik ben, hebben den voorrang, en ik moet plaats maken voor hen die mijnen Geest wel hebben willen toestaan aan den vloed der gedachten die hij verzameld had, den vrijen loop te geven.

Vrienden, ik verlaat u, en moet mijn dank betuigen, niet alleen aan u spiritisten die mij geroepen hebt, maar ook aan den Geest die mij wel heeft willen toestaan zijne plaats in te nemen, den Geest die bij zijn leven den beroemden naam van Pascal droeg.

Degene die de trouwste uwer ingewijden was, en dit altijd blijven zal.

Dr. Vignal.

Victor Lebufle.

Een jonge kust-loods uit de haven van Havre, overleden op twintigjarigen leeftijd. Hij woonde met zijne moeder, een gering koopvrouwkje, voor wie hij de teederste en liefderijkste zorg droeg, en die hij met het loon dat hem zijn moeielijk bedrijf opbracht, ondersteunde. Nooit zag men hem in de kroegen of zich overgeven aan de buitensporigheden waartoe zijn beroep zoo dikwijls aanleiding geeft, want hij wilde niet het geringste deel van zijn loon aan het vrome doel, waartoe hij het bestemd had onttrekken. De tijd die niet door zijn dienst ingenomen werd, besteedde hij om zijne moeder zoo veel mogelijk elke vermoeienis te besparen. Sedert lang door de ziekte, waaraan hij wist dat hij sterven moest, aangetast, verborg hij zijn lijden om zijne moeder geene ongerustheid te veroorzaken en uit vrees dat zij zelve zijn werk op zich zou nemen. Zeker bezat dit jonge mensch in zich een aantal goede hoedanigheden om op den leeftijd waarin de hartstochten het hevigst zijn, aan de verleiding tot het kwaad, die zijne omgeving hem aanbood, weerstand te kunnen bieden. Hij was oprecht godsdienstig, en zijn dood was stichtelijk.

De avond voor zijn dood, verlangde hij dat zijne moeder een weinig zou gaan slapen, zeggende zelf behoefte aan een weinig rust te hebben. Deze had toen een visioen; zij bevond zich, zeide zij in groote duisternis; toen zij een lichtgevend punt zag, hetwelk allengskens grooter werd, en de kamer op eens met een helderen glans verlichtte, waaruit het schitterende gelaat van haar zoon, zich in de oneindige ruimte verheffende, te voorschijn kwam. Toen begreep zij dat zijn einde naderde; en inderdaad, verliet zijne schoone ziel den volgenden dag de aarde, terwijl zijne lippen een gebed fluisterden.

Een spiritisch gezin, met zijn voorbeeldig gedrag bekend, en in zijne nu alleen

geblevene moeder belangstellende, had het voornemen opgevat om hem kort na zijn dood in te roepen, toen hij zich onverwachts uit eigen beweging manifesteerde, met de volgende woorden:

“Gij wenscht te weten wat ik nu ben: Gelukkig, o! heel gelukkig! Tel het lijden en de angsten voor niets, want zij zijn de bron van de zegeningen en het geluk aan gene zijde van het graf. Van het geluk! Gij weet niet wat dat woord zeggen wil! Het geluk dat de aarde oplevert, is zoo ver van hetgeen wij gevoelen, wanneer wij met een rein geweten, met het vertrouwen van den dienstknecht die zijn plicht vervuld heeft en vol vreugde de goedkeuring verwacht van Hem die alles is, tot den Meester terugkeeren!

“O! mijne vrienden, het leven is moeielijk en zwaar zoo gij het oog niet op het einde gevestigd houdt; maar ik zeg u in waarheid, gij zult, als gij tot ons komt, als uw leven naar Gods wet geweest is, ver boven uwe verwachting, ver boven hetgeen gij geleden hebt en ver boven de verdiensten die gij vermeent te bezitten om den hemel te verdienen, beloond worden. Weest goed, weest liefderijk, met die aan vele menschen onbekende liefderijkheid die men welwillendheid noemt. Weest uws gelijken behulpzaam; doet meer voor hen, dan wat gij zoudt verlangen dat men voor u deed, want gij kent de geheime stille armoede niet, en gij kent de uwe. Sta mijne moeder bij, mijne arme moeder, het eenige wat ik van de aarde betreur. Zij moet nog andere beproevingen ondergaan, en zij moet ook in den hemel komen. Vaarwel, ik ga tot haar.”

Victor.

De leidsman van het medium. De smarten die men gedurende eene incarnatie op aarde te dragen heeft, zijn niet altijd eene straf. De Geesten die op Gods bevel eene zending op aarde komen vervullen, zoo als hij die zich aan u gemanifesteerd heeft, voelen zich gelukkig, die smarten welke voor anderen eene boetedoening zijn, te verduren. Gedurende den slaap versterken zij zich weder bij den Allerhoogste, en dit schenkt hen kracht om alles tot Zijne grootste eer te dragen. De zending die aan dezen Geest in zijn laatste bestaan is opgedragen, was geene schitterende opdracht, maar onbekend en in het verborgene vervuld, is zij juist daardoor des te verdienstelijker geweest, omdat hij niet in den hoogmoed een prikkel heeft kunnen vinden. Hij had eerstens eene dienst van dankbaarheid jegens haar die zijne moeder was, te vervullen; en tweedens moest hij bewijzen, dat er zelfs temidden der slechtste omgeving, reine zielen met edele en verheven gevoelens kunnen zijn, en men door een vasten wil aan elke verleiding het hoofd kan bieden. Dit bewijst dat de goede hoedanigheden eene vroegere oorzaak hebben, en zijn voorbeeld zal niet onvruchtbaar geweest zijn.

Anaïs Gourdon.

Eene zeer jonge vrouw, van een bijzonder zachtzinnig karakter en uitstekende zedelijke hoedanigheden, overleden in November 1860. Zij behoorde tot een gezin van kolenmijnwerkers in de nabijheid van Saint-Etienne, eene omstandigheid die van het grootste gewicht is om haren toestand als Geest naar waarde te kunnen schatten.

Inroeping. — *Antw.* Ik ben hier.

Vr. Uw echtgenoot en uw vader hebben mij verzocht u in te roepen, en zullen zich gelukkig gevoelen eene mededeeling van u te ontvangen.

Antw. En ik ben ook zeer gelukkig hen die te kunnen doen.

Vr. Waarom zijt gij zoo jong aan de liefde van uw gezin ontrukkt?

Antw. Omdat mijne aardsche beproevingen vervuld waren.

Vr. Gaat gij het somwijlen bezoeken?

Antw. O! ik ben dikwijls met hen.

Vr. Zijt gij als Geest gelukkig?

Antw. Ik ben gelukkig, ik hoop, wacht, en heb lief; de gedachte aan den Hemel boezemt mij geene vrees in, en ik wacht met vertrouwen en liefde dat de blanke vleugelen bij mij uitbotten.

Vr. Wat verstaat gij door die vleugelen?

Antw. Ik wil zuiver-geest worden, en ook schitteren zooals de hemelboden die mij bijna verblinden door hun glans.

De vleugelen der engelen, aartsengelen, seraphynen, welke allen Zuiver-geesten zijn, zijn klaarblijkelijk slechts attributen die de mensch verzonnen heeft, om de snelheid waarmede zij zich verplaatsen af te malen, want hunne etherische natuur maakt het voor hen overbodig, om ten einde de ruimte te kunnen doorzweven, ondersteund te worden. Zij kunnen zich evenwel aan den mensch met die toevoegselen vertoonen, om op die wijze aan het denkbeeld dat dezen er zich van maken te beantwoorden, zooals andere Geesten, om zich te doen herkennen, het uiterlijk dat zij op aarde hadden weder aannemen.

Vr. Kunnen uwe bloedverwanten ook iets dat u aangenaam zou zijn, voor u doen?

Antw. Ja, dat kunnen zij die lieve menschen, door mij niet meer door het gezicht van hun treurig gelaat te bedroeven, daar zij immers weten dat ik niet voor hen verloren ben; laat mijne gedachte hen liefelijk, opbeurend zijn, en door hun aandenken veraange-naamd worden. Ik ben voorbijgegaan als een bloem, en er moet niets treurigs van mijne snellen doortocht overblijven.

Vr. Hoe komt het dat uwe taal zoo dichtelijk is, en zoo weinig met den stand waarin gij op aarde geplaatst waart, overeenkomt?

Antw. Dit komt omdat het mijne ziel is, die tot u spreekt. Ja, ik bezat reeds ver-

kregen kundigheden, en *God laat het dikwijls toe dat edele Geesten zich onder de ruwste menschen incarneeren, om dezen van de heerlijkheden die zij bereiken en later begrijpen zullen, een voorgevoel te geven.*

Zonder deze zoo logische uitlegging, die zoo zeer met de vaderlijke zorg die God voor Zijne schepselen draagt overeenstemt, zou men zich moeielijk van hetgeen op het eerste gezicht misschien eene tegenstrijdigheid schijnt, rekenschap kunnen geven. Wat is er dan ook aanvulliger dan de taal van den Geest dezer te midden van den ruwsten arbeid opgevoede jonge vrouw? Men ziet dikwijls het tegenovergestelde; dit zijn dan mindere Geesten die onder de meest gevorderde menschen geïncarneerd zijn, maar dan geschiedt dit met een tegenovergesteld doel; het is dan om hen zelve vorderingen te doen maken dat God ze in aanraking met eene verlichte omgeving brengt. Welke andere wijsbegeerte is instaat zoodanige problemen op te lossen?

Maurice Gontran.

Was een eenige zoon, die op achttienjarigen leeftijd aan een borstkwaal overleed. In het bezit van een buitengewoon verstand, vroeg ontwikkeld, van een zacht innemend en liefhebbend karakter, vereenigde hij alle hoedanigheden in zich, die gegronde hoop op eene schitterende toekomst gaven. Reeds vroeg zijne voorbereidende studiën met goed gevolg voleindigd hebbende, werkte hij nu voor de polytechnische school. Zijn dood dompelde zijne ouders in eene droefheid die diepe sporen achterliet, en was des te pijnlijker voor hen, omdat zij zich verweten, hem, die altijd eene zwakke gezondheid genoten had, te hebben aangespoord tot den arbeid waaraan zij zijn dood toeschreven. "Waartoe dient hem nu alles wat hij geleerd heeft? Het ware beter geweest dat hij maar dom gebleven ware, dan zou hij de troost van onzen ouden dag hebben kunnen zijn." Indien zij het spiritisme gekend hadden, zouden zij zeker anders gesproken hebben. Later vonden zij daarin hun ware troost. Eenige maanden na zijn dood werd de volgende mededeeling door hun zoon aan een van hunne vrienden gedaan:

Vr. Mijn waarde Maurice, ik twijfel er niet aan of de teedere liefde die gij uwe ouders toedraagt, doet bij u den wenschen ontstaan om, zoo u dit mogelijk is, hen weder moed in te boezemen. Het verdriet of liever de wanhoop waarin zij door uwen dood vervallen zijn, benadeelt zichtbaar hunne gezondheid, en maakt dat zij een walg van het leven hebben. Eenige woorden van troost van u, zouden hunne hoop weder verlevendigen.

Antw. Mijn oude vriend, ik was met ongeduld op de gelegenheid die gij mij aanbiedt om mij te manifesteren, wachtende. Het verdriet mijner ouders bedroeft mij; maar het zal verminderen, zoodra zij de zekerheid hebben, dat ik niet voor hen verloren ben; gij moet alles aanwenden om hen van die waarheid te overtuigen, en dat zal u zeker gelukken. Het gebeurde was noodig om hen tot een geloof te brengen dat hun geluk zal uitmaken, want het zal hen beletten tegen de besluiten der Voorzienigheid te morren.

Gij weet, mijn vader was op het punt van het toekomstige leven, zeer ongeloovig: *God heeft het toegelaten dat hem deze wederwaardigheid trof, om hem van zijne dwaling te genezen.*

Wij zullen elkander hier, in die wereld, waar men het leed van het leven niet meer kent, en waarin ik hen ben voorgegaan terugvinden, maar druk hen toch goed op het hart, dat de voldoening van mij hier terug te zien, hen tot straf voor hun gebrek aan vertrouwen in Gods goedheid, zou kunnen geweigerd worden. Zelfs zou het mij ontzegd worden, om mij gedurende den tijd dien zij nog op aarde moeten doorbrengen aan hen te openbaren. Wanhoop is opstand tegen den wil van den Almachtige, die altijd gestraft wordt *met de voortdoring van de oorzaak welke die wanhoop heeft doen ontstaan*, totdat men zich eindelijk onderwerpt. Wanhoop is een ware zelfmoord, want zij ondermijnt de krachten van het lichaam, en hij die met de gedachte om daardoor eerder van den druk der smarten verlost te worden, zijn leven verkort, bereid zich de bitterste teleurstellingen; men moet integendeel alles doen, wat het lichaam versterken kan, ten einde gemakkelijker den druk der beproevingen te kunnen weerstaan.

Mijne lieve ouders, ik spreek tot u. Sinds ik mijn sterfelijk omhulsel heb afgelegd, heb ik niet opgehouden met u te zijn, en ik ben thans meer met u, dan vroeger in mijn leven op aarde. Weest dus getroost, want ik ben niet dood; ik ben meer levend dan gij; alleen mijn lichaam is dood, maar mijn Geest leeft steeds. Hij is vrij, gelukkig, voortaan tegen kwalen, gebreken en lijden beschut. Weest opgeruimd in plaats van bedroefd, nu dat gij weet dat ik in eene omgeving ben, vrij van zorgen en onrust, en waar het hart met eene reine ongestoorde vreugde, verzadigd wordt.

O! mijne vrienden, beklaag hen niet, die vroeg sterven, het is eene genade die God hen bewijst, om hen de wederwaardigheden van het leven te besparen. Ditmaal moest mijn bestaan op aarde niet langer duren; ik had er alles vergaard wat ik er moest opdoen, om mij voor eene latere gewichtiger zending voor te bereiden. Weet gij, aan welke gevaren, aan welke verzoeking, ik blootgesteld zou worden zijn, indien ik er vele jaren had moeten doorbrengen? Weet gij wel, dat zoo ik nog niet sterk genoeg geweest ware om weerstand te kunnen bieden, en daardoor bezweek, dit voor mij eene vertraging van vele eeuwen had kunnen zijn? Waarom betreurt gij dan iets, wat voor mij voordeelig is? Eene ontroostbare droefheid, zou in dit geval gebrek aan geloof verraden, en zou alleen door geloof aan het niet gerechtvaardigd kunnen worden. O! gewis, zij die dit ontmoedigende geloof omhelzen, zijn te beklagen, want voor hen bestaat er geen troost, voor hen zijn de wezens die hen lief waren voor altijd verloren; hun laatste hoop ligt in het graf.

Vr. Is uw sterven pijnlijk geweest?

Antw. Neen mijn vriend, ik heb slechts voor dat ik stierf, door de ziekte die mij weggerukt heeft, geleden, maar *naarmate het laatste oogenblik naderde, nam dat lijden*

af; en toen ben ik op een zekeren dag, zonder aan sterven te denken, ingeslapen. Ik droomde; o! een heerlijke droom! Ik droomde dat ik genezen was; ik leed niet meer, ik ademde gemakkelijk en met genot eene geurige versterkende lucht in; ik werd door eene onbekende kracht door de ruimte gevoerd; een schitterend licht omgaf mij, doch zonder mijne oogen te vermoeien. Ik zag mijn grootvader; hij had niet meer dat uitgeteerd gelaat, maar zag er frisch en jeugdig uit; hij strekte zijne armen naar mij uit, en drukte mij teeder aan zijn hart. Eene menigte andere menschen, vergezelden hem met den glimlach op het gelaat; allen verwelkomden mij met goedheid en welwillendheid; het kwam mij voor dat ik ze herkende, en ik was gelukkig ze weer te zien, en wij allen wisselden woorden en betuigingen van vriendschap. Welnu! wat ik een droom waande, was werkelijkheid; op aarde zou ik niet meer wakker worden: Ik was in de wereld der Geesten ontwaakt.

Vr. Was uwe ziekte niet door te aanhoudende studie veroorzaakt?

Antw. O neen! wees daarvan overtuigd. De tijd die ik op aarde moest doorbrengen was bepaald, en niets kon mij daar langer houden. In de oogenblikken dat ik van de aarde los was, wist mijn Geest dit ook wel, en gevoelde zich door het vooruitzicht op zijne spoedige bevrijding gelukkig. Maar de tijd die ik er doorbracht, is niet zonder nut voor mij geweest, en ik wensch mij zelven nu geluk dien niet verwaarloosd te hebben. De ernstige studie waaraan ik mij wijdde, heeft mijne ziel gesterkt, en mijne kennis vermeerderd; het is weer zoo veel geleerd, en indien ik het geleerde niet in mijn kortstondig verblijf onder u heb kunnen toepassen, zal ik dit later met meer vrucht kunnen doen.

Vaarwel mijn lieve vriend, ik ga naar mijne ouders, om hen tot de ontvangst van deze mededeeling voor te bereiden.

Maurice.

Derde Hoofdstuk.

Geesten in een Midden-Toestand.

Joseph Bré.

Overleden in 1840. Door zijne kleindochter in 1862 te Bordeaux ingeroepen.

De brave mensch voor God of voor de menschen.

1. Lieve grootvader, wilt gij ons zeggen hoe gij u onder de Geesten gevoelt, en mij eenige bijzonderheden tot onze leering en voor onzen vooruitgang mededeelen?

Antw. Zoo veel als gij wilt mijn kind. Ik boet voor mijn weinig geloof; maar Gods goedheid is zoo groot: Hij neemt de omstandigheden in aanmerking. Ik ben lijdende, niet zooals gij u dit wellicht voorstelt, maar door de spijt dat ik mijn tijd op aarde niet goed besteed heb.

2. Hoe! hebt gij uwen tijd niet goed besteed? Gij hebt altijd als een braaf mensch geleefd.

Antw. Ja uit het standpunt van den mensch beschouwd; maar er ligt een afgrond *tusschen den braven mensch voor de menschen, en den braven mensch voor God.* Gij wilt leeren, lieve kind; ik zal trachten u er het onderscheid van te doen begrijpen.

Bij u gaat men voor goed door, als men de wetten van zijn land eerbiedigt, en dit is voor velen zeer rekbaar; of als men zijnen naaste geen nadeel toebrengt door hem openlijk het zijne te ontnemen; maar men ontrooft hem dikwijls zonder schroom, eer en geluk, als de wet of de openbare meening, den huichelenden misdadiger niet bereiken kan. Als men op eigen grafzerk eene eindelooze optelling van de deugden waarmede men gepronkt heeft, kan doen beitelten, dan verbeeldt men zich zijne schuld aan de maatschappij afbetaald te hebben. Welk eene dwaling! Om een braaf mensch voor God te zijn is het niet genoeg de menschelijke wetten niet te verkrachten maar vooral noodig de Goddelijke wetten niet te overtreden.

De brave mensch voor God is de zoodanige, die vol liefde en opoffering zijn leven aan goed doen, en het bevorderen van den vooruitgang van zijne natuurgenooten wijdt, die met het oog op het einde, met ijver gedurende zijn leven werkzaam is, om de stoffelijke taak hem opgelegd, te vervullen; want hij moet zijne broeders liefde voor den arbeid inboezemen; die ijverig is in goede werken, want hij moet niet vergeten dat hij slechts een dienstknecht is, van wien de meester eenmaal rekenschap over het gebruik van zijnen tijd zal afvragen; die met ijver op het einde let, want hij moet door zijn voorbeeld liefde tot den Heer en tot zijns gelijken prediken. De brave mensch voor God moet

zorgvuldig die kwetsende woorden, dat vergift hetwelk onder bloemen verborgen ligt, vermijden; dat vergift hetgeen den goeden naam van iemand verwoest en dikwijls den zedelijken mensch, door hem met spot te overladen, vermoordt. De voor God brave mensch moet zijn hart altijd voor de minste neiging tot hoogmoed, wangunst of eerzucht gesloten houden. Hij moet geduldig en zachtmoedig zijn met degenen die hem aanvallen; hij moet hen die hem beledigen, wie het ook zijn moge, uit den grond van zijn hart, zonder dat hem dit moeite kost, vergeven; hij moet zijn Schepper in al diens schepselen liefhebben; hij moet, in een woord, de zoo korte duidelijke en zoo verheven zamenvatting van alle plichten van den mensch: God lief te hebben boven alles, en zijn naasten als zich zelve, nakomen.

Dit is ten naastenbij wat de voor God goede mensch wezen moet, mijn lieve kind. Wel nu! heb ik dat alles gedaan? Neen; ik heb velen dier plichten verzuimd, ik ben het hier zonder blozen; ik had niet dien ijver die een mensch hebben moet; het vergeten van den Heer, heeft mij meer andere dingen doen vergeten, welke, alhoewel volgens menschelijke wetten niet strafbaar, niettemin overtredingen van Gods wetten zijn. Zoodra ik dit gevoelde, heb ik er genoeg door geleden; daarom hoop ik nu, maar met die troostrijke hoop op de goedheid van God die mijn berouw ziet. Zeg het hen, mijn lieve kind, zeg het hen wier geweten zich bezwaard gevoelt: dat zij hunne fouten met eene macht van goede werken moeten bedekken, en dat Gods barmhartigheid dan niet verder zal onderzoeken. Zijn vaderoog zal de boetedoeningen tellen, en zijn machtige hand zal de zonden uitwischen.

Mevr. H el ne Michel.

Eene jeugdige vrouw van vijftientig jaren, die in weinige minuten in haar huis, zonder lijden, en zonder bekende oorzaak, plotseling overleed. Zij was rijk, eenigszins lichtzinnig, en ten gevolge van haar luchtig karakter, hield zij zich meer met allerlei bezuizingen van het leven dan met ernstige dingen bezig; overigens had zij een goed hart, en was zachtzinnig, welwillend en liefderijk.

Drie dagen na haar dood door menschen die haar gekend hadden ingeroepen zijnde, drukte zij zich volgender wijze uit:

“Ik weet niet waar ik ben... Hoe verward is alles om mij heen!... Ik begrijp niet waarom ik niet te huis ben... Men weent om mijne afwezigheid, en ik ben hier, en kan mij aan geen van allen bekend maken... Mijn lichaam behoort mij niet meer toe, en toch voel ik dat het koud en verstijfd is... Ik wil het verlaten en ben er aan vastgeklonken; ik kom er altijd bij terug... Ik ben twee menschen... O! wanneer zal ik begrijpen wat mij overkomt?... Ik moet weder daar ginder gaan.... Mijn andere IK wat zal er van haar wor-

den, als ik afwezig ben?... Vaarwel.”

Het gevoel van eene nog niet door eene algeheele scheiding verbroken dualiteit (tweevoudigheid) is hier duidelijk. Daar zij een weinig ernstig karakter bezat, was zij door den stand die zij door haar fortuin innam, instaat alle hare grillen te bevredigen, en daardoor werd hare neiging tot lichtzinnigheid bevorderd. Wij behoeven ons dus niet te verwonderen dat hare losmaking van de stof langzaam geweest is, en zij zich drie dagen na haar dood nog met haar lichamelijk omhulsel verbonden gevoelde. Maar daar er bij haar geen enkele wezenlijke ondeugd bestond, en de grondslag goed was, had die toestand niet veel onaangenaams in, en duurde ook niet lang. Eenige dagen daarna wederom ingeroepen zijnde, waren hare denkbeelden veel veranderd en uitte zij zich volgenderwijze:

“Heb dank dat gij voor mij gebeden hebt. Ik erken Gods goedheid die mij het lijden en de vrees voor het oogenblik van scheiding van mijn lichaam en ziel bespaard heeft. Het zal mijne arme moeder veel moeite kosten om gelaten te zijn; maar zij zal ondersteund worden, en hetgeen in haar oog een verschrikkelijke ramp is, was volstrekt noodzakelijk om de dingen van den hemel voor haar datgene te doen zijn wat zij wezen moeten: alles. Ik zal met haar zijn tot aan het einde van hare aardsche beproevingen, en ik zal haar helpen om ze te dragen. Ik ben niet ongelukkig, maar er rest mij nog veel te doen, voordat ik het verblijf der gelukzaligen zal kunnen bereiken. Ik zal God bidden mij te vergunnen op deze aarde terug te komen, want ik moet den tijd die ik er in dit bestaan verspild heb, weer inhalen. Laat het geloof uw steun zijn, mijne vrienden; vertrouwt op de kracht van het gebed als dit wezenlijk uit het hart vloeit. God is goed.”

Vr. Heeft het lang geduurd, eer gij uzelve herkend hebt?

Antw. Op denzelfden dag dat gij voor mij gebeden hebt, heb ik begrepen wat de dood is.

Vr. Was die toestand van bedwelming pijnlijk?

Antw. Neen. Ik leed niet meer; ik dacht dat ik droomde en wachtte op het ontwaken: Mijn leven was niet zonder lijden, maar elk geïncarneerd schepsel, moet hier beneden lijden; ik heb mij aan Gods wil onderworpen, en Hij heeft mij dit toegerekend. Ik ben dankbaar voor uwe gebeden die er toe hebben bijgedragen om mij mijn bewustzijn terug te geven. Ik dank u; ik zal altijd gaarne terugkomen. Vaarwel.

Hélène.

De Markies de Saint-Paul.

Overleden in 1860, en op verzoek van zijne zuster, lid van de Parijsche vereeniging, op den 16e. Mei 1861, ingeroepen.

1. *Inroeping.* *Antw.* Hier ben ik.

2. Uwe zuster ofschoon zelve medium zijnde, heeft ons verzocht u in te roepen, omdat zij nog niet ver genoeg gevorderd is om zeker van zich zelve te zijn.

Antw. Ik zal trachten, zoo goed mogelijk te antwoorden.

3. Voor alles zou zij gaarne willen weten of gij gelukkig zijt?

Antw. Ik ben omdolende, en die staat van overgang is nooit die van volkomen geluk, noch van bepaalde straf.

4. Heeft het lang geduurd, eer gij geheel tot uzelfen gekomen zijt?

Antw. Ik ben lang in benevelden toestand gebleven, en ben er alleen uit verlost om de godsvrucht te zegenen van hen die mij niet vergeten en voor mij baden.

Vr. Kunt gij nagaan hoe lang die beneveling aangehouden heeft?

Antw. Neen.

5. Wie uwer bloedverwanten hebt gij het eerst herkend?

Antw. Mijne moeder en mijn vader, die beiden bij mijn ontwaken mij verwelkomden; zij hebben mij in het nieuwe leven ingewijd.

6. Hoe komt het dat gij in 't laatst van uwe ziekte, met hen die gij op aarde liefgehad hebt, scheent te spreken?

Antw. Doordien ik voor mijn dood, de openbaring van de wereld die ik ging bewonen ontvangen had. Ik was ziende, voor dat ik stierf, en mijne oogen zijn beneveld toen de definitieve scheiding van het lichaam plaats greep, omdat de vleeschelijke banden nog krachtvol waren.

7. Hoe komt het dat herinneringen uit uwe kinderjaren voornamelijk bij u opkwamen?

Antw. Omdat het begin van het leven dichter bij het einde is, dan het midden.

Vr. Wat bedoelt gij hiermede?

Antw. Dat wil zeggen dat de stervenden zich herinneren en: *als in een vertroostenden spiegel*, hunne jeugdige en reine jaren aanschouwen.

Het is waarschijnlijk met het zelfde doel der Voorzienigheid, dat grijsaards, naar mate zij het einde van hun leven naderen, dikwijls zulk eene juiste herinnering van de kleinste bijzonderheden van de jaren hunner jeugd hebben.

8. Waarom spraak! gij altijd in den derden persoon, als gij uw eigen lichaam bedoelt?

Antw. Omdat ik, zooals ik u gezegd heb, ziende was; en zeer duidelijk de onderscheidene kenmerken die het verschil tusschen het physische en zedelijke uitmaken ge waar werd; die kenmerken door het levensfluidum met elkander verbonden, worden voor helderziende stervenden zeer duidelijk.

Dit was eene zonderlinge bijzonderheid, die het sterven van dien heer opleverde, in zijne laatste

oogenblikken zeide hij altijd: "Hij heeft dorst, geef hem te drinken; hij is koud, gij moet hem verwarmen; hij heeft hier of daar pijn, enz." En als men hem dan zeide: "Maar gij zijt het, die dorst hebt," dan antwoordde hij: "Nee, hij is het." Hier doen zich duidelijk de twee verschillende levens voor; het denkende *ik* zetelt in den Geest en niet in het lichaam; de Geest reeds gedeeltelijk van de stof los, beschouwde zijn lichaam als eene andere individualiteit, die niet zijn eigenlijk ik was; men moest dus aan zijn lichaam en niet aan zijn Geest te drinken geven. Dit verschijnsel, merkt men ook dikwijls bij sommige somnambules op.

9. Wat gij omtrent uwen staat van omdoling en van den duur van uwe beneveling gezegd hebt, moet ons doen gelooven dat gij niet gelukkig zijt, en toch moesten uwe goede hoedanigheden ons het tegendeel doen veronderstellen. Zijn er dan onder de omdolende Geesten, zoo wel gelukkigen als ongelukkigen?

Antw. Ik bevond mij in een staat van overgang; de menschelijke deugden verkrijgen hier hare wezenlijke waarde. Mijn toestand is duizendmaal te verkiezen boven de incarnatie op aarde; maar ik heb ook altijd de zucht naar het ware goede en ware schoone gehad, en mijne ziel zal dan eerst verzadigd zijn, als zij tot aan de voeten van haren Schepper zal genaderd wezen.

De heer Cardon, geneesheer.

De heer Cardon had een gedeelte van zijn leven als doctor op een walvischvaarder doorgebracht, en had in die betrekking nog al eenigzins materialistische gewoonten en denkbeelden opgedaan; zich in het dorp van J... gevestigd hebbende, oefende hij daar het nederige beroep van dorpsgeneesheer uit. Sedert eenigen tijd, had hij de zekerheid verkregen, dat hij door eene vergroting van het hart was aangetast, en wetende dat die ziekte ongeneeslijk is, dompelde de gedachte aan den dood hem in eene sombere zwaarmoedigheid, waaraan niets hem onttrekken kon. Omtrent twee maanden voor zijn dood, voorspelde hij dat hij op een door hem bepaalden dag, zou sterven; en op het punt van sterven verzamelde hij zijn gezin om zich heen, om het een laatst vaarwel te zeggen. Zijne vrouw, moeder, drie kinderen en nog andere personen stonden om zijn bed, toen hij, terwijl zijne vrouw trachtte hem op te heffen, in een zakte, loodkleurig werd, en de oogen sloot, zoodat men hem dood waande en zijne vrouw om dit gezicht voor hare kinderen te verbergen, zich voor hem plaatste. Na verloop van eenige minuten, opende hij de oogen weder; en zijn gelaat als 't ware met glans overtoogen, nam eene uitdrukking van verheerlijkte gelukzaligheid aan terwijl hij uitriep: "O! mijne kinderen, hoe schoon! hoe heerlijk! O! de dood! welk een weldaad! hoe liefelijk! Ik was dood en voelde mijne ziel, hoog, zeer hoog opstijgen; maar God stond mij toe, tot u terug te keeren om u te zeggen: Vreest den dood niet, hij is de verlossing... O! kon ik u de pracht van al hetgeen ik gezien heb, en het gevoel waarvan ik doordrongen ben geworden, beschrijven! Maar

gij zoudt het niet kunnen begrijpen... O! mijne kinderen, gedraagt u altijd zoo, dat gij dat onuitsprekelijke geluk dat voor de deugdzaam weggelegd is, waardig wordt; leeft liefdevol; zoo gij iets bezit, geef er dan een deel van aan hen die het noodige ontberen... Lieve vrouw, ik laat u in niet gelukkige omstandigheden achter, men is ons geld schuldig, maar ik bezweer u, maak het degenen die ons schuldig zijn, als zij zelfs in moeilijke omstandigheden verkeerden, niet lastig; wacht tot dat zij in staat zijn te betalen, en offert het op bij hen die het niet kunnen: God zal er u voor beloonen. Gij mijn zoon arbeid om uwe moeder te ondersteunen; blijf altijd eerlijk man, en doe nooit iets waardoor gij uwe familie schande zoudt aandoen. Neem dit kruisje, dat ik van mijne moeder heb; leg het nooit af, en laat het u altijd mijne laatste woorden voor den geest brengen... Mijne kinderen, helpt en ondersteunt elkander; laat eendracht onder u heerschen, weest niet ijdel, noch hoovaardig, vergeeft uwen vijanden, zoo gij wilt dat God u vergeven zal..." en daarop zijne kinderen tot hem doende naderen, strekte hij zijne handen over hen uit met de woorden: "Mijne kinderen, ik zegen u." En ditmaal sloten zijne oogen zich voor altijd; maar zijn gelaat bleef zulk een indrukwekkend voorkomen behouden, dat een groot aantal menschen hem tot op het oogenblik dat hij begraven werd met bewondering kwamen zien.

Deze belangwekkende bijzonderheden ons door een vriend der familie medegedeeld zijnde, waren wij van oordeel dat de inroeping, leerzaam voor ons, en tevens nuttig voor den Geest zelve, kon zijn.

1. *Inroeping.* — *Antw.* Ik ben met u.

2. Men heeft ons uwe laatste oogenblikken, die ons met bewondering hebben vervuld, medegedeeld. Zoudt gij de goedheid willen hebben, ons, beter dan gij dit reeds gedaan hebt, te beschrijven wat gij in den tusschentijd van hetgeen men uw tweemaal sterven zoude kunnen noemen, gezien hebt?

Antw. Wat ik gezien heb! zoudt gij het kunnen begrijpen? Ik weet het niet, want ik zou niet in staat wezen uitdrukkingen te vinden om datgene wat ik in die korte oogenblikken waarin het mij mogelijk is geweest mijn stoffelijk hulsel te verlaten, gezien heb, begrijpelijk te kunnen maken.

3. Kunt gij u zelve rekenschap geven, waar gij geweest zijt? Was het ver van de aarde, op eene andere planeet of in de ruimte?

Antw. De Geest kent de waarde der afstanden niet zooals gij die berekent. Door eene, ik weet niet welke wonderbaarlijke kracht, medegevoerd, heb ik den luister van een hemel gezien, die alleen in onze droomen verwezenlijkt kan worden. Deze vaart door het oneindige is zoo snel geweest, dat ik mij de oogenblikken die mijn geest daarvoor noodig gehad heeft, niet met juistheid kan voorstellen.

4. Zijt gij thans in het genot van het geluk dat gij in het verschiep gezien hebt?

Antw. Neen; ik wenschte wel dit te zijn, maar God kan mij zoo niet beloonen. Ik

ben te dikwijls tegen de gezegende denkbeelden die mijn hart mij ingaven in opstand gekomen, en de dood kwam mij als eene onrechtvaardigheid voor. Ongeloovig geneesheer, had ik in de kunst om te genezen, tegen de tweede natuur, die onze intelligente goddelijke aandrift is, een tegenzin geput; ik beschouwde de onsterfelijkheid der ziel als eene fictie die slechts bij weinig verheven naturen ingang kon vinden; toch maakte de gedachte aan het *niet* mij vervaard, want dikwijls heb ik die geheimzinnige stem die altijd en altijd weer aanklopte, verwenscht. De wijsbegeerte had mij op een dwaalspoor gevoerd, zonder mij den Eeuwige, die smart en vreugde tot leering van het menschdom weet te verdeelen, in al zijne grootheid te doen kennen.

5. Hebt gij uwzelve bij uwen wezenlijken dood dadelijk weer herkend?

Antw. Neen; gedurende den overgang dien mijn geest heeft ondergaan om de etherische oorden te doorloopen, heb ik mijzelf herkend, doch niet na den wezenlijken dood; toen heb ik eenige dagen noodig gehad om wakker te worden.

Het was eene genade die God mij bewees; ik zal er u de reden van zeggen:

Ik was niet meer zoo ongelooovig als vroeger; vóór mijn dood had ik geloofd, want nadat ik op wetenschappelijke gronden de gevaarlijke oorzaak die mijne gezondheid ondermijnde gepeild had, had ik bij ongenoegzaamheid der aardsche rede, niets dan de goddelijke gevonden; deze had mij geïnspireerd, getroost, en mijn moed, was sterker dan mijn lijden. Ik zegende nu wat ik vroeger verwenscht had; het einde kwam mij voor als eene verlossing. De gedachte aan God is zoo groot als de wereld! O! wat is het bidden, dat ons onuitsprekelijke aandoeningen schenkt, toch boven alles vertroostend; het is de zekerste grondslag van onze onstoffelijke natuur; door het gebed heb ik begrepen, heb ik met vastheid in den hoogsten graad geloofd, en het is daarvoor dat God, mij mijne gezegende daden toerekenende, mij voordat mijne incarnatie ten einde was, wel heeft willen beloonen.

6. Kan men welzeggen, dat gij de eerste maal dood waart?

Antw. Ja en neen; de Geest het lichaam verlaten hebbende, ging natuurlijkerwijze het vleesch te niet; maar door het weder in bezit nemen van mijn aardsche woning, is het leven in het lichaam, dat in een staat van overgang, in slaap, verkeerd had, teruggekomen.

7. Voeldet gij op dat oogenblik de banden die u met uw lichaam verbonden hielden?

Antw. Zeer zeker; de Geest heeft een zekeren band te verbreken, de laatste stuiptrekking van het vleesch is noodig om hem in zijn natuurlijk leven te doen terugtrekken.

8. Hoe komt het, dat bij uw schijnbaren dood, uw Geest en dat wel gedurende eenige minuten, zich oogenblikkelijk en zonder bedwelmd te zijn van uw lichaam heeft kunnen losmaken, terwijl de werkelijke dood, door eene bedwelming van ettelijke dagen

gevolgd is? Het komt ons voor dat de banden tusschen ziel en lichaam in het eerste geval vaster zijnde dan in het tweede, de losmaking toen langzamer had moeten plaats vinden, terwijl juist het tegenovergestelde gebeurd is.

Antw. Gij hebt dikwijls de Geest van een geïncarneerde ingeroepen, en gij hebt er wezenlijk antwoorden van ontvangen, ik bevond mij in denzelfden toestand als die Geesten. God riep mij, en Zijne dienaren zeiden tot mij: "Kom..." Ik heb gehoorzaamd, en dank God voor de bijzondere genade die Hij mij wel heeft willen bewijzen; ik heb het oneindige van zijne grootheid kunnen aanschouwen, en er mij rekenschap van kunnen geven. Heb dank, Gij die mij hebt toegestaan, de mijnen vóór mijn wezenlijke dood dat-gene te onderwijzen wat noodig is om hen goede en rechtvaardige geïncarneerden te doen zijn.

9. Hoe kwaamt gij aan de schoone en goede woorden, die gij bij uw terugkeer in het leven tot uwe betrekkingen gesproken hebt?

Antw. Zij waren de weerklank van hetgeen ik gezien en gehoord had; de goede Geesten inspireerden mijne stem en bezielde mijn gelaat.

10. Welken indruk geloofst gij dat uwe ontsluiting op de omstanders en meer in het bijzonder op uwe kinderen gemaakt heeft?

Antw. Een treffenden diepen indruk; de dood liegt niet; de kinderen, hoe on-dankbaar ook, buigen het hoofd voor de incarnatie die van hier vertrekt. Indien men het hart zijner kinderen bij een geopend graf kon nagaan, dan zou men het voor niet anders voelen kloppen dan voor oprechte gevoelens, diep getroffen door de geheime hand der Geesten, die tot alle gedachten zeggen: Beeft zoo gij twijfelt; de dood is de herstelling, de gerechtigheid Gods, en ik verzeker u dat mijne vrienden en mijn gezin, in spijt der ongeloovigen, aan de woorden die mijn mond voor mijn dood gesproken heeft, geloof slaan. Ik was de tolk van eene andere wereld.

11. Gij hebt gezegd dat het geluk dat gij in het verschiet aanschouwd hebt, niet uw deel is; zijt gij dan ongelukkig?

Antw. Neen, want ik heb immers voor mijn dood, en dat wel met hart en ziel geloofd. De smart omklemmt ons hier beneden, maar wekt ons op voor de geestelijke toekomst. Let wel op, dat God mij, mijne gebeden en onbeperkt geloof aan Hem, ten goede heeft gehouden; ik ben op den weg der volmaking, en ik zal het einde, dat Hij mij in het verschiet vergunde te aanschouwen, bereiken. Bidt mijne vrienden voor die onzichtbare wereld, die uw lot bestuurt; die wederzijdsche broederlijke hulp, is liefde; zij is een machtigen hefboom die de Geesten van alle werelden, met elkander in gemeenschap stelt.

12. Zoudt gij eenige woorden tot uwe vrouw en kinderen willen richten?

Antw. Ik bid al de mijnen, in den Almachtigen, Rechtvaardigen en Onveranderlijken God, in het gebed dat troost en ondersteunt, en in de liefde welke de reinste hande-

ling der menschelijke incarnatie is, te gelooven. Laten zij bedenken dat men ook het geringe kan geven: de aalmoes van den arme is de verdienstelijkste in Gods oogen, want Hij weet dat een arme weinig gevende, veel geeft: om met hem gelijk te staan moet de rijke veel en dikwijls geven.

De toekomst, is: liefde, welwillendheid bij alle handelingen, het is te gelooven dat alle goede Geesten broeders zijn, en zich nooit op kinderachtige ijdelheden te verheffen.

Geliefd gezin, zware beproeving zal uw deel zijn, maar leert ze, door de gedachte dat God ze ziet, met moed te dragen.

Bidt dikwijls dit gebed:

God vol liefde en goedertierenheid, die altijd en alles geeft, schenkt ons die kracht welke voor geene smart terugdeinst; maak ons goed, zachtmoedig en liefderijk, klein in rijkdom, groot door het hart. Geef, dat om u beter te kunnen begrijpen en liefhebben, onze Geest, op aarde spiritist zij.

Uwen naam o! mijn God, zinnebeeld der vrijheid, zij het troostrijk doel voor alle verdrukten, voor allen wier hart behoefte heeft, lief te hebben, te vergeven en te gelooven.

Cardon.

Eric Stanislas.

(Spontane mededeeling; Parijsche vereeniging; augustus 1863.)

Hoeveel geluk verschaffen ons de door liefhebbende harten levendig gevoelde aandoeningen! O! Liefelijke gedachten, die voor alles wat leven heeft, voor alles wat stofelijk en geestelijk ademt, een weg van zaligheid komt openen, moge uw reddende balsem zich onophoudelijk bij stroomen over u en ons uitstorten! Met welke woorden zal ik het geluk malen dat uwe broeders aan gene zijde van het graf, door de aanschouwing van de reine liefde die u allen onderling verbindt, genieten! O! broeders, hoeveel goeds, hoevele liefelijke gedachten, even verheven en eenvoudig als gij zelven en uwe leer, zijt gij geroepen op den langen weg dien gij nog af te leggen hebt, uit te strooien; maar hoe zal u dit ook voor dat gij er nog recht op hebt, vergolden worden. Ik heb den geheelen avond deze vergadering bijgewoond; ik heb geluisterd, gehoord, begrepen, en nu zal ik ook op mijn beurt mijn plicht kunnen vervullen en de klasse der onvolmaakte Geesten kunnen onderwijzen.

Luistert: Ik was ver van gelukkig; in de onmetelijkheid, in de oneindigheid geslingerd, was mijn lijden des te zwaarder, omdat ik mij er niet goed rekenschap van kon

geven. Maar God zij geloofd! Hij heeft mij vergund een heiligdom binnen te treden, waarvan de boozen den drempel niet *ongestraft* mogen overschrijden. Vrienden, hoe dankbaar ben ik u, welk een kracht heb ik onder u opgedaan!

O! gij deugdzame menschen, komt dikwijls bij elkaar; onderwijst, want gij kunt het niet begrijpen, hoevele vruchten de ernstige bijeenkomsten die gij met elkander houdt voortbrengen; Geesten die nog veel te leeren hebben, anderen die gaarne werkeloos zijn, vadzigen en plichtverzakkers, kunnen zich door eene of andere gelukkige omstandigheid of oorzaak, zich onder u bevinden; door een geweldigen schok getroffen kunnen zij, en dit gebeurt dikwijls, in zichzelf terugkeeren, zichzelf herkennen, het doel dat zij bereiken moeten in het verschiep zien, en gesterkt door het voorbeeld dat gij hun geeft, naar de middelen omzien die hen uit den lijdenden toestand waarin zij verkeerren, kunnen redden. Met groot genoegen heb ik mij tot tolk van de lijdende Geesten gemaakt, want zij, tot wien ik mij wend zijn goedhartige menschen, en ik weet dat zij mij niet zullen afwijzen.

Wilt dus, edelmoedige menschen nogmaals de betuiging van dankbaarheid aannemen van mij in het bijzonder en van alle onze vrienden, die gij wellicht zonder het te weten zoo veel goed gedaan hebt.

Eris Stanislas.

De Gids van het medium. — Mijne kinderen, dit is een Geest die zeer ongelukkig geweest is, doordien hij een geruimen tijd op het dwaalspoor was. Thans heeft hij zijn onrecht ingezien, hij heeft berouw gekregen, en heeft zich eindelijk met zijne gedachte tot God gewend, dien hij miskend had; zijn toestand is nog niet gelukkig, maar hij streeft er naar en lijdt niet meer. God heeft hem vergund, naar u te komen luisteren, om daarna in eene lagere sfeer af te dalen om te onderwijzen en de Geesten die even als hij de wetten van den Eeuwige hebben overtreden, vorderingen te doen maken; dit is de boetedoening die van hem gevergd wordt. Nu zal hij zijne gelukzaligheid veroveren, omdat hij daartoe den wil heeft.

Mevrouw Anna Belleville.

Eene jonge vrouw, na een smartelijk en langdurig lijden, op vijfendertigjarigen leeftijd overleden. Levendig, geestig, met een buitengewoon verstand begaafd; eene groote juistheid van oordeel en uitstekende zedelijke hoedanigheden bezittende, eene trouwe echtgenote en moeder, bezat zij bovendien een ongewone zielskracht en een vindingrijken geest, die haar zelfs in de moeielijkste omstandigheden van het leven, nooit in gebreke liet. Zonder wrevel jegens degenen over wien zij zich het meest te be-

klagen had, vond men haar altijd gereed, om hen wanneer de gelegenheid zich daartoe aanbood, van dienst te zijn. Sinds een aantal jaren intiem met haar omgaande, waren wij in de gelegenheid alle fasen van haar leven en alle omstandigheden van haar stervengade te slaan.

Een ongeluk veroorzaakte de verschrikkelijke ziekte, welke haar ten grave moest slepen en die haar gedurende drie jaren onder hevige lijden aan haar bed kluisterde; zij droeg deze smarten met heldenmoed en zonder hare natuurlijke opgeruimdheid te verliezen. Zij geloofde vast aan de ziel en aan het toekomstige leven, maar hield er zich weinig mede bezig; geheel hare gedachte was op het tegenwoordige leven gevestigd, waaraan zij zeer gehecht was, zonder evenwel den dood te vreezen of stoffelijke genietingen na te jagen, want hare levenswijze was zeer eenvoudig en zij zag zonder moeite van datgene af wat voor haar niet bereikbaar was; maar zij bezat instinktmatig het gevoel voor het goede en schoone, dat zij tot op de kleinste dingen wist toe te passen. Minder voor haar zelve dan voor hare kinderen, voor welke zij gevoelde noodig te zijn, wenschte zij te blijven leven; en klemde zich daarom aan het leven vast. Zij kende het spiritisme zonder het grondig bestudeerd te hebben; zij stelde er belang in, en toch was het haar niet mogelijk zich een bepaald denkbeeld van de toekomst te maken; het was voor haar een waar denkbeeld, maar dat geen diepen indruk op haar geest maakte. Het goede dat zij deed, was het gevolg van eene natuurlijke opwelling van het oogenblik, en kwam niet uit de gedachte aan toekomstige belooning of straf voort.

Sedert geruimen tijd was haar toestand hopeloos, en verwachtte men ieder oogenblik haar verscheiden, zij zelve maakte zich daaromtrent geene illusiën. Op zekeren dag dat haar echtgenoot afwezig was, voelde zij zich sterk afnemen, en begreep zij dat haar uur gekomen was; hare oogen waren beneveld, zij werd verward, en ondervond al het smartelijke der scheiding. Het viel haar zwaar om vóór de terugkomst van haar man te sterven. Hare laatste krachten inspannende, zeide zij tot zichzelf: "Neen, ik wil niet sterven!" Toen voelde zij zich herleven en zij herkreeg het volle bewustzijn, en toen haar echtgenoot bij haar terug kwam zeide zij hem: "Ik ging sterven, maar ik heb willen wachten totdat gij bij mij waart, want ik had u nog veel op het hart te drukken." De strijd tusschen leven en dood duurde nog drie maanden, het was een lange doodstrijd.

Inroeping, den dag na haar overlijden. — Mijne goede vrienden, ik dank u dat gij u met mij bezighoudt; trouwens zijt gij voor mij als goede bloedverwanten geweest. Welnu, verheug u, ik ben gelukkig. Stel mijn armen echtgenoot gerust, en waakt over mijne kinderen. Ik ben dadelijk tot hen gegaan.

Vr. Het schijnt dat uwe bedwelming niet lang geduurd heeft, daar gij ons met zoo veel helderheid antwoordt?

Antw. Mijne vrienden, ik heb zoo zwaar geleden, en gij weet dat ik met gelatenheid geleden heb! Welnu! mijne beproeving is afgelopen. Zoo ik zeide dat ik geheel van

de stof los ben, dan zoude dit niet juist zijn, maar ik lijd niet meer, en dat is voor mij zulk eene groote verlichting! Ditmaal ben ik toch wel geheel genezen, dat verzeker ik u, maar ik heb noodig door gebeden bijgestaan te worden, om daarna met u te komen arbeiden.

Vr. Wat was de oorzaak van uw langdurig lijden?

Antw. Een verschrikkelijk verleden, mijn vriend.

Vr. Kunt gij ons zeggen, wat dat verleden geweest is?

Antw. O! laat het mij vergeten; ik heb het zoo duur betaald!

Eene maand na haar overlijden. *Vr.* Nu, dat gij geheel los van de stof moet zijn, en uzelve beter bewust zijt, zouden wij gaarne met u een meer uitvoerig onderhoud hebben. Zoudt gij ons ook kunnen mededeelen, wat de oorzaak van uw langen doodstrijd is geweest? Want drie maanden lang, hebt gij tusschen leven en dood gelegen.

Antw. Hebt dank, mijne goede vrienden voor uwe gedachte aan mij en voor uwe goede gebeden! O! hoe heilzaam zijn zij mij, en wat zijn zij mij behulpzaam geweest om mij van de stof los te maken! Ik heb nog behoefte aan ondersteuning, blijft dus voor mij bidden. Gij, ja gij begrijpt wat bidden is. Het zijn bij u geen alledaagsche formulieren die gij, zoo als zoo vele anderen doen, opzegt, zonder uzelfen rekenschap te kunnen geven van de uitwerking welke een goed gebed teweeg brengt.

Ik heb veel geleden, maar mijn lijden wordt mij rijkelijk toegerekend, en het is mij geoorloofd dikwijls met mijne kinderen te zijn, die ik zoo noode achterliet!

Ik zelf, heb mijn lijden verlengd; mijn vurig verlangen om voor mijne kinderen te blijven leven, maakte dat ik mij als 't ware hardnekkig aan de stof vastklemde, en het tegenovergestelde doende van anderen, verzette ik mij met geweld tegen het verlaten van dat ongelukkige lichaam, waarmede alle gemeenschap moest ophouden, en dat voor mij het werktuig van zoo veel martelingen was. Dit is de ware oorzaak van mijn langen doodstrijd. Mijne ziekte, en de pijnen die ik geleden heb, waren eene boetedoening voor het verledene, en deden een schuld te meer, af.

Helaas! mijne goede vrienden, had ik naar u geluisterd, welke oneindige verandering zou dit in mijn tegenwoordig leven teweeg gebracht hebben? Hoeveel verlichting zou ik dan niet in mijn laatste oogenblikken ondervonden hebben, en wat zou de scheiding gemakkelijker geweest zijn, zoo ik in plaats die tegen te gaan, mij, aan den stroom die mij wegvoerde, met vertrouwen op Gods wil had overgegeven! Maar in plaats van mijn oog op de toekomst die mij wachtte, te vestigen, vestigde ik die alleen op het tegenwoordige dat ik ging verlaten!

Als ik op aarde terug kom, zal ik spiritist zijn, dat verzeker ik u. Welk eene onmetelijke wetenschap! Menigmaal woon ik uwe bijeenkomsten bij en luister naar het onderwijs dat u gegeven wordt. Had ik dit toen ik op aarde was, kunnen begrijpen, dan zou het mijn lijden zeer verzacht hebben, maar het uur was nog niet gekomen. Thans begrijp

ik Gods goedheid en rechtvaardigheid; maar ik ben nog niet genoeg gevorderd om mij in 't geheel niet meer met de dingen van het leven bezig te houden; mijne kinderen vooral, doen mij er aan hechten, niet meer om ze te bederven, maar om over hen te waken en te trachten hen den weg die thans door het spiritisme aangewezen wordt, te doen bewandelen. Ja, mijne vrienden, er zijn nog dingen die mij ernstige zorg baren, vooral één, want de toekomst van mijne kinderen is er aan verbonden.

Vr. Kunt gij ons van het verledene dat gij betreurt, eenige uitlegging geven?

Helaas! mijne goede vrienden, ik ben ten volle bereid u alles op te biechten. Ik had het lijden van anderen miskend; ik had mijne moeder zien lijden zonder er medelijden voor te gevoelen; ik handelde alsof hare ziekte slechts ingebeeld was. Haar nooit bedlegerig ziende, veronderstelde ik dat zij niet leed en spotte met haar lijden. Zie, op die wijze straft God.

Zes maanden na haar overlijden. Zoudt gij, nu er sedert het afleggen van uw aardsche hulsel, een vrij geruimen tijd verlopen is, ons uwen toestand en uwen werkring in de Geestenwereld willen beschrijven?

Antw. Gedurende mijn aardsche leven, was ik wat men gewoonlijk: een goed mensch, noemt, maar vóór alles hield ik van mijn eigen welzijn; van nature weldadig, zou ik wellicht niet in staat geweest zijn mij eene zware opoffering te getroosten om een ongelukkige te helpen. Nu is alles veranderd; ik ben nog altijd, hetzelfde ik, maar het ik van vroeger heeft groote wijziging ondergaan. Ik ben vooruitgegaan, ik zie nu dat er in de wereld der onzichtbaren geen andere rang of stand bestaat dan die der verdienste; een goede en liefderijke arme staat hier boven den rijken trotschaard die hem door zijn aalmoes vernederde. Ik waak voornamelijk over de klasse der door familie-ongelukken, verlies van bloedverwanten of fortuin, bedroefden; het is mijne taak die te troosten en aan te moedigen; en ik gevoel mij gelukkig dit te doen.

Anna.

Eene gewichtige vraag vloeit uit bovenstaande feit voort, en wel deze:

Kan iemand, door wilskracht het oogenblik der scheiding van ziel en lichaam vertragen?

Antwoord door den Geest van den H. Lodewijk. — Indien men deze vraag onvoorwaardelijk bevestigend beantwoordde, zou dit tot verkeerde gevolgtrekkingen aanleiding kunnen geven. Gewis kan een geïncarneerde Geest, onder zekere omstandigheden, zijn lichamelijk bestaan verlengen, om het geven van volstrekt noodzakelijk onderricht, of wat hij althans als zoodanig beschouwt te kunnen beëindigen; dit kan hem zoo als in het onderhavige geval, en zoo als er nog meer andere voorbeelden van bestaan, toegestaan worden. Deze verlenging van het leven kan in elk geval slechts voor korten tijd zijn, want het is den mensch niet gegeven de orde der natuurwetten om te

keeren, noch een terugkeer tot het werkelijke leven, als dit zijn einde bereikt heeft, te weeg te brengen; het is slechts een kortstondig uitstel. Men moet evenwel hieruit niet besluiten, dat omdat het mogelijk is, het daarom algemeen zou kunnen zijn, noch dat het een ieder mogelijk is, zijn leven te verlengen. Als *beproeving* voor den Geest, of in het belang van eene te vervullen zending, kunnen de versleten organen een vermeerdering van levensfluïdum ontvangen, die hen instaat stelt de materieele uiting der gedachte eenige oogenblikken te verlengen; dergelijke gevallen zijn uitzonderingen en geen regel. Men moet in dit feit ook geen afwijking van God van Zijne onveranderlijke wetten, maar een gevolg van den vrijen wil van de menselijke ziel zien, die op het laatste oogenblik, de zending die haar opgedragen is begrijpende, niettegenstaande het sterven nog datgene wil doen, wat zij niet heeft kunnen voleindigen. Aan den Geest eene verlenging van levensvatbaarheid, die hem noodwendig doet lijden, toe te staan, kan ook een soort van straf voor hem zijn, omdat hij aan de toekomst twijfelt.

H. Lodewijk.

De gehechtheid aan het aardsche leven in aanmerking nemende, zou het ook verwondering kunnen baren, dat deze Geest zich zoo spoedig van de stof heeft kunnen losmaken; maar men bedenke, dat deze gehechtheid niets zinnelijks noch stoffelijks in had; zij had zelfs eene zedelijke strekking, daar zij uit belangstelling in hare jonge kinderen voortvloeide; eene trede hooger, en zij zou tot de zeer gelukkige Geesten behoord hebben. De perispiritale banden hadden dus niet de vasthoudendheid die een gevolg van de identificatie met de stof is; men kan zeggen, dat het door een langdurige ziekte afgenomen leven slechts met eenige draden aan het lichaam verbonden was; het waren die draden waarvan zij het afbreken wilde beletten. Evenwel is zij voor haar tegenstreven gestraft door de verlenging van het lijden dat aan den aard harer ziekte, en niet aan de moeielijkheid der ontbinding eigen was; daarom is na de verlossing, de bedwelming slechts van korten duur geweest.

Deze in roeping, even als dit het geval met de meesten is, die op meer of minder verwijderde tijdstippen gedaan worden, wijst ons op een ander merkwaardig feit, namelijk de verandering die allengskens in de denkbelden van den Geest plaats vindt, waarvan men de vordering trapsgewijze kan volgen; bij dezen Geest doet zich die niet door betere gevoelens, maar door een meer gezonde waardering der dingen kennen. De vooruitgang van de ziel in het Geestenleven is dus een feit dat door de ondervinding gestaafd wordt; het lichamelijke leven is de toepassing van dien vooruitgang, het is de proef op zijne voornemens, de smeltkroes waarin hij gelouterd wordt.

Daar dus de ziel na den dood vorderingen maakt, kan haar lot niet onherroepelijk bepaald worden, want de onherroepelijke vaststelling van haar lot, zou, zoo als wij dit reeds elders gezegd hebben, de ontkenning van allen vooruitgang zijn. De twee dingen kunnen niet te gelijkertijd bestaan, dus blijft degene bestaan die door de feiten en de rede bevestigd wordt.

Vierde Hoofdstuk.

Lijdende Geesten.

De Straf.

Algemeene beschouwing van het lot der misdadigers bij hunne intrede in de Geestenwereld; in October 1860 aan de Spiritische vereeniging te Parijs, gedichteerd.

De slechte, baatzuchtige en hardvochtige Geesten, verkeerden dadelijk na hun dood, in een gruwelijken twijfel omtrent hun tegenwoordig en toekomstig lot; zij zien om zich heen, en bemerken in het eerst niemand aan wien zij hunne persoonlijke slechtheid kunnen botvieren, en de wanhoop grijpt hen aan, want eenzaamheid en werkeloosheid is voor slechte Geesten onuitstaanbaar; zij heffen hunne oogen niet naar de oorden op waar Zuivergeesten hun verblijf houden; zij zien alleen datgene wat hen omringt, en spoedig getroffen door de neerslachtigheid waarin de zwakke en strafondergaande Geesten verkeerden, hechten zij zich aan dezen als aan eene prooi, waarbij zij zich van hunne herinnering aan hunne in het verledene gepleegde misdaden, waarmede zij onophoudelijk door uittartende gebaren den spot drijven, als wapen bedienen. Deze bespotting hun niet genoeg zijnde, vallen zij op de aarde als gieren aan, zoeken onder de menschen de ziel uit, die het gemakkelijkst aan hunne verleiding het oor zal leenen; maken zich daarvan meester, wekken hare begeerten op, trachten haar geloof aan God te vernietigen, en als zij eindelijk bemerken, dat zij een geweten meester en van hunne prooi zeker zijn, spreiden zij over alles wat met hun slachtoffer in aanraking komt de noodlottige besmetting uit.

De slechte Geest die zijne woede koelt is bijna gelukkig; hij lijdt alleen in de oogenblikken waarin hij werkeloos is, en ook dan wanneer het goede over het kwade zegeviert.

Inmiddels gaan er eeuwen voorbij; de slechte Geest gevoelt eensklaps dat de duisternis hem geheel en al omgeeft; het veld zijner handelingen wordt hoe langer hoe enger, zijn geweten dat tot nog toe gezwegen heeft, doet hem de scherpe angelen van het berouw gevoelen. Werkeloos, door den maalstroom medegevoerd, doolt hij, en voelt zoo als de H. Schrift zegt, het haar van zijn lichaam door angst te berge rijzen; weldra gevoelt hij zoo wel in zichzelf als uitwendig eene groote leegte; het oogenblik is gekomen, hij moet boeten; de reïncarnatie staat daar dreigend voor hem; hij ziet als in eene luchtverheveling de schrikkelijke beproevingen opdoemen die hem te wachten staan: hij zou terug willen treden, maar hij treedt voorwaarts, en in den gapenden afgrond van het leven geworpen, rolt hij ontsteld voort tot dat de sluier der onwetendheid hem weder over

de oogen valt. Hij leeft, handelt, hij is nog misdadig; hij gevoelt in zich, ik weet niet welke verontrustende herinnering, welk voorgevoel, dat hem doet beven, maar hem evenwel niet voor den weg van het kwaad doet terugdeinzen. Krachten en misdaden ten einde, gaat hij sterven. Op een armzalig strooleger of op een bed gelegen, dat is alles hetzelfde, voelt de misdadige mensch, in zijne schijnbare onbewegelijkheid, een geheele wereld van vergeten gewaarwordingen leven. Met gesloten oogen ziet hij een lichtend punt opdagen, hoort zonderlinge klanken; zijne ziel die het lichaam gaat verlaten rukt zich onrustig heen en weder, terwijl zijne krampachtig samengetrokken vingers zich aan de bedlakens trachten vast te houden; hij zou willen spreken, hij zou degenen die hem omringen willen toeschreeuwen: Houdt mij vast! Ik zie de straf! Maar hij kan niet; de dood drukt zijn zegel op zijne verbleekte lippen en de omstanders zeggen: Nu rust hij in vrede!

Doch hij hoort alles; hij zweeft om zijn lichaam dat hij niet wil verlaten; eene geheime kracht trekt hem aan; hij ziet, hij herkent wat hij reeds vroeger gezien heeft. Geheel buiten zichzelf stort hij zich in de ruimte, waar hij zich zou willen verschuilen. Voor hem bestaat er geen schuilplaats, geen rust meer! Andere Geesten vergelden hem het kwaad dat hij gepleegd heeft, en op zijn beurt, gestraft, gehoond, beschaamd, doolt hij, en zal zoo lang blijven omdolen, tot dat het goddelijke licht tot zijn verstand doorgedrongen zal zijn en hem zal verlichten om hem den wreken, den over het kwaad zevieerende God te doen zien, wien hij alleen door zuchten en boetedoening zal kunnen bevredigen.

Georges.

Nooit is er welsprekender, verschrikkelijker en meer waar tafereel van het lot des booze opgehangen; is het dan wel noodig tot de voorstelling van vlammen en lichamelijke pijniging zijne toevlucht te nemen?

Novel.

(De Geest spreekt tot het medium, dat hem bij zijn leven gekend had.)

Ik zal u vertellen wat ik geleden heb toen ik stierf. Mijn Geest door stoffelijke banden aan mijn lichaam teruggehouden, heeft veel moeite gehad er zich van los te maken dit was eene eerste en zware kwelling voor mij. Het leven dat ik op vierentwintigjarige ouderdom verliet, was nog zoo krachtig in mij, dat ik niet dacht dat het mogelijk was het te verliezen. Ik zocht mijn lichaam en was zeer verbaasd en verschrikt mij als verloren onder al die schimmen te zien. Eindelijk werd ik door het bewust worden van mijn toestand, en door de openbaring mijner in elke incarnatie gepleegde misdaden op éénmaal getroffen; een onverbiddelijk licht, verlichtte de geheimste schuilhoeken mijner ziel, die zich *naakt* gevoelde en door eene verpletterende schaamte aangegrepen werd. Ik

trachtte door de beschouwing der nieuwe en toch *reeds bekende*, voorwerpen die mij omringden er mij aan te onttrekken; de schitterende in de ether, zwevende Geesten gaven mij een denkbeeld van een geluk, dat voor mij afgesloten was; sombere en ontroostbare gestalten, waarvan sommigen in eene doodsche stilte gedompeld, anderen spijtig of woedend waren, gleden langs mij en langs de aarde aan welke ik verbonden bleef. Ik zag de stervelingen in beweging, wier onwetendheid ik benijdde. Als door een onweerstaanbare kracht medegesleept, doorsnelde ik ten einde dit hardnekkige lijden te ontvluchten de afstanden, elementen en stoffelijke beletselen, zonder dat de schoonheden der natuur, noch de hemelsche luister de vaneenrijting van mijn geweten, noch het afgrijzen dat mij de onthulling der eeuwigheid inboezemde, voor een oogenblik konden doen bedaren. Een sterveling kan door de huivering van het vleesch die hem overvalt, een voorgevoel van stoffelijke martelingen hebben, maar uwe voorbijgaande smarten, verzacht door hoop, gematigd door afleiding, door vergetelheid gedood, zullen u nooit de angsten kunnen doen begrijpen van eene ziel die zonder verpoozing, zonder hoop, zonder berouw lijdt. Ik heb aldus een tijd waarvan ik den duur niet berekenen kan, doorgebracht, de gelukzaligen wier heerlijkheid ik in het verschiet zag, benijdende, de slechte Geesten die mij met hunne bespottig verfoeiende, de stervelingen wier schanddaden ik zag verachtende, en uit eene diepe neerslachtigheid in een waanzinnig verzet, vervallende.

Eindelijk hebt gij mij geroepen, en voor het eerst heeft een zacht en liefelijk gevoel mij kalmte geschonken; ik heb geluisterd naar het onderwijs dat uwe leiders u geven; de waarheid heeft ingang bij mij gevonden, ik heb gebeden: God heeft mij gehoord; Hij heeft zich door zijne lankmoedigheid aan mij geopenbaard, zooals Hij zich door zijne gerechtigheid aan mij had doen kennen.

Novel.

Auguste Michel.

(Havre, maart 1863.)

Dit was een rijk jong mensch, een luchthartig gezelschap, het er goed van nemende en uitsluitend voor stoffelijke genietingen levende. Ofschoon hij goed zijn verstand had, was onverschilligheid omtrent ernstige dingen de hoofdtrek van zijn karakter. Hij was zonder slechtheid, en dus eer goed dan kwaad zijnde, werd hij door de deelgenooten zijner vermaken bemind, en in de hooge kringen om zijne hoedanigheden van man van de wereld, goed gezien. Hij had zonder kwaad te doen, ook geen goed gedaan. Hij stierf uit rijden gaande door een val uit zijn rijtuig. Eenige dagen na zijn dood door een medium die hem, doch niet rechtstreeks kende, ingeroepen, deed hij achtereenvolgens de volgende mededeelingen:

8 Maart 1863. — Ik ben ter nauwernood van mijn lichaam los; ik kan dan ook slechts met moeite tot u spreken. De verschrikkelijke val die mijn lichaam deed sterven, brengt mijn Geest in eene groote verwarring. Ik ben angstig bezorgd over hetgeen ik worden zal, en die onzekerheid is pijnlijk. Het verschrikkelijke lijden dat mijn lichaam ondergaan heeft, is niets, vergeleken bij de verwarring waarin ik nu ben. Bidt God dat Hij mij vergeven moge. O! welk een smart! O! genade mijn God! welk een lijden! Vaarwel.

18 Maart. — Ik ben reeds bij u geweest, maar ik heb slechts met veel moeite met u kunnen spreken. Op dit oogenblik zelfs, kan ik nog maar moeielijk met u zijn. Gij zijt het eenige medium, wien ik om gebeden kan vragen, opdat Gods goedheid mij uit de bedwelming, waarin ik ben, doe geraken. Waarom lijde ik nog, nu mijn lichaam niet meer lijdt? Waarom duurt dat verschrikkelijk lijden, die ijselijke angst voort? Bid, o! bid, opdat God mij rust schenke... O welk eene verschrikkelijke onzekerheid! Ik ben nog met mijn lichaam verbonden. Ik kan slechts met moeite zien waar ik toch wel ben; mijn lichaam ligt daar, en waarom ben ik er nog altijd bij?

Kom en bid *op hetzelve* opdat ik van die verschrikkelijke omklemming bevrijd moge worden. God zal, hoop ik, mij wel willen vergeven. Ik zie de Geesten die bij u zijn, en het is door hen dat ik tot u spreken kan. Bid voor mij.

6 April. — Ik ben het, die tot u komt om u te verzoeken voor mij te bidden. Gij hadt *op de plaats waar mijn lichaam ligt* den Almachtige moeten komen bidden mijn lijden te verzachten. Ik lijd! O! ik lijd zoo! Gaat daarheen; het is noodig, en richt tot den Heer een gebed opdat Hij mij vergeve. Ik zie dat ik dan rustiger zal kunnen zijn, maar ik kom telkens naar de plaats terug, waar men hetgeen *ik* geweest ben, neergelegd heeft.

Het medium dat zich het aanhouden van den Geest die hem verzocht op zijn graf te gaan bidden, niet kon verklaren, had verzuimd er heen te gaan. Later ging hij er evenwel, en ontving daar de volgende mededeeling:

11 Mei. — Ik was u wachtende. Ik verlangde naar het oogenblik waarop gij op de plek waar mijn Geest aan zijn omhulsel vastgenageld schijnt, zoudt komen, om den barmhartigen God te smeeken door Zijne goedheid mijn lijden te doen bedaren. Gij kunt mij door uwe gebeden veel goed doen; ik smee u, verflauw niet. Nu zie ik in, hoezeer mijn leven anders geweest is, dan het had behooren te zijn; nu zie ik de fouten in die ik bedreven heb. Ik ben een onnut wezen op de wereld geweest; ik heb van mijne vermogens geen enkel goed gebruik gemaakt; mijn fortuin heeft tot niets gediend dan om mijne hartstochten, en smaak voor weelde en ijdelheid te bevredigen; ik heb alleen aan de genietingen van het lichaam, en niet aan mijne ziel gedacht. Zal op mij, arme Geest die nog ten gevolge van mijne aardsche mislagen lijd, Gods barmhartigheid nederdalen? Bid opdat Hij mij vergeve en ik van de smarten die ik nog gevoel bevrijd moge worden. Ik dank u dat gij over mij zijt komen bidden.

8 Juni. — "Ik kan met u spreken en ik dank God dat hij mij dit toestaat. Ik heb mijne misslagen ingezien, en ik hoop dat God mij vergeven zal. Leef gij altijd volgens het geloof dat u bezielt, want het zal u later eene rust bereiden die ik nog niet bezit. Tot wederziens."

Het aanhoudend verzoek van dezen Geest om op zijn graf te gaan bidden is eene merkwaardige bijzonderheid, doch die een reden heeft als men overweegt: hoe hecht de banden waren die hem aan zijn lichaam verbonden, en hoe moeielijk ten gevolge van de stoffelijke neigingen van zijn leven, de scheiding plaats vond. Men kan begrijpen dat door het lichaam meer te naderen, het gebed een soort van krachtiger magnetische werking voor de losmaking kan uitoefenen. Zou het bijna algemeen verspreide gebruik om bij de lichamen van afgestorvenen te bidden, niet een gevolg zijn van eene onbewuste intuïtie die men van die werking heeft? De werkdadigheid van het gebed, zou in dat geval te gelijk eene zedelijke en stoffelijke uitwerking ten gevolge hebben.

Berouw van een Viveur *).

(Bordeaux, 19 April 1862.)

*) Iemand die om niets anders denkt, als om in het leven zoo veel mogelijk stoffelijk te genieten. Ik ken hiervoor geen hollandsch woord. J. G. P.

30 Juli. — Ik gevoel mij nu minder ongelukkig, want ik voel de keten niet meer die mij aan mijn lichaam vastkluisterde; eindelijk ben ik vrij, maar ik heb niet aan de mij opgelegde boetedoening voldaan; ik moet, wil ik mijn lijden niet verlengd zien, den verloren tijd weder inhalen. God zal, hoop ik, mijn oprecht berouw zien, en mij Zijne vergiffenis wel willen schenken. Bidt nog meer voor mij, als ik u bidden mag. Mannen, broeders, ik heb slechts voor mij zelve geleefd; nu moet ik daarvoor boeten en lijden! Moge God u de genade bewijzen de doornen door welke ik nu van eengereten wordt te ontgaan. Bewandelt den breeden weg van den Heer en bidt voor mij, want ik heb de gaven die God aan zijne schepselen slechts *ter leen* geeft, misbruikt!

Hij die het verstand en de goede gedachten die God in hem gelegd heeft, aan de bevrediging zijner zinnelijke lusten opoffert, stelt zich met het dier, dat hij dikwijls mishandelt, gelijk. De mensch moet de goederen waarvan hij de bewaarder is met matigheid gebruiken; zich gewennen altijd met het oog op de eeuwigheid die hem wacht, te leven, en zich dus van stoffelijke genietingen los maken. Hij moet zich slechts voeden om in het leven te blijven; zijne weelde moet zich tot het volstrekt noodige volgens zijnen stand bepalen; zijn smaak en natuurlijke neigingen moeten aan de hoogste rede ondergeschikt blijven, want anders zou hij in stede van zich te louteren, stoffelijker worden. De menschelijke hartstochten zijn als een smalle band die in het vleesch dringt; haal ze dus niet te sterk aan. Leeft, maar leeft niet alleen om te *genieten*. Gij weet niet hoe duur dat te

staan komt als men in het vaderland terugkeert. De aardse hartstochten berooven u van alles, en gij verschijnt naakt, ja geheel naakt voor den Heer. O dekt u met goede werken; zij zullen u behulpzaam zijn om u de ruimte die u van de eeuwigheid scheidt te doen overkomen. Als een schitterende mantel zullen zij uwe menselijke schanddaden bedekken. Wikkelt u, in het goddelijke kleed der liefde en der liefdadigheid, hetgeen u door niets ontnomen kan worden.

Onderwijs door den leidsman van het medium. Deze Geest is op den goeden weg, daar hij bij zijn berouw den raad voegt zich te hoeden voor de gevaren van den weg die hij betreden heeft. Zijne ondeugden te bekennen, is reeds eene groote verdienste, en is een stap nader tot het goede; daarom is zijn toestand, zonder gelukkig te zijn, niet meer die van een lijdenden Geest. Hij heeft berouw: nu moet hij nog het kwaad vergoeden door boetedoening die hij in een ander leven van beproeving zal vervullen. Maar kent gij den toestand, voordat zij zoo ver gekomen zijn, van die menschen wier leven geheel zinnelijk is geweest, die aan hun geest geene andere bezigheid hebben weten te verschaffen, dan steeds nieuwe genietingen uit te vinden? De invloed der stof blijft aan gene zijde van het graf bestaan, en de dood maakt geen einde aan hunne lusten, en even bekrompen als zij op aarde waren, zien zij te vergeefs naar middelen uit om die te bevredigen. Nooit naar voedsel voor den Geest getracht hebbende, doolt hunne ziel, zonder doel, zonder hoop, in de ruimte om, ten prooi aan den angst van iemand die niets dan een grenzenlooze woestijn in het verschiep ziet. De nietigheid van hunne intellectuele bezigheden gedurende het leven van het lichaam, brengt natuurlijk de nietigheid van den arbeid van den Geest, na den dood mede; niets meer tot genoegen van het lichaam kunnende doen, blijft hen ook niets om den Geest te voldoen overig; dientengevolge ondervinden zij eene doodelijke verveling, waarvan zij het einde niet voorzien, en waarboven zij het *niet* zouden verkiezen; maar het *niet* bestaat niet; zij hebben wel het lichaam kunnen dooden, maar zij kunnen dit den Geest niet; zij zijn dus verplicht te midden van die zedelijke marteling te blijven leven tot dat zij door afmatting overwonnen, er eindelijk toe komen op God hunne oogen te vestigen.

Lisbeth.

(Bordeaux, 13 Februari 1862.)

Een lijdende Geest meldt zich aan onder den naam van Lisbeth.

1. Wilt gij mij eenige bijzonderheden omtrent uwen toestand en de oorzaak van uw lijden mededeelen?

Antw. Wees nederig van harte, onderworpen aan Gods wil, geduldig bij beproevingen, liefderijk voor de armen, bemoedigend voor de zwakken, hartelijk deelnemend

voor elks lijden, dan zult gij de marteling die ik onderga niet ondervinden.

2. Indien het de ondeugden, welke het tegenovergestelde van de deugden die gij opnoemt, zijn, die u medegesleept hebben, dan schijnt gij er berouw over te gevoelen. Dit berouw moet u verlichten?

Antw. Neen; het berouw is onvruchtbaar als het slechts een gevolg van het lijden is. Het vruchtbare berouw is dat berouw hetwelk het leed dat men God beleedigd heeft, en den vurigen wensch dit weder goed te maken, tot grondslag heeft. Zoo ver ben ik ongelukkiger wijze nog niet gekomen. Beveelt mij aan in de gebeden van allen die zich aan de verzachting van het lijden toewijden; ik heb het zoo noodig.

Dit is eene groote waarheid; door het lijden wordt dikwijls een kreet van berouw uitgelokt, die daarom nog niet de oprechte uiting is, van het berouw dat men kwaad gedaan heeft; want zoodra het lijden van den Geest mocht ophouden, zou men hem wellicht wederom het kwaad zien herhalen. Daarom brengt het berouw niet altijd de dadelijke verlossing van den Geest voort, het bereidt hem er toe voor, dat is alles; maar hij moet de oprechtheid en de degelijkheid van zijne voornemens door nieuwe beproevingen, die de vergoelijking van het door hem gepleegde kwaad zijn, bewijzen. Indien men zorgvuldig alle de door ons opgegeven voorbeelden nagaat, zal men in de woorden, zelfs van de laagst geplaatste Geesten, ernstige onderwerpen voor onderwijs vinden, omdat zij ons tot in de minste bijzonderheden van het Geestenleven inwijden. Terwijl den oppervlakkige mensch, deze voorbeelden als niet anders dan min of meer schilderachtige verhalen zal beschouwen, zal de ernstige en nadenkende, er een rijke bron voor studie in vinden.

3. Ik zal doen wat gij verlangt. Wilt gij mij eenige bijzonderheden omtrent uw laatste bestaan mededeelen? Er kan daaruit een nuttig onderwijs voor ons voortvloeien, en gij zult daardoor uw berouw vruchtbaar maken.

(De Geest beantwoordt deze en de volgende vragen aarzelende).

Antw. Ik ben in een aanzienlijken stand geboren. Ik bezat alles wat de mensch als bronnen van geluk beschouwt. Rijk zijnde, ben ik egoïst geweest; schoon zijnde, ben ik behaagziek, onverschillig en bedriegelijk; van adel zijnde, ben ik eerezuchtig, geweest. Ik heb door mijne macht degenen verpletterd die niet laag genoeg voor mij bukten, en ik vertrapte ook nog degenen die onder mijne voeten lagen, zonder te bedenken dat Gods toorn, hetzij vroeg of laat, de hoofden der hoogst geplaatsten verplettert.

4. In welken tijd leefdet gij?

Antw. Voor ongeveer honderd vijftig jaren, in Pruissen.

5. Hebt gij sinds dien tijd geene vorderingen als Geest gemaakt?

Antw. Neen, het stoffelijke verzette er zich altijd tegen. Gij kunt u geen denkbeeld maken welken invloed dit, niettegenstaande de scheiding van lichaam en Geest, nog uitoefent. De hoogmoed, ziet ge, houdt u in ijzeren ketens gekluisterd, waarvan de schakels den ellendeling die hem zijn hart heeft afgestaan, meer en meer omklemmen. De hoogmoed! die hijdra met hare honderde steeds herlevende hoofden, die haar vergiftig gesis zoo weet te moduleeren, dat men hemelsche toonen vermeent te hooren? De

hoogmoed! die veelvoudige daemon, die zich naar alle afdwalingen van uwen Geest weet te plooiën, zich in de verborgenste schuilhoeken van uw hart nestelt, in uwe aderen dringt, u inwikkelt, geheel verzwelgt, en u in zijn gevolg naar de duisternis van den eeuwigen... ja eeuwigen hellepoel voert!

Waarschijnlijk zegt de Geest, dat hij in 't geheel geene vorderingen gemaakt heeft, omdat zijn toestand nog altijd zeer moeielijk en pijnlijk is; maar de wijze waarop hij den hoogmoed beschrijft en er de gevolgen van betreurt bewijst zeer zeker vooruitgang; want noch gedurende zijn leven, noch kort na den dood zou hij op die wijze hebben kunnen redeneeren. Hij begrijpt het kwaad, en dat is reeds iets; de moed en de wil om het te vermijden, zal later voor hem komen.

6. God is te goed om Zijne schepselen tot eeuwige straffen te veroordeelen, hoopt op Zijne barmhartigheid.

Antw. Het is mogelijk dat er een einde aan komt; men zegt het, maar wanneer? Al lang zoek ik het, en zie niets dan lijden, altijd lijden! altijd! altijd!

7. Hoe zijt gij heden hier gekomen?

Antw. Een Geest die mij dikwijls volgt, heeft mij hierheen gevoerd. — Sedert wanneer ziet gij dien Geest? — *Antw.* Sedert kort. — En sedert wanneer begrijpt gij de door u gepleegde misdaden? *Antw.* (na lang nagedacht te hebben.) Ja, ge hebt gelijk; toen is het dat ik hem gezien heb.

8. Begrijpt gij nu het verband niet, dat er bestaat tusschen uw berouw en de zichtbare hulp die uw Beschermgeest u verleent? Beschouw als oorzaak van die hulp: Gods liefde, en als doel: Zijne vergiffenis en oneindige barmhartigheid. *Antw.* O! hoe gaarne zou ik dat willen! — Ik geloof dat ik u, in den heiligen naam van Hem die voor de stem van zijne in nood verkeerende kinderen, nooit doof gebleven is, dit mag toezeggen. Roep hem in uw berouw met innigheid aan, hij zal u verhooren. — *Antw.* Ik kan niet; ik ben bang.

9. Laat ons tesamen bidden, Hij zal u verhooren. (Na het gebed). Zijt gij nog hier?

Antw. Ja, ik dank u! Vergeet mij niet.

10. Kom u hier dagelijks aanmelden.

Antw. Ja zeker, ik zal steeds terug komen.

De leidsman van het medium. Vergeet nooit de leering die gij uit het lijden van uwe beschermelingen en vooral uit de oorzaken van dat lijden, putten kunt; laten zij tot leering strekken voor u allen, ten einde u voor dezelfde gevaren en dezelfde straffen te behoeden. Reinigt uwe harten, weest nederig, hebt elkander lief, staat elkander bij, en moge uw dankbaar hart nimmer de bron vergeten, waaruit alle genade voortvloeit; de onuitputtelijke bron waaruit iedereen overvloedig kan putten; de bron van leven en eeu-

wige gelukzaligheid. Ga tot die bron mijne geliefden, put er uit met geloof; werpt er uwe netten in uit, en zij zullen er met zegeningen beladen, uit opgehaald worden; deelt ze aan uwe broeders mede, hen waarschuwend voor de gevaren die zij kunnen ontmoeten. Deel des Heeren zegeningen uit, zij zullen onophoudelijk herleven; hoemeer gij ze rondom u verspreidt, des te meer zullen zij zich vermenigvuldigen. Gij hebt ze in uwe hand, want door aan uwe broeders te zeggen: Daar zijn gevaren, daar zijn klippen: volgt ons om ze te vermijden; *volgt ons na, wij die het voorbeeld geven*, stort gij des Heeren zegeningen uit over hen die naar u hooren.

Gezegend zij uw pogen, mijne geliefden. De Heer heeft de reine harten lief; maakt u zijner liefde waardig.

H. Paulinius.

Prins Ouran.

(Bordeaux, 1862.)

Een lijdende Geest meldt zich aan onder den naam van *Ouran*, voormalig Russisch Prins.

Vr. Wilt gij ons eenige bijzonderheden omtrent uwen toestand mededeelen?

Antw. O! gelukkig zijn de nederigen van harte, want hun behoort het koninkrijk der hemelen! Bidt voor mij. Welgelukkig zijn zij die nederig van harte, een geringen stand uitkiezen, om er hunnen tijd van beproeving in door te brengen! Gij, die door wagnust verteerd wordt, gij weet niet tot welk een toestand een dergenen die gij de gelukkigen der aarde noemt, gebracht is; gij weet niet hoe veel gloeiende kolen zij op hun hoofd stapelen; gij kent de opofferingen niet die de rijkdom hen oplegt als men die voor zijn eeuwig welzijn wil aanwenden! Moge de Heer mij toestaan, mij hoogvaardige dwingeland, om onder hen die ik door mijne dwingelandij verpletterd heb; te komen boeten voor de misdaden die de hoogmoed mij heeft doen begaan! Hoogmoed! Herhaalt gedurig dat woord, opdat gij nooit vergeetet, dat hij de bron van al het lijden is, waaronder wij gebukt gaan. Ja, ik heb de macht en de gunst die ik bezat misbruikt; ik ben hardvochtig en wreed geweest voor mijne ondergeschikten, die zich naar alle mijne luimen moesten schikken, die mij in mijne verdorvenheid, alles moesten inwilligen. Ik had adel, eer, rijkdom voor mij gewenscht, en ik ben onder den last, die ik boven mijne krachten, op mij genomen had, bezweken.

De Geesten welke bezwijken zijn gewoonlijk geneigd te zeggen, dat zij een last te dragen hadden, die boven hunne krachten was; dit is eene wijze om zich in hunne eigene oogen te verontschuldigen, en ook een overblijfsel van hoogmoed; zij willen niet bekennen dat zij door eigen schuld bezweken zijn. God legt niemand iets boven zijne krachten op, Hij eischt niet van den pas ontkiemden boom de vruchten van dengene die zijn vollen wasdom bereikt heeft. God schenkt den Geesten de vrijheid; wat hen ontbreekt is de wil, en de

wil hangt alleen van hunzelve af; er zijn geene slechte neigingen die men door den wil niet zou kunnen overwinnen; maar, *als men in zijne neigingen behagen scheidt, dan is het zeer natuurlijk dat men geene moeite doet om die te overwinnen*. Men moet dus ook de gevolgen die er uit voortvloeien, aan niemand dan aan zichzelf wijten.

Vr. Gij zijt uzelve van uwe gebreken bewust; dit is de eerste stap tot uwe verbetering.

Antw. Dit bewustzijn is ook een lijden. Voor vele Geesten heeft het lijden bijna eene stoffelijke uitwerking, omdat zij door hun laatste bestaan nog aan de menscheid verbonden zijnde, nog geene zedelijke gewaarwordingen gevoelen. Doch mijn Geest heeft zich van de stof los gemaakt en het zedelijk gevoel heeft zich nog bij het afgrijselijke van de als physische beschouwde gewaarwordingen gevoegd, en daarmede mijn lijden vermeerderd.

Vr. Voorziet gij het einde van uw lijden?

Antw. Ik weet dat het niet eeuwig zal zijn; doch het einde zie ik er nog niet van; ik moet eerst wederom met de beproeving een begin maken.

Vr. Hoopt gij spoedig daarmede te beginnen?

Antw. Dat weet ik nog niet.

Vr. Herinnert gij u uwe vroegere levens nog? Ik doe die vraag met het doel er onderricht uit te trekken.

Antw. Ja, uwe leidlieden zijn hier, en die weten wat gij noodig hebt te weten. Ik heb geleefd onder de regeering van Marcus Aurelius. Toen ook was ik machtig, en bezweek toen ook reeds door mijn hoogmoed, die altijd de oorzaak van mijn val is geweest. Na vele eeuwen omgedoold te hebben, heb ik een vergeten leven willen leiden. Als arme student heb ik mijn brood gebedeld, maar de hoogmoed vergezelde mij niettemin; de Geest had wetenschappelijk, maar niet in deugd vorderingen gemaakt. Geleerd en eerzuchtig, verkocht ik mijne ziel aan den meestbiedende, stond ten dienste van ieders wraak, van ieders nijd. Ik gevoelde mij misdadig, maar de dorst naar eer, naar rijkdom smoorde de stem van mijn geweten. De boetedoening is langdurig en gruwelijk geweest.

Eindelijk heb ik in mijne laatste incarnatie, weder een leven van weelde en macht willen beginnen; vermeenende de klippen te kunnen te boven komen, heb ik naar geen raad willen luisteren; al weder heeft de hoogmoed er mij toegebracht mijn eigen meening op te volgen, in stede van naar den raad te luisteren van de beschermende vrienden die niet ophouden over ons te waken: de uitslag van die laatste poging is u bekend. Nu begrijp ik eindelijk, en hoop nu op Gods barmhartigheid. Ik leg aan zijne voeten mijn ternedergevelden hoogmoed af, en bid Hem mij zijn zwaarsten last van vernedering op mijne schouders te laden; door Zijne genade bijgestaan zal mij die last, licht toeschijnen. Bidt met en voor mij; bidt ook dat die helsche daemon niet bij u de neigingen die u tot God voeren, verdoove. Broeders in het lijden, laat mijn voorbeeld u tot nut zijn, en

vergeet nooit dat hoogmoed de vijand van het geluk is, want uit hem komen al de rampen voort die het mensdom bestormen, en het tot in de hemelsche gewesten vervolgen.

De leidsman van het medium. Gij hebt omtrent dezen Geest getwijfeld omdat zijn taal u voorkwam niet in overeenstemming te zijn met zijn toestand van lijden die zijne minderheid bewijst. Zijt zonder vrees: er is u een ernstig onderwijs gegeven: hoe lijdend deze Geest ook wezen moge, zoo is hij toch verheven en ontwikkeld genoeg om te spreken zooals hij gedaan heeft. Er ontbrak hem alleen nederigheid, zonder welk geen Geest tot God kan komen. Die nederigheid heeft hij nu veroverd, en wij hopen dat hij door volharding, zegevierend uit eene nieuwe beproeving zal keeren.

Onze hemelschen Vader is in zijne wijsheid geheel rechtvaardigheid; Hij neemt de pogingen van den mensch om zijne hartstochten te overwinnen in aanmerking. Met iedere op uzelf behaalde overwinning zijt gij eene sport hooger gestegen op den ladder waarvan het eene einde op aarde rust, en het andere aan de voeten van den oppersten rechter eindigt. Beklimt die dus zonder aarzelen, zij is voor hen, die een vasten wil hebben, gemakkelijk te beklimmen. Richt, om uzelf moed in te spreken de oogen steeds naar boven, want wee dengene die stil blijft staan en het hoofd om wendt! Hij wordt duizelig; de ruimte die hem omgeeft maakt hem angstig; hij gevoelt zich krachteloos en denkt: Waartoe is het noodig nog hooger te willen klimmen? Ik ben zoo weinig gevorderd!... Neen mijne vrienden, wendt het hoofd niet om. De hoogmoed heeft zich met den mensch vereenzelvigd; wel nu! gebruik dien dan om uzelf kracht en moed in te spreken om te trachten hooger te komen. Gebruikt hem om over uwe zwakheden te zegevieren, en klimt tot op den top van den berg der eeuwigheid.

Pascal Lavic.

(le Havre, 9 Aug. 1863.)

Deze Geest manifesteerde zich uit zichzelf aan het medium, ofschoon dit hem bij zijn leven zelfs niet eens bij naam gekend had.

"Ik geloof in Gods goedheid, hij zal wel barmhartig voor mij arme Geest willen zijn. Ik heb geleden, veelgeleden, en mijn lichaam is in zee omgekomen. Mijn Geest bleef steeds aan mijn lichaam verbonden, en is lang op de baren omdolende, dobberende gebleven. God...

(Hier wordt de mededeeling afgebroken; den volgenden dag vervolgt de Geest):

"... heeft wel willen toestaan dat de gebeden van hen die ik op aarde achterliet, mij uit den toestand van bedwelming en onzekerheid waarin mijn Geest gedompeld was, verlost. Zij hebben lang op mij gewacht, en hebben mijn lijk kunnen terugvinden; mijn

lijk rust nu, en mijn met moeite vrijgeworden Geest ziet nu de door hem gepleegde misdrijven in; de beproeving doorgestaan zijnde, oordeelt God met rechtvaardigheid, en zijne goedheid strekt zich over alle berouwhebbenden uit.

“Dat mijn Geest zoo lang met mijn lichaam omgedoold heeft, kwam omdat ik te boeten had. Blijft den rechten weg opgaan, indien gij wenscht dat God spoedig uwen Geest uit zijn omhulsel verlosse. Leeft in zijne liefde, bidt, en de dood voor sommigen zoo verschrikkelijk, zal, daar gij weet welk leven u wacht, voor u verzacht worden. Ik ben in zee omgekomen, en lang hebben zij mij gemist. Mijzelven niet van mijn lichaam te kunnen losmaken, was voor mij eene verschrikkelijke beproeving; daarom heb ik de gebeden noodig van u die het geloof waardoor men gered wordt, hebt aangenomen; van u die den rechtvaardigen God voor mij kunt bidden. Ik heb berouw en ik hoop dat Hij mij wel zal willen vergeven. Mijn lijk werd op den 6 Augustus terug gevonden; ik was een arme zeeman, en ik ben lang geleden vergaan. Bidt voor mij!”

Pascal Lavic.

Vr. Waar heeft men u teruggevonden? — *Antw.* In uwe nabijheid.

Het Journal du Havre van 11 Aug. 1863, behelsde het volgende artikel, dat aan het medium niet bekend kon zijn.

“Wij deelden mede dat men den 6e dezer, een gedeelte van een lijk, tusschen Bléville en La Hève aangespoeld, gevonden heeft. Het hoofd, de armen en de borst ontbraken er aan; de herkenning heeft evenwel door het schoeisel, dat zich nog aan de voeten bevond, kunnen plaats vinden. Men heeft daaraan het lichaam van den visscher Lavic herkend die den 11e. December aan boord van de schuit *l'Alerte*, door een stortzee op de hoogte van Trouville overboord geslagen en in zee omgekomen is. Lavic was 49 jaren oud en te Calais geboren. De weduwe van den verongelukte heeft de identiteit geconstateerd.”

Toen men daarna op den 12^e. Aug. in den kring waar zich die Geest de eerste maal gemanifesteerd had, over deze gebeurtenis sprak, manifesteerde hij zich nogmaals uit zichzelf:

“Ik ben wel degelijk Pascal Lavic, en heb behoefte aan uwe gebeden. Gij kunt mij goed doen, want de beproeving die ik ondergaan heb, was verschrikkelijk. De losmaking van mijn Geest van het lichaam heeft eerst plaats gevonden, toen ik mijne misdaden erkend heb, en nog geraakte hij er niet geheel van ontslagen; hij volgde het op de baren die het verzwolgen hadden. Bidt God, dat hij mij vergeve, bidt hem mij rust te schenken. Ik smEEK u, bidt hem. Laat dit verschrikkelijke uiteinde van een ongelukkig aardsch bestaan, voor u een groote les zijn! Gij moet aan het toekomstige denken en niet aflaten Gods barmhartigheid in te roepen. Bidt voor mij; ik heb Gods medelijden zoo noodig.”

Pascal Lavic.

Ferdinand Bertin.

Een te Havre woonachtig medium, bezig zijnde den Geest van iemand die hem bekend was in te roepen, ontving van dezen Geest het volgende antwoord: "Ik wil u mijne mededeelingen doen, maar ik kan het beletsel dat zich tusschen u en mij bevindt, niet uit den weg ruimen; ik ben genoodzaakt de ongelukkigen die lijdende zijn, tot u te laten naderen," waarop hij van zelve de volgende mededeeling ontving:

Ik lig in een afgrijslijken afgrond! Help mij!... O mijn God!... Wie zal mij uit dezen afgrond redden? Wie zal de reddende hand aan den ongelukkige toereiken die door de zee bedolven wordt?... De nacht is zoo donker dat ik bang ben... Overall het geweld der golven, en nergens een vriendenstem om mij in dit laatste oogenblik te troosten; want die donkere nacht is de dood in al zijn verschrikkelijkheid, en ik wil niet sterven!... O God! het is niet het sterven dat komt, het is de dood die reeds voorbij is!... Voor eeuwig ben ik gescheiden van alles wat ik lief heb... Ik zie mijn lichaam, en wat ik zoo even gevoelde, was alleen de verschrikkelijke herinnering van den folterenden angst die de scheiding vooraf ging... Hebt medelijden met mij, gij die mijne smart kent; bidt voor mij, want ik wil niet meer, zoo als ik sinds dien noodlottigen nacht gedaan heb, de verschrikkelijke vaneerijting van den doodstrijd ondergaan!... En dat *is* toch mijne straf; ik heb er een voorgevoel van... Bidt, ik bezweer het u!... O! de zee... die koude... ik zink... Help!... Hebt dan toch medelijden; stoot mij niet terug!... Wij zullen ons zamen wel op dit stuk hout kunnen redden!... O! ik stik... De golven gaan mij verzwelgen, en de mijnen zullen niet eens den droevigen troost hebben mij terug te zien... Maar neen... Ik zie dat mijn lichaam niet meer door de golven geslingerd wordt... De gebeden van mijne moeder zullen gehoord zijn... Arme moeder! kon zij zich haar zoon zoo ellendig als hij inderdaad is, voorstellen, dan zou zij beter bidden; maar zij gelooft dat de oorzaak van mijn dood het verledene geheiligd heeft; zij beweent mij als een martelaar, en niet als een ongelukkige die gestraft wordt!... O! gij die het weet, zult gij zonder medelijden zijn? Neen gij zult bidden.

François Bertin.

Deze, voor het medium geheel onbekende naam, wekte geene herinnering bij hem op, en hij dacht dat het zekerde Geest van de eene of andere ongelukkige schipbreukeling zou zijn, die zich uit eigen beweging aan hem kwam manifesteren, zoo als hem dit reeds meermalen overkomen was. Iets later vernam hij dan ook, dat het inderdaad de naam was van een der slachtoffers van een groote zeeramp, die op die hoogte op den 2^e. December 1863 had plaats gevonden. De mededeeling was hem op den 8^e. van dezelfde maand gedaan, dus zes dagen na het ongeluk. De bedoelde persoon was,

terwijl hij het onmogelijke aanwendde om de bemanning te redden, en op het oogenblik dat hij dacht gered te zijn, omgekomen.

Deze persoon bestond op geenerlei wijze tot het medium, hetzij als bloedverwant of bekende; waarom vervoegde hij zich dan liever bij hem, dan bij eenig lid zijner familie? Omdat de Geesten niet bij een ieder den fluïdieken toestand vinden, die daarvoor noodig is; en hij buitendien in de verwarring waarin hij verkeerde, niet vrij in zijne keuze was; hij is instinktmatig en door aantrekking tot dat medium gebracht, hetwelk zoo als het schijnt bijzondere geschiktheid tot het ontvangen van dergelijke spontane mededeelingen, bezat; hij had zeker ook een voorgevoel, dat hij bij de zee ene bijzondere sympathie, zou vinden, die anderen onder gelijke omstandigheden gevonden hadden. Zijne familie vreemd aan het spiritisme, ja wellicht tegen dat geloof ingenomen, zou zijne onthulling niet op de wijze als dit medium, begroet hebben.

Niettegenstaande de dood reeds eenige dagen geleden plaats vond, gevoelde de Geest er toch steeds al de angstige kwellingen van. Het blijkt duidelijk dat hij zich van zijnen toestand geene rekenschap wist te geven; hij geloofde nog in leven te zijn, nog tegen de golven te kampen, en toch spreekt hij van zijn lichaam alsof hij er van afgescheiden was; hij roept om hulp; zegt niet te willen sterven, en een oogenblik daarna spreekt hij over de oorzaak van zijn dood, welke hij als een straf beschouwt; dit alles bewijst de verwarring van gedachten die bijna altijd op en geweldadigen dood, volgt.

Twee maanden later (den 2^e. Febr. 1864) manifesteerde hij zich op nieuw uit eigen beweging aan hetzelfde medium, en dicteerde het volgende:

“Het medelijden dat gij voor mijn zoo schrikkelijk lijden gehad hebt, heeft mij verlichting aangebracht. Ik begrijp nu wat *hoop* is; ik zie de vergiffenis, doch eerst na de straf voor het gepleegde kwaad, in het verschiet. Ik lijd nog altijd, en zoo God mij toestaat nu en dan het einde van mijn ongeluk te voorzien, dan heb ik deze verzachting alleen aan de gebeden der liefderijke zielen die met mijn lot begaan zijn te danken. O hoop! hemelsch licht, gezegend zijt gij, als ik u in mijne ziel voel geboren worden!... Maar helaas! de afgrond opent zich; ontzetting en smart wisschen die gedachte aan ontferming weder uit... Nacht... altijd nacht!... Water... het gedruisch der golven die mijn lichaam verzwolgen hebben zijn slechts een flauw beeld van het ontzettende dat mijn armen Geest omringt... Als ik bij u kan zijn, ben ik kalmer; want zooals de ontboezeming aan een vriend van een verschrikkelijk geheim, hem die daar onder gebukt gaat, verlicht, zoo ook vermindert uw medelijden mijne ellende, mijn leed, en schenkt rust aan mijnen Geest... Uwe gebeden doen mij zoo veel goed, weiger ze mij niet. Ik wil niet meer in dien verschrikkelijken droom, die wanneer ik ze zie werkelijkheid voor mij wordt, vervallen... Neem meer uw potlood ter hand; het doet mij zoo veel goed, mij door u te kunnen uiten!”

Denzelfden Geest, eenige dagen later in eene vereeniging van spiritisten te Parijs

ingeroepen zijnde, werden de volgende vragen gedaan, waarop hij in ééns antwoordde.

Wie heeft er u toe gebracht, om u uit uzelf aan het medium waaraan gij het eerst uwe mededeelingen gedaan hebt te manifesteren? — Hoe lang waart gij dood toen gij u manifesteerde? — Het schijnt, dat toen gij u manifesteerde, gij in onzekerheid waart omtrent uw levend of dood zijn kunt gij u thans van uwen toestand beter reken-schap geven? — Gij hebt bepaald gezegd dat uw dood eene boetedoening was; wil ons er de oorzaak van opgeven; dit zal ons tot leering strekken en voor u eene verlichting zijn. Door die oprechte bekentenis, zult gij Gods barmhartigheid die wij door onze gebeden zullen inroepen, over u brengen.

Antwoord. Het schijnt aanvankelijk onmogelijk, dat een wezen zoo gruwelijk kan lijden. Mijn God! hoe verschrikkelijk is het, zichzelf altijd te midden der woedende golven te zien, en zonder ophouden, die verschrikkelijke, die doodelijke koude te gevoelen, die al hooger en hooger stijgt en u de borst beklemmt! Maar waartoe u altijd zulk een droevig tafereel voor te houden? Moest ik niet liever beginnen den plicht der dankbaarheid te vervullen, en u te danken, u, die allen zoo veel deelneming in mijn lijden toont? Gij vraagt mij of ik reeds lang dood was, toen ik mij manifesteerde? Het is mij niet gemakkelijk hierop te antwoorden! Bedenkt in welk een treurigen toestand ik mij nu nog bevind! Ik geloof evenwel dat ik door een mij vreemden wil tot het medium gevoerd ben; en, wat ik niet begrijpen kan: *ik gebruikte zijn arm, met even veel gemak als thans de uwe, overtuigd dat die mij toebehoorde.* Nu zelfs ondervind ik een groot genoegen, en gevoel mij ook bijzonder verlicht, doch helaas! dit zal spoedig gedaan zijn. Maar, o, mijn God! ik moet eene bekentenis afleggen; zal ik daartoe de kracht bezitten?

Na daartoe ten sterkste aangezocht en aangemoedigd te zijn, vervolgde de Geest: Ik ben zeer misdadig geweest! en wat mij vooral leed doet, is, dat men gelooft dat ik een martelaar ben; en dat is volstrekt niet het geval... In een vorig leven heb ik verscheidene slachtoffers in een zak in zee doen werpen... Bidt voor mij.

Onderwijs van den H. Lodewijk over deze mededeeling:

Deze bekentenis zal voor den Geest eene groote verlichting zijn. Ja hij was zeer misdadig! Maar het leven dat hij nu laatstelijk geleid heeft is zeer loffelijk geweest; hij werd door zijne meesters geëerd en bemind; dit zijn de vruchten van zijn berouw en van de goede voornemens, die hij opgevat heeft voordat hij op aarde terugkwam, en waarbij hij zoo menschlievend wilde zijn, als hij vroeger wreed geweest was. De opoffering die hij gedaan heeft, was eene vergoeding maar hij moest vroegere misdaden door een laatste boetedoening uitwisschen, en die bestond in de wreede dood die hij ondergaan heeft; hij zelve heeft verlangd zich te louteren door dezelfde martelingen die hij anderen heeft doen verduren, zelf te ondergaan; en let wel, er is eene gedachte, die hem vervolgt: het

leed dat hij gevoelt dat men hem als een martelaar beschouwd. Wees verzekerd dat hem deze nederige gedachte ten goede zal gehouden worden. Van nu af aan heeft hij den weg der boetedoening verlaten om dien der herstelling op te gaan; gij kunt hem door uwe gebeden hierin behulpzaam zijn, en hem dien met vaster en zekerder tred doen afleggen.

François Riquier.

François Riquier, een zeer gemeen mensch, was een ongehuwde oude vrek, in 1857 te C. overleden, aan zijne neven een vrij aanzienlijk vermogen nalatende. Hij was vroeger de huisheer van eene dame geweest, die hem geheel uit het oog verloren had, en zelfs niet wist of hij nog in leven was. In 1862, zag de dochter van die dame, die aan Cataleptische toevallen, gevolgd door magnetische slaap onderhevig was, en die daarbij een zeer goed schrijvend medium was, den heer Riquier, in haar slaap, die zoo als zij zeide, haar moeder wenschte te spreken. Aangezien hij zich uit zichzelf gemanifesteerd en den wensch geuit had om deze dame te spreken, hield men eenigen tijd daarna met hem het volgende gesprek:

Vr. Wat verlangt gij van ons?

Antw. Mijn geld dat zij mij om het onder elkaar te verdeelen, ontnomen hebben die ellendingen. Zij hebben mijne pachthoeven, mijne huizen, alles verkocht, om het onder elkaar te verdeelen. Zij hebben mijn goed, net als of het mij niet toebehoorde, verkwest. Doe mij recht wedervaren, want naar mij willen zij niet luisteren, en ik wil zulke schandalen niet langer aanzien. Zij zeggen dat ik een woekeraar was, en zij behouden toch mijn geld? Waarom willen zij het mij niet terug geven, als zij toch zeggen, dat ik er op een slechte wijze aangekomen ben?

Vr. Maar man lief gij zijt dood, en hebt geen geld meer nodig. Bidt God om een nieuw armoedig leven, om voor uwe gierigheid in dit, te boeten.

Antw. Neen, arm kan ik niet leven. Ik moet mijn geld terug hebben om te kunnen leven. Buitendien heb ik geen ander leven nodig, daar ik nu leef.

Vr. (Deze vraag werd hem gedaan met het doel hem de werkelijkheid te doen inzien). Lijdt gij?

Antw. O ja! ik lijd erger martelingen dan die van de verschrikkelijkste ziekte, want het is mijne ziel die die folteringen ondergaat. Ik heb de ongerechtigheid van mijn leven die voor velen een ergernis was, altijd voor oogen. Ik weet wel dat ik een ellending ben, die geen medelijden verdient, maar ik lijd zoo zeer, dat gij mij helpen moet om uit dien ellendigen toestand te geraken.

Vr. Wij zullen voor u bidden.

Antw. Heb dank! bidt dat ik mijne aardsche rijkdommen moge vergeten, anders

zal ik nooit berouw kunnen hebben. Vaartwel ik dank u.

François Riquier.
Rue de la Charité. No. 14.

Het is opmerkenswaardig dezen Geest zijn adres te zien opgeven even alsof hij nog in leven was. De dame die dit onbekend was haastte zich het te gaan nazien, en vond tot hare verbazing dat het aangeduide huis, inderdaad datgene was waar hij het laatste gewoond had. Dus na verloop van vijf jaren geloofde hij nog niet dood te zijn, en verkeerde hij nog in den angst (iets verschrikkelijks voor een gierigaard) zijn geld onder zijne erfgenamen verdeeld te zien. De inroeping die waarschijnlijk door een goede geest werd uitgelokt, heeft er dus toegeleid, hem zijn toestand te doen inzien, en hem tot berouw aan te zetten.

Claire.

(Parijsche Vereeniging, 1861.)

De Geest die de volgende mededeelingen dicteerde, is die van eene vrouw die het medium bij haar leven gekend had, en wier gedrag en karakter maar al te zeer de smarten die zij leed, rechtvaardigen. Zij werd vooral beheerscht door een overdreven egoïsme, en beleedigende scherpeheid jegens anderen, hetgeen duidelijk in de derde mededeeling in haar eisch dat het medium zich uitsluitend met haar bezig zal houden, doorstraalt. Deze mededeelingen zijn op verschillende tijden verkregen; de laatste drie, toonen, (dank zij de zorg van het medium dat zijne zedelijke opvoeding op zich genomen had) eene merkbare verbetering in den gemoedstoestand van den Geest aan.

I. Hier ben ik, ik de ongelukkige Claire; wat zou ik u kunnen zeggen? Gelatenheid en hoop zijn niet dan klanken voor hem, die weet dat zijne kwellingen, ontelbaar als het zand langs het strand, door alle eeuwen heen, zonder ophouden zullen voortduren. Ik kan ze verzachten zegt ge? Welke ijdele woorden! Waar kan ik daarvoor moed, hoop, vinden? Tracht toch te begrijpen gij bekrompen geest, wat een dag is, waar nooit een einde aan komt. Is het een dag, is het een jaar, eene eeuw? Wat weet gij er van? Hij wordt niet verdeeld in uren; de jaargetijden brengen er geene verandering in; eeuwig en langzaam zooals het water dat door de rots zijpelt, drukt die vervloekte, die verwenschte dag als lood op mij... Ik lijd!... Ik zie niets om mij heen dan stilzwijgende, onverschillige schimmen... ik lijd!

En toch weet ik, dat boven al die ellende, God regeert, de vader, de meester, Hij tot wien alles zich beweegt. Ik wil aan Hem denken; ik wil Hem aanroepen.

Ik worstel en sleep mij zelve als een gebrekkige langs den weg voort. Ik weet niet door welke macht ik door u aangetrokken word; wellicht zijt gij de redding? Ik verlaat u een weinig kalmer, eenigzins verwarmd, zoo als de van koude rillende grijsaard door een zonnestraal verwarmd wordt, als ik tot u kom, doorstroomt een nieuw leven mijn ijskoud verstijft hart.

II. Mijn ongeluk vermeedert met den dag; hoe meer de kennis van de eeuwigheid zich bij mij ontwikkelt, des te grooter wordt mijn leed. O jammer! hoe verwensch ik u, misdadige oogenblikken, oogenblikken van baatzucht en vergetelheid, waarin ik met miskening van alle liefdadigheid, van elke toewijding, alleen aan mijn eigen welzijn dacht! Wees vervloekt menschelijke inrichting! Ijdele zorgen voor de stoffelijke dingen! Wees vervloekt, gij die mij verblind en ten val gebracht hebt! Ik word onophoudelijk door de pijnigende herinnering aan den verloren tijd, die achter mij ligt, gekweld. Wat zal ik u zeggen, gij die mij aanhoort? Waakt steeds oyer uzelfen; hebt anderen meer lief, dan uzelfen; blijft niet hangen in de verblijven der weelde; mest uw lichaam niet ten koste van uwe ziel; waakt, zoo als de Verlosser tot zijne discipelen zeide. Dankt mij niet voor dien raad, *mijn Geest bedenkt ze, mijn hart heeft er nooit naar geluisterd*. Ik kruip van angst, als een hond die geslagen wordt, maar nog weet ik niet wat liefde, vrij van baatzucht is. Hare goddelijke dageraad toeft lang om aan te breken! Bidt voor mijne zoo ellendige verdorde ziel!

III. Daar gij mij vergeet, kom ik u zelfs hier opzoeken. Gij denkt dus dat uwe op zichzelf staande gebeden, het uitspreken van mijn naam, voldoende is om mijn lijden te verzachten? Neen, duizend maal neen! Ik kerm van pijn; ik dool rusteloos rond, zonder schuilplaats, zonder hoop, en voel den eeuwigen angel der straf in mijne oproerige ziel dringen! Ik lach als ik uw geklag hoor, als ik u ternedergedrukt zie. Wat zijn uwe onbeduidende kwellingen! Wat uwe tranen! Wat uwe pijnen, die gedurende uw slapen ophouden! Slaap ik? Ik wil, hoort gij? Ik wil dat gij uwe wijsgeerige verhandelingen liggen laat, en u met mij bezig houdt; en dat gij maakt dat ook de anderen er zich mede bezig houden. Ik kan geene woorden vinden, om den angst uit te drukken, die mij de tijd berokkent, die tijd die voorbijgaat, zonder dat de uren er de verdeeling van aangeven. Ter nauwernood ontwaar ik een enkele straal van hoop, en die hoop hebt gij mij gegeven: laat mij dus niet aan mijn lot over.

IV. *Geest van den H. Lodewijk*. Dit tafereel is maar al te waar, en in 't geheel niet overdreven. Men vraagt wellicht wat die vrouw gedaan heeft om zoo ellendig te zijn. Heeft zij de eene of andere afschuwelijke misdaad gepleegd? Heeft zij geroofd, vermoord? Neen, zij heeft niets gedaan, waardoor zij de straffende hand van den mensch zou verdiend hebben. Integendeel zij vindt haar genoegen in hetgeen gij het aardsche geluk noemt; schoonheid, rijkdom, vermaak, vleierij, alles lachte haar aan, niets ontbrak haar, en als men haar zag, zeide men: Welk eene gelukkige vrouw! en men benijdde haar lot. Wat zij gedaan heeft? Zij is egoïst geweest; zij bezat alles, behalve een goed hart. Zoo zij al niet de menschelijke wetten overtreden heeft, heeft zij toch die van God geschonden, want zij heeft de liefde, de eerste der deugden, miskend. Zij heeft niets lief gehad dan haarzelve, en nu heeft niemand haar lief; zij heeft niets gegeven; nu geeft

men haar ook niets; zij is alleen, verlaten, hulpeloos in de ruimte verloren, waar niemand aan haar denkt, niemand zich met haar bemoeit: dat is haar straf. Daar zij nooit anders dan wereldsche genoegens gezocht heeft en deze niet meer bestaan, ziet zij zich geheel verlaten: zij ziet niets dan het niet, en het niet schijnt haar de eeuwigheid toe. Zij lijdt geene physische smarten: de duivelen komen haar niet kwellen, maar dit is ook onnoodig: zij kwelt zichzelf, en lijdt daardoor veel meer, want die duivelen zouden nog wezens zijn, die aan haar zouden denken. Het egoïsme is op aarde haar lust geweest, dit vervolgt haar nu; nu is het de worm die aan haar hart knaagt, hare wezenlijke duivel.

H. Lodewijk.

V. Ik zal u onderhouden over het groot verschil dat er tusschen de Goddelijke zedeleer en die van den mensch bestaat. De eerste staat de overspelige vrouw in haar verlaten toestand bij, en zegt tot den zondaar: "Bekeer u, en het koninkrijk der hemelen zal u geopend worden." De Goddelijke zedeleer, neemt elk berouw en elke schuld die men openlijk belijdt in genade aan, terwijl de menschelijke zedeleer die verstoot, en glimlachende de geheime zonden toelaat, dier zegt zij, reeds daardoor half vergeven zijn. Bij de eene de genade der vergeving, bij de andere huichelarij. Kiest, gij naar waarheid dorstende Geesten! doe eene keuze tusschen den voor het berouw geopenden hemel, en die inschikkelijkheid, welke die soort van zonde toelaat, die geene stoornis in haar egoïsme en in hare valsche beschikkingen teweeg brengt, maar die het lijden voor en de tranen over openlijk beleden misslagen van zich afstoot. Bekeert u, gij allen die zondigt, doet afstand van het kwaad, maar doet vooral afstand van die huichelarij, die een sluier over het onreine spreidt, doet afstand van dat lachende en bedriegelijke masker der wederzijdsche *zoogenaamde* inschikkelijkheid.

VI. Nu ben ik kalm en gelaten onder de boetedoening voor de fouten die ik begaan heb. Het kwaad is in mij en niet buiten mij; ik zelf, en niet de dingen die mij omgeven, moet dus veranderen. Wij dragen onzen hemel en onze hel in ons zelve met ons om, en onze fouten, in het geweten gegrift, staan op den dag der opstanding duidelijk te lezen, en wij zijn dan zelf onze rechters, want de toestand onzer ziel verheft, of vernedert ons. Ik zal dit uitleggen; een bezoedelde en door zijne fouten *bezwaarde* Geest, kan eene verheffing die hij niet zou kunnen dragen, niet begrijpen noch wenschen. Wees verzekerd: dat even als de verschillende soorten van wezens ieder in de sfeer waartoe zij geschikt zijn, leven, zoo ook de Geesten, zich naar den graad hunner ontwikkeling, in eene omgeving die aan hunne ontwikkeling past, bewegen; zij kunnen er geen ander begrijpen dan wanneer de vooruitgang, 't middel tot langzame wedergeboorte der zielen, hen aan hunne, lage neigingen ontrukkt, en hen het gewaad der zonde doet afleggen, opdat zij zich in het gaan zouden kunnen oefenen, voordat zij met pijlsnelheid de ruimte doorsnellen om tot God te komen, die hun eenig doel en eenige wensch geworden is. Ik,

helaas, kruip nog langs den grond, maar ik haat niet meer, en ik begrijp het onuitsprekelijk genot der Goddelijke liefde. Bidt dus voor mij, die hoopt en wacht.

In de volgende mededeeling spreekt Claire van haar echtgenoot, van wien zij bij haar leven veel te lijden had, en van den toestand waarin hij zich thans onder de Geesten bevindt. Dat tafereel dat zij zelve niet heeft kunnen voleindigen, is door den geestelijken leidsman van het medium ten einde gebracht.

VII. Ik kom tot u die mij zoo lang in vergetelheid laat; maar ik ben geduldig geworden en niet meer wanhopig. Gij wenscht te weten wat de toestand van den armen Felix is; hij doolt in duisternis rond, aan de diepste hulpeloosheid der ziel ten prooi. Zijn oppervlakkig en lichtsinnig wezen, door het vermaak bezoedeld, heeft nooit geweten wat liefde en vriendschap was. De hartstocht heeft hem zelfs niet met zijn somber licht bestraalt. Ik vergelijk zijn tegenwoordigen toestand met dien van een tot de uitoefening van de handelingen van het leven onbekwaam kind, dat van de hulp van degenen die op hem passen, verstoken is. Felix dwaalt met ontzetting in die vreemde wereld rond, waar alles schittert van den glans van den God dien hij verloochend heeft...

VIII. *De leidsman van het medium.* — Claire kan de uiteenzetting van het lijden van haar echtgenoot niet voortzetten *zonder dit ook zelve te gevoelen*; ik zal het woord voor haar opvatten.

Felix, oppervlakkig zoo wel in gedachten als in gevoel, hevig omdat hij zwak, liederlijk omdat hij koud was, is even naakt in het zedelijke als hij dit in het physische was, in de Geestenwereld teruggekeerd. *Door zijne intrede in het aardsche leven, heeft hij niets aangewonnen, en dien tengevolge, moet hij alles van nieuws af aan beginnen.* Even als een mensch uit een langen droom ontwakende, bemerkt hoe ijdel zijne zenuwachtigheid was, zoo zal ook dit arme wezen als hij uit zijne bedwelming ontwaakt, bemerken, dat hij van hersenschimmen die zijn leven verijdeld hebben, geleefd heeft; hij zal het materialisme, dat hem een schim welke hij voor de werkelijkheid aanzag in de armen heeft doen klemmen verwenschen; hij zal het positivisme, dat hem het denkbeeld van een toekomstig leven als een droombeeld; de zielsverheffing als een zotternij, en het geloof aan God als eene zwakheid deed beschouwen verwenschen. Als de ongelukkige ontwaakt zal hij inzien, dat die bespotten namen, de uitdrukking van het ware waren en dat in tegenstelling van de fabel, de jagt op den buit, minder voordeelig dan de jagt op de schaduw geweest is.

Georges.

Studie over de mededeelingen van Claire.

Deze mededeelingen zijn daarom leerrijk, omdat zij ons de meest algemeene zijde van het leven: die van het egoïsme toonen. Zij wijzen ons niet op die groote misda-

den, die zelfs den meest verdorven mensch met ontzetting vervullen, maar op den toestand van eene menigte menschen die, omdat zij met een zeker vernis overtoegen zijn en niets doen wat volgens de burgerlijke wet met straf bedreigd wordt, in de wereld geëerd en gezocht leven. Het zijn ook in de Geestenwereld niet van die exceptioneele straffen, waarvan het tafereel eene huivering aanjaagt, maar men aanschouwt een eenvoudig natuurlijken toestand, die een gevolg van hunne levenswijze en van den staat waarin zich hunne ziel bevindt, is; afzondering, verlatenheid, eenzaamheid, ziedaar de straffen voor hen die alleen voor zichzelf geleefd hebben. Claire was, zoo als men gezien heeft, een zeer verstandelijk ontwikkelde Geest, maar een liefdeloos hart; op aarde werd zij tengevolge van haren stand in de maatschappij, van haar rijkdom en schoon uiterlijk, met eerbewijzen overladen, dit streelde hare ijdelheid, en was haar genoeg; in de Geestenwereld ondervindt zij niets dan onverschilligheid, en er vormt zich een ledig rondom haar: dit is een gevoeliger straf dan pijn, omdat het grievend beschamend is; pijn boezemt deernis en medelijden in: en dit is ook iets om de aandacht tot ons te trekken, en zich met ons bezig te doen houden, en belang in ons lot te doen stellen.

De zesde mededeeling geeft eene zeer ware voorstelling, en verklaring van de oorzaak der halstarrigheid waarmede sommige Geesten in het kwaad volharden. Met verwondering ziet men er die bij de gedachte aan, ja zelfs bij het gezicht van het geluk der goede Geesten ongevoelig blijven. Dezen bevinden zich geheel in denzelfden toestand als gemeene lieden, die er genoeg in scheppen, zich in het slijk wentelende aan grove en zinnelijke vermaken over te geven. Daar bevinden zich die menschen als het ware in hun element: zij hebben geen begrip van fijnere genietingen; zij dragen liever hunne afzichtelijke lompen dan zindelijke en heldere kleederen, omdat zij er zich meer op hun gemak in gevoelen; zij verkiezen hunne drankgelagen ver boven het genot van een fatsoenlijk gezelschap. Zij hebben zich die levenswijze zoo eigen gemaakt, dat het voor hen eene tweede natuur geworden is, en zij vermeenen zelfs dat het voor hen onmogelijk zou zijn zich boven hunne omgeving te verheffen; daarom blijven zij er in, tot dat eene herschepping van hun wezen, hen intelligentie schenkt, door bij hen den zedelijkheidszin te ontwikkelen, die ook fijnere gewaarwordingen voor hen bereikbaar maakt.

Deze Geesten gedesincarneerd zijnde, kunnen niet onmiddellijk fijnheid van gevoel bezitten, en zullen nog gedurende korter of langer tijd in de benedenste rangen der Geestenwereld, gelijk aan die welke zij in de lichamelijke ingenomen hebben, verblijven; zij zullen daarin zoo lang blijven als zij zich tegen vooruitgang verzetten; maar eindelijk breekt er een oogenblik aan, waarin zij door ondervinding, wederwaardigheden, ellende in de elkander opvolgende incarnatiën, eene betere opvatting dan die welke zij hadden, verkrijgen; hunne verzuchtingen worden dan verhevener, zij beginnen te beseffen wat hun ontbreekt, en spannen dan alles in, om dit te verkrijgen en hooger op te klimmen. Eenmaal dien weg betreden hebbende, maken zij snelle vorderingen, omdat zij een meer

verheven genoeg hebben leeren kennen, bij hetwelk de anderen, in vergelijking daarvan, slechts grove genietingen zijnde, hen eindelijk met walging vervullen.

Vraag (aan den H. Lodewijk). Wat moet men verstaan door de duisternis waarin sommige lijdende zielen gedompeld zijn? Zou dit de duisternis wezen waarvan zoo dikwerf in de H. Schrift, melding gemaakt wordt?

Antw. De hiermede bedoelde duisternis is inderdaad degene, welke door Jezus en de profeten, als zij over de straffen der goddeloozen spreken, bedoeld wordt; maar is toch maar als zinnebeeld gebezigd om indruk te maken op de stoffelijke zinnen hunner tijdgenooten, die geene geestelijke straf zouden hebben kunnen begrijpen. Sommige Geesten vinden zich in duisternis gedompeld, maar men moet hieronder eene wezenlijke nacht der ziel verstaan, die men met de duisternis waardoor het denkvermogen van den idioot getroffen wordt, vergelijken kan. Het is geene krankzinnigheid der ziel, maar een niet bewust zijn van zich zelf en van alles wat haar omgeeft, dat zich zoo wel te midden als bij afwezigheid van het stoffelijke licht voordoet. Hieruit bestaat vooral de straf van hen die aan het doel van hun bestaan getwijfeld hebben; zij hebben aan het *niet* geloofd, en de schijn van dat *niet* wordt hunne straf, tot dat de ziel, in zichzelf keerende, met kracht het net der zedelijke afmatting dat haar gevangen houdt verscheurt; even zoo zal iemand die door een zwaren droom gekweld wordt, eindelijk met alle kracht tegen den angst kampen die hem in den beginne overmeesterd had. Deze tijdelijke terugvoering van de ziel tot een ingebeeld *niet*, doch met een gevoel van haar eigen bestaan gepaard gaande, is een veel heviger pijniging dan men zich kan voorstellen, en wel door de oogenschijnlijke rust waardoor zij getroffen wordt; die gedwongen rust, die nulliteit van haar wezen, die onzekerheid, is haar straf en de verveling waaronder zij gebukt gaat is voor haar de verschrikkelijkste, want zij bemerkt niets om haar heen, noch dingen, noch wezens; voor haar is het eene wezenlijke duisternis.

H. Lodewijk.

(*Claire*) Hier ben ik. Ik kan u de vraag over de duisternis ook beantwoorden, want ik heb lang in dien limbus waar niets dan gewezen en ellende is, omgedoold en geleden. Ja de zichtbare duisternis waarvan de H. Schrift spreekt, bestaat, en de ongelukkigen die onwetend of misdadig na geëindigde aardsche beproevingen het leven verlaten, worden onbekend met hunzelve en met hunne toekomst, in het koude oord gestort. Zij gelooven aan de eeuwigheid van hun toestand, zij stamelen de woorden nog die hen, bij hun leven verleid hebben; de groote eenzaamheid waarin zij zich bevinden verbaast en beangst hen; het is alles duisternis in dit ledige en toch bevolkte oord, in die ruimte waarin bleeke Geesten zuchtende omdolende, zonder troost, zonder liefde, zonder hulp, worden medegevoerd. Tot wien moeten zij zich wenden?... Zij gevoelen daar de eeuwig-

heid die op hen drukt; zij sidderen en wenschen de nietige dingen waarmede zij hun tijd doorbrachten terug; zij verlangen naar den nacht die op den dag volgde en hen dikwijls hunne zorgen door een gelukkigen droom deed vergeten. Voor de Geesten is de duisternis: onwetendheid, het ledige, en de afschuwelijkheid van het onbekende... Ik kan niet voortgaan...

Claire.

Men heeft van die duisternis ook de volgende uitlegging gegeven:

"Het perisprit is uit zijn aard lichtgevend en die eigenschap neemt door den ijver en de goede hoedanigheden der ziel toe. Men zou kunnen zeggen dat die hoedanigheden voor het perispritale fluïdum zijn, wat wrijving voor phosphorus is. De glans van het licht, is des te sterker naar gelang de Geest reiner is; het geringste zedelijke gebrek verduistert en vermindert het. Het door een Geest uitgestraalde licht zal dus naarmate hij meer gevorderd is, ook helderder zijn. De Geest als 't ware zijn eigen *lichtdrager* zijnde, zal naar gelang van de intensiteit van het licht dat hij voortbrengt, beter of minder goed zien; zoodat degenen die geen licht voortbrengen, in het duister zijn."

Deze theorie is wat de uitstraling van het lichtgevende fluïdum door de verheven Geesten betreft, volkomen juist, en wordt door de ondervinding gestaafd; maar het schijnt niet de wezenlijke, althans niet de eenige oorzaak van het verschijnsel waarvan hier sprake is, te zijn; aangezien: 1^e. Niet alle mindere Geesten in duisternis zijn; 2^e. dezelfde Geest afwisselend in het licht en in het duister kan zijn; 3^e. juist het licht voor eenige zeer onvolmaakte Geesten, eene straf is. Indien de duisternis waarin zich sommige Geesten bevinden aan hunne persoonlijkheid eigen was, zou die *blijvend en algemeen* voor alle slechte Geesten zijn, en zulks is het geval niet, daar er Geesten van de aller-slechtste soort zijn, die zeer goed zien, terwijl er anderen zijn, welke men niet met den naam van slecht bestempelen kan, die tijdelijk in diepe duisternis gedompeld zijn. Alles bewijst dus dat de Geesten behalve het licht dat hun eigen is, ook nog van buiten af licht ontvangen, dat hun onder zekere omstandigheden niet ten dienste staat; waaruit men de gevolgtrekking maken kan, dat die duisternis van een hun vreemden wil of oorzaak afhankelijk en een bijzondere straf in door de opperste rechtvaardigheid bepaalde gevallen is.

Vraag (aan den H. Lodewijk). *Hoe komt het dat de zedelijke opvoeding van niet geïncarneerde, gemakkelijker dan die van geïncarneerde Geesten is?* De gemeenschap die door het Spiritisme tusschen den mensch en de Geesten ontstaan is, heeft tot de opmerking aanleiding gegeven, dat de eersten zich spoediger dan de geïncarneerden onder den invloed van goede raadgeving verbeteren, zoo als men dit bij genezingen van gevallen van beheersching (obsession) gezien heeft.

Antw. (in de Parijsche vereeniging). De geïncarneerde bevindt zich door zijne na-

tuur zelve, door de tegenstrijdige elementen waaruit hij zamehgesteld is, en die door hunne wederzijdsche werking op elkander hem tot zijn door de Voorzienigheid bepaald doel moeten leiden, in een gestadigen strijd. De stof wordt gemakkelijk door een uitwendig fluïdum overheerscht; bijaldien de ziel zich niet, met geheel de zedelijke macht die zij ter harer beschikking heeft, daartegen verzet, laat zij zich door middel van haar lichaam daardoor overheerschen, en volgt de impulsie van de slechte invloeden die haar omringen, en wel des te gemakkelijker, omdat de onzichtbaren die zich van haar meester maken, bij voorkeur hunnen aanval op een der meest kwetsbare punten: de neiging tot eene over alles de overhand nemende hartstocht, richten.

Bij den niet-geïncarneerden Geest is dit geheel anders; deze bevindt zich wel is waar ook nog onder een half-stoffelijken invloed, maar die toestand is niet bij die van den geïncarneerde te vergelijken. De vrees voor het oordeel der menschen, die bij den mensch zoo overwegend is, bestaat bij hem niet, en die gedachte kan hem dus niet nopen om aan redenen die zijn eigen belang hem als goed doen inzien, lang weerstand te bieden. Hij kan wel worstelen, en hij doet dat ook omdat hij vrijer is, gewoonlijk met meer hevigheid dan de geïncarneerde, maar geen kleingeestige beschouwing van stoffelijke belangen van maatschappelijken aard, belemmeren zijn oordeel. Hij worstelt uit zucht naar het kwaad, maar bemerkt spoedig, hoe onmachtig hij is tegenover de zedelijke volmaaktheid die hem beheerscht; de afspiegeling van eene betere toekomst, heeft meer invloed op hem, omdat hij zich in het leven waarin die bereikt moet worden bevindt en dit vooruitzicht niet door den maalstroom der menschelijke vermaken uitgewischt wordt; in een woord, niet meer onder den invloed van het vleesch zijnde, vooral als hij door ondergane beproevingen reeds eene zekere mate van ontwikkeling bereikt heeft, wordt zijne bekeering daardoor gemakkelijker verkregen. Een geheel primitieve Geest zou weinig vatbaar voor redeneering zijn, maar het is daarmede anders gesteld bij den gene die reeds ondervinding van het leven heeft. Men moet, buitendien, zoo wel bij den geïncarneerde als bij den niet geïncarneerde, op de ziel, op het gevoel werken. Eene stoffelijke handeling kan tijdelijk het lijden van een slecht mensch doen ophouden, maar niet het ziekelijke beginsel dat in de ziel huisvest vernietigen; *elke handeling die niet tot verbetering van de ziel strekt, is onmachtig om haar van het kwaad af te brengen.*

H. Lodewijk.

Vijfde Hoofdstuk.

Zelfmoorders.

De zelfmoorder van “la Samaritaine.”

Op den 7 April 1858 omstreeks zeven uur des avonds, kwam een wel gekleed man van omstreeks vijftig jaar in de badinrichting van la Samaritaine te Parijs, en liet zich een bad gereed maken. De in dienst zijnde bediende, na twee uur gewacht te hebben, zich verwonderende niet door dien heer geroepen te worden, ging eindelijk naar binnen om te zien of hij wellicht ook ongesteld was. Een afschuwelijk tooneel deed zich toen aan zijne oogen voor: de ongelukkige had zich met een scheermes de keel doorgesneden; en al zijn bloed had zich met het water in de badkuip vermengd. Niet herkend zijnde, werd zijn lijk naar de Morgue overgebracht.

De Geest van dien man, zes dagen na zijn dood in de Parijsche vereeniging ingeroepen zijnde, antwoordde als volgt op de aan hem gerichtte vragen:

1. *Inroeping.* (Antwoord van den Beschermgeest van het medium.) Wacht... hij is daar.
2. Waar zijt gij nu? *Antw.* Ik weet niet... zegt gij het mij, waar ik ben.
3. Gij zijt in eene bijeenkomst van lieden, die zich met studiën over het Spiritisme bezig houden, en die welwillend jegens u gezind zijn. — *Antw.* Zeg mij of ik leef... ik stik in de doodkist.

Zijne ziel ofschoon van het lichaam gescheiden, is nog geheel gedompeld in hetgeen men den maastroom der lichamelijke stof zou kunnen noemen; de aardsche denkbeelden zijn nog geheel levendig aanwezig; hij gelooft niet dat hij dood is.

4. Wie heeft u genoopt tot ons te komen? — *Antw.* Ik voelde mij daardoor verlicht.
5. Wat heeft u doen besluiten u van het leven te berooven? — *Antw.* Ben ik dood?... Neen... ik ben in mijn lichaam... Gij weet niet, hoe ik lijd!... ik stik... Laat eene medelijdende hand trachten mij af te maken?
6. Waarom hebt gij niet het geringste spoor, waaraan men u zou kunnen herkennen achtergelaten? — *Antw.* Ik ben verlaten; *ik heb het lijden ontvlucht om de marteling in de plaats te vinden.*
7. Bestaan voor u, nu nog dezelfde redenen om onbekend te willen blijven? — *Antw.* Ja, raak de bloedende wond met geen gloeiend ijzer aan.
8. Zoudt gij ons uwen naam, ouderdom, beroep en woonplaats willen mede-

deelen? — *Antw.* Neen... nooit.

9. Hadt gij een gezin, eene vrouw, kinderen? — *Antw.* Ik was verlaten; geen enkel wezen had mij lief.

10. Wat hadt gij gedaan dat niemand u lief had? — *Antw.* Hoe velen zijn er niet zoo als ik!... Een mensch kan te midden van zijn gezin als geen enkel hart hem liefde toedraagt, verlaten zijn.

11. Hebt gij op het oogenblik dat gij den zelfmoord gingt bedrijven, volstrekt niet gearzeld? — *Antw.* Ik dorstte naar mijn dood... Ik verwachtte rust.

12. Hoe is het mogelijk dat de gedachte aan de toekomst u uw voornemen niet heeft doen opgeven? — *Antw.* Ik geloofde er niet meer aan; ik had geene hoop meer. De toekomst is hoop.

13. Welke gedachten kwamen er op het oogenblik dat gij uw leven voeldet uitgaan, bij u op? — *Antw.* Ik heb niets gedacht; ik heb gevoeld... Maar mijn leven is niet uitgebluscht... mijne ziel is aan mijn lichaam verbonden... *Ik voel de wormen die aan mij knagen.*

14. Wat hebt gij gevoeld, toen gij volkomen dood waart? *Antw.* Is dit zoo?

15. Is het oogenblik waarin het leven bij u uitgedoofd werd, pijnlijk geweest? — *Antw.* Minder pijnlijk dan daarna. Alleen het lichaam heeft geleden.

16. (Tot den Geest van den H. Lodewijk.) Wat verstaat de Geest door het gezegde dat het oogenblik van sterven minder pijnlijk dan daarna is geweest? — *Antw.* De Geest wierp een zwaren last, waaronder hij bezweek, van zich af; hij gevoelde de wellust van den weemoed.

17. Is deze toestand altijd het gevolg van zelfmoord? *Antw.* Ja; de Geest van den zelfmoorder blijft tot aan het voor zijn leven bepaalde einde, met zijn lichaam verbonden; de natuurlijke dood is de verlossing uit het leven; de zelfmoord scheurt het geheel van elkaar.

18. Bestaat deze toestand ook na den dood door ongelukken die niet van den wil afhankelijk zijn? — Neen... wat verstaat gij dan wel door zelfmoord? De Geest is alleen verantwoordelijk voor zijne eigene daden.

Dit twifelen aan het dood zijn, is een zeer gewoon verschijnsel bij menschen die kortelings gestorven zijn, en vooral bij hen, die gedurende hun leven, hunne ziel niet boven de stof hebben weten te verheffen. Op het eerste gezicht is dit zeker een zonderling verschijnsel, maar waarvan eene zeer natuurlijke verklaring te geven is. Als men aan iemand die voor het eerst in een somnambulistischen slaap gebracht is, vraagt of hij slaapt, zal hij bijna altijd, *neen*, antwoorden, en zijn antwoord is zeer logisch: degene die de vraag doet, stelt deze door een verkeerd woord te gebruiken, niet goed. Het denkbeeld van slapen, sluit in onze gewone manier van spreken de gedachte in van eene geheele opheffing van alle onze gevoelsvermogens; terwijl de somnambule denkt, ziet, voelt, zijner zedelijke vrijheid bewust is, en dus niet gelooft te slapen, en hij slaapt ook niet in de gewone beteekenis van het woord. Daarom antwoordt hij *neen*, totdat hij aan die wijze om de dingen in

te zien gewoon zal zijn geraakt. Hetzelfde vindt plaats bij den pas gestorven mensch; in diens gedachte was de dood: vernietiging van het wezen; en, even als de somnambule, ziet, gevoelt en spreekt hij; in zijne eigene oogen is hij dus niet dood, en blijft hij dit zeggen tot dat hij het bewustzijn van zijn nieuwen toestand zal verkregen hebben. Deze begoocheling is altijd min of meer pijnlijk, omdat zij nooit volkomen is, en den Geest dus een zekeren angst veroorzaakt. In het voorgaande voorbeeld is ze door het gevoel der wormen die aan het lichaam knagen, en door haar duur daar ze zoo lang zal aanhouden als het leven van dien man zou geduurd hebben bijaldien hij het niet verkort had, een ware pijniging geworden. Deze toestand doet zich zeer dikwijls bij zelfmoorders, maar niet altijd onder dezelfde verschijnselen, voor; naar gelang van de verzwarende of verzachtende omstandigheden waaronder de misdaad gepleegd is, verschilt hij vooral in duur en hevigheid. Het gevoel van wormen en van ontbinding van het lichaam is ook niet in het bijzonder aan zelfmoorders eigen; het doet zich zeer dikwijls voor bij hen die meer voor het stoffelijke dan voor het geestelijke geleefd hebben. In beginsel blijven er geene fouten ongestraft, maar er bestaat geen vaste en absolute regel bij de toepassing van bepaalde straffen.

De vader en de loteling.

In den aanvang van den Italiaanschen oorlog in 1859, had een handelaar te Parijs, een huisvader die door alle zijne bureu algemeen geacht werd, een zoon, die bij de loting onder de wapenen geroepen werd; de omstandigheden waarin hij verkeerde, het hem onmogelijk makende zijn zoon vrij te koopen, kwam hij op het denkbeeld zich van het leven te berooven, om zijn zoon daardoor als eenige zoon van eene weduwe, van den dienst vrij te krijgen. Hij werd een jaar daarna op verzoek van iemand die hem gekend had en die zijn lot in de geestenwereld wenschte te kennen, in de Parijsche vereeniging ingeroepen.

(Tot den H. Lodewijk.) Wil de goedheid hebben ons te zeggen, of wij den mensch waarover zoo even gesproken is, kunnen inroepen?

Antw. Ja, dit zal hem zelfs aangenaam zijn, want het zal hem een weinig verlichten.

1. *Inroeping.* — *Antw.* O! ik dank u! ik lijdt zoo, maar... is rechtvaardig; maar hij zal mij wel vergeven.

De Geest schrijft met veel moeite; de letters zijn onregelmatig en slecht gevormd; na het woord *maar* houdt hij op, tracht te vergeefs te schrijven, doch zet slechts eenige onleesbare trekken en stippen. Het is duidelijk dat het 't woord *God* is, dat hij niet heeft kunnen schrijven.

2. Heb de Goedheid de plaats die gij open gelaten hebt, in te vullen? *Antw.* Ik ben het niet waardig.

3. Gij zegt dat gij lijdt, het lijdt geen twijfel dat gij verkeerd gedaan hebt, uzelf van het leven te berooven, maar is de reden die u tot die daad heeft genoopt, niet eenigszins eene verontschuldiging voor u?

Antw. Mijne straf zal korter zijn, maar de daad blijft daarom toch niet minder

slecht.

4. Zoudt gij ons de straf die gij ondergaat, kunnen beschrijven?

Antw. Ik lijd dubbel, in mijne ziel en in mijn lichaam; ik lijd in dit laatste, niettegenstaande ik het niet meer bezit, even als iemand, wien men één zijner ledematen afgezet heeft, nog in dat weggenomen deel pijn gevoelt.

5. Heeft uwe daad alleen uw eenigen zoon ten doel gehad, en hadt gij daarmede geene andere bedoeling?

Antw. Vaderliefde alleen, heeft mij die doen plegen, maar heeft mij een slechten raad gegeven; om die reden zal mijne straf korter zijn.

6. Voorziet gij het einde van uw lijden?

Antw. Ik weet den tijd niet waarop het een einde zal nemen; maar ik heb de verzekering gekregen dat er een einde aan zal komen, en dat is voor mij eene verzachting.

7. Zoo even hebt gij de naam van God niet kunnen schrijven; wij hebben evenwel dien naam door zwaar lijdende Geesten zien schrijven; is dit ook een gedeelte van uwe straf?

Antw. Met veel inspanning en berouw, zou ik het kunnen doen.

8. Wel nu, span u dan in, en tracht dien naam te schrijven; wij zijn overtuigd dat het u gelukken zal, het zal voor u eene verlichting wezen.

Eindelijk schrijft de Geest, in bevende, onregelmatige, groote letters: "God is zoo goed."

9. Wij zijn u dankbaar dat gij aan onze inroeping hebt willen voldoen, en zullen God voor u bidden, opdat zijne barmhartigheid over u kome.

Antw. Ja, ik verzoek het u.

10. (tot den H. Lodewijk). Wil de goedheid hebben ons uw persoonlijk gevoelen over de daad van den Geest dien wij zoo even ingeroepen hebben, mede te deelen.

Antw. Het lijden van dezen Geest is rechtvaardig, want hij stelde geen vertrouwen in God, hetgeen altijd eene strafbare fout is; de straf zou verschrikkelijk en zeer langdurig geweest zijn, indien geen lofwaardig doel, namelijk zijn zoon te beletten den dood te gemoet te gaan, in zijn voordeel pleitte; God die het binnenste van het hart ziet en rechtvaardig is, straft hem slechts naar zijne daden.

Aanmerkingen. Op het eerste gezicht, schijnt ons die zelfmoord verschoonbaar toe, omdat hij als eene daad van opoffering kan beschouwd worden; en dat is het inderdaad ook, maar niet volkomen. Zoals de Geest van den H. Lodewijk zegt, heeft deze man geen vertrouwen in God gesteld. Hij heeft door zijne handeling wellicht belet dat het lot van zijn zoon vervuld werd; vooreerst was het niet zeker dat deze in den krijg het le-

ven zou verliezen, en wellicht moest hij in deze loopbaan in de gelegenheid gesteld worden, iets te doen wat tot zijn vooruitgang bevorderlijk zou geweest zijn. Zijne bedoeling was ongetwijfeld goed, en deze wordt hem ook toegerekend; de goede bedoeling vermindert het kwaad, en verdient toegevendheid, maar belet daarom niet, dat wat slecht is, slecht blijft; ware dit zoo niet, dan zou men ter wille van het doel alle wandaden kunnen verschoonen, en zou men zelfs onder het voorwendsel van eene dienst te bewijzen, iemand kunnen dooden. Is eene moeder die, in het denkbeeld dat zij het daardoor regelrecht ten hemel doet varen, haar kind vermoordt, minder schuldig omdat zij het met eene goede bedoeling doet? Met deze stelling zou men al de misdaden door het blinde fanatisme in de godsdienstoorlogen gepleegd, kunnen rechtvaardigen.

In beginsel, heeft de mensch niet het recht om over zijn leven te beschikken, omdat het hem met het oog *op de plichten die hij op aarde vervullen moet*, geschonken is, daarom is het hem niet veroorloofd het vrijwillig onder welk voorwendsel ook, te verkorten. Daar hij een vrijen wil bezit, kan niemand hem zulks beletten, maar hij draagt er altijd de gevolgen van. De zelfmoord die het zwaarste gestraft wordt is die welke men uit wanhoop en om zich uit de ellenden van het leven te verlossen, pleegt; aangezien deze ellenden zoo wel beproevingen als boetedoeningen zijn, zoo wordt zelfmoord: terugdeinzen voor de taak die men op zich genomen had, ja dikwijls voor de zending die men vervullen moest.

Onder zelfmoord verstaat men niet alleen eene zoodanige vrijwillige daad, die onmiddellijk den dood ten gevolge heeft, maar ook al wat men met volle kennis doet, en dat vóór den tijd, de uitputting van onze levenskrachten moet bespoedigen. De daad van hem die zich aan een bijna zekeren dood blootstelt om zijn evenmensch te redden, kan niet als zelfmoord beschouwd worden; vooreerst niet, omdat er in dat geval geen vooraf beraamd voornemen bestaat om zich van het leven te berooven, en ten andere, omdat er geene gevaren bestaan, waaruit de voorzienigheid, indien het uur waarop wij de aarde moeten verlaten nog niet geslagen is, ons niet zou kunnen redden. Indien de dood onder zulke omstandigheden plaats grijpt, wordt het een verdienstelijk offer, want het is zichzelf tot heil van anderen opofferen. (het *Evangelie volgens het Spiritisme*, hoofdstuk V)

François-Simon Louvet. (van Havre).

De volgende mededeeling is op den 12 Febr. 1863, door bovengenoemde uit zichzelf in eene spiritische vereeniging te Havre, gegeven.

“Zult gij geen medelijden hebben met een arme ellendeling die reeds zoo lang zulke verschrikkelijke martelingen ondergaat! O! die leegte... die ruimte... ik val, ik val, help!...

O! God ik heb zulk een ellendig leven gehad!... Ik was een arme duivel; op mijn

ouden dag leed ik dikwijls honger; daardoor was ik aan den drank geraakt, schaamde mij voor iedereen, en alles walgde mij... Ik heb willen sterven en ik stortte mij... O! God welk een oogenblik!... Waarom heb ik toch verlangd er een einde aan te maken, ik was het einde al zoo nabij? Bidt! *opdat ik niet altijd die diepte onder mij zie*... Ik zal op die steenen te pletteren vallen!... Ik bezweer u, gij die met de ellende van hen die niet meer hier beneden zijn, bekend zijt, ik wendt mij tot u, ofschoon ik u niet ken, omdat ik zoo lijd... Waartoe verlangt gij bewijzen? Ik lijd, is u dat niet genoeg? Zoo ik honger leed in plaats van die voor u onzichtbare smart, zoudt gij niet aarzelen mij met een stuk brood te helpen. Ik verzoek u voor mij te bidden... Ik kan niet langer hier blijven... Vraag het aan een van die gelukkigen die hier zijn, en gij zult te weten komen, wie ik was. Bidt voor mij."

François Simon Louvet.

De leidsman van het medium. Degene die zich zoo even tot u gewend heeft, mijn kind, is een arme ongelukkige die eene beproeving van armoede had door te staan, maar walging heeft zich van hem meester gemaakt; hij heeft den moed laten zakken, en in plaats van zijne gedachten naar omhoog te richten, zooals hij had behooren te doen, heeft de ongelukkige zich aan dronkenschap overgegeven; zijn wanhoop had het toppunt bereikt, en hij heeft aan zijn leven een einde gemaakt door zich op den 22 Julij 1857 van den toren van François den I^e. af te storten. Heb deernis met zijne arme ziel, die niet ontwikkeld is, maar toch kennis genoeg van het toekomstige leven bezit om te lijden en naar eene nieuwe beproeving, te verlangen. Bidt God, hem die genade te bewijzen, en gij zult een goede daad verrichten.

Nasporingen gedaan zijnde, vindt men in het *Journal du Havre* van 23 Juli 1857 een artikel, hoofdzakelijk van den volgenden inhoud:

"Gister middag om 4 uur, werden de wandelaars op het zeehoofd door een verschrikkelijk ongeluk akelig getroffen: er heeft zich een man boven van den toren op de steenen te pletter gestort. Het was een bejaarde lijnlooper, die door zijne verslaafdheid aan den drank tot zelfmoord gebracht is. Hij heet François Victor Simon Louvet. Zijn lijk is bij eene zijner dochters gebracht, rue de la Corderie; hij was 67 jaar oud."

Sedert bijkans zes jaren dat die man dood is, ziet hij zich nog altijd van den toren, op het punt van op de steenen verplettert te worden, nedervallen; voor die diepte onder hem is hij met afgrijzen vervuld; hij vreest de gevolgen van zijn val... en dat wel gedurende zes jaren! Hoe lang zal dit nog aanhouden? Hij weet het niet, en die onzekerheid vermeerdert zijnen angst. Staat dit bij de hel en hare vlammen achter? Wie heeft die straffen geopenbaard? Heeft men ze verzonnen? Neen; degenen die ze ondergaan komen ze zelfs even als anderen hunne vreugde, beschrijven. Dikwijls doen zij dit zonder dat men aan hen denkt, uit zichzelf, waardoor wel elke gedachte, dat men de speelbal van eigene verbeelding is, weggenomen wordt.

Eene moeder en haar zoon.

In de maand Maart 1865, had de heer C..., handelaar in eene kleine stad bij Parijs, zijn zoon van 21 jaar zeer ernstig ziek aan huis. Het jonge mensch zijn einde voelende naderen, riep zijne moeder en had nog de kracht om haar te omhelzen. Zijne moeder zeide hem in hare tranen stikkende: "Ga mijn zoon, ga mij vóór, ik zal u spoedig volgen." En liep, met de handen aan het hoofd, de kamer uit.

Degenen, die bij dit tooneel tegenwoordig waren, beschouwden de woorden van Mevr. C... als eene uitbarsting van diepe droefheid, die door tijd en redeneering tot bedaren zou komen. Doch nadat de zieke bezweken was, zocht men haar door het geheele huis, en vond haar eindelijk op een der zolders hangende. De moeder werd tegelijk met de zoon begraven.

Inroeping van den zoon verscheidene dagen na het gebeurde.

Vraag. Is het u bekend dat uwe moeder, uit wanhoop over uw verlies, zich van het leven heeft beroofd?

Antw. Ja, en zonder het verdriet dat mij de volvoering van haar ongelukkig voornemen veroorzaakt, zou ik volmaakt gelukkig zijn. Arme, goede beste moeder! Zij heeft de beproeving van een tijdelijke scheiding niet kunnen dragen, en heeft om met haar zoon dien zij zoo lief had, vereenigd te zijn, juist den weg gekozen die haar helaas! voor een langen tijd van hem moet verwijderd houden. Zij heeft op die wijze voor een onbepaalden tijd de hereeniging uitgesteld, die anders *zoo spoedig zou plaats gevonden hebben*, zoo haar hart met onderwerping voor des Heeren wil vervuld ware geweest, en zij gelaten, nederig en berouwvol voor de beproeving die zij op het punt stond te ondergaan, en voor de boete die haar zoude hebben gelouterd, het hoofd gebukt had.

Bidt, O! bidt voor haar!... en gij moeders die door het droevige verhaal van haar dood getroffen zijt, volgt haar vooral niet na! Geloof niet dat zij dien zoon die haar vreugde en trotsch was, meer lief had dan andere moeders lief hebben, neen zij had niet meer lief, maar het ontbrak haar aan moed en onderwerping. Moeders die naar mij luisterd, wanneer gij in den doodstrijd, de oogen uwer kinderen ziet verduisteren, herinnert u dan dat zij even als Christus den top van den kruisberg beklimmen, van waar zij tot de eeuwige verheerlijking zullen ingaan!

Benjamin C.

Inroeping der moeder. — Ik wil mijn zoon zien! Hebt gij de macht niet om mij dien terug te geven?... de wreedaards!... zij hebben hem van mij weggenomen om hem in het licht te brengen en hebben mij in den nacht achtergelaten?... Ik wil, ik wil hem terug hebben... hij is van mij!... Is dan de moederliefde niets?... Is het dan niets dat ik hem negen maanden onder mijn hart gedragen heb; dat ik met mijne melk het vleesch

van zijn vleesch, het bloed van zijn bloed gevoed heb; dat ik zijne eerste treden geleid heb, dat ik hem Gods heiligen naam en de lieve naam van moeder heb leeren stamelen; dat ik hem tot een ijverig mensch, vol verstand, eergevoel, rechtschapenheid, kinderliefde gevormd heb? En hem dan te moeten verliezen op het oogenblik dat alle verwachtingen die men van hem gekoesterd had, op het punt stonden verwezenlijkt te worden en hij eene heerlijke toekomst te gemoet ging! Neen, God is niet rechtvaardig; Hij is niet de God der moeders; Hij begrijpt hunne wanhoop, hunne smart niet... en als ik mij van het leven beroof om mijn kind niet te verlaten, ontnemt men het mij weder!... Mijn zoon! O! mijn zoon waar zijt gij?

De persoon die de inroeping gedaan had. Arme moeder! wij hebben deernis met uw lot; maar ge hebt een ongelukkig middel gekozen om weer met uw zoon vereenigd te worden; zelfmoord is in Gods oogen eene misdaad, en gij hadt moeten bedenken dat hij elke overtreding zijner wetten straft. Het gemis van het gezicht van uw kind is uwe straf.

De moeder. Neen; ik dacht dat God beter was dan de menschen; ik geloofde niet aan zijne hel, maar aan de eeuwige hereeniging van de zielen die elkander lief gehad hebben zoo als wij; ik heb mij bedrogen... Hij is niet de rechtvaardige en goede God, daar hij het oneindige van mijne smart en liefde niet begrepen heeft... O! wie zal mij mijn kind terug geven? Is hij dan voor altijd voor mij verloren? Erbarm u! O God! erbarm u!

De persoon enz. Bedaar, matig uwe wanhoop; bedenk dat zoo er een middel bestaat om uw kind terug te zien, dit niet godslasteren is zoo als gij nu doet. Insteede van u Gods barmhartigheid te verwerven, haalt gij u eene grootere gestrengheid op den hals.

De moeder. Zij hebben mij gezegd dat ik hem niet meer terug zal zien, zij hebben hem zeker in den hemel gebracht. En ik, ben dus in de hel?... in eene hel voor de moeders?... ja die bestaat, ik zie het nu duidelijk.

De Persoon enz. Uw zoon is niet voor altijd voor u verloren, geloof mij; gij zult hem zeker wederzien; maar gij moet u dit, door onderwerping aan Gods wil, waardig maken; door uw verzet kunt gij dat oogenblik voor onbepaalden tijd verschuiven. Hoor mij aan: God is oneindig goed, maar ook oneindig rechtvaardig, Hij straft nooit zonder reden, en indien hij u op aarde groote smarten opgelegd heeft, komt dit omdat, gij dit verdiend hebt. De dood van uwen zoon was eene beproeving uwer onderwerping; gij zijt er bij uw leven voor bezwaken, en ziet, na uwen dood bezwijkt gij er wederom voor; hoe kunt gij nu verlangen dat God zijne weerspannige kinderen zal beloonen? Maar Hij is niet onverbiddelijk; hij neemt altijd het berouw van elken zondaar genadig aan. Indien gij zonder morren, en in nederigheid de beproeving gedragen hadt, die hij u door die tijdelijke scheiding oplegde, en gij met geduld gewacht hadt tot dat het Hem behaagd zou hebben u van de aarde weg te nemen, dan zoudt gij dadelijk uwen zoon teruggezien hebben, die u te gemoet zou gekomen zijn, en voor u zijne armen geopend zou hebben;

gij zoudt de vreugde gesmaakt hebben, hem na die afwezigheid, schitterende van glans terug te zien. Wat gij gedaan hebt en nog doet, werpt een slagboom tusschen u en hem op. Geloof niet dat hij in de peillooze ruimte voor u verloren is, neen, een ondoordringbare sluier onttrekt hem aan uwe oogen. Hij ziet u, hij heeft u nog lief, en zucht over den droevigen toestand waarin uw gebrek aan vertrouwen op God u gebracht heeft; hij roept met geheel zijn hart den gelukkigen dag in, waarin het hem vergund zal zijn zich aan u te vertoonen; het zal alleen van uzelve afhangen, dit oogenblik te vervroegen of uit te stellen. Bid God en zeg mij na:

“Mijn God! vergeef mij dat ik aan uwe rechtvaardigheid en goedheid heb kunnen twijfelen, ik erken dat ik, zoo gij mij gestraft hebt, dit verdiende. Wil mijn berouw en mijne onderwerping aan uwen heiligen wil, genadig aannemen.”

De Moeder. Door welk een straal van hoop verlicht gij mijne ziel! Het is een lichtstraal in den donkeren nacht die mij omgeeft. Heb dank, ik zal bidden. Vaarwel.

C...

Hier heeft de dood, zelfs die door zelfmoord, bij den Geest den waan van nog in leven te zijn niet te weeg gebracht; hij is zijnen toestand geheel bewust; dit komt omdat bij anderen die illusie, door de banden die hem nog aan het lichaam kluisteren, veroorzaakt, juist hunne straf is. Deze vrouw wilde de aarde verlaten, ten einde haar zoon in de wereld die hij ingegaan was, te volgen: zij moest weten dat zij in die wereld was, om, door er hem niet meer in te vinden, gestraft te worden. Hare straf bestaat juist daarin, dat zij weet dat zij niet meer lichamelijk leeft, en bewust is van haar toestand. Op die wijze wordt elke fout door hare gevolgen gestraft, en er bestaan voor misslagen van denzelfden aard, geene gelijkvormige of bepaalde straffen.

Dubbele zelfmoord uit liefde en plicht.

Een der dagbladen van 13 Juni 1862, deelde het volgende verhaal mede:

“Mejuffrouw Palmyre, eene modiste, die bij hare ouders inwoonde, bezat een allerliefst uiterlijk en karakter; ook dongen velen naar hare hand. Onder dezen was hare keus op den heer B... gevallen, die ook smoorlijk op haar verliefd was. Ofschoon zij zelve hem zeer lief had, vermeende zij uit kinderlijken eerbied, den wensch van hare ouders om den Heer D... te huwen, wiens maatschappelijken stand beter dan die van zijn mededinger was, te moeten inwilligen.

“De heeren B... en D... waren boezemvrienden. Ofschoon zij niets met elkander uitstaande hadden, bleven zij met elkander omgaan. De wederzijdsche liefde tusschen B... en Palmyre die nu de vrouw van D... geworden was, verminderde niet, en daar zij alles aanwendden om die te onderdrukken, werd ze, in stede van te verflauwen, heviger. Ten einde die liefde te overwinnen nam B... het besluit te trouwen. Hij huwde eene jonge vrouw met uitstekende hoedanigheden, en deed al wat hij kon om haar lief te hebben; doch het duurde niet lang of hij bemerkte dat dit kloekmoedig genomen besluit, geen

middel was in staat om hem te genezen. Intusschen waren noch B... noch Mevrouw D... in al dien tijd, dat is in vier jaren, ooit een oogenblik aan hunne plichten te kort gekomen. Wat zij leden, is niet te beschrijven, want D... die inderdaad veel van zijn vriend hield, noodigde hem altijd bij zich aan huis, en als hij wilde vertrekken, dwong hij hem te blijven.

"De twee gelieven, op zekeren dag door eene toevallige omstandigheid, die zij niet gezocht hadden, te zamen alleen zijnde, deelden elkander hun zielstoestand mede, en waren het daarover ééns, dat de dood het eenige geneesmiddel voor hun lijden was. Zij namen het besluit te zamen te sterven, en dit den volgenden dag, waarop de Heer D... een groot gedeelte van den dag afwezig moest wezen, ten uitvoer te brengen. Na daarvoor de laatste voorbereidselen gemaakt te hebben, schreven zij een langen aandoenlijken brief, waarin de beweegredenen die hen genoopt hadden, om ten einde niet aan hunne plichten te kort te doen, zich van het leven te berooven uiteengezet werden. De brief eindigde met de bede om vergiffenis en om in hetzelfde graf begraven te worden.

"De heer D... te huis komende vond beiden door kolendamp gestikt... Hij eerbiedigde hun laatsten wensch en wilde niet dat zij in het graf van elkander gescheiden zouden worden."

Dit feit in de Parijsche vereeniging als onderwerp van studie ter sprake gebracht zijnde, antwoordde een Geest:

"De twee gelieven die zich van het leven beroofd hebben, kunnen u nog niet antwoorden; ik zie hen; zij zijn bedwelmd en door den adem der eeuwigheid ontroerd. De zedelijke gevolgen van hunne fout zullen hen gedurende opvolgende migratiën, in welke hunne bij elkander behoorende doch nu gescheidene zielen, zich steeds zullen opzoeken, tot straf zijn, en zij zullen de dubbele straf van het voorgevoel en van het verlangen ondergaan. De boete vervuld zijnde, zullen zij voor altijd in den boezem der eeuwige liefde met elkander vereenigd worden. Over acht dagen zult gij hen in uwe volgende bijeenkomst kunnen inroepen; zij zullen komen, maar elkander niet zien; een donkere nacht zal hen voor elkander nog lang onzichtbaar maken."

1. *Inroeping der vrouw.* Ziet gij uwen geliefde, met wien gij u van het leven beroofd hebt?

Antw. Ik zie niets; ik zie niet eens de Geesten die in het oord waarin ik ben met mij ronddwalen. Welk een nacht! Welk een nacht! en welk een dichte sluier bedekt mijn gelaat!

2. Wat hebt gij gevoeld, toen gij na uw dood ontwaaktet?

Antw. Zonderling! ik was koud en ik brandde; ijs vloede in mijne aderen, en vuur in mijn voorhoofd! Zonderlinge ongehoorde vereeniging! het was alsof ik tegelijkertijd door ijs en door vuur omgeven werd! Ik dacht dat ik voor de tweede maal ging bezwijken.

3. Gevoelt gij lichamelijke pijn?

Antw. Al mijn lijden zit *hier* en *hier*. — Wat bedoelt gij met *hier* en *hier*? — *Antw.* *Hier*, in mijne hersenen; *hier* in mijn hart.

Waarschijnlijk zou men indien de Geest zichtbaar ware geweest, hem de hand aan hoofd en hart hebben zien brengen.

4. Denkt gij dat gij altijd in dien toestand zult blijven?

Antw. O! ja altijd, altijd! Soms hoor ik een helsch gelach, en afschuwelijke stemmen die mij de woorden: "Altijd zoo!" in de ooren schreeuwen.

5. Welnu, wij durven u gerust de verzekering geven, dat dit niet altijd zoo blijven zal; door uw berouw zult gij vergiffenis verkrijgen.

Antw. Wat zegt gij? ik hoor het niet.

6. Ik herhaal dat uw lijden een einde zal nemen, dat gij dit door uw berouw vroeger kunt doen gebeuren en wij zullen u daarin met onze gebeden behulpzaam zijn.

Antw. Ik heb alleen een woord en verder onduidelijke klanken gehoord; dat woord is *genade*! Hebt gij over *genade* willen spreken? Gij hebt van *genade* gesproken: dit was zeker tot de ziel die mij voorbijging, arm kind, dat weent en hoopt.

Eene dame van het gezelschap zeide ons dat zij voor die ongelukkige gebeden had, en dat het dit waarschijnlijk zal zijn, dat haar getroffen heeft, want dat zij inderdaad in gedachte Gods *genade* over haar ingeroepen had.

7. Gij zegt dat gij u in het duister bevindt; ziet gij ons niet?

Antw. Het is mij vergund eenige der woorden die gij uit, te hooren, maar ik zie niets dan een donker floers waarop op zekere uren, een weenend hoofd te voorschijn komt.

8. Indien gij uw minnaar niet ziet, gevoelt gij dan toch zijne tegenwoordigheid niet, want hij is hier bij u? — *Antw.* Ach! spreek mij niet over hem, ik moet hem nu vergeten, zoo ik wil dat het beeld dat ik op het floers zie, uitgewischt worde.

9. Welk beeld is dat? — *Antw.* Die van een lijdende man, wiens zedelijk leven op aarde ik voor langen tijd verwoest heb.

Als men dit verhaal leest, gevoelt men eene neiging om in dezen zelfmoord verzachtende omstandigheden aan te nemen, ja, die zelfs, omdat hij plichtbesef tot oorzaak had, als eene heldhaftige daad te beschouwen. Men ziet evenwel, dat er een ander oordeel over geveld is, en dat de straf der schuldigen, dewijl zij om den strijd te ontgaan, vrijwillig hun toevlucht tot den dood genomen hebben, langdurig en verschrikkelijk zijn zal; het voornemen om hun plicht niet te verzaken, was zeker lofwaardig, en dit zal hun later toegerekend worden, maar het zou wezenlijk verdienstelijk geweest zijn, als zij de verzoeking overwonnen hadden; terwijl zij nu gehandeld hebben als een deserteur, die zich op het oogenblik van gevaar, uit de voeten maakt.

De straf der twee schuldigen zal zoo als men ziet, daarin bestaan, elkander gedurende langen tijd te

zoeken, zonder elkaar, *hetzij in de geestenwereld of in andere aardsche incarnatiën* terug te kunnen vinden; die straf wordt door het denkbeeld dat zij eeuwig voor hen zal duren, tijdelijk verzwaaard; dat denkbeeld een deel der straf uitmakende, is het hun niet vergund geworden de woorden van hoop die tot hen gesproken werden te hooren. Hen, die deze straf, vooral als zij éérs na herhaalde incarnatiën moet ophouden, zeer zwaar en langdurig vinden, doen wij opmerken dat haar duur niet bepaald is, maar afhankelijk is van de wijze waarop zij hunne toekomstige beproevingen zullen dragen, hierin kan men hen door gebeden behulpzaam zijn; zij zullen evenals alle misdadige Geesten, zelve de beschikking over hun lot hebben. Is dit niet beter, dan de eeuwige verdoemenis, zonder hoop, waartoe zij zonder genade volgens de leer der Kerk worden veroordeeld, die hen dan ook zoodanig als voor eeuwig tot de hel gedoemd beschouwt, dat zij hen zelfs de laatste gebeden, waarschijnlijk als zonder nut zijnde, weigert?

Louis en de bottinestikster.

Zekere Louis G..., schoenmakersknecht, maakte sedert zeven of acht maanden het hof aan Victorine R..., bottinestikster, met welke hij binnen kort zou trouwen, zoodat de afkondigingen reeds zouden gedaan worden. Alles zoo ver gevorderd zijnde, beschouwden de jonge lieden zich reeds bijna als gehuwd, en kwam de schoenmaker zuinigheidshalve bij zijne aanstaande eten.

Op zekeren dag, dat Louis als naar gewoonte, het avondmaal was komen gebruiken, kregen zij over eene nietigheid verschil, en geen van beiden willende toegeven, liep het zoo hoog, dat Louis van tafel opstond, en weg ging, zwerende niet meer terug te zullen komen.

De schoenmaker kwam evenwel den volgenden dag terug om vergiffenis te vragen; men weet het: de nacht is een goede raadgever, maar de stikster, na het gebeurde van den vorigen avond, wellicht voorziende wat er, als het te laat zou zijn om terug te keeren, gebeuren kon, weigerde zich met hem te verzoenen; en noch zijne betuigingen van leedwezen, noch zijne tranen of zijne wanhoop, niets kon haar overreden toe te geven. Er waren weer ettelijke dagen na die onaangenaamheden verlopen; Louis, hopende dat zijne beminde, handelbaarder zou geworden zijn, wilde een laatste poging tot verzoening aanwenden; hij gaat dus naar hare woning en klopt aan op eene wijze die hem moest doen herkennen; doch men weigert de deur te openen; hierop herhaald gesmeek van den armen verstooteling, nieuwe betuiging van liefde door de deur, maar niets was bij machte de onverbiddelijke bruid te vermurmen. "Vaarwel dan, ondeugend schepsel! roept eindelijk de arme jongen uit, vaarwel voor eeuwig! zie dan maar naar een man uit die je zoo innig lief heeft als ik!" Het meisje hoort tegelijkertijd een soort van gesmoorden zucht, en daarop iets als het vallen van een lichaam langs haar deur, waarop alles stil wordt; hetgeen haar doet denken, dat Louis voor de deur gebleven is, om haar bij haar uitgaan te ontmoeten; zij neemt zich daarom voor, niet uit te gaan, zoo lang hij daar zal zijn.

Nauwlijks was er een kwartier na het gebeurde verlopen, of eene der medebe-

woners van het huis, die met een licht in de hand op het portaal kwam, gilt het uit en roept om hulp. De burens schieten toe, en Victorine ook haar deur openende, geeft een gil van afgrijzen, op het gezicht van haren minnaar dien zij bleek en zielloos op den grond ziet liggen. Men beijvert zich hulp aan te brengen, doch ontdekt spoedig dat alles nutteloos, dat hij dood is. De ongelukkige jongeling had zich zijn schoenmakers-snijmes in de hartstreek gestooten het lemmet stak nog in de wond.

(Spiritische vereeniging te Parijs. Aug. 1858,)

1. *Tot den Geest van den H. Lodewijk.* Is de jonge dochter, die de onwillekeurige oorzaak van den dood van haar minnaar is, hiervoor verantwoordelijk?

Antw. Ja, want zij beminde hem niet.

2. Moest zij dan om dit ongeluk te voorkomen, in weerwil van haar tegenzin, met hem getrouwd zijn?

Antw. Zij zocht naar eene gelegenheid om zich van hem te ontdoen; zij heeft nu in het begin van hunne verkeerung datgene gedaan, wat zij later zou gedaan hebben.

3. Dus bestond haar schuld daarin, dat zij bij hem gevoelens die zij niet deelde, levendig hield, gevoelens die de oorzaak van den dood van het jonge mensch geweest zijn?

Antw. Ja dat is zoo.

4. Zijne verantwoordelijkheid, moet dus aan zijne schuld geëvenredigd en niet zoo groot zijn, als wanneer hij vrijwillig den dood uitgelokt had?

Antw. Dit is duidelijk.

5. Vindt de zelfmoord van Louis ook verontschuldiging in de verwarring waarin hij door de hoofdigheid van Victorine gebracht is?

Antw. Ja, want zijn zelfmoord die uit liefde plaats vond, is in Gods oogen minder misdadig, dan die van iemand die zich uit lafhartigheid van het leven ontdoen wil.

De Geest van Louis G... op een anderen dag ingeroepen zijnde, werden de volgende vragen tot hem gericht:

1. Hoe denkt gij over de daad door u gepleegd?

Antw. Victorine is eene ondankbare, ik heb verkeerd gedaan mij om harent wille van het leven te berooven, want zij verdiende het niet.

2. Beminde zij u dan niet?

Antw. Neen, in den beginne geloofde zij het; zij bedroog zichzelf; het tooneel dat zij met mij gehad heeft, opende haar de oogen; en zij was toen zeer blij, dat voorwendsel gevonden te hebben om zich van mij te ontslaan.

3. En gij van uwen kant, hielt gij inderdaad veel van haar?

Antw. Ik gevoelde een hartstocht voor haar, het was geloof ik, niets anders; zoo ik haar met reine liefde had bemind, zoude ik haar geen verdriet hebben willen aandoen.

4. Zou zij, indien zij geweten had, dat gij u van kant zoudt maken, in hare weigering volhard hebben?

Antw. Ik weet het niet; ik geloof, neen, want zij is niet slecht; maar zij zou ongelukkig geworden zijn: voor haar is het nog beter dat alles op die wijze gegaan is.

5. Bestond bij u het voornemen, toen gij bij haar aan de deur kwaamt, om uzelf in geval van weigering, van kant te maken?

Antw. Neen, ik dacht er niet aan; ik dacht niet dat zij zoo hardnekkig zou blijven weigeren; eerst toen ik dat zag, werd ik door eene zinsverbijstering aangegrepen.

6. Het komt ons voor dat gij uwen zelfmoord alleen betreurt, omdat Victorine dit niet waardig was; is dit nu het eenigste gevoel dat bij u opkomt?

Antw. Op dit oogenblik, ja; ik ben nog geheel in de war; het schijnt mij toe, als of ik nog voor de deur sta; maar ik gevoel nog iets anders, dat ik niet begrijpen kan.

7. Zult gij dit later begrijpen?

Antw. Ja als ik geheel uit mijne verwarring verlost zal zijn... wat ik gedaan heb is slecht... Ik had haar met rust moeten laten... Ik ben zwak geweest, en nu boet ik er voor... De hartstocht, ziet gij, verblindt den mensch en doet hem vele dwaasheden begaan. Hij ziet dit eerst in, als het te laat is.

8. Gij zegt dat gij er nu voor boet, waarin bestaat uw lijden?

Antw. Ik heb verkeerd gedaan mijn leven te verkorten; ik had dit niet moeten doen; ik had veeleer alles moeten verdragen, dan er voor den tijd een einde aan te maken; daarbij gevoel ik mij ongelukkig; ik lijd, ik lijd altijd nog om haar; het is alsof ik nog altijd daar, voor haar deur sta; die ondankbare! Spreken wij niet meer over haar; ik wil er niet meer aan denken; het doet mij te veel leed. Vaarwel.

Men ziet ook hier weer een nieuw bewijs van de vergeldende gerechtigheid die bij het straffen der schuldigen naar gelang van hunne verantwoordelijkheid, voorziet. In het onderhavige geval, ligt de eerste schuld aan het jonge meisje, dat bij Louis eene liefde, die zij niet deelde gaande hield en hem op die wijze bedroog; waarschijnlijk heeft zij het grootste aandeel der verantwoordelijkheid op zich geladen. En wat nu den jongeling betreft; ook deze wordt gestraft door het leed dat hij gevoelt; maar zijne straf is licht, omdat hij slechts heeft toegegeven aan een ondoordachte aandrif in een oogenblik van overspanning, en niet aan het koele overleg van degene die zich, om zich van de wereldsche beproevingen te ontslaan, van het leven berooft.

Een atheïst.

De heer J.—B. D... was een kundig mensch, maar was in den hoogsten graad de materialistische denkbeelden toegedaan, en geloofde noch aan God, noch aan zijne ziel. Hij werd twee jaren na zijn dood, op verzoek van eene zijner bloedverwanten in de Parij-

sche vereeniging ingeroepen.

Inroeping. — *Antw.* Ik lijd! Ik ben verdoemd.

2. Men heeft ons verzocht u uit naam uwer bloedverwanten die begeerig zijn uw lot te kennen, te verzoeken hier te komen; wilt gij de goedheid hebben ons te zeggen of onze inroeping u aangenaam, dan wel onaangenaam is? — *Antw.* Onaangenaam.

3. Was uw dood vrijwillig? — *Antw.* Ja.

De Geest schrijft met veel moeite met groote letters, eene zeer onregelmatige, krampachtige en bijna onleesbare hand. Aanvankelijk gaf hij teekenen van toorn, brak het potlood, en verscheurde het papier.

4. Wees bedaard; wij allen zullen God voor u bidden. *Antw.* Ik ben gedwongen in God te gelooven.

5. Welke reden heeft er u toe gebracht, uzelf van 't leven te berooven?

Antw. De verveling van een leven *zonder hoop*.

Als het leven *zonder hoop* is, kan men den zelfmoord begrijpen, men wil, tot welken prijs ook, zich aan het ongeluk onttrekken. Met het spiritisme ziet men eene toekomst in 't verschiet, wordt de hoop gerechvaardigd, en zelfmoord dus doelloos; ja wat meer zegt, men begrijpt dan, dat men door zelfmoord zich slechts aan een ongeluk onttrekt, om in een ander dat honderde malen erger is te vervallen. Dit is de reden waarom het spiritisme er reeds zoo velen van een vrijwilligen dood, gered heeft. Zeer misdadig zijn dus degenen, die hun best doen om *door wetenschappelijke drogredenen en zoogenaamd in naam der rede*, de wanhopige gedachte, die bron van zoo veel ellende en misdaad: dat met het leven, alles een einde neemt, ingang te doen vinden. Zij zullen niet alleen voor hunne eigene afdwaling, maar voor al de ellende waarvan zij de oorzaak waren, verantwoordelijk zijn.

6. Gij hebt de wederwaardigheden van het leven willen ontloopen; hebt gij iets daarbij gewonnen? zijt gij nu gelukkiger?

Antw. Waarom bestaat er geen niet?

7. Beschrijf ons eens zoo goed mogelijk uwen toestand?

Antw. *Ik lijd door gedwongen te zijn, alles te gelooven wat ik vroeger ontkende.* Mijne ziel is als op gloeiende kolen, en lijdt verschrikkelijk.

8. Van waar hadt gij die materialistische denkbeelden bij uw leven?

Antw. In een vorig leven was ik slecht, en mijn Geest werd gedoemd om gedurende mijn leven, de kwelling van den twijfel te ondergaan; ik ben dan ook geëindigd met mij van kant te maken.

Men vindt hier eene oplossing van een geheele reeks van gedachten. Dikwijls vraagt men zich af, hoe het mogelijk is, dat er materialisten kunnen bestaan, daar zij toch reeds in de Geestenwereld geleefd hebben en daarvan de intuïtie moesten bezitten; doch het is juist die intuïtie welke zekere hoovaardig gebleven Geesten, die geen berouw over hunne zonden gehad hebben, geweigerd wordt. Hunne beproeving bestaat in het gedurende het lichamelijk leven *en door hun eigen verstand* te verkrijgen bewijs van het bestaan van God en van het toekomstige leven dat hen onophoudelijk voor ooggen staat; maar de eigenwaan om niets boven zich verheven te erkennen, is dikwijls nog te sterk, en zij dragen er den last van, tot dat zij hun hoogmoed gebro-

ken zijnde, eindelijk de evidentie erkennen.

9. Wat dacht gij wel, toen gij uzelf verdronkt, dat er met u gebeuren zou; welke overdenkingen hadden er toen bij u plaats?

Antw. Geene; voor mij was het 't *niet*. Later heb ik ingezien dat aangezien ik mijn geheele straf niet ondergaan had, ik nog veel te lijden zal hebben.

10. Zijt gij nu geheel van Gods bestaan, van dat der ziel, en van een toekomstig leven overtuigd?

Antw. Helaas, daardoor wordt ik maar al te veel gekweld!

11. Hebt gij uwen broeder terug gezien?

Antw. Och neen!

12. Hoe komt dit?

Antw. Waartoe zou het dienen ons lijden te zamen te brengen? als men ongelukkig is, zondert men zich af, alleen als men gelukkig is, helaas! zoekt men elkander op.

13. Zou het u veel genoeg doen, uwen broeder, dien wij daar naast u, zouden kunnen verzoeken te komen, terug te zien?

Antw. Neen, neen, ik ben te diep gezonken.

14. Waarom wilt gij niet dat wij hem roepen?

Antw. Omdat ook hij niet gelukkig is.

15. Gij ziet er tegen op hem te ontmoeten; het zou u toch niet anders dan goed kunnen doen?

Antw. Neen; later.

16. Verlangt gij iets aan uwe bloedverwanten te doen weten?

Antw. Laat men voor mij bidden.

17. Het schijnt dat er onder de menschen met wie gij bij uw leven op aarde verkeerdet eenigen zijn, die uwe denkbeelden deelden; zoudt gij dezen hierover niet iets wil zeggen?

Antw. Ach, die ongelukkigen! Mochten zij toch aan een ander leven gelooven! dat is, wat ik hen als het beste zou kunnen toewenschen; konden zij mijnen toestand begrijpen, zij zouden tot nadenken komen.

(Inroeping van den broeder van den vorigen Geest, die dezelfde denkbeelden aangekleefd, maar zich niet van het leven beroofd had. Ofschoon ook ongelukkig is deze toch kalmer; zijn schrift is net en leesbaar.)

18. *Inroeping.* *Antw.* Moge het tafereel van ons lijden voor u eene nuttige les zijn, en u overtuigen dat er een ander leven bestaat, waarin men voor zijne misdaden en voor zijn ongelooft boet.

19. Ziet gij en uw broeder, dien wij zoo even ingeroepen hebben, elkander?

Antw. Neen hij ontvliedt mij.

Men zou kunnen vragen, hoe de Geesten, in de Geestenwereld, waarin geene stoffelijke beletselen, noch voor het oog verborgen schuilplaatsen bestaan, elkander kunnen ontvlieden. Alles in die wereld, is betrekkelijk, en komt met den fluïdieke aard der wezens die er wonen overeen. Alleen verheven Geesten bezitten een onbepaald waarnemingsvermogen; bij de mindere Geesten is dit beperkt, en zijn de fluïdieke beletselen voor hen als zoo vele stoffelijke hinderpalen. De Geesten onttrekken zich aan elkanders gezicht door hunnen wil, die op hun perispritaal omhulsel en op de hen omgevende fluïden inwerkt. Maar de Voorzienigheid, die over elk individu in het bijzonder, als over haar kind waakt, laat of ontnemt hen die eigenschap naar gelang van hunne zedelijke hoedanigheden; het kan dus, al naar omstandigheden, zoowel eene straf als eene belooning zijn.

20. Gij zijt kalmer dan hij, is het u ook mogelijk ons eene meer bepaalde beschrijving van uw lijden te geven?

Antw. Indien gij op aarde genoodzaakt wordt schuld te bekennen, lijdt gij dan ook niet door uwe eigenliefde en hoogmoed? Komt uwen Geest niet in verzet bij de gedachte u voor dengene die u bewijst dat gij misdagen hebt, te moeten vernederen? Wel nu, wat denkt gij nu wel dat een Geest moet lijden, die zichzelf gedurende een geheel bestaan heeft opgedrongen, dat er na hem niets meer bestaat en dat hij hierin alleen tegen alle anderen in, gelijk heeft? Op het oogenblik dat hij zich eensklaps tegenover de heldere waarheid geplaatst ziet, gevoelt hij zich, verpletterd, vernederd. Daarbij komt de wroeging, zoo lang het bestaan van zulk een goed, toegevend God te hebben kunnen vergeten. Zijn toestand wordt hem ondragelijk; hij vindt kalmte noch rust; eerst dan, als hij door Gods genade, dat wil zeggen door Gods liefde getroffen zal worden, zal hij een weinig rust herkrijgen, want de hoogmoed heeft zich zoodanig van zijn armen geest meester gemaakt, dat die hem geheel in zijne strikken verward heeft, en er is een geruimen tijd toe noodig om dit noodlottige net te kunnen verscheuren; alleen de gebeden onzer broeders kunnen ons behulpzaam zijn om ons hiervan te verlossen.

21. Bedoelt gij hiermede uwe in leven zijnde broeders of de Geesten?

Antw. Beiden.

22. Terwijl wij ons met uwen broeder onderhielden, heeft iemand der aanwezigen voor hem gebeden; heeft dit gebed enig nut voor hem gehad?

Antw. Het zal niet verloren zijn. Al wijst hij nu nog de genade af, zal het hem later ten goede komen, zoodra hij in staat zal zijn zijne toevlucht tot dit goddelijke *panacéa* te nemen.

Hier zien wij wederom een ander soort van straf, maar die voor alle ongeloovigen niet dezelfde is, toegepast; en wel: dat afgescheiden van het lijden dat zij ondergaan, de Geest genoodzaakt is de waarheden te erkennen die hij in zijn leven geloofend heeft. Zijne tegenwoordige denkbeelden, vergeleken bij die van Geesten die het niet bestaan van God blijven volhouden, getuigt van zekeren vooruitgang. Het is reeds iets, en het bewijst een begin van nederigheid, als men erkent gedwaald te hebben. Het is dan ook meer dan waarschijnlijk

dat in zijne volgende incarnatie, het ongelooft, voor aangeboren geloof, zal plaats maken.

De uitslag van deze twee inroepingen, aan den persoon die er ons om verzocht had medegedeeld hebbende, ontvingen wij van dezen de volgende mededeeling:

"Gij kunt u niet voorstellen, mijnheer, welk nut de inroepingen van mijn schoonvader en van mijn oom gesticht hebben. Wij hebben beiden volkomen herkend; het schrift, vooral dat van den eerste heeft eene treffende gelijkenis met zijn schrift gedurende zijn leven, vooral doordien dit in de laatste maanden van zijn leven, onregelmatig en ter nauwernood leesbaar was; de vorm der neerhalen, van de krul onder den naam, en van zekere letters is dezelfde. Woorden uitdrukkingen en stijl, zijn nog treffender; voor ons is de overeenkomst volkomen, alleen met dat onderscheid dat hij nu beter over God, de ziel en de eeuwigheid, die hij vroeger zoo bepaald loochende, is ingelicht. Wij voor ons zijn dus volkomen van zijne identiteit overtuigd. Wij zullen door ons vaster geloof aan het Spiritisme God verheerlijken, en onze zoowel Geesten- als levende broeders zullen er beter door worden. De identiteit van zijn broeder is niet minder duidelijk; het oneindige verschil dat er tusschen den athëist en den geloovige bestaat daargelaten, hebben wij zijn karakter, stijl, woordvoeging herkend; één woord vooral, heeft ons getroffen: *panacéa*, dat hij gewoon was bij elke gelegenheid en tegen iedereen te gebruiken.

"Ik heb het relaas dezer twee inroepingen aan verschillende menschen medegedeeld, die door de waarheid getroffen werden; maar de ongelooftigen, de zoodanigen, die de zienswijze van mijne twee bloedverwanten deelen, verlangden nog meer cathegorische antwoorden b.v.: dat de heer D... de juiste plaats zou mededeelen waar hij begraven werd; die waar hij zich verdronken heeft; op welke wijze hij dit gedaan heeft, enz. Zoudt gij, om aan hun verlangen te voldoen en om hen te overtuigen, hem nog niet eenmaal kunnen inroepen, en hem in dat geval de volgende vragen willen doen: Waar en op welke wijze hij zijn zelfmoord ten uitvoer heeft gebracht? — Hoe lang hij in het water is blijven liggen? — Op welke plaats zijn lijk gevonden is? — Waar men hem begraven heeft? — Welke burgerlijke of kerkelijke plechtigheden er bij zijne begravenis hebben plaats gevonden enz.?"

"Ik verzoek u, mijnheer, cathegorisch op die vragen te doen antwoorden; zij zijn voor degenen die nog twifelen van het hoogste gewicht; ik ben overtuigd dat dit oneindig veel nut zal stichten. Ik schrijf zoo, dat mijn brief u nog op morgen, vrijdag geworden kan, opdat gij die inroeping nog in de seance der vereeniging die op dien dag plaats vindt, zoudt kunnen doen... enz."

Wij deelen dezen brief mede, omdat hij de identiteit constateert; wij voegen er ons antwoord bij, tot leering van hen die niet aan de mededeelingen van gene zijde van het graf gewoon of er niet goed mede bekend zijn.

"... De vragen die gij mij verzoekt op nieuw aan den Geest van uwen schoonvader te richten, worden door u zeker met het lofwaardig doel, om geloovigen te overtuigen, gedaan; want bij u bestaat er zeker geen twijfel of nieuwsgierigheid; maar eene meer grondige kennis van de spiritische wetenschap, zoude u hebben doen begrijpen, dat die vragen doelloos zijn. Vooreerst, toont gij, door uw verzoek om uwen bloedverwant cathégorisch te doen antwoorden, dat gij niet weet dat men de Geesten niet naar eigen welbehagen regeert; zij antwoorden, zoo zij willen, zoo als zij willen, en dikwijls zoo als zij kunnen; hunne vrijheid van handelen is nog grooter dan bij hun leven, en zij hebben nog meer hulpmiddelen om zich aan den zedelijken dwang, waaraan men hen zou willen onderwerpen te onttrekken. De beste bewijzen van identiteit zijn dezulken die zij uit zichzelf uit eigen vrijen wil geven, of die uit de omstandigheden voortvloeien, en het is meestal vruchteloos te trachten ze uit te lokken. Uw bloedverwant heeft naar uw oordeel zijne identiteit op onloochenbare wijze bewezen; het is dus meer dan waarschijnlijk dat hij zou weigeren te antwoorden op vragen die hij met recht als overtollig kan beschouwen, en die alleen gedaan worden om de nieuwsgierigheid te bevredigen van menschen die hem geheel onverschillig zijn. Hij zou even als andere Geesten bij zulke gelegenheden deden, kunnen antwoorden: Waarom vraagt gij naar dingen die gij weet? Ik moet hierbij nog dit zeggen: dat in den toestand van verwarring en lijden waarin hij zich bevindt, nasporingen van dien aard voor hem zeer onaangenaam moeten zijn; het is even alsof men een zieke die ter nauwernood denken en spreken kan, wilde noodzaken de bijzonderheden van zijn leven te vertellen; dit zou immers een groot gebrek aan meewarigheid, welke men aan zijn toestand verschuldigd is, verraden.

"En wat nu den uitslag dien gij er van verwacht, betreft; weest verzekerd dat die nul zou zijn. De geleverde bewijzen van identiteit hebben eene veel grootere waarde, juist omdat zij uit eigen beweging gegeven zijn, en door niemand vermoed of aangegeven konden worden. Zijn de ongeloovigen er niet mede tevreden, zij zouden het niet meer, wellicht nog minder zijn, bij antwoorden op vragen die zij voorzien, en als afgesproken zouden kunnen beschouwen. Er zijn menschen die door niets te overtuigen zijn, met eigen oogen uwen bloedverwant ziende, zouden zij blijven zeggen, dat zij de speelbal van eene hallucinatie zijn.

"Nog een paar woorden mijnheer, over uw verzoek om deze inroeping op denzelfden dag van de ontvangst van uwen brief te doen. De inroepingen vinden zoo maar niet als met een slag der tooverroede plaats; de Geesten komen niet altijd als wij hen inroepen; om dit te doen moeten zij kunnen en willen; en dan heeft men daarvoor een medium noodig dat hen aanstaat en de bijzondere, daartoe vereischte hoedanigheden bezit; verder moet dit medium op een gegeven oogenblik beschikbaar zijn, en moet de Geest met de omgeving waarin hij zich bevindt sympathiseeren enz.; allen, omstandigheden waarvoor men nooit kan instaan, en die het van belang is te kennen, wil men een

ernstigen arbeid verrichten.”

De heer Felicien.

Was een vermogend en kundig mensch; hij was een geestig dichter, had een goede inborst, was dienstvaardig en vriendelijk, en in alle opzichten achtenswaardig. Zijn vermogen door mislukte speculaties verloren hebbende, en zijn leeftijd hem geen vooruitzicht op herstel meer gevende, gaf hij toe aan zijne ontmoediging en beroofde hij zich van het leven door ophanging in zijn slaapkamer, in December 1864. Hij was noch materialist noch atheïst, maar iemand van een eenigszins lichtzinnig karakter, die zich weinig over een toekomstig leven bekommerde. Hem intiem gekend hebbende, riepen wij hem, uit sympathie voor zijn persoon, vier maanden na zijn dood in.

Inroeping. — Ik verlang naar de aarde terug; ik heb er teleurstellingen onderhouden, doch minder dan hier. Ik droomde mij wonderen, en ben beneden de werkelijkheid van het ideaal dat ik er mij van voorstelde, gebleven. De Geestenwereld is al uit een zeer gemengd gezelschap zamengesteld; om ze dragelijk te doen zijn, zou men er een groote schifting in moeten maken. Ik sta er nog van versteld! Welke schetsen van Geesten zou men hier kunnen maken! Balzac moest hier aan 't werk zijn, hij zou zijne handen vol hebben. Maar ik heb hem nog niet gezien; waar zijn dan toch die groote Geesten die de menschelijke ondeugden zoo gegeeseld hebben? Zij moesten zoo als ik, eenigen tijd hier doorbrengen eer zij naar hooger gewesten opstegen. Het is een zonderling pandemonium, dat ik gaarne naga, en ik blijf dus hier.

Ofschoon de Geest verklaart dat hij zich in een zeer gemengd gezelschap en dus te midden van mindere Geesten bevindt; hadden wij toch, met het oog op den dood dien hij ondergaan had en waarop hij niet de minste zinspeling maakte, wel reden om ons over zijne taal, die overigens eene afspiegeling van zijne karakter was, te verwonderen. Wij koesterden dan ook wel eenigen twijfel omtrent zijne identiteit.

Vraag. Hebt de goedheid ons mede te deelen hoe gij gestorven zijt?

Antw. Hoe ik gestorven ben? wel op die wijze die ik uitgekozen heb; die heeft mij bevallen; ik heb er lang genoeg over nagedacht welke wijze om mij uit het leven te verlossen, ik kiezen moest. En op mijn woord, ik moet bekennen dat ik er niet veel bij gewonnen heb, wel is waar ben ik van mijne stoffelijke zorgen bevrijd, maar om er als Geest nog ernstiger en moeilijker, waarvan ik het einde niet voorzie, terug te vinden.

Vraag. (aan den leidsman van het medium). Is dit wel de Geest van den heer Felicien die nu geantwoord heeft? Deze bijna onverschillige taal verwondert ons uit den mond van een zelfmoorder.

Antw. Hij is het; maar door een, in zijnen toestand verschoonbaar gevoel, het-

welk gij begrijpen zult, wilde hij den aard van zijn dood niet aan het medium bekend maken, daarom gebruikte hij dien omhaal van woorden; door uwe bepaalde vraag gedrongen, is hij geëindigd met te bekennen, maar hij is daardoor zeer droevig gestemd. Hij lijdt veel ten gevolge van zijn zelfmoord, en hij tracht zoo veel mogelijk alles wat hem aan dat noodlottige einde herinnerd te ontwijken.

Vraag. (aan den Geest.) Uw dood heeft ons des te meer getroffen, omdat wij voorzagen wat er het droevige gevolg voor u van zou zijn, en wij u achting en genegenheid toedroegen. Wat mij betreft ik heb niet vergeten hoe goed en dienstvaardig gij voor mij geweest zijt. Ik zou mij zoo gelukkig rekenen u daarvoor mijne dankbaarheid, te kunnen toonen, door u in iets van dienst te kunnen zijn.

Antw. En toch kon ik op geene andere wijze aan de zwarigheden van mijn stoffelijken toestand ontsnappen. Nu heb ik niets noodig dan gebeden; bidt vooral voor mij, dat ik ontslagen worde van die afschuwelijke medgezellen, die mij omringen en met hun gelach en getier en helschen spot bestormen. Zij noemen mij lafaard en zij hebben gelijk, het is lafheid het leven te ontvluchten. *Vier maal ben ik nu reeds voor die beproeving bezweken.* Ik had mij toch zoo vast voorgenomen niet meer te vallen... O noodlot! Ach bidt; welk een straf onderga ik! ik ben zoo ongelukkig! als gij dit doet, zult gij meer voor mij doen, dan ik op aarde voor u gedaan heb; maar de beproeving voor welke ik zoo dikwerf bezweken ben, doemt in onuitwischbaar schrift voor mij op; *ik moet die op nieuw binnen een gegeven tijd ondergaan;* zal ik de kracht daartoe hebben? Ach! zoo dikwerf het leven weer op nieuw te moeten beginnen! Zoo dikwijls te moeten worstelen en door de omstandigheden er toe gebracht te worden om ondanks zichzelf te bezwijken, dat is zelfs hier wanhopig! daarom heb ik kracht noodig. Men zegt, dat men dit uit het gebed put: bidt dan voor mij; ook ik zal bidden.

Dit bijzonder geval van zelfmoord, ofschoon onder zeer alledaagsche omstandigheden gepleegd, doet zich evenwel van een bijzonder zijde voor. Het toont ons een Geest die telkens bezweken is voor de beproeving die zich bij ieder bestaan herhaalt, *en zich bij ieder bestaan herhalen zal, zoo lang hij de kracht niet bezit er zich tegen te verzetten.* Het bevestigt het beginsel, dat zoo lang als het doel waarvoor wij geïncarneerd zijn, namelijk onze verbetering, niet bereikt is, wij dan nutteloos geleden hebben, want dat wij telkens weer op nieuw zullen moeten beginnen tot dat wij als overwinnaars uit den strijd terugkeeren.

Tot den Geest van den heer Felicien. — Ik bid u te luisteren naar hetgeen ik u zeggen zal, en over mijne woorden na te denken. Wat gij noodlot noemt, is niet anders dan eigen zwakheid, want er bestaat geen noodlot, zoo ja, dan kon de mensch niet voor zijne daden verantwoordelijk zijn. De mensch is altijd vrij, en dit is zijn schoonste voorrecht; God heeft hem niet tot een in den blinde handelend en denkend werktuig willen maken. Door die vrijheid kan hij dwalen, maar hij is ook daardoor voor volmaking vatbaar, en hij kan alleen door volmaking het hoogste geluk bereiken. Het is alleen zijn

hoogmoed, die hem er toe brengt om de schuld van de ongelukken die hem op aarde treffen, aan het noodlot toe te schrijven, terwijl ze meestal alleen aan zijne zorgeloosheid te wijten zijn. In uw laatste bestaan waart gij daarvan een treffend voorbeeld; gij bezat alles wat op aarde gelukkig kan maken: verstand, talent, rijkdom, verdiende hoogachting; gij waart met geene verderfelijke u met armoede bedreigende ondeugden behebt, gij hadt in tegendeel prijzenswaardige hoedanigheden; hoe komt het dan, dat uw toestand zoo geheel hopeloos geworden is? Alleen door uwe onbedachtzaamheid. Beken, dat zoo gij voorzichtiger gehandeld had, dat indien gij u met het schoone deel dat u beschooren was, tevreden had weten te stellen, in plaats van te trachten, zonder dat daarvoor behoefte bestond, dat te vermeederen, gij u dan niet zoudt te gronde gericht hebben. Hier bestond dus volstrekt geen noodlot, want gij zoudt wat u overkomen is hebben kunnen voorkomen.

Uwe beproeving bestond uit eene opeenvolging van omstandigheden die u, *niet in de noodzakelijkheid* brachten om, zelfmoord te begaan, maar strekten om u *de verzoeking die te plegen te doen ondergaan*; ongelukkigerwijze voor u, hebt gij in weerwil van uw verstand en uwe kunde, die omstandigheden niet weten te beheerschen, en gij ondergaat nu de straf voor uwe zwakheid. Deze beproeving moet, zooals gij dit met recht voorziet, wederom herhaald worden; in een toekomend bestaan zult gij wederom aan gebeurtenissen blootgesteld worden, die op nieuw de gedachte aan zelfmoord bij u zullen opwekken, en zoo zal het altijd blijven, tot dat gij overwonnen zult hebben.

Wel verre dus van over uw lot, dat uw eigen werk is, te klagen, moet gij Gods goedheid bewonderen, die inplaats van u bij de eerste fout onherroepelijk te veroordeelen, u steeds de middelen om die te herstellen aanbiedt. Gij zult dus niet eeuwig, maar zoo lang de genoegdoening nog niet zal vervuld is, lijden. Het hangt van uzelfen af, om als Geest, zulke krachtige voornemens op te vatten, God zulk een diep berouw te toonen, met zoo veel aandrang om den bijstand der goede Geesten te bidden, dat gij tegen alle verleiding geharnast, op aarde zult terugkomen. Eens de zege behaald zijnde, zult gij op den weg des geluks met rassche schreden vooruitgaan, omdat gij in andere opzichten reeds ver gevorderd zijt. Gij hebt dus nog maar eenige stappen te doen; wij zullen u daarin met onze gebeden bijstaan, maar zij zouden krachteloos blijven, zoo gij ze niet door uwe eigen pogingen ondersteundet.

Antw. Ik dank u, o! ik dank u voor uwe goede vermaningen, die ik zoo noodig had, want ik ben ongelukkiger, *dan ik wilde doen blijken*. Ik zal er mijn voordeel mede doen, dat verzeker ik u, en mij voor mijne aanstaande incarnatie voorbereiden, en ditmaal zal ik zorg dragen niet te bezwijken. Ik smacht naar het oogenblik, waarop ik de gemeene omgeving waarin ik hier gebannen ben, zal kunnen verlaten.

Felicien.

Antoine Bell.

Een verantwoordelijk beambte in een bankiershuis te Canada, die zich op 28 Febr. 1865 van het leven beroofd heeft. Een onzer correspondenten, med. doctor en apotheker aldaar, heeft ons de volgende inlichtingen omtrent hem gezonden:

“Ik ken Bell sedert meer dan twintig jaren. Het was een goed eenvoudig mensch, vader van een talrijk gezin. Eenigen tijd geleden verbeeldde hij zich, vergift bij mij gekocht en daarmede iemand vergeven te hebben. Herhaaldelijk kwam hij bij mij, mij smekende hem te willen zeggen op welk tijdstip ik het hem geleverd had, en bij die gelegenheden was hij verschrikkelijk opgewonden. Hij kon niet slapen, beschuldigde zichzelf, en sloeg zich op de borst. Zijne huisgenooten verkeerden in voortdurenden angst van 4 uur des avonds tot des morgens 9 uur; als wanneer hij zich naar het bankierskantoor begaf, waar hij de boeken zeer geregeld bijhield zonder ooit een abuis te maken. Hij was gewoon te zeggen dat hij gevoelde, er een wezen in zijn binnenste was, hetgeen hem zijne boeken met orde en juistheid deed bijhouden. Op oogenblikken, waarin hij van het ongerijmde zijner denkbeelden overtuigd scheen, riep hij uit: “Neen, neen, gij wilt mij bedriegen... ik herinner mij... dat is waar.”

Antoine Bell werd op verzoek van een zijner vrienden, op 17 April 1865, te Parijs ingeroepen.

1. *Inroeping.* — *Antw.* Wat wilt gij van mij? wilt gij mij een verhoor doen ondergaan? dat is onnoodig, ik zal alles bekennen.

2. Wij denken er niet aan u door onbescheidene vragen te kwellen, maar wenschen alleen te weten, welke plaats gij in de wereld waarin gij u bevindt inneemt, en of wij u ook van eenigen dienst kunnen zijn?

Antw. O! kondet gij dat, wat zou ik er u dankbaar voor wezen! Ik verafschuw mijne misdaad, en ben zeer ongelukkig!

3. Wij voeden de hoop dat onze gebeden uw leed zullen verzachten. Het komt ons trouwens voor dat gij u in een goeden toestand bevindt; gij gevoelt berouw, en dit is reeds een begin van herstelling. God die oneindig barmhartig is, heeft altijd mededoogen met den berouwhebbenden zondaar. Bid met ons. (Het gebed voor zelfmoorders in het *Evangelie volgens het Spiritisme* vermeld, wordt voor hem gebeden.)

Zoudt gij ons nu willen zeggen, aan welke misdaad gij u schuldig erkent. Deze in nederigheid afgelegde bekentenis, zal u toegerekend worden.

Antw. Laat ik beginnen met u te danken voor de hoop, die gij in mijn hart hebt doen ontstaan. Helaas! reeds zoo lang geleden, bewoonde ik een stad wier muren door de middellandsche zee besproeid werden. Ik beminde een jongen lief meisje, dat mijne liefde beantwoordde, maar ik was arm, en de familie wees mij af. Zij deelde mij mede dat zij met den zoon van een koopman, wiens handel zich over de beide zeeën uitstreckte,

ging trouwen, en ik werd op die wijze afgescheept. Door droefheid radeloos, nam ik het besluit mij van kant te maken, na eerst door het vermoorden van mijn verfoeiden medeminnaar, mijne wraak gekoeld te hebben. Voor een moord met geweld gepleegd deinsde ik evenwel terug; de gedachte daaraan, deed mij huiveren, maar de jalouzie verkreeg de overhand. Den avond voor den dag waarop hij haar de zijne zou noemen, stierf hij, door mijne hand vergiftigd, ik vond die wijze gemakkelijker. Dit verklaart die flauwe herinnering van het verledene. Ja ik heb reeds geleefd, en ik moet wederom leven... O! God! heb medelijden met mijne zwakheid en met mijne tranen.

4. Wij betreuren dat ongeluk dat uwen vooruitgang vertraagd heeft en beklagen u innig, maar daar gij berouw hebt, zal God mededoogen met u hebben. Wil ons mededeelen of gij uw voornemen om u van het leven te berooven, ten uitvoer bracht?

Antw. Neen, ik schaam mij te moeten bekennen, dat mijn hart weder hoop begon te koesteren; ik wilde den prijs van mijne wandaad genieten, maar mijne wroeging, verried mij, ik boette dat oogenblik van afdwaling met mijn leven; ik werd opgehangen.

5. Hadt gij in uw laatste leven bewustzijn van die misdaad?

Antw. Alleen in de laatste dagen van mijn leven, en zie hier waardoor: Ik was van nature goed; na zoo als alle moordenaars-Geesten de kwellung van het onophoudelijk gezicht van mijn slachtoffer, dat mij als een levende wroeging vervolgde ondergaan te hebben, werd ik daarvan na verloop van lange bange jaren door gebed en berouw verlost. Ik ving wederom een nieuw, het nu afgeloopene, leven aan, en leefde stil en beschroomd. Ik had van mijne oorspronkelijke zwakheid en van mijne vroegere misdaad, waarvan de herinnering bij mij sluimerde eene onbepaalde intuïtie. Maar het kostte een beheerschenden wraakgierigen Geest, dien van den vader van mijn slachtoffer, niet veel moeite, om zich van mij meester te maken en in mijn hart, als in een tooverspiegel, de herinnering van het verledene te doen herleven.

Al naar mate ik zijn invloed of die van den leidsman die mij beschermde onderging, was ik de giftmenger of de huisvader die door te werken het brood voor zijne kinderen verdiende. Door dien daemon die mij beheerschte verblind, ben ik tot zelfmoord gedreven. Ik ben wel is waar zeer misdadig, maar toch minder dan bijaldien ik daartoe uit mijzelve was overgegaan. De categorie van zelfmoorders die te zwak zijn om aan de beheerschende Geesten weerstand te bieden, waartoe ik behoer, zijn minder misdadig en worden ook lichter gestraft, dan zij die zich, alleen uit vrijen wil van het leven berooven. Bidt met mij voor den Geest die zulk een noodlottigen invloed op mij heeft uitgeoefend, opdat hij zijne wraakzucht moge opgeven, en bidt ook voor mij, opdat ik de noodige zielskracht en wil moge verkrijgen, om niet toe te geven aan de verzoeking van zelfmoord uit vrijen wil, *waaraan zoo als mij gezegd wordt ik weer in mijn volgend leven zal onderworpen worden.*

6. *Tot den leidsman van het medium.* Kan een beheerschende Geest, wezenlijk iemand tot zelfmoord brengen?

Antw. Zeer zeker, want de beheersching, is eene soort van beproeving, die elke vorm kan aannemen; maar dit is geene geldige verontschuldiging. De mensch heeft altijd zijn vrijen wil, en blijft dientengevolge vrij om aan de inblazingen aan welke hij blootstaat toe te geven of weerstand te bieden; bezwijkt hij, dan is dit tengevolge van zijn eigen wil. Maar de Geest heeft gelijk als hij zegt dat degenen die het kwaad door ophitsing van anderen doet, minder berispelijk is en lichter gestraft zal worden, dan hij die het kwaad uit eigen beweging doet; maar hij wordt er niet door vrijgesproken, omdat hij, zich van den goeden weg latende afbrengen, daardoor toont dat het goede nog niet diep bij hem ingeworteld is.

7. Hoe komt het, dat hij in weerwil der gebeden en het berouw waardoor deze Geest verlost werd van de kwelling die hij door het gezicht van zijn slachtoffer onderzond, evenwel in zijne laatste incarnatie door de wraakzucht van den beheerschenden Geest vervolgd werd?

Antw. Het berouw is, zooals gij weet, slechts het volstrekt noodzakelijke vereischte, hetwelk de rehabilitatie moet voorafgaan, maar het is niet voldoende om den schuldige van alle straf te doen vrijspreken; God vergenoegt zich niet met beloften; men moet door daden de oprechtheid van den terugkeer tot het goede bewijzen; daarom wordt de Geest aan nieuwe beproevingen onderworpen, die hem versterken en tevens zoo hij overwint een grootere mate van verdiensten doen verwerven. Hij blijft zoo lang aan de vervolging van booze Geesten blootgesteld, *tot dat dezen gevoelen dat hij sterk genoeg is, om hen weerstand te kunnen bieden*; dan eerst laten zij hem met rust, omdat zij weten dat hunne pogingen, vruchteloos zullen blijven.

Deze twee laatste voorbeelden toonen ons, dat zoolang men bezwijkt, zich dezelfde beproeving bij iedere incarnatie blijft herhalen. Antoine Bell wijst ons daarenboven op het niet minder leerrijk feit, van een mensch die door de herinnering van een in een vorig leven gepleegde misdaad als door eene wroeging en tot waarschuwing vervolgd wordt. Wij zien hieruit, dat alle levens solidair met elkander verbonden zijn; Gods rechtvaardigheid en goedheid openbaart zich duidelijk in het aan den mensch geschonken vermogen om zich trapsgewijze te verbeteren, zonder dat hem ooit den toegang tot de goedmaking zijner misdaden wordt afgesloten; de schuldige wordt door zijn misdaad zelf, gestraft; en die straf, is geen wraakoefening van God, maar integendeel het middel om den schuldige vorderingen te doen maken.

Zesde Hoofdstuk.

Berouwhebbende misdadigers.

Verger.

Moordenaar van den aartsbisschop van Parijs.

Op 3 Januari 1857, werd Mgr. Sibour, aartsbisschop van Parijs, uit de kerk Saint-Etienne du Mont komende, door een jonge priester Verger genaamd doodelijk getroffen. De misdadiger werd ter dood veroordeeld en den 30^e. Januari onthoofd. Tot op het laatste oogenblik gaf hij niet het minste blijk van spijt, berouw of aandoening.

Op denzelfden dag van zijne terechtstelling ingeroepen zijnde gaf hij de volgende antwoorden:

1. *Inroeping.*

Antw. Ik word nog in mijn lichaam teruggehouden;

2. Is uwe ziel nog niet geheel van uw lichaam los?

Antw. Neen... ik ben bang... ik weet niet... Wacht tot dat ik bijkom... ik ben niet dood... niet waar?

3. Hebt gij berouw over hetgeen gij gedaan hebt?

Antw. Ik heb verkeerd gedaan een moord te begaan; maar ik ben daartoe aangezet door mijn karakter, dat geene vernedering kon verdragen... Gij zult mij op een anderen keer inroepen.

4. Waarom wilt gij nu reeds vertrekken?

Antw. Ik zou te veel angst gevoelen, als ik hem zag, hij mocht mij eens hetzelfde doen.

5. Maar daar uw ziel van uw lichaam gescheiden is, hebt gij immers niets te vrezen: verban die vrees: zij is onverstandig.

Antw. Wat zal ik u zeggen! zijt gij altijd meester over uwe indrukken?... Ik weet niet waar ik ben... ik ben krankzinnig.

6. Tracht tot u zelve te komen.

Antw. Ik kan niet, want ik ben krankzinnig... Wacht!... Ik zal mijn verstand bij elkaar rapen.

7. Zoo gij eens trachtte te bidden, zou dit u dan niet wellicht behulpzaam zijn, om uwe gedachten te verzamelen?

Antw. Ik vrees... ik durf niet bidden.

8. Bidt slechts, Gods barmhartigheid is zoo groot! wij zullen met u bidden.

Antw. Ja, Gods barmhartigheid is oneindig; dat heb ik altijd geloofd.

9. Kunt gij u thans beter rekenschap van uwen toestand geven?

Antw. Die is zoo vreemd, dat ik er mij nog geen rekenschap van weet te geven.

10. Ziet gij uw slachtoffer?

Antw. Het is alsof ik eene stem hoor die veel op de zijne gelijkt en mij zegt: Ik ben niet vertoornd op u... maar dit is een uitwerksel van mijne verbeelding!... zoo als ik u zeg, want ik zie mijn eigen lichaam en mijn hoofd aan den eenen mijn romp aan den anderen kant liggen... en toch komt het mij voor dat ik leef, maar in de ruimte, tusschen de aarde en wat gij hemel noemt in... Ik voel zelfs de koude van een mes dat op mijn hals valt... maar dat is de angst dien ik gevoel om te sterven... het is als of ik een menigte Geesten om mij zie, die mij met medelijden aanzien... zij *bepreten* mij, maar ik begrijp hen niet.

11. Bevinden er zich ook onder die Geesten, wier tegenwoordigheid u wegens uwe misdaad, beschaming inboezemt?

Antw. Ik zal u zeggen, dat er maar één is, dien ik zeer zou duchten, hem, dien ik doodgestoken heb.

12. Herinnert gij u uwe vroegere levens?

Antw. Neen, ik kan niet geregeld denken... Het is alsof ik droom... een anderen keer; ik moest eerst bijkomen.

13. (Drie dagen daarna.) Zijt gij uwen toestand nu beter bewust?

Antw. Ik weet nu, dat ik niet meer tot deze wereld behoor, en ik betreur dit niet. Ik heb berouw over hetgeen ik gedaan heb, maar mijn Geest is nu vrijer; ik weet nu beter dat er eene opvolging van levens bestaat, die ons in staat stelt de noodige kennis op te garen om zoo volmaakt te worden als dit voor het schepsel mogelijk is.

14. Wordt gij gestraft voor de misdaad die gij gepleegd hebt?

Antw. Ja, ik gevoel berouw over hetgeen ik gedaan heb, en daardoor lijd ik.

15. Op welke wijze wordt gij gestraft?

Antw. Ik word er voor gestraft, want ik erken mijne schuld en vraag er God vergiffenis voor; ik word er voor gestraft door het besef van mijn gebrek aan vertrouwen op God, en door de wetenschap die ik nu heb, dat wij de dagen van onze broeders niet mogen verkorten; ik word er voor gestraft door de wroeging die ik gevoel dat ik, door niet naar de stem van mijn geweten te luisteren, die mij zeide dat ik door te doden mijn oogmerk niet zoude bereiken, op een verkeerden weg geraakt ben en daardoor mijn vooruitgang vertraagd heb; maar ik heb mij door hoogmoed en ijverzucht laten overheerschen; ik heb mijzelf bedrogen en heb berouw, want de mensch moet altijd, al het mogelijke aanwenden, om zijne slechte neigingen te overwinnen, en dat heb ik niet gedaan.

16. Wat gevoelt gij als wij u inroepen?

Antw. Genoegen en vrees, want ik ben niet slecht.

17. Waarin bestaat dat genoegen en die vrees?

Antw. Het doet mij genoegen als ik mij met menschen kan onderhouden, en door mijne bekentenis mijne misdaad ten deele kan goed maken. De vrees die mij bekruipt kan ik u met geene mogelijkheid beschrijven; het is een soort van schaamte, dat ik een moordenaar geweest ben.

18. Zoudt gij weder op deze aarde geïncarneerd willen worden?

Antw. Ja, ik vraag er om, en ik verlang onophoudelijk aan het gevaar om gedood te worden, te worden blootgesteld en daarvoor angst te gevoelen.

Mgr. Sibour ingeroepen zijnde, zeide dat hij hem zijne misdaad vergaf en voor zijn terugkeer tot het goede bad. Hij voegde hierbij, dat hij ofschoon bij het onderhoud tegenwoordig geweest zijnde, hij om zijn lijden niet te verzwaren, voor hem onzichtbaar gebleven was; de vrees hem te zien, welke een bewijs van berouw was, reeds eene straf voor hem zijnde.

Vraag. Weet de mensch die een moord begaat, reeds bij de keuze die hij van een leven doet, dat hij een moordenaar worden zal?

Antw. Neen, hij weet dat hij, een leven vol strijd kiezende, er kans voor hem bestaat een zijner natuurgenoeten van het leven te berooven; maar hij weet niet of hij het doen zal, want er heeft meest altijd strijd bij hem plaats.

De toestand van Verger op het oogenblik van zijnen dood, is die van de meeste menschen die een geweldigen dood sterven. De scheiding van lichaam en ziel niet plotseling plaats vindende, worden zij als 't ware bedweld en weten niet of zij levend dan wel dood zijn. Het gezicht van den aartsbisschop wordt hem bespaard, omdat dit niet noodig was om berouw bij hem op te wekken, anderen daarentegen, worden onophoudelijk door den aanblik van hunne slachtoffers vervolgd.

Verger voegde bij de afschuwelijkheid van zijne misdaad nog die van geen berouw vóór zijn sterven er over te gevoelen, hij verkeerde dus geheel in die omstandigheden die eene eeuwige verdoemenis rechtvaardigden. Doch nauwelijks de aarde verlaten hebbende, vindt het berouw ingang in zijne ziel, veroordeelt hij zijn verledene, en wenscht vurig het te mogen goed maken. Hij wordt hier niet door de hevigheid van zijn lijden toe bewogen, want hij heeft ter nauwernood den tijd gehad om te lijden; het is alleen de stem van zijn geweten waaraan hij bij zijn leven geen gehoor gegeven heeft, waarnaar hij nu luistert. Waarom zou hem dit dan niet toegerekend worden? Waarom zou hetgeen hem vóór weinige dagen nog van de hel bevrijd zoude hebben, hem *nu* niet meer kunnen helpen? Waarom zou God, die vóór zijn dood barmhartig voor hem zou geweest zijn, eenige uren later zonder genade voor hem zijn?

Men verwondert zich wellicht, dat er zoo spoedig eene verandering in de denkbeelden van een verstoppen booswicht kan komen, en dat de overgang tot de andere wereld voldoende kan zijn, om hem de ongerechtigheid van zijn gedrag te doen inzien. Het is er verre van af dat dit altijd het geval is, want dan zouden er geene slechte Geesten zijn: het berouw komt zeer dikwijls zeer laat, en de straf duurt dan dien ten gevolge ook langer.

Het volharden in het kwaad gedurende het leven is dikwijls een gevolg van den hoogmoed die ons belet toe te geven en onze misdaden te erkennen; daarbij bevindt zich de mensch dan onder den invloed der stof, die een sluier over zijn geestelijk waarnemingsvermogen werpt, en hem zedelijk blind maakt. Als die sluier

door het sterven wegvalt, staat hij op ééns in het licht, en wordt hij als het ware *ontnuchterd*. De spoedige terugkeer tot betere gevoelens, is altijd een bewijs dat er reeds een zekere zedelijke vooruitgang bereikt is, die slechts op eene gunstige omstandigheid wacht om zich te openbaren; terwijl degene die na zijn dood, hetzij langer of korter in het kwaad volhardt, zeer zeker een meer achterlijke Geest is, bij wien de kiem van het goede, door zijne stoffelijke neigingen verstikt wordt, en die nog meer beproevingen noodig zal hebben voor hij zich betert.

Lemaire.

Door het Hof van Assises van l'Aisne ter dood veroordeeld, op den 31 December 1857 onthoofd; en den 29 Januarij 1858 ingeroepen.

1. *Inroeping.* — *Antw.* Ik ben hier.

2. Wat gevoelt gij op ons gezicht?

Antw. Schaamte.

3. Hebt gij tot op het laatste oogenblik uw bewustzijn behouden?

Antw. Ja.

4. Hebt gij onmiddellijk na uwe terechtstelling, bewustzijn van uw nieuwe bestaan gehad?

Antw. Ik verkeerde in eene ontzettende verwarring, waaruit ik nog niet verlost ben. Ik voelde eene verschrikkelijke smart, en het kwam mij voor als of mijn hart die onderging. Ik heb iets, ik weet niet wat over het schavot zien rollen, ik zag bloed vloeien, en mijne smart werd er nog heviger door. — Was het een louter physische smart zoo als die welke door eene zware wond, bij voorbeeld het afzetten van eene der ledematen, zou veroorzaakt worden? *Antw.* Neen, stel u eene wroeging, eene groote zedelijke smart voor. — Wanneer zijt gij die smart begonnen te voelen? *Antw.* Zoodra ik vrij werd.

5. Werd de physische smart die door de terechtstelling veroorzaakt werd, door het lichaam of door den Geest gevoeld?

Antw. De zedelijke smart was in mijn Geest; het lichaam heeft de physische smart gevoeld; *maar de afgescheiden Geest had er nog het nagevoel van.*

6. Hebt gij uw verminkt lichaam gezien?

Antw. Ik heb iets gedrochtelijks, ik weet niet wat, gezien, dat ik nog niet scheen verlaten te hebben; ik gevoelde mij evenwel nog in mijn geheel: ik was nog mijn eigen ik. — Welken indruk maakte dat gezicht op u? *Antw.* Ik gevoelde mijne smart te veel; *ik was er geheel in verzonken.*

7. Is het waar dat het lichaam nog eenigen tijd na de onthoofding blijft leven, en dat de onthoofde zich van zijne gedachten bewust is?

Antw. De Geest trekt zich langzamerhand uit het lichaam terug; hoe sterker de banden zijn die hem aan de stof kluisteren, des te langzamer vindt die scheiding plaats.

8. Men zegt, dat men op het gelaat van eenige ter dood gebrachten de uitdrukking van toorn, en bewegingen alsof zij spreken wilden, gezien heeft; is dit een gevolg van de zamentrekking der spieren of een gevolg van den wil?

Antw. Van den wil; want de Geest had het lichaam nog niet verlaten.

9. Wat gevoeldet gij het eerst toen gij uw nieuw bestaan, intraadt?

Antw. Een onuitstaanbaar lijden; eene soort van hartverscheurende wroeging, waarvan mij de oorzaak onbekend was.

10. Waart gij dadelijk weer met uwe medeplichtigen die tegelijk met u terechtgesteld zijn, vereenigd?

Antw. Ja, tot ons ongeluk; het zien van elkander is eene onophoudelijke straf; ieder onzer wijt aan de anderen zijne misdaad.

11. Ontmoet gij uwe slachtoffers?

Antw. Ik zie hen... zij zijn gelukkig... hunne oogen volgen mij... ik voel die tot in mijn binnenste doordringen.. te vergeefs tracht ik die te ontvlieden. — Wat gevoelt gij bij hun gezicht? *Antw.* Schaamte en wroeging. *Ik zelf heb ze door mijne daad verhoogd*, en ik haat hen nog. — Wat gevoelen zij, als zij u zien? *Antw.* Medelijden.

12. Dragen zij u haat toe, en wenschen zij zich te wreken?

Antw. Neen; hunne wenschen roepen boetedoening voor mij in. *Gij kunt u geen denkbeeld van de verschrikkelijke straf maken: alles aan dengene dien men haat verschuldigd te zijn.*

13. Betreurt gij het aardsche leven?

Antw. Ik betreur niets dan mijne misdaden. Indien het gebeurde nog aan mij stond, dan zou ik niet meer bezwijken.

14. Lag de neiging tot het kwaad in uwe natuur, of zijt gij daartoe door de omgeving waarin gij u bevondt, medegesleept?

Antw. De neiging tot het kwaad lag in mijne natuur, want ik was maar een Geest van lagen rang. Ik heb mij spoedig willen verheffen, maar heb meer gevraagd, dan mijne krachten toelieten. Ik dacht sterk te zijn, ik heb eene zware beproeving uitgekozen; en ben voor de verleiding van het kwaad bezweken.

15. Hadt gij, indien gij eene goede opvoeding genoten hadt, van uw misdadig leven bevrijd kunnen blijven?

Antw. Ja maar ik heb den toestand waarin ik geboren ben, zelf uitgekozen. — Zoudt gij een deugdzaam mensch hebben kunnen zijn? *Antw.* Een zwak mensch, onbekwaam zoo wel het kwade als het goede te doen. Ik zou in mijn aardsche leven wat slecht in mijne natuur was hebben kunnen verbeteren, maar ik zou mij nooit tot goed doen, hebben kunnen verheffen.

16. Geloofde! gij bij uw leven aan God?

Antw. Neen. — Men zegt toch dat gij even voor uw dood berouw getoond hebt, is

dat waar? *Antw.* Ik heb aan een wrekend God geloofd... ik vreesde zijne gerechtigheid.
— Is nu uw berouw oprechter? *Antw.* Ik zie helaas in, wat ik gedaan heb. — Hoe denkt
gij nu over God? *Antw.* Ik gevoel Hem doch begrijp hem niet.

17. Vindt gij de straf die gij op aarde ondergaan hebt, rechtvaardig?

Antw. Ja.

18. Denkt gij vergeving uwer misdaden te zullen verkrijgen?

Antw. Ik weet het niet. — Hoe denkt gij er u van vrij te koopen? *Antw.* Door
nieuwe beproevingen te ondergaan; maar het is voor mij alsof de eeuwigheid zich tus-
schen haar en mij geplaatst heeft.

19. Waar bevindt gij u op dit oogenblik?

Antw. In mijn lijden. — Wij bedoelen: op welke plaats gij u op dit oogenblik be-
vindt? *Antw.* Bij het medium.

20. Kunt gij ons daar gij nu hier zijt, zeggen, onder welke gestalte wij u zien
zouden?

Antw. In mijne natuurlijke gestalte: het hoofd van den romp gescheiden. —
Zoudt gij u voor ons zichtbaar kunnen maken? *Antw.* Neen; laat mij met rust.

21. Zoudt gij ons willen zeggen op welke wijze gij uit de gevangenis van Montdi-
dier ontsnapt zijt?

Antw. Ik weet het niet meer... mijn lijden is zoo groot, dat ik mij niets meer her-
inner dan mijne misdaad... Laat mij met rust.

22. Kunnen wij iets tot verlichting van uw lijden doen?

Antw. Bidt dat mijne boetedoening spoedig moge aanvangen.

Benoist.

(Bordeaux, Maart 1862.)

Er doet zich uit zichzelf aan het medium, een Geest onder den naam van Benoist
voor, welke zegt in 1704 gestorven te zijn, en verschrikkelijke smarten te lijden.

1. Wat waart gij in uw leven?

Antw. Een monnik zonder geloof.

2. Was gebrek aan geloof, uw eenigste fout?

Antw. Deze is reeds genoeg, om alle anderen met zich te voeren.

3. Kunt gij ons eenige bijzonderheden omtrent uw leven mededeelen, de op-
rechtheid van uwe bekentenis zal u toegerekend worden.

Antw. Daar ik geen fortuin bezat en lui was, werd ik priester, niet door roeping,
maar om eene positie te hebben. Daar ik verstand had verkreeg ik een goede betrek-
king; invloed verkregen hebbende maakte ik misbruik van mijne macht; ik was slecht, en

haalde hen, wier heil ik bevorderen moest tot allerlei ongeregelheden over; ik was hardvochtig en heb hen, die ik vermoedde mijne uitspattingen af te keuren vervolgd; de *in pace's* (*) werden door mijn toedoen altijd gevuld gehouden. Menig slachtoffer is door honger gemarteld geworden; hun gekerm is dikwijls door geweld gesmoord. Sedert dien tijd, doe ik boete en onderga ik alle pijnen der hel; mijne slachtoffers stoken het vuur aan dat mij verteert. Ik word door onbevredigde zinnelijke lusten en door honger vervolgd; de dorst verschroeit mijne verdroogde lippen, zonder dat er ooit een druppel vocht op valt om ze te verkoelen; alle elementen spannen te zamen om mij te vervolgen. Bidt voor mij.

(*) Gevangenis die bij sommige kloosters tot levenslange opsluiting dienden.
J. G. P.

4. De gebeden die men voor de dooden opzegt, zijn even als op alle anderen ook op u toepasselijk?

Antw. Verbeeldt gij u dat ze heel stichtelijk zijn. *Voor mij hebben zij geene meerdere waarde dan die welke ik zelf scheen op te zeggen.* Ik heb mijne taak niet vervuld, en vindt er nu ook het loon niet voor.

5. Hebt gij nooit berouw gevoeld?

Antw. Dit is reeds lang geleden; *maar het is eerst na het lijden gekomen.* En even als ik voor het kermen van mijne onschuldige slachtoffer doof bleef, blijft ook de Meester voor de mijne doof. Rechtvaardigheid!

6. Gij erkent de rechtvaardigheid van den Heer, vertrouw ook op zijne goedheid en roep hem aan om hulp.

Antw. De duivelen schreeuwen nog harder dan ik; mijne stem wordt in mijn keel gesmoord; zij gieten kokend, pek in mijne keel! Dat heb ik ook gedaan, groote... (de Geest kan het woord God, niet schrijven.)

7. Hebt gij dan uwe aardsche denkbeelden zoo weinig afgelegd, dat gij nog niet begrijpt dat de martelingen die gij ondergaat, geheel zedelijk zijn?

Antw. Ik onderga die martelingen, ik voel ze, ik zie mijne beulen; allen hebben zij bekende gezichten: zij dragen allen een naam die in mijne hersenen weergalmt.

8. Wat heeft er u toe gebracht, al die schanddaden te begaan?

Antw. De ondeugden waarmede ik vervuld was: de dierlijkheid mijner driften.

9. Hebt gij om uit dezen toestand te geraken, nooit de hulp der goede Geesten ingeroepen?

Antw. Ik zie niets dan duivels uit de hel.

10. Waart gij er bij uw leven, bevreesd voor?

Antw. Neen, ik vreesde niets; het niet, was mijn geloof; te genieten, tot welken prijs ook, mijn eeredienst. De godheden der hel, die hebben mij niet alleen gelaten; ik

wijdde hen mijn leven toe, nu zullen zij mij niet meer verlaten!

11. Voorziet gij geen einde aan uw lijden?

Antw. De oneindigheid heeft geen einde.

12. God is oneindig in Zijne barmhartigheid; als Hij wil kan aan alles een einde komen.

Antw. Mogt hij dit willen!

13. Waarom hebt gij u hier doen inschrijven?

Antw. Ik weet het niet, hoe of dit in zijn werk is gegaan; maar ik wilde spreken, even als ik zou willen schreeuwen om mijn lijden te verzachten.

14. Beletten uwe duivels u niet te schrijven?

Antw. Neen, maar zij staan daar voor mij, zij hooren mij; daarom zou ik zoo gaarne niet uitscheiden.

15. Is het de eerste maal dat gij op deze wijze schrijft?

Antw. Ja. — Wist gij dat de Geesten op die wijze tot de menschen konden komen? *Antw.* Neen. — Hoe hebt gij dit dan kunnen begrijpen? *Antw.* Ik weet het niet.

16. Wat hebt gij gevoeld om bij mij te komen?

Antw. Eene verdooving van mijn angst.

17. Hoe hebt gij bemerkt dat gij hier waart?

Antw. Zoo als men ontwaakt.

18. Wat hebt gij gedaan om in gemeenschap met mij te komen?

Antw. Ik begrijp u niet, hebt gij dan niets gevoeld?

19. Het geldt hier niet mij, maar u; tracht u zelven rekenschap te geven van hetgeen gij nu doet, terwijl ik schrijf.

Antw. Gij zijt mijne gedachte, dit is alles.

20. Gij hebt dus den wil niet gehad, mij te doen schrijven?

Antw. Neen, ik schrijf zelf, gij denkt door mij.

21. Tracht dit beter te begrijpen; de goede Geesten die ons omringen zullen u daarin behulpzaam zijn.

Antw. Neen, engelen komen niet in de hel. Zijt gij niet alleen? — Zie slechts rondom u. — *Antw.* Ik gevoel dat men mij helpt in u te denken... uw hand gehoorzaamt... ik raak niets aan... en toch houdt ik u vast... ik begrijp het niet.

22. Verzoek uwe beschermer u bij te staan, wij zullen met u bidden.

Antw. Wat! wilt gij mij verlaten? Blijf bij mij, zij zullen mij weer halen. Ik bid u blijf! o! blijf!

23. Ik kan niet langer blijven. Kom dagelijks terug; wij zullen dan te samen bidden, en de goede Geesten zullen u bijstaan.

Antw. Ik verlang naar genade. Vraag het voor mij; ik zelf kan niet.

De leidsman van het medium. Houdt goeden moed mijn kind, wat gij vraagt zal hem toegestaan worden, maar het is er nog verre van af dat de boetedoening geëindigd is. De gruwelen die hij gepleegd heeft, hebben geen naam en zijn ontelbaar, en hij is des te misdadiger omdat hij, verstand, onderwijs, en kunde tot leidslieden had. Hij heeft dus willens en wetens gezondigd; zijn lijden is dan ook verschrikkelijk, maar het zal met behulp van en door het voorbeeld van het gebed verminderen, omdat hij de mogelijkheid dat het een einde zal nemen, zal gaan inzien, en hem de hoop ondersteunen zal. God ziet hem op den weg van het berouw, en bewijst hem de genade, *zich te kunnen uiten, opdat hij aangemoedigd en ondersteund zou kunnen worden.* Denk dus dikwijls aan hem; wij zullen u hem laten, om hem te versterken in de goede voornemens die hij, daarin door uwen goeden raad bijgestaan, wellicht opvat; dan zal hij zelf, om een nieuw bestaan op aarde vragen, om daarin, inplaats van het kwaad dat hij gedaan heeft, het goede te doen, en als God dan over hem tevreden zal zijn, en hem in het goede gesterkt zal zien, zal Hij hem het goddelijke licht, dat hem in de veilige haven moet brengen, in het verschiet doen zien, en Hij zal hem even als den verloren zoon in zijne armen ontvangen. Heb vertrouwen, wij zullen u in de vervulling van uwen arbeid bijstaan.

Paulinus.

Wij hebben dezen Geest, ofschoon niet door de menschelijke gerechtigheid getroffen, onder de misdadigers geplaatst; omdat de misdaad in de daad, en niet in de straf door de menschen opgelegd, gelegen is. Hetzelfde is het geval met den volgende.

De Geest van Castelnaudary.

In een klein huis in de nabijheid van Castelnaudary werden gedurig zonderlinge geluiden gehoord, en vonden verschillende verschijnselen plaats, waardoor het den naam kreeg dat er de eene of andere booze Geest in rondwaarde. Dientengevolge werd het dan ook, doch vruchteloos, in 1848 geëxorciseerd. De eigenaar M, D..., het hebbende willen bewonen, stierf eenige jaren daarna plotseling; zijn zoon die er vervolgens zijn intrek nam, ontving op zekeren dag bij het binnenkomen van zijn kamer, een harde slag door een onzichtbare hand in 't gezicht; daar hij zich geheel alleen bevond, viel er niet aan te twifelen dat hem die door een onzichtbaar wezen was toegebracht; hij nam dan ook het besluit het huis voor goed te verlaten. Er bestaat in die streek eene overlevering volgens welke er in dat huis een groote misdaad zou gepleegd zijn.

De Geest die den slag toegebracht had, in 1859 in de Parijsche vereeniging ingeroepen zijnde, gaf zijne tegenwoordigheid, door daden van geweld te kennen; alle moeite die men aanwendde om hem tot bedaren te brengen, bleven vruchteloos. De H. Lodewijk hierover geraadpleegd zijnde antwoordde: "Het is een Geest van de ergste soort, een

wezenlijk monster; wij hebben hem hier doen komen, maar niettegenstaande alles wat wij hem zeggen hebben wij hem niet kunnen doen schrijven, hij heeft zijn vrijen wil: de ongelukkige maakt er al een heel slecht gebruik van.”

Vraag. Is deze Geest voor verbetering vatbaar?

Antw. Waarom zou hij dat niet zijn? *Zijn zij dit niet allen, zoo wel deze als de anderen?* Bereidt u evenwel voor op vele moeielijkheden; maar hoe verdorven hij ook zijn moge, eindelijk zal toch de vergelding van zijn kwaad door goed, u toegang bij hem doen vinden. Laat men nu voor hem bidden, en hem dan over eene maand weder inroepen, dan zult gij over de verandering die bij hem plaats gehad zal hebben, kunnen oordeelen.

De Geest later op nieuw ingeroepen zijnde, toonde zich toen handelbaarder, en eindelijk langzamerhand meer onderworpen en berouwhebbend. Uit de verklaringen door hem en andere Geesten afgelegd, bleek dat hij in 1608 dit huis bewoonde, in hetwelk hij zijn broeder, dien hij verdacht zijn medeminnaar te zijn, uit jalouzij, terwijl deze sliep vermoordde en eenige jaren daarna eveneens haar, die hij na den dood van zijn broeder, tot vrouw genomen had. Hij stierf in 1659, tachtig jaren oud zijnde, zonder voor die moorden, waarop men in die onrustige tijden weinig acht sloeg, vervolgd te zijn geworden. Sedert zijn' dood had hij niet opgehouden te trachten kwaad te doen, en had verschillende der ongelukken die in dat huis gebeurd waren, uitgelokt. Een ziend-medium, bij de eerste inroeping tegenwoordig, zag hem op het oogenblik dat men hem wilde doen schrijven; hij schudde het medium hevig bij den arm; zijn uiterlijk was huiveringwekkend; hij was gekleed in een met bloed bevlekt hemd, en hield een dolk in de hand.

1. *Vraag. Tot den H. Lodewijk.* Heb de goedheid ons den aard van de straf van dezen Geest te beschrijven.

Antw. Die is voor hem verschrikkelijk; hij is veroordeeld om het huis in hetwelk de misdaad gepleegd is, te blijven bewonen, zonder zijne gedachten op iets anders dan zijne misdaad, die hij altijd voor oogen heeft, te kunnen vestigen, en hij gelooft dat hij voor eeuwig tot die marteling gedoemd is. Hij ziet zichzelf altijd op het oogenblik dat hij de misdaad beging, iedere andere herinnering is hem ontnomen, en elke omgang met een anderen Geest is hem ontzegd; op aarde kan hij nergens anders dan in dat huis zijn, en als hij in de ruimte zich beweegt, bevindt hij zich in het duister en eenzaam.

2. Is er ook een middel om hem dit huis te doen verlaten, zoo ja, waarin bestaat dit?

Antw. Wil men zich van de beheersching van dusdanige Geesten ontslaan, dan geschiedt dit het gemakkelijkste door voor hen te bidden: en dat is juist wat men altijd verzuimt te doen. Men wil hen liever door bezweringsformulieren, die zij zeer vermakelijk vinden, schrik aanjagen.

3. Zou men hem, als men de daarbij belanghebbenden ertoe kon overhalen voor

hem te bidden, en wij tegelijk ook voor hem baden, het huis kunnen doen ontruimen?

Antw. Ja, maar let wel op, dat ik gezegd heb: te bidden, en niet: *te laten bidden*.

4. Sedert hij zich in dien toestand bevindt, zijn er reeds twee eeuwen verlopen; schat hij dien tijd zoo als bij zijn leven; dat wil zeggen, komt hem de tijd langer of korter voor dan bij zijn leven?

Antw. Veel langer: *Voor hem bestaat er géén slaap*.

5. Men heeft ons gezegd, dat er voor de Geesten geen tijd bestaat, dat eene eeuw voor hen een stip in de eeuwigheid is; dit is dus niet zoo voor allen?

Antw. Neen, zeker niet, dit is alleen zoo voor de Geesten die een zeer hoogen trap van ontwikkeling bereikt hebben; maar aan de mindere Geesten komt de tijd, vooral als zij lijden, dikwijls zeer langdurig voor.

6. Van waar kwam die Geest vóór zijne incarnatie?

Antw. Hij had een bestaan onder de meest bloeddorstige en wilde volkstammen doorgebracht, en vóór dien tijd kwam hij van eene lagere planeet dan de aarde.

7. Deze Geest wordt voor de door hem gepleegde misdaad zeer zwaar gestraft; indien hij onder de barbaarsche volkstammen geleefd heeft, moet hij daar nog afschuwelijker daden dan zijn laatste gepleegd hebben; is hij ook voor deze zoo gestraft?

Antw. Voor deze is hij minder gestraft, omdat hij onwetend zijnde, er minder het gewicht van begreep.

8. Is de toestand waarin deze Geest zich bevindt, die der wezens die men in het gemeene leven met den naam van verdoemden bestempelt?

Antw. Juist; en er zijn er nog afschuwelijker. Het is er verre van af, dat het lijden voor allen, zelfs voor dezelfde misdaad, hetzelfde is, het is verschillend al naarmate de schuldige min of meer voor berouw toegankelijk is. Voor dezen is het huis waarin hij de misdaad pleegde, zijne hel; anderen dragen die door de hartstochten die hen kwellen en niet bevredigen kunnen, in zichzelf met zich om.

9. Deze Geest gevoelt, niettegenstaande zijne minderheid, de goede werking van het gebed; hetzelfde merkten wij bij andere even slechte en verdierlijkte Geesten op; hoe komt het dan, dat meer verlichte en een ontwikkeld verstand bezittende Geesten, toonen: geheel van goede gevoelens ontbloot te zijn, en met alles wat heilig is den spot drijven; in een woord, hoe komt het dat men door niets hun gevoel kan opwekken, en zij onophoudelijk aan hun cynisme den teugel vieren?

Antw. Het gebed oefent alleen een goede uitwerking op berouwhebbende Geesten uit; op hen die door hoogmoed gedreven, tegen God in opstand komen, en in hunne afdwalingen volharden, ja die zelfs ten toppunt voeren, zoo als er ongelukkige Geesten zijn, kan het gebed niets te weeg brengen, en zal dit niet kunnen doen, tot op den dag dat een schemering van berouw bij hen merkbaar zal zijn. De krachteloosheid van het gebed is voor dezen ook een straf; het gebed verzacht alleen het lijden van hen die niet

geheel verstokt zijn.

10. Als men bemerkt dat een Geest voor de goede indrukken van het gebed ontoegankelijk is, is dit dan een reden om niet meer voor hem te bidden?

Antw. Zeer zeker niet, want vroeg of laat zal het gebed over zijne verstoktheid kunnen zegepralen en bij hem heilzame gedachten kunnen doen geboren worden.

Hetzelfde is het geval bij sommige zieken, bij welke de geneesmiddelen, slechts door gestadige toediening genezing aanbrengen; op het oogenblik dat men ze aanwendt merkt men geene werking op; bij anderen werken zij daarentegen spoedig. Indien men goed van de waarheid doordrongen is, dat alle Geesten voor volmaking vatbaar zijn, en niet één enkele, voor eeuwig en door het noodlot tot het kwaad gedoemd is, dan zal men inzien, dat het gebed, vroeg of laat uitwerking zal hebben, en al schijnt het bij den aanvang werkeloos te zijn, zal het niettemin bij hem de heilzame zaden doen ontkiemen van hetgeen waardoor de Geest tot het goede voorbereid moest worden. Het zoude dus verkeerd zijn, om als men niet dadelijk slaagt, zich daardoor te doen ontmoedigen.

11. Zoo deze Geest zich reïncarneerde, onder welke categorie van Geesten zou hij dan komen?

Antw. Dit hangt geheel van hemzelf en van zijn berouw af.

De vele gesprekken die met dezen Geest gevoerd werden brachten een merkbare verandering in zijn zedelijken toestand te weeg. Wij laten hier eenige zijner antwoorden volgen:

12. *Tot den Geest.* Waarom hebt gij de eerste maal dat wij u ingeroepen hebben, niet kunnen schrijven?

Antw. Ik wilde niet. — Waarom niet? — Onwetendheid en verdierlijking.

13. Gij kunt dus nu, zoo gij wilt, het huis te Castelnaudary verlaten?

Antw. Men staat mij dit toe, omdat ik uwen goeden raad opvolg. — Gevoelt gij u er door verlicht? *Antw.* Ik begin hoop te krijgen.

14. Indien wij u konden zien, onder welke gestalte zou het dan zijn?

Antw. Gij zoudt mij in mijn hemd zien, zonder dolk. — Waarom zoudt gij uw dolk niet meer hebben; wat hebt gij er mede gedaan? *Antw.* Ik vervloek dien: *God bespaart mij er het gezicht van.*

15. Indien M. D... de zoon (de persoon die den klap ontving) in het huis terugkwam; zoudt ge hem dan enig leed doen?

Antw. Neen want ik heb berouw. — En indien hij u wederom mocht willen braveeren? *Antw.* Ach! vraag mij dat niet! ik zou mij niet kunnen bedwingen, dit zou mijne krachten te boven gaan... want ik ben een ellendeling.

16. Ziet gij het einde van uw lijden in?

Antw. Ach! nog niet, dat ik, dank zij uwe tusschenkomst weet dat het niet eeuwig zal zijn, is al veel meer dan ik verdien.

17. Wil ons den toestand beschrijven waarin gij u vóór dat wij u voor de eerste

maal inriepen, bevondt. Gij begrijpt dat wij u die vraag alleen doen om te weten op welke wijze wij u van dienst kunnen zijn, en niet uit nieuwsgierigheid?

Antw. Ik heb u dit reeds gezegd; ik was van niets ter wereld bewust, dan van mijne misdaad, en kon mij niet uit het huis waarin ik die gepleegd had verwijderen dan om in de ruimte op te stijgen, waar alles rondom mij eenzaam en duister was; ik kan u geen denkbeeld geven wat dat is, ik zelf heb het nooit begrepen; zoodra ik mij boven de lucht verhief, was het donker, ledig, ik weet niet wat het was. Nu, gevoel ik veel meer wroeging, en word niet meer gedwongen in dit noodlottige huis te moeten blijven; het is mij vergund over de aarde rond te dolen, en mij door op te merken licht te verschaffen, maar daardoor ook begrijp ik des te beter het afschuwelijke mijner misdaden; en zoo ik al aan den eenen kant minder lijde, vermeerderen mijne martelingen aan den anderen kant door wroeging: maar nu blijf ik ten minste de hoop behouden.

18. Zoo gij verplicht waart wederom een lichamelijk bestaan te ondergaan, wat zou dan uwe keuze zijn?

Antw. Ik heb nog niet genoeg gezien of nagedacht, om dit te kunnen weten.

19. Hebt gij gedurende uwe lange afzondering, men zou kunnen zeggen, gedurende uwe gevangenschap, ook eenige wroeging gevoeld?

Antw. Niet in 't minst, en dat is de reden dat ik zoolang heb moeten lijden; eerst toen ik wroeging begon te gevoelen, zijn, zonder dat ik het wist, de omstandigheden die mijne inroeping ten gevolge hebben gehad uitgelokt. Heb dank dus, gij, die medelijden met mij gehad, en mij ingelicht hebt.

En inderdaad: wij hebben gierigaards door het gezicht van goud dat letterlijk voor hen een hersenschim geworden was, zien lijden, hoovaardigen uit naijver voor de eerbewijzingen die zij aan anderen en niet hen zagen betoonen gekweld gezien. Wij hebben menschen die op aarde het bevel voerden, door de onzichtbare macht die hen noodzaakte te gehoorzamen, en door het gezicht van hunne ondergeschikten die niet meer voor hen nederbogen, vernederd gezien; atheïsten den angst der onzekerheid zien verduren, en zich in een volstrekke eenzaamheid te midden der onmetelijkheid zien, zonder een enkel wezen te ontmoeten, dat hen zou kunnen inlichten. Zoo er al in de Geestenwereld, belooningen voor elke deugd zijn, zoo zijn er ook straffen voor eiken misstap; en diegenen welke de menschelijke wet niet straft, worden toch door Gods wet getroffen.

Hierbij dient nog opgemerkt te worden dat dezelfde fouten, ofschoon onder dezelfde omstandigheden gepleegd, dikwijls, al naar gelang van de intellectueele ontwikkeling van den Geest geheel verschillende straffen, na zich slepen. Aan de meest achterlijke Geesten van eene verdierlijkte natuur, zoo als degene waarvan hier sprake is, worden als 't ware meer materieele dan zedelijke straffen opgelegd, terwijl het bij hen wier verstand en gevoel meer ontwikkeld is, juist het tegenovergestelde geval is. De eersten hebben straffen nodig die met de ruwheid van hunne schors overeenstemmen, ten einde hen het onaangename van hunnen toestand te doen gevoelen, en de zucht om er uit te geraken te doen ontstaan; zoo zal bij voorbeeld alleen de schande, die op dezen weinig invloed zou uitoefenen, voor de anderen ondragelijk zijn.

In dit goddelijke strafwetboek, is Gods wijsheid, goedheid en voorzienigheid voor zijne schepselen tot in de kleinste dingen zichtbaar; alles is geëvenredigd aan de behoefte, alles gaat met eene bewonderingswaardige liefdezorg gepaard, ten einde de schuldigen het aanwenden der middelen om zich te beteren gemakkelijk te maken; de geringste verzuchting der ziel ten goede wordt hen toegerekend. Volgens de leer der

eeuwige straffen daarentegen, worden in de hel de groote en kleine misdadigers, de schuldigen van eenen dag, en zij die honderde malen weder zondigden, de verstokten en de berouwhebbende met elkander vermengd; alles is er op ingericht om hen in de diepte van den afgrond te houden, niet een redmiddel wordt hen toegereikt; eene enkele fout kan hen er voor eeuwig in storten, zonder dat het goede dat zij gedaan hebben, hen toegerekend wordt. Aan welken kant bestaat nu wezenlijke rechtvaardigheid en goedheid?

Deze inroeping was dus niet het gevolg van een toeval; maar daar zij dien ongelukkige tot nut moest strekken, hebben de Geesten die over hem waakten, ziende dat hij de afschuwelijkheid van zijne misdaad begon intezien, geoordeeld, dat het oogenblik om hem krachtdadig te hulp te komen, aangebroken was, en hebben toen daartoe gunstige omstandigheden doen geboren worden. Dit is een feit dat wij dikwijls hebben waargenomen.

Men heeft de vraag gedaan, wat er gebeurd zou zijn, bijaldien hij niet ingeroepen had kunnen worden, en wat de toestand wel is van al de lijdende Geesten, die niet ingeroepen kunnen worden of aan wie men niet denkt. Hierop antwoorden wij, dat Gods wegen voor het geluk Zijner kinderen, oneindig zijn; de inroeping is ééne van de middelen waardoor men hen behulpzaam kan zijn, maar zeker niet het eenige, en God vergeet er niet één. Buitendien moeten de in gemeenschap uitgesproken gebeden ook op zulke Geesten die voor berouw vatbaar zijn een weldadigen invloed uitoefenen.

God kon het lot der lijdende Geesten niet van de kennis en den goeden wil der menschen afhankelijk maken. Van af het oogenblik dat dezen eene geregelde gemeenschap met de onzichtbare wereld konden onderhouden, was het eene der uitwerkselen van het Spiritisme hen de diensten te leeren kennen, die zij door die gemeenschap aan hunne gedesincarneerde broeders konden betoonen. God heeft hen door dit middel, de solidariteit die er tusschen alle wezens van het heelal bestaat willen bewijzen, en een natuurwet als grondslag voor de beginselen van broederliefde willen geven. Dit nieuwe veld voor de beoefening der liefde openende, wijst het hen de wezenlijk nuttige en ernstige zijde der inroepingen aan, die tot nog toe, ten gevolge van onkunde en bijgeloof van hun voorzienig doel afgedwaald waren. Het heeft de lijdende Geesten dus nimmer aan hulp ontbroken, en moge voor hen de inroeping een nieuw middel zijn, om hen den weg ter zaligheid te doen bereiken, de geïncarneerden winnen er wellicht toch nog meer door, omdat het dezen eene nieuwe gelegenheid geeft om goed te doen, en om over den werkelijken toestand van het toekomstige leven ingelicht te worden.

Jacques Latour.

Een moordenaar, door het hof van Assises van Foix veroordeeld en in September 1864, ter dood gebracht.

In eene uit zeven a acht personen bestaande intime spiritische bijeenkomst, die wij op den 13^e. September 1864 bijwoonden, verzocht men eene dame die medium was, zich tot schrijven te zetten; geene bijzondere inroeping gedaan zijnde, schreef zij met eene koortsachtige gejaagdheid, in groote letters, na het papier verschrikkelijk bekrast te hebben, deze woorden:

“Ik heb berouw! ik heb berouw! Latour.”

Over deze onverwachte mededeeling die door niemand uitgelokt was, verbaasd, want niemand dacht aan dien ongelukkige wiens dood de meeste aanwezigen onbekend was, richtte men eenige woorden van medelijden en aanmoediging tot den Geest; waarna men hem de volgende vraag deed:

Wat heeft er u toe kunnen nopen, om, daar wij u niet geroepen hebben, liever hier dan elders te komen?

Het medium, dat ook sprekend medium is, antwoord mondeling:

“Ik heb gezien dat gij medelijdende zielen zijt, en dat gij mededoogen met mij zoudt hebben, terwijl anderen mij meer uit nieuwsgierigheid dan uit wezenlijke liefde inroepen of wel zich met afschuw van mij afwenden.”

Hierop vindt een tooneel plaats dat niet te beschrijven is, en dat niet minder dan een half uur duurde. Het medium bij de stem, de gebaren en uitdrukking van gelaat parende, was het duidelijk dat de Geest zich met haar persoon vereenzelvigd had; nu en dan waren zijne wanhoopskreten zoo hartverscheurend, uitte hij zijne angst en zijn lijden op zulk een diepbedroefden toon, was zijn gesmeek zoo hartstochtelijke, dat alle aanwezigen diep getroffen werden.

Er waren er zelfs eenigen die voor den overprikkelden toestand van het medium bezorgd waren; maar het was ons gevoelen dat er door de gemeenschap van een berouwhebbenden Geest die het medelijden inroept, geen gevaar te duchten is. Zoo hij al de organen van het medium gebruikt, is dit om beter zijn toestand te kunnen beschrijven en meer belangstelling in zijn lot op te wekken, maar niet om zoo als de beheerschende overweldigende Geesten doen, zich van het medium meester te maken. Het wordt hem ongetwijfeld in zijn eigen belang en wellicht ook om de aanwezigen tot leering te strekken, toegestaan.

Hij roept uit:

“Och ja! medelijden! ik heb het zoonoodig, want gij weet niet wat ik lijd!... neen dat weet gij niet; gij kunt het niet begrijpen... het is verschrikkelijk... De guillotine! wat is dat in vergelijking van hetgeen ik nu gevoel? Niets; het duurt maar een oogenblik. Maar dat vuur dat mij verteert, dat is erger, het is een onophoudelijk sterven; het is lijden zonder ophouden of rust... waaraan geen einde komt!

“En mijne slachtoffers die mij omringen... die mij hunne wonden toonen... die mij met hunne blikken volgen!... Zij staan daar, voor mij... ik zie ze allen... ja allen... ik kan ze niet ontwijken!... En die plas bloed!... en dat met bloed bespatte goud... alles staat daar! altijd voor mijne oogen!... Ruikt gij die bloed-lucht?... Bloed, overal bloed!... Daar zijn zij, die arme slachtoffers; zij smeeken mij... en ik steek toe zonder medelijden, ik steek maar toe... steek maar toe... ik wordt dronken van bloed!

“Ik dacht dat met mijn dood, alles gedaan zou zijn; daarom heb ik mij zoo goed gehouden toen ik naar het schavot ging; ik heb God gebraveerd, ik heb hem verloochent... En zie, toen ik mij vernietigd waande, voor altijd vernietigd, ontwaakte ik op eene verschrikkelijke wijze... O! ja, verschrikkelijk... ik ben omringd door lijken, met dreigende gezichten... ik trap in het bloed... Ik dacht dood te zijn en ik leef! Verschrikkelijk... afgrijselijk!... verschrikkelijker dan alle martelingen op aarde! O! konden de men-

schen weten wat hen aan de overzijde van het leven wacht! zij zouden begrijpen hoe dwaas het is om kwaad te doen; er zouden geene moordenaars meer zijn, geen misdadigers, geen veroordeelden! Ik wenschte dat alle moordenaars konden zien wat ik zie en wat ik lijd... O! neen er zouden er geen meer zijn... het is te akelig datgene te moeten lijden, wat ik verduren moet!

"Ik weet wel dat ik het verdiend heb, O! mijn God! want ik heb geen medelijden met mijne slachtoffers gehad! ik heb hunne handen die zij smeekend naar mij uitstaken afgewezen, toen zij mij baden hen te sparen. Ja ik zelf ben wreed geweest, ik heb ze lafhartig gedood, om hun geld te hebben!... Ik ben goddeloos geweest; ik heb U geloofchend, ik heb Uwen heiligen naam gelasterd... *Ik heb mij zelve willen verdooven; daarom heb ik mijzelve willen opdringen dal gij niet beslaat... O mijn God!* ik ben een groot misdadiger! Nu begrijp ik het. Maar zult gij geen medelijden niet mij hebben?... Gij zijt God, dat is de goedheid, de barmhartigheid! Gij zijt almachtig!

"Erbarmen. O Heer! och erbarmen, erbarmen! Ik smeeke U wees niet onverbiddelijk; verlos mij van dat verfoeilijke gezicht, van die verschrikkelijke beelden... van dat bloed..., van mijne slachtoffers, *wier blikken mij als dolksteken door het hart gaan.*

"Gij die hier zijt, die mij aanhoort, gij zijt goede zielen, gij zijt liefderijke zielen, ja ik zie het gij zult medelijden met mij hebben, niet waar? Gij zult voor mij bidden... O! ik smeeke u! stoot mij niet van u af. Gij zult God smeeke dit verschrikkelijk gerecht van mij te verwijderen; Hij zal u verhooren omdat gij goed zijt... Ik bid u, wijs mij niet af zoo als ik anderen van mij afgestooten heb... Bidt voor mij."

Getroffen door zijn berouw, spraken de aanwezenden hem woorden van bemoeiding en troost toe: God, zeide men hem, is niet onverbiddelijk; Hij eischt van den schuldige niets dan een oprecht berouw, en de zucht om het kwaad dat hij gedaan heeft weder te vergoeden. Daar uw hart niet verstokt is, en gij hem vergiffenis voor uwe misdaden vraagt, zal hij, indien gij in uwe goede voornemens om het kwaad dat gij gedaan hebt goed te maken, volhardt, Zijne barmhartigheid over u doen komen. Het is waar dat gij aan uwe slachtoffers het leven dat gij hen ontnomen hebt, niet kunt terug geven, maar als gij het met innigheid vraagt, dan zal God u toestaan hen weer terug te vinden in een volgend leven, waarin gij hen zooveel toewijding als vroeger wreedheid zult kunnen betoonen; en wanneer God de genoegdoening voldoende zal achten, zult gij weder in genade door Hem worden aangenomen. De duur van uwe straf hebt gij alzo in uw eigen handen; het hangt van u zelve af, dien te bekorten, wij beloven u, u met onze gebeden te zullen bijstaan, en de hulp der Goede Geesten voor u te zullen inroepen, u ter wille zullen wij het gebed voor lijdende en berouwhebbende Geesten in *het Evangelie volgens het Spiritisme* vermeld opzeggen, niet dat voor verstokte Geesten, omdat gij van het oogenblik af dat gij berouw gevoelt, God aanroept, en van het kwaad afstand doet, in onze oogen niet anders dan een ongelukkige en geen slechte Geest zijt.

Dit gebed opgezegd zijnde, herneemt de Geest, na eenige oogenblikken van stilte:

“Ik dank u, o God!... O! ik dank u! Gij hebt medelijden met mij gehad: die afschuwelijke beelden verwijderden zich... Verlaat mij niet... Zend uwe goede Geesten tot mij om mij te ondersteunen... Ik dank u.”

Na dit tooneel gevoelt zich het medium gedurende eenigen tijd uitgeput en als verpletterd; hare ledematen zijn stram en afgemat. Zij herinnerd zich, doch aanvankelijk verward, wat er gebeurd is, en allengskens eenige der woorden die zij geuit en ondanks zichzelf gesproken heeft; zij gevoelt dat zij het niet geweest is, die gesproken heeft.

De volgende dag manifesteert zich dezelfde Geest in eene andere vereeniging, en vangt, doch nu slechts gedurende eenige minuten op dezelfde wijze als den vorigen avond met dezelfde nadrukkelijke gebaren aan, maar minder hevig, en schrijft daarna, door hetzelfde medium, met eene koortsachtige gejaagdheid het volgende:

“Ik dank u voor uwe gebeden; er heeft reeds eene merkbare verbetering bij mij plaats gevonden. Ik heb God met zooveel innigheid gebeden, dat Hij heeft toegestaan, dat ik gedurende eenige oogenblikken eenige verlichting in mijn lijden mag ondervinden; maar ik zal ze terugzien... mijne slachtoffers... Daar zijn ze! Daar zijn ze!... Ziet gij dat bloed?...”

(Men herhaalt het gebed van den vorigen avond. De Geest zich tot het medium wendende, vervolgt:)

“Vergeef mij dat ik mij zoo uitsluitend van u meester maak. Ik dank u voor de verlichting die gij mij in mijn lijden aanbrengt; ik vraag u vergiffenis voor al het leed dat ik u veroorzaakt heb; maar ik heb zooveel behoefte om mij te manifesteren; gij alleen kunt...

“Ik dank u! ik dank u! ik gevoel eenige verlichting; maar ik ben nog niet aan het einde van mijne beproevingen gekomen. Mijne slachtoffers zullen spoedig terugkeeren. Dat is de straf; ik heb die verdiend, mijn God; maar wees Gij lankmoedig.

“Gij allen bidt voor mij, hebt medelijden met mij.”

Latour.

Een lid der spiritische vereeniging te Parijs, die voor dien ongelukkige gebeden en hem ingeroepen had, ontving op verschillende tijden, van hem de volgende mededeelingen:

I.

Men heeft mij bijna dadelijk na mijn dood ingeroepen, maar ik heb mij niet dadelijk kunnen manifesteren; vele lichtzinnige Geesten, mijnen naam aannemende, zijn in mijne plaats gekomen. Ik heb van de tegenwoordigheid van den president der Parij-

sche Vereeniging te Brussel, gebruik gemaakt, om mij met toestemming der hoogere Geesten te manifesteren.

Ik zal mijne mededeelingen in de Vereeniging komen doen, en zal openbaringen doen die een begin van genoegdoening voor de door mij gepleegde misdaden zullen zijn, en die alle misdadigers onder wier oogen ze zullen komen, door het verhaal van mijn lijden tot nadenken zullen brengen, en tot leering zullen kunnen strekken.

De redevoevingen over de straffen der hel, maken weinig indruk op den geest van misdadigers, zij gelooven niet aan al die tafereelen, die alleen voor kinderen en zwakke menschen schrikverwekkend zijn. Een groot misdadiger is geen bange geest, en de vrees voor de gendarmes werkt sterker bij hen, dan de verhalen omtrent de hellepijnen. Daarom zullen allen die dit lezen, door mijne woorden, en door mijn lijden, hetwelk geen veronderstellingen zijn, getroffen worden. Er is geen enkele priester die zeggen kan: "wat ik u vertel, heb ik gezien, ik heb de pijniging der verdoemden bijgewoond." Maar nu dat ik kom zeggen: "Zie hier wat er gebeurd is na dat mijn lichaam gestorven is. Ik ben van mijne begoocheling genezen toen ik ontwaarde dat ik niet dood was, zoo als ik had gehoopt, en dat hetgeen ik voor het einde van mijn lijden aanzag, slechts het begin van niet te beschrijven marteling was!" dan zal meer dan een aan den rand van den afgrond waarin hij op het punt stond neder te storten, terughoudend worden, en iedere ongelukkige die ik op die wijze van den weg der misdaad zal afbrengen, zal een van mijne misdaden afkopen. Op die wijze vloeit zoo wel op aarde als in de onmetelijke ruimte, het goed uit het kwaad voort.

Ten einde u mededeelingen te kunnen doen, wordt het mij toegestaan van het gezicht van mijne slachtoffers die mijne beulen geworden zijn, ontslagen te worden; maar van u weggaande zal ik ze terug zien, en die gedachte alleen doet mij meer lijden dan ik zeggen kan. Ik gevoel mij gelukkig als men mij inroept, want dan verlaat ik voor eenige oogenblikken mijne hel. Bidt steeds voor mij: bidt den Heer dat hij mij van het gezicht mijner slachtoffers verlosse.

Ja, laat ons tezamen bidden, het gebed verkwikt zoo! Ik gevoel mij verlicht; ik gevoel de zwaarte van den last die op mij drukt, zoo erg niet meer. Ik zie eene schemering van hoop voor, mijne oogen opdagen, en vol berouw, roep ik uit: Gezegend zij Gods hand; Zijn wil geschiede!

II.

Het medium. — In stede van aan God te vragen om u van het gezicht van uwe slachtoffers te verlossen, noodig ik u uit om met mij Hem om kracht om deze verzoenende boetedoening te dragen, te bidden.

Latour. — Ik zou liever van het gezicht van mijne slachtoffers verlost worden. Wist gij wat ik lijd? De ongevoeligste mensch zou aangedaan zijn, als hij op mijn gelaat

als met vurige letters, het lijden van mijne ziel geschreven zag. Ik zal doen wat gij mij aanraadt. Ik begrijp dat dit een eenigzins sneller middel is om mij voor mijne fouten te doen boeten. Het is als eene pijnlijke operatie waardoor aan mijn zeer ziek lichaam de gezondheid moet terug gegeven worden.

O! zoo de schuldigen op aarde mij konden zien, wat zouden zij voor de gevolgen van hunne geheime misdaden, die hoewel verborgen voor de menschen, toch door de Geesten gezien worden, beangst worden! Hoe rampzalig is die onwetendheid voor zoo vele arme zielen!

Welk eene verantwoordelijkheid laden die menschen op zich, die aan de mindere klassen der maatschappij het onderwijs onthouden! Zij gelooven met gendarmes en politie de misdaden te kunnen voorkomen. Wat is hunne dwaling groot!

III.

Het lijden dat ik onderga, is verschrikkelijk, maar sinds gij voor mij bidt, voel ik mij door goede Geesten die mij zeggen te hopen, bijgestaan. Ik begrijp de werkdadigheid van het heroïeke middel dat gij mij aangeraden hebt, en ik smEEK den Heer mij kracht te schenken om deze harde boete te kunnen dragen. Zij is, dit durf ik zeggen, geëvenredigd aan het kwaad dat ik gedaan heb. Ik zal niet trachten mijne misdaden te verschoonen; maar voor mijne slachtoffers, was ten minste de dood, met uitzondering van de weinige oogenblikken van smart die hun laatste oogenblik voorafging, het einde van hun lijden; en zij die hunne aardsche beproevingen volbracht hadden, hebben de belooning, die voor hen bewaard was ontvangen. Maar ik, ik heb sedert mijne terugkomst in de Geestenwereld, met uitzondering van de weinige korte oogenblikken dat ik mij gemanifesteerd heb, niet opgehouden al de smarten der hel te ondergaan.

Niettegenstaande de verschrikkelijke tafereelen die de priesters ophangen van de straffen welke de verdoemden ondergaan, hebben zij toch maar een flauw denkbeeld van het werkelijke lijden dat God in zijne gerechtigheid zijne kinderen oplegt, die zijne wet van liefde en liefdadigheid geschonden hebben. Hoe zal men aan verstandige menschen doen gelooven, dat eene ziel, dat wil zeggen iets dat onstoffelijk is, door aanraking met stoffelijk vuur, pijn zou kunnen lijden? Het is ongerijmd, en dat is de reden dat zoo vele misdadigers met die fantastische beschrijvingen der hel den spot drijven. Maar het is er verre van af dat zij dit doen met de zedelijke foltering en de verdoemde, na den dood van het lichaam ondergaat.

Bidt voor mij, dat de wanhoop zich niet van mij meester make.

IV.

Ik dank u voor het vooruitzicht dat gij mij geeft, een heerlijk vooruitzicht, dat ik, als ik mijzelf gelouterd heb, bereiken zal. Ik lijd veel, en toch is het mij alsof mijn lij-

den afneemt. Ik kan niet gelooven dat het lijden in de Geestenwereld minder wordt, doordien men er langzamerhand aan gewoon raakt. Neen. Ik begrijp dat uwe liefderijke gebeden, mijne krachten hebben doen toenemen, en *dat ofschoon mijn lijden even zwaar is, ik minder lijd omdat mijne krachten toegenomen zijn.*

Mijne gedachten vestigen zich op mijn laatste bestaan en op de fouten die ik had kunnen vermijden, zoo ik had weten te bidden; ik begrijp nu de kracht van die deugdzaame en vrome vrouwen, die zwak naar het vleesch, maar sterk door het geloof zijn; ik begrijp de geheimenis die de schijngeleerden op aarde niet begrijpen. Bidden, dit woord alleen doet de vrijdenkers lachen. Ik wacht ze in de Geesten wereld in en als de sluier die voor hen de waarheid verborgen houdt, verscheurd zal worden, zullen zij zich op hunne beurt voor de voeten van den Eeuwige, dien zij miskend hebben, komen nederwerpen, en zullen zij zich gelukkig achten zich te kunnen vernederen, en na al hunne zonden en misdaden, zich weder te kunnen oprichten! Dan zullen zij de kracht van het gebed begrijpen.

Bidden is liefhebben; liefhebben is bidden! Dan zullen zij den Heer liefhebben en tot Hem hunne gebeden van liefde en dankbaarheid richten, en wedergeboren door het lijden, want zij zullen moeten lijden, zullen zij even als ik bidden, om kracht te verkrijgen om te kunnen boeten en lijden, en als eenmaal hun lijden zal opgehouden hebben, zullen zij weer bidden, om den Heer te danken voor de vergiffenis die zij dan door hunne onderwerping en gelatenheid verdiend hebben. Bidden wij dan! broeder! om mij nog meer te versterken...

O! heb dank mijn broeder, voor uwe liefde, want ik heb vergiffenis verkregen. God verlost mij van het gezicht mijner slachtoffers. O mijn God! ik zegen u, wees in alle eeuwigheid gezegend voor de genade die gij mij schenkt! O mijn God! ik gevoel de afschuwelijkheid mijner misdaden, en ik zink weg voor Uwe almacht. Ik heb u lief met al mijn hart. O Heer! ik smEEK u mij de genade te schenken, mij toe te staan om, als Uw wil mij op de aarde terugzendt om nieuwe beproevingen te ondergaan, er dan als bode van vrede en liefde te mogen komen om de kinderen met eerbied uwen naam te leeren uitspreken. Ik bid U mij toe te staan hen, U den Vader van alle schepselen te leeren liefhebben. O! ik dank U mijn God! Ik ben een berouwvolle Geest en mijn berouw is oprecht. Ik heb U lief, zoo lief als mijn zoo onrein hart dit gevoel van liefde, de reine emanatie van uwe godheid, begrijpen kan. Laat ons bidden, broeder! want mijn hart vloeit over van dankbaarheid. Ik ben verlost, ik heb mijne ketenen verbroken; ik ben niet langer een verworping, ik ben een lijdende maar berouwhebbende Geest; en ik wilde zoo gaarne dat mijn voorbeeld de handen, die reeds opgeheven worden om misdaden te begaan, op den drempel der misdaad kon tegen houden. O! laat af, broeders, laat af! want de folteringen die gij uzelfen bereidt, zijn verschrikkelijk. Denkt niet dat de Heer zich altijd zoo spoedig door de gebeden zijner kinderen zal laten verbidden. Er staan u eeuwen van

marteling te wachten.

De leidsman van het medium. Gij zegt dat gij de gezegden van den Geest niet begrijpt. Tracht u zelve rekenschap te geven van zijne aandoening en zijne dankbaarheid jegens God; hij gelooft die niet beter te kunnen uitdrukken en toonen dan door te trachten alle misdadigers die hij ziet, en die gij niet zien kunt, tegen te houden. Hij zou wenschen dat zijne woorden tot hen kwamen, en wat hij u nog niet gezegd heeft, omdat hij het zelf nog niet weet, is, dat het hem toegestaan zal worden herstellende zendingen aan te vangen. Hij zal zich tot zijne medeplichtigen wenden om te trachten hen berouw in te boezemen, en in hun hart de zaden van berouw te doen kiemen. Men ziet somtijds op aarde, menschen die men braaf waande, zich tot een priester wenden, en zichzelf van eene misdaad beschuldigen. Het is de wroeging die hen de bekentenis van hunne misdaad doet afleggen. En werd nu de sluier die de onzichtbare wereld voor uwe oogen verbergt opgeheven, dan zoudt ge dikwijls een Geest, die medeplichtig aan of aanhitser tot een misdaad was, zien, die zoo als nu Jacques Latour, het kwaad dat hij gedaan heeft, tracht te herstellen, door aan andere geïncarneerde Geesten berouw in te boezemen.

Uw Beschermende Geest.

Het medium te Brussel, dat de eerste manifestatie van Latour ontvangen had, ontving later van hem, de volgende mededeeling: "Vrees niets meer van mij; ik ben nu bedaarder, maar toch lijd ik nog. God heeft medelijden met mij gehad, want hij heeft mijn berouw gezien. *Nu lijd ik door dat berouw dat mij het verfoeielijke van mijne misdaden doel inzien.*

'Had ik in mijne jeugd onder eene goede leiding gestaan, dan zou ik al dat kwaad niet bedreven hebben; maar men heeft mijne kwade neigingen niet bestreden, en ik heb er aan toegegeven; daar ik door niets gebreideld werd. Dachten alle menschen meer aan God, of geloofden ten minste allen er aan, dan zouden zulke gruwelen niet meer plaats vinden.

"Maar de gerechtigheid der menschen wordt verkeerd toegepast; voor een dikwerf onbeduidend vergrijp, wordt iemand in een gevangenis opgesloten, die altijd een oord van bederf en verbastering voor hem is. Hij komt er door de slechte raadgevingen en de slechte voorbeelden die men er voor oogen heeft, geheel bedorven uit. Is zijn natuur evenwel goed en sterk genoeg om aan de slechte voorbeelden weerstand te kunnen bieden, dan vindt hij, uit de gevangenis komende, alle deuren voor hem gesloten, alle handen trekken zich van hem terug, en hij wordt door alle eerlijke menschen afgewezen. Wat kan hij nu doen? Verachting en gebrek wachten hem; en zoo hij het voornemen opvat om tot het goede terug te keeren: de verlatenheid, de wanhoop, en hij vervalt door gebrek tot alle kwaad. Op zijne beurt gevoelt hij nu ook verachting voor zijn even-

mensch, hij haat dien, en verliest alle bewustzijn van het onderscheid tusschen goed en kwaad, want hij ziet zich van alle kanten afgewezen, en het was hem toch ernst een eerlijk man te worden. Om aan het noodige te komen, steelt hij, gaat somtijds tot moorden over; en dan slaat men hem het hoofd af!

"Mijn God, op het oogenblik dat mijne zinsverbijsterin weer dreigt zich van mij meester te maken, voel ik dat uw hand zich over mij uitstrekt, en dat uwe goedheid mij om geeft en beschermd. Ik dank U, mijn God! in mijn volgend leven zal ik mijn verstand gebruiken, en hetgeen ik bezit aanwenden om de ongelukkigen die bezweken zijn bij te staan en hen voor afdwaling te behoeden.

"Heb dank, gij die er niet tegen opziet met mij in gemeenschap te zijn; heb geen vrees, gij ziet dat ik niet kwaad ben. Als gij aan mij denkt, stel u dan niet meer het beeld dat gij van mij gezien hebt, maar dat van een arme bedrukt ziel, voor, die u dank zegt voor uwe toegevendheid.

"Vaarwel, roept mij nogmaals in, en bid God voor mij.

Latour.

Studie over den Geest van Jacques Latour.

Men kan het diepzinnige en de hooge beteekenis van eenig der gezegden in deze mededeelingen vervat, niet ontkennen; zij doen ons daarenboven een der toestanden van de wereld der strafondergaande Geesten zien, waarboven men toch altijd Gods barmhartigheid ziet uitkomen. De mythologische allegorie der Eumeniden *), is niet zoo bespottelijk als men wel denkt, en de duivelen, de officieele beulen van de onzichtbare wereld die in het hedendaagsche geloof hunne plaats hebben ingenomen, zijn met hunne hoornen en hooivorken minder rationeel, dan die slachtoffers die zelf tot straf van den schuldige dienen.

*) Furiën der Heidensche hel.

De identiteit van dien Geest aannemende, zal men wellicht over de spoedige verandering van zijnen zedelijken toestand verwonderd zijn; dit komt zooals wij reeds bij een andere gelegenheid opgemerkt hebben, omdat er bij een geheel onbeschaafden en bepaald slechten Geest dikwijls meer hulpmiddelen gevonden worden, dan bij een Geest die door hoogmoed beheerscht wordt of zijne ondeugden onder het masker van schijnheiligheid verbergt. Die spoedige terugkeer tot betere gevoelens, bewijst eene meer verwilderde dan verdorven natuur, aan welke niets dan eene goede leiding ontbroken heeft. Zijne taal vergelijkende bij die van een andere misdadiger, die wij in het artikel: *Straf door het licht*, zullen mededeelen, zal men gereedelijk kunnen ontwaren, wie van beiden, niettegenstaande het verschil in opvoeding en stand in de maatschappij, het meest zedelijk ontwikkeld is; de een gaf toe aan eene natuurlijke neiging tot wreedheid, aan eene

soort van overprikkeling, terwijl de ander bij het bedrijven zijner misdaden, eene kalmte en koelbloedigheid aan den dag legt die vereischt wordt om langzaam en volhardend een plan te beramen en uit te voeren, en die nog na zijn dood uit hoogmoed de straf trotseert; deze laatste lijdt, maar wil het niet erkennen, terwijl de ander dadelijk ten onder gebracht is. Hierna te oordeelen, zal het niet moeielijk zijn na te gaan wie van beiden het langste lijden zal.

“Ik lijd zegt de Geest van Latour, door dat berouw dat mij het verfoeielijke van mijne misdaden doet inzien.” Hierin ligt eene diepzinnige gedachten opgesloten. De Geest begrijpt werkelijk het zware zijner misdaden dan eerst, wanneer hij berouw gevoelt; het berouw doet spijt, de wroeging, een smartelijk gevoel ontstaan, hetwelk de overgang is van het kwade tot het goede, van het zedelijk ziek zijn, tot de zedelijke gezondheid. Om dat gevoel te ontgaan verzetten zich de verdorven Geesten tegen de stem van hun geweten, zoo als die kranken die de medicijn waardoor zij genezen moeten, afwijzen; zij trachten zichzelf te bedriegen, en door in het, kwaad te volharden, zich te bedwelmen. Latour heeft het tijdperk bereikt waarop de verstoktheid eindigt met toe te geven; wroeging is in zijn hart ontstaan, berouw is er op gevolgd; hij begrijpt den omvang van het kwaad dat hij bedreven heeft; hij ziet den staat van diepe vernedering waarin hij zich bevindt in, en lijdt er door; daarom zegt hij: “Ik lijd door dat berouw.” In zijn vorig bestaan, heeft hij slechter dan in dit laatste moeten zijn, want zoo hij even als nu berouw gehad had, zou zijn leven beter geworden zijn. De goede voornemens die hij nu opgevat heeft, zullen van invloed op zijn volgend aardsche leven zijn; het leven dat hij nu verlaten heeft, hoe misdadig dat ook moge geweest zijn, zal voor hem een eerste schrede op den weg des vooruitgangs zijn. Het is meer dan waarschijnlijk, dat hij, vóór dat hij zijn laatste leven aanving, in den staat van omdoling een dier slechte oproerige Geesten geweest is, zoo als men er zoo velen ziet, en die halstarrig in het kwade volharden.

Velen vragen, welk nut die verledene levens kunnen hebben, daar men zich niet herinnert wat men geweest is, noch wat men gedaan heeft.

Deze vraag wordt volkomen opgelost door het feit, dat bijaldien het kwaad dat wij gedaan hebben uitgewischt is, en er in ons hart niet het minste spoor meer van blijft bestaan, de herinnering er aan dan overbodig zal zijn, omdat wij er dan niet de minste bezorgdheid over behoeven te koesteren. Maar dat wat het kwaad betreft, waarvan wij ons nog niet geheel gebeterd hebben, dit ons door onze tegenwoordige neigingen bekend is, en wij op dat kwaad onze geheele aandacht moeten vestigen. Het is voldoende te weten wat wij zijn, zonder dat het noodig zij te weten wat wij geweest zijn.

Als men nagaat hoe moeielijk de rehabilitatie van den meest berouwhebbenden misdadiger, gedurende diens leven is; als men nagaat welken blaam er op hem blijft kleven, dan moet men God danken dat Hij een sluier over het verledene geworpen heeft. Zoo Latour voor eenige jaren veroordeeld, ja zelfs zoo hij vrij gesproken ware, zouden

zijne antecedenten hem uit de maatschappij gebannen gehouden hebben. Wie zou, niet-tegenstaande zijn berouw, hem den toegang tot zijnen vertrouwelijken kring verleend hebben. De gevoelens die hem nu bezielen, geven ons hoop dat hij in een volgend aardsch bestaan, een eerlijk, geacht en geëerd mensch zal zijn; maar stel nu eens dat men te weten kwam dat hij Latour geweest is, dan zal verachting zijn deel blijven. De sluier over zijn verleden geworpen, maakt zijne rehabilitatie mogelijk; zonder vrees of gevoel van schaamte zal hij onder de braafste menschen plaats kunnen nemen. Hoe velen zijn er niet, die wenschen zouden, tot welken prijs ook, eenige jaren van hun leven te kunnen uitwisschen!

Men trachtte nu eene leer te vinden die beter met Gods rechtvaardigheid en goedheid overeen te brengen is! Deze leer is buitendien geene theorie, maar het gevolg van waarneming. Niet de spiritisten hebben die verzonnen; zij hebben de verschillende toestanden waaronder de Geesten zich aan hen voordoen, gezien en waargenomen, zij hebben getracht zich die te verklaren, en uit die verklaringen is eene leer ontstaan; zij hebben die leer aangenomen, omdat ze uit de feiten zelve voortvloeit, en hen, rationeeler voorkomt dan alle anderen die tot hiertoe over de toekomst van de ziel verkondigd zijn.

Men kan aan deze mededeelingen geene verheven zedelijke leering ontzeggen! De Geest heeft bij zijne opmerkingen en vooral bij de keuze zijner uitdrukkingen, door meer gevorderde Geesten geholpen kunnen, ja moeten zijn, doch, onder zulke omstandigheden staan dezen alleen voor wat den vorm en niet wat de gedachte betreft, den minderen Geest bij, en doen dezen nooit iets zeggen waardoor hij in tegenspraak met zich zelf zou komen. Zij hebben aan het berouw van Latour een meer dichterlijken vorm kunnen geven, maar zouden hem nooit tegen zijn wil berouw hebben kunnen doen toonen, omdat de Geest een vrije wil bezit; zij bemerkten bij hem de kiem van goede gevoelens, daarom zijn zij hem in zijne uitdrukkingen behulpzaam geweest, en zij hebben het medelijden over hem inroepende, er toe bijgedragen om de goede gevoelens bij hem te ontwikkelen.

Kan men iets treffender, zedelijker, iets dat een levendiger indruk maakt, bedenken, dan het tafereel, dat ons het berouw van dien, zijn wanhoop en wroeging uitenden grooten misdadiger, aanbiedt, die te midden van de folteringen die hij door den voortdurenden aanblik van zijne slachtoffers ondergaat, zijne gedachten tot God opheft om Diens barmhartigheid in te roepen? Is het niet een heilzaam voorbeeld voor alle schuldigen? Men kan den aard van zijn zwaar zielelijden begrijpen, het is rationeel en ofschoon eenvoudig en zonder fantasmagorische vertooning, toch verschrikkelijk.

Het zal wellicht verwondering baren dat er zulk eene groote verandering bij een mensch als Latour heeft plaats kunnen vinden; maar waarom zou hij geen berouw gevoeld hebben? Waarom zou er bij hem ook niet een gevoelige snaar kunnen trillen? Is de

schuldige dan voor eeuwig tot kwaad gedoemd? Komt er nooit een oogenblik waarin het licht tot zijne ziel doordringt? Dit oogenblik was voor Latour aangebroken. Het zedelijke van zijne mededeelingen ligt juist daarin dat hij begrip van zijn toestand heeft; hoe hoogst leerrijk is het niet, dat hij berouw gevoelt en het voornemen opvat om zijne misdaden te herstellen. Zou men er iets buitengewoons in gevonden hebben zoo hij vóór zijn dood een oprecht berouw getoond had; zoo hij vóór zijn dood datgene gezegd had wat hij na zijn dood geuit heeft? Bestaan er niet vele dergelijke voorbeelden?

Een terugkeer tot het goede, vóór het sterven, zou bij de meesten zijns gelijken als een zwakheid beschouwd zijn geworden; zijne stem van gene zijde van het graf is voor hen de verkondiging van de toekomst die hen wacht. Hij blijft in de volstrekte waarheid als hij zegt dat zijn voorbeeld meer dan het vooruitzicht op de vlammen der hel ja zelfs van het schavot, er toe zal bijdragen om misdadigers van het kwaaddoen af te brengen. Waarom stelt men hen dan, dat voorbeeld niet voor oogen in de gevangenis- sen? Menigeen zou er door tot nadenken gebracht worden, zoo als wij er reeds zoo vele voorbeelden van gezien hebben. Maar hoe zou het ook mogelijk kunnen zijn aan de kracht van de woorden van een afgestorvene geloof te slaan, als men zelf gelooft dat met den dood, alles gedaan is? Er zal evenwel een dag komen, dat men de waarheid, dat de dooden de levenden kunnen komen onderwijzen, zal erkennen.

Er zijn nog veel meer hoogstgewichtige lessen uit die mededeelingen te trekken; en in de eerste plaats de bevestiging van het beginsel van eeuwige rechtvaardigheid, dat het berouw alleen, niet voldoende is om den schuldige den rang van uitverkorene te doen verkrijgen. Het berouw is de eerste stap tot de herstelling door welke Gods barmhartigheid verkregen wordt; het is datgene wat aan de vergiffenis en de vermindering van het lijden voorafgaat en ze voorbereidt; maar God schenkt niet onvoorwaardelijk vergiffenis; men moet boete doen en vooral het gepleegde kwaad herstellen; dit ziet Latour in, en hij bereid zich daarop voor.

In de tweede plaats, dezen misdadiger met dien van Castelnaudary vergelijken- de, vindt men een groot verschil in de aan beiden opgelegde straf. Bij den laatste, is het berouw eerst laat gekomen en de straf dus langer van duur geweest. Die straf was buitendien bijna eene stoffelijke, terwijl het lijden bij Latour meer zedelijk was; dit komt zoo als wij reeds gezegd hebben dewijl bij den een het verstand minder ontwikkeld was, dan bij den ander; er was iets noodig om indruk op zijne stompe zinnen te kunnen uit- oefenen; maar de zedelijke pijnen zijn daarom niet minder grievend voor hen die den trap van zedelijkheid om ze te kunnen begrijpen bereikt hebben; men kan er zich, door de klachten van Latour, een denkbeeld van maken; hier is het niet de uiting van woede, maar van wroeging, die spoedig door berouw en door den wensch om het kwaad te her- stellen, ten einde vorderingen te kunnen maken, gevolgd wordt.

Zevende Hoofdstuk.

Verstokte Geesten.

Lapommeraij.

Straf door het licht.

In een der bijeenkomsten van de Parijsche vereeniging, waarin de verwarring die gewoonlijk na den dood volgt, besproken werd, manifesteerde zich uit eigen beweging een Geest waarop niemand gezinspeeld had, en wien op te roepen dan ook niemand in de gedachte gekomen was; ofschoon niet onderteekend, herkende men zonder moeite uit die mededeeling een groot misdadiger, die kort geleden door de menschelijke gerechtigheid achterhaald en getroffen was.

“Wat praat gij van verwarring? Waartoe dienen die ijdele woorden? Gij zijt droomers en utopisten. Gij weet niets omtrent datgene waarmede gij voorgeeft u bezig te houden. Neen mijne heeren, de verwarring bestaat niet, dan wellicht bij uitzondering in uwe hersenen. Ik ben zoo goed dood, als mogelijk, en ik zie helder, in mijn binnenste, rondom mij, overall!... Het leven is een somber schouwtooneel. Onhandig zijn zij die voor dat het scherm valt, zich van het tooneel laten wegzenden!... De dood is eene verschrikking, eene straf, een wensch, al naarmate de zwakheid of kracht van hen die hem vreezen, trotseeren of inroepen. Voor allen is het een bittere spotternij!... *Het licht verblindt mij en dringt door mijn verfiynd wezen als een scherpe pijl*... Men heeft mij met de duisternis eener gevangenis gestraft, en men dacht mij met de duisternis van het graf, of met die waarvan het roomsche bijgeloof droomt, te straffen. Welnu mijne heeren! *gij* zijt in de duisternis, en ik, de geschandvlekte der maatschappij, ik zweef boven u... Ik wil mijzelve blijven!... Sterk door de gedachte, versmaad ik de waarschuwingen die rondom mij weergalmen... Ik zie helder... Een misdaad! dit is niets dan een woord! Overall is misdaad. Als zij door een massa menschen gepleegd wordt, roemt men er op; als slechts één mensch ze bedrijft, veracht men hem. Welk een ongerijmdheid!

“Ik wil niet beklaagd wezen... ik vraag niets... ik ben mijzelve genoeg, en ik zal tegen dit *hatelijk* licht wel weten te kampen.

“Hij die gisteren een mensch was.”

Deze mededeeling in de volgende bijeenkomst ontleed zijnde, ontdekte men dat er juist in de schaamteloosheid der taal, een gewichtige leering opgesloten lag, en men zag in den toestand van dien ongelukkige eene nieuwe phase van de straf die den schuldige te wachten staat. En inderdaad terwijl eenigen in duisternis gedompeld zijn of ge-

heel in eenzaamheid verkeerend, blijven anderen gedurende lange jaren, de folteringen ondergaan, die zij in hunne laatste levensoogenblikken gevoelden of wel zij wanen zich nog in leven. Voor bovengemelde is het licht verblindend, zijn Geest is in het bezit van al zijn vermogens; hij weet zeer goed dat hij dood is, en klaagt over niets, vraagt geen hulp, en blijft zoo wel de goddelijke als menschelijke wetten trotseeren. Zou het dan mogelijk zijn dat hij aan de straf ontsnapt? Neen; maar Gods gerechtigheid bereikt haar doel onder allerlei vormen, en wat vreugde voor den een is, wordt foltering voor den andere; dat *licht* is voor hem de straf waartegen hij zich verzet, en trots zijn hoogmoed, bekent hij dit, als hij zegt: "Ik ben mijzelf genoeg en ik zal tegen dit hatelijk licht wel weten te kampen;" en verder als hij zegt: "Het licht verblindt mij en dringt door mijn verfiynd wezen als een scherpe pijl." De woorden: *mijn verfiynd wezen*, zijn karakteristiek; hij erkent dat zijn lichaam fluïdiek is, en door het licht, waaraan hij niet ontsnappen kan doordringbaar is, en dat licht doorsteekt hem als een scherpe pijl.

Wij plaatsten dezen Geest onder de verstokten, omdat het lang duurde eer er zich bij hem het minste teeken van berouw openbaarde. Hij strekt ten bewijze van de waarheid dat intellectueele vooruitgang niet altijd met zedelijken vooruitgang gepaard gaat. Langzamerhand heeft hij zich echter verbeterd, en later heeft hij verstandige, beredeneerde, en leerzame mededeelingen gedaan. Thans kan hij onder de berouwhebbende Geesten gerangschikt worden.

Onze geestelijke raadslieden, wien wij verzocht hadden ons hunne beschouwing over dit onderwerp te willen mededeelen, gaven ons de drie volgende mededeelingen, welke eene ernstige overweging, overwaardig zijn.

I.

De omdolende Geesten zijn klaarblijkelijk, in vergelijking met hunne verschillende levens, werkeloos en afwachtende; maar kunnen toch boeten, mits hun hoogmoed, hunne ontzettende en halstarrige vasthoudendheid aan hunne dwalingen, op het oogenblik van hunne steeds voortgaande opklimming hen niet tegenhoudt. Gij ziet daarvan een verschrikkelijk voorbeeld in de laatste mededeeling van dien verstokten booswicht, die zich verzet tegen de hem prangende goddelijke gerechtigheid, nadat hij die der menschen ondergaan heeft. In zulk een geval zal de boete, of liever het noodlottig lijden waaronder zij gebukt gaan, inplaats van hen tot heil te strekken en hen de groote beteekenis van hun lijden te doen begrijpen, hen nog meer tot verzet aanzetten, en hen die murmureering doen uiten, die de H. Schrift in hare dichterlijke welsprekendheid *knersingen der tanden* noemt; een uitstekend beeld! en het bewijs van een lijden waaronder men gebukt gaat, doch niet met onderworpenheid draagt, het bewijs dat men door smart overweldigd, maar toch nog oproerig genoeg kan zijn, om te weigeren de waarheid van de straf en de waarheid der belooning te erkennen!

Groote dwalingen houden in de Geestenwereld, zoo ook zeer misdadige gewetens, dikwijls, en meestal, lang stand. Zichzelf tegen iedereen in, gelijk te blijven, en in het gezicht van het oneindige eene praalvertooning te blijven maken, is aan die menschelijke verblinding gelijk, die de sterren ziende ze als de versierselen van een plafond beschouwt, zoo als de Galliërs ten tijde van Alexander.

Er bestaat eene zedelijke oneindigheid! Ellendig en nietig is hij, die onder voorwendsel van den strijd en de verachtelijke snorkerijen der aarde voort te zetten, in de andere wereld niet verder ziet dan op aarde! Hem valle de verblinding, de minachting van anderen, de egoïschtsche en armzalige zelfzucht en den stilstand in ontwikkeling ten deel! Het is maar al te waar o mensch! dat er tusschen de onsterfelijkheid van een op aarde achtergelaten onbevleeten naam, en die welke de Geesten werkelijk in alle hunne opvolgende beproevingen blijven behouden, een geheim verband bestaat.

Lamennais.

II.

Is het niet hetzelfde of men een mensch in de duisternis dan wel in eene zee van licht dompelt? In beide gevallen ziet hij niets van hetgeen hem omringt, en zelfs zal hij spoediger aan het duister dan aan de akelige helderheid van het elektrieke licht waarin hij gedompeld kan worden, gewoon raken.

De Geest die in de laatste bijeenkomst zijne mededeelingen deed, drukt dus wel het ware van zijnen toestand uit, als hij uitroept: "O! ik zal mij wel van dat afschuwelijke licht weten te bevrijden!" En inderdaad, dat licht is zoo verschrikkelijk, zoo ijselijk, omdat het hem geheel en al doordringt, en zijne meest geheime gedachten duidelijk zichtbaar maakt. Dit is de ergste zijde van zijne geestelijke straf. Hij is als 't ware in het glazen huis opgesloten, hetwelk Socrates wenschte te bewonen, en hierin ligt weder eene leering opgesloten: hetgeen den deugdzame tot vreugde en troost zou zijn, wordt de onteerende en voortdurende straf van den booze, den misdadiger, den vadermoorder, die zijn eigen persoonlijkheid vreest.

Begrijpt gij mijne zonen, de smart en het angstgevoel dat zich van dengene moet meester maken, die gedurende een heilloos leven, er zich op heeft toegelegd om de akeligste misdaden uit te denken en in het binnenste van zijn wezen te overleggen, in hetwelk hij zich als een wild dier in zijn hol terugtrekt, en die nu uit dat diep verborgen verblijf, waarin hij aan de oogen en aan het onderzoek van zijne tijdgenooten onttrokken was, verjaagd wordt? Nu is hem het masker van ongevoeligheid van het gelaat gerukt, en ieder zijner gedachten spiegelt zich achterevolgens op zijn voorhoofd af!

Ja, van nu af aan, bestaat er geen rust en geen schuilplaats voor dezen gedachten misdadiger. Elke slechte gedachte, en God weet hoevelen zijne ziel er koestert, ver-raadt zich bij hem zoo wel in- als uitwendig, als een geweldige elektrieke schok. Hij wil

zich aan het gezicht der menigte onttrekken, en het afschuwelijke licht, maakt hem voortdurend zoo doorschijnend als de dag. Hij wil vluchten, hijgend en radeloos snelt hij in de onmetelijke ruimte voort, doch overal vindt hij licht! overal oogen die hem tot in zijn binnenste zien! en hij snelt voort om duisternis, om den nacht te vinden, en er bestaat voor hem noch duisternis noch nacht. Hij roept den dood te hulp; maar de dood is niets dan een woord zonder zin. De ongelukkige vlucht steeds voort! *Hij is der krankzinnigheid van den Geest nabij*, verschrikkelijke straf, afschuwelijk lijden! in hetwelk hij, om zich van zichzelf te bevrijden, tegen zichzelf kampen zal. Want dit is de opperste wet aan gene zijde der aarde: Dat de schuldige zelf, voor zichzelf de onverbiddelijkste straf wordt.

Hoe lang zal dit nog aanhouden? Tot zoo lang zijn, eindelijk ten onder gebrachte wil, den rug onder den drukkenden last der wroeging zal gekromd hebben, en zijn trotsch voorhoofd zich voor zijne bevredigde slachtoffers en voor de Geesten der gerechtigheid zal buigen. En ziet hoe verheven logisch die onveranderlijke wetten zijn; hij zal daardoor juist datgene wat hij laatsleden vrijdag bij de hoogmoedige mededeeling die zoo duidelijk, zoo helder en zoo akelig vol over hemzelve was, ter neder schreef, door een daad van zijn eigen wil zich verlossende, volbrengen.

Erastus.

III.

De menschelijke gerechtigheid neemt de individualiteit van de wezens die zij straft, niet in aanmerking; de misdaad naar de maatstaf van de misdaad zelf, beoordeelende, straft zij zonder aanzien des persoons al degenen die er zich aan schuldig maken, en dezelfde straf wordt zonder onderscheid van geslacht, op alle schuldigen toegepast, welk onderwijs men ook genoten moge hebben. De goddelijke gerechtigheid gaat op eene andere wijze te werk; *de straffen komen met de ontwikkeling der wezens op welke zij worden toegepast, overeen*; de gelijkheid in misdaad, maakt daardoor de individuen nog niet aan elkander gelijk; twee menschen aan dezelfde misdaad schuldig, kunnen ver van elkander staan, door het verschil in de hen opgelegde beproevingen, waardoor de eene in de intellectueele duisternis der laagstse rangen der inwijdende kringen kan geplaatst zijn, terwijl de andere die rangen reeds doorgelopen hebbende, de helderheid die voor beneveling en verwarring behoedt bezit. In het laatste geval zou de duisternis dus niet, maar de scherpte van het geestelijke licht wel, eene straf zijn; dit licht doordringt de aardische intelligentie, en doet deze de snijdende pijnen van een ontbloote wond ondervinden.

De gedescarneerde wezens wie de materieele vooroogenstelling van hunne misdaad vervolgd, gevoelen een schok als die der physische electriciteit: zij lijden door de zintuigen; de reeds gedematerialiseerden gevoelen door den Geest eene veel grotere

smart, door welke de herinnering der feiten verloren gaat, om alleen de wetenschap van hetgeen ze veroorzaakt heeft te doen blijven bestaan.

De mensch kan dus, niettegenstaande het misdadige van zijne handelingen, innerlijk ontwikkeld zijn, en terwijl zijne driften hem doen handelen als een dier, door zijn verfijnd verstand boven de grove atmosfeer der onderste rangen verheven zijn. Het gemis aan harmonie, aan evenwicht, tusschen den zedelijken en intellectueelen vooruitgang, doet zeer dikwijls die anomalieën in tijden van materialisme en overgang, ontstaan.

Het licht wat den schuldigen Geest foltert, is dus wel degelijk de geestelijke lichtstraal die de geheime schuilplaatsen van zijn hoogmoed met licht overstroomt, en voor hem de vernederende krachteloosheid van zijn fragmentarisch wezen blootlegt. Dat zijn de eerste kenteekenen en de eerste zielsangsten van den geestelijken doodstrijd, die de aanstaande scheiding of ontbinding aankondigt der intellectueele en stoffelijke elementen waaruit de primitive menschelijke dualiteit bestaat, en in de groote éénheid van het voltooide wezen moet verdwijnen.

Jean Reijnaud.

Deze drie spontaan ontvangen mededeelingen vullen elkander aan, en stellen ons de straf uit een nieuw hoogst wijsgeerig en rationeel gezichtspunt voor. Het is waarschijnlijk dat de Geesten, deze vraag behandelende en met een voorbeeld willende ophelderen, met dat oogmerk, de spontane mededeeling van den schuldigen Geest hebben uitgelokt.

Plaatsen wij nu, om eene vergelijking te kunnen maken, naast dit naar het leven genomen tafereel, dat hetwelk een kanselredenaar, die in 1864 te Montreuil-sur-Mer gedurende de Vasten predikte, van de hel gaf:

“Het vuur der hel is millioenen malen sterker dan dat op aarde, en zoo één der lichamen die er zonder te vergaan in branden, op onze planeet geworpen werd, zou het die van de eene pool tot de andere verpesten! De hel is eene overal met puntige spijkers, scherpe lemmers van degens, en scherp geslepen lemmers van scheermessen voorziene uitgestrekte donkere spelonk, waarin de zielen van de verdoemden geworpen worden.”

(Zie *Revue Spirite*. Juli 1864, blz. 199.)

Angèle, nulliteit op aarde.

(Bordeaux, 1862.)

Er manifesteert zich een Geest uit zich zelf aan het medium, onder den naam van Angèle.

1. Hebt gij berouw over uwe fouten? — Antw. Neen. — Waarom komt gij dan tot

mij? — *Antw.* Om te probeeren. — Dus zijt gij niet gelukkig? — *Antw.* Neen. Lijdt gij? — *Antw.* Neen. — Wat ontbreekt u dan? — *Antw.* De vrede.

Sommige Geesten beschouwen alleen datgene wat hen aan physische pijnen herinnert, als lijden, terwijl zij tevens bekennen dat hun zedelijke toestand ondragelijk is.

2. Hoe kan het u in het geestelijk leven aan vrede ontbreken? — *Antw.* Spijt over het verledene. — Spijt over het verledene is wroeging; gij hebt dus berouw? — *Antw.* Neen; het is uit vrees voor de toekomst. — Wat vreest gij? — *Antw.* Het onbekende.

3. Wilt gij mij mededeelen wat gij gedurende uw laatste leven gedaan hebt? Dit zal mij wellicht op den weg helpen om u raad te kunnen geven. — *Antw.* Niets.

4. Tot welken stand in de maatschappij behoort gij? — *Antw.* Tot den middelstand. — Waart gij gehuwd? — *Antw.* Gehuwd en moeder. — Hebt gij met ijver de plichten die u door die dubbele betrekking opgelegd waren, vervuld? — *Antw.* Neen, mijn man verveelde mij, en mijne kinderen ook.

5. Waarmede bracht gij uw leven door? — *Antw.* Als meisje met mij te vermakken, als vrouw met mij te vervelen.— Wat waren uwe bezigheden? — *Antw.* Niets. — Wie zorgde dan voor uwe huishouding? — *Antw.* De meid.

6. Moet gij uw spijt en uwe vrees niet aan dit nutteloos doorgebracht leven toeschrijven? — *Antw.* Daarin hebt gij misschien gelijk. — Het is niet genoeg dit toe te stemmen. Wilt gij ten einde dit nuttelooze leven weer goed te maken, de lijdende misdadige Geesten die ons omringen bijstaan? — *Antw.* Hoe? — Door hen, door uwe gebeden in hunne verbetering behulpzaam te zijn. — *Antw.* Ik kan niet bidden. — Wij zullen dit samen doen, en gij zult het dan wel leeren; wilt gij? — *Antw.* Neen. — Waarom niet? — *Antw.* 't Is te vermoeiend.

Onderwijs van den geestelijken Gids van het medium.

Wij onderwijzen u door u voorbeelden van de verschillende graden van lijden en der verschillende toestanden van Geesten, die ten gevolge van hunne fouten tot boetedoening veroordeeld zijn, voor oogen te stellen.

Angèle was eene van die wezens zonder wilskracht, wier leven even nutteloos voor hunzelve als voor anderen is. Niets liefhebbende dan vermaak; onbekwaam om in studie, in de vervulling der plichten die het gezin en de zamenleving oplegt, de tevredenheid van hart te vinden, die alleen het leven kan veraangenamen omdat zij aan elken leeftijd eigen is, heeft zij hare jeugdige jaren alleen met nietige beuzelachtige verstrooiingen weten door te brengen, en toen de tijd der ernstige plichten aanbrak, *had de wereld zich van haar verwijderd en eene leegte om haar heen gelaten, omdat zij zelf, haar hart ledig gelaten had.* Zonder groote gebreken, maar ook zonder een enkele goede

hoedanigheid te bezitten, is zij haar man ten ongeluk geweest, en heeft zij de toekomst harer kinderen bedorven, en hun welvaart door hare zorgeloosheid en slordigheid vernield. Zij heeft aan verstand en hart harer kinderen, door haar voorbeeld, en door de zorg er voor aan dienstboden die zij niet eens de moeite nam zelf te kiezen, overtelaten, eene verkeerde richting gegeven. Haar leven is voor het goede zonder vrucht en daardoor misdadig geweest, want *uit het verwaarloosde goede*, spruit het kwaad voort. Wilt dus allen goed begrijpen, dat het niet genoeg is zich van kwaad doen te onthouden, maar dat de deugden die er het tegenovergestelde van zijn, moeten in praktijk gebracht worden. Maakt u met Gods wetten bekend, overpeinst ze, en begrijpt, dat zoo zij voor u een slagboom zijn die u op den rand van den weg tot het kwaad tegenhoudt, zij u tevens noodzaken terug te keeren, om den tegenovergestelden weg die ten goede leidt, op te gaan. Het kwaad is het tegenovergestelde van het goede: Hij die alzo het kwaad vermijden wil, moet den tegenovergestelden weg opgaan, zonder dat is zijn leven nutteloos, en zijn zijne werken dood; en God onze Vader, is niet de God der dooden, maar der levenden.

Vraag. Mag ik u vragen wat het voorlaatste leven van Angèle geweest is? want het laatste moet er natuurlijk een gevolg van geweest zijn.

Antw. Zij had dit in de fijnvrome luiheid en nutteloosheid van het kloosterleven doorgebracht. Lui en egoïste uit haren aard, heeft zij het familieleven willen beproeven, maar de Geest heeft zeer weinige vorderingen gemaakt. Zij heeft altijd voor de innerlijke stem die haar voor het gevaar waarschuwde, geen ooren gehad; de helling die zij afging was zacht, zij heeft die liever gevolgd, dan zich in den beginne in te spannen om zich tegen te houden. Ook nu ziet zij het gevaar in, zich onzijdig te houden, maar heeft geen kracht genoeg om de minste inspanning aan te wenden om uit dien toestand te geraken. Bidt voor haar; schudt haar wakker; dwingt haar de oogen voor het licht te openen; het is een plicht, verzuim er niet een enkele.

De mensch is geroepen om werkzaam te zijn: werkzaamheid van den Geest behoort tot zijn wezen: werkzaamheid van het lichaam, is eene behoefte. Vervult dus de voorwaarden, aan uw bestaan als Geesten wier bestemming eeuwige vrede is, verbonden. Als lichaam ten dienste van den Geest, is uw lichaam slechts een aan uw verstand onderworpen werktuig; werkt dus, veredelt uw verstand, opdat dit eene weldadige impulsie moge mededeelen aan het werktuig dat hem in de vervulling zijner taak behulpzaam moet zijn; gunt het rust noch stilstaand, en vergeet niet dat de vrede waarnaar gij haakt, u niet dan na geeindigden arbeid zal geschonken worden, en dat dus, zoo lang als gij verzuimd zult hebben te arbeiden, ook de zielsangst van het afwachten voor u zal aanhouden.

Arbeidt zonder ophouden, werkt; vervult al uwe plichten geen enkele uitgezonderd, vervult ze met ijver, met moed, met volharding, en gij zult door uw geloof onder-

steund worden. Hij die nauwgezet de ondankbaarste, gemeenste taak in uwe maatschappij vervult is in de oogen van den Almachtige, honderde malen boven dengene verheven, die anderen die taak oplegt en zijn eigene verwaarloost. Het zijn allen sporten waardoor men ten hemel opklimt; vernietigt ze niet onder uwe voeten, en reken er op dat gij omringd zijt door vrienden die u de hand toereiken, en diegenen ondersteunen die in den Heer hunne kracht zoeken.

Monod.

Een door verveling gekwelde geest.

(Bordeaux, 1862.)

Deze Geest kwam uit zichzelf tot het medium, en verzocht om gebeden.

1. Wat noopt u gebeden te vragen? — *Antw.* Ik ben het zonder doel rond zwerfen moede. — Zijt gij reeds lang in dien toestand? — *Antw.* Nagenoeg honderd en tachtig jaren. — Wat deedt gij op aarde? — *Antw.* Niets goeds.

2. Wat is uw straf onder de Geesten? — *Antw.* Ik ben met degenen die zich vervelen. — Dit is toch geene afzonderlijke categorie? — *Antw.* Alles vormt bij ons categorien. Iedere gewaarwording vindt of haar's gelijken of met haar sympathiseerenden die zich met elkander vereenigen.

3. Daar gij niet tot lijden veroordeeld zijt waarom zijt gij dan zoo lang gebleven zonder vorderingen te maken? — *Antw.* Ik was tot verveling veroordeeld, dit is bij ons ook lijden; al wat geen vreugde is, is lijden. — Gij werd dus gedwongen om tegen uwen wil omdolende te blijven? — *Antw.* Diergelijke zaken zijn te subtiel voor uw zinnelijk begrip. — Tracht mij die te doen begrijpen; het zal voor u een goed begin zijn. — *Antw.* Ik kan niet, daarvoor ontbreken mij termen van vergelijking. Een op aarde uitgebluscht leven, laat aan den Geest die er geen gebruik van gemaakt heeft, hetzelfde over wat het vuur van het papier dat het verbrand heeft, overlaat: vonken, die aan de nog bij elkander liggende asch de oorzaak die haar deed geboren worden, of liever de vernietiging van het papier, herinneren. Die vonken zijn de herinnering aan de aardsche banden, die bij den Geest opkomen tot dat de asch van zijn lichaam verstuijd is. Dan eerst vindt de Geest zichzelf als etherisch wezen terug en verlangt hij naar vooruitgang.

4. Wat kan de oorzaak zijn van de verveling waarover gij u beklagt? — *Antw.* Zij is een gevolg van het leven. Verveling is de dochter van den lediggang; ik heb de vele jaren die ik op aarde doorbracht niet weten te gebruiken, de gevolgen doen zich in deze wereld gevoelen.

5. Kunnen de Geesten, die zoo als gij aan verveling ten prooi ronddwalen, dien toestand doen ophouden, als zij willen? — *Antw.* Neen, zij kunnen dit niet altijd, omdat

de verveling hun wil verlamt. Zij ondergaan de gevolgen van hun leven; zij zijn onnut geweest, hebben geen wilskracht gehad, zij vinden onderling geene samenwerking. Zij blijven aan zichzelf overgelaten tot dat zij, dien onzijdigen toestand moede, zelf verlangen er verandering in te brengen. Zoodra het geringste bewijs van een ontwaakte wilskracht zich bij hen openbaart, vinden zij steun en goeden raad om hen in hunne pogingen terzijde te staan en te doen volharden.

6. Kunt gij mij iets omtrent uw aardsche loopbaan mededeelen? — *Antw.* Helaas zeer weinig! dit moet gij wel begrijpen. Verveling, nutteloosheid, lediggang, dat alles brengt de luiheid voort; de luiheid is de moeder der onwetendheid.

7. Hebben uwe vorige levens u geene vorderingen doen maken? — *Antw.* Ja wel; allen, maar zeer geringe, want elk mijner levens was de afspiegeling der vorigen. Er heeft altijd vooruitgang plaats, maar hij is zoo onbeduidend, dat het voor ons niet merkbaar is.

8. Zoudt gij in afwachting dat gij wederom een nieuw leven begint, meer bij mij willen komen? — *Antw.* Roep mij, opdat ik er toe genoodzaakt worde: gij zult er mij eene dienst mede bewijzen.

9. Kunt gij mij ook zeggen, wat de reden is dat uw schrift telkens verandert?

— *Antw.* Dat komt omdat gij zoo vele vragen doet, dit vermoeit mij, en ik heb hulp noodig.

De geestelijke gids van het medium. Het is de arbeid des geestes die hem vermoeit, en ons verplicht hem te helpen om hem uwe vragen te kunnen doen beantwoorden. Hij is in de Geestenwereld dezelfde ledigganger gebleven die hij op de aardsche wereld was. Wij hebben hem tot u gebracht om te beproeven hem uit de gevoelloosheid dier verveling wakker te schudden, die voor hem een waar lijden en dikwijls heviger is dan zware pijnen, dewijl dit lijden tot in het oneindige kan voortduren. Kunt gij u de marteling voorstellen die het vooruitzicht van eene verveling zonder einde moet veroorzaken? De meesten dier Geesten, *verlangen alleen naar een leven op aarde, om verstrooiing te vinden*, en om zich aan de onverdragelijke eentoonigheid van hun geestenleven te onttrekken; zij komen daar ook dikwijls zonder bepaalde voornemens ten goede, aan; en dit is de reden dat zij telkens weder op nieuw moeten beginnen, tot dat er zich eindelijk een wezenlijke vooruitgang bij hen openbaart.

De Koningin van Oude.

In 1858 in Frankrijk overleden.

1. Wat gevoeldet gij, toen gij het aardsche leven vaarwel zeidet? — *Antw.* Ik zou

niet in staat wezen het u te kunnen zeggen; ik ben nog verward, beneveld. — Zijt gij gelukkig? — Ik wensch het leven terug... ik weet niet... ik gevoel eene diepe smart; het leven zou er mij van bevrijd hebben... ik wenschte wel dat mijn lichaam uit het graf verrees.

2. Betreurt gij het dat gij niet in uw land maar onder Christenen begraven zijt? — *Antw.* Ja, de Indische aarde zou minder zwaar op mijn lichaam drukken. — Hoe denkt gij nu over de eerbewijzingen die men u bij uw overlijden betoond heeft? — *Antw.* Dat ze al heel weinig geweest zijn, ik was eene koningin, en zij hebben niet allen voor mij geknield... Laat mij met rust... men noodzaakt mij te spreken... ik wil niet hebben dat gij weten zult, wat ik nu ben... weet wel dat ik koningin geweest ben.

3. Wij eerbiedigen uwen rang, en verzoeken u ons op onze vragen te willen antwoorden, ter onzer onderrichting. Denkt gij dat uw zoon eenmaal het rijk van zijn Vader zal terug krijgen? — *Antw.* Zeker, mijn bloed zal regeeren; het is zulks waardig. — Stelt gij in de herstelling van uw zoon op den troon, nog hetzelfde belang als bij uw leven? — *Antw.* Mijn bloed kan niet onder de groote menigte vergeten blijven.

4. Men heeft in uw acte van overlijden den naam van uw geboorteplaats niet kunnen opnemen; zoudt gij ons die nu kunnen opgeven? — *Antw.* Ik ben uit het edelste bloed van Indië gesproken. Ik geloof dat ik te Delhy geboren ben.

5. Gij die in weelde en pracht geleefd hebt, die omringd waart door eerbewijzen, hoe denkt gij nu over dit alles? — *Antw.* Die kwamen mij toe. — Geeft de rang dien gij op aarde bekleddet u er eene meer verhevene in de wereld waarin gij nu zijt? — *Antw.* Ik ben steeds Koningin... laat men mij slaven zenden om mij te bedienen!... Ik begrijp niet: men schijnt zich hier weinig om mij te bekreunen... ik ben toch nog altijd ik...

6. Zijt gij muzelmans of van de Hindoesche godsdienst? — *Antw.* Muzelmans; maar ik was te groot om mij met God bezig te houden. — Welk onderscheid ziet gij, met betrekking tot het geluk van het mensdóm, tusschen de godsdienst die gij belijdt in die der christenen? — *Antw.* De christelijke godsdienst is ongerijmd, hij leert dat alle menschen broeders zijn. — Hoe denkt gij over Mahomet? — *Antw.* Hij was geen koningszoon. — Gelooft gij dat hem eene goddelijke zending was opgedragen? — Wat gaat mij dat aan! — Hoe denkt gij over den Christus? — *Antw.* De zoon van een timmerman is niet waard eene plaats in mijne gedachten in te nemen.

7. Hoe denkt gij over de gewoonte om de muzelmansche-vrouwen aan het gezicht der mannen te onttrekken? — *Antw.* Ik denk dat de vrouwen gemaakt zijn om te heerschen: ik was eene vrouw. — Hebt gij de vrijheid die de vrouwen in Europa genieten, wel eens benijd? — *Antw.* Neen; wat gaf ik om hunne vrijheid! werden zij knielende bediend?

8. Kunt gij u ook nog andere levens op aarde dan het nu door u afgelegde herinneren? — *Antw.* Ik heb altijd koningin moeten zijn.

9. Waarom zijt gij zoo spoedig op onze inroeping gekomen? — *Antw.* Ik heb dit niet gewild; men heeft er mij toe genoodzaakt... Zoudt gij denken dat ik anders geantwoord zou hebben? Wat zijt gij, bij mij vergeleken? — Wat heeft u genoodzaakt te komen? — *Antw.* Ik weet het niet... want er bestaat zeker niemand hooger in rang dan ik.

10. Onder welk uiterlijk bevindt gij u hier? — Ik ben altijd koningin... denkt gij dat ik opgehouden heb dit te zijn?... Gij zijt al zeer oneerbiedig... men spreekt tot een koningin op eene andere manier.

11. Zoo wij u konden zien, zouden wij u dan omhangen van uwe sieraden, en juweelen zien? — *Antw.* Zeker! — Hoe komt het, daar gij dit alles achtergelaten hebt, dat uw Geest de schijngestalte er van vooral wat de sieraden betreft, behouden heeft? — *Antw.* Ik heb ze niet afgelegd... Ik ben nog altijd zoo schoon als ik was... ik begrijp niet, wat gij wel van mij denkt! Maar het is waar, gij hebt mij nooit gezien.

12. Welken indruk maakt het op u; uzelve in ons midden te zien? — *Antw.* Lag het aan mij, ik zou er niet zijn; gij behandelt mij met zoo weinig eerbied!

De H. Lodewijk. Laat haar gaan, die arme verdoolde; heb medelijden met hare verblindheid; laat zij u tot voorbeeld strekken, gij weet niet hoeveel zij in haar hoogmoed lijden moet.

Toen wij deze gevallen grootheid, die nu in het graf ligt, inriepen, verwachtten wij, de opvoeding die de vrouwen in dat land genieten in aanmerking genomen, niet zeer diepzinnige antwoorden te zullen ontvangen; maar wij dachten bij deze Geest, zoo al geene wijsgeerige gedachten, dan toch een meer waar gevoel van de werkelijkheid en gezonder denkbeelden over de ijdelheid der aardsche grootheid te zullen vinden. Doch wel verre van dien, zijn bij dezen Geest de aardsche denkbeelden in hun volle kracht blijven bestaan; het is de hoogmoedige die niet één harer illusiën heeft opgegeven, die tegen hare eigene zwakheid kampt, en die inderdaad door hare onmacht veel moet lijden.

Xuméne.

(Bordeaux, 1862.)

Onder dien naam komt een Geest, uit eigen beweging bij een aan soortgelijke manifestaties gewend medium; wiens roeping het schijnt te zijn om de mindere Geesten bij te staan die zijn geestelijke leidsman met het tweeledig doel, om hem te onderlichten en hunne vooruitgang te bevorderen, tot hem voert.

Vr. Wie zijt gij? Is deze naam die van eene vrouw of van een man? — *Antw.* Van een man, en die zoo ongelukkig als mogelijk is. Ik lijd al de smarten der hel.

Vr. Als de hel niet bestaat, hoe kunt gij er dan de pijnen van gevoelen? — *Antw.* Onnutte vraag. — Zoo ik dit al begrijpen kan, dan kunnen er toch anderen zijn die er eene uitlegging van behoeven. — *Antw.* Dat kan mij weinig schelen.

Vr. Is egoïsme ook niet een der oorzaken van uw lijden? — *Antw.* Misschien.

Vr. Indien gij verzachting van uw lijden wenscht, begin dan met uwe slechte neigingen af te leggen. — *Antw.* Bemoei u daar niet mede, dit gaat u niets aan; begin maar voor mij te bidden, zooals gij voor anderen doet, dan zullen wij verder zien. — Indien gij mij niet door uw berouw wilt terzijde staan, zullen gebeden u weinig helpen. — *Antw.* Als gij praat in plaats van te bidden, zult gij mij weinig vorderingen doen maken.

Vr. Wenscht gij dus vooruit te gaan? — *Antw.* Misschien; men kan niet weten. Laat mij eerst zien of het gebed de smart lenigt; dat is het voornaamste. — Vereenig u dan met mij in het gebed, met den vasten wil daardoor verlichting te erlangen. — *Antw.* Ga uw gang maar.

Vr. (Na het gebed door het medium.) Zijt gij tevreden? — *Antw.* Niet zooals ik wel wenschte. — Een geneesmiddel dat voor het eerst aangewend wordt, kan niet dadelijk een verouderde kwaal genezen. — *Antw.* 't Is mogelijk. — Zoudt gij terug willen komen? — *Antw.* Ja, als gij mij roept.

De geestelijke gids van het medium. Deze verstokte Geest zal u veel moeite veroorzaken mijne dochter, doch welke verdienste zou er in leggen, degenen die niet verloren zijn, te redden. Moedig volgehouden! en gij zult er komen. Zij kunnen zoo misdadig niet zijn dat men ze door overreding en een goed voorbeeld niet tot het goede zou kunnen terug brengen, want zelfs de meest verdorven Geesten eindigen met zich te bekeeren; zoo men er al niet in slaagt ze dadelijk tot betere gedachten te brengen, hetgeen dikwijls onmogelijk is, dan is daarom toch de moeite die men neemt, niet verloren. De denkbeelden die men bij hen heeft opgewekt, beroeren hen en brengen hen, ondanks hen zelve tot nadenken; het zijn als zoo vele zaden die vroeg of laat vruchten zullen voortbrengen. Men velt geen rots met den eersten slag van het houweel.

Hetgeen ik u daar zeg, mijne dochter, is ook op geïncarneerden toepasselijk, en moet u doen begrijpen, hoe het komt dat het spiritisme zelfs van de goed geloovigen, niet dadelijk volmaakte menschen maakt. De kennis der leer is de eerste stap; daarna komt het geloof, en de hervorming zal ook eene beurt krijgen; maar voor velen nog, zal het noodig zijn, in de Geestenwereld nieuwe veerkracht te gaan opdoen.

De verstokte Geesten zijn niet allen verdorven en slecht. Het getal dergenen die ofschoon zij geen kwaad zoeken te doen, toch door hoogmoed, onverschilligheid of lusteloosheid achterlijk blijven, is groot. Dezen zijn daarom niet minder ongelukkig, want zij lijden door hunne traagheid des te meer, naardien zij de verstrooiingen der wereld niet meer als schadeloosstelling hebben; het vooruitzicht der oneindigheid maakt hen hunnen toestand ondragelijk, en toch hebben zij noch de kracht, noch den wil om er zich uit te redden. Het zijn

die Geesten, welke geïncarneerd zijnde, dat leven van niets-doen leiden, onnut voor hun zelve en voor anderen zijn, en dikwijls, zonder ernstige reden, alleen uit walging voor het leven, eindigen met een zelfmoord te be-
gaan.

In het algemeen is het moeilijker dit soort van Geesten, dan degenen die bepaald slecht zijn, tot het goede terug te brengen, omdat er bij de laatsten wilskracht bestaat; en zij eens ingelicht zijnde, even vurig het goede als vroeger het kwaad najagen. De anderen zullen ongetwijfeld veele levens noodig hebben, om op onmerkbare wijze vorderingen te kunnen maken; maar langzamerhand zullen zij, door de verveling, zooals anderen door het lijden, overwonnen worden, en in de eene of andere bezigheid, die later een behoefte voor hen worden zal, afleiding zoeken.

Achtste Hoofdstuk.

Aardsche Boetedoening.

Marcel, het kind van Nr. 4.

In een gesticht in een der provincie steden, lag een kind van acht a tien jaren oud, in een moeielijk te beschrijven toestand; het was er alleen bekend als Nr. 4. Het was, het zij door natuurlijken aanleg, het zij ten gevolge van ziekte, geheel mismaakt, en zijne verdraaide beenen waren tot aan zijn hals opgetrokken; het was zoo mager dat zijn vel door de hoeken die zijne beenderen vormden opengescheurd werd; zijn lichaam was ééne groote wond, zijn lijden allerverschrikkelijkst. Het behoorde tot een arm joodsch gezin, en lag in dien toestand reeds sedert vier jaren. Zijn verstand was merkwaardig voor zijn leeftijd: zijne zachtmoedigheid, geduld en onderwerping bepaald stichtelijk. De geneesheer onder wiens zorg het geplaatst was, met het lot van dit om zoo te zeggen verlaten wezen begaan, want het schijnt dat zijne ouders het weinig kwamen bezoeken, stelde veel belang in zijn toestand, en vond, verrukt over zijne vroege verstandelijke ontwikkeling, er genoeg in, er mede te praten. Niet alleen dat hij het met goedheid behandelde, maar als zijne bezigheden dit toelieten, kwam hij het iets voorlezen, en was dan verbaasd over het juiste oordeel dat het over dingen had, die men ver boven het verstand op zijn jaren verheven meende te zijn.

Op zekeren dag, zeide het kind hem: "Doctor, wees zoo goed mij nog van die pillen zoo als de laatste die gij mij voorgeschreven hebt, te geven. — Waarom mijn kind? zeide de geneesheer; ik heb er u genoeg van gegeven, en ik ben bang dat meer u kwaad zal doen. — Het is, weet u, vervolgde het kind, omdat ik zoo veel pijn heb, en ik, ofschoon ik God bid, mij kracht te geven om de andere zieken die naast mij leggen niet te hinderen, met den besten wil van de wereld, het niet kan laten te schreeuwen; die pillen doen mij slapen, en in dien tijd ten minste, hinder ik niemand."

Deze woorden geven genoegzaam het verhevene van de ziel die in dat mismaakte lichaam huisveste te kennen. Waar had dat kind die gevoelens opgedaan? Zeker niet in de omgeving waarin hij opgevoed was; buitendien kon hij op den leeftijd toen zijn lijden begon, nog geene redeneering begrijpen; zij waren dus bij het kind aangeboren; maar waarom veroordeelde God het dan, met zulke edele neigingen zulk een ellendig en pijnlijk leven te leiden, als men aanneemt dat Hij de ziel te gelijk met dat lichaam, het werktuig voor zulk een verschrikkelijk lijden, geschapen heeft? Men moet of Gods goedheid ontkennen, of eene vroegere oorzaak, dat wil zeggen het voorbestaan van de ziel en de veelvuldigheid van het leven, aannemen. Het kind stierf, en zijne laatste gedachten waren aan God en den liefderijken geneesheer die medelijden met hem gehad had, ge-

wijd.

Eenigen tijd daarna werd hij in de Parijsche vereeniging ingeroepen, waar hij de volgende mededeeling deed, (1863.)

“Gij hebt mij geroepen; ik ben gekomen opdat mijne stem ook buiten deze plaats gehoord worde, en alle harten moge treffen; moge de echo die zij zal doen weerklinken tot in de eenzaamheid gehoord worden; die stem zal hen er aan herinneren dat de doodstrijd op aarde, de voorbereiding tot de vreugde des Hemels is, en dat het lijden niets is dan het bittere omhulsel van eene heerlijke vrucht, die moed en onderwerping schenkt. Die stem zal hen verkondigen dat op het strooleger der armoede, Gods gezanten liggen, wier roeping het is, het menschedom te leeren dat er geen lijden bestaat, dat men met de hulp van den Allerhoogste en der goede Geesten, niet zou kunnen doorstaan. Zij zal hem ook zeggen om naar de klachten die met gebeden gepaard gaan te luisteren, en er de heilige harmonie van te begrijpen, die zoo zeer van de toonen der zondige klachten die met godslasteringen gepaard gaan, verschillen.

“Een uwer goede Geesten, een groot Apostel van het Spiritisme, heeft mij dezen avond deze plaats wel willen afstaan; *) ook moet ik u van mijnen kant, eenige woorden over den vooruitgang van uwe leer zeggen. Zij moet de Geesten die zich wederom incarneren, om te leeren lijden in hunne zending, behulpzaam zijn. Het Spiritisme zal voor hen een wegwijzer wezen, zij zullen in het bezit van voorbeelden en stem zijn, en de klachten zullen dan in vreugde-kreten en in tranen van blijdschap veranderd worden.”

*) de Heilige Augustinus, door het medium, door hetwelk hij zich gewoonlijk in de vereeniging manifesteert.

Vr. Naar hetgeen gij zoo even gezegd hebt te oordeelen, schijnt het dat uw lijden geen boetedoening voor vroegere fouten geweest is?

Antw. Geen onmiddellijke boetedoening, maar wees verzekerd dat elke smart eene rechtvaardige oorzaak ten grondslag heeft. Hij, dien gij zoo ellendig gekend hebt, is schoon, groot, rijk en gevleid geweest; ik had vleijers en hovelingen om mij heen: Ik ben ijdel en hoogmoedig geweest. Vroeger was ik zeer misdadig; ik heb God verloochend en heb mijn naaste kwaad gedaan; maar ik heb daarvoor, eerst in de Geestenwereld, daarna op aarde, zwaar moeten boeten. Hetgeen ik in dit laatste korte leven, slechts gedurende eenige jaren geleden heb, heb ik een heel leven lang tot in hoogen ouderdom moeten verduren. Ik ben door mijn berouw, weder in genade bij den Heer aangenomen, die mij wel de genade heeft willen schenken, mij verschillende zendingen, waarvan de laatste u bekend is, op te dragen. Deze laatste had ik verzocht om mijne loutering te voltoeien.

Vaartwel mijne vrienden, ik zal nu en dan tot u terugkomen. Mijne zending is: te troosten, en niet te onderwijzen; maar er zijn er hier zoo veel wier wonden onbekend zijn, dat zij zich over mijne komst zullen verheugen.

Marcel.

Onderwijs van den geestelijken Gids van het medium.

Arm klein lijdend mismaakt wezen, zoo nietig en vol zweren! Wat al zuchten heeft het in dat verblijf van smart en tranen geslaakt! En hoe gelaten was het niettegenstaande het nog zoo jong was, en wat begreep zijne ziel reeds het doel van zijn lijden! Hij gevoelde wel dat hem aan de andere zijde van het graf, voor al die gesmoorde klachten eene belooning te wachten stond! Wat bad hij dan ook vurig voor hen die niet zoo als hij den moed hadden om hun lijden te dragen, vooral voor degenen die in plaats van gebeden ten hemel te zenden, godslasteringen uitbraakten!

Zoo al de doodstrijd, langdurig was, het sterven was toch niet verschrikkelijk; wel zag men de stuiptrekkingen van zijn mismaakte lichaam, dat aan de wet van het vleesch dat wil blijven leven, gehoorzamende, tegen den dood worstelde, maar een engel zweefde boven de legerstede van den stervende en heelde de wonden van zijn hart, en nam die schoone ziel die aan het misvormde lichaam ontvlood op zijne blanke vleugelen op, met de woorden: Eere zij u, o mijn God! En dezen tot den almachtige opgevaren ziel slaakte in hare vreugde den kreet: Hier ben ik o! Heer; Gij hebt mij de zending te leeren lijden opgedragen; heb ik mijne beproeving waardiglijk doorgestaan?

En nu heeft de Geest van het arme kind zijn rang hernomen; hij zweeft door de ruimte, een ieder: Hoop en Moed insprekende. Van alle stof en onreinheid bevrijd, staat hij daar bij u, spreekt hij u toe, en niet meer met die pijnlijk klagende maar met eene mannelijke stem; zegt hij u: Zij die mij gezien hebben, hebben het kind gezien dat niet morde; zij hebben door dit gezicht kalmte bij hun eigen lijden, verkregen, en zich door het zalig vertrouwen op God, gesterkt; dit was het doel van mijne korte doorreize op aarde.

H. Augüstinus.

Szymel Slizgol.

Was een arme jood te Wilna, in 1865 gestorven. Hij had gedurende dertig jaren met een napje in de hand gebedeld. Iedereen in de stad kende zijn geroep: "Bedenkt de armen, de weduwen en wezen." Gedurende dat tijdvak had Slizgol 90.000 Roebels opgegaard. Maar geen enkele kopek behield hij er van voor zich. Hij verzachtte het lijden van zieken die hij zelf verpleegde, betaalde het leergeld van arme kinderen, en de levensmiddelen die men hem gaf deelde hij aan behoeftigen uit. De avonden besteedde hij, met de bereiding van snuif die de bedelaar verkocht om in zijn eigene behoeften te voorzien. Al wat hij er van overhield was voor de armen. Szymel was alleen in de wereld. Bij zijne begrafenis volgde een groot deel der inwoners zijn lijk; en werden de winkels gesloten.

(Spiritisclie vereeniging te Parijs, 15 Juni 1865.)

Inroeping. Overgelukkig, en eindelijk het toppunt van mijn eerzucht, hoewel duur gekocht, bereikt hebbende, ben ik van af het begin van den avond in uw midden. Ik dank u, dat gij uwe oplettendheid schenkt aan den Geest van den armen bedelaar, die met vreugde trachten zal uwe vragen te beantwoorden.

Vr. Een brief, uit Wilna ontvangen, maakte ons met de voornaamste bijzonderheden van uw leven bekend. Het is door de sympathie die zij ons inboezemen, dat wij verlangen ons met u te onderhouden. Wij danken u dat gij op ons verzoek gekomen zijt, en daar gij wel zoo goed wilt zijn onze vragen te beantwoorden, zullen wij het voor ons onderricht tot een groot geluk rekenen, met uwen toestand als Geest bekend te mogen worden gemaakt, en de oorzaken te mogen weten die tot den aard van uw laatste bestaan aanleiding hebben gegeven.

Antw. Wil vooraf aan mijn Geest, die zijn waren toestand begrijpt, veroorloven u zijn gevoelen over een denkbeeld dat gij ten mijnen opzichte opgevat hebt, mede te deelen, zoo ik daarin dwaal zal ik gaarne uwe terechtwijzing ontvangen.

Gij vindt het vreemd dat de openbare manifestatie ter eere van een man uit den geringen stand, die door zijne liefdadigheid zoo veel sympathie heeft weten te verkrijgen, zoo algemeen geweest is. — Ik zeg dit niet met het oog op u waarde meester, noch op u waarde medium, noch op u allen ware en oprechte spiritisten, maar voor hen aan wien de leer onverschillig is. Er is daarin niets wonderbaarlijks gelegen. De kracht die den zedelijken aandrang van het goede te doen op het menschdom uitoefent is zoo groot, dat het, hoe stoffelijk gezind het ook wezen moge, er toch altijd voor bukt; men juicht het goede toe, niettegenstaande men zelf tot kwaaddoen geneigd is.

En nu kom ik tot de beantwoording van uwe vragen, die door u niet uit nieuwsgierigheid, maar alleen met het doel om onderricht voor allen te verkrijgen, gedaan worden. Ik zal dus, daar mij daartoe de vrijheid gegeven wordt, u zoo kort mogelijk de oorzaken die tot mijn laatste leven geleid hebben, mededeelen.

Het is reeds vele eeuwen geleden dat ik als koning of ten minste als oppermachtig vorst leefde. In den kring waarover zich mijne macht uitstreckte, en die in vergelijking met uwe tegenwoordige staten betrekkelijk klein was, was ik de alleenheerschende beschikker over het lot mijner onderdanen; ik handelde als een dwingeland, laat ik liever zeggen als een beul. Daar ik een heerschzuchtig, gewelddadig, gierig en zinnelijk karakter had, kunt gij zelf nagaan wat het lot der ongelukkige wezens moest zijn, die onder mijne wetten leefden. Ik maakte misbruik van mijne macht, om de zwakken te onderdrukken, en om alle soorten van bedrijven elken arbeid, iedere hartstocht, elke smart, ter voldoening mijner eigene driften mij cijnsbaar te maken. Zoo legde ik ook eene belasting op de opbrengst van het bedelen; niemand mocht bedelen, dan na mij een groot

aandeel in hetgeen het menselijke medelijden in den bedelnap der armoede wierp, verzekerd te hebben. Daarbij bleef het niet; om het getal bedelaars onder mijne onderdanen niet te doen afnemen, verbood ik aan die ongelukkigen het rampzalig gedeelte dat zij overhielden, aan hunne vrienden, bloedverwanten of nabestaanden, te geven. In een woord ik was voor alle smarten en ellende de onmeedoogendheid zelve.

Eindelijk verloor ik, onder de hevigste pijnen en de verschrikkelijkste martelingen, wat gij het leven noemt; mijn dood was voor allen, die even als ik, maar op een kleinere schaal dezelfde zienswijze toegedaan waren, een toonbeeld van afgrijzen en angst. Ik verbleef gedurende drie en een halve eeuw in den toestand van omdolende Geest, en toen ik, na dat tijdsverloop eindelijk begreep dat het doel der incarnatie eene geheel andere was, dan dat wat mij mijne grove en stompe zintuigen hadden doen najagen, toen verkreeg ik door kracht van gebeden, van onderwerping en berouw, de toestemming om de stoffelijke taak te mogen opvatten, om hetzelfde lijden en nog meer, dat ik anderen had opgelegd, zelf te ondergaan. Dit werd mij toegestaan, en God, het mij het recht behouden, om door mijn vrijen wil, zoo wel mijn zedelijk als lichamelijk lijden nog te verzwaren. Dank zij de hulp der goede Geesten die mij terzijde stonden, volhardde ik in mijn voornemen om het goede te doen, en ik dank hen daarvoor, want zij hebben mij belet onder den last die ik op mij genomen had, te bezwijken.

Eindelijk heb ik een leven voleindigd, waarin ik door zelfverloochening en liefdadigheid, datgene wat ik in een vorig door wreedheid en onrechtvaardigheid schuldig gebleven was, heb afbetaald. Uit arme ouders geboren, werd ik, nog jong zijnde, een wees, en leerde ik, op een leeftijd waarin men nog beschouwd wordt onbekwaam te zijn iets te begrijpen, voor mij zelve te zorgen. Ik heb geheel eenzaam geleefd, zonder liefde, zonder toegenegenheid, en in het begin van mijn leven heb ik zelfs die onbeschofdheden die ik anderen heb doen ondergaan zelve te verduren gehad. Er wordt verteld dat ik al het geld dat ik opzamelde, aangewend heb tot verlichting van mijn naasten. Dit feit is waar, en ik durf, zonder er ophef van te maken of zonder hoogmoed, hier bijvoegen, dat ik het goede waartoe de giften die ik van de openbare liefdadigheid ontving mij in staat stelde te doen, door mij betrekkelijk zware opofferingen te getroosten, nog dikwijls heb kunnen vermeerderen.

Ik ben kalm gestorven, op de belooning die ik mij door de gegeven voldoening in mijn laatste leven heb waardig gemaakt rekenende, en nu vind ik mij ver boven mijne heimelijk gekoesterde verwachtingen beweldadigd. Ik gevoel mij heden gelukkig, ja zeer gelukkig u te kunnen zeggen, dat degene die zichzelf verhoogt, vernederd, maar dat degeen die zich vernedert, verhoogd zal worden.

Vr. Wil de goedheid hebben ons te zeggen, waarin uwe boete in de Geestenwereld bestaan heeft, en hoe lang ze heeft geduurd voor dat uw lot ten gevolge van uw berouw en de door u opgevatte goede voornemens, verzachting heeft ondergaan. Wil ons

tevens zeggen wat aanleiding gegeven heeft tot die verandering in uwe denkwijze als Geest.

Antw. Gij wekt weder zeer droevige herinneringen bij mij op! O! wat heb ik geleden!... Maar ik beklag mij niet; ik herinner mij slechts!... Gij verlangt den aard van mijne boetedoening te kennen; ik zal u die in al hare verschrikkelijke afgrijselijkheid mededeelen.

Zooals ik u zeide: een vijand van elke goede neiging zijnde, bleef ik lang, zeer lang, door mijn perisprit aan mijn rottend lichaam verbonden. Ik gevoelde mij tot aan deszelfs geheele ontbinding, door de wormen verteeren, hetgeen mij verschrikkelijk deed lijden! Toen ik eindelijk van de banden die mij aan dit strafwerktuig gebonden hielden, bevrijd werd, onderging ik een nog zwaarder lijden. Het lichamelijke, werd door zedelijk lijden vervangen, en dit heeft nog veel langer dan het andere geduurd. Ik ben tegenover elk der slachtoffers die ik gemarteld heb gesteld. Op geregeld terugkeerende tijden werden mij door een grootere kracht dan de mijne, mijne misdadige handelingen voor oogen gesteld. Ik zag physisch en zedelijk al de smarten die ik anderen had doen ondergaan. O! mijne vrienden, verschrikkelijk, is het, voortdurend degenen te zien wien men kwaad gedaan heeft! Gij kunt er u, bij de confrontatie van een misdadiger bij u met zijn slachtoffer, een flauw denkbeeld van maken.

Dat is in korte woorden, wat ik gedurende twee en een halve eeuw geleden heb, tot dat God, getroffen door mijne smart en mijn berouw, en daartoe door de leidslieden die mij terzijde stonden aangezocht, toestond mij het leven van boetedoening dat u bekend is, te doen aanvangen.

Vr. Bestond er ook een bijzondere reden, waarom gij uw bestaan in een joodsch gezin gekozen hebt?

Antw. Het was niet door mij gekozen, maar wel op raad mijner leidslieden door mij aangenomen. Door de joodsche godsdienst werd aan mijn leven van boetedoening nog eene kleine vernedering toegevoegd; want nu nog, vooral in sommige landen, worden de Joden door het meerendeel der geïncarneerden veracht, en dit is vooral met joodsche bedelaars het geval.

Vr. Op welken ouderdom, hebt gij in uw laatste leven, één begin gemaakt met de ten uitvoerlegging van uwe goede voornemens? Hoe is dat denkbeeld bij u opgekomen? Hadt gij terwijl gij met zoo veel zelfverloochening liefdadigheid uitoefendet, de eene of andere ingeving die er u als 't ware toe drong?

Antw. Ik werd uit arme doch verstandige en gierige ouders geboren. Nog jong zijnde moest ik reeds de liefde en de liefkozingen mijner moeder ontberen. Haar verlies deed mij des te meer verdriet, doordien mijn vader, door hebzucht beheerscht, mij geheel aan mijn lot overliet. Mijne broeders en zusters allen ouder dan ik, schenen mijn lijden niet te zien. Een andere Jood, meer door baatzucht dan door edelmoedigheid gedre-

ven, nam mij tot zich en leerde mij werken. Hetgeen mijn arbeid opbracht, een arbeid die dikwijls mijne krachten te boven ging, stelde hem voor hetgeen ik hem gekost mag hebben, ruim schadeloos. Later wierp ik dat juk af en arbeidde voor mijzelve. Maar overal, hetzij dat ik werkte, hetzij dat ik rustte vervolgde mij de gedachte aan de liefkozingen mijner moeder, en naarmate ik ouder werd, werd hare gedachtenis dieper in mijn geheugen gegrift en betreurde ik steeds meer en meer het gemis harer zorg en harer liefde.

Weldra bleef ik als de eenige van mijn naam over; de dood rukte in weinige maanden mijne geheele familie weg. Toen begon ik eene ingeving te krijgen van de wijze hoe ik het overige van mijn leven moest besteden. Twee mijner broeders hadden weezen achtergelaten. Bewogen door de herinnering van hetgeen ik zelf had moeten lijden, wilde ik aan die arme kleine wezens eene jeugd als de mijne, besparen; en mijn arbeid niet voldoende zijnde om ons alledrie te onderhouden, begon ik, niet voor mij, maar voor anderen de hand uit te strekken. Het was Gods wil dat ik den troost niet zou smaken om de vruchten van mijn pogen te genieten; de arme kleinen verlieten mij voor altijd. Ik zag wel wat hun ontbroken had: hunne moeder. Toen besloot ik de liefdadigheid in te roepen voor arme ongelukkige weduwen, die niet genoeg voor zich en hunne kinderen kunnende verdienen, zich ontberingen die hen ten grave leidden, oplegden, arme weezen achterlatende die daardoor aan al de ellende die ik zelf ondervonden had, overgelaten bleven.

Ik had toen den ouderdom van dertig jaren bereikt, was gezond en sterk, toen men mij voor weduwen en weezen zag bedelen. Het begin was moeielijk, en ik moest meer dan eens grievende uitdrukkingen aanhooren. Maar toen men bespeurde dat ik al wat ik uit naam van mijne armen ontving, werkelijk aan dezen uitdeelde; toen men zag, dat ik het overschot van hetgeen ik door arbeiden verdiende er bijvoegde, verwierf ik een zeker soort van aanzien, hetwelk niet zonder aantrekkelijkheid voor mij was.

Ik ben zestig en eenige jaren oud geworden, en nooit heb ik de taak die ik mijzelf opgelegd heb verzaakt. Evenmin heeft mij ooit eene innerlijke waarschuwing van mijn geweten, mij doen vermoeden dat er een oorzaak van vóór mijn tegenwoordig leven kon bestaan die mij zoo deed handelen. Slechts ééns, den dag voor dat ik begon te bedelen, hoorde ik die woorden: "Doe aan anderen niet, wat gij niet zoudt wenschen dat men u deed." De algemeene zedeleer in die weinige woorden vervat, troffen mij, en zeer dikwijls betrapte ik mijzelve op het er bijvoegen van: "Maar doe hen integendeel hetgeen gij zoudt wenschen dat men u deed." Daarin bijgestaan door de herinnering aan mijne moeder, en aan mijn eigen lijden, volhardde ik op den ingeslagen weg, die mij door mijn geweten, als goed, aangeprezen werd.

Ik zal deze lange mededeeling besluiten met u mijn dank te betuigen! Ik ben nog ver van volmaakt te zijn, maar wetende, dat het kwaad, slechts ten kwade leidt, zal ik op nieuw, zoo als ik reeds gedaan heb, het goede doen, om er geluk door te oogsten.

Szymel Slizgol.

Julienne-Marie, de arme vrouw.

In de gemeente Villate, bij Nozay (Beneden-Loire) woonde eene oude arme gebrekkige vrouw Julienne-Marie genaamd, welk haar bestaan in de publieke liefdadigheid vond. Op zekeren dag in een vijver gevallen zijnde, werd zij daaruit gered door den heer A... een inwoner van die streek en een dergenen die gewoon waren haar te ondersteunen, maar in hare woning gebracht, stierf zij weinig tijds daarna aan de gevolgen van haar ongeval. Het algemeene gevoelen was, dat zij zich van het leven had willen beroven. Op den dag van haar overlijden, gevoelde de persoon die haar gered had, en die spiritist en medium is, over zijn geheele persoon iets als een zachte aanraking van iemand in zijne nabijheid, doch dacht er verder niet over na, doch toen hij den dood van Julienne-Marie vernam, kwam hij op de gedachte dat het wellicht haar Geest geweest was die hem was komen bezoeken. Op aanraden van een zijner vrienden, lid van de spiritische vereeniging te Parijs, aan wien hij het voorgevallene medegedeeld had, riep hij deze vrouw in, met het doel om haar van dienst te zijn; na alvorens aan zijne geestelijke beschermers om raad gevraagd en van hen het volgende antwoord ontvangen te hebben:

"Gij kunt het doen, en het zal haar aangenaam wezen, ofschoon de dienst die gij haar wilt bewijzen niet noodig is; zij is gelukkig en geheel aan hen wier medelijden zij ondervonden heeft toegewijd. Gij zijt een harer goede vrienden? Zelden laat zij u alleen, en zij onderhoudt zich dikwijls met u zonder dat gij dit weet. Bewezen weldaden worden altijd vroeg of laat beloond, is het niet door den beweldadigde zelf, dan door hen die zoo wel vóór als na zijn dood belang in hem stellen; zoo de Geest zelve nog den tijd niet heeft gehad tot zich zelve te komen, dan zijn het andere sympathetische Geesten, die uit zijn naam zijne dankbaarheid komen betuigen. Dit verklaart u, wat gij op den dag van haar overlijden ondervonden hebt. Nu is zij het, die u in het goede dat gij doen wilt, terzijde staat. Herinner u dat Jezus gezegd heeft: "Wie zich vernedert zal verhoogd worden;" en het zal voor u de maatstaf zijn van hetgeen gij van haar verwachten kunt, zoo lang gij haren bijstand niet dan om anderen van dienst te zijn, inroept."

Inroeping. Goede Julienne-Marie, gij zijt gelukkig, dat is alles wat ik verlangde te weten; dit zal mij echter niet beletten, dikwijls aan u te denken, en u nooit in mijne gebeden te vergeten.

Antw. Vertrouw op God; boezem aan uwe zieken een oprecht geloof in, en gij zult bijna altijd in hunne genezing slagen. Bekommer u nooit over de belooning, die er op volgen zal, zij zal uwe verwachting verre overtreffen. God weet hem die zich aan de verzachting van het lijden zijner natuurgenoeten toewijdt, en *daarbij een volmaakte belangeloosheid aan den dag legt*, altijd naar verdiensten te beloonen; zonder dat is alles nutteloos en hersenschimmig, boven alles is geloof noodig en anders niets. Grif dezen

grondregel in uw geheugen. en gij zult over de resultaten die gij verkrijgt, verbaasd staan. De twee door u genezen zieken, zijn daarvan een bewijs: in den toestand waarin zij verkeerden zoudt gij, alleen door geneesmiddelen niet geslaagd zijn.

Wanneer gij God bidt de goede Geesten toe te staan hun heilzaam fluïde over u uit te storten, en die vraag doet u niet onwillekeurig trillen dan komt dit omdat uw gebed niet innig genoeg is om verhoord te kunnen worden; het is dit alleen, in den zielstoestand die ik u aangewezen heb. Gij hebt dit ondervonden toen gij uit den grond van uw hart gezegd hebt: "Almachtig, barmhartig God; God wiens goedheid geene grenzen kent, verhoor mijn gebed, en wil aan uwe goede Geesten toestaan mij in de genezing van... behulpzaam te zijn; heb medelijden met hem, mijn God! en schenk hem zijne gezondheid weer; zonder u kan ik niets. Uw wil geschiede." Gij deedt goed de minderen niet gering te schatten; de stem van hen die met gelatenheid en onderwerping de ellende dezer wereld ondervonden en gedragen hebben vindt altijd gehoor, en zoo als gij nu ziet, wordt een bewezen dienst altijd beloond. Nu nog een enkel woord over mijzelf, gij zult daarin de bevestiging van hetgeen ik u zoo even gezegd heb, vinden.

Het spiritisme verklaart u de taal die ik als Geest voer: ik behoef dus daarover niet uit te wijden. Ik acht het ook nutteloos u mijn vorig bestaan te vertellen. De toestand waarin gij mij op aarde gekend hebt, moet u mijne vroegere levens, die niet altijd vlekkeloos geweest zijn doen begrijpen en naar waarde doen schatten. Aan een leven vol ellende gewijd, gebrekkig en buiten staat om te werken, heb ik gedurende mijn geheele leven gebedeld. Ik heb niet geschraapt, maar op mijn ouden dag had ik een honderd francs bij elkaar gespaard, die ik bestemde voor den tijd dat mijne beenen zouden weigeren mij langer te dragen. God heeft mijne beproeving en mijne boete voldoende geacht, en heeft er, door mij zonder lijden uit het aardse leven te verlossen, een einde aan gemaakt; want ik heb mij zelf niet, zoo als men eerst dacht van het leven beroofd. Ik ben plotseling op het oogenblik dat ik mijn laatste gebed tot God richtte, aan den rand van den vijver gestorven, de helling van den grond was oorzaak dat mijn lichaam in het water viel.

Ik heb niet geleden, ik heb het geluk gehad mijne zending, zonder beletselen te ontmoeten en met gelatenheid, ten einde te kunnen brengen. Ik heb mij naar de mate van mijne krachten en vermogens nuttig weten te maken, en ik heb vermeden om aan mijne naasten eenig nadeel toe te brengen. Nu heb ik daarvoor de belooning ontvangen, en ik dank er God, onzen goddelijken Meester voor, die het bittere der beproevingen daardoor weet te verzachten, dat hij ons gedurende het leven, onze vorige levens doet vergeten, en ons op onzen weg liefderijke zielen doet ontmoeten, om ons de last van onze vroeger gepleegde zonden te helpen dragen.

Wilt dus ook gij, volharden, en gij zult even als ik, beloond worden. Ik dank u voor uwe welwillende gebeden en voor de dienst die gij mij bewezen hebt, ik zal het

nooit vergeten. Eenmaal zullen wij elkaar terug zien, en dan zullen u vele dingen duidelijk worden: nu zou dit overtollig wezen. Weet alleen dit, dat ik mij geheel aan u toewijd, en dat ik met u zal zijn als gij mij noodig hebt om de lijdenden te ondersteunen.

Julienne-Marie, het goede arme vrouwtje.

De Geest van Julienne-Marie op den 10^e. Juni 1864 in de Parijsche Vereeniging ingeroepen zijnde, deed al daar de volgende mededeeling.

“Ik dank u mijn waarde president, dat gij mij wel in uw midden hebt willen toelaten; gij begreep wel dat mijn stand in de maatschappij in vroegere levens verhevener geweest is: dat ik nu teruggekomen ben om de beproeving van armoede te ondergaan, diende om mij voor mijn ijdel en hoogmoed die mij al wat arm en ellendig was deed afwijzen, te straffen. Ik heb toen die rechtvaardige wet der wedervergelding ondervonden, die mij tot de afzichtelijkste van alle arme vrouwen van die plaats gemaakt heeft; en alsof het was om mij Gods goedheid te toonen, werd ik niet door allen afgewezen: dit was het eenige waarvoor ik vreesde; ook heb ik mijne beproeving zonder morren gedragen, het voorgevoel bezittende van een beter leven uit welk ik niet meer in dit oord van ballingschap en ellende zal behoeven terug te keeren.

O! hoe gelukkig is de dag waarop onze altijd jeugdige ziel in het Geestenleven kan terugkeeren om de door ons geliefde wezens te kunnen wederzien! want ook ik heb lief gehad en gevoel mij gelukkig, hen die mij zijn voorgegaan, terug te zien. Ik dank den goeden heer A... die mij de gelegenheid geeft om dankbaar te zijn; zonder zijne medianimiteit zoude ik hem mijne dankbaarheid niet hebben kunnen betuigen, zou ik hem niet hebben kunnen toonen dat mijne ziel den gelukkigen invloed dien zijn goed hart bezit niet vergeet, en zou ik hem niet op het hart hebben kunnen drukken zijn goddelijk geloof te verspreiden. Hij is geroepen om de verdoolde zielen op den goeden weg terug te voeren; laat hij toch overtuigd zijn dat ik hem steunen zal. Ja ik kan nu honderdvoudig voor hem doen, wat hij voor mij gedaan heeft, door hem op den weg dien gij bewandelt te onderwijzen. Dank den Heer dat Hij het toestond dat de Geesten u het noodige onderwijs gaven om u daardoor instaat te stellen den arme bij zijne zorgen moed in te spreken, den rijke in zijnen hoogmoed tegen te houden. Tracht te begrijpen hoe schandelijk het is een ongelukkige terug te stooten; laat ik u ten voorbeeld zijn, opdat het u bespaard moge worden, zoo als ik, uwe fouten te moeten komen boeten in die smartelijke maatschappelijke toestanden, die u zoo laag plaatsen en tot het uitvaagsel van het menschedom doen behooren.”

Julienne-Marie.

Deze mededeeling aan den Heer A..., gezonden zijnde, ontving deze, zelf, de volgende tot bevestiging:

Vr. Goede Julienne-Marie, daar gij zoo goed wilt zijn, mij met uwen raad bij te staan, ten einde mij vorderingen in onze goddelijke leer te doen maken verzoek ik u, u aan mij te willen manifesteren; ik zal al het mogelijke doen om uwe lessen op te volgen.

Antw. Onthoudt hetgeen ik u zal aanbevelen, en wijk er nooit van af. Wees altijd liefdadig naar de mate van uw vermogen; gij begrijpt genoeg wat liefdadigheid is, zoo als men die, in alle toestanden van het aardsche leven moet betrachten. Het is dus niet noodig u eenig onderwijs omtrent dat punt te geven. Gij zult er zelf het best een oordeel over kunnen vellen, als gij ten minste daarbij de stem van uw geweten opvolgt, die u nooit bedriegen zal als gij er met oprechtheid naar luisteren wilt.

Maak u geen verkeerd denkbeeld omtrent de zending die u opgedragen is; groot en klein, een ieder heeft de zijne; de mijne was zwaar, maar ik verdiende zulk eene straf voor mijne vroegere levens, zoo als ik aan den president van de moedervereeniging te Parijs, waarbij gij u eenmaal allen zult aansluiten, bekend heb. Die dag is niet zoo ver af als gij wel denkt; het spiritisme gaat, niettegenstaande men alles aanwendt om het te bemoeielijken, met reuzenschreden vooruit. Gij dus ijverige volgelingen der leer, vervolgt uwen weg zonder vrees, en uwe inspanning zal met een goeden uitslag bekroond worden. Wat deert u, hetgeen men over u zeggen zal! Verheft u boven de bespottende veroordeeling, die op het hoofd van de tegenstanders van het spiritisme zal neerkomen. Die hoogmoedigen! zij wanen zich sterk, en denken u gemakkelijk te zullen vernietigen; maar gij mijne dappere vrienden, blijft rustig, en weest niet beducht om u tegen hen te meten, zij zijn gemakkelijker te overwinnen dan gij denkt; velen onder hen zijn bang, en vreezen dat de waarheid hen eindelijk zal komen verblinden; wacht slechts en ook dezen, zullen op hunne beurt het gebouw komen helpen voltooien.

Julienne-Marie.

Voor een ieder die over de woorden in de drie mededeelingen van dezen Geest vervat, nadenkt, is dit feit zeer leerrijk; men vindt er alle voorname beginselen van het spiritisme in vereenigd. De Geest toont al dadelijk bij de eerste mededeelting eene groote verhevenheid; eene weldadige fee gelijk, komt nu die vrouw, schitterend en als van gedaante veranderd, den man die haar, toen zij de lompen der armoede droeg, niet afwees, beschermen. Het is eene toepassing van de lessen van het Evangelie: "De grooten zullen vernederd en de kleinen verhoogd worden; welgelukzalig zijn de nederigen; welgelukzalig zijn zij die treuren, want zij zullen getroost worden; veracht de kleinen niet, want hij die in deze wereld klein is, kan grooter wezen dan gij wel denkt."

Max, de bedelaar.

Omstreeks het jaar 1850, stierf in een dorp in Beijeren, een bijna honderdjarige grijsaard, bekend onder den naam van vader Max. Niemand wist met juistheid van waar hij afkomstig was, want hij had geene familie. Sedert meer dan een halve eeuw, ging hij

gebukt onder allerlei kwalen die hem beletten door werken in zijn onderhoud te voorzien; en hij had dus geen ander middel van bestaan dan het inroepen der openbare liefdadigheid, hetgeen hij deed onder den schijn van almanakken en andere kleinigheden bij de boerderijen en kasteelen van den omtrek rond te venten. Men had hem den bijnaam van Graaf Max gegeven, en de kinderen noemden hem nooit anders dan mijnheer de graaf, waarover hij glimlachte zonder er ooit boos over te worden. Waarom gaf men hem dien titel? Dit wist niemand te zeggen; het was eene gewoonte geworden. Misschien kwam het door zijn gelaat en manieren die zeer fatsoenlijk waren en dus bij de lompen die hij droeg zeer afstaken. Vele jaren na zijn dood verscheen hij in een droom aan de dochter van den eigenaar van een der kasteelen waar hij onderkomen in een stal had, want hij had geen eigen woning, en zeide haar: "Ik dank u dat gij den armen Max in uwe gebeden gedenkt, want de Heer heeft ze gehoord. Gij liefderijke ziel die belang in den ongelukkigen bedelaar gesteld hebt, wenscht te weten wie ik ben, en ik zal aan uw verlangen voldoen; het zal voor allen eene groote les zijn."

"Bijna anderhalve eeuw geleden, was ik een rijk en machtig leenheer in dit land, doch ijdel, trotsch, en hoog met mijn adeldom ingenomen. Mijn onmetelijk fortuin, heeft nooit ergens anders toe gediend dan om mijne lusten te bevredigen, en daarvoor was het ter nauwernood voldoende, want ik was een dobbelaar en een liederlijk mensch, en bracht mijn leven in nachtelijke zwelgerijen door. Mijne vassallen, die ik even als mijn vee voor mijn gebruik geschapen waande, werden, ten einde aan mijne uitgaven het hoofd te kunnen bieden, gekneveld en mishandeld. Ik bleef zoo wel voor hunne klachten als voor die van alle ongelukkigen doof, zij moesten zich, dacht mij, zeer vereerd gevoelen, voor die voldoening mijner grillen het hunne te kunnen bijdragen. Uitgeput door alle mijne uitspattingen, ben ik op weinig gevorderden ouderdom gestorven, zonder ooit een wezenlijk ongeluk ondervonden te hebben; integendeel het was als of alles mij toelachte, zoodat ik in ieders oogen een der gelukkigsten der wereld was; ten gevolge van mijn rang werd ik met pracht begraven, de doorbrengers betreurden in mij den gastvrijen heer, maar geen enkele traan viel op mijn graf, niet één uit het hart gevloeid gebed werd voor mij tot God opgezonden, en mijne nagedachtenis werd door allen wier armoede ik vermeerderd had, vervloekt. O! wat is de vloek dergenen die men ongelukkig gemaakt heeft, verschrikkelijk! Die vloek heeft mij zonder ophouden gedurende lange jaren die mij eene eeuwigheid schenen, in de ooren geklonken! En bij den dood van ieder mijner slachtoffers, was het een nieuw dreigend of ironisch gelaat dat voor mij opdoemde en mij zonder ophouden vervolgde, zonder dat ik ergens een duistere hoek kon vinden om mij aan dien aanblik te onttrekken! Ik ontmoette niet één enkelen vriendenblik! Mijne makers in mijne zwelgerijen, die even ongelukkig waren als ik, ontvluchtten mij, en schenen mij minachtend toe te voegen: "Gij kunt nu onze vermaken niet meer betalen." O! wat zou ik toen een enkel oogenblik rust, één glas water om den brandenden dorst die mij

verteerde te kunnen lesschen, duur hebben willen koopen! Maar ik bezat niets meer en *al het goud dat ik met kwistige hand op aarde had uitgestrooid, had niet een enkele zegening voortgebracht*, niet één enkele, hoort gij dit wel, mijn kind!

“Eindelijk door vermoeidheid overmand, ter nedergedrukt als de uitgeputte reiziger die het einde van zijnen weg niet ontdekt, riep ik uit: “Mijn God, heb medelijden met mij! Wanneer zal eens deze verschrikkelijke toestand een einde nemen?” Toen zeide mij eene stem: *“zoodra gij zult willen.”* “Wat moet ik doen groote God? antwoordde ik; zeg het mij: ik zal mij aan alles onderwerpen.” — “Gij moet berouw toonen; *gij moet u, voor hen die gij vernederd heb, vernederen*; hen bidden uw voorspraak te zijn, *want het gebed van den beleedigde die vergeeft, is den Heer altijd aangenaam.*” Ik vernederde mij-zelf, ik bad mijne vassallen, en mijne dienaren, die daar voor mij stonden, wier gelaat allengkens welwillender werd, en die eindelijk verdwenen. Toen begon voor mij als 't ware een nieuw leven: de hoop verving mijne wanhoop, en ik dankte God uit den grond mijner ziel. Toen zeide de stem tot mij: “Vorst!” en ik antwoordde: Er is hier geen ander vorst dan de Almachtige God die den hoovaardige vernedert. Vergeef mij o Heer!; maak mij tot dienstknecht mijner dienaren, zoo dit uw wil is. Eenige jaren later werd ik op nieuw geboren, doch nu in een gezin van arme dorpelingen. Mijne ouders stierven toen ik nog een kind was, en ik bleef alzoo zonder steun in de wereld achter. Ik verdiende zoo goed en zoo kwaad als het ging dan eens als daglooner, dan weer als boerenknecht, maar altijd op eene eerlijke wijze, mijn brood, want ditmaal geloofde ik in God. Op mijn veertigste jaar, werd ik ten gevolge van eene ziekte aan handen en voeten lam, en meer dan vijftig jaren heb ik op dezelfde landgoederen waarvan ik alleen heer en meester geweest was, moeten bedelen, en op de pachthoeven die mijn eigendom geweest waren, en waar men mij nu als eene bittere bespotting den spotnaam van mijnheer de graaf gaf, een stuk brood moeten aannemen; mij zeer gelukkig achtende als ik in den stal van het kasteel dat mij had toebehoord, een onderkomen voor den nacht kon vinden. In mijn slaap vond ik er genoeg in, in datzelfde kasteel, waarin ik als despoot getrouwd had, rond te dwalen, hoe dikwijls bevond ik mij in mijne droomen te miden van mijne vroegere rijkdommen! Die visioenen lieten mij bij mijn ontwaken een onbeschrijfelijk gevoel van bitterheid en hartzeer na, maar nooit heeft mijne mond eene klacht geuit; en toen het God behaagde mij tot zich te roepen, zegende ik Hem er voor mij de kracht geschonken te hebben, om die langdurige en zware beproeving waarvoor ik thans beloond word, zonder morren te kunnen doorstaan; en gij mijne dochter, u zegen ik dat gij voor mij gebeden hebt.”

Wij onderwerpen dit feit aan het oordeel van hen die beweren dat er voor den mensch geen breidel meer zou bestaan, zoo men hen het schrikbeeld der eeuwige straffen niet voor oogen hield; en wij vragen of het vooruitzicht van een straf als die van vader Max, minder geschikt is hen van het kwaad terug te houden, dan dat van eeuwigdurende pijniging, waaraan men geen geloof hecht?

Geschiedenis van een huisbediende.

In zekere voorname familie, was er een huisbediende wiens schrander en fijn ge-laat ons door zijne fatsoenlijkheid trof; er was niets in zijne manieren wat aan gemeenheid deed denken; zijne dienstvaardigheid bij het bedienen zijner meesters had niets van die vleiende overbeleefdheid die zoo zeer aan zijn stand eigen is. Het volgende jaar in deze familie terugkomende, vonden wij er dit jonge mensch niet meer en vroegen of men hem weggezonden had. "Neen werd ons geantwoord: hij ging naar zijn land, om er eenige dagen door te brengen, en is er gestorven. Het spijt ons zeer, want het was een uitstekende jongen en die inderdaad gevoelens bezat, *die ver boven zijn stand verheven waren*. Hij was zeer aan ons gehecht, en heeft ons bewijzen van groote trouw gegeven."

Later kwamen wij op de gedachte, dit jonge mensch in te roepen, en zie hier wat hij ons mededeelde:

"In mijne voorlaatste incarnatie, behoorde ik, zoo als men dit op aarde noemt, tot een zeer goede familie, welke echter door de verkwisting van mijn vader geruïneerd werd. Zeer jong bleef ik als wees zonder fortuin over. Een vriend van mijn vader nam mij tot zich, bragt mij groot als zijn eigen zoon en deed mij eene schoone opvoeding geven, waarop ik mij niet weinig verhoovaardigde. Die vriend is nu de Heer de G... in wiens dienst gij mij gekend hebt. Ik heb in mijn laatste leven, door in een dienstbaren stand geboren te worden, voor mijn hoogmoed willen boeten, en heb er de gelegenheid door gevonden mijne gehechtheid aan mijn weldoener te bewijzen. Ik heb hem zelfs het leven gered, zonder dat hij dit ooit vermoed heeft. Mijn stand was tevens voor mij eene beproeving, die ik gelukkig heb doorgestaan, daar ik kracht genoeg had, om mij in eene omgeving die meestal gebrekkig is, niet te laten bederven: niettegenstaande het mij niet aan slechte voorbeelden ontbroken heeft, ben ik rein gebleven, en ik dank daarvoor God, want ik word er nu, door het geluk dat ik geniet, voor beloond."

Vraag. Onder welke omstandigheden hebt gij het leven van den heer de G... gered?

Antw. Op een toer te paard, waarbij ik hem alleen vergezelde, zag ik een grooten boom, dien hij niet zag, naar hem toe vallen; door eene verschrikkelijken gil te geven, riep ik hem; hij stond een oogenblik stil om zich naar mij te wenden, en in dien tijd viel de boom vlak voor zijne voeten neer; zonder de beweging die ik hem deed maken, ware hij verpletterd geworden.

De heer de G... aan wien dit medegedeeld werd, herinnerde zich dit alles zeer goed.

Vr. Waarom zijt gij zoo jong gestorven?

Antw. God achtte mijne beproeving voldoende.

Vr. Hoe hebt gij van die beproeving enig nut kunnen trekken, daar gij de oorzaak die er aanleiding toe gegeven heeft niet kendet?

Antw. Er bleef mij in mijn nederigen stand nog eene neiging tot hoogmoed over, die ik gelukkig heb kunnen overwinnen, daardoor is de beproeving mij van nut geweest, anders had ik die weer op nieuw moeten aanvangen. In zijne oogenblikken van vrijheid, herinnerde zich mijn Geest, en daarvan bleef mij bij mijn ontwaken een intuïtief verlangen bij, om aan mijne neigingen die ik gevoelde dat slecht waren, het hoofd te bieden. Het is voor mij verdienstelijker geweest op die wijze te strijden, dan wanneer ik mij het verledene duidelijk herinnerd had. De herinnering van mijn vroegeren stand, zou mijn hoogmoed opgewekt en mij in de war gebracht hebben, terwijl ik nu niets anders dan de verleidingen die mijn nieuwe stand mij aanbood te bestrijden heb gehad.

Vr. Gij hadt eene prachtige opvoeding genoten, van welk nut is u die in uw laatste bestaan geweest, daar gij u de verkregen kundigheden niet herinnerdet?

Antw. Die kundigheden zouden mij in mijnen nieuwen stand nutteloos, ja daarmede in strijd geweest zijn; zij zijn latent gebleven, en ik vind ze nu terug. En toch zijn zij voor mij niet zonder nut geweest, want zij hebben mijn verstand ontwikkeld; instinktmatig bestond bij mij de smaak voor het verhevene, waardoor mij walging voor de lage en onedele voorbeelden die ik voor oogen had, ingeboezemd werd; zonder die opvoeding, zoude ik niets dan een knecht geweest zijn.

Vr. Vinden de voorbeelden van die trouw van dienstboden aan hunne meesters die zelfs tot aan zelfopoffering gaat, hun oorsprong in de vroegere betrekking die tuschen hen bestaan heeft?

Antw. Twijfelt daaraan niet; dit is ten minste grootendeels het geval. Die dienstboden zijn zelfs dikwijls de leden van hetzelfde gezin, of even als ik, beweladigden, die eene schuld van dankbaarheid afdoen, en door hunne trouw, zelve vorderingen maken. Gij kent al de gevolgen niet die sympathie of afkeer van vroegere betrekkingen, in de wereld teweegbrengen. Neen, die betrekkingen, die zich van eeuw tot eeuw hernieuwen, worden door den dood niet afgebroken.

Vr. Hoe komt het dat zulke voorbeelden van trouw onder dienstboden, tegenwoordig zoo zeldzaam zijn?

Antw. Wijt dit aan den geest van hebzucht en hoogmoed die uwe eeuw beheerscht, en door het ongeloof en de materialistische denkbeelden aangevuurd wordt. Het spiritisme zal, door het menschdom tot het gevoel van het ware terug te voeren, de vergeten deugden weder doen herleven.

Niets kan de weldaad van het vergeten der vroegere levens beter doen uitkomen, dan dit voorbeeld. Zoo de heer de G... zich had kunnen herinneren wat zijn jonge bediende geweest was, zou hij zich in een zeer gedwongen toestand tegen over hem geplaast gevonden, en hem niet eens in zijne dienst genomen hebben; en zou hij daardoor voor de beproeving, die voor beiden nuttig is geweest, een hinderpaal geweest zijn.

Antonio B...

Een levend begravene. De straf der wedervergelding.

De heer Antonio B... een verdienstelijk schrijver, bij al zijne stadgenoten geacht, die met onderscheiding en onkrenkbare eerlijkheid, eene openbare betrekking in Lombardije bekleed had, verviel, omstreeks het jaar 1850, na eene beroerte, in een toestand van schijndood, dien men ongelukkigerwijze, zoo als wel eens meer gebeurd, voor den werkelijke dood aanzag. Dwaling was in dezen te versoonen, omdat men aan het lichaam teekenen van ontbinding had vermeenen te ontdekken. Veertien dagen na de begrafenis vond de familie zich door eene toevallige omstandigheid genoopt de opgraving van het lijk te verzoeken; het was om een medaillon te doen, hetwelk bij vergissing in de doodkist was blijven liggen; maar hoe groot was de ontzetting van de aanwezigen, toen zij bij de opening ontdekten, dat het lijk van ligging veranderd, omgewenteld, en hoe verschrikkelijk! eene der handen gedeeltelijk door de schijndoode verslonden was. Toen bleek het duidelijk dat de ongelukkige Antonio B... levend begraven, en onder de foltering van wanhoop en honger bezweken was.

Antonio B... in Augustus 1861, op verzoek van een zijner bloedverwanten in de Parijsche vereeniging ingeroepen zijnde, gaf de volgende inlichtingen:

1. *Inroeping.* — Wat verlangt gij van mij?

2. Een uwer bloedverwanten heeft ons verzocht u in te roepen; wij doen dit gaarne, en zullen bijaldien gij ons wilt antwoorden, ons zeer verplicht rekenen. — *Antw.* Ja, ik wil u wel antwoorden.

3. Kunt gij u de omstandigheden van uwen dood nog herinneren? — *Antw.* Ach ja! Zeker herinner ik mij die; waartoe doet gij de herinnering aan die straf weder bij mij ontwaken?

4. Is het waar dat gij bij vergissing levend begraven zijt? — *Antw.* Dit moest wel zoo zijn, want de schijndood droeg geheel het karakter van den werkelijken dood, ik was bijna geheel bloedeloos. *) Men wijte aan niemand, iets, dat vóór mijne geboorte voorzien was.

*) *Exsanguie*, van bloed beroofd. Verbleeking der huid door gemis aan bloed.

5. Zoo die vragen u onaangenaam zijn, willen wij er dan liever mede eindigen? — *Antw.* Neen, ga voort.

6. Wij zouden zoo gaarne van u hooren dat gij gelukkig zijt, want gij liet den naam van een braaf mensch na. — *Antw.* Ik dank u, ik weet dat gij voor mij zult bidden. Ik zal mijn best doen u te antwoorden, maar zoo ik daarin te kort schiet, zal eene van uwe leidslieden het wel voor mij aanvullen.

7. Kunt gij ons de gewaarwordingen beschrijven die gij in dat verschrikkelijke oogenblik ondervonden hebt? — *Antw.* O! welk eene pijnlijke beproeving! te voelen dat men tusschen vier planken geklemd ligt, zoodat men zich niet verroeren kan! Niet te kunnen schreeuwen, daar de stem in een van lucht beroofde ruimte niet meer weerklinken kan. O! hoe verschrikkelijk zijn de martelingen van den ongelukkige die in eene enge en van inadembare lucht beroofde atmosfeer, te vergeefs tracht, lucht te scheppen! Helaas, ik was, met uitzondering der hitte, als iemand die veroordeeld is om voor de opening van een oven te moeten blijven staan. O! neen! niemand wensch ik zulk eene pijniging toe! Neen niemand wensch ik een einde toe zooals het mijne! Helaas! wreedaardige straf voor een wreedaardig en bloeddorstig leven! Vraag mij niet waaraan ik dacht, maar ik zag tot in het diepste van het verledene, en zag onduidelijk de toekomst in het verschiet.

8. Gij zegt: wreedaardige straf voor een wreedaardig leven; maar uw tot, dus verre onbevlekt gebleven naam, deed niets van dien aard veronderstellen. Kunt gij ons hiervan eene verklaring geven? — *Antw.* Wat is de duur van één bestaan in vergelijking van de eeuwigheid! Wel is waar heb ik in mijne laatste incarnatie getracht, braaf te leven; maar dit einde, was vóór dat ik tot de menschheid terugkeerde, door mij aangegenomen. Ach! waarom doet gij mij vragen over dat smartelijk verleden, dat ik en de Geesten, de dienaren van den Almachtigen, alleen kennen? Weet dan, daar ik het dan bekenen moet, dat ik in een vroeger bestaan, eene vrouw, de mijne, levend in een grafkelder heb doen inmetzelen! Het is de wet der wedervergelding die ik op mijzelf heb moeten toepassen. Tand om tand, oog om oog.

9. Wij danken u dat gij ons wel op onze vragen hebt willen, antwoorden, en wij bidden God om ter wille der verdienste van uw laatste leven, u het verledene te willen vergeven. — *Antw.* Ik zal later terug komen; overigens zal de Geest van Erastus het gebrekkige mijner mededeeling, wel willen aanvullen.

Onderrichting door den geestelijken leidsman van het medium.

Gij kunt uit dit onderwijs leeren, dat alle uwe levens met elkander in verband staan, en niet één van de vorigen onafhankelijk is; zoo wel de zorgen en woelingen, als de groote smarten die den mensch treffen, zijn altijd gevolgen van een vroeger hetzij misdadig hetzij verkeerd besteed leven. Ik moet u hierbij evenwel doen opmerken, dat een einde zoo als dat van Antonio B..., zeldzaam voorkomt, en als die man, wiens laatste leven vlekkeloos gebleven is, op zulk eene wijze zijn einde gevonden heeft, komt dit omdat hij zelf om dusdanig einde heeft gevraagd, ten einde op die wijze zijn tijd van omdoling te bekorten en spoediger de verheven sfeeren te kunnen bereiken. En hij zal dan ook na een tijdperk van verwarring en zedelijk lijden, waardoor hij nog voor zijne afgrijselijke

misdaad moet boeten, doorgestaan te hebben, vergeving erlangen en tot eene betere wereld overgaan, waar hij zijn slachtoffer, dat hem daar opwacht en hem reeds lang vergiffenis geschonken heeft, zal terug vinden. Laat u dit verschrikkelijke voorbeeld dus tot nut zijn, om u, mijne geliefde spiristen te leeren, de lichamelijke en zedelijke smarten en al de kleine wederwaardigheden van het leven met geduld te dragen.

Vr. Welk nut kan de menschheid uit zoodanige straffen trekken?

Antw. De straffen dienen niet om het menschdom te ontwikkelen, maar om het misdadige individu te straffen. Het menschdom heeft er inderdaad geen belang bij, om een der zijnen te zien lijden. In het onderhavige geval is de straf geëvenredigd aan de misdaad. Waartoe zijn er krankzinnigen? waartoe cretins? waartoe lammen? waartoe zijn er die hun dood in het vuur vinden? waartoe bestaan er die hun leven onder de voortdurende martelingen van een onophoudelijken doodstrijd moeten doorbrengen, en als 't ware noch leven noch sterven kunnen? Waartoe? O! geloof mij, eerbiedigt den wil van het Opperwezen, en tracht niet het "waartoe" der besluiten der voorzienigheid te doorgronden; weet, dat God rechtvaardig is, en dat al wat Hij doet, wel gedaan is.

Erastus.

Ligt er in dit feit niet eene groote en verschrikkelijke leering opgesloten? Gods gerechtigheid achterhaalt dus *altijd* den schuldigen; al schijnt zij somtijds lang achterwege te blijven, zij volgt desniettemin altijd haren loop. Is het niet hoogst zedelijk, te weten, dat zoo er al groote misdadigers zijn die hun leven rustig en somtijds in overvloed ten einde brengen, het uur der vergelding toch ook vroeg of laat voor hen zal slaan? Dergelijke straffen begrijpt men, niet alleen omdat men ze als 't ware voor oogen heeft, maar omdat zij logisch zijn; men schenkt er geloof aan, omdat het verstand ze aanneemt. Een loffelijke levenswandel bevrijdt dus niet van de beproevingen van het leven, omdat men die beproevingen als aanvulling der boetedoening uitgekozen of wel aangenomen heeft; het is het gedeelte dat nog van de schuld onafgedaan is gebleven, en dat men moet afdoen, voordat men den prijs die op volbrachten vooruitgang gesteld is, kan ontvangen.

Als men nagaat, hoe menigvuldig in vroegere eeuwen zelfs onder de hoogste en meest beschaafde klassen de daden van barbaarschheid voorkwamen, die ons heden ten dage met afgrijzen zouden vervullen; hoe vele moorden er gepleegd werden in die tijden toen men met het leven van zijns gelijken speelde, toen de machtige zonder zich te bedenken den zwakken verpletterde, zal men inzien, hoe velen er in onze dagen moeten zijn, die hun verleden uit te wisschen hebben; men zal zich dan niet meer over het aanzienlijk getal menschen verwonderen, die als slachtoffers van bijzondere of algemeene rampen sterven. Het despotisme, fanatisme, de onwetendheid en de vooroordeelen der middel- en der daaropvolgende eeuwen hebben aan de toekomstige geslachten eene onmetelijke schuld ter voldoening achtergelaten, die nog niet afbetaald is. Vele rampen komen ons alleen daarom, onverdiend voor, omdat wij alleen het tegenwoordige kennen.

Letil.

De heer Letil, fabrikant te Parijs, stierf in April 1864 op eene verschrikkelijke wijze. Een ketel met kokend vernis vatte vuur en stortte zich over hem uit, zoo dat hij in een oogwenk door eene brandende massa overdekt werd, en dadelijk begreep dat het

met hem gedaan was. Slechts met een leerling in de werkplaats zijnde, had hij nog den moed zich naar zijn woonhuis dat meer dan twee honderd meters verder lag te slepen. Toen men hem de eerste hulp kon verleen, vond men dat het vleesch verbrand was en in lappen losliet, en dat de beenderen van een gedeelte van het lichaam en van het geelaat bloot lagen. In dien toestand leefde hij nog twaalf uren onder de verschrikkelijkste pijnen, doch behield desnietteenstaande tot op het laatste oogenblik zijne tegenwoordigheid van geest en nam met volmaakte helderheid nog verscheidene beschikkingen voor zijne zaken. Gedurende dezen verschrikkelijken doodstrijd, deed hij geen enkele klacht, geen enkel gemor hooren, en stierf, God biddende. Het was een zeer achtenswaardig mensch, van een zacht en innemend karakter, die door allen die hem kenden bemind en geacht werd. Hij had de denkbeelden van het spiritisme met geestdrift doch met weinig nadenken omhelst, en werd daardoor, zelf een weinig medium zijnde, de speelbal van menigvuldig mystificatie, die evenwel niet in staat waren zijn geloof aan het wankelen te brengen. Zijn vertrouwen in hetgeen de Geesten hem zeiden verviel wel eens tot het onnoozele.

Op den 29sten April 1864 in de Parijsche vereeniging ingeroepen zijnde, en zich nog geheel onder den invloed van de verschrikkelijke gebeurtenis waarvan hij het slachtoffer geweest was, bevindende, deed hij de volgende mededeeling:

"Ik word door eene diepe droefheid gedrukt! Nog geheel onthutst door mijn verschrikkelijken dood, verbeeld ik mij onder het brandijzer van een beul te zijn. Wat heb ik geleden! O! wat heb ik geleden! Ik beef er nog van. Het is als of ik den stank dien mijn geblakerd lichaam verspreidde nog altijd ruik. Twaalf uren lange doodstrijd, hoe hebt gij den schuldigen Geest beproefd! Hij heeft zonder morren geleden, God zal hem nu ook vergiffenis gaan schenken.

"O mijne geliefde! ween niet over mij, mijne smarten zullen verzacht worden. In werkelijkheid lijd ik niet meer, maar de herinnering is aan de werkelijkheid gelijk. Mijne kennis van het spiritisme helpt mij veel; ik zie nu in, dat ik zonder die goddelijke leer, in de geestverwarring, waarin ik door dien afschuwelijken dood gebracht ben, zou verbleven zijn.

"Maar ik heb een trooster, die mij sinds mijn laatsten snik niet verlaten heeft: ik sprak nog, toen ik hem reeds bij mij zag; ik dacht dat ik door mijne smarten ijshoofdig geworden was, en dit mij spoken deed zien... neen: het was mijn beschermengel, die zwijgende en kalm, mij door het hart troostte. Zoodra ik de aarde vaarwel gezegd had, zeide hij mij: "Kom mijn zoon, kom het daglicht weer aanschouwen." Ik haalde ruimer adem, geloovende uit een verschrikkelijken droom te ontwaken; ik sprak over mijne lieve vrouw, over het moedige kind dat zich voor mij opgeofferd had. "Allen zijn op aarde, zeide hij mij. Gij o mijn zoon! zijt met ons." Ik zocht naar mijn huis; de engel mij steeds vergezellende liet er mij in terugkeeren. Ik zag allen wegs meltende in tranen, alles in die

weleer zoo rustige woning was akelig en in rouw gedompeld. Ik was niet in staat langer dit droevig tooneel te aanschouwen; daardoor te veel aangedaan, zeide ik tot mijnen leidsman. "O mijn goede engel laat ons van hier gaan! Ja laat ons vertrekken, zeide de engel, en rust zoeken."

"Sedert dat oogenblik lijd ik minder, en zoo ik niet mijne ontroostbare weduwe en mijne zoo bedroefde vrienden zag, dan zou ik bijna gelukkig zijn.

"Mijn goede leidsman, mijn lieve engel, heeft mij wel willen mededeelen waaraan ik zulk een pijnlijken dood te danken heb, en u, mijne kinderen, zal ik dit bekennen, op dat het u tot leering moge strekken.

"Voor twee eeuwen, liet ik een jong meisje, zoo onschuldig als men op dien leeftijd is, zij was 12 of 14 jaar oud op den brandstapel brengen. Van wat werd zij beschuldigd? Helaas! medeplichtig van een geheimen aanslag tegen de priesterheerschappij te zijn geweest. Ik was Italiaan en een rechter der Inquisitie; de beulen dorsten het lichaam van het kind niet aanraken: ik zelf werd rechter en beul. O! gerechtigheid, o gerechtigheid Gods! wat zijt gij groot! Ik heb er mij aan onderworpen; ik heb zoo vast beloofd op den dag van den strijd niet zullen wankelen, dat ik de kracht gehad heb woord te houden; ik heb niet gemord, en gij o mijn God! hebt mij vergeven! Wanneer zal nu de herinnering aan mijn arm ongelukkig slachtoffer uit mijn geheugen gewischt worden? Dat is het wat mijn lijden doet! Ook zij moet mij vergeven.

"O gij! kinderen der nieuwe leer, gij zegt somtijds: Wij herinneren ons niet wat wij vroeger gedaan hebben, daarom kunnen wij ook de rampen waaraan wij ons door het vergeten van het verledene blootstellen, niet vermijden. O mijne broeders, dankt er God voor; had Hij u die herinnering gelaten, dan zou er voor u geen rust op aarde zijn. Zoudt gij, als gij altijd door wroeging en schaamte vervolgd werdt, ooit een enkel oogenblik van vrede kunnen hebben?

"Het vergeten is eene weldaad; hier is de herinnering eene marteling. Nog eenige dagen en dan zal God tot belooning voor het geduld waarmede ik mijne pijnen geleden heb, mij van de herinnering aan mijne misdaden verlossen. Dit is wat mijn goede engel mij zoo even beloofd heeft."

Het karakter van den heer Letil, gedurende zijn laatste bestaan, bewijst hoe zeer zijn Geest zich gebeterd had. Zijn gedrag was een gevolg van zijn berouw en van de door hem opgevatte goede voornemens; maar dit alleen, was niet genoeg; hij moest zijne goede voornemens door een groote boetedoening bezegelen; hij moest als mensch lijden wat hij anderen had doen lijden; onder die verschrikkelijke omstandigheden was gelaten onderwerping voor hem de grootste beproeving, en daarin is hij tot zijn geluk niet in te kort gekomen. Zeker is het dat de kennis van het spiritisme, door hem een oprecht vertrouwen in de toekomst te schenken, er veel toe heeft bijgedragen om zijn moed staande te houden; hij wist dat het lijden op aarde beproeving of boetedoening is, en hij onderwierp er zich zonder morren aan, zeggende: God is rechtvaardig, ik heb het zeker verdiend.

Een eierzuchtig geleerde.

Mevrouw B..., te Bordeaux, had wel niet de bittere ellende der armoede onderonden, doch was door de ontelbare ernstige ziekten waardoor zij van af haar vijfde levensmaand tot op haar zeventigste jaar aangetast werd, en die haar bijna ieder jaar op den rand van het graf brachten, gedurende haar geheele leven eene martelares van lichaampijnen. Driemaal werd zij door proeven die de onzekere wetenschap op haar nam, vergiftigd, en haar zoo wel door de geneesmiddelen als door de ziekten ondermijnd gestel, liet haar tot aan haar dood, ten prooi aan ondragelijke pijnen die door niets konden gelenigd worden. Hare dochter die een spiritische christin en tevens medium was, smeekte God in hare gebeden, om hare bittere beproeving te willen verzachten, maar haar geestelijke leidsman, maande haar aan, zich te bepalen bij de bede om kracht, ten einde die beproevingen met geduld en gelatenheid te kunnen dragen, en gaf haar de volgende voorschriften:

"Alles in het menschelijk leven, heeft reden van bestaan; *er bestaat geen enkel lijden dat gij veroorzaakt hebt, of het vindt een weerklank in het lijden dat gij zelf ondergaat*; niet een uwer uitspattingen, die niet in een der ontberingen die gij u moet getroosten een tegenhanger vindt; geen traan wordt door u gestort, als daardoor niet de eene of andere fout, somtijds eene misdaad, moet uitgewischt worden. Draag dus uw lichamelijk of zedelijk lijden, hoe bitter dit u ook moge toeschijnen, met geduld en onderworpen gelatenheid; en denk aan den landman, die gedrukt en afgemat door zijn arbeid, dezen nochtans zonder verpoozing voortzet, omdat hij altijd de gouden korenaren, die de vrucht van zijne volharding zijn zullen, in het verschiet ziet. Even zoo is het lot van den ongelukkigen lijder op aarde; het verlangen naar de gelukzaligheid die de vrucht van zijn geduld zijn moet, zal hem tegen de voorbijgaande smarten waaraan het menschedom onderhevig is, kracht geven.

"Dit is ook het geval met uwe moeder; elke smart die zij als een boete gewillig draagt, wischt een vlek van haar verleden uit, en hoe spoediger die vlekken weggenomen zijn, des te eerder zal zij gelukkig wezen. *Alleen gebrek aan onderworpen gelatenheid maakt het lijden onvruchtbaar*, want dan moeten de beproevingen herhaald worden. Moed en onderwerping is dus voor haar het beste; en gij moet God en de goede Geesten bidden ze haar te schenken.

"In een vorig bestaan was uwe moeder een kundig geneesheer; die zeer gezocht was in een kring, waar niets te duur is als men daardoor het aardsche welzijn genieten kan, en hij werd er met geschenken en eer overladen. Naar eer en rijkdom hakende, wilde hij het toppunt der wetenschap bereiken, niet om het lijden zijner broeders te verzachten, want hij was geen philanthroop, maar om een grooten naam te verkrijgen en daardoor zijne praktijk te doen toenemen, en om zijne studien, met een goeden uitslag

bekroond te zien, ontzag hij niets. De moeder werd op het kraambed gemarteld, omdat hij in de stuiptrekkingen die hij deed ontstaan een onderwerp van studie dacht te vinden; het kind werd aan proeven onderworpen, die hem den sleutel van zekere verschijnselen moesten geven; des grijsaards einde werd verhaast; de man vol kracht voelde, door proeven die de werking van den een of anderen drank moesten doen kennen, zijne krachten afnemen, en al die proeven werden op argelooze ongelukkigen, die geen kwaad vermoedden, genomen. De bevrediging van zijn heb- en eerzucht en gelddorst was de drijfveer zijner handelingen. Eeuwen zijn er noodig geweest om dezen hoovaardigen en eerzuchtigen Geest ten onder te brengen; toen is het berouw, het werk van verbetering, aangevangen, en nu spoedt de vergelding ten einde, want de beproevingen in dit laatste leven zijn zacht in vergelijking van die welke hij reeds ondergaan heeft. Houdt dus goeden moed, is de straf langdurig en zwaar geweest, de belooning die aan geduld onderwerping en nederigheid zal geschonken worden, zal ook groot zijn.

Schept moed, gij allen die lijdt, bedenkt hoe kort uw stoffelijk leven is, denkt aan de eeuwige gelukzaligheid; roept de hoop in, die getrouwe vriendin van elk lijdend hart; roept het geloof in, broeder der hoop, het geloof dat u naar den hemel wijst, waar de hoop u voor den tijd doet binnentreden. Roept ook de vrienden in die de Heer u schenkt, die vrienden die u omringen, ondersteunen en liefhebben, en wier aanhoudende zorg u tot Hem, wien gij door overtreding zijner wetten beleedigd hebt, terugvoert.”

Mevrouw B... heeft na haar dood, zoo wel aan hare dochter als aan de spiritische vereeniging te Parijs, mededeelingen gedaan die van de verhevenste hoedanigheden getuigden, en waarin zij datgene wat over haar verleden gezegd was, bevestigde.

Charles de Saint-G..., idioot.

(Spiritische vereeniging te Parijs, 1860).

Charles de Saint-G... was een dertienjarig nog levende idioot, wiens verstandelijke vermogens zoo geheel en al onontwikkeld waren, dat hij zijne ouders niet kende, en ter nauwernood eten kon. Er bestond bij hem volslagen stilstand van ontwikkeling in zijn geheel organisme.

1. *Tot den H. Lodewijk.* Wilt gij de goedheid hebben ons te zeggen of wij den Geest van dit kind kunnen inroepen? — *Antw.* Gij kunt hem inroepen, even goed als gij dit den Geest van een overledene zoudt doen.

2. Uw antwoord doet ons veronderstellen, dat de inroeping onverschillig op welk oogenblik ook, kan gedaan worden? — *Antw.* Ja; zijne ziel is door stoffelijke maar niet door geestelijke banden met zijn lichaam verbonden; zij kan zich altijd los maken.

3. *Inroeping van Ch. de Saint-G...* — Ik ben een arme Geest die aan de aarde even als een vogel aan zijn poot vastgebonden is.

4. Hebt gij in uwen tegenwoordigen toestand als Geest, het besef van uwe nulliteit in de wereld? — *Antw.* Zeker; ik gevoel ter deeg mijne gevangenschap.

5. Als uw lichaam slaapt, en uw Geest zich losmaakt, hebt gij dan even heldere denkbeelden als in normalen toestand? — *Antw.* Als mijn ongelukkig lichaam rust, heb ik een weinig meer vrijheid om mij tot den hemel waar ik naar verlang, te verheffen.

6. Ondervindt gij als Geest, eene pijnlijke gewaarwording van uwen lichamelijken toestand? — *Antw.* Ja, daar het eene straf is.

7. Herinnert gij u uw vorig bestaan? — *Antw.* O! ja; dit is de oorzaak van mijne tegenwoordige verbanning.

8. Welk soort van bestaan was dat? — *Antw.* Dat van een jongen lichtmis onder Hendrik de derde.

9. Gij zegt dat uw tegenwoordige toestand eene straf is; gij hebt die dus niet zelf uitgekozen? — *Antw.* Neen.

10. Hoe kan uw tegenwoordig leven, in den toestand van volstreckte nulliteit, u in uwen vooruitgang van nut zijn? — *Antw.* Het is in de oogen van God, die het mij opgelegd heeft, voor mij geene nulliteit.

11. Voorziet gij den duur van uw tegenwoordig leven? — *Antw.* Neen, nog eenige jaren, en dan zal ik in mijn vaderland terugkeeren.

12. Wat hebt gij tusschen uw laatste leven, en uwe tegenwoordige incarnatie, als Geest gedaan? — *Antw.* Omdat ik een lichtzinnige Geest was, heeft God mij gevangen gezet.

13. Hebt gij in weerwil der onvolmaaktheid uwer organen, in wakenden toestand, besef van hetgeen rondom u gebeurt? — *Antw.* Ik zie en hoor, doch mijn lichaam verstaat noch ziet iets.

14. Kunnen wij iets voor u doen om u van nut te zijn? — *Antw.* Niets.

15. *Tot den H. Lodewijk.* Kunnen de gebeden voor een gereïncarneerden Geest dezelfde uitwerking als voor een omdolenden Geest hebben? — Gebeden zijn altijd goed en God gevallig; in den toestand van dien armen Geest, kunnen zij hem geen nut doen; doch later wel, want God zal ze in aanmerking nemen.

Deze inroeping bevestigt datgene wat altijd omtrent de idioten gezegd is. Hunne zedelijke nulliteit is niet een gevolg der nulliteit van den Geest, die afgescheiden van de organen, in het bezit van alle zijne vermogens is. De onvolkomendheid der organen is slechts een hinderpaal voor de vrije uiting der gedachten: doch vernietigt die niet. Het is even als bij een sterk mensch wien men handen en voeten stevig vastgebonden heeft.

Onderwijs over idioten en cretins gegeven door een Geest, in de Parijsche Vereeniging.

Cretins zijn wezens die voor het slechte gebruik die zij van groote verstandelijke vermogens gemaakt hebben, op aarde gestraft worden; hunne ziel vindt zich gekerkerd in een lichaam welks onvolkomen organen niet bij machte zijn hunne denkbeelden te uiten; dit zedelijk en physisch mutisme is een der verschrikkelijkste aardsche straffen; menigmaal wordt ze door berouwhebbende Geesten uitgekozen, die daardoor voor hunne fouten willen boeten. Deze beproeving is voor hen niet onvruchtbaar, want de Geest blijft in zijn lichamelijken kerker niet stationair; die stompzinnige oogen zien, die ingedrukte hersenen denken, maar niets kan door woord of blik vertolkt worden, en met uitzondering der beweging, zijn zij zedelijk in den toestand van menschen in doodslap of zinvang liggende, en die hetgeen om hen heen gebeurt zien en hooren, zonder dit te kunnen te kennen geven. Als gij bij het droomen die hevige nachtmerrie hebt, waarin gij een gevaar ontvluchtten, een kreet om hulp slaken wilt, terwijl uw tong aan uw verhemelte vast blijft kleven en uwe voeten aan den grond vast genageld blijven, ondervindt gij gedurende eenige oogenblikken wat de cretin altijd gevoelt: *verlamming van het lichaam met het leven van den Geest vereenigd.*

Bijna ieder lichamenlijk gebrek, heeft op die wijze een reden van bestaan; niets gebeurt zonder oorzaak, en wat gij de onrechtvaardigheid van het noodlot noemt, is de toepassing van de strikste rechtvaardigheid. Krankzinnigheid is eveneens een straf voor het misbruik dat men van uitstekende hoedanigheden gemaakt heeft; de krankzinnige bezit twee persoonlijkheden: de eene welke onzinnig handelt en spreekt, en de andere welke van hare handelingen bewust is, zonder ze te kunnen besturen. Wat nu de cretins betreft, hun bespiegelend en afgezonderd zielenleven, kan, want hen staat geene lichamenlijke afleiding ten dienste, even sterk bewogen zijn, als dat van hen wier leven door de gootste verwickelingen verontrust wordt; eenigen komen tegen hunne vrijwillig aangenomen straf in opstand; zij hebben spijt die gekozen te hebben, en gevoelen een hevig verlangen om naar een ander leven terug te keeren, een verlangen dat hen de onderwerping en gelatenheid in het tegenwoordige en de wroeging van het verledene leven doet vergeten, waarvan zij bewustheid hebben; want de cretins en krankzinnigen weten meer dan gij, en onder hunne physische onmacht ligt een zedelijke kracht verborgen waarvan gij u geen denkbeeld kunt maken. De daden van geweld of onzinnigheid die hun lichaam bedrijft, worden door het inwendige wezen dat er zich voor schaamt en er door lijdt, beoordeeld. Door hen dus te bespotten, te hoonen, ja zelfs te mishandelen zoo als zoo dikwijls gedaan wordt, verzwaart men hun lijden, want dit doet hen hunne zwakheid en vernedering nog harder gevoelen, en waren zij daartoe in staat, dan zouden zij degenen die alleen zoo handelen omdat zij weten dat hun slachtoffer zich niet verdedigen kan, van laaghartigheid beschuldigen.

Het cretinisme is niet eene van Gods wetten, en de wetenschap kan het doen verdwijnen, want het is het materieel gevolg van domheid, armoede en onreinheid. De nieuwere gezondheidsmiddelen die de wetenschap aanwendt, en die nu onder ieders bereik liggen, hebben ten doel het geheel uit te roeien. Vooruitgang aan de natuur van het mensdom eigen zijnde, zullen ook de op te leggen beproevingen gewijzigd worden en de loop der eeuwen volgende, zullen zij geheel zedelijk worden, en als uwe nu nog jeugdige aarde, al de fasen van haar bestaan zal doorloopen hebben, zal zij, even als andere meer gevorderde planeten, een verblijf van gelukzaligheid worden.

Pierre Jouty, vader van het medium.

Er is een tijd geweest dat de vraag geopperd werd, of de cretins wel eene ziel hadden en of zij werkelijk tot het menschelijke geslacht behoorden. Ligt er in de wijze waarop het spiritisme hen beschouwt niet een hoogst zedelijken zin opgesloten, en is die niet hoogst leerzaam? Wordt men niet tot ernstig nadenken gedrongen als men bedenkt: dat die misdeelde lichamen, zielen bevatten die wellicht in de wereld geschitterd hebben, dat die zielen onder het zware omhulsel dat er de uitingen van smoort, even helder zijn en even diepdenken als de onzen, en dat dit ook eens met ons het geval kan worden, als wij de vermogens die ons door de Voorzienigheid zijn toebedeeld, misbruiken?

Hoe kan men bovendien het cretinisme verklaren, hoe dit met Gods rechtvaardigheid en goedheid overeenbrengen, zonder de veelvuldigheid van het leven aan te nemen? Bijaldien de ziel niet reeds geleefd heeft, zoo zij tegelijk met het lichaam geschapen is, hoe kan men dan, deze hypothese aannemende, de schepping van zulke misdeelde zielen als die der cretins door een rechtvaardige en goede God, verklaren? Want het geldt hier niet eene van die ongevallen zoo als bijvoorbeeld krankzinnigheid, die men kan voorkomen of genezen; maar deze wezens worden geboren en sterven in denzelfden toestand; wat zal, daar zij niet het minste besef omtrent goed of kwaad hebben, hun lot in de eeuwigheid zijn? Zullen zij even gelukkig als de verstandige en arbeidzame menschen zijn? Maar waarom zouden zij dit voorrecht deelachtig worden, daar zij niets goeds verricht hebben? Zullen zij in den zoogenaamden *limbus*, dat wil zeggen in een tusschenstaat die noch geluk noch ongeluk is, eene plaats vinden? Maar waartoe dan die eeuwig geringen toestand? Is het *hunne* schuld dat God hen als cretins deed geboren worden? Wij tarten elk een, die de leer der reïncarnatie verwerpt, zich uit dit dilemma te redden. *Met* de reïncarnatie daarentegen, wordt alles wat onrechtvaardig scheen, bewonderingswaardige rechtvaardigheid, wat onbegrijpelijk was wordt op de meest rationeele wijze verklaard.

Doch, voor zoo ver ons bekend is, weten wij dan ook niet dat degenen die deze leer verwerpen, andere gronden dan hun persoonlijke tegenzin om op aarde terug te keeren, daartegen aanvoeren. Aan dezen antwoorden wij: God vraagt u niet om uwe toestemming als Hij u daarheen zendt, evenmin als de rechter met den smaak van den veroordeelde te rade gaat als hij hem naar de gevangenis zendt. Voor een ieder bestaat de mogelijkheid er niet meer te behoeven terug te keeren, door zich genoegzaam te beteren, om waardig te zijn in eene hogere sfeer over te gaan. Maar in die gelukkige sfeeren wordt geen egoïsme of hoogmoed toegelaten, onze pogingen moeten allen daarheen leiden, om ons van die zedelijke gebreken te reinigen.

Het is bekend, dat in sommige streken, de cretins, wel verre van in minachting te zijn, door liefderijke zorg omringd worden. Zou dit gevoel van welwillendheid niet het gevolg van eene intuïtie van den werkelijken toestand van die ongelukkigen zijn, die des te meer die oplettendheden verdienen, omdat hun Geest, zijn eigen toestand begrijpende, door de gedachte zich onder de verworpelingen der maatschappij geplaatst te zien, lijden moet? In die streken beschouwt men het zelfs als een voorrecht, als een zegen, een van die wezens in een gezin te bezitten. Is dit bijgeloof? Het is mogelijk, omdat er bij onwetenden bij de heiligste dingen die zij niet weten te verklaren, bijgeloof gemengd is; doch in allen gevalle biedt het der ouders eene gelegenheid aan, eene liefde te betoonen die des te verdienstelijker is, omdat zij over het algemeen arm zijnde, het voor hen een

last is, waar geene stoffelijke vergoeding tegenover staat. Het is verdienstelijker zijne liefderijke zorgen te wijden aan een misdeeld kind, dan aan een, wiens goede hoedanigheden ons als 't ware eene schadeloosstelling voor onze moeite is. En daar de liefde die uit het hart voortkomt eene der God het meest gevallen deugden is, zoo zal de uitoefening dier deugd, altijd Gods zegen over hen brengen. Dit bij die menschen aangeboren gevoel staat gelijk met deze bede: "Ik dank u, mijn God, dat gij ons tot onze beproeving een zwak wezen te ondersteunen, een bedroefde te troosten, geschonken hebt."

Adélaïde-Marguerite Gosse.

Was eene nederige arme dienstmaagd in Normandië, bij Honfleur. Op elfjarigen leeftijd kwam zij bij rijke veehouders van het land, in dienst. Weinige jaren daarna, verdronk al hun vee bij eene overstroming der Seine! andere ongelukken kwamen daarbij, en ziedaar hare meesters in eens doodarm! Van dit oogenblik af aan, verbond Adélaïde haar lot aan het hunne, smoorde de stem van het eigenbelang, en alleen aan de ingeving van haar edelmoedig hart gehoor gevende, dwong zij hen vijfhonderd francs die zij opgespaard had van haar aan te nemen, en bleef zonder loon in hunne dienst; na hun dood, hechtte zij zich aan hunne dochter, die als weduwe hulpeloos achtergebleven was. Zij gaat in het veld arbeiden en brengt wat zij daarmede verdient te huis. Later getrouwd zijnde, wordt het dagloon van haar man bij het hare gevoegd, en zoo doende voorzien zij te zamen in het onderhoud der arme vrouw, die zij nog altijd "hare meesteres!" bleef noemen. Bijna eene halve eeuw hield zij deze verhevene opoffering vol.

De Maatschappij van aanmoediging te Rouaan *), liet deze zoo achtens en bewonderingswaardige vrouw, niet in vergetelheid; zij vereerde haar een eere-medaille, en eene belooning in geld; de maçonieke loge's in Havre voegden het hare bij dit bewijs van achting en boden haar ook eene kleine som in geld, ter veraangenaming van haar leven aan. Ook het plaatselijk bestuur, bemoeide zich met kieschheid en zonder haar gevoel te kwetsen, met de verbetering van haar lot.

*) Société d'Emulation.

Dit weldadig wezen, werd in een oogenblik, zonder lijden door eene beroerte weggerukt. De laatste eer werd haar op eenvoudige maar gepaste wijze bewezen; de secretaris der gemeente leidde den stoet.

(Vereeniging te Parijs, 27 December 1861.)

Inroeping. — Wij bidden den Almachtigen God, den Geest van Marguerite Gosse te willen toestaan zich aan ons te manifesteren. — *Antw.* Ja, God wil mij die genade bewijzen.

Vr. Wij gevoelen ons gelukkig u voor uw gedrag gedurende uw bestaan op aarde, onze bewondering te kunnen betuigen, en wij hopen dat uwe zelfopoffering haar loon

zal ontvangen hebben. — *Antw.* Ja, God is voor Zijne dienstmaagd vol liefde en barmhertigheid geweest. Wat door mij gedaan is, en door u goedgekeurd wordt, was zeer natuurlijk.

Vr. Zoudt gij, ter onzer onderrichting, ons kunnen mededeelen wat de oorzaak van uw nederigen stand op aarde geweest is? — *Antw.* In twee vorige levens bekleedde ik een vrij hoogen rang; het goeddoen was mij zeer gemakkelijk; ik deed dit zonder offering, omdat ik rijk was; ik vond dat ik weinig vorderingen maakte, daarom heb ik verzocht om in een geringen stand, waarin ik zelf met ontberingen zou moeten kampen, terug te mogen komen, en ik had mij reeds sinds lang hierop voorbereid. God heeft mijnen moed ondersteund, en ik heb het doel dat ik mij voorgesteld had, dank zij de geestelijke hulp die God mij geschonken heeft, kunnen bereiken.

Vr. Hebt gij uwe voormalige meesters terug gezien? Wil ons zeggen, in welken toestand gij nu tegenover hen geplaatst zijt, en of gij u nog altijd als hunne ondergeschikte blijft beschouwen? — *Antw.* Ja, ik heb ze terug gezien; zij waren bij mijne aankomst in deze wereld tegenwoordig. Met alle nederigheid zal ik u zeggen, dat zij mij nu als ver boven hen verheven beschouwen.

Vr. Bestond er bij u eene bijzondere reden, om u meer aan hen dan aan anderen te hechten? — *Antw.* Neen, geene reden die mij daartoe verplichtte; ik zoude overal elders mijn doel hebben kunnen bereiken; ik heb hen uitgekozen om eene schuld van dankbaarheid aan hen af te doen. In een vorig leven waren zij goed voor mij geweest, en hadden mij diensten bewezen.

Vr. Welke toekomst ziet gij voor uzelve in het verschiet? *Antw.* Ik hoop in eene wereld waar lijden onbekend is, gereïncarneerd te zullen worden. Wellicht vindt gij dit zeer aanmatigend van mij, doch ik antwoord u, zoo als mijn levendig karakter mij dit ingeeft. Trouwens onderwerp ik mij geheel aan Gods wil.

Vr. Wij danken u dat gij wel op onze roepstem hebt willen komen, en twijfelen er niet aan of God zal u met weldaden overladen. — *Antw.* Ik dank u, moge God u zegenen en u allen bij uw sterven, de reine vreugde die mij ten deel is gevallen, doen qndervinden!

Clara Rivier.

Clara Rivier was een meisje van tien jaar, tot een landbouwersgezin van een dorp in het zuiden van Frankrijk behoorende; gedurende de laatste vier jaren, was zij door en door ziekelijk. Gedurende haar geheele leven deed zij nooit een enkele klacht hooren, en gaf zij niet het minste teeken van ongeduld ; ofschoon van onderwijs verstoken gebleven, troostte zij haar bedroefd gezin door het over het toekomstige leven en het geluk dat haar daar wachtte te onderhouden. Na vier dagen in schrikkelijk lijden en

stuipen gelegen te hebben, gedurende welke zij niet ophield God te bidden, stierf zij in September 1862. "Ik vrees den dood niet, zeide zij, want een gelukkig leven is daarna voor mij weggelegd." Tot haar weenenden vader zeide zij: "Wees getroost, ik zal terug komen om u te zien; mijn uur nadert, ik voel het; maar als het gekomen zal zijn, zal ik dit weten en u vooruit waarschuwen." En wezenlijk, toen het laatste oogenblik op het punt was aan te breken, riep zij al de haren en zeide: "Ik heb nog maar vijf minuten te leven; geef mij uwe handen," en stierf zooals zij vooruit gezegd had.

Sedert dien tijd werd het huis van de echtelieden Rivier, door een klopgeest bezocht, die er alles 't onderst boven keerde; op de tafel sloeg alsof hij het met eene knods deed, de behangsels en gordijnen schudde, en met het aardewerk rammelde. Deze Geest verscheen aan haar jonge zuster die even vijf jaar oud is, in de gedaante van Clara. Volgens dat kind heeft hare zuster haar dikwijls toegesproken, en die verschijning doet haar dikwijls met blijdschap uitroepen: "Maar zie dan toch hoe mooi Clara is!"

1. *Inroeping van Clara Rivier.* — *Antw.* Ik ben met u, en bereid u te antwoorden.

2. Van waar hadt gij, zoo jong en zonder onderwijs genoten te hebben, die verheven denkbeelden, die gij voor uw dood over het toekomstige leven uittet? — *Antw.* Door den korten tijd die ik op uwe aarde nog maar had doortebrengen, en van mijne vorige incarnatie. Toen ik deze aarde verliet, was ik medium, en was weer medium toen ik onder u terugkwam. Het was eene voorbeschikking; hetgeen ik sprak, gevoelde en zag ik.

3. Hoe komt het, dat een kind van uw leeftijd gedurende vier jaren lijden geen enkele klacht heeft doen hooren? — *Antw.* Doordien het lichamelijk lijden door eene grootere macht, dien van mijn bescherm-engel, die ik altijd bij mij zag, beheerscht werd; al wat ik gevoelde wist hij te verzachten; hij maakte dat mijn wil sterker dan de smart was.

4. Hoe zijt gij omtrent het tijdstip van uwen dood ingelicht? — *Antw.* Mijn Bescherm-engel deelde het mij mede, nooit heeft hij mij misleid.

5. Gij hebt tot uw vader gezegd: 'Wees getroost, ik zal u komen zien.' Hoe komt het dan, dat gij met zulke goede gedachten voor uwe ouders bezielde, hen na uw dood door het maken van geraas ten hundert, zijt komen kwellen? — *Antw.* Ik heb waarschijnlijk eene beproeving, of liever eene zending te vervullen. Geloofst gij dan, dat als ik mijne ouders kom terugzien, dit voor niets is? Dat geraas, die verwarring en strijd, die door mijne tegenwoordigheid veroorzaakt wordt is eene waarschuwing. Ik word daarin bijgestaan door andere Geesten wier onrust een doel heeft; zoo als ik er ook een heb, als ik aan mijne zuster verschijn. Dank zij ons, zullen velen overtuigd worden. Mijne ouders moeten eene beproeving ondergaan; deze zal weldra een einde nemen, maar niet dan na menigeen overtuigd te hebben.

6. Dus zijt gij zelf het niet, die deze verwarring teweeg brengt? — *Antw.* Ik word

daarin door andere Geesten, die voor de beproeving die mijne lieve ouders moeten ondergaan, dienen, geholpen.

7. Hoe komt het, dat als gij het niet zijt die deze manifestaties veroorzaakt, uwe zuster u herkend heeft? — *Antw.* Mijne zuster heeft alleen mij gezien. Zij is nu in het bezit van het tweede gezicht, en het zal niet voor 't laatst geweest zijn, dat mijne tegenwoordigheid haar zal troosten en bemoedigen.

8. Waarom zijt gij, die zoo jong waart, door zoo vele kwalen bezocht? — *Antw.* Ik had nog voor vorige fouten te boeten, ik had van de gezondheid en den luisterrijken stand, waarin ik mij in mijne vorige incarnatie verheugen mocht, misbruik gemaakt; toen heeft God tot mij gezegd: "Gij hebt rijkelijk en overdreven veel genoten, in diezelfde mate zult gij lijden; gij waart hoogmoedig, gij zult nederig zijn; gij waart trotsch op uwe schoonheid, en gij zult verbrijzeld worden; inplaats van ijdel te zijn, zult gij alles aanwenden om liefderijk en goed te worden." Ik heb volgens Gods wil gehandeld, en mijn Bescherm-engel heeft mij bijgestaan.

God heeft aan alle zielen een vrijen wil, dat is de gaaf om vorderingen te maken, geschonken; allen heeft hij hetzelfde innige zielsverlangen ingeprent, en het is daardoor: *dat de grove pij, meer dan men in het algemeen denkt, aan het met goud gestikte kleed, gelijk is.* Wil dus door liefde den afstand die u van elkander scheidt, verminderen; laat den armen tot u komen, bemoedig hem, hef hem op, verneder hem niet. Volgde men overal die groote gewetenswet op, dan zou men niet op telkens zich herhalende tijden, die groote ellende zien, die voor beschaafde volken een schandvlek is, en die God zendt om ze te straffen en hen de oogen te openen.

Lieve ouders, bidt God, hebt lief, betracht de wet van Christus: doet niet aan anderen, wat gij niet zoudt wenschen dat men u deed; roept God aan die u beproeft en u tevens toont dat Zijn wil even heilig en groot als Hij zelf is. Wapent u voor de toekomst met moed en volharding, want gij zijt geroepen nog meer te lijden; men moet zich een goede plaats in een betere wereld, waarin het begrijpen van Gods gerechtigheid, de straf voor slechte Geesten zal zijn, waardig weten te maken.

Ik zal altijd met u zijn, lieve ouders. Vaartwel of liever tot wederziens. Weest gelaten, liefderijk, hebt uw naasten lief, en gij zult eenmaal gelukkig zijn.

Clara.

"De grove pij is meer dan men denkt, het met goud gestikte kleed gelijk," dit is eene schoone gedachte. Zij zinspeelt op de Geesten, die van het eene leven in het andere, van een schitterenden, in een nederigen of een staat van ellende overgaan, want menigmaal boeten zij in een omgeving van geringen stand, voor het misbruik dat zij van de gaven die God hen schonk, gemaakt hebben. Dit is eene gerechtigheid, die door een ieder begrepen wordt.

Eene andere niet minder diepzinnige gedachte, is die welke de volksrampen aan de schending van Gods wetten toeschrijft, want God kastijdt de volken op dezelfde wijze als hij de individuen straft. Zeker is het, dat zoo de volken de wet van liefde nakwamen, er noch oorlogen noch gebrek zoude heerschen. Tot de nakoming van die wet leidt ons het Spiritisme; zou het dus wellicht daaraan toe te schrijven zijn, dat het zulke verwoede vijanden heeft? Zijn de woorden die het meisje tot hare ouders spreekt, die van een duivel?

Françoise Vernhes.

De blind geboren dochter van de pachter eener hoeve uit de omstreken van Toulouse, overleden in 1855 in den ouderdom van vijf en veertig jaren. Zij hield zich altijd onledig met de kinderen den catechismus te onderwijzen, ten einde hen tot hunne eerste communie voor te bereiden. De catechismus veranderd zijnde, veroorzaakte haar het onderwijs der nieuwe niet de minste moeite, want zij kende ook deze van buiten. Op zekeren winteravond, dat zij in gezelschap van hare tante van een uitstap van vele uren ver terugkeerde, moest zij door afschuwelijke met modder bedekte wegen, met voorzigtigheid langs den rand der slooten loopend een bosch doorgaan. Haar tante wilde haar bij de hand leiden, maar zij antwoordde: Hebt geene zorg over mij, ik loop volstrekt geen gevaar om te vallen, ik zie op mijn schouder een licht dat mij geleidt, volg mij maar, ik zal u geleiden. Op die wijze kwamen zij, de blinde, de ziende leidende, zonder ongeluk te huis.

Inroeping te Parijs, in Mei 1865.

Vr. Zoudt gij de goedheid willen hebben ons eene verklaring te willen geven van het licht dat u in dien donkeren nacht tot gids diende, en alleen voor u zichtbaar was? — *Antw.* Hoe! hebben menschen die zoo als gij in gestadige gemeenschap met Geesten verkeerden, van zoodanig feit uitlegging noodig! Het was mijn Bescherm-engel die mij geleidde.

Vr. Dat dachten wij ook, doch wenschten er de bevestiging van te ontvangen. Had gij op dat oogenblik het bewustzijn dat het uw Bescherm-engel was die u ten gids strekte? — *Antw.* Ik moet bekennen van neen; maar ik geloofde toch aan eene goddelijke bescherming. Ik had onzen goeden en barmhartigen God zoo lang gebeden medelijden met mij te hebben!... het is zoo hard blind te zijn!... O! zoo hard; maar ik beken evenwel dat het rechtvaardig is. Degenen die door de oogen zondigen, moeten door de oogen gestraft worden, en zoo is het met elke gave die den mensch geschonken wordt, als hij er misbruik van maakt. Zoekt dan ook voor de menigvuldige wederwaardigheden waarmede de mensch bezocht wordt, geen andere oorzaak, dan de natuurlijke: boetedoening; boetedoening die alleen waarde heeft als zij met gelaten onderwerping gedra-

gen wordt, en die verzacht kan worden, als men door bidden den invloed inroept der Geesten die de schuldigen in het *verbeterhuis der menschheid*, beschermen, en hoop en vertroosting in de bedroefde lijdende harten storten.

Vr. Gij hebt u aan het godsdienstig onderwijs van arme kinderen gewijd; heeft het u moeite gekost om de noodige bekwaamheden op te doen om den catechismus, dien gij niettegenstaande gij blind waart, en de veranderingen die er in gemaakt werden van buiten kendet, te kunnen onderwijzen? — *Antw.* De blinden bezitten over het algemeen, als ik mij zoo eens mag uitdrukken, de andere zintuigen dubbel. Opmerkzaamheid is niet een der minste eigenschappen hunner natuur. Hun geheugen is als een letterkast, waarin elk onderricht voor hetwelk zij aanleg en neiging hebben, ordelijk, en om er nooit meer uit te gaan, gerangschikt is; deze gave kan door niets dat hen omgeeft verstoord worden; het gevolg daarvan is dat ze door opvoeding op eene merkwaardige wijze kan ontwikkeld worden. Dit was bij mij het geval niet, want ik had geene opvoeding genoten. Daarom ben ik er God des te meer dankbaar voor, dat hij heeft toegestaan, dat zij voldoende was om mij instaat te stellen mijne zending van zelfopoffering bij die jonge kinderen te vervullen. Het diende tevens als voldoening voor het slechte voorbeeld dat ik hen in mijn vorig leven gegeven had. Alles wordt voor den Spiritist een onderwerp van ernstige overdenking; daartoe is het voldoende dat hij om zich heen zie, en dit zou hem veel meer tot nut strekken, dan zich in de war te doen brengen door de wijsgeerige spitsvondigheden van sommige Geesten, die door groote woorden zonder zin hun hoogmoed streelen, om den spot met hen te drijven.

Vr. Naar uwe taal te oordeelen, achten wij u intellectueel ontwikkeld, en uw gedrag op aarde, is ons tevens een bewijs van uwen zedelijken vooruitgang. — *Antw.* Er blijft mij nog veel te leeren over; doch er zijn er velen op aarde die voor onwetend doorgaan, omdat er door hunne boete een sluier over hun verstand geworpen is; maar bij het sterven valt die sluier weg; en die arme onwetenden zijn dan dikwijls veel kundiger dan degenen wier minachting zij opgewekt hadden. Geloof mij, hoogmoed is de toetsteen waaraan men den mensen leert kennen. Al degenen wier hart voor vleierij toegankelijk is, of die te veel vertrouwen in eigen kennis stellen, bevinden zich op den verkeerden weg; in het algemeen zijn zij niet oprecht, neem u voor hen in acht. Wees nederig als de Christus, en draag als hij uw kruis met liefde, ten einde toegang tot het koninkrijk der Hemelen te verkrijgen.

Françoise Vernhes.

Anna Bitter.

Getroffen te worden door het verlies van een aangebeden kind is een smartelijk gevoel; maar een éénig kind, dat de schoonste verwachtingen deed koesteren en op

hetwelk men al zijn hoop gesteld had, door eene onbekende oorzaak, voor zijne oogen zonder pijnen te zien wegwijnen, door eene van die grilligheden der natuur die de scherpzinnigste wetenschap doet verstommen te zien wegsterven; na alle hulpmiddelen der kunst nutteloos uitgeput te hebben, de zekerheid te verkrijgen dat er geen hoop op herstel is, en dan dien dagelijks terugkeerenden angst, zonder dat men er het einde van voorziet, gedurende jaren te moeten ondergaan, is eene wreede marteling, die indien men rijk is, in stede van verlicht, verergerd wordt, omdat men de hoop koestert er eens het geliefde wezen genot van te zullen zien hebben.

Dit was de toestand waarin de vader van Anna zich bevond; een sombere wanhoop had zich dan ook van zijne ziel meester gemaakt, en zijn karakter werd door dit droevige schouwspel waarvan het einde, wanneer dan ook, niet anders dan noodlottig zijn kon, hoe langer hoe zwaarmoediger. Een huisvriend, die in het spiritisme ingewijd was, achtte het zijn plicht zijn Beschermgeest hierover te raadplegen, en ontving van dezen het volgende antwoord:

“Ik wil u wel van dit zonderlinge verschijnsel dat gij aanschouwt, de verklaring geven, omdat ik weet dat gij deze vraag niet uit onbescheiden nieuwsgierigheid, maar uit belangstelling voor dit arme kind doet, en omdat er voor u, die aan Gods rechtvaardigheid gelooft, een nuttige les uit voortvloeien zal. Degenen die de Heer treffen wil, moeten het hoofd buigen en Hem niet verwenschen en tegen Hem opstaan, want Hij slaat nooit zonder reden. Het arme jonge meisje wier doodvonnis door den Almachtige opgeschorst is, moet weldra onder ons terugkeeren, want God heeft medelijden met haar; en haar vader, die ongelukkige onder de menschen, moet in de eenigste liefde die hij in zijn leven gevoelde, getroffen worden, omdat hij met het hart en het vertrouwen van degenen die hem omringen den spot gedreven heeft. Er was een oogenblik dat de Almachtige door zijn berouw getroffen werd, en de dood zijn zwaard niet meer over dit geliefde hoofd opgeheven hield; maar hij is weer in opstand gekomen, en de straf volgt altijd op den opstand. Gelukkig hij, die reeds op aarde gestraft wordt! Bidt mijne vrienden, voor dit arme meisje wier laatste oogenblikken door hare jeugd moeielijk zullen zijn; de levensgeesten zijn bij dit arme wezen, in weerwil harer uitteering, nog zoo overvloedig aanwezig, dat de ziel er zich niet dan met moeite van zal kunnen losmaken. O! bidt, later zal zij u bijstaan en vertroosten, want hare ziel is verhevener dan die van degenen die haar omringen.

“Het is door eene bijzondere gunst van den Heer dat ik op uwe vraag heb kunnen antwoorden, omdat het noodig is dat deze Geest, opdat de losmaking gemakkelijk zij, bijgestaan worde.”.

De vader is gestorven na de leegte en eenzaamheid door het verlies van zijn kind veroorzaakt, ondervonden te hebben. De volgende zijn de eerste mededeelingen, die beiden na hunnen dood gedaan hebben.

De dochter. Ik dank u mijn vriend, dat gij in het arme kind belang hebt gesteld,

en dat gij den raad van uwen goeden leidsman opgevolgd hebt. Ja, dank zij uwe gebeden, heb ik mijn aardsche omhulsel, gemakkelijk kunnen verlaten, want helaas! mijn vader bad niet; hij verwenschte. Ik duid het hem evenwel niet euvel; het was een gevolg van zijne groote liefde voor mij. Ik smEEK God hem de genade te willen bewijzen, om voor zijn dood verlicht te worden; ik spoor hem aan, spreek hem moed in; mijne zending bestaat daarin hem zijne laatste levensdagen te verzachten. Nu en dan is het als of een straal van het goddelijk licht tot hem doordringt, maar het is slechts een voorbijgaande lichtglans, en hij vervalt weer spoedig in zijne eerste gedachten. Er bestaat bij hem slechts een door de belangen der wereld verstikte kiem van geloof, die zich alleen door nieuwe en nog zwaardere beproevingen zal kunnen ontwikkelen; ik vrees dit althans. Wat mij betreft, ik had nog maar een overblijfsel van boetedoening te ondergaan, daarom was die ook niet pijnlijk, noch zeer moeielijk. Gedurende mijne zonderlinge ziekte, leed ik geene pijnen; ik was veeleer een werktuig tot beproeving van mijn vader, want hij leed meer, door mij in die toestand te zien, dan ik zelf; ik was onderworpen, hij niet. Nu word ik daarvoor beloond, God heeft mij de genade bewezen mijn aanzijn op aarde te bekorten, en daarvoor dank ik Hem. Ik ben gelukkig te midden der goede Geesten die mij omringen; wij vervullen allen met blijdschap onze plichten, want lediggang zou voor ons eene wreede straf zijn.

(De vader, omtrent ééne maand na zijn dood.) Vraag. Onze bedoeling door u in te roepen, is om over uwen toestand in de wereld der Geesten voorgelicht te worden, en u zoo dit ons mogelijk is, van dienst te kunnen zijn. — *Antw.* De wereld der Geesten! ik zie er niet een. Ik zie niets anders dan de menschen die ik gekend heb, en waarvan niet één aan mij denkt, of mij betreurt; integendeel zij schijnen er over tevreden van mij ontslagen te zijn.

Vr. Kunt gij u wel goed rekenschap van uw toestand geven? — *Antw.* Volkomen. Gedurende eenigen tijd heb ik gedacht dat ik nog tot uwe wereld behoorde, maar nu weet ik zeer goed, dat dit zoo niet is.

Vr. Hoe komt het dan dat gij geene andere Geesten om u heen ziet? — *Antw.* Dat weet ik niet; alles is toch licht om mij heen.

Vr. Hebt gij uwe dochter niet weer gezien? — *Antw.* Neen zij is dood; ik zoek haar, te vergeefs roep ik haar. Welk eene afgrijselijke leegte heeft haar dood mij op aarde achtergelaten! Toen ik stierf, zeide ik tot mijzelf, dat ik ze nu zonder twijfel zou weerzien; maar neen; altijd de eenzaamheid om mij heen, niemand spreekt mij een woord van troost of hoop toe. Vaarwel ik ga mijn kind opzoeken.

De leidsman van het medium. Deze man was geen atheïst, ook geen materialist; maar een dergenen wier geloof onzeker is en die zich niet veel om God of de toekomst bekommeren, zij worden geheel door de belangen der wereld beheerscht. Daar hij zeer

baatzuchtig was, zou hij waarschijnlijk alles opgeofferd hebben om zijne dochter te redden, maar ook evenzeer zonder aarzelen alle belangen van anderen voor de zijnen opgeofferd hebben. Behalve voor zijne dochter, gevoelde hij voor niemand genegenheid. God heeft hem, zooals gij weet, daarvoor gestraft; hij heeft hem zijn eenigste troost op aarde ontnomen, en daar hij geen berouw gevoelt is zij hem ook in de Geestenwereld ontnomen. Op aarde stelde hij in niemand eenig belang, nu stelt hier, niemand eenig belang in hem, hij is eenzaam, verlaten: dat is zijne straf. Zijne dochter bevindt zich evenwel in zijne nabijheid, doch hij ziet haar niet; indien hij haar zag, dan zou hij geen straf hebben. Wat doet hij? Wendt hij zich tot God? Heeft hij berouw? Neen, hij gaat steeds voort met morren, ja met godslasteren; in een woord, hij doet nog altijd zoo als hij op aarde deed. Wil hem door gebed en raadgeving helpen uit zijne verblinding te geraken.

Joseph Maitre, een blinde.

Joseph Maitre behoorde tot de burgerklasse en was tamelijk bemiddeld, zoodat hij voor gebrek beveiligd was. Zijne ouders hadden hem eene goede opvoeding gegeven en bestemden hem voor een of anderen tak van nijverheid, doch hij werd op zijn twintigste jaar blind. Eene tweede gebrek trof hem bovendien; omstreeks tien jaren voor zijn dood werd hij geheel doof: zoodat hij alleen door het gevoel met anderen kon omgaan. Niet te kunnen zien was op zichzelf reeds ongelukkig genoeg, maar daarbij niet te kunnen hooren was een wreede slag voor hem, die, daar hij in het bezit van alle zijne vermogens geweest was, des te meer dit dubbele gemis moest gevoelen. Door wat had hij dit ongelukkige lot kunnen verdienen? Niet door zijn laatste leven, want zijn gedrag was altijd voorbeeldig geweest; hij was een goede zoon, bezat een zacht en goedaardig karakter, en toen hij tot overmaat van smart van het gehoor beroofd werd, droeg hij die nieuwe beproeving met onderworpen gelatenheid, en heeft men hem nooit eene klacht hooren uiten. Zijne gesprekken gaven eene volmaakte helderheid van Geest, en een buitengewoon verstand te kennen.

Iemand die hem gekend had, vermoedende dat een onderhoud met zijn Geest, zoo men die inriep, nuttige lessen zoude opleveren, ontving van hem op zijne vragen, de volgende mededeeling.

(Parijs 1863.)

Mijne vrienden, ik dank u dat gij u mijner herinnerd hebt, ofschoon gij er wellicht niet aan gedacht zoudt hebben indien gij niet gehoopt had eenig nut uit mijne mededeelingen te trekken; maar ik weet dat een ernstig doel u bezielt, daarom kom ik, daar men mij dit wel wil toestaan, met genoegen op uwe inroeping, mij gelukkig gevoelende,

iets tot uw onderricht te kunnen doen. Moge mijn voorbeeld, een bewijs te meer voegen bij die welke de Geesten u reeds zoo menigmaal van Gods rechtvaardigheid gegeven hebben.

Gij hebt mij blind en doof gekend, en hebt bij uzelfen de vraag geopperd wat ik toch wel gedaan mocht hebben om zulk een lot te verdienen; dat zal ik u zeggen. Voor eerst moet gij weten dat dit de tweede maal is, dat ik van het gezicht beroofd ben geworden. In mijn vorig leven, dat in het begin der vorige eeuw plaats vond, verloor ik het ten gevolge van allerlei uitspattingen, die mijne gezondheid ondermijnden en mijne zintuigen verzwakten, op dertigjarigen leeftijd; dit was reeds eene straf voor het misbruik dat ik van de gave mij door de voorzienigheid geschonken, want ik was rijkelijk begaafd, gemaakt had; maar inplaats van te erkennen, dat ik zelf de eerste oorzaak van mijn gebrek was, werd er diezelfde voorzienigheid, aan welke ik overigens weinig geloofde, door mij van beschuldigd. Ik heb God gelasterd, ik heb Hem verloochend, hem beschuldigd, zeggende dat zoo hij bestond, hij dan, daar hij zijne schepselen zoo deed lijden, onrechtvaardig en boosaardig was. Ik had mij, integendeel, gelukkig moeten achten, niet zoo als andere ongelukkige blinden, verplicht te zijn voor mijn brood te bedelen. Maar neen, ik dacht aan niets dan aan mijzelf, en aan het gemis der genietingen hetwelk mij opgelegd was. Door die gedachte beheerscht, en door gebrek aan geloof, werd ik kregelig, te veel eischend, in een woord ondragelijk voor allen die mij omringden. Het leven had voor mij nu geen doel meer; aan de toekomst die ik als een hersenschim beschouwde, dacht ik niet. Na te vergeefs alle hulpmiddelen der kunst beproefd te hebben, zag ik dat mijne genezing onmogelijk was en nam het besluit er spoediger een einde aan te maken, en beging zelfmoord.

Helaas! bij mijn ontwaken bleef ik in dezelfde duisternis gedompeld als bij mijn leven. Het duurde evenwel niet lang of ik bemerkte dat ik niet meer tot de lichamelijke wereld behoorde, maar ik was een blinde Geest. Het leven aan gene zijde van het graf was dus eene werkelijkheid! Vruchteloos trachtte ik mij dat leven te ontnemen, ten einde mij in het niet te storten: Ik stiet met het hoofd in de ledige ruimte. Ik zou dus als dit leven eeuwig was, zoo als ik had hooren zeggen, eeuwig in dien toestand blijven? Deze gedachte was afgrijselijk. Ik leed geen pijn, maar u de kwellingen en de zielsangst van mijn geest te beschrijven is mij onmogelijk. Hoe lang hield die toestand aan? Ik weet het niet; maar o! wat heeft mij die tijd lang toegeschenen!

Afgemat, uitgeput, kwam ik eindelijk tot inkeer; ik begreep nu dat eene hogere macht op mij drukte, en zeide tot mij zelve: als die macht mij kan nederdrukken, dan kan zij mij ook opheffen, en riep haar medelijden in. Naarmate ik bad, en dit met meer innigheid deed, fluisterde mij iets in, dat die vreeselijke toestand een einde zou nemen. Eindelijk brak het licht door; mijne opgetogenheid toen ik het hemelsche licht in het verschiet zag, en ik de Geesten die mij omringden, en mij glimlachend aanzagen, en die

welke glansrijk in de ruimte zweefden, kon onderscheiden, was grenzenloos. Ik wilde hun spoor volgen, doch eene onzichtbare macht hield mij terug. Toen sprak een der Geesten tot mij: "God die gij miskend hebt, heeft u uw inkeer toegerekend, en ons veroorloofd u het licht terug te schenken, maar gij zijt alleen door dwang en afmatting daartoe gekomen. Wilt gij dus voortaan het geluk dat men hier geniet deelachtig worden, dan moet gij de oprechtheid van uw berouw en goede voornemens toonen, door op nieuw uwe aard-sche beproevingen te ondergaan, *in dezelfden toestand waarin gij wederom zult blootgesteld worden in diezelfde fouten te vervallen*; want deze nieuwe beproeving zal nog zwaarder dan de eerste zijn." Ik nam dit, met het vaste voornemen niet te bezwijken, met bereidwilligheid aan.

Ik ben dus op aarde in het leven dat gij kent, terug gekomen. Het kostte mij geene moeite, goed te zijn, want ik was niet slecht van natuur: ik was tegen God opgestaan, en God had mij gestraft. Ik kwam op aarde met het *aangeboren geloof* terug, daarom morde ik niet meer tegen Hem, en ik nam mijne dubbele kwaal met gelatenheid en als eene boetedoening die haar oorsprong in de Hoogste rechtvaardigheid moest hebben, op mij. De afzondering waarin ik mij gedurende de laatste jaren van mijn leven bevond, was niet wanhopig, omdat ik op de toekomst en op Gods barmhartigheid vertrouwde; zij is mij zelfs van nut geweest, want gedurende dien langen nacht, waarin alles stil rondom mij was, werd mijne ziel, daardoor vrijer, tot den Heer opgeheven, en zag in gedachte, het oneindige in het verschiet. Toen het einde van mijn verbanningstijd aanbrak, heeft de Geestenwereld voor mij niets dan heerlijkheid, en onuitsprekelijke genietingen opgeleverd.

De vergelijking met het verledene doet mij mijnen tegenwoordigen toestand, betrekkelijk zeer gelukkig vinden, en ik dank er God voor: maar als ik voor mij uit zie, bemerk ik, hoe ver ik nog van het volmaakte geluk verwijderd ben. Ik heb geboet, *nu moet ik herstellen. Mijn laatste leven is alleen voor mij nuttig geweest*; weldra hoop ik er wederom een nieuw te beginnen, waarin ik ook voor anderen nuttig zal kunnen zijn, dit zal de vergoeding voor mijn vorig nutteloos leven zijn; dan eerst, zal ik op den gezegenden weg, die voor alle Geesten met een goeden wil, open staat, vorderingen maken.

Mijne vrienden, dit is mijne geschiedenis, zoo mijn voorbeeld eenigen mijner geïncarneerde broeders tot licht kan strekken, en hen den modderpoel waarin ik viel, kan doen vermijden dan zal dit voor mij een begin van schuld-afdoening zijn,

Joseph.

EINDE.